

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

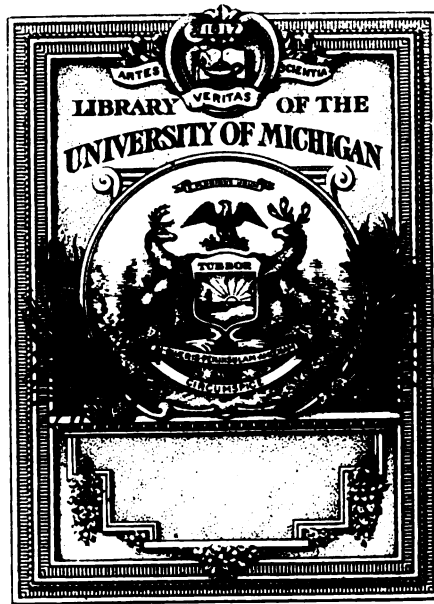
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

no
all

189

BRINGS OUT A HAPPY CHOICE.

LIBRARY OF
VARNUM T. HULL.

If thou art borrowed by a friend.
Right welcome shall he be,—
To read, to study, not to lend,
But to return to me.

Not that imparted Knowledge
Doth diminish learning's store,
But books, I find, if often lent,
Return to me no more.

276

90

102

112

IN
ASTROLOGOS
CONIECTORES

LIBRI QVINQVE.

AUCTORE

ALEXANDRO DE ANGELIS,
In Collegio Romano Societatis Iesv,
studiorum Præfecto.

NUNC PRIMUM PRODIT IN LVCEM.

Cum INDICIBVS pernecessariis, iisque copiosissimis.

LVGDVN I,
Sumptibus Horatij Cardon.

M. DC. XV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

RB
26
A58

REPRODUCTION

REPORT

ILLVSTRISSIMO, ET REVERENDISSIMO

DOMINO IACOBO, S. R. E.

CARDINALI SERRÆ,

ALEXANDER DE ANGELIS, Societatis IESV,
Theologus salutem.

ASTROLOGORVM, quos Planetarios S. Augustinus appellat, admirabiles cōiecturas diligentius explorare eo cōsilio in animum induxi meum, Jacobe Cardinalis Amplissime, ut hac iactabunda Genethliaca, quæ se futuros omnes rerum humanarum evētus anticipare cognitione sanè quàm cōfidenter profite-
tur, in publicā lucem educta excutiat, detractisq; phaleris, detersoq; fuco, nuda cōstituatur ob oculos eorum, quorum animos magnifici nominis ampla specie perstrinxit; equidē, ut animum meum aperiā, nihil aliud in huiusce laboris elucubratione sequutus sum, quàm ut ad ipsū cubile veritatis, si qua tamē in Chaldeorū vanitate veritas delitescit, per vera rationis vestigia, & quasi filum peruenirem, eorumq; consulerem commodis, qui vita sua ratio-
nes,

nes, ex hac, quacumque demum est, Coniectorum vaticinatione suspendere non verentur. Quorum alterum exigebat ex me vita mea genus, & nomen, alterum exercitatio doctrina: ut enim utilitatibus inseruiam aliorum, nostri nominis Religio suadebat, cui me penitus, à reliquis curis abductum, ab ineunte iuventute deuoui. Vt autem in rerum inuestigatione vera confectus, id sanè, cum ipsa Philosophia, non intelligendi maior, quàm viuendi magistratum Theologia vera sanctitatis, & Religionis Antistes persuadere iam debuit, homini praesertim in utroque genere doctrina, per multos annos, in florentissimis Italia Gymnasiis, cum aliqua, si non ingenij, certè laboris laude uersato. Quod autem animum indaganda veritatis studio, non odio partium contrà sentientium, ad hoc scribendi genus adiecerim; satis id magno fuerit argumento, quod Astrologorum nationem semper sum unice amplexatus; quod eorum non paucis quàm familiarissimè sum usus; quod ab illorum nemine sum laceßitus: quod ipse prouocare neminem debeo, qui vel inimicos diligere sum paratus. Quocirca si veritatis inquirenda studiū, ad quod natura tacito fuasu inducti sumus, si grauissimi, & plerūque insanabiles errores, quibus infelicitè implicantur, quicumq; leuissimum hoc artificium sibi quaestuosum, aliis perniciosum esse voluerūt: si meum instituta vita genus, quod quampluribus prodesse studet, in re tanta me quiescere otiosè, ac conuincere paterentur, sanè quiescerem, & coniuicem pertibenter: neq; me aut Astrologiam hoc labore vexarem, si qua verò nominis celebritate ducerer, ineptissimus sim, si doctrina laudem, ex nugatoria disciplina confutatione potiùs aucupandam, quàm è grauissimis Philosophorum,

Philosophorum, sanctissimis Theologorum commentationibus, quas propediem expedio, expectandam putem. Neque verò vereri debui, ne temerè in Astrologorum offensionem incederem, vera profitentiū, veritatis aperiēda cupiditate prouectus. Nam si constare sibi voluerint, in suscepta sententia, quam ipsi verissimā, nos opiniosissimā esse dicimus, exercere nobiscū gratuitas inimicitias profectò nolent, neq; agrè ferent suā doctrinam in bono veritatis lumine collocari: præsertim cum hac ipsa, qua ipsi volunt lege quaramus, & ad Astrologia forū prouocemus: atq; ad eos iudices, qui quoniā expolitione doctrina, mentis acie exacuerunt, & omnē atatem in nobiliū artiū tractatione posuerunt, decipi, hallucinariq; adeo neutiquā potuerūt; ut quid verè, quid falso, quid verisimiliter in hoc genere dicatur, & cognoscere intelligenter, & iudicare sapiēter nequeant. Caterū permulta sunt, eaq; grauissima nomina, quibus hūc qualemicūq; fructū laborū meorū debere diutius incolūmi officio nō possū. Etenim vsuram hanc diligētia repetit à me primū ipsa veritas, cuius numine doctorū hominum studia tum demū optimè cōtinentur, cum ad eius certissimam normam exigūtur. Requirit sapiētia cupida inuentus, qua tū videlicet recta via, expeditissimq; cursu fertur, ac peruolat ad veram sapientiam, cum incitatū eius impetū, alacritatemq; nulla debilitat, vel retardat iudiciū corruptela, vel inaniū cura studiorū. Repetit ipsorū dignitas, & existimatio Principū, ac Reipub. moderatorū, quibus magno plerūq; cum ipsorū incōmodo, cōmuniq; salutis non raro exitio Cōiectorū sese callida natio vēditat, commēdat, insinuat, addicit. Repetit ipsa suo iure Respub. cuius plurimū interest, ut boni Principes malas artes, prastias

a 3 gias

gias falsitatis civium societatibus interdican. Repetit postremo facilitas, ac imbecillitas potius imperita multitudinis admirabilium rerum, hoc est, ludibriorum plerumque, sitientissima, levisissimis praesertim Ariolorum laetata promissis. Jam vero quod ad clietelam spectat, commendationemque laborum meorum, quoniam potius utar praesidio, quam tuo. *Jacobe Cardin. Ampliss.* cuius singularem prudentiam, consilium, integritatem, animi magnitudinem summis Pontificibus, maximisque Principibus domi, militiaque probatam, omnes ordines, omnes nationes aequè commendant: Te Italia ad bellum contra Turcas pro Christiano nomine tertio, ac quarto proficiscentem incredibili benevolentia est prosecuta. Te Pannonia Pontificij exercitus vigilantissimum curatorem etiam nunc celebrat: Te Germania gravissima pericula pro Christiana Repub. fortiter adveniens, suscepit. *Constans tuus, firmissimusque* animus in difficillimis belli temporibus, ipsos etiam Christiani nominis hostes admiratione defixit. *Integritatem tuam, et fidem ditionis Ecclesiasticae Quaestura declaravit, Pietatem, et Religionem* comprobavit templorum *Edilitas:* charitatem erga hanc Urbem testatur publicorum horreorum procuratio, quibus communis annona certissima subsidia continentur: *et Roma* affluens rerum omnium ubertate felicitas: *diligentiam, et sedulitatem* in tractandis publicis, privatisque negotiis ostendunt *et nocturna vigilia, et quotidiani labores tui.* Per hos quasi gradus ad celsissimam omnium ordinum commendationem euectum te *Paulus V. Pontifex et optimus, et maximus,* suaque merito felicitatis, ac virtutis immortalitate dignissimus, qui nusquam virtutem esse sine honoris commendatione patitur, in augustissimum Purpuratorum Patrum Collegium

*Collegiū magno Christiana Reip. bono. Et incredibili huius
 Urbis gaudio asciuit, tantaq; auctum dignitate in iisdem
 adhuc muneribus detinet, ut difficile iudicatu sit, utrum
 optimus, ac sapiētissimus Pater maiora nobis compararit
 praesidia felicitatis, an insignia quaesierit dignitatis tua.
 Quare cum nunquā Reip. cura te deserat, quam circū te
 circūspicis semper, non possunt nō gratissima tibi accidere,
 quae pro Reip. salute, ac commodo conferuntur in medium.
 Accedit Et doctrina multiplex, Et acerrimum taliū rerum
 iudicium tuum, Et magnis tum Philosophia, tum Ma-
 thematicae praesidiis instructum ingeniū, quod tibi facilem
 aditum ad omnem laudem per nobilium spatia Philoso-
 phorum, ad omnes sapiētiae penetrales fontes, in publico hoc
 Gymnasio, me etiā duce, Et admiratore aperuisti: quae qui-
 dem sapiētia sicut te errare non patitur, siue cum publica
 cōmoda moliris, siue cum amoliris incōmoda; sic tu tanta
 Nutricis alumnus minimē patieris, per hanc nugatoriam
 vaticinātium leuitatem, alios errare, quorū utilitatibus
 quā diligētissimē prospectum, ac cōsultum nunquā non
 curas. Deniq; qui tuo exēplo docuisti non fortuit a cōspi-
 ratione siderum, sed legitima suffragatione virtutum, non
 astrorum vi, sed iusta meritorum postulatione parari ho-
 nores: quiq; in maximis rebus gerendis quanto plus cor-
 data consilia, quā stellarum placita valeant, re, Et
 factis quotidie demōstras: leges sine dubio libenti, ac prono
 animo eorum lucubrationes, qui id ipsum Physicis, Et
 Astrologicis rationibus probandum susceperunt. Vale.*

PRÆFATIO

PRÆFATIO AVCTORIS AD LECTOREM.

AM auidè plerique omnes præfensiones futurorum expetimus, adeoque cæca cupiditate persequimur genus omne diuinationis, nulla vt sit tam delira anus, nullum tam insanum somniantiũ ludibriũ, nullum tam brutum animal, quod aliquid portendere aliquando non videatur. Calceus sinister pro dextro indutus, abruptio corrigiæ, offensio pedũ non modò vulgò, sed etiam summis viris religioni fuere. Hinc S. August. lib. 2. de doctrina Christiana, cap. 20. [His adiunguntur millia inanissimarum obseruationũ, si membrum aliquod salierit, si iunctim ambulantis amicus, lapis aut canis, aut puer medius interuenerit: atque illud quòd lapidem calcant tamquam diremptorem amicitiae, minùs molestum est, quàm quòd innocentem puerum colapho percutiũt, si pariter ambulantis intercurrit. Sed bellum est quòd aliquando pueri vindicantur à canibus: nam plerumque tam superstitiosi sunt quidam, vt etiam canem, qui medius interuenerit ferire audeant non impunè: namque à vano remedio citò interdum ille percussorem suum ad verum medicum mittit. Hinc sunt etiam illa, limen calcare cùm ante domum suam transit: redire ad lectum, si quis dum se calciat sternutauerit: redire domum, si procedens offenderit, &c.] Apes suprà castra forte fortuna glomeratas prosperam Druso cõtra Germanos pugnam prænotasse, & muscas poculis, dapibúsque Romanorum militum

tum infidentes Traiani Cafari mortem significasse putatum est. Creditum præterea mures, qui Latine ei clypeos ar-roserunt, Marfycum bellum indicasse, & ficum in Capito-lío enatam euerfa Romana pudicitia prodigiū habitum fuit; quin Caius Marcus, vir in Romana Republica clarifsimus, afello, qui reiecto pabulo ad aquam cucurrit, triste aliquid sibi norari existimauit. Quid Fauni vxor? nonne furore diuinantis auctoritatem sibi cōciliauit? & Carmen-ta, id est, vt Plutarchus in Romulo interpretatur, carens mentem nonne Vatis item fidem apud Romanos rerum Do-minos obtinuit? Quid de auium loquar volatu, cantu, pa-stu, tripudio, solistimo, quibus res publicæ & priuata pu-denda superstitione antiquitus administrata fuerūt? Quid de pecudum extis, & extispicina re omnino vanissima, quæ non solum rude vulgus, sed multorum etiam sapientium animos occupauit? In tam cæca humanæ mentis agno-scendi futuros euentus cupiditate nil mirum Astrologiam etiam rem totam fallaciis, & præstigiis confictam apud multos reperisse fidem. Cum enim futurorū amplissimam præfagationem profiteatur, nullo illa quidem rationis du-ctu, sed eius qua flagramus omnes anticipandi futura cu-piditatis inuitatu se in hominum animos insinuauit; nec minimam ei dignitatem atque auctoritatem auxerunt & illa Astrologorum prædicta, quæ magna mortalium ad-miratione aliquando vera euaserunt. Nam quemadmo-dum ij qui totum diem iaculantur, collimant aliquando, & qui talos iaciunt Venerem nonnunquam reddunt; sic Astrologi inter innumera, quæ quotidie effutunt, aliqua interdū vera fundunt, quæ etsi casu quidem vera fuerunt, magno tamen errore putatum est ab Astrologia trahere veritatem. Quare ars vanissima in multorum animos alie descendit, quæ mox ab Astrologis multis confirmata frau-dibus, & mēdaciis, plus auctoritatis habuit, quàm publica
e priuata

priuataque commoda postulassent. Et sane quotusquisque est, qui non intelligat, quas excitare possint in Republica seditiones Astrologorum præsagia de Principis vita, & morte, de commutatione Imperij, de bellorum exitu, quantum Mathematici detrahant de Principis auctoritate, quem malignis ortum stellis, rudem, & stolidum, infelicem, infœcundum esse prædicunt; quos in eum cingere motus possint, quâdo nouis priuatisque hominibus summam rerum sponse coelo promittunt? Non sunt hæc accersita longius: expertus est Galba Astrologorum tumultus, quem Ottho Imperio & vita spoliavit vrgentibus (inquit Cornelius Tacitus) Mathematicis, dum nouos motus, & clarum Otthoni annum obseruatione syderum affirmant. Expertus apud Hispanos Alphonsus Rex octauus; aduersus quem Astrologorum prædictis Abeldelmenus filius cuiusdam figuli excitatus, Regno potitus est: Expertus est Iustinianus, quem Leontius à Paulo Monacho Astrologo nobili ad spem imperij erectus è summo humanarum rerum fastigio deiecit, & amputatis manibus in Chersonesum relegauit. Expertus est Muleaset Tuneti Rex à filio regno priuatus Mathematicis auctoribus & ducibus. Denique bello Cimbrico Athenio Cilix seruus Astrologiæ præsidio eorum qui rebellarunt Dux & Antesignanus fuit; & Michael Balbus apud Leonem Imperatorem Comes domesticorum cum ab Astrologo quodam cognouisset Imperatoria se genesi ortum, aduersum Leonem coniurare, eumque è viuistollere non dubitauit.

Neque verò minus priuaris Cauius, quàm Principibus viris perniciosa Genethliaca contagio est. Obuia cuique sunt clarissimorum Ciuium necesse, quibus in potentiorum suspicionem adductis postremi exitij Astrologorum vaticinia causa fuerunt. Nam Tiberius Cæsar, vulpes illa callidissima, qui fraudibus semper & dolis necebat omnia,

omnia, perspectis præcipuorum Romanorum Citium natalitiis ex astris omnes e medio sustulit, quos arigantibus stellis ad imperium peruenire posse compererat, vni Galbæ pepercisse fertur, quod serum illi & breue imperium cælum polliceretur. Caius Caligula quem naticem populi Romani Tiberius appellare solitus est, cum sibi necem instare à Sulla Mathematico accepisset, quantum fudit cruoris? quantas edidit strages? quanto sanguine populo Romano stetit illud vaticinium? Iam verò Antoninus Caracalla quàm infensum habuit Macrinum copiarum Præfectum? eo solùm nomine quod ad imperium stellarum ductu ferri Mathematici affirmabant. Quid attinet Neronis vel Claudij tempora percernere? quibus temporibus Babilò Astrologo monstrante in lætissima quæque Reipub. capita defæuitum est. Quid Ægypti præterea Reges commemorem, quos inspectis nascentium genituris, omnes illustribus & regiis ortos stellis necare solitos accepimus? Quid causæ fuit cur Domitianus Metium Pomposianum interemerit: nisi quia Imperatoriam genesim habere vulgò ferebatur? Nihil est necesse ad Indos oratione transire, apud quos, qui malignis oriuntur astris, eos ab ipsis parentibus per summam barbariem solitos interfici legimus.

At nihil de Principe, nihil contra Principem loquantur Astrologi; tamen eorum prædicta societatem generis humani labefactant, solvunt enim necessitudines natura ipsa conglutinatæ, solvunt amicitias sanctissimis firmatas legibus, dissuunt vno verbo humani generis societatem. Putasne posse illum quietis partem vllā capere, cui Astrologus prædixit occultas imminere infidias, impendere gravissimas calamitates? Suis ne se permittat amicis ille, cui Cardanus lib. de revolutione c. 71 prædixit amicorum fraudes, prodiciones, infidias? Quo animo vivet maritus il-

le cum vxore in cuius genitura vagos concubitus, incestus, adulteria, Astrologus vidit? Diligétne vnquam pater cum filium, quem Cardanus lib. 2. de iudicio geniturarum c. 13. ostendit ex adulterio genitum? ferétne quispiam æquo animo liberos, quos idem Cardanus c. 8. eiusdem lib. docet natos in familiæ dedecus, in domus excidium? Eámne ducet vllus vxorem, quam Genethliacus plures habituram viros pronunciauit? degétne cum viro vxor, quem Cardanus lib. centum geniturarum, genitura 42. vaticinatur interfecturum vxorem? Quanto odio persecutus est Guido Maltrauersus Comes Patauinus Nicolaum filium, quem Iambonus Astrologus perniciosum fore Patriæ cōfirmauit? Potéstne quispiam legere, quæ Iulius Firmicus scribit lib. 7. Matheseos, c. 19. de filiorum cum parentibus dissidiis, c. 18. de coniugum dissidiis, c. 20. de genituris eorum, qui vxores, fratres, parentes interfecturi sunt, sine magno domesticæ tranquillitatis & pacis incōmodo? Potuítne Alexander Medices nō infensus esse propinquis omnibus, cui Basilius Mathematicus prædixit necem a propinquis imminere? O præsens humanæ beneuolentiæ venenum! ô formidabilem priuatæ & publicæ rei pestilentiam!

At monerent Astrologi vera, haberemus illis gratiam, nunc verò tam sepe mentiuntur, tam rarò vera prædicant, tam incertum est tempus, quo vera, quoue falsa denunciant, tam rarò & foruitò veris vaticiniis aspergunt mendacia, vt ad tollendas amicicias, ad ferenda odia, ad interrumpendam beneuolentiam eorum prædicta valeant plurimum; ad prudentiam, ad tuendam vitam, ad pericula declinanda ne minimum quidem afferant adiumentum. Nā cum animus vera à falsis præfagia, nulla internoscat nota ex lubrica & inconstanti arte, temeritas quidē plurimum, prudentia verò nihil proficere potest.

Plus

Plus satis habemus rixarum & inimicitiarum è sublu-
naribus causis, nihil est cur è cœlo fontem diffensionum,
& materiam litium accersamus. Cur falsis præfagiis odia
magis accendimus, quæ veris causis excitata retinguere
oporteret: parum scilicet contentionum inter mortales est,
aliunde etiam, & è cœlo petendæ erant.

Neque verò quicquam adiuuat causam, quòd hoc loci
Mathematici respondere solent, nihil sed certo pronun-
ciare, sed probabiles & verisimiles sequi præfagitiones,
quibus nemo ita permoueri debet, vt propterea vel insi-
dias alicui struendas, vel humanam deferendam socie-
tatem, vel naturæ iura sibi reuellenda putet. Quod si
quis tamen Genethliacis prædictionibus, quibus cautior
fieri debebat, in aliorum pernitiæ abutatur, id non Astro-
logiæ vitendum esse vitio, sed hominum improbitati tri-
buendum, quæ sapissime saluberrimas quasque res & dis-
ciplinas in multorum pernitiem exitumq; conuertit. Ni-
hil, inquam, hæc aut Astrologiam, aut Astrologica præ-
fagia vindicant. Verbis enim Mathematici probabiliter id
loqui profitentur, res & factis in ea sunt toti, vt sua varicie
nihil verissima esse ostendant, id enim agunt, id experimen-
tis contendunt, tam certa esse Astrologorum placita, quam
certum est scamonea solui altum, rhæbarbaros sibi docuiffa-
vam bilico, veneno, eripi vitam. Nullus reperitur, qui
suum prædictionum eleues fidem, aut exonerat mentem,
contrà inuenias omnes, qui sua prædicta, facta & cetera effo-
velint. Sed domus eos loqui ex verisimili ratione, nihil cer-
ti, aut constituti prædicere, nōne ex huiusmodi vaticini-
is, quibus quotidie nobis, occultas inimicitias, clandestina
odia, domesticorum fraudes, amicorum, in insidias per-
ducunt, resident in animis nescio qui aculei, qui diu non
et quæ hos purgant non detremant, suspiciorum quidō
fluitans, quibus hæc illudque agitur, ac inter domesticos ad

cognatos viuimus vt inter hostes nobis versari videantur, sic inter homines degimus vt inter inimanes belluas nos periclitari putemus: vbi de vita, de morte, de honore, de iniuria agitur, leuissimæ etiam suspiciones grauissimas inimicitias accendere consueuerunt. Quid Caium Caligulam impulit, vt Longinum Cassium Asiæ Proconsulem virum in Rep. Rom. longè clarissimum è medio tolleret? nonne leuis affectati imperij suspicio? abigantur licet huiusmodi suspiciones, & amandentur longissimè, nonne redeunt tamen identidem, & recurrunt dubitationes quædam de fide vxoris, de charitate filiorum, de amicorum beneuolentia, de studiis Ciuium, de voluntate Principis, quæ societatem humanam si minus funditus euertunt, certè magnopere laxant.

Non longum faciam. Aut Astrologi volunt sibi fidem haberi cum nobis aliquid enuntiant, aut minus. Si fidem postulant eorum prædicta, ea omnia incommoda pariunt, quæ hactenus commemorauimus: si nulla est illis adhibenda fides, non egemus eorum præfagiis, vanus est omnis eorum labor, quem in exponendis genituris suscipiunt.

Iam verò quid commemorem artes, quibus huius discipline homines ex imprudentiorum Ciuium oculis pecunias eradunt? Rectè sanè Phauorinus Philosophus totum hoc præstigiarum atque offuciarum genus dixit commentos esse homines æruscatores, cibum, quæstumque ex mendaciis captantes. Scitè & Ennius:

*Quibus diuitias (inquit) pollicentur, ab his drachmam petunt,
De his diuitiis deducant sibi drachmam: reddant cetera.*

Quid loquar de veneficiis, quibus Genethliaci genus humanum inficiunt non enim temere Iurisprudentes lib. 2. Codicis eodem tit. de Maleficis & Mathematicis, præclaras sanè leges sanxerunt: sed ea de causa quod vix vllum Astrologorum huiusmodi labis immanem existimarent.

marent. Quin Ptolemæus ipse Astrologorum Magister lib. primo de iudiciis, c. 3. acriter in suos Genethliacos inuehitur, quòd Astrologiæ quasi sipario magicas artes aliasque innumeras pestes obueient.

Quid dicam de infamia, qua totum hoc genus hominum apud omnes gentes semper laborauit, abundè declarat quàm salutaria mortalibus sint Astrologica præfagia?

Nec politicis modò humanisque rationibus aduersatur Genethliaca, diuinas etiam res pari temeritate pessundat. Nihil est tam diuinum, nihil tam supra naturam exaggeratum, quod naturalibus causis, & cœlo non subiiciat. Nihil est à Deo tam arcano consilio factum, quod non affirmet ab astris profectum, nihil reperitur aut religione tam augustum, aut veneratione tam sanctum, quod Albumazaris non violarit impietas, quod Bonati non labe-factarit temeritas, quod Chebinzij non contaminarit illuies, quod Cardani non polluerit improbitas. Profitentur quidem Mathematici nihil se de Religione disputare, sed eorum libri nullo discrimine diuina simul & humana perturbant. Nam ut prætermittam quod Abram Iudæus anno Domini 1465. clarus per ea tempora Astrologus ex coniunctione Iouis & Saturni in signo Piscium non dubitauit affirmare Iudæis breui affuturum Messiam, ratus nimirum Astroorum vi non Dei consilio humani generis Seruatorem propituum in lucem; ut sileant de Rabi Lem-lao; qui anno 1500. ex Astroorum congressu adeò affirmatè prædixit aduentum Mæsiæ, ut Iudæi ebullerent furnos, quos ad panes azymos pinsendos more gentis paratos habebant, certissimi anno insequenti Hierosolymam se reuerfuros. Ut alia denique huiusmodi præteream, quibus referti sunt Arabum libri, nonne receptum apud Mathematicos est, non plures quàm sex Religiones esse posse? Iu-piter

piter(inquiunt)Religionem significat aliam atq; aliam ex
 complexu cum alio atque alio Planeta, cum autem sint
 sex præter Iouem Planetæ, sex dumtaxat species Religio-
 nis esse possunt. Nonne Christianam Religionem à Deo
 institutam, à Deo miraculis confirmatam, referunt in eam
 coniunctionem, quæ fuit parte 6. Arietis sex annis ante
 Christi Domini natalem, aut in eam, quæ hanc 20. annis
 antecessit in postrema Cancri parte? Vtinam apud Arabes
 solum Christiani nominis infensissimos hostes: hæc lege-
 rentur, vtinam non extarent in eorum etiam libris qui
 Christianam Religionem profitentur. Quid Cardanus
 lib. de supplemento Almanach. cap. 22. [Lex Iudaica (in-
 quit) est à Saturno vel eius stella, vel potius utroque, Chri-
 stiana à Ioue & Mercurio, Mahumeti à Sole & Marte æ-
 qualiter dominantibus, vnde iustitiam custodit, verum
 cum impietate & crudelitate magna. Idololatria à Luna
 & Marte. Soluitur autem vnaquæque lex à suo contrario.
 Saturnum debellat Iupiter auctoritate, & Mercurius ratio-
 ne. Iouem & Mercurium debellat Mars, non audiens ra-
 tiones, & sæuiens contra auctoritatem. Martem & Solem
 debellant Saturnus & Venus, hæc lasciuia, ille dolis. Mar-
 tem & Lunam Sol & Iupiter destruunt auctoritate, digni-
 tate, & veritate. Ob hoc Christiani erigite capita, qui po-
 test capere capiat.] Hæc Cardanus Astrologorum Magi-
 ster. Iactent nunc Genethliaci se nihil de Religione pro-
 nunciare, occulant nefariam impietatem, quam pectore
 gerunt, condant venenum quod in sacra ac diuina in tem-
 pore promant, deprehendemur Deo auctore eorum con-
 silia, detegentur fraudes, quibus humana æquæ ac diuina
 confundere moliantur. Quis ignorat Prophetarum vati-
 cinia, vim miraculorum ab Astrologis in astra referri?
 Manilius libro 5.

Quas potius fingat ortus, quam templa colentes.

Atque

- 1. *Atque auctoratos in tertia iura ministros,*
- 2. *Diutorumque sacra venerantes numina, voce*
- 3. *Penè Deos es qui possunt ventura videre.*

Idem Hieron. Cardanus lib. de iudiciis Geniturarum, c. i. [Iupiter (inquit) in nona Christianis sacerdotia pollicetur, vera somnia sacrorum scientiam.] Rursus infra: [Venus (inquit) in nona facit diuinos sacerdotes magnos, præstat somnia verissima.] Ne morosior sim, omnia Christianæ Religionis mysteria à Dei filio in hominum salutem instituta Mathematicis rationibus impiè & nefariè concludunt.

Tot tantisque malis obuiam sæpius itum est publica potestate grauissimisque Principum decretis. Pulsi enim Vrbe, & Italia fuerunt Mathematici frequenter. Ars ipsa Genethliaca grauioribus pœnis interdicta fuit, non rarò in eos seuerè animaduersum est, qui huiusmodi artem exercebant. Cæterum seueritas Principum facere potuit, ne publicè malum grassaretur, ne occultè sæuaret facere non potuit. Pulsa enim Vrbe, & Italia tanta pestis remansit in hominum animis, & eiecta ex Rep. non exulauit à mentibus Ciuium, sed proposita pœna abstinuit à publico, latebrasque sibi quæsiuit, delituit enim intra seditiosorum Ciuium arcana consilia apud homines, quos re familiari destitutos, vna vel alienæ hæreditatis, vel opulenti matrimonij, vel Reip. commutationis spes sustentabat. In domibus Principibus infensis, in ædibus ære alieno oppignoratis, denique in facinorosorum hominum penetralibus restitit, è quibus nullis vnquam Principum decretis exturbari potuit sic prorsus, vt Rom. historiarum clarissimus auctor scribere potuerit de Genethliacis. [Gonus hominum potètibz infidum, sperantibus fallax, quod in Ciuitate nostra & vetabitur semper, & retinebitur; na planè res habet. nisi Principum decretis accesserint sapientum disputationes,
i quæ

quæ ex hominum mentibus certissimis, firmisque conclusionibus exturbent Astrologiam, semper illa vetabitur, & retinebitur. Hydra enim est multorum capitum, quorum vno reciso, multa succrescunt, & renascuntur; si vnum auferas, statim aliud sufficitur, & hoc amoto supponitur aliud; extingui denique non potest ferro, nisi ferro opem ferat ignis sapientiæ, nisi quod ferro resectum fuerit absumat flamma doctrinæ.]

Omnes adeò, qui literis valent, deberent saluberrimis legibus à Principibus pro incolumitate Reip. de hac abolenda peste sapienter latè opem ferre. Nam quæ cura sanctior? quod studium magis salutare? quæ honorificentior disputatio, quàm quæ hominum genus in libertatē asserit, Religionē, & pietatem ab impio stellarum dominatu vindicat, quæ facinorosorum hominū fallacias detegit, quibus ciuiles motus ciere solent: quæ sacris diuinisque mysteriis venerationem Deo Opt. Max. cultū & auctoritatē reddit? Ipse etiam quanquam ab ingenio & doctrina imparatissimus, rei tamē cōmorus indignitate, studio publicæ utilitatis excitatus ad demoliendas Astrologiæ principes arces accessi. Multi mihi auditi huius disciplinæ Magistri, per præsertim tempora, quibus Philosophorum scita lectissimæ iuuentuti Italiæ, Germaniæ, Angliæ, in Principe Vrbe Roma tradidi, clarissimos eiusdem Professores Romæ, Neapoli, Mediolani, in Sicilia mihi licuit cōsulare, diu in Rom. Collegio illud Mathematicæ disciplinæ oraculum mihi patuit, Christophorus Clavius, qui omnes Mathematicæ partes arctissime complexus, vnam Genethliacā tanquam Mathematicæ futile putauerunt, constantissime semper auersatus est; omnia mihi adita delubra, è quibus Genethliaci imperitiæ multitudinē confuevit responsa reddere: contemplari per otium licuit arcanas Tripodas, è quibus vaticinantur populo inspexi monstra & inaniz ludibria, quæ

Mathe

Mathematici toto cœlo commenti sunt : quare cùm præter ea, quæ de vi Solis & Lunæ Physici docent, quorum alter tum ad Septentrionem, tum ad Meridiem cursum inflectens quatuor anni tempora, & ea quæ his temporibus gignuntur efficit, altera crescendo, & decrecendo ciere matia, implere conchylia, leuare morbos, commouere tempestates, & alia id genus præstare solet omnia, quæ de syderum potestate Genethliaci tradunt, conficta esse animaduertissem, ad fallenda rudiorum ingenia, haud ferendam mihi existimaui tantam fingendi licentiam in publicam priuatamque perniciem. Ergo Astrologia diuinæ quæ ac humana pessundat. Nos nulla tacti religione sonemus illam impune debacchari? Errore plerique capti post Astrologicas observationes insaniunt, nos patiemur eos vana somniantium deliramenta sectari? Non patiemur profectò, sed reuocabimus quoscumque poterimus ad lucem veritatis, deregemus huius discipline vanitatem, detrahemus illi laruam, quæ hætenus tam multos fefellit, & pro ea quam hominibus debemus, charitate, pro sincera veritatis studio, quod viginti & quatuor iam annis in præcipuis Italiæ Academiis professi sumus, pro vitæ instituto, quod ab ineunte ætate suscepimus, iuuandi quam plurimos, dabimus operam Deo bene iuuante, vt in posterum neminem fallere Astrologia præfagia possint.

Et quorum, dicit aliquis, auctoritate tanta incunda disputatio est? Aristotelis in primis, Hippocratis, & Galeni, quorum vberissima & foelicissima ingenia quacumque Genethliaci è cœlo, ex astris deducunt, è proximis & coniunctis causis oriri euidentissimis rationibus euincunt. Cùm enim de humani corporis temperamento præcipua lis sit, quod Astrologi à genitalibus astris nostri corporis constitutionem, quasi habena quadam gubernari

contendant, & animi mores sequantur corporis temperamentum, nos verò à sublunaribus causis corporis constitutionem pendere putemus, non alios huius litis magis idoneos iudices facere potuimus, quàm Philosophiæ, & Medicinæ Magistros Aristotelem, Hippocratem, Galenum, quorum doctrinam constantissima omnium Academicarum, omnium gentium, omnium ætatum, omnium temporum consensus comprobauit. Cæterum ne Philosophorum, Medicorumque tribunal quantumuis æquum, tanquam alienum Mathematici excipiant, ad extremum in Astrologiæ foro Genethliacos conueniemus. & Claudium Ptolemæum, aliosque Astrologiæ principes Magistros huius causæ testes, iudices & arbitros decernemus, quorum iudicia ne ipsi quidem Mathematici improbare queant.

Breuitérne an copiosè differendum? breuiter, & copiosè; breuiter quidem, quia non persequemur omnes Astrologorum ineptias, sed solùm præcipua quædam capita, vnde omnis hæc ars velut è fonte promanat. Copiosè verò, quia singulæ rationes pluribus argumentis firmabuntur, vt stabilem firmumque mereantur assensum. Neque enim tantam rem ita ieiunè, angustèque tractare debuimus: vt si vna aut altera ratio claudicare videatur, totis titubatum castris putetur, si vna, aut altera ratiocinatio rimas agere credatur, tota ædificatio existimetur ruerè. Multa nobis Philosophia, multa Medicina, multa ipsa Astrologia aduersus Genethliacam vanitatem suppeditat. In tam fecundis sapientiæ noualibus, cuius stylus arescat, aut cuius porius non exuberet ingenium?

Atque hæc initio me præfari oportere intellexi, vt statim lector præ oculis haberet, quæ sibi sint ex hisce libris expectanda. Nam de stylo nihil aliud habeo dicere,

re, nisi me quantum per facultatem licuit, operam dedisse, ut neque plus nimio barbarus esset, ne in politiorum Musarum incurreret odium, neque ad Ciceronis lychnos exquisitiùs elucubratus, ne Philosophicæ questionem accerferent, quam veritatis venatori respuendam esse docent, & præcipiunt sapientes. His igitur hoc modo propositis ac
 *delibatis, sic aliquando, propitio
 Numine, ad disputandum ingredior.

1 3 LITE

2 A M R D

1770

LITTERÆ ADMODVM

R^{DI} IN CHRISTO PATRIS

P. CLAVDII AQVAVIVA Societatis

IESV, Præpositi Generalis.

*V*M libros quinque contra Astrologos coniectores, P. Alexandri de Angelis, Societatis nostre Theologi, Tres eiusdem Societatis, quibus id commisimus Theologi recognouerint; ac in lucem edi posse probauerint, facultatem concedimus, vt typis mandentur; si iis, ad quos pertinet, ita videbitur. In quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Romæ 13. Febr. 1614.

CLAVDIVS AQVAVIVA, Societatis

IESV Præpositus Generalis.

Facultas R. P. Prouincialis Societatis IESV,
in Prouincia Lugdunensi.

NTONYVS SVFFREN Prouincialis Societatis IESV, in Prouincia Lugdunensi, iuxta Priuilegium eidem Societati à Regibus Christianissimis Henrico III. 10. Maij 1583. & Henrico IIII. 20. Decembris 1606. & Ludouico XIII. nunc regnante, 14. Feb. 1611. concessum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne libros ab eiusdem Societatis hominibus compositos, absque superiorum permissione imprimât: permittit Horatio Cardon Lugdunensi Bibliopolæ, vt librum qui inscribitur, *In Astrologos coniectores libri quinque, Auctore Alexandro de Angelis, in Collegio Romano Societatis IESV, studiorum Præfecto*, ad sex primos annos imprimere, ac liberè diuendere possit. Datum Lugduni die 22. Septemb. 1614.

SVFFREN.

APPRO

APPROBATIO.

IOANNES CLAVDIVS DEVILLE, in Sacra Theologia Magister, & diuini verbi Prædicator, in sancti Pauli Lugdunensis Canonicus, atque in hac Lugdunensi Diocesi Librorum Censor designatus: fidem facimus nos hosce *Libros in Astrologos coniectores à Reuerendo Patre Alexandro de Angelis, Societatis IESV editos*, euoluiffe; eosque singulari mentis acumine, firmiter rationum pondere, multiuga eruditione, ac cum fide Catholica, Apostolica & Romana ex toto conspiratione perspicuos, rectos esse. Lugduni apud S. Paulum Non. Nouembris, M. DCXIV.

IOANNES CLAVDIVS DEVILLE.

*R. D. D. Thoma de Meschatin la Faye, huius libri
imprimendi facultas.*

THOMAS DE MESCHATIN LA FAYE, Comes, Canonicus & Camerarius Ecclesie Lugdunensis, & Vicarius Generalis in Archiepiscopatu Lugdunensi: Liber qui inscribitur, *In Astrologos coniectores libri quinque, Auctore Alexandro de Angelis, in Collegio Romano Societatis IESV, studiorum Præfecto*, ut in lucem edatur, facultatem concedo. Lugduni die 14. Nouemb. 1614.

MESCHATIN LA FAYE.

LIBRUM hunc, inscriptum, *In Astrologos coniectores libri quinque, Auctore Alexandro de Angelis, in Collegio Romano Societatis IESV, studiorum Præfecto*, ab HORATIO CARDON Bibliopola Lugdunensi in lucem duci permittimus: simul, ne quis citra factam ei ab ipso potestatem, denuo excudat, interdicimus. Datum Lugduni die 14. Nouembris, 1614.

SEVE.

SVMMA

S V M M A P R I V I L E G I I A
Christianissimo Galliarum Rege concessi.

VDOVICI XIII. Gallia & Nauarra Regis auctoritate sancitum est, atque patentibus Literis cautum, ne quis in Regno suo, aliisve locis ditioni suæ subiectis, intra proximos annos decem, à die impressionis primæ inchoandos, ac numerandos, excudat, vendat, excudendum, vendendumque quouis modo & ratione conetur librum, qui inscribitur, *In Astrologos coniectores libri quinque, Auctore Alexandro de Angelis, in Collegio Romano Societatis I E S V, studiorum Praefecto*, præter Horatium Cardon Bibliopolam Lugdunensem, aut illos, quibus ipsemet concesserit. Prohibitum insuper eadem auctoritate Regia omnibus suis subditis, eundem librum extra Regni sui limites imprimendum curare, vel quempiam, vbi cumque fuerit, ad id agendum impellere, ac instigare, sine cōsensu dicti Horatij Cardon. Idque omne sub confiscatione librorum, aliisque pœnis originali Diplomate contra delinquentes expressis. Datum in Fonte-Bellaqueo, die 25. Octobris, anno millesimo sexcentesimo decimo quarto.

De mandato Regis,

Signatum.

BRVLART.

ELENCHVS LIBRORVM ET CAPITVM OMNIVM QVÆ

TOTO HOC OPERE IN ASTROLOGOS
coniectores continentur.

LIBER PRIMVS.

De cœli actione in hæc inferiora generatim.

CAPVT I.	 <i>M</i> NES stellas lumine esse praditas.	pag. 2.
II.	<i>De potestate cœli in subiecta corpora.</i>	3.
III.	<i>Lumine solo cœlestem efficit quatuor primas qualitates.</i>	5.
IV.	<i>Omne cœli lumen per se vim habet caloris.</i>	6
V.	<i>De arcanis cœli viribus.</i>	ibid.
VI.	<i>Motum cœli non pertinere ad hæc vsque infima, &c.</i>	13.
VII.	<i>Non omnia, quæ cœlo continentur, sita à cœlo pendere, ut eo non agente, nihil agere possint.</i>	15.
VIII.	<i>De elementorum conseruatione.</i>	19.
IX.	<i>Materiam non preparari ad formas à cœlo solo.</i>	20.
X.	<i>Specificæ effectuum naturæ non proueniunt à cœlo.</i>	21.
XI.	<i>Quæ rebus adueniunt, non aduenire à cœlo, &c.</i>	23.
XII.	<i>In rerum procreatione nullas esse cœli partes.</i>	26.
XIII.	<i>De cœlo inanimato.</i>	ibidem
XIV.	<i>Causas sublunares non esse omnes cœli instrumenta.</i>	28.
XV.	<i>Formas substantiales non esse à cœlo.</i>	29.
XVI.	<i>Omnium corporum temperamentum à primis qualitatibus ducere originem.</i>	33
XVII.	<i>Rerum effectus mirabiles non commodè ab Astrologis referri in astra.</i>	41.
XVIII.	<i>Vnde rebus sympathia & antipathia?</i>	43.
XIX.	<i>De criticis morborum diebus.</i>	47.
XX.	<i>De pestilentia, & morbis popularibus.</i>	58.

LIBER SECVNDVS.

De conceptu, & foetu.

CAP. I.	<i>A</i> stra non animam, sed corpus afficere: si afficiunt.	59.
II.	<i>Philosophis potius, & Medicis credendum quàm Mathematicis.</i>	61.
III.	<i>Ex astrorum, quæ conceptui præsumt, solo congressu, nihil de futuro posse discerni.</i>	63.
IV.	<i>Astrologi non observant, nec observare possunt futura omnes causas.</i>	67.
	<i>Quæ</i>	

V.	Quae de parentum stellis Astrologi conuincuntur.	65
VI.	Cui filij similes parentibus.	70
VII.	De sexus diuersitate.	78
VIII.	Fortis ab alimento potius quam a stellis pendet.	80
IX.	Quae matri vterum gerenti accidit, afficiunt & futurum.	81
X.	Monstra non posse ad astra reuocari.	83
XI.	Ratio qua secundum Astrologos fortis stellis respondet.	89
XII.	Egregium Astrologorum figmentum.	ibid.

LIBER TERTIUS.

De natali, & partu.

CAP. I.	L iberum arbitrium ex omnium genium consensu.	92.
II.	Humanas mentes syderum potestati non recte subici.	95.
III.	Altera ratio ex fine.	97
IV.	Texta ratio ex dominatu mentis in corpus.	98
V.	Postrema ratio ex Dei providentia.	101
VI.	Astrologos ignorare stellas qua conceptus praesunt.	102
VII.	Astrologos ignorare veram natalis horam.	104
VIII.	Ea, qua a pluribus transfiguntur, non posse ex vnius horoscopo conici.	105
IX.	Nec plures horoscopos satis esse ad praedicendum.	107.
X.	Quae de coniugiis effingunt Astrologi pugnantia.	109.
XI.	Alter Astrologorum error.	110
XII.	Nec ut plurimum eueniunt qua sunt ex astris.	ibid.
XIII.	Omnia, de quibus Astrologi vaticinari solent ex syderum ductu, pendere a causis sublimaribus.	118.
XIV.	Parentum, & obstetricis sedulitate mutari temperamentum, quod fuerit stellis hausit.	112.
XV.	A viciis magis quam ab astris temperamentum pendere.	116.
XVI.	Plus labores valere ad tuendum vel mutandum corporis temperamentum quam astra.	119
XVII.	Sedes, & domicilium magis, quam astra, afficiunt temperamentum.	123.
XVIII.	Quid consuetudo & usus aduersus astrorum vim possint.	125.
XIX.	Medicamentorum vim & Medicorum peritiam cum Astris pugnare.	129.
XX.	Casum non coherere cum Astrologorum praesagiis.	127.
XXI.	Vicia, qua obsunt valendum, obstruere stellarum propensionibus.	148.
XXII.	Providentiam diuinam eludum Astrologorum praedicta.	142.
XXIII.	Quot tria Mathematicorum effugia pracluduntur.	143.
XXIV.	Quid haecenus disputando effectum, quid in posterum efficiendum sit.	145.
XXV.	Gentium mores facere contra Astrologos.	146.
XXVI.	Educatio, & domestica exempla saepe obstant astris.	149.
XXVII.	Comitatus & consuetudinis vis aduersus astra.	153
XXVIII.	Exempla eorum, quibus vim vim, eludum astrorum vim.	154
XXIX.	Obiectorum praesentiam plus habere vim quam astra.	157
XXX.	Ad mores plus valere genus, conditionem fortunam, quam astra.	161.
XXXI.	Ad maiorem casum in moribus habet vim quam astra.	166

Principum

XXXII.	<i>Principum severitatem & leges facere plurimum ad morum disciplinam.</i>	168.
XXXIII.	<i>Conscientiam etiam ob stare pravis corporis propensionibus.</i>	169.
XXXIV.	<i>Multa praeerea causa, quae efficiunt, ne quis sequatur syderum impulsus.</i>	171.

LIBER QVARTVS.

Quo Astrologia Astrologicis conclusionibus exagitur.

CAP. I.	Q <i>ua sine Astrologia firmamenta.</i>	179.
II.	<i>Astrologorum imperitia.</i>	180.
III.	<i>Astrologorum fraudes.</i>	186.
IV.	<i>Astrologica observationes ridiculae.</i>	188.
V.	<i>Astronomicis experimentis nihil esse fidendum.</i>	191.
VI.	<i>Tria Astrologorum suffugia.</i>	195.
VII.	<i>Non potuisse Astrologos Planetarum vires experiri.</i>	196.
VIII.	<i>Erroris qui contingunt Astrologis, in syderum observationibus, esse maximi momenti.</i>	202.
IX.	<i>Syderum configurationes Astrologis perspectas non esse.</i>	204.
X.	<i>Syderalium configurationum alia magna dissimilitudo.</i>	206.
XI.	<i>Epicyclis, & eccentricis euariari syderum constitutiones in uno, eodemq; signi minuto.</i>	209.
XII.	<i>Non posse Astrologos vires stellarum sapius experiri in una, eademq; materia.</i>	210.
XIII.	<i>Suffugium tertium refellitur.</i>	213.
XIV.	<i>Experiendi difficultas ex Cardano.</i>	216.
XV.	<i>Electiones, quas vocant inanes, ex Astrologorum confessione, & Ludonici Sfortia exemplo.</i>	217.
XVI.	<i>Pugnantes Astrologorum sententia de Afridariis.</i>	219.
XVII.	<i>Magnas resolutiones confectas esse Astrologorum testimonio probatur.</i>	225.
XVIII.	<i>Viduum, & audientium stellarum fabella.</i>	227.
XIX.	<i>Duodecim locorum significationes.</i>	229.
XX.	<i>Directionum commentum.</i>	231.
XXI.	<i>Duodecim Zodiaci partibus nullam inesse vim.</i>	233.
XXII.	<i>Rationes ob quas Astrologi varias signis vires attribuere.</i>	239.
XXIII.	<i>Zodiaci asterismis nullas inesse vires.</i>	242.
XXIV.	<i>Manometiarum lepidissima fabula.</i>	245.
XXV.	<i>Alia Zodiaci ludibria, & ridicula Astrologorum commenta.</i>	246.
XXVI.	<i>De gradibus lucidis, tenebrosis, plenis, vacuis, & aliis id genus magamentis.</i>	247.
XXVII.	<i>Celestium domorum locorumq; magamentum.</i>	249.
XXVIII.	<i>Ratio, quam Astrologi secuti sunt, tribuendo Planetis domos.</i>	256.
XXIX.	<i>Quid astrorum congressus sit, quam novis astris varius, & novus.</i>	257.
XXX.	<i>Pugnare ea, quae Astrologi tradunt de obsessione & aspectu astrorum.</i>	258.
XXXI.	<i>Vrbium ridiculas esse genituras.</i>	263.
XXXII.	<i>Cur Astrologi nihil de mutis animalibus aut stirpibus, sed de hominibus solum</i>	

	<i>solum præsertim opulentis, pronuncians è stellis.</i>	264.
XXXIII.	<i>Geminorum dissimiles exitus.</i>	265.
XXXIV.	<i>Qui dissimilem sortii sunt ortum, similem sæpe sortiuntur, interitum.</i>	268.
XXXV.	<i>Quodlibet ex qualibet genitura conficere posse Astrologos.</i>	272.
XXXVI.	<i>Astrologorum veras prædictiones nihil favere huic discipline,</i>	275.
XXXVII.	<i>Prædictiones, quibus Genethliaci suam artem confirmare solent, non esse Astrologicas.</i>	280.
XXXVIII.	<i>Prima ratio, ob quam Astrologi verum aliquando denuntiant.</i>	286.
XXXIX.	<i>Alteri causa, ob quam Genethliaci aliquando diuinant.</i>	288.
XL.	<i>Multa Astrologos diuinare ex prudentia, & usu rerum, quam ex arte Astrologica.</i>	290.
XLI.	<i>Leuitate consulentium vera prædicere Astrologi putantur.</i>	292.
XLII.	<i>Auctore demone interdum Genethliacos diuinare.</i>	293.
XLIII.	<i>Nihil posse Astrologos de summo Pontificatu ab astris decernere.</i>	294.
XLIV.	<i>Nihil Astrologos de futuris honoribus dicere posse ex astris.</i>	298.
XLV.	<i>Nihil Astrologos ex nataliis astris decernere posse de cuiusque prospera aut aduersa fortuna.</i>	303.
XLVI.	<i>Nihil Astrologos prædicere posse ex arte de vita, aut morte.</i>	305.
XLVII.	<i>Non licere Astrologis per accidentia rectificare genituras.</i>	309.

LIBER QUINTUS.

Qui & exoreticus.

CAP. I.	<i>N</i> ullam sapientes viri Genethliaca disciplina habuerunt fidem.	314.
II.	<i>Sapientum consensu Genethliaca damnatur.</i>	316.
III.	<i>Disertissima S. Ambrosij in Genethliacos disceptatio.</i>	320.
IV.	<i>Disceptatio S. Augustini aduersus Astrologos coniectores.</i>	323.
V.	<i>Alia S. Augustini grauissima in Astrologos coniectores disputatio.</i>	326.
VI.	<i>Rursus S. Augustinus aduersus Genethliacos disserit.</i>	328.
VII.	<i>Alia S. Augustini cum Astrologis congressio.</i>	329.
VIII.	<i>Disputatio Origenis Adamantij in Astrologos.</i>	330.
IX.	<i>Disertissima Bardasenis oratio in Astrologos.</i>	333.
X.	<i>Excluditur Astrologorum ludificatio aduersus Patrum doctrinam.</i>	336.
XI.	<i>Astrologos sæpe è Republica pulsos fuisse.</i>	339.
XII.	<i>Quam seuerè olim Ecclesia in Genethliacos animaduertit.</i>	341.
XIII.	<i>Genethliacam artem exitio fuisse multis Principibus.</i>	344.
XIV.	<i>Astrologiam nullius esse frugis.</i>	345.
XV.	<i>Ioannis Baptiste Cardani Hieronymi Cardanisij infelix exitus.</i>	349.
XVI.	<i>Astrologorum dissensiones.</i>	350.

Finis Etlenchi librorum, & capitum.

IN

IN ASTROLOGOS CONIECTORES LIBER PRIMVS.

De cœli actione in hac inferiora generatim.

PROOEMIUM.

VÆCVMQVE hominum generi, omnique mundo sublunari eueniunt, ex astrorum præscripto deducunt Mathematici, aduersus quos ex philosophiæ naturæque principiis disputaturo mihi, licet non incommodè cederet ab homine initium facere, cuius gratia totus hic labor susceptus est; neque enim de aliis magnopere laborarem, nisi humanas etiam actiones sub stellarum iura & dominatum redigere Mathematici conarentur; addo disputationes à notioribus inchoari aptissimè, auctore Arist. lib. 1. phys. text. 2. at multò notius ac manifestius vel est, vel fieri potest, hominem à syderum imperio eximendum esse, quàm cæteras res. Malui tamen à generali quadam tractatione exordiri de cœli vi, & potestate, quæ cunctas res cœlo subiectas complectatur multis de causis. Primum quidem, quòd ea, quæ vniuersis sunt communia, priuatis, propriisque sunt priora, illisque contenta & inclusa, sine quibus priuata intelligi cogitatique nequeunt. Deinde quòd generali hac tractatione incidemus Astrologiæ quasi neruos, quibus vniuersum hoc corpus sustinetur, elidemus fontes ipsos vnde omnis Astrologia promanat, quibus exturbatis, & dissectis sua sponte arescent omnes præfensionum, prædictionumque lacunæ. Præterea cum de efficientiæ cœli in vniuersas res sublunares frequentior in scholis
A suscipia

suscipiatur disputatio, prius debuimus scholis deferuire, & Philosophiæ professoribus, inter quos numerabamur quando aduersus Astrologos scribere sumus ingressi. Deniq; quodd hæc philosophica magis est disputatio, quàm quæ de homine, in qua multa à Medicis, multa à moralibus, multa à publicis officinis repetere necesse est.

Principiò autem ea de syderum potestate in hæc inferiora & sibi subiecta corpora proferemus, quæ non grauati Astrologis concedimus, deinde ea quorum illos, ut iacturam facere velint, rogamus.

CAPVT PRIMVM.

Omnes stellas lumine esse præditas.

STELLIS vniuersis insitam esse lucem aliquam sibi propriam, præter eam, quam à sole mutantur, nemo fermè philosophorum ambigit; nec Auer. lib. 2. cœli, com. 42. & 49. & lib. de subst. orbis, c. 2. nec Auicenna apud Alber. 2. cœli, tract. 2. c. 2. nec Alex. aut Simplicius, apud Auer. locis citatis, nec S. Thom. 2. cœli, text. 42. nec Alber. de Saxonia 2. cœli, quæst. 20. nec Cardani antagonista Scaliger exercitatione 62. nec Niphus lib. 2. cœli, text. 49. nec Amadeus lib. 2. cœli, quæst. 5. nec Alber. lib. 4. de quatuor causis, quæst. 4. a. 21. lib. 2. cœli, tract. 3. c. 6. Et de luna quidem nullum dubitandi locum facere defectiones, quas cum patitur ex obiectu terræ, quamuis nihil illustratur à sole, lucet tamen, ac rubet, quod exigua quidem, sed cuiusdā tanten lucis argumentum est. Quin & post nouilunium, quæ partes ad solem conuersæ non sunt, obumbrante earum tenue lumen interdiu sole, noctu lunæ cornibus vix dispi-ci possunt, dispiciuntur tamen & luminis nescio quid nobis obiciunt.

De Venerè eadem fermè ratio est, telescopia enim (quod omnium superiorum sæculorum caligine discussa, nouas cœlo, & antehac inauditas stellas detexit) nuperrimè eam vidimus accedendo, recedendòve à sole crescere, minuique non secus ac lunam, quò enim soli propinquior est, quia ei maiorem sui partem ad nos conuersam præbet illustrandam, eò magis cornicularis per telescopia nobis videtur.

Idem de cæteris constat astris: licet enim nunc ad solem propius accedant, nunc ab eodem recedant longius, licet numquā globosam eorum formam vilo instrumento viderimus variari, in confesso tamen est, propriam habere lucem, & quidem maiorem quàm Lunam aut Venerem: hæ enim quia totum ferè lumen desumunt à sole, quò soli propinquiores sunt, eò minori sui parte ad nos lumen solis remittunt, quo fit ut corniculares videantur, idem cæteris sine dubio eueniret si totum lumen, vel si tantum luminis soli referunt acceptum, quantum Venus & Luna.

Adhæc constat vniuersim stellas omnes perspicui corporis, id est, cœli partes esse densiores, vnde Arist. lib. 2. cœli, text. 41. [De vocatis autem astris, inquit, consequens utique erit dicere, ex quibus constant, & in quibus figuris, & quinam

quinam sunt ipsorum motus;rationabilissimum itaque fuerit, & ea quæ à nobis dicta sunt consequens ad vnum quodque astrorum ex hoc facere corpore, in quo existit lationem habens, quoniam diximus aliquid esse, quod circulariter ferri natura natum est; vt enim ignea dicentes esse ob hoc dicunt quia id quod sursum est corpus ignem esse dicunt: vtpote cum rationabile sit vnumquodque constare ex iis in quibus vnumquodque est, sic & nos dicimus.] Quæ sententia in omnium Philosophorum animis insedit altius, veteres enim, qui cælum esse ignem docuerunt, stellas quoque igneas esse putarunt. recentiores, & Arist. interpretes, Auer. S. Thomas, Albertus, Hypol. cæterique passim, qui cum Magistro cælum ab elementis secernunt: stellis quoque sui orbis naturam donarunt. Iam verò cælum totum, quamquam propter raritatem non lucet, tamen suapte natura lucidum esse, declarat, quæ dicitur via lactea, hoc est, partes illæ orbis densiores, quæ medio cælo albicantes, exiguum quidem, sed aliquam lucem ostendunt.

Neque verò aliter fieri oportebat, cum enim pleraque alia inferiori longè conditione à Deo procreata lucem sortiri natura voluit, vt videre est in noctilucis, squamis piscium, putridis lignis, oculis felium, minimè hoc idem ornamentum inuidendum fuit cælo, aut stellis, quæ cæli partes quædam sunt.

Rursus cum sol, qui pars quædam cæli est densior, tantum effundat luminis, quis reliquas eiusdem cæli partes omni splendore denudet? An quia ignis prope lunam circumpositus ob eximiam raritatem non lucet, negabis ignem sua natura lucidum esse?

Nec magna distantia parum officit, ne tenuem cæli lucem minus videamus: at non est necesse pluribus confirmare id, quod cum aduersariis litigiosum non est.

CAPVT SECVNDVM.

De potestate cæli in subiecta corpora.

RINCIPIO conuenit inter nos & Astrologos, magnam esse cæli vim & potestatem in sublunarem mundum, & corpora subiecta non solum illuminando (quis enim de cæli lumine ambigat, nisi qui cæcus natus sit?) sed calefaciendo, frigefaciendo, siccando, humefaciendo, [Sol, inquit M. Tullius lib. 2. de natura Deorum, qui astrorum obtinet principatum, ita mouetur, vt cum terras larga luce compleuerit, easdem modò his, modò illis partibus opacet, ipsa enim vmbra terræ soli officiens noctem efficit, nocturnorum autem spatiorum eadè est æquabilitas quæ diurnorum; eiusdemque solis tum accessus modici, tum recessus, & frigoris, & caloris modum temperant, circuitus enim solis orbium, v. defectibus, & l. x. & ccc. quarta ferè diei parte addita, conuersionem conficiunt annuam, inflectens autem Sol cursum tum ad Septemtriones, tum ad Meridiem, æstates & hyemes efficit, & ea duo tempora, quorum alterum hyemi senescenti adiunctum est, alterum ætati. Ita ex quatuor temporum mutationibus omnium, quæ terra, marique gignuntur, initia, & causæ dicuntur.]

Nec Soli hanc vim Luna inuidet. [In Luna quoque, ait idem Tullius eodem loco, cursu est brumæ quædam, & solstitij similitudo, multaque ab ea manant, & fluunt, quibus & animantes alantur, augescantque, & pubescant, maturitatẽque assequantur, quæ oriuntur à terra.]

Magis difertè Arist. lib. 1. Meteoror. cap. 2. [Est autem ex necessitate continuus quodammodo iste superioribus latioribus, vt omnis ipsius virtus inde gubernetur; vnde enĩ motus principium omnibus inest, illam causam putandum primam.] libr. 1. de generat. animal. c. 2. in vniuerso quoque naturam terræ quasi sceminam matrẽque statuit, cœlum autem, & solem, ac reliqua generis eiusdem nomine genitoris patrisque appellat, lib. 2. de generat. animal. cap. 2. at verò solis calor & animalis, non modò qui semine continetur, verum etiam si quid excrementi sit, quamquam diuersum à natura, tamen id quoque principium habet vitale: cæterum calorem in animalibus contentum nec ignem esse, nec ab igne originem ducere, apertum ex his est.

Planius lib. 2. de generat. text. 15. & 16. lib. 2. cœli, text. 20. & 21. lib. 8. physicorum, text. 46. lib. 12. Metaphy. text. 34. lib. 2. phys. text. 26. Sol & homo generant hominem.

De qua cœli vi in hæc sublunaria difertè disputant S. Thom. p. par. quæst. 115. art. 3. lib. 3. contra gentes, cap. 82. 86. in 2. d. 15. q. 1. art. 2. & de pot. quæst. 5. art. 8. Heru. in 2. dist. 15. q. 1. Gab. in 2. d. 14. q. vnica dub. vlt. Scot. in 2. dist. 14. quæst. 3. Capreol. ibidem quæst. 1. art. 2. concl. 2. Ferrar. lib. 3. contr. gentes, cap. 84. 86. S. Bonau. 2. d. 14. quæst. 6. 7. 8. 14. Aegid. 2. dist. 14. quæst. 3. art. 2. ibidem, dub. primo, & 2. literali & quodl. 4. quæst. 12. Argent. in 2. d. 14. quæst. 1. art. 4. Sonc. lib. 12. metaphy. quæst. 13. Iandun. lib. 1. cœli, q. 1. & lib. 2. cœli, quæst. 12. lib. 8. phys. quæst. 6. Pauif. dispu. 4. met. cap. 9. & 10. Achill. quodlib. 4. de orbibus dub. vlt. Auer. libr. 2. cœli, com. 42. lib. 2. de gener. com. 55. 56. lib. 1. Meteor. cap. 2. Paulus Venet. de composit. mundi, cap. 21. 22. 23. Themon. lib. 1. Meteor. quæst. 3. & 9. Amadeus lib. 2. cœli, q. p. art. 3. Marf. lib. 1. de gener. quæst. 9. Philopon. lib. 1. Meteor. cap. 4. Augustinus Niphus lib. 2. cœli, q. de hac re, & tract. de causis calamitatum nostri temporis. Albert. de Saxonia lib. 2. cœli, quæst. 21. Alber. Magnus lib. 1. Meteor. tract. 1. cap. 12. de quatuor causis, quæst. 4. cap. 23. Thienenfis lib. 1. Meteor. cap. 4. Scaliger exercit. 18. 75. Buccafer. lib. 2. de gener. text. 56. Philalfeus lib. 1. cœli, quæst. 27. Picus Mirand. lib. 3. contr. Astrol. cap. 3. Ant. Mirand. de euerfione singularis certaminis, libr. 22. 23. 24. Sextus Empir. libr. contra Mathematicos, cap. 21. nonnulla etiam leges apud Trismegistum in Pimandro, Plotinum Enneade secunda, libr. 3. Enneade 3. libr. 1. & 2. Plutarch. opusc. de Iride & Osiride, Auctorem Philosophiæ secundum Aegyptios libr. 10. cap. 3. libr. 11. cap. 1. Auctorem libri de Mundo, cap. 6. Macrobr. libr. 1. in Somnium Scipionis cap. 9. Adcò constans de actione cœli, in subiecta corpora, sententia omnium sapientum suffragiis, quotidianisque firmata experimentis; mirum est, quàm varios & ambiguos habere explicatus; alij solo lumine existimant confici totum negotium; alij lumini addunt secretas alias & arcanas virtutes; alij ad omnia omnino, quæ his inferioribus accidunt, cœli actionem pertinere contendunt; alij certis quibusdam effectis coercere libentiùs; alij omnia quæ sunt cœlo solùm auctore fieri volunt, aliis & sublunaribus causis cœli vim temperari placet, & in varios deduci effectus.

CAPVT

CAPVT TERTIVM.

Lumine solo cœlum efficit quatuor primas qualitates.

ICERT nulla cœli pars siccitate, aut humiditate, calore, aut frigore affecta sit, alterari enim & corrumpi necesse esset, habet tamen facultatem efficiendi hæc omnia in orbe sublunari per lumen. Et de calore quidem constat, in vmbrosis enim locis minor est calor, quam apicis, quod non esset, nisi lumen calorem progigneret, ubi est, alibi verò per quamdam viciniam, quæ quò minor est, eò minus est calor. Huc accedit, quòd lumen ignis calefacit per se, vt experimur, at cœlestis & ignei luminis natura eadem est, quare & sese mutuo solent augere, si misceantur, quòd proprium est eorum, quibus natura communis est, Calefacit igitur etiam cœleste lumen.

Neque id solùm, sed arefacit quoque si non per se, saltem per accidens: calor enim est segregare heterogenea lib. 2. de generatione, text. 8. Ex iis enim in quæ incidit extrahit humidiores partes, relinquit arida quæ sunt, hæc autem arefactio quædam est: quin etiam eadem opera sæpe humectat, humidiores enim vapores, quos lumen extrahit è terra, nec potest absumere, decoquendo, pariunt humiditatem, & pluuiam: nec ea solùm ratione humectat, quia partes humidas dum extrahit ad vnum redigit, omnia autem quæ vnius modi sunt se mutuo fouent, & tuentur melius, quàm contrariis admixta, sed etiam quia multa humentia in vnum compacta mole sua magis humectant omnia, quæ attigerint.

Frige facit tandem, nec solùm, Sole longius recedente, quod voluit Aristoteles lib. 2. cœli, text. 20. & accuratiùs lib. 2. de generatione, text. 56. qui enim sol accedendo causa est caloris, idem abscedendo causa fuerit frigoris, eo planè modo quo Arist. idem lib. 2. phys. text. 3. explicauit commune axioma, Eadem est causa contrariorum, [Quod enim præsens (inquit) causa huius est, hoc facimus aliquando causam contrarij, vt absentia gubernatoris nauis submersionis, cuius erat præsentia causa salutis;] eodemque recidunt quæ scribit 2. de Gener. text. 56. [Contrariorum contrariæ sunt causæ.] idem enim, & similiter se habens semper idem natum est facere, idem autem contrario modo se habens, contrariorum causa censetur, sed etiam frigidos extrahendo vapores è terra, marique, qui à sole in sublime delati, mox destituti calore, ad natiui frigoris statum reuertuntur. Quin & duo elementa, terra & aqua solis radiis excalefacta, sole longius recedente proliuitate naturæ nulla alia vrgente causa in suum frigus relabuntur, cæteraque omnia, quæ terra, marique continentur, frigore complentur: quemadmodum ollam effervescentem ab igne amotam sua sponte ad natiuum frigus redire videmus. Atque ex his intelliges, hæc omnia cœlum præstare solius luminis opera, hoc enim calefacit subiecta sibi corpora, est autem calidi discernere, quæ vniushmodi non sunt, hæc à contrariis seiuncta, & frige facere & siccare, & humectare in confesso est.

CAPVT QVARTVM.

Omne cæli lumen per se vim habet caloris.

MNE cæli lumen per se vim habet efficiendi caloris; Et quidem de solis lumine, de quo superiori capite, dubitat nullus, sed idem de lumine lunæ tradit Arist. libr. 4. de partibus animalium cap. 5. [Echini inquit] habent se in pleniluniis vberius, non quia per idem tempus copiosius piscantur, ut quidam putant, sed quod noctes tepidiores sunt propter lunam plenior, calorem enim desiderant quando frigori patent, ut pote quæ sanguine carent, ex quo fit ut æstate potius ubique vigeant.]

Rursus lib. 4. de generatione animal. cap. ultimo. [Luna inquit] principium est propter solis societatem, receptumque lucis, fit enim quasi alter sol minor, quam ob rem conducit ad omnes generationes, perfectionesque, calores enim & refrigerationes cum moderatione quadam generationes, sine moderatione corruptiones efficiunt.] Idem significat de cæteris astris lib. 2. cæli text. 20. 21. lib. p. Meteororum. cap. 2. [Oportet mundum hunc inferiorem inquit] contiguum esse supernis lationibus ut inde omnis eius virtus regatur.] & lib. p. de generat. animal. cap. 2. lib. 2. cap. 3. & lib. p. Meteoror. sum. 2. cap. 4. Et ratio est in promptu, quia omne lumen aliorum naturæ similis est cum luce solis, ab hac enim illud auctius fieri solet, & plenius. adde quod caniculæ æstuosa vis notissima est, quare cum ad eam propius sol accesserit, furere dicitur & vrere. Cum igitur calefaciant nonnihil stellæ omnes, poterunt & calefaciendo vapores aliquos extrahere, eorumque obstractione humorem, siccitatem & frigus generare: ea ratione qua paulò antè dicebamus.

CAPVT QVINTVM.

De arcanis cæli viribus.

POSSUNT stellæ non solum lumine, & calore, sed etiam viribus aliis quas influentes vocant, esse causæ per se humidorum, aridorum, frigidorum, & quidem arcanis Lunæ viribus fidem faciunt maris æstus, achini, & conchylia, aliæque id genus plurima. Par esse iudicium de cæteris astris, ex eo plenum fit, quod sole, & luna statas vices suas seruantibus, non vnum semper elementa seruant statum, nec vnquam sunt æqualiter vel calidæ æstates, vel hyemes frigidæ, vel autumnii sicci, vel humidum ver, vel salutare anni, vel menses insalubres, sed magnæ fiunt quotannis ventorum, pluuiarum, niuium, nimborum, sterilitatum, serenitatum varietates, quarum causas nisi ad stellæ alias, quàm lunam & solem, variè habentes se, & inter se, & cum sole, & luna, referamus, laborabit mundus causarum maxima inopia.

Huc accedit, quod nonnuquam repente, vel æstate media niues & frigora grassantur, vel media hyeme calores ingruunt non modici, vel quouis tempore subita

subita grando, impronisa tempestas, inopinati venti sauiunt, nubes extemplan nigrescunt, ruunt imbres, instant frigora, & tamen solem & lunam cernimus in eo statu, in quo aliàs vidimus, cum nihil horum baccharetur è cœlo: stupidi aut peruicacis est ingenij, in tam repentinis aëris commutationibus, repentinam vim syderum non videre. [Præterea & muscutorum iecuscula (inquit M. Tullius lib. 2. de diuinatione) bruma dicuntur augeri, & pulegium aridum florescere ipso brumali dio, & inflatas rumpi vesiculas, & semina malorum, quæ in his mediis inclusa sint, in contrarias partes se vertere, ostreisque & conchyliis omnibus contingere, ut cum luna crescant pariter, pariterque decrescant, arboræque ut hyemali tempore, cum luna simul senescentes, quia tunc exiccatæ sint, tempestiuè cædi putentur. Quid de fretis, aut de marinis æstibus plura dicam? quorum accessus, & recessus lunæ motu gubernantur.]

Quod de pulegio scribit Tullius, scribit etiam Arist. sect. 20. probl. 21. Porro quod nouilunio, plenilunio, quarta luna, tempestates commutari soleant, augeri morbi, turbari maria, concitari humores, excitari dolores, & morbi, non potest nisi occulta aliqua cœli vi contingere.

Quod tradit Arist. & lib. 2. Meteor. sum. 2. cap. 2. oriente Orione usque ad Ectas & Prodromos, quod contingit octaua die ante ortum canis, auctore Plinio lib. 18. cap. 20. tranquilla solere esse cuncta oriente canicula, calores vrgeri, ad Hyadum exortum defluere vberiores imbres, & sect. prima probl. 3. Syderum ortu flatus imbrésque excitari, obscurè indicat arcana cœli vires?

Porro in altissimis sub terra specubus, ad quos nec lumen, nec calor solis, multò minùs aliorum syderum pertingit, pleraque gignuntur agente cœlo, quæ per facultates alias præter lumen à cœlo effici dubitauerit nemo.

Iam mare, cuius accessus & recessus lunæ motu gubernari per quotidiana experimenta didicimus, quale tandem lumen concipere potest fluere illud oriente luna, idque quacumque diei vel noctis hora illa exoriatur, ubi ad summum cœlum luna pertuenit, refluere, post occasum rursus excrefcere, ubi imum cœlum luna attingit, iterum recedere videmus. Atque nè quis rem tantam lumeni tribueret, natura in nouiluniis, quando luna minùs abundat lumine, mare concitari vehementius, quàm in pleniluniis & in lunæ quartis, hoc est, septima & vigesima prima die lunæ nullum æstum esse voluit.

Dicant qui huiusmodi virtutes cœlo denegant, cur Hippocrates & Medicorum natio vniuersa, per solstitia, & vernum, atque autumnale æquinoctium, maximas dicat fieri morborum mutationes. An quia redundat lumen? nihil minus; an quia mediocri luce complentur vniuersa? id non cadit in solstitium æstiuum; an quia minimum est luminis? ne id quidem de æstiuo solstitio dici potest; an quia his præsertim temporibus acriùs incitantur humores, ac prima illa initia, calor, frigus, humor, & siccitas, in quibus omnis corporis cõstitutio consistit? id verò est, quod in quæstione ponimus, luminène an alià secretiore vi hæc commoueantur? Sed audiamus Hippocratem ipsum in aureo illo libello, de aëre, aquis, & locis. [Maximè autè (inquit) obseruare oportet magnas temporum mutationes, ut neque medicinas in illis nisi coacti, exhibeamus, neque vramus, neque secemus, priùs quàm prætereant dies decem, aut plures & non pauciores, periculosissima sunt etiam ambo solstitia, maximè verò æstiuum, periculosum etiam æquinoctium vtrumque, magis verò autumnale. Oportet autem & astrorum exortus considerare, præcipue Canis, deinde Arcturi, & Pleiadum

dum occasum, morbi enim in his maximè diebus iudicantur; aliisque perimunt, alij verò desinunt, aut aliam in speciem, aliùmque in statum mutantur.]

Denique cur abditas hæc vires cœlo negabimus? An quia simplex est corpus, corpori autem simplici multiplex virtus repugnat: at simplici corpori mistio primarum qualitarum repugnat, non multitudo virtutum, nec perfectissimo corpori non congruit multiplex agendi modus. An quia non apparent, nec exercentur omnibus in locis, at præter effectricem vim opus est etiam idonea materia, quæ non ubique, nec semper præstò est: quamobrem vinum exhilarat cor, non cerebrum, non pedes, non hepar: & Magnes trahit ferrum, non aurum, non argentum, non item res cæteras. An quia, ut aliqui sensere, ex cœlesti lumine fluit, non quivis calor, sed calor viuificus, qui præstare potest quidquid occultis viribus tribuitur. Vnde Arist. lib. 2. de gener. animal. cap. 3. [Solis calor (inquit) & animalium non modò qui semine continetur, verum etiam si quid excrementi sit, quamquam diuersum à natura, tamen id quoque principium habet vitale. Cæterum calorem in animalibus contentum nec ignem esse, neque ab igne originem ducere, manifestum est.] Calor autem cœlestis, & vitalis omnium qualitarum potestate præditus est, & cum causis aliis calefacit, frigefacit, cum aliis humectat, arefacitque cum aridis: at calorem cœlestem eiusdem esse naturæ cum elementalī, exploratæ fidei est. Primò id Iacobus Zabarella lib. de calore cœlesti disertè probauit. Deinde lumen solis speculis, & phialis, & globis vitreis reflexum aut refractum in fomite excitat ignem, non alio sanè calore quàm igneo. Auget insuper calor igneus calorem vitalem & cœlestem, quod non faceret, nisi communis utriusque esset natura. Aduersatur frigus elementale æquè calori vitali, & cœlesti, ac igneo & elementalī, at vni vnum solum est contrarium, auctore Arist. vnus igitur sit calor vitalis, & igneus necesse est. Dissidet autem non natura sed siccitate adiuncta, vel alio accidenti. Omnis item calor calefacit, quia calor est, nec minùs naturaliter ac necessariò quàm durities obduret, mollietates molliat, siccitas siccitas, sapiant saporis; vnde igitur calor, quia est calor, discrepet à calore, habet nihil. Nec illud prudenter satis dictum est, calorem cœlestem cum frigidis frigefacere, cum humidis humectare, exsiccare cum siccis, nam solis lumen, cum pluuiialibus aquis campi innatant, interdum non humectat magis, sed exsiccatur, nec niues frigefacit, sed calore soluit, & humiditas res alias non solum feruefacit, sed etiam comburit, nonnunquam ad igneam porrò formam non nisi per elementalem calorem sit apta via, ut planum fiat quàm ignei, & cœlestis caloris ratio communis sit, & indifferens. Denique si ex vna cœlestis caloris natura contendant plures qualitates fluere non pro conditione materiæ, sed pro fecunditate agentis, quid magis obscurum audiuit philosophia: quàm ex vna eadèque causâ calorem manare, & frigus, humorem & siccitatem? [Contrariorum ait Arist. lib. 2. de gener. text. 36. & lib. 2. Phys. text. 30. eadè sunt causæ sed diuerso modo se habentes.] Quod enim præsens est causa huius, hoc absens facimus aliquando causam contrarij, idem verò ut idem semper natum est facere idem.

Libenter itaque condonamus Astrologis præter lumen & motum alias cœli vires, quas sapientissimi viri in Peripatetico puluere exercitati obstinatè pernegant, Auer. lib. 2. cœli, text. 42. & 45. Alex. Damascius apud Philoponum

num loco citato, Philalteus lib. 1. cœli, tex. 25. Pauisius disput. 4. Met. q. 9. & 10. Mirandulan. de singulari certamine, lib. 22. 23. & 24. Ioannes Picus Mirandul. lib. 3. contra Astrologos, c. 4. & 5. Plotinus Ennead. 2. lib. 3. per totum. Ægid. in 2. dist. 14. q. 3. ar. 2. dub. 2. & 3. literaliter, aliique permulti.

Primò quidem Arist. lib. 2. Meteor. summ. 2. c. 2. quòd ad ortum Orionis vsque ad Etesias, ac Prodomos tranquillitas generatim contingat, duas tradit causas, quarum neutra ad occultas cœli vires pertinet [Quapropter (inquit) in Orionis ortu maxima fit tranquillitas, vsque ad Etesias, & Prodomos.] Vniuersaliter autem fiunt tranquillitates propter duas causas, aut enim propter frigus, cum extinguitur exhalatio, veluti cum fuerit gelu forte, aut cum marcescit à suffocatione, plurimæ autem & intermediis temporibus, aut eo quod nondum facta sit exhalatio, aut eo quod iam præterit exhalatio & alia nondum aduenit. Idem sec. 26. problem. 14. [Qua de causa (inquit) Orionis exortu dies maximè variantur, statusque importuni commouentur, an quoniam in mutatione varia maximè omnia sunt, quæ non vno certoque tempore, motuque describuntur. Atqui oritur Orion ineunte Autumno, occidit hyeme. Ergo quia non vno tempore constat, sed alio incipit, alio cessat, status etiam inconstantes esse necesse est, utpote cum ancipiti conditione proueniant, quos sibi tempus vtrumque sortitum est.]

Rursus cur ortus & occasus Orionis molestus esse soleat, idem Arist. scribit ibidem nulla facta mentione virium cœlestium abditarum. [Infestus (inquit) & molestus Orion esse videtur, & occumbens & oriens, quia in transmutatione temporis accidit occasus & ortus æstate, aut hyeme, & propter magnitudinem astri dictum fit aliqua pluralitas, transmutationes autem omnium turbulentæ sunt, propter indeterminationem.]

[Cur non meminit occultarum astrorum virium? quid erat facilius quàm hæc omnia Orionis occultæ virtuti ascribere? quàm expeditum erat iter ad ignorantie asylum, arcanas virtutes? Aut igitur ignorauit influentias, quas vocant, aut improbavit, & quæ circa Orionis ortum, & occasum contingunt, magna sapientia retulit, in temporum commutationes, quando nimirum vel diurno solis ardore exhalationibus assumptis, vel vehementi frigore suffocatis, nulla suppetit ventis materia.]

Quid molestias, quas oriens & occidens Orion asferre solet? nonne in temporum commutationes, in quas huius astri ortus & occasus incidit, refert potius, quàm in astrum ipsum?

Sed & de Etesias, & de ortu Canis, quid ibidem scribat idem Arist. videamus. [Etesias autem flant (inquit) post versiones & Canis ortum, neque tunc quando maximè propè fit sol, neque quando longè, & diebus quidem flant, noctibus autem cessant.] Causa autem est, quia prope diem existens præuenit exsiccans antequam fiat exhalatio, cum autem abscesserit modicum, mediocris iam fit caliditas, adeò ut congelatæ aquæ liquecant: & terra exsiccata & à propria caliditate, & ab ea quæ solis est, quasi ardescat, & exhalet; nocte autem desinit, quia congelata liquefcere desinunt, propter frigiditatem noctium, exhalat autem neque quod congelatum est, neque quod nihil habet siccum, sed cum habet siccum humiditatem, hoc calefactum exhalat. Dubitant autem quidam, propter quid Boreæ fiunt continui, quos vocamus Etesias post æstiuales versiones, Austri autem sic non fiunt post hyemales? Habet autem non irrationabiliter.

fiunt enim vocati Leuconoti, opposito tempore, non sic autem sunt continui. Quapropter latenter faciunt inquirere; causa autem est, quia Boreas quidem à locis, quæ sub Vrsâ fiat, quæ plena aqua & niue sunt multa, quibus liquefactis à sole post æstiuales versiones, magis quàm in ipsis flant Etesiz, sic enim & suffocationes fiunt, non cum maximè adpropinquauerit ad Vrsam, sed cum calefecerit ampliori tempore, adhuc autem prope. Similiter autem & post hyemales versiones flât Ornithiz, etenim hi Etesiz sunt debiles, minores autem & tardiores Etesiis flant, septuagesimo enim die incipiunt flare, propterea quòd longè existens sol incalescit minùs. Non continui autem similiter flant, quia quæ in superficie & debilia tunc segregantur, magis autem congelata ampliori indigent caliditate, quapropter interpolantes isti flant, donec subuersionibus iterum æstiuilibus flauerint Etesiz, quoniam vult quàm maximè continuè hinc semper flare ventus.]

[Idem sect. 26. prob. 12.] [Cur Auster (inquit) canicula oriente moueatur, idque lege naturæ certissimum fieri soleat? An propterea quòd regio inferior orbis sole scilicet remoto, minùs calida est? itaque vapor inde largè emigrat, & multi profectò Austri spirarent, nisi anniuersarij prohiberent.]

Iterum problem. 13. [An omnibus Austris tum orientibus, tum occidentibus aer soleat commutari, sed Cane præcipuè? quod quidem flatibus latissimè constar, qui eius ortum & post ortum sequuntur. Quod cum æstus tunc vigeat, spiritus calidissimos per idem tempus oriri congruum est. Auster autem calidus est, & cum ex contrariis in contrarium maximè commutari solitum sit, ortumque canis præuij nuncupati antecedant, qui Aquilones sunt, meritò post eum Auster spirat, quàdoquidem assignari necesse est, idque Austris fieri orientibus. Huic autem verbo, cum assignari dicimus, subiecta notio est, aerem insin-gniter commutari, & quidem mutari flatuum omnium genera, in ventos aduersos, aut dextros solent; cum Aquilo non transeat, in latus dextrum, reliquum est vt in aduersum, hoc est, in Austrum transeat. Quinetiam dies post brumam quintusdecimus Austrum præsefert, eò quòd bruma initium quoddam est, moueturque à sole is potissimum aer, qui brumæ vicinus est, solem autem tunc ad Austrum vergere certum est. Vt igitur cum ortu perrepat, flatus excitat; Subsolanus, ita cum meridiem adit, Austros euocat, nec tamè statim à bruma id facit, quoniam breuissimas tunc agit distaptias, sed quintodecimo, quia tempus id modicè se habeat ad primam discessus sensationem, totum enim id tempus pars conspiciata est.]

Quàm silent apud Arist. cœli influentiæ, quàm frigent arcane astrorum vires, quàm nouitiæ sunt huiusmodi virtutes in philosophia, in conuersiones, commutationesque temporum, in anni tempestates, quæ accessu recessuque solis constant, in lumen generale cœli instrumentum, quo omnis astrorum vis ad nos defertur, refert Arist. quæcunque ad syderum ortum vel occasum contingunt, naturalemque omnium rationem haud paulò melius reddit, vel è proximis causis, vel è cœli conuersione, quàm alij ex astrorum arcana vi, & potestate.

Deinde quòd Echini, & reliqua id generis in plenilunijs vberius impleantur, non refert in occultas lunæ vires Arist. vt faciunt recentiores aliqui, & leuioris nominis Philosophi, sed in calorem qui per plenilunia redundat. [Laborant (inquit lib. 4. de partibus animæ c. 5.) testata omnia per frigus, & æstum, atque

arque exuperantiam temporis, pati nequeunt, argumento est, quod Echinis euenit, habent enim id iam inde ab ortu naturæ, & pleniluniis vberius, & non quia per id tempus copiosius pascuntur, vt quidam putant, sed quod noctes repidiores sint propter lucem pleniorum, calorem enim desiderant, quoniam frigori parent, utpote quæ sanguine careant; ex quo fit, vt astate potius vbique vigeant, præterquam in Pireni Euripo, nam ibi non minus tempore hyberno probantur, cuius rei causa est, quod tunc vberius pabuletur, cum pisces per idem tempus ea loca derelinquant.]

Ita incrementum & decrementum conchyliorum à calore, calorem à maiori, & minori copia luminis repetit Aristoteles, quæ causa est, cur ligna cæsa luna crescente facilius quàm quæ decrescendo caduntur, putrescant, vt rectè notauit Mirandulanus lib. 3. contra Astrologos, c. 5. Etenim crescente luna, minus viget calor, maximeque abundant humores, qui putredini materiam, & causam exhibent, decrescendo luna, diuturno lumine tum solis, tum lunæ, & longiori tempore dominante calore resoluti multi humores, & ligna fieri sicciora necesse est, quæ deficiente humore diutissime perdurare oportet: aptè enim Aristot. lib. 4. de gener. anim. c. 2. [Sol (inquit) per totum annum hyemem atque astatem facit, lunæ per mensem id agit, quod ita fit non accessu discessuque lunæ, sed alterum in crescente luce, alterum decrescendo, hinc per plenilunia, & nouilunia temporum commutationes frequentes, morborum incrementa, & decrementa, medicamentorumque purgationes, vberiores, aut parciore, aliæque huiusmodi, quæ ad stabiliendas influentias passim proferri solent.] Quod verò scribit Aristot. lib. 4. de gener. animal. c. 2. [tempus esse humidius & frigidius decrescendo luna] intelligo esse humidius quàm in plenilunio, non humidius quàm luna à sole discedente.

Præterea omnes rerum sublunarium mutationes, generationes, corruptiones, augmentationes, alterationes, primæ quatuor qualitates, calor, frigus, humor, siccitas, peragunt, omnes primas qualitates, lumine, & motu, cælum progignit, vt vidimus c. 3. Alias itaque secretiores virtutes, cælo nequidquam affigimus, id quod planum fiet, si ea, quibus potissimum freri, minuti Philosophi nonnulli, huiusmodi cælo virtutes attribuerunt, lumine & motu fieri posse docuerimus.

Dies enim criticos, quorum mira vis est in morbis & morborum curatio, non pertinere ad lunam, vel aliud astrum, vt quidam nuperrimè commenti sunt, docet Hieronymus Fracastorius libro de crisi, c. 4. Ioannes Picus Mirandulanus lib. 3. contra Astrologos, cap. 16. vel ex eo quod septimus, decimus, quartus, vigesimus, vel vigesimus primus dies à contracto morbo sunt maxime critici, in quacumque tandem die lunæ, & in quodcumque astrum inciderint, non itaque à luna, nec ab astris dies huiusmodi expectamus, sed ex natura morbi, vel humorum, qui statas habent vires; non secus ac febres ipsæ, & certum incrementi & decrementi tempus ex propriis & intrinsicis iniitiis, quemadmodum animantes, & plantæ, & fruges.

Quod quibusdam locis aer insalubris, in aliis maxime sit salutaris, oritur, vt docet Hippocrat. lib. de aere, aquis, & locis, ex putrescentibus aquis, ex corruptis vaporibus intra terre viscera inclusis, ex deprauatis exhalationibus, ex aliis male olentibus, quæ noxios spiritus exhalant, inficiuntque aerem, & regionem, aut provinciam aliquam, quibus quæ carunt loca salutaria censentur.

Nec pestilentie alios habent ortus, quæ ubi aeri ipsi infederint, longè latè-

que grassantur, si corpora solum occupauerint non inficiunt, nisi contactu & afflatu, huiusmodi spiritus concitantur actione primarum qualitarum, prout in varias materias inciderint.

Neque ea quæ fiunt intra terræ viscera desiderant astrorum vires occultas, quamquam enim eò non pertingit lumen cœli, pertingit tamen calor lumine excitatus, per æstatem præsertim, excalescunt enim partes terræ extimæ, quæ afficiunt intimas. in quibus procreantur metalla, & cætera huius generis. Faciunt ad rem, & spiritus calore excitati, & à contrario per antiperistasis retroacti ad ima terræ viscera, agendo enim, patiendoque fundunt multa naturæ opera ad vsum & ornamum mortalium. Quicumque pulegium agente cœlo allierit utroque solstitio florescere, docere debet cur cœli potius quàm ipsius pulegij arcana vi florere velit, contra philosophiæ tabulas ab Arist. signatas sect. 20. problem. 21.

Æstus porrò maris res vna in vniuersa philosophia inenodabilis stellarum quoscumque occultos, & latètes laqueos eludit, atque perrumpit, Nam eadem stellæ, eademque luna, superno & infero mari fulgent, Tyrrhenum non concipit æstum, quem concipit Adriaticum mare. Extra Herculeas columnas secundum littus Africæ, & meridiem versus, ad insulas vsque capitis viridis, quæ non longè absunt à tropico Cancræ, nullum mare patitur incrementum vel decrementum, ut videre est in historia rerum Indicarum, lib. 2. c. 10. Idem mare ab iisdem columnis versus Septentrionalem plagam magnos habet accessus, & recessus, sinus Mexicanus, & mare totum quod ad insulam Hispaniolam, insulam Cumbam, Ciuitatem nominis Dei latissimè patet, totusque ille Oceanus Septentrionalis ab æstu, ut scribunt Petrus Martyr, Gonzales de Ouiedo in summariis de rebus Indicis, quæ leges tom. 1. Historiæ rerum Indicarum, c. 2. immunis est & liber. Mare verò Sur, quod huic ex altera parte responderet, atque ita responderet ut interposito brevissimo tractu terræ, vix 20. millibus passuum ab eo diuidatur, æstu vel agitantur vehementissimo, lib. 2. de historia rerum Indicarum, c. 10. Gonzales de Ouiedo & Petrus Martyr locis citatis. Id quod scribit Scaliger exercitatione 52. Franciscus Vicomercatus lib. 2. Meteor. com. 4. Oceanum Gallicum, ad fauces Garumnæ fluminis, inter Aquitaniam, & Hispaniam septem horis fluere, quinque refluxere constat, non seruatò lunæ ortu neque occasu: Denique quod tradit Aloysius Cadamustus, in suis nauigationibus quæ extant tom. 1. rerum Indicarum, ad caput rubrum per 50. vel 60. millia passuum mare quatuor horis decrescere, octo excrecere, referri in lunam, & influetias non potest. Ad extremum illud etiam quæro cur luna non exagitat etiam mare Caspium, lacus, fontes, aquas omnes? An dicturus es id euenire, quia maria solū hæc virtus petit, sicut magnes ferrum non alias aquas. at multi præterea fontes æstare solent. nam Plin. lib. 2. natural. historiæ. c. 92. tradit in Gadibus ad columnas Herculeas fontem esse, qui interdum cum Oceano augeatur, & minuatur, interdum vtrumque contrariis temporibus præstet; & in ripa Boëtis oppidum esse, cuius putei crescente æstu minuuntur, decrescendo exundant, multaque alia huius generis refert Georgius Agricola lib. 3. de iis quæ à terra effluunt, fermè initio: Andreas Baccius lib. 1. de thermis, c. 24. Alber. de proprietate elementorum, tract. 2. c. 5. Hier. Barrius dialogo de fluxu & refluxu maris.

Quid habet rarus & sibi constans cœli motus, & natura, cum tanta æstus inconstantia, & varietate? cur è cœlo petimus causam æstus marini potius, quàm febris

febris & morborum omnium ? O ignava & iners ratio , quæ in difficilem quoties locum incidit, ad latentes confugit cœli virtutes, cur non audimus Strabonem lib. 1. Solinum lib. 1. c. 25. Stoicos apud Plutarchum lib. 3. de placitis Philosophorum, c. 17. qui id totum in naturam maris referunt , [quemadmodum (inquit Seneca lib. 3. natur. quæst. c. 16.) quartana ad horam venit, quemadmodum podagra ad tempus respondet : quemadmodum purgatio, si nihil obstitit, statum diem seruat, quemadmodum præstò est ad mensem suum partus, sic aquæ intervalla habent , quibus se retrahant & quibus reddant.] Cur non audimus Alexandrum lib. 2. Meteororum, comm. 5. Ioannem Buridanum eodem loco, Andream Císalpinum lib. 3. quæst. Peripateticarum, c. 5. Ludouicum Buccaferum lib. 2. Meteor. lect. 18. & 19. qui ex natura soli, cui mare incumbit, huius rei causas repetunt. [Sunt illic specus vasti (inquit Seneca, loco citato) sunt ingentes recessus, & suspensis hinc & inde montibus, laxa sunt spatia , abrupti in infinitum hiatus, qui sæpe illas vrbes receperunt, & ingentem in alto ruinam condidère. Hæc spiritu plena sunt , qui nunc huc collisi , nunc illuc percussii mare exagitant.]

Si cœlum malum tantæ rei auctorem facere, cur non audimus Auer. lib. 2. Meteor. c. 2. Vicomercatum ibidem com. 5. Paulum Venetum in summa Meteor. c. 12. Albert. lib. de causis & prop. element. tract. 2. c. 5. Contarenum lib. 2. de cœlemen. Hieronymum Burrium dialogo de fluxu & refluxu maris, Mirandulanum lib. 3. contra Astrologos, c. 15. Scaligerum exercit. 25. & 51. alióque per multos, qui lumine rarefactum mare à luna & cœlo redundare, & ebullire, cessante rarefactione, deferuiscere, & subsidere docuerunt.

Atque hæc quidem ambiguas & inconstantes esse cœli latentes vires & influentias quibus Astrologia omnis nititur, planè cumulatèque concludunt. Nos verò, qui multò plura Astrologis vtrò dare solemus, quàm ipsi probare possint, libenter recipimus præter lumen, & motum, alias secretiores , & abditas cœli vires, sed vt sobriè iis vtantur rogamus. Quod si fecerint, Primum quæ nondum definitè distinctèque norūt de stellarum viribus, pro certis & definitis non venditabunt. Deinde exploratam iam & perspectam cœli actionem non extendent ad plura quàm eius natura, vel experimētum patiarur, qui est Astrologis omnibus familiaris error. Denique vires quas colligunt ex eo quòd luna in fretis, in conchyliis, in arboribus, cœlis, in herbis, in hominibus morbo affectis, facere solet, non tribuent solis natalitiis astris, sed fatebuntur omnia astra in hæc inferiora agere non minùs quàm quæ ortui aut conceptui præesse dicuntur.

CAPVT SEXTVM.

Motum cœli non pertinere ad hæc usque infima, &c.

ASTROLOGI non modò lumine, aliisq; viribus arcanis, sed etiam motu in his inferioribus cœlum efficere multa contendunt, alterare aiunt aëris proximi partes, eumque calefacere plus quàm natura ferat, trudere præterea ignis vicini partes deorsum , quibus æstus æti maximum apud nos, & non paucas summo aëre exhalationes accendi, in cometas, in stellas

crinitas, & barbatae, in alia spectra, quae non raro è caelo verrent mortales. Hac ille.

Animaduerti hæc eadã placere Peripareticis nonnullis propter duo Aristot. loca difficultatis plenissima, quae verbatim hæc describimus lib. 2. cœli, tex. 42. [Calor autem ab ipsis (loquitur de astris) & lumen generatur attrito aëre ab illorum latrone, nam natura aptus est motus ignire ligna, & lapides & ferrum; rationabilius igitur est id, quod est igni propinquius, propinquior autem est aër, veluti & in iis quae feruntur sagittis, hæc. n. & ipsæ sic igniuntur, ut plumbei mucrones colliquecant, & quoniam hæc igniuntur, necesse est & eum, qui in circuitu ipsarum est, aërem hoc idem pati.]

Rursus lib. 1. Meteor. summ. 1. c. 4. extremo. [De facta autem caliditate (inquit) quam exhibet sol magis quidem secundum se, & diligenter in iis, quae de sensu conuenit dicere. Calidum enim passio quaedã sensus est. Propter quam autem causam fit non talibus existentibus illis secundum naturam dicendum est nunc. Videmus itaque motum, quod potest disgregare aërem & ignire, ut & quae feruntur liquefieri videantur sæpe. Ut igitur fiat tepor & calor, sufficiens est efficere etiam solis latro tantum, velocem. n. oportet & non longè esse. Quae igitur astrorum est, velox quidem, longè autem: quae autem lunæ, deorsum quidem; tarda autem: quae autem solis, ambo hæc habet sufficienter. Fieri autem magis simul cum sole ipso caliditatem, rationabile est, sumentes simile ex iis, quae apud nos sunt. etenim hic eorum quae violentia feruntur, vicinus aër maxime fit calidus: & hoc rationabiliter accidit; maxime. n. motus solidi disgregat ipsum, & propter hanc igitur causam pertingit ad hunc locum caliditas, & quia ambiens ignis aërem spargitur motu frequenter, & fertur violentia deorsum.]

Quae Philosophi loca multiplices habent explicatus, quos leges apud Alex. lib. 1. Meteor. comm. 16. & 17. Auer. S. Thom. Simplicium, Augustinum, Hispanum, Philactum lib. 2. cœli, tex. 42. Philoponum, Olympiodorum, Vicomercatum, Caiet. Viennensem lib. 1. Meteor. summ. 1. c. 4. Albertum lib. 1. cœli, tract. 3. cap. 2. & lib. 1. Meteor. tract. 1. c. 10. 11. 12. Trimonem ibidem q. 7. Flaminium de Nobilibus, lib. 1. de gener. c. 6. Iacobū Zabarellam libro de calore cœlesti, à c. 1. vsque ad 10. & lib. de regionibus aëris; commodior Aristot. explanatio, & quae ad veritatem accedat propius mihi videtur pendere ex iis, quae subiiciam.

Principiò igitur cœli motu deferri ad nos astrorum efficientiam, in confesso est, id tradit Aristot. lib. 2. de generat. t. 56. lib. 2. cœli, t. 20. id docet quotidianus vsus & experimentum.

Deinde fatemur exhalationes supremo aëre degentes vnà cum elementalī igne, & aëre à cœlo circumferri, immò & atteri, & ad ignis formam præparari illius regionis actu & agitatione cœlesti.

Detrudi præterea aliquas exhalationes inferiùs dum circumducuntur à cœlo, & aëri allisa atteruntur, probabile ducimus, iaculari etiam fulmina, aliòsque ignes è nubibus expressos libenter recipimus.

Adhæc motu cœli ignis aërisque calorem foueri ac conseruari, eaque de causa non incongruè dici motu cœli aërem & ignem calefieri, vltro damus.

Postremò motum diurnum, quāuis nō sit solis proprius, sed octauæ Sphaerae, cum tamen in sole maxime splendet, qui suo ortu, & occasu dies, noctesque

que designat, iure merito soli potius quam vlli aliorum astrorum tribui non inficiamur.

Atque hæc omnino Arist. tradere locis citatis longè verissimilius sit, quàm in absonas & imperitissimas sententias descendisse de attritu, & iaculatione ignis ad terras vsque; illa porro verba libri primi Meteoror. [Propter hanc igitur causam pertingit ad hunc locum caliditas] ad locum, de quo erat sermo, hoc est, ad summum aërem referenda sunt: non ad hunc locum in quo degimus.

Maneat igitur, cœli motum vsque ad supremum aërem pertingere, non inferius, ibique exhalationes aliquas excalefacere non aërem, neque ignem corpora natura sua calidissima, auctore Aristotele lib. 2. de gener. à tex. 16. ad 24. Idque voluisse solum Aristotelem, qui ait motu Solis atteri aërem & calefcere, loquitur. n. de supremo aëre, in quo comete, aliæque id genus fiunt, non de nostro ad quem motus Solis neutiquam pertingit.

CAPVT SEPTIMVM.

Non omnia, quæ cælo continentur, ita à cælo pendere, vt eo non agente, nihil agere possint.

Philosophorum & Theologorum nonnulli ita omnia, quæ cælo subsunt, à cælo pendere arbitrati sunt, vt eo non agente nihil cæterorum aut agere, aut pati, aut mouere, aut moueri, aut à contrariis dissolui, aut à propriis causis generari possit. Ita Soncinas libro 12. Metaphysices, q. 13. Dominicus de Ilndria lib. 8. Met. q. 1. a. 1. Dominicus à Soto, lib. 2. Physicorum, q. 4. conclus. 1. & lib. 2. sent. d. 48. q. 2. a. 2. Chrysostomus Iauellus lib. 12. Met. q. 13. landunus lib. 1. cœli, q. 1. lib. 12. Met. q. 13. Pauisius disput. 4. Met. c. 9. & 10. Gaspar Contarenus lib. 2. de elementis, qui sicut lumen à sole, ita res omnes sublunares à cælo perpetuò conseruari, eoque sublato ne momento quidem temporis cæterorum quidquam permanfurum docet. Ioannes Bauonius in 2. dist. 15. q. 1. ar. 4. Egidius in 2. d. 14. q. 3. dub. 2. literali, Ierrariensis 4. contra gentes, c. 97. 9. aduertendum tertio. Dominicus Bagnes 1. parte q. 66. a. 3. dub. 2. Medina & Corradus 12. q. 109. ar. 1. Capreolus in 2. d. 14. q. 1. ar. 2. conclus. 2. a. 3. extremo. Claudas agmen S. Thomas 1. 2. q. 109. ar. 1. in c. [quantumcumque ignis habeat calorem perfectum, non tamen alteraret, nisi per motionem corporis cœlestis.]

Idem q. 5. de potentia Dei, a. 8. in c. [Elementa (inquit) agunt in virtute corporum cœlestium, & corpora cœlestia agunt in virtute substantiarum separatarum, vnde cessante actione substantiæ separatae, oportet, quòd cesset actio corporis elementaris, sed sciendum quòd corpus habet duplicem actionem, vnã quidem secundum proprietatem corporis, vt scilicet agat per motum, (hoc enim proprium est corporis vt motum moueat & agat) aliam autem actionem habet secundum quòd attingit ad ordinem substantiarum separatarum, vt participat aliquid de modo ipsarum: sicut naturæ inferiores consueuerunt aliquid participare de proprietate naturæ superioris, vt apparet in quibusdam animalibus, quæ participant aliquam similitudinem prudentiæ, quæ propria

propria est hominum. Hæc autem est actio corporis, quæ non est ad transmutationem materię, sed ad quamdam diffusionem, similitudinis fermè in medio, secundum similitudinem spiritualis intentionis, quæ recipitur de re in sensu, vel intellectu, & hoc modo sol illuminat aërem, & color speciem suam, multiplicat in medio. Vterque autem modus actionis in istis inferioribus causatur ex corporibus cœlestibus, nam & ignis suo calore transmutat materiam ex virtute corporis cœlestis, & corpora visibilia multiplicant suas species in medio virtute luminis, cuius fons est in cœlesti corpore, vnde si actio vtraque corporis cœlestis cessaret, nulla actio in istis inferioribus remaneret, sed cessante motu cœli, cessabit prima actio, non secunda, & ideo cessante motu cœli, erit quidem actio in istis inferioribus, illuminationis & immutationis medię à sensibilibus, non autem erit actio, per quam transmutatur materia quam sequitur generatio & corruptio.] Hæc S. Doctor.

Rursus quodlib. 6. q. 4. ar. 19. [Ideo (inquit) primum cœlum, scilicet empyreum, singulariter per suam quietem influit, hoc autem est proprium huic corpori quod influat absque motu, in quantum est supremum, attingens quodammodo ordinem substantiarum spiritualium] pro vt Dion dicit 2. de diuinis nominibus, quod diuina sapientia coniungit principia secundorum finibus primorum. Audiunt hanc inferiorum, superiorumque causarum colligationem naturalem libentibus & gaudentibus animis Genethliaci, cum. n. ad affectionem vnius cuiusque, tantorum virorum sententia, cum proximis causis astra & cœlum venire necessariò dicuntur, ita vt cessante cœlo proximæ causæ efficiant nihil; perbellè Astrologiæ fundamenta iaci existimant, quæ ex constitutione cœli, stellarumque configuratione quidquid futurum vnumquam sit, longè antè & præsentiri, & prædici posse profitetur.

Ceterum nihil est, cur magno huic Philosophiæ loco Genethliaci confidant, causas enim sublunares ab æternis, & cœlestibus pendere, bifariam intelligi potest; vno quidem modo secundum ea, quæ mundo elementari communia sunt vniuersum, & sic omnes inferiores causæ aptæ à superioribus, & cœlestibus ducuntur.

Duobus. n. modis intelligi potest quod Auctores citati aiunt. Primum ita hæc inferiora à superioribus pendere, vt hæc sine illis diu perdurare non possint, quod verissimè dicitur. Nam si quiesceret cœlum, hemisphæriū, in quo sol consisteret, sine dubio æstualet, breuēque omnia occuparet ignis, alterum verò nimio frigore, & ipsum dissolueretur. Propterea sapienter Aristot. libro primo Meteororum, cap. 2 scribit [à superioribus lationibus omnem huius mundi virtutem gubernari.] hoc est, ordinatè conseruari & disponi. & lib. 8. Phys. c. 5 2. & alijs. Iterum lib. 2. cœli, tex. 20. euidentissimis rationibus euincit, necessitatem alicuius principij sempiterni vnde pendeant, quæ nunc mouentur, nunc quiescunt, ordo namque in stasis vicibus, & motus, & quietis, & generationis, & corruptionis, ferè cœlitus administratur, nec posset ita rerum vicissitudo, quam videmus perstare, nisi Solis, qui astrorū obtinet principatum, tum accessus modici, tum recessus, & frigoris, & caloris modum temperaret.

[Quoniam autem (inquit Aristoteles lib. 2. de generat. tex. 56.) suppositum est & demonstratum, continuam esse rebus generationem, & corruptionem, dicimus autem lationem causam esse generationis, manifestum est, quod vna existente latione non contingit fieri ambo, quia contraria sunt, idem enim, & similiter

militer se habens semper idem natum est facere. Quocirca generatio erit semper, aut corruptio: oportet autem multos esse, & contrarios motus, aut latitudo, aut inæqualitate, contrariorum enim contrariae sunt causae; ideoque non prima latitudo causa generationis, & corruptionis est, sed quae secundum obliquum circulum, in hac enim & continuū vnum est, & moueri duobus motibus, necesse enim si erit semper continua, generatio, & corruptio, semper aliquid moueri, vt non deficiant ipsae transmutationes, duobus autem, vt non solum contingat alterum.]

Infra textu 58. [Apparet autem (inquit) secundum sensum confessam, his quae à nobis dicta sunt. Videmus enim quod adueniente quidem sole generatio est, recedente autem corruptio, & in æquali tempore vtrumque, æquale enim tempus generationis & corruptionis, quae secundum naturam, sed contingit saepe in minori corrumpi, propter ad inuicem confusionem. Inæquali enim existente materia, & non vbique eadem, necesse est generationes inæquales esse, & has quidem celeriores, illas autem tardiores. Quocirca accidit propter horum generationem, aliis fieri corruptionem, semper verò, vt dictum est, continua erit generatio, & corruptio, & nunquam deficiet propter eam quam diximus causam.]

Deinde anni tempora, rerumque vices non fierent sine definito quodam cursu, recursuque Solis, vt idem notauit locis citatis. Vnde Marcus Tullius lib. 2. de natura Deorum, [Sol (inquit) inflectens cursum suum, ad Septemtrionem, tum ad Meridiem, æstates & hyemes efficit, & ea duo tempora, quorum alterum hyemi senescenti adiunctum est, alterum æstati, ita ex quatuor temporum mutationibus, omnium, quae terra, marique gignuntur initia, causaeque ducuntur. Hæc itaque sapientes viri aiunt, quando aiunt à superioribus causis gubernari inferiores, sublunares causas ita à cœli efficientia pendere, vt ea cessante cæterorum nihil agere possit.]

Adhæc quia rebus animatis generatim magna vi caloris opus est, vt generentur, ideo dixit ille lib. 2. Phyl. text. 26. Sol & homo generant hominem, calor autem bona parte à cœlo proficiscitur, ideo non nihil auctores citati procreationem animantium cœlo tribuerunt. Sed hoc quid ad Astrologiam? quae omnia ex astris deducit?

Tandem pleraque sunt in arboribus, in segetibus, in herbis, in fodinis, in aquis, in meteoris, in aliis, quae certam cœli temperiem postulant, nec fiunt nisi certo anni tempore, & quibusdam dominantibus astris; propterea cœlum in ordinem generalium causarum referre potuerunt summi viri, nec propterea cœli efficientiam rebus omnibus sine idonea ratione, vt Geopethiaci, temere admiscunt.

Altero modo intelligi potest cessante cœlo, cæteras causas efficere nihil, hoc est, sublata cœli conuersione, vel actione, nihil omnino, quod sub cœlo sit, posse vel breui tempore subsistere; vel aliquid operis efficere. Id Cardanus, id Bellarius, id cæteri clamant Astronomi. Incerta sententia, & dubia non parum.

Primo quidem id non probatur S. Thomae, quem sua sententia patrum adfiscunt, opusculo 10 art. 8. quæst. 5. de potentia 2. 2. ad 8. quodl. 6. quæst. 8. art. 19. non Scoti in 2. dist. 14. quæst. 3. quæst. 6. non Ricardus opusculum 1. 1. quæst. 6. non Durando in 2. dist. 12. part. 1. q. 3. num. 1. non Henricus quodl. 11. quæst. 15. quodl. 14. quæst. 1. non Gulielmo Ochamp in 2. quæst. 12. 5. quæst. 1. ad

ad generatam per putrefactionem; non Gabrieli in 2. dist. 14. quæst. vnica. dub. ult. non Herueo quæst. 5. de natura cœli, ad 5. ad 7. ad 12. ad 14. ad 25. non Alexandro Aphrodisæo, si malunt in philosophorum foro causam agere, quam in Theologorum lib. 3. naturalium quæstionum, cap. 4. apud Simplicium, lib. 2. cœli, text. 13. Simplicio ipsi eodem loco, & text. 20. non Philopono aut Buc-
caferro lib. 2. de generatione, text. 56. non Achillino lib. 4. de orbibus, dubio ult. non Philalteo lib. 1. cœli, text. 27. non Mirandulano lib. 22. 23. & 24. de euer-
sione singularis certaminis, non Scaligero exercitatione 52. non aliis in-
numeris.

Deinde quis dicat lapidem, vt sit vel ad semihorulam, egere cœlo? nōne ab elementis quibus constat, conseruari posset tantisper? num omnia ita à causis extrinsecis pendent, sicut lumen à sole? Nōne filius superstes sæpe est patri? num non perseverat lapis sublatis etiam causis, quibus procreatus fuit, ac si sine cœlo esse potest aliquo tēpore, cur non & ad centrum tendere, sine cœlo? non enim indigentior est naturalis actio, quàm subsistere naturaliter cum suis facultatibus integris: dicēsne ingenti fragore ruentem è sublimi la-
pidem subsistere repente medio aëre? si in nihilum redigeretur cœlum? Mul-
tiplex est cœlum, quo potissimùm sublato dices subsistere lapidem?

Præterea humectandi vis inest aquæ per se, & ex naturæ principiiis. negas? id docet Aristoteles lib. 2. de generatione, text. 23. id euincit experientia. Si ve-
stis ad eam quantum oportet admoueatur, quid opus est cœlo vt madefiat? nōne par humiditas est, quæ in aqua, ex aquæ natura, non à cœlo procedit, &
quæ in vestem debet immitti? cur igitur humor vestis à cœlo, aquæ non item
dependet?

Age verò nōne causa quælibet per se præstare potest effectum, quem in se continet? nōne continet id omne quod eius perfectionem non excedit? calor porro ligni superatne calorem ignis? cur igitur tali causæ talis effectus ex æ-
quo non responderet? sed postulat præterea actionem cœli? ergo nec stipulam incensa fornax, nisi cœlo concurrente comburet? talia iactant Astronomi, &
si non credimus indignantur; indignantur licet, à nullo impetrabunt fidem.

Libenter sciscitarer ex iis qui omnium rerum causas è cœlo deducunt, an id omne rei cuiuslibet causam dicant, quod simul cum illa in hac rerum vniuer-
sitate existit, an id solum, quod efficit rem cuius est causa? Si rebus omnibus quæ sunt, faciunt nomen causæ commune, quis eos ferat? Si autem non quod-
cumque est causa, sed id solum, quod sua vi rem efficit, cuius est causa, viden-
dum etiam atque etiam an cœli virtute res omnes sint. Ratio porro effectus aperit sine dubio suam causam. Dicimus lucem effici à sole, propterea quod
recedente sole lux perit; accedente sole, coruscat. Id itaque efficienter rem an-
tecedit, quo sublato, res vel non stat, vel non fit: quo debilitato imminuitur
effectus, quo alio, & alio modo se habente, aliter, & aliter res fit. At quoquo
modo se cœlum habeat, in terris multa fiunt, vno semper & pari modo, sub
quacumque cœli constitutione, quæcumque fulgeant astra, vbicumque sol
existat: ignis semper exurit, aqua madefacit, lapis è sublimi descendit, vulnus
interficat: non pertinent igitur hæc ad cœli efficientiam, sed ad proximas re-
rum causas, & cum exitu coniunctas.

Postremò conuenimus pridem cum Genethliacis, nihil è cœlo requiren-
dum esse eorum quæ causæ proximæ per se præstare possunt, exigo nunc con-
uentionis

uentionis fidem : aridæ stipulæ imponantur igni magno : cur earum exustio cœlestem opem desiderat ? An quia ordinis optimi ratio poscit , vt inferiora superioribus subdantur ? verum id quidem , quoad partes vniuersi , quoad elementa generatim , quod paulò suprà docuimus ; particulatim fallit , nam aqua vt madefaciat , operam non postulat ignis elementaris , quamuis excelsior sit , neque hominis , quamuis sit præstantior.

An quia præcipuum in vnoquoque genere , quale est cœlum in ordine reliquorum corporum , causa est cæterorum ? At Aristot. lib.2. Met. text. 4. docuit , quodd in vnoquoque genere causa sit reliquorum , id esse omnium in eo genere maximum. non item hæc vicissim reciprocari , & aurum metallis præstat omnibus , eorum verò causa nequaquam est.

An quia circularis motus cæteris prior est , auctore Aristotele lib.8. Physic. text. 75. semoto priori nihil , quod posterius sit permanere potest ? Nihil certè ordinatè , & vt oportet , nihil diu , & longo tempore , quomodo id intelligunt Auctores citati , & nos suprà explicauimus , id solùm conficit ratio , qua Aristoteles docet , motum circularem esse primum motuum.

An quia sol in mundo est id quod in animante cor , sine quo nihil sit actionis ? nonnulla quidem , sed non omnis est cordis , & solis similitudo , est enim cor fons præcipuus caloris , qui ad cerebrum dimanat : sol fons luminis , & magna ex parte caloris , non tamen omnis : ignis enim calefacit etiam absente sole : non igitur à sole est omnis facultas agèdi , sed permulta , sicut nec omnis motus est à corde , quod testatur S. Thomas quæst. 5. de potentia à 10. ad 8. Cur igitur à sole petimus omnes affectiones ? proprium est Dei optimi maximi adesse omnibus rebus , & cunctis causis opitulari.

An quia duo sunt causarum genera : aliæ perfectæ & principales , aliæ adiuuantes & proximæ , cuiusmodi sunt omnes sublunares , & nostrates , quæ sine principalibus facere possunt nihil ? cur obsecro calor caloris , equus equi , non dicitur causa perfecta & principalis ? an vnus calor non eandem naturam habet ac alius ? quid requiris aliud ad causam perfectam , quàm vt sit eiusdem naturæ cum eo quod efficit ? cur cœlo tribuis omnes perfectæ causæ numeros ? cur negas calori quando calores progignit ?

Quare cum nullam afferant , nec afferre possint idoneam rationem , cur in cuiuscumque operis communionem cœlum sit accersendum ? nihil incertum magis , quàm causas inferiores nihil efficere non concurrente cœlo , eo sensu quem volunt Astronomi.

CAPVT OCTAVVM.

De elementorum conseruatione.

PROBAT Bellaritiuſ quæſtione ſecunda , articulo primo , elementa omnia ſubiici cœleſtibus corporibus ; damus id quidem libenter , ſed illud manifeſtum non eſt , quod ſubdit , cum elementa contrariis viribus inſtructa inter ſe perpetuò pugnent , niſi agente cœlo continerentur in officio,

officio, fore ut mutuo se perderent, & ex quorundam generatione aliorumve corruptione nimium procedente, vniuersum interiret.

Id fortasse locum habet, in iis quæ contrariis constant, [desiderant enim, quod Aristoteles vidit libro 2. de Anima, text. 38. aliquid, à quo contineantur prohibeanturque, ne ad interitum vsque pugnent, & deficiant; at elementa, quæ certis detinentur interuallis, quæ magna quadam mole consistunt, quæ mira sibi proportionem respondent; quæ suas operandi, resistendique æquales vires obtinent, quæ generationis & corruptionis statas vices habent, non egēt aliquo extrinseco à quo consequentur, tueri se suis viribus possunt abunde, non enim pugnant, nisi in confinio, vbi magnæ non sunt timendæ corruptiones, paræ autem & quasi subitæ excursionēs in alienas regiones, ne longius serpent, integrum elementum obstat, frangitque contrarij irruptiones mole sua, naturali vi, & facultate debilitantur: præterea contrarij vires, quod longius à suo principio recedunt.]

Quin etiam ita elementa disposita sunt, ut vnumquodque cognatum & affine sit ei, cui est confine, altera enim semper qualitate ei coniungitur, magnæque raritatis & densitatis proportionē: vbi porro vna est contrarietas, in certa raritate & densitate magnā est agendi & patiendi æqualitas & proportio. Non constat igitur cur elementa nequeant se tueri à contrario sine cœli præsidio, cum ex æquatis omnium iuribus cur vnum alterum extinguat causæ sit nihil.

CAPVT NONVM.

Materiam non preparari ad formas à cœlo solo.

REACT Genethliacis à cœlo præparari omnem materiam ad formas suscipiendas, idque cœlum efficere vel per se solum, vel utendo ad id aliis causis vel instrumentis. Vtrumque nobis displicet, & displicere oportet omni Philosophorum Senatui.

Atque ut à priori membro faciamus initium, omnis generatio naturalis, vel est perfectorum, ut hominis, equi, fici, brassicæ; vel imperfectorum, seu sponte nascentium, ut vermium, pulicum, &c. Ut prius agamus de perfectis, in eorum procreatione non tantum à cœlo aio materiam instrui ad formam, sed etiam à causis proximis, & vniuocis: completa enim dispositione, nouam oportet introduci formam, priore depulsa, non enim manere potest prior perfecta dispositione contraria, nec materia omni forma carere: superest igitur ut noua inducatur, at à solo cœlo non inducitur forma perfectorum, & quis vidit vnquam procreari equum sine equo & equa? aut bouem sine boue? aut leonem sine leone? quid ad hæc Astrologi enarrabunt? ne Aium haruspicinæ auctorem in Hetruria? proferent Deucaleoneos lapides ex fabulis? dignum patella operculum.

Sed ne præcipue quidem materia præparatur à cœlo, quod ostendi potest hoc ferè modo; licet efficientia cœli quolibet tempore vniusmodi non sit: constat enim ex multorum siderum viribus non parum dissimilibus, vno tamen

tamen eodémque loco vniufmodi est & sibi similis. Vnde igitur adfertur diuersitas in eodem loco ? tritici, lolij, auenæ, vitis, vlini, olæ, mali perfici, & nucis.

Vnde in eadem materia diuersæ partes, os, caro, neruus : vena, arteria, nulli tendones ? non nisi ex proximis & contiguis causis ; ab his itaque, tanquam à potentioribus, præcipuisque adornatur materia. Quod ipsum & alia ratione efficitur ; materia siquidem non momento, sed aliquo temporis interuallo præparatur ad formas ; quandiu fouendum est Gallinæ ouum ? priusquam includat pullum ? quot dies semina delitescunt, antequam germinare incipiant ? Omne quod mouetur, tempore aliquo mouetur, auctore Aristotele 6. Physicorum, text. 37. nec formam, quæ habet contrarium, induci in instanti docuit idem libro 8. Physicorum ; at toto aliquo tempore non vna est stellarum configuratio, nec vna cœli vis, & efficientia ; quo itaque modo astra prosequuntur inchoatum materiæ ornatum ? aut qua ratione non dissoluitur à sequenti, & contraria constitutione syderum, quidquid priori horoscopo inchoatum fuerat : vt prorsus nihil videatur cœlum materiæ suppeditare quo ad formas suscipiendas præparetur, sed à sublunaribus causis omnia illi præstari quæ ad inducendas nouas formas sunt necessaria.

Dabo & alteram rationem Astrologis soluendam ex iis, quæ per idem tempus & locum consueuerunt progigni : sicut homines, equi, columbæ, canes, agni, sues, brassicæ, ficus, vites, frumenta, legumina, fraga. Quid iis magis diuersum ? quantò maior cum iis vel omnibus vel nonnullis dissimilitudo naturæ, quàm cognatio ? Non enim quantum ab equo differt triticum, tantum cum equo conuenit, sed longè magis differt quàm congruat. hæc discrepantia cum non à materia nuda, quæ vna est omnium sublunarium rerum proficiscatur, nec cœlo tribui possit, cum eodem tempore & sub eodem astro, eadémque hora vtrumque ortu ponamus ; à proximis equi & tritici causis nascatur oportet. Deponenda igitur necessario est Astronomorum sententia, in præparatione materiæ præcipuas partes agere cœlum.

Id quod magis adhuc conspicuum fiet ex Solis actione, quam esse omnium astrorum validissimam docet Ptolemeus libro primo capit. 4. in æstate præfertim, at quam plurima nascuntur intra eandem regionem, eundémque locum, sub idem tempus perfectorum genera dissimillima, in quibus plus valent reliquæ causæ ad dissimilitudinem, quàm Solis vis maxima ad similitudinem ; Cedant igitur astra proximis causis, & viribus impares cedant valentioribus.

Accedat his ratio manifesta, quæ neminem patiatur hoc loco errare. Perfectorum generatio fit, aut ex semine, aut ex furculo satiuo vel insito, semini ferè tota temperies & virtus insita est ab iis, à quibus funditur ; est enim quid à viuentis decidit, & tale, quale id, vnde decidit est. Quod multò magis quadrat in furculum, qui pars viuens & viuentis est, quo excinditur, trahit autem alimenta furculus. Idem de semine iudicium est, in suum temperamentum, quod ab arbore vnde decidit fuit, desumpsit alimentum, inquit Aristoteles lib. 2. de Anima, text. 45. patitur aliquid ab eo quod alitur, sed non hoc ab alimentis, sicut neque faber à materia, sed ab illo hæc. Superat ergo natia vis aduentitia & cœlestis, secus si fiat, arefcit furculus, aut putrescit.

Hactenus de perfectis. Quid de imperfectis ? animalculis, herbulis, lapidibus, metallis, fruticibus, quæ ab vniuocis causis non proueniunt, & natia

potius quàm fatiua sunt, de quibus Aristoteles lib. 2. de generat. animalium cap. 1. Idem fermè iudicium est, quod de perfectis; nam & in iis plerumque plus differentiæ quàm affinitatis est: generantur tamen per idem tempus, eodem loco, eodémque præside astro, vt euident sit eorum diuersam procreationem, & naturam non posse in cælum & sydera reuocari.

Quin terra etiam, quam locis quibusdam totam saxeam, aliis argenteam, aliis ferream, vel aromaticam cernimus, non agnoscit huiusce ornatus cælum auctorem. Nam & ipsa spectat varia sydera, nec propterea variè imbuitur, sed vno & eodem modo. Cur sydera varia variè non afficiunt huiusmodi terram? Quin iisdem locis, vbi auri argentique fodinæ, vbi lapicidinæ, vbi inexhaustæ venæ visuntur, animantes, variæ stirpes, herbæ multiplices; vt necesse sit fateri, aut horum varietatem non esse à cælo, si eodem modo ea loca semper spectet, aut totius regionis vniusmodi temperamentum, lapideum, ferreum, non esse à cælo, si variè ad eam se habeat. Eligant quod voluerint Genethliaci, tanta enim varietas consentire nequit cum aliquo cæli statu, vna & sibi similis temperies non potest à varia constitutione syderum proficisci.

CAPVT DECIMVM.

Specificæ effectuum natura non proueniunt à cælo.

Es omnes aut natura dissident inter se, & vt aiunt, specie aut accidenti aliquo, & qualitate, vtramque discrepantiam à proximis causis ducere originem potius quàm à cælo, si ostenderimus, iacebunt omnia, quæ de apparatu materiæ à cælo dilapso tradunt Genethliaci.

Et quidem, vt à priori ordiamur, nascuntur hyeme animalia plurima, quibus multò vberior calor inest, quàm quæ in aëre experiamur è cælo dilapsam; in æstate item fructus, herbæ, frutices, fruges, proueniunt multæ, in quibus longè plus est frigoris, quàm quod descendit de cælo: quanta siccitas per idem tempus, at humidissima plura æstate quoque progerminant: experimurque foeliciùs ea prouenire, quibus ex irrigatione crebra per riuos humor accedit, copiosior arescente cælo, quàm quæ vberius perfundit cælum in maligna terra. Quid hyeme, aut vere humidius? Multa tamen utroque tempore nascuntur siccissima, quibus ab humidissimo cælo non paratur materia, sed ab aliis causis.

Præter calorem, inquit, humiditatémque Solis & Lunæ, quibus aër afficitur, manifestò per temporū vices, sunt aliorum syderum vires arcanæ, quæ licet spargantur per aërem, eum tamen non semper imbuunt calore, vel frigore, humore vel siccitate, sed iis solùm rebus has qualitates impartiuntur, quæ sibi naturæ quadā cognatione, & sympathia coniunguntur. Quare effluens solis æstu possunt frigida plurima procreari per tacitā alterius syderis vim, frigidumque afflatum, qui vberius frigus profundat, quàm proximæ causæ, sed certis quibusdam rebus, non omnibus.

Verum ne cum Genethliacis rursus de abditis syderum viribus litigemus, de quibus suprà, largiamur nos vtrò, quod Aduersarij probare nequiverunt: non

non negabunt tamen cum rem aliquam circumstant extrinsecus; duæ causæ, vna caloris, altera effectrix frigoris, ambarum actiones se mutuò impedire ac frangere, vincere autem vehementiorem. Nascetur igitur frigida frutex, dum tropicum Cancrî sol, & frigidum sydus obtinet: de quibus Ptolemeus lib. 1. cap. 4. Et Saturnus præsertim, qui omnium est frigidissimus, vt idem scribit ibidem longè plus illi caloris impertiet Sol, quàm frigoris Saturnus; tum quia Solis efficacia maxima est, auctore Ptolemeo lib. 1. cap. 4. tum quia etiam si par esset Solis, & Saturni vis, tamen acrior est in agendo calor quàm frigus. Non extrinsecus igitur frutici aduenit frigiditas, sed à semine, quod naturali vi frigidum est, & potens externis impressionibus resistere: ita vt intereat priùs quàm calidum inducat temperamentum.

Hûc accedit, quòd si quando frigidum sydus, vt Saturnus, dum est in Cancro possit cum Sole contendere, aut etiam Solem vincere, id tamen facere non potest, quando longiùs à nobis recessit: non sanè æstate Saturnus semper in Cancro existit, aut aliæ stellæ frigidæ, quarû congressus aduersùs Solis æstum Saturno ferebat opem: absunt nonnunquam in Capricorno: distrahuntur ad alia signa, impediuntur ab aliis calidis astris, vt non possint cum Solis, aliorumque syderum ardore contendere: semper ac perpetuò frutices quidam frigidiores in æstate progerminant, semen igitur frigidam fruticis substantiam constituit, non inconstans & vana syderum vis.

Quod de frigidis diximus, intellige de calidis, de humidis, de siccis, quorum caloris, humoris, siccitatis, nisi pars magna aliunde accederet, quàm à cœlo, multa forent, quæ variatis astris gigni non possent singulis annis. Nemo vberes annos, & steriles: agrorum infœcunditatem, & vbertatem pro frugibus noxia, fructibusque cœli temperie, aut intemperie nobis obiciat; nulla enim est cœli intemperies, sub qua triticum non hordeum, aut legumina, aut pulegium crescat, exuberat quidem genus vnum, magis vno tempore, quàm alio; omnes tamen fruges singulis annis progerminant, quod sanè non contingeret, si stellarum vi pubescerent, potiùs quàm propria, & innata virtute, vt ostendimus.

CAPVT VNDECIMVM.

Quæ rebus adueniunt, non aduenire à cœlo, &c.

NEQUE verò ex tanta rerum dissimilitudine specifica ostendi solùm potest, minus in rebus esse ab efficientia cœlesti, quàm à sublunari, sed etiam ex iis, quæ propria sunt, singulis sub eadem specie comprehensis; & quidem ea, quæ vniuscuiusque rei naturam specificam sequuntur, non à cœlo petenda, sed à causis sublunariis euicimus superiori capite. Iustam magis dubitationem habent illa, quæ singulis accidunt, & non comitantur speciem, de quibus nunc differere ingredimur, sed res fiet exemplis illustrior.

Proueniunt eodem hortulo lactucæ plurimæ: nullæ aliis sunt planè similes, in foliorum numero, ac latitudine, in colore, in sapore, in tyrso, minus, aut magis oblongo, crasso, obtorto, in magna conueniētia maxima cernitur diuersitas.

Quo

Quo obsecro pacto? vnum & idem cœlum tantam præstat rerum diuersitatem? cur non fatemur in iis euariandis magnam esse vim terræ, immò & glebæ, valere etiam situm, semen, irrigationem, & alia huiusmodi?

Quid de satuius loquor? in viticis, in mericis, in vacciniis, in ligustris, in quouis alio natiuorum genere quanta diuersitas, quanta in eodem prato varietas eiusdem herbulæ? nihil de iis, quæ putri materia fiunt: nihil de piscibus in eodem lacu dico, quæ sole clariùs testantur singulorum discrimina, & proprietates proximis deberi causis potiùs quàm cœlo?

Iam verò inter equos, inter boues, inter asinos quanta intercedat discrepantia, stabularij etiam & agasones norunt: hanc varietatem à proximis oriri causis hoc modo conficio.

Sublunarium causarum vis & facultas non est res aliqua generalis, sed singularis, & cuiusdam modi, quare & actio quæ inde proficiscitur, siue vna & simplex sit, siue ex multis collecta, non commune quid, sed singularis, ac definita sit oportet: & quoniam actio vna eadèque res est cum effectu, necessariò fit, vt effectus certus & definitus sit, propterea si calor magnus est, calefacit multum, si modicus, parum: denique modò plenius, modò parcius, prout vberior vel tenuior fuerit, fundit calorem.

Quæram & illud, effectus qui subest efficientiæ causæ sublunaris sitne res aliqua communis, & vniuersa, an singularis & definita? Non dicent esse communem, effectus enim in genere sub nullius cadit efficientia; præterea id quod sit, qua parte sit à causa hac definita, aut est paruum aut magnum, aut neutro modo: si paruum, aut magnum vniusmodi est & definitum; si neutro modo, aut nihil est, aut sola cogitatione est.

Quid quæso est effectum à causa produci? nisi ab ea accipere suum esse, quod esse cum sit capax cuiusdam modi, siue secundum qualitatem, siue secundum vigorem, siue secundum virtutem, pugnantia omnino sunt: effectum habere esse à causa, & non habere modum vllum, seu non habere esse terminatum & definitum.

Denique non sunt duæ res: effectus & hic effectus; quo itaque modo causa efficit commune quid, non tale ac definitum, si id quod à causa prodit singulare est, & vnius modi, varietas, quæ inter res eiusdem generis, vtputà inter equos, boues, leones cernitur, velint nolint Astrologi, non à cœlo, sed à proximis causis proficiscitur.

Hoc ipsum explico obiter: Nam ignis vel potest à cœlo impediri ne calorē efficiat pro modulo caloris sui, vel impediri non potest. Si primum; vel ita cœlum inhihet ignem, vt nullum penitus edat calorem, & aliquando esset ignis stuppæ proximus ne combureret, quo quid magis absurdum? vel prohibet ne hunc fundat calorem vel ralem, & quoniam nullus esse potest calor, qui non sit vnius, vel plurium graduum, non sit definitus & singularis, rursus relabimur ad ignem, qui stuppam non exurit, vel denique cœlum obstat, ne ignis fundat calorem octo graduum, quot ipse habet, non autem impedit, ne proferat calorem, vt quatuor, aut etiam minorem, & tunc minor calor ab alio longo intervallo diuiditur, causa igitur proxima est: multitudo, & varietas effectuum singularium, id quod institueramus dicere. Si secundum, id est, si cœlum non potest inhihere, ne ignis suam obeat actionem, non pertinet ad cœlum singularium effectuum multitudo, & discrepantia, sed ad proximas causas, à quibus cum

cum probatum sit, esse etiam diuersitatem rationum, & specificam, nihil omnino est in effectu, quod à proximis causis non proficiatur.

Verum ne in propriis seorsum & communibus hæreamus, cum obicere possint utraque ab utrisque simul pendere causis cœlestibus, & sublunaribus, sed magis à cœlestibus, ut omnis ad effugiendum aditus præcludatur, illud vrgeo, siue cœlum arcana vi agat, siue lumine, & motu, cum multifaria eius efficientia variabilis sit, quo pacto sit præcipua ratio eorum, quæ perpetuò gignuntur; & vno definitoque modo, cum ob varios accessus, recessus, congressus, syderum, quorum alia frigida, alia calida, alia sicca, alia humida, nunc frigus, nunc calorem, nunc siccitatem, nunc humorem cœlum in hæc inferiora fundat, qui sit, ut ope cœlesti ignis perpetuò calorè promat? num frigida quoque cœli efficientia calefacit, o licentiam iocularum! num semper calida astra præpollent frigidis? frigida igitur nihil cœlo, omnia debent proximis causis. num frigida vis cœli, frigida, quæ sunt: calida petit calida? sicut magnetis virtus ferrum optat, cum quo naturæ illi cognatio magna intercedit, non argentum aut aurum, nonne pudet Astrologos hæc dicere? Primum enim hinc fit, illos è cœlo definitè nihil posse effari, propterea quod vis omnis, quæ cœlo defluit à causis sublunaribus distrahi, dissolui, extinguì possit. Deinde in rebus efficiendis potiores cœli partes non esse. Denique nihil à cœlo progigni, sed ab aliis causis quod perfectum est aliqua qualitate imbui posse. nam vis frigida astri si petit frigida non calida, quæro à quo res illa frigida effecta sit frigida? Si à stella non igitur petit, sed efficit frigida. non petit frigida solum, sed calida potius, quæ sola frige fieri possunt, si ab alia causa quemadmodum magnes non afficit ferrum, sed trahit, quod ab aliis causis est confectum, friget cœlum, causæ enim sublunares sine influxu cœli frigus præstat, quod si frigus, & calorem & humorem, & reliqua. Euanuit igitur omnis virtus cœlestis; omniæque in causarum sublunarium iura redierunt.

Illud quoque sciscitabor, cum pro triangulorum, vel quadratorum ratione velint Astrologi modò plenius, modò parcius, modò ferè nihil, cœlum in hæc subiecta corpora agere, qua ratione ignis, nisi opitulante cœlo efficit, nihil semper calefaciat?

Duarum causarum, quæ ita ad constitutionem effectus conueniunt, ut neutra seorsum effectum præstare possit totum; si altera debilitata, aut præpedita fuerit, nunquam tantumdem effectus, altera sola edere potest, quantum utraque solet proferre cōiunctim: ignis eundem fundit calorem, cum minori, ac minori syderum vi, quid ergo aliud consequens est nisi cœlum, nihil in effectiōne caloris apponere de suo, sed omnia ab igne proficisci?

Denique locum hunc, ut tandem concludamus, non rarò simul duo gignuntur equi, sues, boues, agni, canes, vnus altero fortior, vnus altero maior, vnus altero pinguior, vnus altero magis gracilis, quæ fuit ratio disparitatis tantæ? cœlestisne virtus? quomodo à communi quadam ef-

ficientia, quæ similis, ac par in eundem incidit locum,

in eandem materiam, tam magna diuersitas?

à coniunctis, proximisque causis

conclamata est Geneth-

liaca disciplina.

* * *

D

CAPVT

CAPVT DVODECIMVM.

In rerum procreatione nullas esse cœli partes.

N.v m adhuc Astrologiæ vulnus aperiendum est, quæ ad singulorum generationes cœlum venire contendit; vel enim pares vult esse cœli, & proximarum causarum vires generando, vel maiores cœli, quàm aliarum causarum, vel minores: exemplū duci potest ab equo in generatione, siquidem equi, vel pares exercet vires cœlum, & semen, cæteraque causæ cōiunctæ: vel minores, vel maiores, si maiores, aliquid est in equo, quod non est à semine, neque à proximis causis effectum, sed à solo cœlo, id nimirū quod sublunarium causarum vires excedit. & cur equum quoque totū non profeminat sine proximis causis? quid agunt causæ inferiores, si cœlum per se sine ope alterius causæ efficit quæcumq; efficiuntur? si minores, aliquid causæ sublunares præstant sine ope cœlesti: sit igitur istud pars vna, cur non & alia? cur nō totū? cur quidquam debemus cœlo, si pares fateantur primum in effectione rerū cœli partes non esse potiores? deinde nihil causas sublunares iuuari à cœlo, cum enim simile nihil patiatur à simili, neque ab æquali æquale, pares si sunt cœli, & causæ proximæ vires, neutrum alterū efficere, aut augere potest. Præterea nihil certò, immò nec probabiliter, ex syderum congressu, de rebus sublunaribus conici posse. Nam sit validissimū sydus: semen verò equi infirmū, ac debile: sydus nihil efficit supra feminis vires; imbecillis igitur prodibit equus, sub valido sydere; quid ergo nugatur Astrologi, cum horoscopo suo? quid rimatur ex astris?

Postremò si cœli vires non augent proximæ causæ efficientiā, sed illud idem efficiunt quod causa proxima & coniuncta, fatendū necessariò, nihil esse in effectū, quod à proxima causa non sit profectū: Eant igitur Astrologi & suum prædicent genitale cœlū, & doceant cum sit nihil, quod à proximis causis non sit profectum, quòdque earum vires excedat, cur in rerum omnium efficientiam astra quoque pertrahant. At rationum magna se inopia laborare ingenuè confitentur, proferant saltem experimēta, quibus se abundare iactitant frequenter.

Conuenimus iam nihil in his inferioribus fieri, quod à causis sublunaribus non fiat, non eget id vlla probatione, proferant si possunt experimenta, quæ præter causas sublunares, quæ omne id quod est in effectū præstant, ostendant, necessarias esse causas etiam cœlestes; si nullæ sunt. (at verò esse non possunt) experimenta, quæ id euincant, patiantur Genethliacam in illud sepulcrum inferri, in quo aliæ diuinationes, in quo aruspicina, in quo sortilegium, in quo auguria iam dudum fortent mortalibus.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

De cœlo in animo.

VLIVS Firmicus lib. 1. Meteororum cap. 3. cui Bellantius & Astrologi plures apud Albertum lib. 11. Metaphysices tract. 2. cap. 10. non grauatè subscri

ſubſcribunt, cœlum facit animatum, ſenſu, intelligentiaque præditum. Scilicet quidem eſt videre, quid quiſque deliret; hunc tamen errorem, qui multorum etiam Philoſophorum mentibus inſedit, quod videre eſt apud Plutarchum libro primo de placitis Philoſophorum, cap. 17. & 23. & Ariſtot. lib.3. *Metaphyſ.* text.15. lib.1. *Meteoror.* cap. 2. libr.1. cœli, t.21. Platoni id inprimis placuit, præſertim in *Timæo*, in *Dialogo* 10. de legibus, dialogo 7. de republica, & Marſilio Ficino in argumento 10. dialogi de legibus, Carpentano lib. de doctrina Platonis, cap. 12. quos ſequitur ex Peripateticis Simplicius lib. 2. cœli, comm. 3. S. Thomas lib. 3. de anima, t. 61. Alex. lib. 3. ſuo de anima. Philoponus lib. 3. de anima, text. 59. Auguſtinus Niphus diſput. 3. *Metaph.* quæſt. 5. art. 6. Achilleus lib. 3. de orbibus, dub. 1. Pariſ. diſput. 5. *Metaph.* part. 1. cap. 26. *Atic. tract.* 1. *Met.* cap. 3. tract. 9. cap. 2. & Xenocrates apud M. Tullium lib. 1. de natura Deorum. Plinius lib. 2. de hiſtoria naturali cap. 8. Philoponus lib. de opificio mundi, lib. de ſomniis, lib. de Gigantibus. Nec alienum ab inſtituto noſtro, nec ſuperuacaneum fuerit paucis conſutare, ad quod faciendum multæ ſuppetunt rationes; proferam de multis vnam aut alteram.

Ac primùm cuiuſnam gratia orbi ſuo coniungitur intelligentia, veluti forma materiæ: gratiæ orbis tantum? nihil minus. materia enim cum ſit gratia formæ, orbis potiùs ſit ob intelligentiam oportet, quàm intelligentia propter orbem: & meritò. perfectior enim eſt intelligentia quàm orbis: natura non ſubiicit perfectiora imperfectioribus. non itaq; ipſius orbis tantum gratia intelligentia ad huiuſmodi conuentionem pertrahenda eſt, niſi id etiam intelligentiæ conducat. An etiam in bonum intelligentiæ id cedit? in quod bonum? ut ſit & viuat. An ut agat? non ſanè. ut viuat vel ſit, nam ſubſiſtens eſt & immortalis, nobilior animo noſtro, nec eget opera corporis ut ſit. quin liberum æ ſeiunctum eſſe à concrezione materiæ melius & optabilius eſt. id enim & independentiæ & ſimplicitatis, & perfecti nota eſt certiffima. Neque ut agat, ad quid enim agendum præſidio corporis iuuanda eſt intelligentia? ad mouendum? at etiam extra corpus, corporis poteſt eſſe motrix, qualis eſt Deus Optimum Maximus; multæque alia etiam corporata, quæ extrinſecè moueret.

An ad intelligendum? At intellectio non eget corporali organo, ut videre eſt in Deo. Quin hebetari mentem ſocietate corporis in conſeſſo eſt. Nec alia ratione mens iuuari poteſt à corpore ad intelligendum, niſi quia corpus illi ſuppeditet ſenſibiles formas, quæ phantaſmata nominantur, vnde ipſa ſecernit rationes intelligibiles & notas eorum quæ intelligit, at ſi phantaſmatum uſum affingis intelligentiæ, addas oportet & phantaſiæ ſenſum, quæ certam primarum qualitarum temperiem poſtulat, vnà cum ſentiendi organum vegetantem, præterea animum cogentis adiicere, à qua nequit ſenſus abungi; ut planum facit Ariſtoteles lib. 2. de Anima, text. 31. & 50. lib. 3. text. 61. & 66. [Quòd ſi vegetante animo intelligentiæ donas, & augmentum & decrementum, & repletionem, & inauctionem, & generationem, & corruptionem illis tribuas neceſſe eſt, ſi huiuſmodi commutationibus cœlum ſubeſt. Non igitur ſempiterni orbis, & orbium conuerſiones.] Hæc fermè Ariſtoteles lib. 3. de Anima, textu 61. 62. 63. 64. & 65.

Rurſus quæro, cur intelligentiam orbi deuinctam eſſe velis? An quia non poteſt eſſe extra corpus? at corpus cohæret ſine mente in ſtirpibus, in ſaxis, in brutis, cur non poterit & intelligentia corpore præſtantior ſe ipſa cohærere

sine corpore? At Aristoteles lib. 8. Physicorum, text. 81. intelligit motorem extra magnitudinem, lib. 12. Metaphys. cap. 30. 35. & 41. sciungit intelligentias ab omni materia lib. 1. cœli, text. 100. ponit extra orbem.

Sin posse quidem substantias esse sine corpore dicis. sed non decere, multò longius aberras à vero, cur enim substantias corporatas & concretas in corporales & simplices esse non decet? quæ & esse possunt, & auctori rerum factu facillimæ, & mundi totius illustre sunt complementum.

Hinc S. Augustinus lib. 1. retractationum, cap. 5. & 11. damnat quodlib. de immortalitate animæ, cap. 15. lib. de Musica, cap. 14. mundum præditum esse animo, libro de agnitione veræ vitæ, cap. 6. irracionales eos appellat, qui mundum aiunt esse rationis compotem.

Denique nullum corpus simplex, capax est animi, qui est ratio corporis organici potentia vitam habentis lib. 2. de Anima, textu 6. id quod non probabilibus, sed necessariis rationibus efficit Aristoteles libro 3. de Anima, textu 66. 67. 68. non enim corpus simplex aptari potest ad obeunda animi munia, ad augmentum & decrementū, ad auditum & visum, ad olfactum & tactum, quæ multiplicia vanæque instrumenta postulant, at corpora cœlestia simplicia sunt, & vniuersi modi, Aristotele auctore lib. 1. cœli, tex. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Causas sublunares non esse omnes cœli instrumenta.

AUS A S sublunares omnes instrumenta cœli facit Bellantius quæst. 1. art. 1. & 2. quæst. 2. & quæst. 6. easque ait ab illo adaptari, dirigi, moueri, ad id, ad quod eius virtus tendit, vel propendet.

Ego verò quam rationem instrumenti causæ sublunares habeant non video. Prima non instrumēto, sed causæ principi adsimilatur, id quod fit. At quæcumque sunt terra, marique proximis causis similia prodeunt, nec vllam cœli formam referunt. Deinde ab artifice mutuatur vim omnem, & efficientiam instrumentum, at causis sublunaribus nihil à cœlo accedere virium ostendimus, cap. 12.

Verum, ut vniuersim disputemus, sex potissimum rationes hanc instrumentariam subiectionem persuadere Bellantio, quarum nullum est robur, nulla firmitas.

An cœlum his inferioribus causis vtitur, tanquam instrumento, quia perfectius est, aurum perfectius est aliis metallis, neque propterea iis vtitur instrumentis, equus dignitate præstat muscis, non vtitur illis instrumentis, quando vlcera sibi liguriunt. nec illud recipio, cœlum inanimatum esse perfectius animantibus.

An quia cœlum generalis magis causa est quàm proxima, at elementa quoque generales magis causæ sunt quàm proximæ, ut bos, leo, canis, nec quifquam ausus est hæc illorum instrumenta facere.

An quia nihil agunt cæteræ causæ, nisi agitatæ à cœlo, id iam pridem exploratum est.

An

An quia omnis agendi vis è cœlo defluit, id quoque tanquam folium defluimus. ergo dices ignem à cœlo expectare vim exurendi stuppam? delabitur ne ex astris vis etiam intelligendi, sentiendi, appetendi, vegetandi? his certè caret cœlum.

An quia cœlum si non semper, certè frequenter ad agendum conuenit cum causis proximis? Ita sanè: sed id si instrumentariæ rationi satis esset, duorum nautarum, qui vnum trahunt rete, alter alterius esset instrumentum.

An tandem, quia in quolibet effectu plus cœlum ponit de suo, quàm proximæ causæ? neque id satis est ad rationem instrumenti, sed si satis esset, nego plus à cœlo quàm ab aliis effici, & demonstrata res est.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Formas substantiales non esse à cœlo.

A PROXIMIS propriisque causis materiam ornari, & instrui, mox cœlesti quadam vi extrudi de sinu, & fecunditate materiæ formas omnes substantiales, si animum nostrum excipias, sensere nonnulli, quos mordicus tueretur Fernellius Ambianus, Scotus in p. distinct. 37. in 2. dist. 18. Accuratus in 4. distinct. 12. quæst. 3. artic. 3. Ochamus in 2. quæst. 23. Guilielmus de Rubeonis in 4. distinct. 12. quæst. 6. Maior ibidem quæst. 13. Ioannes Bauon. in 2. distinct. 18. quæst. 2. Ant. Andreas lib. 3. Metaphysic. quæst. 11. Achillæus lib. 3. de elen. dub. 4. Ab his non multum discrepat Bellantius quæst. 2. art. 2. qui disposita materia per inferiores causas, formas imperfectorum soli efficientiæ cœlesti tribuit; perfectorum verò etiam inferioribus, sed vt instrumentis cœli. Quorum omnium ratio præcipua videtur, quòd nulla causa efficere possit aliquid perfectius, & præstantius se, omne autem accidens imperfectius sit substantia, impotens igitur videtur ad procreandas formas substantiales, procreantur autem formæ, vbi nulla suppetit substantia, quæ illas queat efficere, accenditur enim ignis à lumine, vbi nullus est ignis quo excitetur. prodeunt animalcula ex putri materia, vbi nullus apparet auctor generationis animatorum, pullulant herbæ è terra in qua nulla est vis efficiendi viuientia, cœlum itaque præstet hæc omnia oportet; quod virtute cõtinet res omnes inferiores, viuientia quidem, qua vnitur & agitur ab intelligentia, cætera qua perfectissimum quoddam & præstantissimum corpus est, in cuius comparationem nullus aliorum veniat.

Ego verò non verissimile solum, sed etiam verum semper duxi quod tradit S. Thomas 1. parte, quæst. 45. art. 8. ad 2. & 3. quæst. 53. artic. 3. quæst. 77. a. 1. ad 4. quæst. 115. art. 1. ad 5. 3. parte, quæst. 77. art. 3. De potentia Dei, quæst. 3. art. 11. & 12. quæst. de spiritualibus creaturis, art. 11. Capreolus in 1. distinct. 3: quæst. 3. art. 2. in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 3. Ferrariensis 4. contra gentes, cap. 66. Egidius quodlib. 3. quæst. 1. ad 1. Heruzus quodlib. 3. quæst. 12. Henricus quodlib. 14. quæst. 1. Durandus in 1. dist. 3. quæst. 3. Auerr. lib. 7. Met. comm. 129. Zimara Theoremate 114. Simplicius 5. Physic. tex. 8. Soncinas lib. 7. Met.

D 3 quæst.

quæst. 22. Dominicus Soto 2. Physicorum, quæst. 4. Petrus Fonseca lib. 5. Met. cap. 2. quæst. 6. sect. 3. Franciscus Suarez disput. 18. Metaphysices, sect. 2. num. 9. Franciscus Albertinus in corollarij principio secundo philosophico, puncto 2. Formas substantiales effici à qualitatibus accidentariis ut instrumenta sunt substantiæ; duo enim requiro in causa instrumentaria, ut assimilet effectum principi causæ; & ut sit quid alterius. Primum didici ab Aristotele lib. 7. Metaphys. text. 23. & 31. lib. 12. text. 24. libro primo, de part. cap. primo, quibus ille locis vult assimilari artificium non instrumento, sed artifici, non qua homo est, sed qua formam operis mente gerit, alterum continetur ipsa instrumenti notatione. continetur exemplo seminis quod Aristotel. lib. 2. de generat. anim. cap. 1. docet esse instrumentum eius à quo decisum est: dicitur verò semen instrumentum viuentis, non quòd à viuentis continenter moueatur, sicut ferra ab opifice, vel nouam vllam vim accipiat, quoties agit aliquid: agit enim etiam post obitum viuentis; sed dicitur instrumentum viuentis, quia viuentis aliquid est, à quo habet vim omnem agendi, & quia viuenti assimilatur effectum. Vtrumque reperio in qualitatibus accidentariis quæ non suam, non cœli, non calco-deæ, non intelligentiæ, sed substantiæ, cui famulantur, reddunt similitudinem. Calor & siccitas, qui ignem præbent, vires sunt ignis; & quædam ratione temperati eiusdem proprietates, & faciunt ignem similem ei, cuius sunt virtutes; nihil autem vetat instrumenta efficere aliquid præstantius se, & æquali causæ principi; quorsum igitur longius accersimus causas, quæ ex materiæ ritè instructæ sinu promat substantiales formas? ipsa accidentia instrumenta substantiæ virtute præcipuæ causæ eas in rerum naturam effundunt.

Mihi verò non id munus in præsentiarum incumbit, ut doceam, quem auctorem substantiales formæ agnoscant: nihil eas cœlo debere immediatè, satis est ostendere Astrologis.

Ac primum quidem, quidquid ab intelligentia ad cœlum, vel à cœlo ad nos descendit, ex accidentium genere esse oportet. Quare quo argumento probant aduersarij imbecillitatem accidentium, promendo formas substantiales, probant & stellarum inefficaciam, & sanè multò firmius: nam cœli qualitas instrumentum est inanimati, & simplicis corporis, ut supra probatum est; semen verò, cuiusque potestas est instrumentum viuentis, quod si viuentis natura, suo genere præstat, omni corpori, quod vita careat: Cœli facultas duplici laborat incommodo, & quòd accidentaria est, & quòd est à corpore inferioris generis, quàm viuentia. Quare & gignendæ substantiæ longè magis, quàm alia accidentia impar est.

Qui verò ad intelligentiam cœli motricem huiusmodi qualitatem instrumentarium reuocant, fallunt manifestò: intelligentia enim nullam qualitatem impartitur cœlo, sed ordinatum motum; quòd si quam qualitatem tribueret cœlo, tribueret vnus speciei, cum intelligentia non omnes contineat species, neque sit omne ens, immò nec omne viuens, sed quoddam certum & definitum ens, certum & definitum viuens, nempe compos intelligendi, non sentiendi, neque vegetandi; Habeat porrò omnes viuentium gradus, cur qualitas fluens ab intelligentia ad cœlum, à cœlo in materiam, ut continet gradum equinæ naturæ, sufficit pro creando equo, non autem semen equinum
de

desumptum ex ipso equo, & in quo tota vis naturæ equinæ inest? Quare si feminis instrumentariam qualitatem inefficacem putas, non minùs intelligentiæ, aut cœli qualitatem facies impotentem.

Urgeo hoc ipsum pressius; Vel hæc qualitas cœlestis nunquam illabitur materiæ, & nunquam eam afficit; cum inter agens, & patiens contactum intercedere oporteat: vel delapsa per intermedium aërem descendit in materiâ: & quidem si est diuersa à temperie equi, aliam omnem formam progignet potius quàm equi; sin est ipsa temperies equi, hæc est ex primis qualitatibus, sicut omne temperamentum mixtorum, de quo Aristoteles lib. 1. de generatione, textu 48. Primæ itaque qualitates edunt formam substantialem, quæ certa ratione temperatæ non cœli, sed substantiæ instrumenta esse docuimus, non ergo cœlo, sed proximis causis formas substantiales debemus.

Quodd si singas duplicem dispositionem ad formam equi suscipiendam, alteram ex primis qualitatibus elementorum, alteram è cœlo, commentum id quidem est ineptissimum, sine probabili coniectura, quod infra discutiendum est; sed interim quæro, cur equus genitus per vtramque temperiem non possit in eum, quem generat, vtramque transfundere, sed altera expectanda sit è cœlo: cœlestis enim illa in equo quamvis sit, agendi tamen potens est, & efficiendi sibi similem aliam, quomodo cœli lux prolapsa in aërem, aliam similem lucem procreat, & hæc eadem cœli vis demissa per elementarem ignem & aërem sibi similem procreauit, in equo, in semine, in vtero, in foetu, quantum igitur aprius equum ab equo dicimus profeminari, quàm à cœlo: tantà ineptiâ substantiarum procreationi cœlum admiscerent Astrologi?

Rursus vsus docet quotidianus, quidquid potest & solet progignere formas, posse etiam & solere formæ adaptare materiam, id quod rationi congruit multum, materiæ namque dispositio licet formam antecedar, formæ tamen est veluti inchoatio quædam, quæ potestate in forma continetur. Quin Philosophorum plurimi, Auerroës libro quarto, Physicor. comment. 129. Simplicius quinto Physic. textu octauo, Soncinas libro septimo, Metaphys. textu vigesimo secundo, Ferr. libro secundo contra gentes, capite 17. generationem substantialem non distingui ab alteratione, eadêmque actione, qua vltimo disponitur materia ad suscipiendas formas, induci volunt formam, nec cogitari quidem posse adornari vltimo materiam, & non simul induci formam. At quod efficere potest formam, cur non etiam formæ inchoationem, & proprietatem: quare si cœlum potest perfectorum formas generare, poterit & materiam præparare ad formam; hoc non potest, alioquin siue propriis causis cœlum equos, boues, elephantos gigneret: quare nec formas sciscitari. Præterea libet ex iis, qui cœlestem orbem faciunt formarum substantialium opificem, concurrantne stellæ omnes, an vna solum, an plures ad earum procreationem? Non omnes planè, numerent enim omnia, quæ de variis & contrariis syderum viribus tradit Genethliaca & Ptolomæus libro primo, capite quarto, libro tertio, capite decimo, cur aliæ stellæ benignæ, aliæ malignæ, aliæ salutares, aliæ noxiæ dicuntur à Ptolomæo locis citatis? nugaturne Ptolomæus libro primo, capite quarto, quo Saturnum frigidum, Martem calidum & siccum, Lunam & Venerem humidam, Iouem temperatum dicit esse? An ea quoque, quæ frigus fundunt astra, accendunt ignem? quæque calorem causant, procreant aquam & terram, quæ

quæ frigore continentur? suntne omnia conficta, quæ Firmicus lib. 2. Met. cap. 28. de auctore vitæ, cap. 29. de cronocatore quæ lib. 3. toto de Saturni, Iouis, Martis, Solis, Veneris, Mercurij, Lunæ decretis per singulas cœli stationes tradit?

Si omnes stellæ æquæ res omnes præstant, quorsum tanta Mathematicorum diligentia in obseruandis syderum viribus, triangulis, quadratis, diametris, hexagonis, altitudine, ascensu, descensu, sinibus, domibus, familiaritate, coniunctione, dominatu, deiectione? Ruit sine dubio omne Astrologorum cœlum ex horoscopis, triangulis, quadratis, configurationibus, constitutionibus, conflatum, si quodlibet sit à quolibet astro.

Si vna quælibet stella solam est generatim causa formarum substantialium; quæ tandem? quomodo vna omnes? quomodo tam varias & discrepantes: idem qua idem semper facit idem, lib. 2. de generatione, tex. 56. Nec id sanè Astrologis imponere velim, cum apud Ptolemæum lib. 1. cap. 4. lib. 2. cap. 8. fecunditatem tribuat Soli, Lunæ, Veneri, aliisque stellis, quæ sunt Solares, Lunares, Iouis, Veneræ.

Sin plures, vel ex quolibet statu, vel etiam ex qualibet configuratione cum aliis, stellæ promunt formas omnes, vel fundunt varias, pro varia constitutione, & habitu ad cæteras. Si primum, eadem sunt incommoda quæ esse diximus, si quælibet procrearet quodlibet: si enim stellæ quoquomodo se habeant, formas omnes edunt, frustra metimur earum altitudines, deiectiones, triangula, quadrata, quibus Genethliacæ arcana omnia mysteria continentur. Immo nec illud docere possunt Astrologi, cur variæ, & inter se maximè discrepantes formæ prodeant ab iisdem, & nihil variatis astris.

Iam verò si certas formas ex certo & definito statu stellæ ferunt, requireretur certus, & definitus earum congressus, ad accédendum ignem, ad transmutandum aërem, ad vertendum alimentum in carnem, in sanguinem, in os; expectendus esset certus astrorum habitus, ad canes, ad homines procreandos; & quibus hæc persuadebunt maritis an vxoribus?

Itaque pro comperto esse debet, formas perfectorum non esse ad cœlum, vt effectricem causam, sed ad accidentia & substantiam, cuius illa sunt instrumenta referendas.

Eadem planè ratio est formarum imperfectarum, harum enim aliquæ animæ sunt vermium, herbarum, fructuum, quæ cœli vim transcendunt vniuersam, quædam licet animæ non sunt, tamen earum dispositiones, vel à causis sublunaribus pendent magis, quàm à cœlestibus; vel ita à sublunaribus, vt per has impediri possint cœlestes, vt paulò antè disputauimus; vel igitur dependent ab omnibus, vel à certis, & definitis astris? non ab omnibus: à quo enim esset tanta formarum varietas, quanta terra, marique videtur? non à certis; expectandus enim esset astrorum certus quidam conuentus, vt pediculi, vt pulices, vt vermes, vt tineæ, vt muscæ, vt culices, vt herbula, vt frutex orirentur. Immo, vt hæc omnia alimentum sumerent, & in propriam substantiam roderent.

At vnde, dicit aliquis, animantium imperfectorum formæ, tanquam ab efficiente primario? Aristoteles lib. 1. de genera. animalium, cap. 1. statuit in harum materia præcedere temperiem quandam, non seminis quidem, sed perfectorum semini respondentem, eamque non minùs valere ad formas educendas

imperfecte

imperfectorum, quàm semen ad extrudendas formas perfectorum, sicut igitur calor est ignis instrumentum, non cui ignis motum aliquem imprimat, vel aliquid aliud apponat, nam etiam nullo existente igne calor attritu lapidum excussus ignem generat, sed quia calor est proprietas ignis naturalis, & eius virtus agens, per quam efficit quidquid efficit; ita ea temperies, quæ loco seminis antecedit imperfectorum generationem, est instrumentum substantiæ, cuiusque vi formam ex potestate materiæ educit, cuius est proprietas, & instrumentaria vis, & cui similem reddit effectum. Atque ita oportuit fieri, cum enim huiusmodi animantes, & substantiæ generatrice vi careant, accidentaria illis potestas tribuenda fuit, minor quidem suo effectui, sed quæ virtute primaria causæ illum efficere possit; quare si semen idoneum est suæ generationi, est etiam hæc temperies suæ. Hæc haud paulò probabilius dicitur, quàm quæ disparent astrorum patroni, qui non reperta in proximis causis facultate, quæ formis imperfectorum animalium effingendis par esse possit, protinus ad cælum confugiunt; cur ad cælum potius, quàm primam rerum omnium supremam causam? cur ad cælum infirmum & impar viventium formis non minus, quàm sublunares causæ? cur ad cælum quod ab effectu longius abest, quàm elementa, multæque alia corpora eiusdem cum effectu naturæ & proprietatē

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Omniū corporum temperamentum à primis qualitatibus ducere originem.

IN eodem homine duo distinguit temperamenta Bellantius lib. 1. q. 2. artic. 9. 10. 11. [Vnum quidem formæ consentaneum, ac debitum ex quatuor primarum qualitatū, totidemque humorū permixtione conflatur. Hinc pituitosi, sanguinei, biliosi, quibus nimirum inest cuiusquam humoris maior vis, & copia. Alterum quod materiam sequitur, confectum ex occultioribus astrorum viribus, ex quo variæ hominum propensiones, ac proprietates existunt, quarum ratio non potest ex priori temperamento desumi; licet enim Philosophi omnia ex humana varietate deducant, Astrologi tamen, inquit, docent à stellis, tum humores ipsos variè temperari, unde sunt varij corporum habitus, tum præter humorū temperamenta, infundi aliud secretum, & arcanum, ex occultioribus cœli virtutibus conflatum, quod aliò trahit quàm humores; aduersaturque primarum qualitatū temperamento non parum.]

Cum Bellantio facit Cardanus text. 11. lib. Ptolomæi, & Fernelius Ambianus, lib. 1. de abditis rerum causis, cap. 8. 9. 10. 11. quamvis enim hic, duobus, tertium quoddam addat Cardano & Bellantio inauditum, duo tamen temperamenta, alterum formæ, materiæ alterum, cum Bellantio, & Cardano distinguit.

Redeamus ad Bellantium: tres ille profert rationes, cur temperamenta hæc secernat, sed huiusmodi quæ sola inficiatione tollantur, nec possint ampliùs reparari.

E

[Ac

[Ac primum videmus, inquit, interdum sanguineum, avarum, melancholicum, liberalem, phlegmaticum, intrepidum, cholericum, meticulosum, & litigiosum: cum hæc longè aliter oporteret esse ex humorum constitutione. Item animaduertimus Saturno subditos, nunc quidem sanguineos esse, nunc cholicos, nunc alterius temperamenti, semper tamen inuidos, avaros, fœdos, vltiores, obscenos, libidinofos: eos verò, quibus Mars præsidet, aliquando phlegmaticos, nonnunquam sanguineos, aut aliter temperatos, semper verò bellicosos, iracundos, homicidas, stupratores, prædatores, vltiores, sanguinarios. Non itaque temperamentum quatuor humorum, & primarum qualitatum quod formæ cognatum esse diximus, est mensura morum, neque inde oriuntur omnes propensiones, & procliuitates; sed aliud admittendum est annexum materiæ, ex arcanis cœli facultatibus; permixtum, quod aliud longè impellit, quàm humorum temperatio postulet.]

[Neque verò horum ratio, inquit art. 6. reiicienda est in educationem, consuetudinem, præceptores, parentes, domestica exempla, & alia id genus: hæc enim præsidis Planetæ vim non pertrahunt aliò, quàm eius natura postulet, sed ipsa potiùs à planetâ pertrahuntur, & tanquam instrumenta à cœlo mouentur. Hæc ille.] Cuius ignaua, & iners ratio, & assumit id, de quo disputamus, & ea ponit principia, quæ ne Astrologi quidem recipere possunt. Assumit omnes, qui Saturno præside nascuntur, esse inuidos, avaros, obscenos, libidinofos; omnes qui Marte duce prodeunt in lucem, esse iracundos, homicidas, bellicosos: res omnino controuersa, & plena dissensionis, & de qua tota est suscepta disceptatio. Ponit præterea cœli efficientiam non trahi à proximis causis ad varios effectus: id verò Astrologorum decretis aduersatur, qui cœli vim, prout in variam materiam inciderit, varios edere effectus tradunt, cum enim ex eodem agro, immò ex eadem agri & glebæ parte prodeunt triticum, far, hordeum, auena, milium, panicum, lolium, ad diuersa semina reuocant, cur ex eodem semine radix, lanugo, vaginulæ, culmo, cortex, genicula, folliculi, capillamentum simul, & sub eodem astro fiant, non referunt ad astra, sed in partes seminis dissimilares, & varias materiæ dispositiones.

Denique cur animi mores non semper sequantur temperamentum corporis, aduentitiis causis tribuendum esse, bene longa disputatione lib. 3. à cap. 12. planum fiet. Probet itaque Bellantius nihil valere ad mores, vsum, institutionem, familiaritatem, domesticam disciplinam, parentum exempla, morbos, Principum seueritatem, Reipublicæ instituta, deinde ventitet occultum temperamentum è cœlo diuinitus delapsum.

Altera Bellantij ratio huiusmodi est. [Humorum qualitas modum præscribit spiritibus, & hi sensuum functionibus, hæc verò appetitionibus, itaque videmus hæc varia pro diuersitate humorum, humores variari pro ætate, pro modo, pro tempore; at cœlum imperat humoribus; quare, & rebus cæteris, quæ naturam humorum sequuntur.] Huc vsque non malè Bellantius. Neque aliud S. Thomas, & Scotus, quos eo loco testes excitat, docuere. Sed quid tum? Obsequuntur quadam tenus astris humores, & humoribus spiritus, spiritibus sensus, sensui appetitiones, num propterea cogor recipere duo temperamenta? [At stellæ, inquit, suum faciunt quoddam temperamentum, temperamento humorum frequenter aduersum, quod declarant mores humorum, temperamento minimè respondentes, reuoluimur eodem.] Primum nullus explicare qui-

uerit,

uerit, quo pacto ab iisdem stellis, eodem temporis momento in eundem, qui oritur puerum contrariæ propensiones descendant; perinde quæ altero temperamento à stellis sumpto effici dicuntur, aduentitiis causis præstare contendō; ostendat Bellantius in his locum nullum habere posse huiusmodi causas, obseruet eos, quorum mores temperamento corporis aduersos esse ait ex incunabulis, domi, foris, in schola, in scena, in triuiis, in lecto, in mensa, in ludo, in foro, in agro, in naui, in senatu, in curia, in templis, in sacris, in profanis. Hæc omnia ad institutionem morum pertinere contendimus, ab his esse mores, qui à naturali temperamento dissident.

Tertiam rationem ita conficit. [Non solum per humorum spirituūque commutationem, ad appetitiones multiplices cælum nos impellit, sed etiam per formas, speciesque sensibiles, quas nostris sensibus & phantasiz inferri posse à cælo, sine ope primarum qualitatum, constat, tum experimento puero- rum, quibus phialam aquæ plenam spectantibus colores varij, agente cælo, si- ne qualitatibus primis dilucescunt, tum ratione, quia virtutes alias cælum continet, plerasque longè perfectiores his formis, quas cum possit generare, poterit, & has sine dubio imperfectiores.] Nunquam Bellantius præclariùs somniauit phialæ colores ex lucidi & opaci commixtione existere, quorū quisque ignorat? scilicet arcanas cæli vires persecutus est Vitellius, qui hu- iusmodi colorum causas aperuit, lib. ... cap. ... [Non fuit luminis refractione, reflexionēque contentus, neque minùs ridicula est ratio. Esto, ne omnia negare videar, sit cælum perfectius, quàm species sensibiles, quomodo procedit argumentatio? Nōne homo nobilior est formica? An idcirco possumus speciem visibilem formicæ sine formica oculis immittere? Esto, præstet cæ- lum formas alias perfectiores speciebus sensibilibus, An quia homo generat hominem, generare potest columbam? frustra à perfectioribus rebus, quas, aut continet, aut efficere potest cælum, argumentum deducitur, ad ea, quæ à rebus tantum obiectis possunt effici.]

Postremò saxum illud dimouendum est: mores, qui à corporis temperamen- to discrepant, non posse, neque in extrinsecas causas, neque in diuersorum or- ganorum diuersam temperiem referri, alioquin iubemus Bellantium discedere à sententia, quæ & Ptolomæo, quem Ducem sequitur, & Medicis, & Philoso- phis aduersatur vniuersis.

Multi quidem Medicorum, & Philosophorum, non nemo in eam abierunt sententiam, vt existimarint mixtorum temperamentum non esse quid consti- tum ex primis qualitatibus, sed esse formam quamdam simplicem; in qua vir- tute continentur formæ elementorum. Ita Auicenna lib. 1. sufficientiæ, cap. 6. & prima primi Doctrina 3. cap. 1. Gentilis Vgo Senensis ibidem, Foroliuiensis eodem loco quæst. 5. Thomas de Garbo in summa, tract. 2. quæst. 1. Conciliator differentia 17. Turrisanus lib. 1. Regni, com. 15. Albertus lib. 2. Phys. tract. 2. cap. 1. Hieronymus Taglia-petra lib. 2. tract. 2. cap. 13. Soncinas lib. 10. Met. q. 21. Iauell. lib. 4. Metaphysic. quæst. 4. Albertus de Saxonia lib. 1. de gen. quæst. 19. Buccaferrius lib. 1. de generat. digress. post. text. 88. rursus lib. 2. de generat. ad text. 48.

Aliis contrà, temperamentum visum est complexio quædam, & mensura primarum qualitatum, quæ in mixto, quasi in mixtario continentur, quod Ga- lenus præfatione ad librum de temperamenti his verbis explicat. [Constare

E 2 (inquit)

(inquit) animantium corpora, ex calidi, frigidi, sicci, humidi mixtura, nec esse horum omnium parem in temperatura portionem, demonstratum est abunde antiquis, tum Philosophorum, tum Medicorum præcipuis. Diximus autem, & nos de iis ea, quæ probabilia sunt visa, alio opere, in quo de iis, quæ Hippocrates constituit, elementis egimus.] Idem Francisco Valesio lib. 1. controuersiarum cap. 6. Valeriolæ libro 1. de locis communibus, cap. 10. idem Hali. lib. 2. Tegni com. 8. idem Alexandro opusc. de mixtione, idem Simplicio, Themistio, Auerroë, Nipho, lib. 5. Phys. text. 19. idem Marsilio lib. 1. de generat. quæst. 22. visum est. At duplex temperamentum: alterum simplex, è cœlo delapsum, alterum ex primis qualitatibus conflatum, à causis sublunariis, & à priori planè diffitum, monstrum est: & Ptolemæo Astrologorum magistro inuisum, & Medicis, & Philosophis inauditum. Ptolemæo primùm, tum Medicis, & Galeno in primis, denique Philosophis Bellantium aduersari ostendamus.

Ptolomæus enim ad primas qualitates refert omnia: has ab astris effici; & reliqua per has sine vlla arcanæ virtutis è cœlo prolapsæ mentione docet lib. 1. de iudiciis cap. 2. his verbis: [Quid contra obitabit quominus, qui exquisiuerit stellarum omnium, atque Solis & Lunæ motus, vt iam nullum configurationum, neque tempus, neque locum ignoret: si etiam ordine, & consequentia expositionis harum rerum, perceptas distinctè naturas omnium, quæ diximus, perspexerit. Non iam duo, quæ in rebus subiectis apparent, sed quarum affectiones potestate consent, vt quod Sol calefaciat, Luna humectet, deque reliquis similiter, sique insit, qui ingenium hac in parte suppetat, quid inquam obstabit, quominus naturaliter; & certò omni commixtione proprietatem habitudinum discernere possit ita, vt de quocumque tempore proposito, explicet iuxta rationem eorum, quæ sunt in cœlesti contemplatione obseruanda, circumfusi cœli proprium modum & statum veluti futurum, aut realidorem, aut humidiorum; similiter & hominum propriè singulorum constitutionis generalem cognitionem habeat collectam à statu circumdantis cœli; veluti corpus alicuius tale esse, talem autem, & animum: quæ etiam consequetur caluum singulorum præiudicio, nempe quòd talis cœli status, tali constitutioni aptus sit, & condicat ad proprietatem: talis verò contrarius & in aduersa impellat.] Hæc ille. Videtne poni primò à Ptolemæo primas qualitates ab astris descendere solitas? Subinde verò deduci casus, & mores hominum. Si adhæc aliæ internirent arcanæ qualitates è cœlo excussæ non à primis, quo pacto ex calore, frigore, humore, siccitate; deduceret Ptolemæus omnia, quæ fiunt.

Idem eodem libro cap. 4. differit de viribus Planètarum, cõsequè omnes in frigido, calido, humido, sicco, collocat, & subdit hæc ad finem: [Quæ cum ita se habeant, cum quatuor sint humores, seu primæ naturæ: duæ fecundæ, & viuificæ, nempe calidi, & humidi, ex his enim omnia, & coalescunt, & corroborantur; Itémque duæ exitiales, & detrimentosæ, aridi, & frigidi, vnde rursus dissipantur, & debilitantur omnia, tradidère similiter veteres, & stellas beneficas esse, Iouem, Venerem, & Lunam, eo quòd temperatæ naturæ sint, & in qua plurimum insit calidi, & humidi; stellas verò Saturni, & Martis maleficas, quòd contrariæ sint naturæ, & effectus; alteram enim frigidissimam, alteram feruentissimam esse voluerunt: in mediò verò reliquerunt Solem, & stellam Mercurij, vt participes vtriusque naturæ, suosque effectus accommodantes,

dantes, illarum stellarum, ad quas accesserint, proprietatibus.]

Idem cap. 5. eiusdem libri, Planetas alios masculinos, alios fecit foemininos, hos ex humiditate, illos ex caliditate, frigiditate, siccitate, metitur, & aestimat.

Consimili ratione cap. 6. ex humido nocturnos, ex calido diurnos, planetas facit.

Idem cap. 7. cum Planetarum vires remitti, augeri que pro eorum variis configurationibus ad Solem, doceat, nihil omnino in his viribus ponit, nisi frigoris, caloris, siccitatis, humoris incrementa, vel decrementa.

Rursus cap. 8. de inerrantium stellarum facultatibus, ita disputat, ut alias faciat Saturninas; alias Martias, alias aliis Planetis similes, iuxta eas vires, quas plantis tribuerat, in primarum qualitatum efficientia. Itaque cum omnes stellæ referantur ad Planetarum naturas, hi verò nihil præter vim primarum qualitatum obtineant; consequens fit; omnem cœli actionem, Ptolemæi sententia, positam esse in primarum qualitatum affectione, secundum quas cap. 9. distinguit ventos, quorum originem ducit à cœlo, & lib. 2. c. 2. gentium mores. Constat itaque, apud probatos Astrologos (si quis tamé eorum probatur) temperamentum, vel mixtionem esse primarum qualitatum, vel simplicem qualitatem in mixtione primarum qualitatum exortam.

Vnum etiam est temperamentum apud Medicos, qui hæc accuratius tractant; & Medicorum Principem Galenum libro de elementis, libris de temperamento, libris de locis affectis, libris de Medicamentorum facultatibus, præsertim lib. 7. c. 18. 19. 21. libris de Methodis, maximeque cap. 10. Sed placet huc describere, quæ habet præfatione ad libros de temperamento. [Constare animalium corpora (inquit) ex calidi, frigidi, humidi, sicci mixtura, nec esse horum omnium parem in temperatura portionem, demonstratum est abundè antiquis, tum Philosophorum, tum Medicorum præcipuis: diximus autem & nos de iis ea, quæ probabilia sunt visa, alio opere, in quo de iis quæ Hippocrates constituit, elementis egimus. hoc autem opere, quod illi ordinis succedit, omnium temperamentorum differentias, quot hæc, qualesque sint generatim: quis siue membratim decidat, invenire docebo: sumamque ab ipsa nominum interpretatione principium. Cum namque ex calidi, frigidi, sicci, & humidi temperatura, compleri corpora dicunt: de iis, quæ summo gradu, sic se habent, ipsis scilicet elementis, igne, aëre, aqua, terra, intelligendum aiunt: cum verò animal, stirpem, calidum, humidum, frigidum, siccum esse, non ita; neque ullum animal, aut calidum in summo esse posse, ut est ignis, aut in summo humidum, sicut est aqua; pari modo, nec frigidum, sicut in summo, sed ab eo, quod in mensura præpoller, appellationem sortiri, vocantibus nobis id humidum, in quo maior est humiditatis portio, siccum, in quo siccitatis; ita verò, & calidum, in quo calidum frigido præponderat; frigidum verò, in quo frigidum calido præstat.]

Nullus autem plures invenit arcanas cœli virtutes, aut magis absonas, & absurdas Fernelio Ambiano, lege duos libros, quos edidit, de abditis rerum causis, lib. præsertim primo, cap. 8. & 9. lib. 2. cap. 8. 9. 10. 12. 13. Temperamentum tamen in primis qualitibus posuit, non in secreta aliqua vi, libro 3. de elementis, cap. 1. cuius verba, quia temperamenti naturam ante oculos bel-
lissimè ponunt, merita sunt, ut hoc loco describantur. [Elementorum confi-

nio (inquit) proximè iuncta est, atque connexa temperamenti proprietas, quæ quodammodo propago, & soboles permixtionis est. In hac cognoscenda, atque tractanda rerum continuata series exoptulat, ut ab elementorum vi, & natura rursus ordiamur, & ab ea maximè, qua modò, ac planè paulò ante destitimus. Simples mundi naturæ, quò in permixtione integræ, & incolumes seruantur; & ne si pauca multis, aut parua magnis componerentur, debiliorum occasu ea, quibus multum esset roboris, ac virtutis, potiùs aufererentur, quàm perfunderentur; æquales quodammodo esse debuerunt. Hanc æqualitatem non magnitudine molis, non pondere metiri licet, quòd terræ, quàm cæterorum elementorum, vberior est in nobis copia; sed potestatis vi, & efficientia, cui omnia planè accepta referuntur. vis autem ea, atque facultas, non nisi efficientia principum qualitatum, quæ in mixtis elementis sunt, obseruatione æstimatur, hæc porro viqueque, sæpius quodammodo pares confluunt, nempe mediocritate quadam; quæ non vtrique indiuidua, verùm latitudine definita limitibus coercetur; in quorum ambitu mixtio contineretur. hos autem vltra citràque interitus est, atque dissipatio. Quæ igitur intra mediocritatis huius limites inciderit principum qualitatum concursio, ut mixtionem, sic & continuò temperamentum progignit. Est autem temperamentum, non ipsa mixtio, sed mixtionis ratio: poterit & id earum, quæ in mixtis elementis sunt, principum qualitatum harmonia, & concentus definiri, ut in cantu, fidibus, soni, longis locorum interuallis distracti; aut coniuncti quidem, sed dispares, & non pro rata portione distincti, concentum haud quaquam efficiunt, nisi primi cum vltimis temperati, & medij vtrisque respondentes, æqualiter dulci sono aures compleant; ita neque diuisorum elementorum qualitates, neque coeuntibus illæ quidem temperamentum efficiant, nisi moderata & concordia quadam mediocritate, se mutuò complectantur; non igitur ipsa rerum primordia, per se, & absolute perpenſa, temperamentum sunt; neque illorum mixtio, sed mixtorum comparatio, tametsi re ipsa, & subiecto finitima sunt, & plurimum consentiunt elementorum mixtio, & eorum proportio; rationibus tamen illa disiuncta sunt. Non desunt, qui temperamentum à mixtione, hoc discrimine seiungant, quòd hæc maximè elementorum propria sit, illud verò qualitatum. nos autem illa tametsi quodammodo adinuicem sequi videmus; sic tamen iuncta sunt, ut neque mixtio citra efficientium qualitatum operam, neque sine elementorum omnium substantia, temperamentum induci possit; non enim si quis aquam & ignem paribus quodammodo portionibus coire statuatur, & coalescere, mutuæque pugnantium qualitatum vi, temperationem quandam inferri, ea protinus temperamenti rationem subear; ut neque ex duobus illis facta perfusio, exacta mixtio censeatur. perfectum enim non est, sed inchoatum, atque mancum, quod ex duorum triumve dumtaxat elementorum connexionem fit, cuiusmodi est plurimum genus eorum, quæ ex sublimi deturbantur, *μετέωρα* Græci vocant. Quocirca temperamentum concentus quidam est quatuor principum qualitatum, ex omnium elementorum permixtione. Hanc temperamenti rationem cum minimè perspiceret, nec satis animo complecteretur Auicennas, subabsurdam commentus est definitionem, qua primarum qualitatum effectione mutua, quæ sitam qualitatem, eamque simplicem emergere confirmat; quæ vna superstes, reliquis in congressu pereuntibus, omnium vires potestate complet, easque quasi suo sinu complexuque recipit.

Id autem,

Id autem, quàm absonum sit, quàmque secum pugnet, hoc in primis patefacit, quod fieri nequit, vt omnes per actionem qualitates dissolutæ euanescent, neque non ea tandem superet, quæ validior cum esset, conflictus principia dedit. sed esto. donemus hoc exorto temperamento, omnes illas perisse; quæ nam tunc restabit in genito corpore contrariorum pugnantia? Si plura illi non insident, eaque contraria, quæ fiet temperamenti per singulas ætates conuersio, quæ insita illi erit causa morbi, senij, mortis? Adde quòd neque dum corpus dissolutione occidet, poterunt simplices naturæ in vniuersitatem recurrere, suis instructæ qualitatibus; illas enim vnde sibi resument, quæ iam dissipatæ in composito non manent? Itaque nouam illam qualitatem pro temperamento inuehere, cum vanitas quædam sit opinionis, quæ multorum animos imbecilles diu multumque vexauit; nos clarissimorum Philosophorum imitatione, vt elementorum substantias, sic omnino, & qualitates in composito teneri fatemur, & harum perfusione, & concentu temperamentum consistere.] Hæc ille.

Neque verò vt ostendamus quàm à philosophorum decretis hoc figmentum abhorreat, eundem nobis est longius per omnes auctores, omnium nomina obscurauit excellens, & illustre Aristotelis lumen, vni Aristoteli à multis iam sæculis reliqui submisere fasces; cui si Bellantij nugamentum aduersari constiterit, infinitum sine dubio sapientum numerum aduersum habuerit. Aristoteles igitur libr. 4. Meteor. cap. 2. quod facit generationis mixtorum principium? qualitatem cœlitis demissam? nihil minus. [Generant autem (inquit) calidum, & frigidum dominantia materiæ, cum autem non dominantur secundum partem quidem, inquinatio, & inchoatio fit.]

Infra: Putrefactio autem est corruptio eius, quæ in vno quoque humido propriè, & secundum naturam caliditatis, ab aliena caliditate; hæc autem est quæ ambientis putrefactio quæ est solutio proprii temperamenti, est corruptio non qualitatis cœlestis & arcanæ sed natiui caloris.]

Idem lib. 2. de generatione, tex. 7. & 8. lib. 2. de partibus animalium cap. 1. calorem, frigus, humorem, & siccitatem, ea ratione docet esse primas qualitates quia ab his reliquæ dependent, & his solutis cæteræ quoque euanescent necesse est; vbi itaque est istud cœleste temperamentum, quod non agnoscit harum qualitatum principatum, quid poterat fingi Aristotelis principiis magis repugnans? Verum non aduersantur solum Aristotelis decretis; sed multò magis experimentis, & rationi.

Per quotidiana namque experimenta videlicet, dissipata primarum qualitatum temperie, interire mixta omnia: ligna, lapides, carnes, igne exuruntur, non alia actione, nisi caloris & siccitatis: sublata substantia mixti, & accidentia interire necesse est, substantiæ propria; nullum itaque est temperamentum, quod horum actioni non subiiciatur humor. item collapsus ex aqua, nonne putrefacit omnia, in quæ incidit? quod sanè non faceret, si vllum esset temperamentum, quod non à primis qualitatibus, sed solum è cœlo originem repeteret. Ostendant denique aliquid, quod primarum qualitatum efficientiam subterfugiat; deinde proferent temperamentum, quod à primis qualitatibus non ducat ortum. quandiu harum principatum videmus, non recipiet Philosophia alias virtutes, quàm quæ his subiiciuntur.

Accedit eodem, quòd duo temperamenta, quando inducit Bellantius, cogitur

gitur fateri, posse eundem hominem, & meticulosum, & audacem, & imbecillum, & firmum, & mitem, & asperum, & solertem, & bardum, esse naturaliter: cur enim duo inuenit temperamenta? nisi ut ostenderet, aliam esse temperiem, quam è cœlo, aliam, quam ex elementis haurimus. Si in idem propellit ytraque temperatio; cur duplex fingitur? Vna satis est. At hæc contraria sunt, & pugnantia. Dicent, opinor: Contraria in summo non posse consistere, posse verò secundum gradus remissiores? quomodo remissiores? Contraria enim in summo non sunt, medium quoddam, ac temperiem faciant oportet. quare non erit idem audax, & timidus, sed inter audacem, & timidum, medius, qui status optimus est, & proficisci ex atra, flauaque bili mediocriter temperatis, nec desiderat, aliud temperamentum cœlitus delapsum, quod si sit paulo audacior, quam timidus; flauæ bilis vis maior id potest præstare, ut opus non sit viribus aliis occultioribus; cum frigus, & calor variè temperati ad metuendum, & audendum valeant plurimum.

At inquires vnum, & eundem hominem experimur in quibusdam actionibus melancholicum, in aliis colericum, in aliis timidum, in aliis audacem: esto planè: sed id vel extrinsecus accedit per aduentitias causas, ut suprà diximus, vel si naturaliter insit, cum eiusdem humoris multæ sint actiones, non oportet consimili, parique modo ad omnes esse expeditum. denique non vna est omnium membrorum temperies. quid vetat in corde redundare flauam, in cerebro atram bilem: spiritus vitales esse affabrè elaboratos, animales non item: alios nervos expeditos esse ad motum, alios implicitos, & malè grauatos? quid igitur mirum, si functiones aliquæ vnum, aliæ contrarium indicant, semper autem à contrariis illæ proficiscuntur principiis, sed hæc contraria temperies non in eodem est organo; sed in alio, & alio. Si hæc ignoras, lege Galeni lib. 2. de temperamentis, cap. 5. & 6.

Item temperamentum primarum qualitatum estne à cœlo solùm, aut saltem præcipuè? si negas, ruunt Astrologicæ diuinationes ex syderum obseruatione; ruit instrumentaria seruitus, qua omnes causæ sublunares cœlo subiiciuntur ab Astrologis, ut suprà vidimus, cap. 14. Si ais: quomodo ex iisdem astris, eodem situ, atque ordine dispositis, eodem loco, ac tempore, in eundem hominem, & in eandem hominis partem descendunt propensiones ad contraria; vna per temperamentum primarum qualitatum; altera per arcanam quamdam qualitatem; vna per qualitates, quibus præparatur materia ad formas, altera per qualitatem, quæ formam ipsam consequitur: quomodo ad auaritiam stellæ incitant hominem, immissa atra bili; ad liberalitatem verò ingenerata alia secretiore virtute?

Euanuit itaque duplex temperamentum, vnum primarum qualitatum, quo imbuitur materia, prius quàm formam suscipiat; alterum, quo instruitur forma ad sua munia obeunda: nec enim contraria in eodem organo, & corporis parte consistere possunt: & in diuersis diuersa principum qualitatum aut humorum temperies præstare potest, quidquid ex secreta, & cæca virtute deducunt Astrologi.

CAPVT

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

*Rerum effectus mirabiles non commodè ab Astrologis
referri in astra.*

FAMILIARE est Astrologis effectus omnes mirabiles, ad quorum causas mens humana vel ægrè, vel ne ægrè quidem pertingit, qui naturæ obscuritate inuoluti maximè sunt, ad syderum efficientiam reuocare. Itaque contendunt vi syderum ingenerari rebus sublunaribus agendi facultates illas secretiores, & admirabiles, quibus herculeus lapis ferrum, adamas electrum, pilos, & furculos ad se trahunt; echines pisciculus nauim sistit, aut certè remoratur; hircinus sanguis emollit adamantem; miluus, non elephas, gallinaceum pullum terret; hic verò leonem; Nassi & Pilli illæsi tractant serpentes: Thessali fascinant, quem laudant; & intuendo tabefaciunt pueros; nervis ac fidibus aliis pulsatis alij resonant vnisoni. Catablepha animal homines ad mille passus conspectum necat, Rhabarbarum flauam, epithymum atram bilem, agaricum pituitam educit, Struthiocamelus ferrum, coquendo exterit, veratrum & cicuta hominem interimunt, non coturnices, aut sturnos; Helleborum ex Plinio, lib. 23. cap. 5. medetur morbis comitialibus, vertigini, melancholicis, infanientibus, lymphaticis, elephantiaæ albæ, lepris, tetano, tremulis, podagricis, hydropicis, stomachicis, spasticis, isiadicis, quartanis, quæ aliter non desinunt, tussi veteri, inflammationibus, torminibus, redeuntibus, aliisque id genus innumera alia efficiunt.

Nos verò primùm, quamuis horum, aliorumque, quæ breuitatis gratia præteriuimus, reddi causa non possit, ex vi primarum qualitatum, atque adeò opus esset abditis aliquot facultatibus; eas potius (cùm incerta res sit) ex rerum formis, ac proprietatibus, quàm è stellis esse deducendas, existimamus: comitantur enim huiusmodi vires, certas ac definitas formas, putà Herculei lapidis, adamantis, ouis, pulli, milui; atque ita comitantur, vt sine illis numquam sint: euanescere vim Rheubarbari, Magnetis, cæterarumque, temporis diuturnitate compertum est; retundi vires magnetis allio, experimentis didicimus quotidianis: vis tamen illa, nisi in magnete non residet. Cur igitur non existimemus à forma magnetis, illam nasci, nisi impediuntur ab aliquo contrario? cur repetimus potius è cælo? quis astris ipsis, & cælo indidit tam miras, & arcanas vires? quid sequitur Saturni arcana vis? nōne formam? nōne sui orbis naturam? & negabimus ex magnetis natura profluere vires magnetis?

At esto; non sequantur huiusmodi vires, formas substantiales, nec primarum qualitatum temperamentum, an propterea ingenerantur ab astris? vnde, aut qua dialectica id conficit?

An si nihil queam disputare, quamobrem scamoneæ radix ad purgandum, Aristologica ad morsus serpentum valeat, continuò ad astra suffugiam? Quomodo cæhum in Helleboro inclusit tantam potestatum copiam; quomodo ita copulauit, vel distinxit, vt vna alteri non officeret? quomodo tot virtutibus congruentè sedem materiàmque parauit? Est fortasse in natura satis certa causa, cognitioni auseri hominum obscurior; cur hæc ita fiant, nescire me fateor: à

F

cælo

cœlo non effici perspicio. Certè animantium proprietates è cœlo non defluunt; daret enim cœlum inanimatum vires animali, quas non habet, efficeret aliquid, quod neque actu, neque potestate continet; quid pugnantius cum Philosophorum decretis? cum Aristotelis potissimum? Ad intelligentiamne confugies? non satis munus per fugium, non sentit, non vegetatur, definita est quodam genere, nuda mens est, vnius motus est causa, præterea nihili.

Deinde cœli vires, quibus formarum proprietates procreari dicuntur, perpetuè præstò sunt aëri è cœlo demissæ? vt si quam paratam materiam nanciscantur, in eam inuadant continuè, aliis prætermisissis? an sub certa solùm syderum constitutione fluunt non quocumque tempore? Hoc postremum conuellit quotidiana experientia: nulla enim sit dies, nulla nox, nulla diei, noctisque pars, qua innumerabilium rerum genera non gignantur, terra, mari, libero cœlo, quoniam pacto tam multiplices vires, quolibet temporis momento cœlum habet paratas, quas tam dissidentibus rerum proprietatibus? Quid denique agitis, vt vnum aliquem ventum, pluuiam, conchyle, margaritam generetis, certum sydus expectandum dicitis, quia non quorumcumque astrorum ea potestas sit, vt efficere possit margaritam, lapidem, & huiusmodi; ad gignendas autem tot rerum proprietates, tam dissimiles, & planè contrarias, tam admirabiles, & prorsus arcanas, quemlibet cœli statum, quamuis syderum congressu parem esse affirmetis? quid superest, nisi vt Ptolemæum etiam magistrum deturbetis de cœlo, quod tot syderum configurationes, fines, retrogradationes, stationes, dominatus, familiaritates, domos, altitudines, triangula, adaptauerit; quod tam multas stellis vires indiderit; quod non quodlibet astrum, quibuslibet progignendis idoneum esse docuerit, libro secundo de iudiciis? quàm multa sunt in Genethliaca pugnancia? quàm sæpe iam Genethliacos cum Genethliacis commisimus? vt non minùs hæc disciplina secum ipsa, quàm cum veritate pugnet. Imò quia cum veritate pugnat, cogitur secum ipsa disceptare.

Primum illud obscurum est magis: siue enim in aëre sit vis ipsa magnetis, siue arcana alia virtus potestate eam continens, trahat oportet ferrum, non minùs quàm Hercules ipse lapis. nam quidquid est potestate, quale alterum, eoque dignius, & melius, præstare potest, quod alterum: si patientis sit æqua conditio: ita lumen terram calefacit, sicut calor ipse, & piper stomachum non minùs, quàm feruens polenta; quare si facultas magnetis in aëre sit, aut actu, aut potestate, ferrum si affectum sit, vt oportet, trahet ad se: idcirco enim vna virtus dicitur potestate talis, qualis altera actu; quia efficere idem potest, quod altera. Cur ergo aër non rapit ferrum, sicut rapit vapores? Idem de electo, de adamante, de herbis, succis iudicium: Eia Astrologe quando ægrotas, cur à seplasiariis medicamenta quæris, quorum viribus morbum expellas? sunt in promptu hæ vires in aëre, in cubili, in spiritu ipso, quem ducis; eas tibi cœlum, tanquam diuina virgula compluit, cur times morbum? aut mortem? habes paratas omnium medicamentorum vires?

Adhuc, & illud miror in eodem aëre esse tot, tanque diuersas virtutes lapidum, metallorum, arborum, herbarum, animantium, pilorum, vnguium, ventriculi, hepatis, renum, intestinorum, neruorum, adipis. iò chaos indigestum: rursusne frigida pugnabunt calidis, humectantia siccis; mollia cum duris; sine pondere habentia pondus? aut contraria quoque amice coalescent caduceatoro Astrologos?

Redite

Redite' astrorum Magistri aliquando in gratiam, cum sublunaribus causis; audite celeberrimum illud in Philosophorum Academiis axioma: Qui dat formam, dat consequentia ad formam. Et quid consequentius quàm proprietates, facultatesque naturales proficisci à natura & forma vniuscuiusque? si cœlum, vt latè docuimus cap. 15. formas non gignit, cur eas vires impertiat, quæ naturaliter sequuntur formam? illa, quæ naturæ lege deuincta sunt formis; non agnoscunt alium auctorem, quàm formam, aut causam efficientem formam. quid nugamur inter astra? Colligatio illa naturalis, quæ inter formas, & proprietates intercedit maxima, abundè declarat harum virtutum principium.

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

Unde rebus sympathia & antipathia?

SUNT quidam plurimarum rerum consensus, sunt & dissensus mirabiles, interceditque inter plurima mira quædam cognatio, & coniunctio; inter alia dissidium, & dissensio, de quibus Plinius libro 10. cap. 74. & libro 2. in proœmio aggressurus hominum cibos. [Pax (inquit) simul in his, aut bellum naturæ dicitur: odia, amicitiaque rerû surdarum, ac sensu carentium.] & lib. 36. cap. 16. [A marmoribus digredienti (inquit) ad reliquorum lapidum insignes naturas quis dubitet in primis magnetem occurrere? quid enim mirabilius? aut qua in parte naturæ maior improbitas? dederat vocem saxi, vt vidimus, respondentem homini; immò verò & obloquentem. quid lapidis rigore pigrius? Ecce sensum, manûque tribuit illi. quid ferri duritie pugnacius? sed cedit, & patitur mores; trahitur namque à magnete lapide: domitrixque illa rerum omnium materia ad inane nescio quid currit, atque, vt propius venit, afflittit, teneturque & complexu hæret: sydetitim ob hoc alio nomine appellant; quidam Heracleon, magnes appellatus est ab inuentore, vt Auctor est Nicander; in Iada repertus.] De quibus enucleatè disputat Hieronymus Fracastorius libro de sympathia, & antipathia. Horum quoque rationes Astrologi, quos Fernelius libro secundo de additis rerum causis, cap. 2. sequitur, ad astra ex morè referunt; quæ verò id probabilitate faciant, satis declarant ea, quæ superiore capite scripsimus, quamuis enim nullà ratio explicaret, vnde vis hæc, & vnius rei in aliam tanta propensio; ab alia tantum dissidium existat, adhuc nihil esset causæ, cur stellarum opem implorarem; si illæ tantis rebus impares sunt: si ex varia earum constitutione, & commutatione continua ad eò constantium, & vno semper modo se habentium rerum causæ non aptè ducuntur. Nunc verò physicam rationem promere decreuimus, eorum, quæ syderalibus machinis non possunt dissolui, eius, quæ inter animantes intercedit, sympathiæ, & antipathiæ rationem à fine petunt receptiores nonnulli; aiunt enim consentire aut dissentire animantes ob pabulum, ob Venerem, ob locum, ob paratam noxam, ob tuendam vitam. Leo siquidem dissidet à Leone ob Letznam, & Venerem: Taurus à Tauro eadem de causa ob pabulum. Duplex est sympathiæ, aut antipathiæ ratio: nam duæ animantes, aut dissident, quia idem expetunt pabulum, vt mus, & mustella: aut quia vna est alterius

esca, vt lupus, & ouis: & quibusdam mutuus est hic affectus. Est & quarta ratio; nam quædam pastu arcent alia, tametsi eo non vtantur, vt canis lupum ab oue pellit, quam ipse non attingit, ob noxam, quam sibi ab alio timent, dissident multipliciter: aliter enim homo auersatur serpentem, à quo sibi mortem intentari autumat: aliter pediculum, à quo molestiam, non mortem timet: aliter inimicum, aliter illum, cum quo nihil habet rixarum; sed auersatur eius mores. Ob Venerem, est sympathia inter marem & foeminam, & antipathia inter riuales existit. Quotidie ad tuendam vitam, & aues, & aliæ animantes socialem vitam degunt, & gregatim incedunt. Verùm causa finalis nequicquam sollicitas habuit Philosophorum scholas; causa effectrix magis exercuit eorum ingenia; ego verò in naturæ officinis, in primarum qualitatum rationibus, vnde res omnes natura constantes existunt, eam contineri existimo.

Rerum enim omnium temperamenta, ex primarum qualitatum existere permixtionibus in confesso est apud Philosophorum gentem: has verò nemini dubium esse potest, variari posse modis innumerabilibus; quorum alij cognati sint & amici; alij dissimiles, ac diuersi; alij contrarij: idque, vel parum, vel plusculo, vel magis, vel plurimum. non enim contrarius est calor frigori cui-cumque; sed certus gradus cum certo pugnat; cum quo misceri nequit, huic aduersatur plurimum, cum hoc illi implacabile, dissidium. Hinc prima rerum dissensio. oriuntur enim hinc virtutes quædam arcanae, & humanis sensibus inaccessæ; quibus vna res cum alia pugnat; oriuntur pugnantes formæ. quamquam enim substantiæ nihil sit contrarium, per se; ratione tamen harum qualitatum inter ipsas etiam substantias oriuntur amicitia, & inimicitia, familiaritates, & odia. Solet autem vnaquæque res quomodo affecta ipsa est, eodem aërem proximum afficere, idque vel propagatione eiusdem qualitatis, siue tractabilis & manifestæ sensibus, qualis est calor, frigus, odor, & huiusmodi; siue arcanae, & occultæ, quæ à nobis non percipitur per se; patet verò ex effectu, qualis vis magnetis, adamantis, scamoneæ, aliorumque medicamentorum, vel emissionis tenuiorum quorundam spirituum, quos effundere corpora solent, quæ propterea diuturnitate temporis consenscunt, & deperdunt huiusmodi vires.

Hinc triplex ordo rerum existit. Primus earum, quæ cum diuersæ sint, nihil tamen sibi nocent, vel officiunt inuicem; nihil inter eas est amicitia, vel inimicitia; propterea quod agendi, patiendique vis, vnus, eodem modo temperata est, ac alterius: simile vero non pati à simili receptum est in scholis axioma. Quo in genere fulmen, aurum colliquat intacto loculo, cum quo agendi, patiendique proportionem iungitur, non cum auro: tum vina absumit, vase nequidquam lèso: eadem de causa adamas, non alio cum quo consentit, sed hircino sanguine, qui impar est, mollescit: qua de re Plinius lib. 37. c. 4. hæc scribit: [De discordia rerum, concordiaque quam antipathiam, & sympathiam appellant Græci, non aliter clariùs intelligi potest; siquidem illa inuicta vis duarum violentissimæ naturæ rerum, ferri, ignisque contemptrix hircino rumpitur sanguine; nec aliter, quæ recenti calidoque macefata, sic quoque multis ictibus, tunc etiam præterquam eximias, incudes malleosque ferreos frangens; cuius hoc ingenio inuentum? quoue casu repertum? aut quæ fuit coniectura experiendi rem immensæ secreti, & in fœdissimo animalium. numinum profecto muneris talis inuentio omnis est, nec quaerenda in vlla parte naturæ ratio, sed volun

ticia existit & voluptas: opinione boni futuri, appetitio, & libido: opinione magni mali imponentis, metus, & timor: opinione mali præsens, mœror, & tristitia. Hi motus omnis prosecutionis, & fuge, animantibus causæ sunt, fugit ergo pullus miluum, ovis lupum, mus selem, præsensione imminentis mali: rursus sequitur leo leonam, & equus equam, antecepta notione veneris voluptatis. Non abibo longius. Hinc animantium similitudines, & amicitia ob cibum, ob venerem, ob alios fines, de quibus supra.

Opinionis & præsensionis vim maximam non ignoramus, dicent aliqui, sed ignoramus, quo auctore: quis enim in leone mali præsensionem facit Galinaceo gallo canente? Cur pullo non ingerit mali præsensionem alia avis, nisi miluus? cur furenti Elephantum, repente viso ariete, ea existit sensio, qua omnis furor concidit? cur ovis conspecto lupo, tristem sensationem concipit; cane viso, non item? Cæterum, ne id quidem ignorare possunt Peripatetici, qui docent res sensibiles per medium, & intervallum transmittere sua simulacra ad sensum, quibus illum ad sui sensationem commoveant: non modo propria, sed communia etiam sensibilia, magnitudinem, motum, situm, figuram, quoniam hæc simulacra sensui repræsentant; quid mirum, si ovis in oculis, in gestu, in figura, in ore lupi videt sibi paratam necem? quid mirum, si imminens auersatur malum? Quod de ove, & lupo dixi, intelligo de mure, & fele, de pullo, & miluo, de lepore, & cane. quod dixi de nece, intelligo de aliis multis incommodis, quæ una alteri animanti parat, circa pabulum, circa Venerem, circa locum, & huiusmodi.

Denique tenues quosdam spiritus emittere corpora solent, quibus afflant res etiam dissitas, quæ propterea diuturnitate consenscunt. Hoc modo crediderim basiliscum fundere venenum, eos, qui peste laborant, inficere vestes, domum, edulia: à ceruis necari serpentes, nucem subiectis satis obesse; Taxi umbram necari animantes. simile quid ex serpentis, rabidi que canis morfu relinqui in vulnere, verisimile fit.

Ita de sympathia, & antipathia disputare possunt, qui physicas rationes sequuntur. Nos verò ad Astrologos reuertamur; largiamur illis quod petunt.

Esto, oriantur hæc omnia à cæca quadam & secretiori virtute; unde probabis hanc non nasci ex forma magnetis, adamantis, smaragdi, nucis, ficus, aliorumque, aut ex primarum qualitatum temperamento? Quid magis decantatum est in scholis sapientum, quam naturam quamlibet certas ex se fundere proprietates: quæ cum suo principio arctissimis coniunguntur necessitudinis vinculis? Doceant, qui secretarum virtutum causas è cœlo aptius, quàm ex elementalium qualitatum temperamento, aut rerum naturis duci contendunt, cur adamantis vires cœlum non fundat, aut in res omnes, aut in reliquos quoque lapides: cur magnetis vim non impertiat etiam aliis multis rebus, quæ simul cum magnete generantur? cur Euphrosino vim imprimat hilaritatis, non cæteris herbis? Vt se in omnem partem vertant, nihil aliud reperient, quod respondeant, nisi cœlum diuersimodè afficere adamantem; magnetem, smaragdum, nucem, ficum, brassicam, rutam, pro varia eorum natura, pro varia elementalium qualitatum temperie: Cur ergo non putamus ex primis qualitatibus, & rerum naturis oriri has virtutes? quid cogit nos admiscere in earum ortu, cœli actionem, & efficientiam aliam, quàm quæ primis qualitatibus debetur? quocumque Adamas generetur sub cœlo, quibuscumque astris fulgentibus coagmentetur,

mentetur, eamdem vim, & facultatem sortitur. Rursus huic potestati tanta necessitudo cum adamantis natura intercedit, ut ab eo seiungi separarique non possit; & putamus à cœlo eam, non ab adamantis natura aut temperamento proficisci: quid est desipere, si hoc est sapere?

CAPVT DECIMVMNONVM.

De criticis morborum diebus.

MOCANT morborum dies criticos, quibus ita commouentur humores, ut natura cum morbo acriter pugnet, in quo congressu, si illa debilior fuerit, victoria inclinet ad morbum; sin fortior, æger vergat ad salutem. Non quouis morbi tempore cernitur hæc lucta, sed certis quibusdam diebus: Cum enim vis quædam membris insita, ut nocentia quæque repellant; Et, quantum fieri potest, noxios humores demittant, duo hæc excretio, quæ crisis dicitur, necessariò exigit, ut & humor noxius, qui eiiciendus est, concoctus sit, & præparatus. cruda enim, sicut immitia poma, difficile auelluntur. Hinc Hippocrates sectione prima Aphorismorum, aphorif. 22.

[Concocta (inquit) medicamentis aggredi oportet, & mouere non cruda.] & libro quinto Epidemiorum. [Subducere oportet ventrem, si materiæ sint concoctæ.] Qua de re planè, cumulatèque disputauit Celsus lib. 3. cap. 14. & ut naturam irriter; tunc enim illam acrius eiectionem aggreditur, quando corrupti humoris stimuli vehementiores sunt. Quamobrem Galenus in paroxifmis, [& in statu morbi, ait crises præcipuè contingere, in paroxifmis quidem, quia tunc corruptus humor naturam stimulat, ac pungit acrius: in statu verò, quia concocti iam, & subacti humores, quasi matura poma, sua sponte decidunt. Contingit autem aliquando, ut natura magnis irritata stimulis amoliatur indigestos adhuc & peruicaces humores; sed magno ægroti incommodò & periculo: aliquando ut subactos, & ritè præparatos abigat felicissimè, magnòque laborantis commodo, & bono. Hinc morborum critici dies, quibus nimirum crises solent esse salutare. ex quibus decernere licet, quid de euentu morbi sperandum, aut timendum sit: & non critici, ex quibus nihil certi de morbo conicere possumus, quibus si qua excretio fiat non crisis, sed violentia quædam sit, & impetus furentis naturæ, quæ cum morbo paribus adhuc viribus luctatur, & incerto pugnæ euentu.]

[Iudicia (inquit Galenus lib. 1. de diebus decretoriis, cap. 2.) seu crises, omnibus diebus accidunt, sed neque pares numero, neque ex æquali fide: hoc intercedit discriminis inter illas, quòd aliæ bonæ, aliæ malæ eueniunt; quædam cum pluribus, & difficilioribus symptomatis, & maiori certamine: nonnullæ statim ab initio tutò inuadunt.]

Non vendito mea. Hæc omnia accepi ex Galeno lib. 3. de diebus decretoriis, cap. 8. [Nam perturbationis violentia (inquit) naturam ea, quæ molestant, etiam ante tempus propellere compellit: quippe virtus ipsa est alienorum expultrix, quemadmodum in opere de naturalibus facultatibus antea demonstratum

stratum est. Tempus autem actionis post finem alteratoriae facultatis est: tunc enim functionem obire omnibus secundum naturam absolutis ostendebatur, cum illa ab actione desierit. verum ante perfectam concoctionem interim, quae offendunt amoliri cogitur, ut interdum concoctione iam absoluta, moratur adhuc, & lentè propter imbecillitatem munus subit. Vtrumque autem in ventriculo clarè licet contemplari: instigatus enim concoctionis tempus non expectat; sed protinus etiam idoneum, cum eo, quod molestat, excernit, & ubi iam satis concoxit, interdum lentè ac cunctanter superfluum imbecillitatis vitio expellit; ac cum naturali habitu fruitur, perfectae concoctionis tempus ipsius recrementorum expulsionis terminus est, quem neque praeruit, neque praesentem adhuc motatur.]

Quid porro sit crisis, & quibus conspicata notis, tradit idem Galenus lib. 3. de crisis, cap. 2. [Sola (inquit) subita ad sanitatem conuersio, simpliciter crisis nominatur; & quidem omnino fit, per manifestas quasdam excretiones, aut effatu dignos abscessus; quicumque enim aliter quieuerint, malignius retrocedunt: antecedit autem huiusmodi excretiones & abscessus non mediocris perturbatio in corpore aegrotantis; nam & difficiles tolerantiae, & difficiles sensus, dolores capitis, colli, & stomachi, & multorum aliorum membrorum; nonnullis verò aurium sonitus, & vani ante oculos apparent splendores; & lacrymae inuoluntariae effluunt; & vrina retinetur; & labrum agitur; aut aliquid aliud tremulum fit: obliuio, & praesertim ignorantia, & vehemens accidit rigor, & plurimum accessio consueta anticipat horas; & multus aestus, sitisque intolerabilis sequitur; clamant, & saliant, sicuti furentes; neque possunt in eodem situ recumbere, deinde repentè multus sudor erumpit, aut vomitus aliquis non paruus sequitur, aut venter subitò soluitur, aut abundans fit fluxus sanguinis, aut haec omnia simul contingunt. vnde non paruus inuadit timor insipientes. Et quispiam homo vulgaris, cum istis adesset ipse, re cogente, ita pronunciauit, quod iudicium tunc de vita aegrotantis ageretur. neque enim Medicorum aliquis primus inuenit id nomen, sed omnino necessarium fuit, ut qui praesens esset conturbaretur, atque adeò exclamaret; & crisis, id est, iudicium rem ipsam nominaret. decet autem Medicum generosum, nec perturbari, neque futurum euentum ignorare; melius autem fuerit, si se ad praenoscendam futuram crisis exercuerit: neque enim ista dignotio quae habetur de praesentis crisis euentu, multum distat à praenotione eiusdem futurae; sed ex eadem contemplatione utraque proficiscitur.]

Atque his planè cumulatèque explicatis, alij dies sunt critici, alij non critici, alij inter utrosque medij critici sunt 4. 7. 11. 14. 20. vel ut alij volunt, 21. sed vigesimum anteferendum esse vigesimo primo, auctorem habemus Hippocratem, & Galenum libro 3. de diebus decretoriis c. 9. qui accuratissime hanc controuersiam discussit.

Non critici sunt 6. 8. 10. 12. 16. 19. 22. 25. quamquam 6. nonnunquam criticus videatur.

Medij sunt 5. 9. 13. 17. 18. 24. quorum 13. & 17. ad criticos propius accedunt.

Praeter dies criticos sunt indicatiui; qui indicant, quid futurum sit alio quodam die; nam quartus, indicat quid septimus; vndecimus, quid decimus quartus, decimus septimus, quid vigesimus molietur.

Necque

Neque verò critici qui sunt, sunt æquè critici, sed vnus alteri præstat. Primas enim obtinet septimus. Proximus est huic decimusquartus. Cæterum cum res hoc loco nobis sit non solum cum Genethliacis, sed etiam cum medicis, cautendum est diligenter, ne non satis prouisa, & explorata principia ponamus, quare hæc omnia ex Galeno audiamus, quem vnum nostra disputatio præcipue petit.

De septima enim die ita scribit libro primo de diebus decretoriis, capit. 2. [Nam, quod in tot annis septimum iudicantem subinde simul, & absolutè, fideliter, manifestè, conspicuè, & salubriter, sextum è contrario semper vide-
rim.]

De sexto ibidem ait: [Iudicatur sed cum difficillimis symptomatis, & periculo maximo, & ad hæc absque fide, imperfectè, obscurè, sine notis & ad malum.]

Die 12. & 16. ibidem scribit, [In duodecimo, & decimo sexto, nullum vnquam iudicatum vidi.] Rursus c. 5. [Non soluitur morbus duodecimo, neque decimosexto.]

De octauo, decimo, duodecimo, decimosexto, decimonono, idem scribit ibidem.

Contrà verò docet morbos solui die 3. 4. 5. 6. 7. 9. 11. 14. 17. 18. 20.

Rursus libro primo, cap. 4. [Qui quarto die ad peiorem statum recidit, ple-
rique sexto moriuntur. quo die si bona conuersio contingat, septima die, cri-
sim expectandam docet.]

Denique eodem libro primo capite quinto, [Septimi (inquit) naturam decimus & quartus imitantur: maximè proximi his sunt, nonus, vndecimus, vigesimus; prope hos quintus, & decimus septimus, post hos quartus. Hunc sequitur tertius, & decimus octauus; at sexti naturam nullus alijs exactè imitatur. Si in octauum, vel decimum diem subita morbi solutio incidat, similis ferè est ei, quæ in sexto accidit.] Et libro secundo, capite secundo, [Quartus (inquit) septimi, vndecimus decimi quarti, indicatius est.]

Eia Astrologi, res est explicatu difficillima, causa, quæ humores mouet per criticos dies potiùs, quàm per non criticos; Democriti profundo demersa puteo delitescit penitus, altissimisque naturæ occultatur tenebris. Ad occultas cœli vires, inscitæ asyllum confugite nusquam: licuit maiori licentia astorum abditas vires iactare: præclarum nacti estis locum, venditandi admirabiles stellarum & arcanas virtutes. Ita planè: id enim facit Carda. libro de iudiciis, cap. 15. libro de reuolutionibus, cap. 9. Id facit Bellantius, id facit Donatus; nam in lunam criticorum dierum rationem referunt, quæ cœli signa decurrens humani corporis humores per stera tempora mouet. dupliciter autem cum lunæ cursum meriamur, & per reditum ad Solem: quem mensē ciuilem vocant, & per reditus ad certum punctum Zodiaci, quem lunarem appellant mensē; vtroque mense aiūt lunam per cœli quartos, & septenarios dies commotionem, impetumque rebus sublunaribus afferre; ciuilis siquidem mensis, diebus 29. & horis ferè tredecim constat: quod tempus si in quatuor æquales partes diuidas, continebit earum quælibet dies septem, & horas ferè nouem; quo tempore commoueri maximè res sublunares testantur, & qui circa maritima versantur, & qui rusticam artem exercent, lunaris quoque mensis diebus 27. & horis octo conficitur. Quod spacium si item in quatuor æquas portiones diuidas,

G

quæli

quælibet septem dies, & nescio quid præterea hinc crises per dies septemna-
dicos fieri, quod per septem dies Luna conficiat quartam Zodiaci partem; septi-
mus enim, decimus quartus, vigesimus, vel vigesimus primus, vigesimus septi-
mus, maximè critici censentur. Post hos criticos esse etiam quartum, vndeci-
mum, decimumseptimum, vigesimumquartum, qui medij sunt inter integros
septenarios, sed præstat hæc omnia à Galeno, qui Astrologorum dogmata se-
cutus est, audire lib. 3. de diebus decretoriis, c. 5.

[Quemadmodum (inquit) annum integrum, Sol disponit; ita Luna men-
sem, immutatione per septimanas ei accedente: nam à prima apparitione ad dic-
tatomum, & ab hac ad plenilunium, vtrumque quidem per se tempus est se-
ptem dierum; ambo verò simul quatuordecim. Simili modo, si inde ubi ipsa æ-
quali portione mensem diuidit, usque ad secundam dicatomum connumera-
ueris, septem & hos inuenies dies: reliquos etiam, qui usque ad absolutam Lu-
næ occultationem sunt septem; cæterum ærem nos ambientem magnas sus-
cipere mutationes, dum Luna primum occultatur, & rursus primum apparet,
nemo mortalium ignorat; maximè ij, quibus hoc studij est, agricolæ, & nauaræ,
qui statum æris tunc vocant, cum Luna primum apparens, secundum aliquem
ventum stet. Quamobrem Aratus quodam loco verissimè scribit de Luna, ubi
primum post coitionem apparuerit hoc modo inquires:

*Cynthia si cornu, quod se sustollit in altum
Incuruum specie, velut annuat adfore cælo,
Sæua procellosi prædicet fabro Aquilonis;
Rursus ed veniet pluuius Notus. Hanc ubi partem
Pone supinari conspexeris, hinc recliuem
Sponte habitum; verum si lumen tertius ortus
Proferat, atque Dea conuoluat circulus oras
Suffusus rutilo, mox tempestate sonora
Spumofum latè pelagus canescere cernes.]*

Quin etiam hæc in eodem libro scribit:

*Non vnum deprehenfa diem sibi signa loquuntur:
Sed quæ signa nouo dederis nox tertia motu,
Quartæve, sustollit medios dum Cynthia vultus,
Durabunt cælo: medio quæ edixerit ore,
Alteræ pronisa signantur tempora Luna,
Illa dehinc, donec germani luminis ignes
Accedat Phæbe, mensis postrema notabunt.*

[Non ad omne tempus, quod ab initio est, usque ad finem primæ apparitio-
nis signa sufficere ait, sed dicatomos, & plenilunij mutationes qualdam af-
ferre. Omnis autem velox mutatio crisis appellatur, & statum quidem in Luna
falcata potissimum dicunt; deinde ad plenilunium transferunt, similiter vo-
cantes. Hoc enim validas vires etiam obtinet: hoc autem imbecilliores qui-
dem sunt semilunares stationes; attamè & hæc quoque de ære decernunt. Qua-
re mensem à Luna immutari secundum septimanas iam est perspicuum. Quod
autem aliæ res vniuersæ inde quoque mutantur, omnibus non perinde constat;
sed iis qui huiusmodi accuratè obseruarunt, inconfesso est. Adhæc post semi-
nis conceptionem, omnis imprægnatio insuper nihilominus, hoc, & post par-
tura adauctio. Item omne actionis initium magnas alterationes in septimanas
circui

circuitus obtinet. quæ namque quotidie omnibus, quæ subsistunt, incidunt; horum causam Luna habere obseruata est, maximæque tetragonis, & diametris stationibus, ea immutans. Nam si Luna in Tauro existente, semen concipiat, vel partus, vel omnino alterius cuiusdam principium contigerit; magnas eius mutationes faciet, quando signiferum percurrentes in Leone, Scorpio, & Aquario fuerit. Verum in Leone tetragonos, id est, quadrata statio septimanæ vnus existit; in Scorpio diametra, duas septimanas habet: ita quoque in Aquario secunda, quadrangularis statio in tertiam septimanam procedit; idque necessario; quod Luna, sicut ante diximus, vicens diebus, septenisque, & particula quadam adiecta maximè tertia dici parte, vniuersum signiferi ambitum peragit. si namque in toto tempore totum orbem pertransire oportet, constat quartam ipsius partem in septem propè diebus eam expedituram.]

Propterea huius rei admodum meminisse ad futura conuenit; nempe Lunæ transpositionem tetragonem, non diebus septem integris circumscribi; hæc quidem generatim de Luna. Sed eodem libro capite secundo ita scribit.

[Omniun certè superiorum astrorum potentia fruimur: verum qui maximè hunc orbem exornat, & concinnat, & disponit, est Sol: quippe veris, & æstatis, autumnis, & hyemis auctor alius nemo est: nec alius tam manifestò, vel ex terrestri limo, animalia generare potest: neque fruges maturare, neque ad coitum, & generis propagationem animantia prouocare. Magna sanè, & Lunæ opera in hanc rerum substantiam apparent. Verum Solis effectibus posteriora. etenim mentes hæc perpetuò disponit, idque euidenter adeò, in marinis animalibus; quamquam & hoc ipsum Solis beneficio habet: nouum enim ipsa lumen sortitur, cum Sole primùm fruitur. Tanta verò eius portio semper illuminata est, quantum Sol aspicit: prorsus autem deficit, lucis que expers redditur, vbi terra suo interuentu ipsam obtenebrat. Quapropter, vt illa distat à Sole, omnes mutationes suscipit: Etenim plena est cum diametra est: æqua portione diuisa, seu semilunaris, & dicatomo, cum quadrangula est: vtrinque gibba, cum triangula est, & falcata speciem refert, vbi sexangula est: atque tunc primùm noua est, cum post Solis congressum apparet: obscura omnino, cum Solis lumine circumuallatur. Igitur fructus auget, incrassatque, animantia implet, adhæc menstruorum tempus mulieribus conseruat: item comitialium circuitus custodit, indeque Solis plus, vel minus participat: omnia siquidem, quæ facere nata est, vbi falcis figuram repræsentat, languida fiunt: valida omnia, cum plena fuerit. quapropter & fruges interea auget, maturatque celerimè: mortua corpora putrefacit: somno sopitis sub eius lumine, vel aliter diutius immoratis pallorem, & capitis dolorem conciliat. Vt igitur Luna Solis auxilio in omnibus indiget: ita Sol ad nullam rem maximam, vel alterius cuiusdam astri, vel ipsius Lunæ operam desiderat. à nullo enim impeditur, quominus æstatem faciat: cum in vertice nostro constiterit: aut frigus adducat, si humilis feratur; aut æquinoctium vtrumque disponat, si mediocriter obliquus sit. Sed ipse veluti Rex quispiam maximus est: Luna verò, vt Hipparchus, quasi sub Principe dicas, non exiguus. Inter illum enim, & nos media constituta, terrestrem regionem meritò gubernat: non potentia cæteros planetas, sed vicinitate exuperans. huius rei gratia omnino frigus locum nostrum occupat, cum Sol ad hyemales plagas declinauerit: tunc calor omnino nos exercet, vbi supra verticem nostram, aut prope ipsam fertur. Luna vel particulares cuiusque mensis

mensis dies disponit, parvæ mutationis facultatem habens, eamque non simpliciter ex se, verum ex Solis aspectu consequitur.]

Hæc verbosè satis, Græcorum more Galenus sequitur, & capite tertio his verbis: [Vehementiores itaque mutationes eveniunt, ubi ipsa cum Sole coit.]

[Insuper in apparitionibus plenilunii minores his contingunt dum dichotomos seu dimidia apparet imbecillæ; dum utrimque gibba, & falcata videtur, nam validissima eorum, quæ prius erant, mutatio committitur, dum Luna cum Sole coit, ac eius lumine circumuallatur. quippe quæ prius apparebat, nunc nulli conspicitur: deinde diametra Lunæ statio tanquam distinguens, in binasque partes secans contrarias maximæ Lunæ dispositiones, aliarum omniū est validissima: quæ verò incrementorum diminutioni maximè sit contraria dispositio ostendere non est opus. deinde post hunc congressum, & plenilunium, duo dichotomi, medium utraque secans augmenti tempus, priore diminutiones, altera verò omnium extremæ imbecillæque æris nos ambientis conversiones in falcatis, & utrimque gibbis apparitionibus fiunt, magis autem in utrimque gibbis, nulla siquidem in eis magna mutatio, sicut in falcatis apparet. Quare nec stratus malè ipsas neglexit, tanquam imbecillas existentes: conuenitque eos laudare, qui de eis scripserint, tanquam ne, vel minimum quidem omittentes. At in pleniluniis conversiones, & his adhuc magis in congressibus proprium hoc præter cæteras habent: illa siquidem celerrimas statim mutationes faciunt, congressus vero inæquales & diuturnos. Quid autem ante Lunam apparentem manifestò pronuncies, non est. longum autem hoc tempus occultationis est: integri ferè bigoni spatium explens, mutationem verò ex incremento ad diminutionem, punctum exactè definit: liquetque hoc Lunam momentaneo tempore pertransire. Itaque verè celeres plenilunii mutationes sunt: diurnæ coniunctionales: nam occultationis tempus sibi ipsi simile est, & primæ apparitionis tempus occultationi vicinum est; tum propter paruitatem eius particulæ, quæ de tota Luna apparet; tum ob luminis imbecillitatem; tum ob breuitatem temporis, quo supra terram fertur.] Pergit etiā, capite quarto, & ad rem propiùs accedit.

[Tota (inquit) crisis euadet, cum in toto mense, status in secundo die accidit, quo primò, & manifestò Luna, & longo satis tempore super terram iam apparet; & lumen sensile de se emittit, adhuc umbram euidenter ostendit. Primus autem dies tamdiu Lunam supra terram vagantem habet, quamdiu is adhuc quoque Solis lumen, quod post occasum est, retinet. Quare in hoc Luna simul cum Solis lumine occidit; sæpe verò & prior est occidua. Primum verò manifesta in secundo die, nunc quidem magis, nunc verò minùs. atque hoc ei accidit, tum longitudine à Sole recessus, qui ob peculiarem Lunæ motum fit (non enim ex æquo semper mouetur,) tum propter signorum occasum non æquali tempore euenientem. insuper ob præteriti congressus tempus. Vnde non semper vnum tempus est, quo clarè Luna conspicitur. sæpissime autem triduo, in ortu Solis remorata, planè inuisibilis est; quo nondum hæc terrenā immutare potest; & quodammodo tempus est, tum peculiaris eius circuitus, tum in nos actionis, in idem recidit: etenim circuitus vicienis diebus septenisque, & tertia fere diei parte peragitur: in tanto enim tempore signiferi circulum percurrit: ut quo nobis lucefcit circuitus, quod is quoque eidem conueniat, numero planè intelliges; si occultationis tempus de toto menstruo eximas; quod autem menstruum

menstruum tempus non omnino triginta diebus constet, sed minus vnius diei ferè dimidio, Hyparchus integro vno libro demonstrauit, quin & vulgus iam propè vniuersum nouit mensium, alium, quem *καλλὸς* Græci nominant, quasi mutilum & imperfectum dies viginti nouem continere; alium nempe absolutum, triginta: Nam vniuersos amborū dies quinquaginta & nouem esse oportet: si quidem vterque omnino triginta: minus dimidia diei parte continet.]

Rursus capite octauo: [Neque (inquit) septimi, vel quarti numerus crisis auctor est, sed quòd Luna innouante, & immutante terrena, motuum quoque circuitus ad hos principes numeros venire contingat: merìdò in ipsis tanquam stata alterationum tempora inueniuntur; quippe non à numeris, sed à Luna mutationes terrenis adueniunt: at cum motu mutans consistat, tempus mutationibus necessariò coniunctum est. Quare etiam numerus necessariò, non igitur, quòd omnis par numerus fœminam, impar masculum referat, auctorum iudicia, imparibus diebus accidunt: neque enim impar absolute pari fortior est, neque si fortior, ideo fœmininus imbecillior, neque si fœmininus quidem hic, masculus aut alter sit acutos morbos in masculinis numeris iudicari, diuturnos in fœmininis rationi consentaneū est. omnia si quidem, quæ de numerorum virtute nugantur, tam faciliè absurda esse deprehendimus, vt mihi subinde mirari subeat Pythagoram illum sapientem virum numeris tantum tribuisse: atque nunc aduersus ipsos etiam nobis nugari non vacat. nam satis est ad rem institutam terrena Lunam alterare, & in septimanis potissimum magnas parere mutationes: pòst in quaternionibus exiguas. adhæc crism accessione plurium indigere. Item accessiones tertio quoque die in morbis acutis euenire; his etenim subiectis acutos morbos in imparibus diebus magis ad iudicium tendere necessitas erit; huius rei gratia tertius & quintus merìdò decernunt: non ex Lunari circuitu decernendi potentiam sortiti; sed vel ob violentiam accessionis, tertius crism quarta die futuram præuertat: vel & per Iouem quod natura, dum quarto die lapsa nec incitata conquiet, quinto ad iudicium commoueatur; nam hic vero decretorio tardiùs venire, tertius paulò magis anticipare conspicitur, atque ambo crism obtinuisse, quod vicini ambo verè decretorio accessiones susceperint. Iam verò & nonus inter duos decretorios septimum & vndecimum medius, vel non factum in septimo die iudicium, vel vndecimo futurum, ipse sibi vendicat, rariùs quidem septimi diei propria crisis, non ad nonum modo pauci errores commissi sint, vniquam peruenierit. sed hoc libris de crisisibus declarauimus; vndecimi verò è contrario, cum & exactè omnia gesta sint, & violenta noni diei accessio inundat. Porro iudicia in huiusmodi diebus propter accessionem vehementiùs incidere clarissimè demonstrat, quòd videlicet in diuturnis morbis non similiter eueniunt: sicut enim accessionum vehementia, ita dierum quoque coincidentium numerus in illis exoluitur: sic quoque accessionis vehementia crism, quam stato tempore fieri compellit. Quare in omnibus ferè diebus per acutos morbos iudicari videre licet, quoniam vltimus ipso rum dies decretorius est septimus; & ante hunc non quartus modò, sed & tertius, quintus, sextus aliquândò decernunt.]

Iterum capite nono. [Cur autem vigesimus & vigesimus primus multò magis viginti decernat, explicabo. Primùm, quoniam huiusmodi morbus diuturnus iam est: ipsas accessiones dies pares accipiunt, deinde quòd septimana, verè integris septem diebus constat, nouit hoc quoque Hippocrates, cum enim

dixisset in opere prognostico; hi verò ex acutissimis morbis per 24. ex additione perueniant, his subiungit. Verùm huiusmodi supputatio per integros dies, nimirum fieri non potest, quippe cùm nec annus, nec menses ipsis integris diebus numerari possint; vt igitur annus ad 365. dies particulam diei maiorem quarta adiectam habet: tum mensis ad 30. dies absolueudos, cuius dimidium desiderat; sic & septimana sexta diei parte, vt septem integros habeat, indiget. quamobrem fit, vt tres septimanæ non vnum, & viginti dies integros, sed minus ferè tota dimidia parte vnius consequantur, ob quod etiam numerus huiusmodi, non magis 20. quàm 21. diebus vicinum vtrique parti conuenire videas: nam cùm totus lunaris circuitus 27. diebus minus sex stante, constet, tres septimanæ viginti dies, & dimidium habebunt: quoniam igitur viginti exactam periodum propinquam sibi vendicat, tales iam morbi inueterascunt, & accessiones paribus diebus accipiunt, quorum verò accessiones in imparibus eueniunt; horum & iudicia ad 21. delabuntur. Non solùm autem Lunæ circuitus, sed & menstruum tempus apparitionis, virtutem quamdam in nos possidet, vt priùs docuimus: ipse enim signiferi circuitus accommodatissimus est, vniuscuiusque rei propriis principiis: menstruale verò tempus, quo Luna conspicitur, ambientem nos aërem immutās, omnibus ex æquo hominibus communem effectum ostendit. demonstratum est autem, & hoc tempus 27. dies propemodum continere, ideòque septimana eius minor adhuc priùs dicta merito euadet, siue enim à 30. tres illos, qui circa coitionem sunt, dies; in quibus nihil adhuc de aëre decernitur, auferre cogites; siue à 29. & dimidio, reliquum tempus, quo Luna manifestum de se lumen præbet, priori modo 27. dies, altero 26. & dimidium habebit: quomodo ergo mutationes corporibus nostris accidere diximus, quasdam proprias, quasdam communes; proprias, quæ tanquam ad propria principia spectent: communes, quæ ad communem ambientis vsum.]

Addit cap. 6. eiusdem libri, facere ad rem, quo quisque sub cœli statu, & sub quibus stellis ortus, aut procreatus sit. [Fingamus enim (inquit) homine quodam nascente, salutes planetas in Ariete, malignos in Tauro esse; is cum Luna in Ariete, in Cancro, Libra, Capricorno fuerit, pulchre deget: cùm verò Taurum ipsum, vel tetragonum aliquod, vel diametrum signum occupat: malè tunc, & molestè vitam transiget: atque morborum initia huic, cum Luna, in Tauro, Leone, Scorpio, Aquario fuerit, pessima: sine periculo autem, & salutaria sunt, cùm Arietem, Cancrum, Libram, Capricornum, Luna permutat. Adhæc alterationes magnas, quas in tetragonis, & diametris, per septimanas fieri diximus: in lethalibus quidem morbis lethales & ipsas, in salutaribus bonas euenire necesse est.] Hæc Galenus.

Crediderim Galenum his locis Astrologorum placita describere voluisse, nihil propria sententia constituisse: vix enim adduci possum vt credam clarissimum Medicorum magistrum ad prima medicinæ & philosophiæ principia offendisse, adeòque allucinatum fuisse, vt neque cum experimento, neque se-cum consentiat.

Primum quidem per nouilunia maximas à Luna concitari mutationes, scribit, libro 3. cap. 4. [Sapissime autem (inquit) triduo in coitu Solis remorata, planè inuisibilis est, quo tempore nondum hæc terrena immutare potest.] Et cap. 9. eiusdem libri. [Quamuis Luna 29. diebus & dimidio conficiat orbem, viginti

viginti & septem diebus, mensē lunarem constare, non 29. & dimidio: & 27. diem esse, decretorium non 29. propterea quod detractis tribus diebus, quibus Luna cum Sole coit, quibus nullas ferē vires habet, 27. dies superant, quibus illa inferiora commouere solet.]

At contingit quam frequentissimē, ut dies morbi 7. 14. 21. 27. qui sunt maximē critici, incidant in 28. aut 29. Lunæ. Crises igitur, quæ his diebus contingunt, non fiunt semper Lunæ auctore. Rursus euenit sæpius ut 7. 14. 21. 27. Lunæ, quibus illa maximos his inferioribus ciere solet morus, incidant in 6. diem morbi, quo Galenus scribit, nunquam contingere bonam crīsim: quam ergo habet crīsis cum Luna consensionem?

Quid? illa mediocritēne pugnant, quæ capite quarto tradit, non æquali semper temporis spatio in coitu cum Sole, Lunam delitescere: sed interdum diutius, interdum minū diu; cum iis quæ capite nono ait, perpetuō ex mense Lunari detrahendos esse tres dies occultationis; idēque semper vigesimum-septimum, nunquam vigesimum-octauum, diem esse criticum?

Quam præclare nugatur capite octauo. Tertium diem ait esse decretorium, quia futuram quarto die crīsim præuertitur; quintum quia eiūdem quarti diei crīsim reinoratur; vndecimum magnas obtinere vires, ex eo quod medius sit inter 7. & 14. non quod per se decretorius sit. Rursus nonum criticum esse, quod inter duos decretorios per se 7. & 11. medius sit; & quod vndecimi, aut septimi diei crīsim sibi vsurpet: cur vndecimus non vsurpat, potiū iurā noni? Cur octauus nō vendicat sibi crīsim septimi? cur duodecimus, quem nunquam esse decretorium scribit Galenus, non assumit. vllius alterius vim, & potestatem?

Adhæc vis fieri crises per dies septenarios, ex eo, quod per septem dies Luna conficit quartam Zodiaci partem, quæ solet esse ratio earum mutationum, quas tu ipse capite quinto refert, ex Arati; & agricolarum præsertim obseruatione? hoc perpetuum esse nequit, cum non omnes ægrotare incipiant in nouiluniis, ut septimus morbi dies in septimum diem Lunæ, & decimus quartus morbi, in decimum quartum Lunæ incidat: sed contingit, criticos morbi dies, in quemlibet diem Lunæ incidere, ut suprà dicebamus.

Præterea ad quartas zodiaci partes non semper Luna peruenit, statō quodam ac definito die, sed modō tardiores, modō velociores habet ad zodiaci signa reuersus; quā itaque fit ut status, & certus sit semper septimus morbi dies, quem tantopere commendat.

Vel vis septenarios dies, & criticos numerari, non à nouilunio, sed ab initio morbi, quod velle videris, cap. 5. & 11. tunc enim solent morbi & humorum materies esse ita affecta; ut ad crīsim aliquam commodē commoueri possit à Luna. At septimus dies à morbi principio cadere potest in tempus, quo Luna est falcata; & quando feriari ais, nihilque in his inferioribus agere: incidere potest in tres dies nouilunij, quando nullas Lunæ esse vires docet cap. 3.

Deinde vigesimus dies sine dubio criticus est, & multorum quidem sententia, & Galeni in primis, magis criticus, quoniam vigesimus primus: at vigesimus nullo modo pertinet ad septimos dies Lunæ. Quid ergo nugamur, vel septenariis Lunæ diebus, vel lunaribus quartis? Quod potro Galenus scribit lib. de diebus criticis, c. 9. Lunam conficere quartam Zodiaci partem, septem diebus, sed non integris, idē tres quartas non absolucere vigesima prima die, sed

sed vigesima cum dimidia; euerit totam dierum criticorum structuram, à Galeno excogitatam: nam neque 20. neque 21. essent decretorij, deficiente alteri media die, in altero redundante, neque 27. sed 26. criticus dici deberet, contra omnia Medicorum tabularia, contra quotidiana experimenta.

Postremo. Quoniam ais interesse quo quis genitus, vel ortus sit horoscopo: & illum qui in ortu malignas habuit stellas in Tauro, benignas in Ariete, melius habiturus Luna existente in Ariete, quam in Tauro: faciamus duodecimo diem morbi Lunam decurrere signum salutare, erit etiam decretorius dies duodecimus, quem negas vniquam fuisse decretorium.

Missum facio Galenum, qui Astrologorum potius doctrinam, iis libris de diebus decretoriis, quam suam descripsit, maluitque aliorum referre sententias, quam suum iudicium in re grauissima interponere; in quo laudanda magis est viri modestia, quam ridendi lapsus, & errores.

Venio ad Astrologos, Bellantium præsertim & Gauricum, qui ab exordio morbi, non à coitu Lunæ cum Sole dies criticos numerandos docent, quibus humores à Luna commoueri existimant.

[Aut Luna huiusmodi vim, quæ humores exagitat ex se habet, aut ab altero, putà loco, aspectu syderum, lumine. Si primum placet magis; cur decimasexta? cur octaua die non idem præstat, quod vndecima? decimasextima? septima? vno verbo: Cur vnus dies potius, aut magis criticus, quam alius? An dicent quouis die Lunam ex se mouere posse humores; illos verò non esse semper huiusmodi commotionum capaces, vel quia crudi adhuc, & peruicaces sunt: aut quia non sunt ritè parati? nihil ad rem: hoc ipsum quærimus; cur septima die materia sit ita affecta, vt moueri possit: octaua nò item? hoc est quod disputamus, à quo præparentur humores in septimum diem, in decimum quartum, in vigesimum; cur ab eo, à quo disponuntur, commoueri etiam non possint? cur exigant præterea Lunæ impulsus?]

[Si alterum sequuntur libentiùs, aliunde eam vim Lunæ aduenire, non semper Lunam propellere humores, sed aut quando est in certo loco; aut quando modo quodam se habet ad reliqua astra, vel quando tanto lumine à Sole completur. Faciamus hodie corripì febre Platonem, cras Socratē, postridie Aristotelem; & sit idem genus febris: manifestum est octauum diem, qui Platoni non est criticus, Socrati esse criticum; vt septimum, vndecimum diem, eidem Socrati qui est criticus, Platoni esse duodecimum, quem Galenus numquam se vidisse criticum testatur, necessariò sequitur eidem Lunæ, in eodem signo existenti, eandemque cum reliquis astris positionem tenenti simul inesse vim criticam, vt ita loquar, & non esse inesse, quia Socrati auctor est crisis, & diem præstat criticum: non inesse, quia Platoni diem duodecimum efficit, qui nunquam est criticus.] Pudetne adhuc Bellantium, & Gauricum Genethliacæ suæ? Dicent fortasse: quamuis Plato, & Socrates eodem morbo laborent, non eodem tamen die fieri crisin in ambobus. quod eiusdem morbi non idem sit modus, & gradus in vtroque, nec vtriusque humores eodem tempore, ad eam proficiscere temperationem, quam Luna commouere solet ad crisin: id verò ita paulò antè euertimus, vt constare nullo fulcramento possit. quando enim de criticorum dierum causa instituitur disputatio, non suscipimus ludicram disquisitionem; sed quærimus, quæ sit causa, vt quibusdam diebus & felices eueniant crises, & de statu morbi ferri possit iudiciū; in aliis crises sunt insalubres, & de

& de morbo nihil certò constitui possit. hoc verò si oritur ex humorum præparatione, concoctione, & dispositione, causa ceciderunt Astrologi: causæ enim præparantes, subigentesque rebelles humores, sunt ratio dierum criticorum, non Luna. Præterea quæ causa præparat humores ad crîsim, eadem expellere potest, & debet, sine Lunæ auxilio. Natura ipsa, inquit Galenus libro tertio de diebus decretoriis capite octauo, est alienorum expultrix, quemadmodum in opere de naturalibus facultatibus, antea demonstratum est: tempus autè actionis post finem alteratoriæ facultatis est: tunc enim functionem obire, omnibus, secundum naturam absolutis, ostendebatur, cum illa ab actione defierit: non cælum, non astra, non Luna, sed natura concoquit, subiicit, disponit humores noxios. natura itaque, non Luna expellere eos debet, & excernere.

At præcipuè dicit aliquis. Hæc sanè disputata sunt; sed si Luna non est dierum criticorum auctor, unde tandem eorum causas eruemus? Non id agimus in præsentiarum, ut horum dierum causas aperiamus. Aduersus Astrologos differimus, quibus si probatum fuerit, non posse è Luna, & astris criticorum dierum probabilem deduci rationem, abundè, cumulatèque satisfactum erit.

Verum ne quis iure meam desiderare possit sententiam, mihi vero simile fit, id nasci ex natura, & temperatione humorum: quatuor enim in humano corpore aluntur humores, atra, & flaua bilis, phlegma, & sanguis; in quorum certa quadam proportionem, & temperie sanitas consistit; vno aliquo plus æquo redundante morbus existit, & ægritudo. Inter hos humores illud intercedit haud paruum discrimen, quod alij celerius, tardiùs alij, & agunt, & patiuntur. Hinc quotidianæ febres, tertianæ, quartanæ; quæ sicut rariùs recurrunt: ita maximè sunt diurnæ: quod atra bilis, quæ dat febres quartanas, etiam agendo segnis sit, & resistat contrariis validissimè, ac diutissimè. hinc criticorum dierum ratio duci haud difficile potest: agunt enim inuicem humores in omni morbo, & patiuntur; adèd quod interdum agendi, patiendique vires æquantur; ut nullus sibi contrarium subiicere possit, aut loco pellere; sensim tandem, & pedetentim vnus debilitat alterum, retundit, ac frangit; quæ pugna in septimum, in decimumquartum, in vigesimum, in vigesimumseptimum diem distrahitur, quod ea sit proportio inter agens, & patiens: ut nec illud priùs debellare possit contrarium; neque hoc, cum firmum & validum sit, antea debellari. Cur quæris dierum criticorum rationem? Ratio est, proportio agentis, & passivi, quæ ita affecta sunt, ut intra certum tempus sustinere pugnam possint; ultra non possint: vbi verò, qui morbo fomitem præbebat, humor castigatus, & subactus ab alteratrice facultate fuit, ut Galenus ait à facultate expultrice, qua nimirum viucentia noxia omnia excernunt, quod putridum, ac corruptum est seceritur, & eiicitur.

Expectas exemplum? do libenter. [Tertiana exacta (inquit Hippocrates sect. 4. Aphorif. 59.) in septem circuitibus ad summum iudicatur. cur ita? quia humor ille tertianæ talis est naturæ, ut non possit diutius perdurare. Quartana, quæ humori magis perniciaci adhæret, non potest adèd breui tempore solui.] Hinc Hippocrates sect. 4. Aphorif. 53. Ex eo quod viscosa, & crassa materies, circa dentes, & os ægroti inueniatur, febres fortiores, & morbos magis pernicaces esse colligit. Cur quæso te, aliæ febres tertio, aliæ quarto, aliæ quinto, aliæ septimo, aliæ nono quoque die recurrunt? Nónne ex natura humorum id nascitur? auctore Hippocrate libro primo de morbis popularibus, qui tardiores,

diores, aut acriores sunt, quidni igitur ex eorumdem natura, & constitutione oriantur crises, & salutare, aut insalubres excretiones? Non est meum hæc pluribus explanare: nec ad propositam disputationem contra Astrologos pertinet; hæc subtilius limare: habent, quem consulere possunt, Hieronymum Fracastorium, libro de duobus criticis, qui hæc explicatius cognoscere cupiūt.

CAPVT VIGESIMVM.

De pestilentia, & morbis popularibus.

SCRIBIT Fernelius libro 2. de abditis rerum causis, cap. 12. & 13. pestilentiam, & morbum omnem actum: æstu immoderato vel intemperantia accendi: cumque morbus latè vagatur in omnes, seu plures provincias, eius causas non posse referri, nisi in pestilentem vim syderum; item quando morbus genus quoddam animantium, putà, boues, capellas, oves, non alia inficit, originem duci non posse ab æris putredine, quando eadem apparet, nam nunquam æris constitutio tempore pestilente, quæ erat tempore salubri. Ideo ab occultis astrorum viribus morbum trahere fomitem.

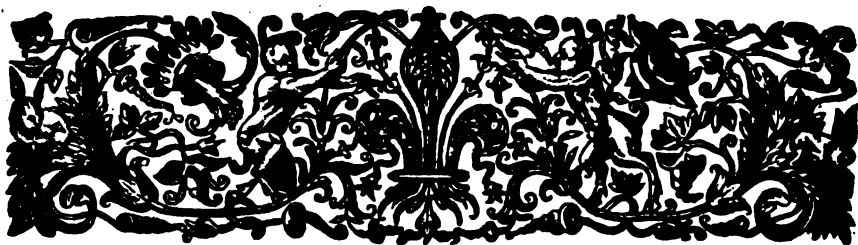
Mihi verò nondum demonstrauit hæc varietates ex causis sublunaribus oriri non posse; quid enim prohibet omnium vnus generis morborum popularium, seu epidemiorum vnā aliquā primarum qualitatū esse causam? quid prohibet abditam aliquā virtutem ex primis qualitatibus ortam auctorem esse huiusmodi morborum? An quia non semper animantibus omnibus morbus est communis? at multæ sunt rerum abditæ vires, quæ afficere non solent nisi ea corpora, quæ sibi certo quodam modo, ac temperamento respondent; non enim vnus causæ vis idem semper efficit in quolibet subiecto, quod antea cumulatiùs disputatum est. Itaque fieri potest, vt huiusmodi vis desæuiat non in omnes, sed in eas animantes, quæ ab ea pestilenti vi, apta sunt infici; nam interdum sub eodem putri cælo (vt ita dicam) degunt plurimi, quorum aliquos ea tabes afficit, aliis innoxia est; non aliam sanè ob causam, nisi ob temperamentorum diuersitatem. An quia eandem sentimus æris temperiem pestilentia tempore, quàm salubri cælo? At vis hæc est occulta, nec sentitur per se, sed per effectus: sic enim magnetis non animaduertimus in ære, sed ex ferri motu agnoscitur. Vnde fit, vt sæuiente morbo non percipias spiritus, qui assilantur è putridis corporibus, sentias tamen morbum inde derivatum. Inde nascitur, vt non sentias putre cælum, quod pestilentia tempore sæuit. Sicut itaque pisciculus, vt suprà vidimus, stupefacit piscatoris manum occulta nescio qua, & nusquam apparente vi, nisi in manu piscatoris. Ita ær pestilentia tempore occulta quadam vi tabefacit mortales, quæ nusquam apparet, nisi vbi

——— *Tabida membris*

Corrupto cæli tractu, miserandaque venit

Arboribusque, satisque luctus, & lethifer annus.

I N

IN ASTROLOGOS LIBER SECVNDVS.

De conceptu, & fœtu.

CAPVT PRIMVM.

Astra non animum, sed corpus afficere: si afficiunt.

YDERVM potestates, quibus fœtus afflatur, aut imbuitur, si quid possunt id summum esse, vt corporis temperamentum variè commutent, ipsi quoque Astronomi profitentur; per se enim non attingunt animum, sed corpus; quin & corporis substantiam constat ab iis non immutari per se; ea itaque, quæ substantiæ accidunt, astra perstringunt, si quid efficiunt: in quibus principem locum, & qui latissimè pateat, obtinent ea, ex quibus, vel totius corporis, vel singularium partium temperamentum coagmentatur. Maximum igitur, quò vis astrorum pertingere potest, corporis est temperamentum, ex quo postea nonnullæ animorum propensiones existunt (nam & animum corpus, & corpus animus solet permouere) ex quibus anticipare se animo Astrologi affirmant cuncta, quæ cuique in omni vita euentura sunt. Quare Ptolemæus lib. 1. de iudiciis astronomicis, capite quarto, & octauo, astrorum errantium, & incrantium vires diligenter persecutus est, vniuersas in calido, sicco, humido, frigido, cæterisque, quæ ex his primis fiunt, collocat: at hæc ad corpus, & corporis temperamentum, pertinere planum est. Et capite 2. cum instituisset, probare aliquam esse syderum vim, & efficientiam, non aliunde id probat, quàm ex seminum, animantium, cæterorumque corporum quotidianis mutationibus, quas à cœlo fieri contendit, atque, vt planè intelligeremus corpora esse, quæ syderibus obnoxia primùm sunt, animos autem, non nisi, quia pendere solent à multiplici corporis constitutione, subdit: [Astronomus hominum propriè singulorum constitutionis, generalem cognitionem habeat collectam, à statu circumstantis cœli, veluti corpus alicuius tale esse.] Talem autem animum,

H 2

quæ

quæ etiam consequitur casuum singularium prævisio, nempe, quodd talis cœli status tali constitutioni aptus sit, & conducat ad prosperitatem: talis verò contrarius, & in aduersa impellat.

Audiamus & Theologos, immò Theologorum principem sanctum Thomam, 1. parte, quæst. 115, art. 4. quo inquit vtrum corpora cœlestia sint causæ humanorum actuum, & respondet his verbis: [Dicendum, quodd corpora cœlestia, in corpora quidem imprimunt directè, & per se, sicut iam dictum est, in vires autem animæ, quæ sunt actus organorum corporeorum, non directè quidem, sed per accidens; quia necesse est huiusmodi actus harum potentiarum impediri secundum impedimenta organorum, sicut oculus turbatus non bene videt. Vnde si intellectus, & voluntas essent vires corporeis organis alligatæ, sicut posuerunt aliqui dicentes, quodd intellectus non differt à sensu, ex necessitate sequeretur, quodd corpora cœlestia essent causa electionum, & actuum humanorum, & ex hoc sequeretur, quodd homo naturali instinctu ageretur ad suas actiones, sicut cætera animalia, in quibus non sunt nisi vires, animæ corporeis organis alligatæ: nam illud, quod fit in ipsis inferioribus, ex impressione corporum cœlestium, naturaliter agitur; & ita sequeretur, quodd homo non esset liberi arbitrij, sed haberet actiones determinatas, sicut & cæteræ res naturales, quæ manifestò sunt falsa, & conuersationi humanæ contraria. Sciendum est tamen, quodd indirectè, & per accidens impressiones corporum cœlestium, ad intellectum, & voluntatem pertinere possunt, in quantum scilicet intellectus, & voluntas aliquo modo ab inferioribus viribus accipiunt, quæ organis corporeis alligantur. Sed circa hoc diuersimodè se habet intellectus, & voluntas. Nam intellectus ex necessitate accipit ab inferioribus viribus apprehensiuus, vnde turbata cogitativa, vel imaginativa, vel memorativa, ex necessitate turbatur actio intellectus, sed voluntas, non necessariò, sequitur inclinationem appetitus inferioris, licet enim passionēs, quæ sunt in irascibili, & concupiscibili habeant, quandam vim ad inclinandam voluntatem; tamen in potestate voluntatis remanet, sequi passionēs, vel eas refutare, & ideo impressio cœlestium corporum, secundum quam immutari possunt inferiores vires, minùs pertingit ad voluntatem, quæ est proxima causa humanarum actionum, quàm ad intellectum. Ponere igitur corpora cœlestia esse causam humanorū actuum, est proprium illorum, qui dicunt intellectum nō differre à sensu, vnde quidam eorum dicebant, quodd talis est voluntas in hominibus, qualem in die inducit pater virorū, Deorumque. Quia ergo constat intellectum, & voluntatem non esse actum organorum corporeorum, impossibile est, quod corpora cœlestia sint causa actuum humanorum.] Rursus articulo quinto, negat dæmones subesse actioni cœlestium corporum, nec per se, nec per accidens, nec directè, nec indirectè; quia sunt substantiæ intellectuales à corporibus seiunctæ, ita sentire debent de syderum potestate, quicumque rectè sentiunt & de animi immortalitate, & de libero arbitrio, agere nimirum, illa siquidem agūt in corpus per se, in animum, non nisi indirectè; & quia animus sequi solet temperamentum corporis. Quin etiam Marcus Tullius libro secundo de diuinatione scribit hanc fuisse veterum sententiam Chaldæorum, nempe animorum mores, ex corporum temperamento è cœlo hausto petendos esse. [Cum anni tempora (inquit) tempestatumque, cœli conuersiones, commutationesque tantæ fiant, accessu stellarum, & recessu, cumque ea vi Solis efficiantur, quæ videmus, non veris]

verisimile solum, sed etiam verum esse censent, perinde, utcumque temperatus sit aer, ita pueros orientes animari, atque formari, ex eoque ingenia, mores, animum, corpus, actionem vitæ, casus cuiusque, eventusque fingi.] & Aristoteles Philosophorum Princeps: quia animus immortalis, & impassibilis non potest ab agente corporato immutari, lib. 3. de anim. tex. 18. negat, intellectum possibilem moueri à sensu; vel organo corporeo, atque ab intellectu agente reuocari ad actum.

At idem lib. physiognomiæ, capite 1. quod animi mores sequantur temperationem corporis docet his verbis: [Et animæ (inquit) sequuntur corpora, & ipsæ secundum se ipsas non sunt impassibiles à motibus corporis; id manifestum fit valde in ebrietatibus, & ægritudinibus; multum namque animæ mutatae videntur à passionibus corporis, & è contrario, quod corpus compatitur passionibus animæ, manifestum est circa amores, timores, & dolores, & voluptates, amplius autem & in iis, quæ natura fiunt; magis utriusque aliquis conspiciet, quod corpus, & anima ita se habent connaturalia, ut fiant causæ plurimarum passionum adinuicem; nunquam enim animal factum, vel generatum est tale, quod formam haberet alterius animalis, animam verò alterius, sed semper eiusdem corpus, & animam. Quare necessarium est consequi tale corpus, talem formam. Amplius autem, & scientes circa vnumquodque animalium ex forma possunt considerare, equites equos, venatores canes.]

Atque hoc est totum physiognomiæ, & syderalis scientiæ fundamentum, ut Astronomi ipsi profitentur. Quale autem illud sit, alius erit explicandi locus, in præsentia fundamenta huius disciplinæ patefacere solum volumus.

CAPVT SECVNDVM.

*Philosophis potius, & Medicis credendum quàm
Mathematicis.*

PHYSCI (Philosophos, & Medicos appellamus hoc nomine) digniores sunt, quam Genethliaci, quibus adhibeamus fidem. Primò quidem, quod honestiorem grauioremque sustinent personam; Genethliaci enim, & quia non bona fide, quod artis suæ est exercent, id quod Ptolemæus libro primo capite 2. & 3. obiicit Astrologis sui seculi, & quia inanem, & temerariam profitentur scientiam, & quia Reipublicæ, ac Principibus maximè perniciosi sint, semper malè audiuerunt, adeoque eos suæ conditionis, ac vitæ pudet, ut non audeant, sicut Physici, publicè suam artem profiteri.

Deinde, quod Physicorum longè maior est numerus, ut in tanta multitudine, nulla cadere possit suspicio fraudis, & technarum, quibus Genethliaci ita abundant, ut nullus hætenus repertus sit hac labe immunis.

Adhæc illi proximam, tractabilem, & omnibus expositam materiam tractant, eamque variis experimentis versant: isti verò semotissimam, & vix menti tenuiter prouisam, quæ rarè admittit experimentum; quo fit, ut illi certis, exploratisque nitantur principiis, isti tenuissimis, fallacibus coniecturis.

H 3

Præ

Præterea Astrologi innituntur experimentis veterum (si tamen facta sunt vnquam) ad illa nihil adiiciunt recentiores; immò nec adicere possunt, quod longissimi temporis indigeant, physici verò, quibus paruorum dierum aliquando etiam horarum latis est interuallum ad experiendum, mirum quantum proficiunt quotidianis experimentis: Et quis sit, qui, cæteris paribus, senem, & exercitum per multos annos medicum non anteferat iuueni, nouoque in ea arte?

Accedit eodem, quòd Astrologi generales causas, quales sunt cœli, & stellæ, spectant; Physici proprias, & particulares. At generales aptantur particularibus, Sol, & homo generant hominem, inquit ille, Sol, & triticum procreant triticum, Sol, & ficus efficiunt ficum, non aptantur particulares generalibus; nusquam ignis præstat aliud quàm ignem, nec frigus, nisi frigus, illi igitur istis iure merito anteferuntur.

Præterea eorum, quæ experiendo Physici didicere, rationes etiam exquirunt, & reddunt optimas, id, quod Astronomis insolens, & lubricum est. [Tandem Physicæ disciplinæ ab eximiis, & illustribus excultæ sunt ingeniis, quale penè nullum habent, quod ostendent Mathematici iudicarij. Quis enim Albumazarez, Aomares, Firmicos, Gauticos, Bonatos, Alchibitios, Leópardos, Cardanos, Bellantios, Guidones, comparet cum Socrate, Platone, Aristotele, Theophrasto, Hippocrate, Galeno, Auicenna, Cornelio Celso, aliisque eximiis naturæ interpretibus?

Vnico gloriantur Ptolemæo, at is in alias totus incumbit Mathematicæ partes, Genethliacas vix delibauit; idque ex aliorum obseruationibus, breuiter, & hæsitanter, nec veretur fateri sub initium primi libri, huius disciplinæ imbecillitatem.

Postremò impudentes non vsque ad eò esse arbitror Genethliacos, vt cum medicis audeant contendere. Nam, si per multas res commendat Antiquitas medendi artem, primam omnium reperit necessitas; si scientiam auctores illustrent, auctores medicinæ inter Deos coluit Antiquitas; si quid auctoritatis addit honos, non alia disciplina, tot, & tam celebres honores meruit; si magnifunt, quæ summis viris magnopere probantur, hæc summos Reges, hæc Principes viros, non solum delectauit, sed etiam illustrauit plurimum; si dignitate rem æstimamus, quid excellentius, quàm tuendo hominum genus, proximè ad Dei beneficentiam accedere? si facultate, quid potentius aut efficacius, quàm homines à certo exitio vindicare? si necessitate, quid æquè necessarium, atque id, sine quo viuere non licet? si honestate, quid illustrius, quàm seruare genus humanum? si vtilitate, nullius vsus neque maior est, neque latius patet; si compendio; medicinà nulla ars est magis frugifera.

Denique Diogenes Cynicus, cum intueretur medicos, Philosophos, gubernatores, hominem sibi videri omnium animalium sapientissimum dicebat, cum autem somniorum interpretes, coniectores, & huiusmodi inspiceret, nihil tunc se existimare inanius homine aiebat.

Sed labor longius, Cardanus ipse huic veritati adstipulatur sect. 3. Aphorismorum, aphorismo 155. [Astrologi (inquit) vt diuinatores pessimi homines sunt, deceptores, ac malorum morum; Philosophi naturalis, veritatis studiosi, ac probi: ob hoc Astrologus tantum verax est, ac probus, quantum in sua diuinatione adhæret principiis Philosophiæ naturalis.] Hæc Cardanus.

Hinc

Hinc fit, Physicorum dogmata, & pronunciata Astronomicis præceptionibus, longè esse certiora; nec Physicis posse Astronomos fidem derogare, sed cum de re quapiam Mathematici à Physicis discrepant, Physicis potiùs habendam esse fidem. Quare quando ab horum doctrina dissident Genethliaci, lapsos eos esse oportet, quando alicuius rei proximam, & idoneam causam Physici tradunt, frustra Mathematici ab astris eius causas repetunt. Si quæ igitur Astronomis restant, ea solum restant, quorum Physicis nulla suppetit ratio; nulla autem res est, cuius Philosophi, & Medici idoneas non proferant rationes, nihil igitur est hac facultate magis inane. Cur cælum diuexas Astrologe, ut eius rei rationes proferas cuius causæ suppetunt sub cælo? Si effectus habet in sublunaribus suam causam perspicuam, & manifestam? quid attinet secretam aliam, & cæcam toto cælo quærere? Si in hoc persistas studio, euerteres scientiam omnem; nam si cuiusque rei causam, quæ in promptu sit, despicias fastidiosus, & nouam aliam, abditamque quæris è cælo, aut potiùs cudi domi tuæ, poteris eadem quoque ratione quamcumque causam, licet sensibus expositam, aspernari, & exigere ignotam aliam ex Astris; ex quo fiet, ut dum notas causas fastidis, & ignotas non assequeris, omnes tollas demonstrationes per causas.

Fiet præterea quodlibet ex quolibet, in totius contemptum Philosophiæ. Nam si cuiuspiam effectus causam paratam, & aptam è proximo sumptam repudias, si tibi similis esse velis, idem in aliis petulanter præstare debes, quod si facias, nullis rebus suæ; id est, proximæ, & adæquatæ, constabunt causæ, sed solum communes, & generales, nutante verò, aut potiùs sublata propria, certaque causa, liberum erit, quodlibet fingere de quolibet.

Concludamus igitur, cum cælo non sit assignanda efficientia, nisi eorum, quorum nulla sub cælo causa possit ostendi; nihil autem sit, cuius Metaphysicus, Physicus, Medicus, Philosophus, non possit proximam asferre causam, futilem, & inanem esse eam disciplinam, quam Genethliaci profitentur.

C A P V T T E R T I V M.

Ex astrorum, quæ conceptui præsumt, solo congressu, nihil de factu posse decerni.

HÆc generatim aduersus Astrologorum nationem principio protulisse sufficiat: nunc accedamus ad eas stellas, quæ conceptui præsumt, vel præesse dicuntur, ostendamusque ex eorum conspectu nihil posse de factu certo constitui; quod cæli vires ad id parum valeant solæ, nisi aliæ quoque causæ proximæ accedant, quas Astronomi obseruare non solent; & si medicina, aut Philosophia carent (ut carent omnes) ne possunt quidem; nam alias etiam causas obseruandas, præter astra, docuit Astrologorum Princeps Ptolemæus, qui de hoc toto genere modestissimè disputauit. & animaduertens, se in præcipitem, & lubricam incidisse materiam, vnde quaque iubet auxilia conquiri ad prædicendum, & non in solo cæli conspectu hærendum: nam libro primo de iudiciis cap. 2. [Si quando (inquit) in prædicendo erratum fuerit cõ-

missum

missum, ex eo usu veniet, quod subiecta exempla dissimilia fuerint inter se. Atque hæc vna est in æris exploratione difficultas, ad quam nulla accedit causa comperiendorum motuum cœlestium, quod autem ad Genethliaca, & alia singillatim, & particulariter compositarum rerum iudicia attinet, permulta cernere est, quæ singulares constitutiones illarum adiuuent, & conficiant. Quis enim nesciat, quantum seminum diuersitas; ad proprietatem generis vniuscuiusque momenti habeat? cum, & hoc ipsius cœli circumfusi, & definiti omnibus terris hemisphærij ambitus opus sit, vt vires omnibus seminibus instruantur, quibus vnumquodque in sui generis affectione, & informatione excellat, vt hominis, equi, & cæterorum, loci etiam, in quibus gignimur, ne ipsi quidem mediocres mutationes afferunt constitutionibus: nam & singulorum generum seminibus propositis, vt exempli gratia humanis, & eodem in statu veris, tamen multum diuersis in locis geniti, & corporibus, & animis inter se differre comperimus. Et, vt hæc omnia paria faciamus, ipsam tamen educationem, & consuetudinem non nihil ad vitam degendam sigillatim conferre constat. Quocirca etsi vis maxima est circumfusi cœli, quod hæc omnia, quæ diximus, & ipsum in talem modum adornarit, cum illa contrà in hoc nihil cõtulerint, tamen, nisi quis, & ipsa coniunxerit cum cæteris causis multum turbabuntur, qui omnia arbitrati fuerint sese collecturos, ex solo superiorum motu, etiam, quæ ab illis absolute non dependent.] & infrà. [Atque non vertimus Medicis vitio, cum & de morbo, & de ægrotantis natura sæpe percontantur, ita etiam hac in professione, ne pigeat allumere & genus, & regionem, & alimoniam; atque adeo non nihil etiam eorum, quæ iam acciderunt.]

Rursus capite tertio. [Non autem existimandum est, omnia à supernis causis in res rectè humanas deriuari, tanquam inuiolabili, & diuino quodam edicto proposito singillatim; vt nulla alia vis obsistere, quin illa ita grassentur, valeat, nam ipse quidem cœlestium corporum motus sempiternus est, & procedit diuino, & inuariabili ordine ac lege: inferiora autem mutationibus subiiciuntur, de superioribus quidem, & primis causis, sed accedit hoc illis per cõsequentiam legis, & ordinis naturalis, & variabilis.]

Iterum infrà: [Quod ipsum (inquit) animaduertere est, similiter geri in omnibus, quibus naturalia sunt principia; nam, & saxa, & gemmæ, & animantes, atque insuper etiam vulnera, & morbi, & ægritudines, partim necessarias habent affectiones, partim ex eo, quod contrariam habent affectionem, dependent. atque ita existimare par est naturæ studiosos prædicere hac scientia euenturas res hominibus, non inanitatem quamdam opinionum ingredientes; quæ enim habent multas, & ingentes affectionum vires, euitari non possunt, cum alia, quibus illud non accidit, facili conuersiones admittant. Hoc modo, & Medici, si qui in notandis morbis exercitati sunt, planè prævident, qui lethales sint, quique curabiles. De his igitur, quæ mutationibus obnoxia sunt, ita audiemus differentem Genethliacum: vt si, verbi causa, talem orationem habeat, quoniam talis est de qua loquor constitutio, fiet si proprietates æris tali modo conuertantur magis quidem, aut minus ad subiectas congruentias, vt illinc talis quispiam morbus existat, eodem modo & Medici prædicunt de vulneribus, vel vt serpant vel vtputrescant; similiter & de metallis exemplum dari potest; vt si quis doceat lapidem Magnètem, id est, Herculeum, ferrum ad se trahere, nam quemadmodum horum vtrumque per se tendit ad rectam viam; à qua

à qua primæ illius naturæ vita petitur, si relictum sibi sit ignoratione contrariæ affectionis; sed si Medicinam contrariam vulneri apposuerimus, neque illud iam serpet, neque putrescet, neque lapis Herculeus illito alij succo, ferrum trahet; sicut igitur hæc obsistunt, & contrarias effectiones inducunt naturaliter, & fatali lege, ita in his quoque rebus sit de quibus loquimur. ignorata enim aut præuisa quidem, sed neglecta tamen ea, quæ hominibus euenire debeant, haud dubiè seriem illius primæ naturæ sequuntur, præuisa autem & sortita curam naturaliter & fatali etiam lege aut auertuntur penitus, aut leuiora efficiuntur.

Hæc Astrologorum clarissimus Magister, nec vllum cæterorum puto ita delipere, vt adimat cæteris rebus omnibus infra Lunam positis vim omnem, & efficientiam, negetque ignem stuppæ applicatum comburere, aut ficum producere ficos, equam procreare equum, homines scribere, vel ambulare, contendens à solo cœlo hæc omnia præstari, cessantibus nihilque agentibus causis sublunaribus.

His ita stabilitis, vt aliquid fiat, non satis esse cœli vim, & efficientiam, sed requiri præterea sublunarium causarum operam, manifestum est, quoties pluribus causis opus est, vt aliquid fiat, earum vna, si desideretur, vel impotens sit, non possit id, quod agebatur, perfici. Hinc monstrorum informitas, corrupto principio aliquo, vt ait Aristoteles libro 2. Physicorum tex. 83. & lib. 4. de generatione animalium, capite quarto. Hinc animalium sterilitas, ex patris, vel matris vitio, vt idem explicat lib. 7. de historia animalium, capite 1.2. & 3. Hinc non semper positis, scientia, & appetitu sentiente, sequitur in homine motus ad locum, nisi accedat etiam voluntas, vt docet idem lib. 3. de anima, tex. 46. Hinc non quoties vigil est sensus, & expedita mens, sit intellectio, nisi adsint, & phantasmata, sine quibus intelligimus nihil, vt idem declarat ibidem, tex. 39. Hinc causarum, quarum vna ab altera dependeat, in opere quopiam numerus repugnat infinitus; deesse enim prima, qua sublata, nihil efficerent reliquæ, vt idem disputat lib. 2. Metaphysices, textu quinto.

Denique ne fiat inductio prolixior, pugnancia sunt ista operi necessarias esse plures causas, & ab vna dumtaxat earum confici posse. Ad constitutionem foetus plures necessarias esse causas, negabit nemo, requiritur materia, cuius mira est varietas, vt videre est apud Hippocratem libro de genitura, libro de natura pueri, apud Galenum lib. 14. de vsu partium cap. 6. Apud Aristotelem libro quarto de Generatione animalium requiritur vis formatiua de qua Aristot. lib. 2. de gener. animal. cap. 3. & 4. requiritur idoneus locus, quo conformetur, nã vteri figura, situs, durities, humiditas, lenitas, vlcus auctoribus Hippocrate libro de sterilibus, Aristoteles libro 7. de historia animalium, capit. 3. multum impediunt: ad conformationem foetus, requiritur alimentum quo nutriatur, & augetur genitura, requiritur naturalis calor, quo foueatur, requiritur bona constitutio matris. [Si mulier (inquit Hippocrates libro primo de morbis mulierum) ægrotauerit, aut debilis fuerit, aut saltauerit, aut onus leuauerit, aut percussa fuerit, aut animi deliquio correpta, si timeat, aut exterreatur, si vociferetur, aut intemperatè viuatur, foetum corrumpit.] & libro Aphorismorum sectione 5. aphorism. 31. [Mulier vtero gerens, secta vena abortit, & magis, si maior fuerit foetus.] Galenus li. 7. de vsu part. cap. 8. [Proinde (inquit) cum vitium aliquod foetui acciderit huiusmodi, vt non amplius alimentum, quod satis
sit,

fit, attrahere queat: aut cum in mulieris corpore delictum huiusmodi contigerit, ut non satis sanguinis suppeditare amplius possit, eo casu operum naturæ ordo confundatur necesse est.] Et concludit: [Non ita autem multò post fit abortus, cum scilicet nutrimentum omnino defecit.] Iam verò, si mater intemperatè viuat, si corripiatur morbo, si timeat aut saltet, si incidat sibi venam quid agent stellæ feraces? solæne vindicabunt foetum ab interitu? at quonam modo repugnantibus proximis causis, sine quibus cælum facit nihil? cur Hippocrates iubet puellam saltare ad ambigendum foetum, libro de natura pueri, si à solis stellis foetura, vel abiicitur, vel retinetur? An quando mulier concepit dominantibus prolificis stellis, de quibus Ptolemæus lib. 1. cap. 4. lib. 2. cap. 8. non poterit per id tempus, quo in utero gerit amplius saltare, timere, percuti, tollere onus, comedere, aut bibere intemperatè? quid vanius? Laborante graui quopiam morbo matre, medenturne stellæ foetui? an matri etiam? si matri: cur spectas natales stellæ, quando de mulieris vita agitur? scrutari debueras genitales stellæ filiorum, ut de matris sanitate, & morbo, vita, & interitu pronunciares; si foetui solùm finge quantam velis, stellarum fecunditatem, laborante matre, foetus tandem interibit; faciamus deficere alimentum, aut putridum, & corruptum esse, nam deficere aliquando scribit Galenus lib. 7. de usu partium, cap. 8. Vndenam stellæ comportabunt alimentum in mulieris utero? An nunquam fecundæ stellæ fulgent, quando viri accedunt ad effœtas mulieres? vel steriles? anile somnium. Sûntne vlla medicamenta, quæ tollant sterilitatem? quid facient genitalia sydera? nullum est apud Medicos remedium ad fecunditatem procurandam, rideantur eorum pharmaca, solis astris supplicetur. si magis foetus pender à proximis causis, quàm à cœlo, quid nugatur Astrologus circa genitales stellæ? quam tandem ex astorum inspectione de conceptu facere potest coniecturam? attellanas ille fabulas obtrudere potest, probabilem præsentionem exhibere potest nullam.

Duo hoc loco pro sua causa respondere possunt Mathematici. Primò, stellæ Genitales esse artificem vniuersalem, & principem, sublunares causas veluti eius instrumenta. Artificis autem cum sit aptare sibi instrumenta, stellæ quoque conceptuum Præsides parare sibi omnes causas necessarias ad tuendum, & perficiendum foetum. Secundò respondere possunt ex sola quidem stellarum configuratione nihil certi pronuciari posse de foetu, se verò non astra solùm, sed alias etiam causas spectare, quando aliquid de conceptu statuunt.

Hoc postremum capite sequenti discutiendum est. Primum satis reuellunt, quæ diximus. Quid enim medicamenta faciunt, si astra totum generationis negotium peragunt, si aptant omnes causas ad procreationem necessarias? Leuis igitur Hippocrates, qui librum de sterilibus scripsit, multaque huic morbo præscripsit medicamenta, syderum nulla habita ratione: finxit Galenus, qui medicamenta prægnantibus fecit: mentiti sunt innumeri alij, qui de curando foetu summa cum laude scripserunt: sola enim astra præstant quacumque incolumitati foetus opportuna sunt.

Nonne sub iisdem astris degunt, & steriles, & fecundæ mulieres? Genitales artifices conceptus non aptant æquè omnes ad generationem? omnes causas generationi necessarias? cur per quotidiana experientia videmus sub quacumque cœli configuratione medicamentis procreari? Plusque in foetibus valere proximas causas, quàm prolificas astra?

hoc totum aduerfantur Ptolemæo Astronomorum Magistro lib. primo de iudiciis, cap. 3. vt suprà retulimus? qui docet astra sæpe impediri à causis inferioribus, & in centiloquio can. 5. posse multos stellarum effectus impediri. Sed veniamus ad secundum, de quo dicebamus.

CAPVT QVARTVM.

*Astrologi non obseruant, nec obseruare possunt facturæ
omnes causas.*

NACTENVS diximusex solo syderum statu, quæ conceptui præsent, nihil posse Astronomos certò de fœtu prædicere; sed quoniam aliqui iactant se cum obseruant de cœlo, spectare etiam, quomodo aliæ causæ se habeant, disquirendum est, an id faciant, immò an facere possint, nam non in solo cœli aspectu hærendum, sed proximas præterea causas diligenter inspiciendas esse, scribit Ptolemæus libro 1. de iudiciis, cap. 2. vt suprà retulimus, idque declarat exemplo medicinæ his verbis:

Vtque non vertimus Medicis vitio, cum & de morbo, & de ægrotantis natura sæpe percontantur; ita etiam hac in professione, ne pigeat assumere & genus, & regionem, & alimoniam, atque adeò non nihil etiam eorum, quæ iam acciderunt.

Et capite 3. [Non autem existimandum est, omnia à supernis causis in res recta humanas deriuari, tamquam inuiolabili, & diuino quodam edicto proposito, sigillatim, vt nulla alia vis obistere possit, quin ita illa grassentur. Nam ipse quidem cælestium corporum motus sempiternus est, & procedit diuino & inuariabili ordine, ac lege: inferiora verò mutationibus subiiciuntur.]

Et Hieronymus Cardanus ad librum primum Ptolemæi tex. 16. & 17. grauissimè disputat hac de re, docetque pernecessarium esse Astronomo omnes causas perscrutari, & vndecumque conquirere auxilia ad prædicendum.

Ita præcipiunt Astrologorum Principes, sed in suis iudiciis nihil de aliis causis omnia deducunt ex syderum statu. Itaque situlam fecerunt, non hauserunt aquam è puteo. Legantur eorum libri. Mentiar, si quid in eis reperitur de materia, de nutrimento, de natura fœtus, de habitu mulieris, de complexionem, de cibo, de poru, de exercitatione, de curis, vnico verbo, si non sunt toti in contemplatione stellarum, spectantne parentum complexionem naturalem? at è quibus eam signis colligunt? An è cœlo, & ex astris, quibus illi geniti sunt? non profectò, ad iudicandum enim de fœtu quocumque non ipsius solùm genituram obseruare oporteret, sed etiam parentum. Parentum dixi? Immò auorum, atauorum, maiorumque omnium; vt enim fœtus pendet à constitutione parentum, constitutio parentum non aliunde cognosci potest, quàm ex eorumdem natalitiis astris, ita & parentum temperamenta, non solùm ex propriis astris, sed etiam à maiorum constitutione, & stellis. Vnde eorum constitutio hausta fuit, repetenda erunt. Eundem itaque erit, vt de fœtu iudicare possis, per singulos maiorum gradus, perque infinitum successionum ordinem;

& quia nemo est, qui possit Maiorum suorum omnes genituras proferre, consequens est, non posse Astrologum omnes causas inspicere, è quibus foetus ducit originem. Dices non ex astris parentum temperamentum colligi sed ex externo corporis habitu, ex multis variisque accidentibus, & operationibus. At hæc egent diuturna obseruatione, Genethliaci verò vno die conficiunt genituras, quid, quoddam parentes sæpè longè distant, & obseruari non possunt, sæpè diem obiere suum, sæpè detinentur morbo aliquo. Nec potest Astrologo eorum naturalis constitutio esse perspecta. Denique nihil magis lubricum, quàm ex externis signis de interna corporis constitutione coniecturam facere, id quod libelli de signis complexionum accuratius docuimus.

Quoddam si Cardanus, qui & Philosophum Medicum egit, in suis illis iudiciis, quæ ad finem commentariorum Ptolemæi adiunxit, in prædicendo stellarum statum, considerat præterea nihil, quid facient puri Astrologi, qui nihil præter stellas norunt? Si Magistri Mathematicorum, à quibus hanc disciplinam cæteri tanquam è fonte hauriunt, cælo toti defixi nullam habent cæterarum causarum rationem, quid aget vulgus Astrologorum, qui innituntur Maiorum disciplinæ, & tanquam oues pabulabundæ duces sequuntur suos pecorisque Magistros?

Ego verò etiam si velint Genethliaci has causas inquirere, non video posse, faciuntne id tanquam Astrologi? saltant extra chorum, tanquam Medici? ubi didicerunt Medicinam? audiendi potius sunt Medici de re medica, quàm Genethliaci. Cur Medici, qui exercitatissimi sunt, non profitentur iudiciariam? & inanes diuinationes, profiteri certè possent, si Astrologus, quàm Medicus, eam artem exerceret.

Largiamur id planè, ut aliquando compertum habeant parentum habitum, at non semper ab eodem viro genituram fortem, sed neque semper debilem; sed alias aliam procedere scribit Hippocrates libro de genitura, quam seminum inconstantiam proficisci ex variis eiusdem corporis commutationibus, quas singulis diebus, vel potius horis experimur, docet idem Hippocrates. Quis autem obseruare potest omnes mutationes, quæ singulis momentis humano corpori contingunt? Concedamus id quoque notare Astrologos; num obseruare etiam possunt mulierum cibum, potum, somnium, vigilias, occultos animi motus, appetitiones, mœrores, lætitiâ, timores, curas, sollicitudines, saltationes, negoria, repentinos casus, à quibus foetus pendere quamdiu in vtero materno continetur, supra probatum est? Nisi enim hæc omnia cognita, & perspecta habeant Astrologi, non minus incertis ducentur iudiciis, quàm qui visa trabe asserat ex ea cymbam fabrefactum iri; quia cymba non fit sine trabe; qui leui nube conspecta pluuias statim futuras denunciet; quia sine nube non pluit; qui incidit in equum in nemore pascentem, & inde equestre bellum vaticinetur; spectatis enim astris de vita, de morte, de integritate, de ægritudine, de sexu, de incolumitate foetus denunciant, quæ ab innumeris aliis causis Astronomis planè ignotis dependere, nulli dubium esse potest. Obseruent itaque mulieres vtero gerentes domi, forisque in choræis, in conuiujs, in itinere, in quiete, in Sole, in umbra, in lecto, in sterquilinio, in balneo, in ludo, inter amicos, inter inimicos, inter domesticos, inter alienos; noctu, die, æstate, hyeme, quæ omnia si obseruari non possunt, ut verè non possunt, nemo non videt, quam temerè, cæcòve casu diuinant, quæcumque diuinant.

CAPVT

CAPVT QVINTVM.

Quæ de parentum stellis Astrologi comminiscuntur.

SOLEM & Saturnum patribus, Lunam & Venerem matribus naturaliter assimilari scribit Ptolemæus lib. 3. cap. 4. [Quapropter (inquit) quemadmodum harum stellarum qualitates ad inuicem , & cum aliis inueniuntur ; ita fore parentum qualitates, existimandum est. Quid hac fabella frigidius ? & quid habet Saturnus commune cum patribus ? frigidissimus cum calidis, & qui nisi sint femina calidiores, patres non fiunt ?]

Dicant, si possunt, cur non potius Iouios fecerunt patres ? quid enim de Ioue Ptolemæus libro primo, capite quarto ? [Stella (inquit) Iouis temperatæ naturæ est ; media enim fertur inter frigidificam Saturni, & æstuosam Martis ; calefacit autem, & humectat, sed, quia calefaciendi vis præcellit, ideo fecundi ab illo venti excitantur. Cur non aptius præficitur patribus Iouis, quàm Saturni sydus ? An quia humidum Iouis alienum est à patribus ? magis aliena est Saturni siccitas ; humidum enim, & calidum iuuenile temperamentum est, & fecundum. Astrologi verò senile temperamentum ex frigido, & sicco attribuunt patri. Quid magis præposterè asciscere potuerunt ? An fabulosam Saturni canitiæ dignam auctoritate patris existimarunt ? quando cessabunt fabellæ ? sed & illud rogo. Saturnus, & Sol præsumtne patribus, quia generant, an quia mares sunt ? si quia mares, non præerunt parentibus modò, sed etiam fratribus, & filiis. At his alias stellas præficit Ptolemæus libro 3. cap. 5. lib. 4. cap. 5. [Præerunt etiam omnibus ciuibus, & accolis eiusdem loci, si quia generant, eodem res recedit : nam & fratres, & filij, & consanguinei, & vicini, & amici, & ciues generant : & non rarò simul, quorum omnium dispar, & dissimilis est conditio.]

Explicent, obsecro, cur hæ stellæ non agunt, nisi in eos ; qui generationi dant operam, & quando generationi dant operam ? an non idem corpus habent, eisdemque qualitates, ante, & postea ?

Adhæc non video, quid hæ stellæ parentibus afferre possint, quod iisdem non afferant, etiam si non generarent, quid in illis immutant ? an fortunas ? sunt nimis externæ. An dignitatem ? continuò cadent è Magistratu. An valetudinem ? & hanc aliunde, quàm à stellis repetit Aristoteles, lib. 7. de historia animalium, capite primo, Galenus libro quartodecimo de usu partium. probent mihi ineptum esse Aristotelem, desipere Galenum.

Sed esto, afficiantur parentes ab astris sæpe aptius ad generationem matres afficerentur à Sole, quàm à Luna, videlicet, si frigidæ, & humidæ nimium essent, sæpe melius patres commouerentur à Luna ; nimirum si nimium essent sicci. Denique cum aliis vnum, aliis aliud sydus congruit magis, quo igitur consilio vnam de omnibus legem statuunt ? Non secus hi faciunt, quàm si phlebotomiam omnibus morbis adhiberent, quia morbi frequenter, ex vitiosis humoribus existunt, quos expedit vnà cum sanguine imminuere. At quid longo morbo defessis, aut viribus pœnè consumptis ? quid morbis nonnullis, quibus phlebotomia lethalis est, præcipièrne emittere sanguinem ? Nec illud præte-

ribo, quod Genethliaci docent, has stellas in occasu senectutem, in ortu pueritiam, medio cœlo iuuentutem protendere. hinc enim fit, quamdiù hæc astra ad occasum vergunt, non conuenire ad procreandum nisi senes, in medio cœli dum sunt, non dare operam Veneri, nisi iuuenes, dum oriuntur solum, pueros concumbere, quis audiuit vniquam tam lepidum apologum?

CAPVT SEXTVM.

Cur filij similes parentibus.

SATIS opinor, superque labefactata sunt Mathematicorum apotelesmata, verum, ne qua vel illis ad tergiuersandum, vel nobis ad præuariandum, facultas reliqua foret, suam natura interposuit auctoritatem, & publicam fidem, in ore filiorum, in oculis, in frontibus, in lingua, in moribus, suum sculpsit testimonium, similitudinem, & quasi imaginem, parentum; ut hæc tam illustis, tam conspicua nota filios à stellarum dominatu vindicaret, & ad parentum iura reuocaret. [Naturalissimum (inquit Aristoteles lib. 2. de anima, text. 24. viuentibus est, quæcumque perfecta, & non mutilata sunt, generare sibi simile: cum igitur filij referant parentes, frustra Genethliaci è cœlo accersunt causas foetuum effectrices. Cur obsecro stellæ assimilant filios parentibus, potius quàm aliis quibuscumque? an quia parentes indefinitam stellarum efficientiam finiunt, ac terminant? nihil ex stellis pronunciari poterit de foetu; generale enim quod est nihil indicare valet singulare, & determinatum. Commune (inquit Arist. libro quarto de generatione animalium cap. 3. semper in generando magis quod proprium, & particulare est; coriscus enim & homo & animal est: sed proprius à proprio distat homo, quàm animal, generat autem, & quod particulare est, & quod genus est; sed magis quod particulare.]

Nec naturæ modo Antistites Philosophi; sed Poëtæ etiam rem tam perspicuam viderunt.

Horatius lib. 4. Carminum, Ode 4.

*Fortes creantur fortibus, & bonis
Est in iuuentis, est in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant Aquila columbam.*

Virgilius libro quarto Æneidos:

*Saltem, si qua mihi de se suscepta fuisset
Ante fugam saboles, si quis mihi paruulus aula
Luderet Æneas, qui te tantum ore referret.*

Iterum Ecloga prima:

*Sic canibus casulos similes, sic matribus bædos
Noram. -----*

Martialis lib. 6. Epigrammatum ad Nepotem:

*Est tibi, qua patrij signatur imagine vultus,
Testis materna nota pudicitia.*

Iterum eodem libro ad Cinnam:

Dactyl

*Pater, ex Marulla, Cinna, factus es septem,
Non liberorum (namque nec tuus quisquam,
Nec est amici, filiūve vicini):
Sed in grabatū, tegetibūque concepti
Māterna produnt caputibus suis furcā.
Hic qui retorto crine Maurus incedit,
Soholom fatetur esse se Cogifantra.
At ille sima nare, turgidū labrū,
Ipsa est imago Pannici palatritia.
Pistorū esse tertium, quū ignorat?
Quicumque lippum nouit, & videt Damam,
Quartus cinada fronte, candido vultu,
Ex concubino natus est tibi Lygdo:
Pracide, si vis, filium, nefas non est.
Hunc verd acuto capite, & auribus longū,
Qua sic mouentur, vt solent asellorum,
Quis morionis filium, neget Gyrtia?
Dua sorores illa nigra, & hac rufa:
Croti choraula, villicique sunt Carpi.*

Hesiodus libro primo Operum & Dierum:
Es similem sobolem genitricis patribus edunt.

Euripides in Electra:

*Solet enim idem sanguis paterno
Pleraque similia corpori producere.*

Nec solum filios parentibus similes esse Poëtæ scripserunt, sed etiam causam
attigerunt similitudinis: in vnaquaque enim re materia valet plurimum.

Virgilius libro primo Georgicorum:

*Deucalion vacuum lapides iactauit in orbem,
Vnde homines nati durum genus. ———*

Durum (inquit Seruius) propter lapidem, vnde nati sumus.

Idem libro 4. Æneidos:

*Nec tibi diua parens generis nec Dardanus autor,
Perfide, sed durū genuit te cautibus horrens
Caucasus, Hyrcanāq, admorans vbera tigres.*

Et libro octauo Æneidos:

Génque virum truncis & duro robore nata.

Quidius libro primo Metamorphoseon:

*Inde genus durum sumus, experiensque laborum,
Et documenta damus, qua sumus origine nati.*

Idem in epistola Didonis ad Æneam:

*Te lapis, & montes, innataque rupibus altis
Robora, te sua progenere fera.*

Statius libro tertio Thebaidos:

———— Scopulisque sata vel robore gemes.

Et libro primo Sylvarum in epithalamio Stellæ & Violantillæ:

*———— Duro nec enim ex adamante creati:
Sed tua turba sumus. ———*

Cur

Cur nos diutius Poëtæ morantur? Nónne & Iurifconfulti sapientiffimi viri ad l. Gallus, ff. de liberis & pofthumis. quoties dubitatio incidit ad quem maritum proles pertineat, ad mortuum, an ad viuum, ex fimilitudine prolis de lite ftatuendum effe docent? Legatur Alciatus l. quæret, de verborum fignificatione: legatur Alb. l. feptimo mense, ff. de ftatu hominum: legatur Raphaël Fulgofius confil. 2. 12. col. 3. legatur Marcius Salomanius l. gallus, ff. de lib. & poft-
humis: legatur Andreas Tiraquellus l. feptima, connubialium glosfæ primæ, parte 7. num. 52.

Nos verò illud potiùs doceamus, cur filij aliquando patri, aliquando matri, non raro auo aliifque maioribus, interdum nulli fuorum fimiles procreentur, & Aristotelis præfertim, cui à multis iam feculis omnes Sapientes fubmiferūt fafcès, verbis id doceamus; is enim libro primo de Generatione animalium, cap. 19. ita differt: [Atque vt filij fimiles fint parentibus ratio exigit, fimile eft enim quod ad partes accefferit ei quod remanet. Itaque femen manus, aut faciei, aut totius animalis, eft manus indefinita, aut facies, aut animal totum indefinitum, & quale illorum quodcumque eft actu, tale femen potentia eft, aut corpulentia fua, aut facultate, fiue virtute, quam in fe ipfo contineat.] Et libro quarto, cap. 3.

[Eædem (inquit) caufæ funt, & vt alij fimiles parentibus generentur, alij dif- fimiles, alij patri, alij matri, tum corpore toto, tum partibus fingulis, & paren- tibus magis, quàm maioribus fuis, & iis potiùs, quàm quibuflibet, ac mares po- tiùs, patri, fœminæ matri, alij nulli confanguinco fimiles, fed tamen homini fimiles, alij ne homini quidem, fed monftro; qui enim fuis parentibus fimilis non eft, monftum quodammodo eft, difceffit enim in eo, quodam modo na- tura ex proprio genere, cœpitque degenerare; fed initium primum degeneran- di eft, fœminam generari, non marem, verùm hoc neceffarium eft naturæ, ge- nus enim feruari oportet eorum quæ fœmina, & mare diftinguantur. Sed cum fieri poffit, ne aliquando fuperet femen maris, aut ob ætatem iuuenilem, feni- lémve, aut ob aliam huiufmodi caufam, fœminam ob eam rem gigni neceffe eft, at monftum gigni non neceffe eft, fcilicet ad caufam cuius gratia, & fi- nem, quamquam per accidens neceffe eft; nam principium hinc fumatur oportet.]

Et infrà in generatione interdum patrem, interdum matrem docet domi- nari, quando pater dominatur, filios patri nafci fimiles; quando mater, matri.

[Sed cum omne (inquit) quod mutatur, non in quodlibet, verùm in fibi op- pofitum tranfeat, ideo & quod in generatione non fuperatur tranfeat in oppo- fitum neceffe eft pro ea facultate, qua non fuperauit, quod generat, mouetque. Quod fi quæ eft mas, non potuit, fœmina gignitur; fed, fi quæ eft Corifcus, aut Socrates, non patri, fed matri fimile gignitur, vt enim omnino patri mater op- ponitur, fic fingulis generationibus fingulæ generantes opponuntur, fimili- que modo in fequentibus facultatibus agitur; femp enim in fequentem, & proximum maiorum potiùs tranfitur, tam in patre, quàm in matre; infunt au- tem motus alij actu, alij potentia; actu infunt motus eius qui generat, & vni- uerfalium, vt hominis, & animalis; potentia infunt motus fœminæ, & maio- rum, tam in patre, quàm in matre. Mutatur igitur tranfiens in oppofita; motus autem eorum, qui creant, foluuntur in propinquos. V.g. motus eius, qui gene- rat, fi foluatur, primum differentia minima in motum patris tranfbit, mox in
aut,

qui, atque deinceps adhuc modum in cæteros similes. In fœminis quoque transitus fit, motus enim concipientis in motu soluitur matris, si non in eum, in auix, eodémque modo, in superiores, sed potissimum, ita natura fert ut quæ mas, & quæ pater est simul, & superet, & superetur, parum enim discriminis est. Itaque, ut simul utrumque eueniat nequaquam difficile est; Socrates enim vir talis quis est: quamobrem mares magna ex parte similes patri existunt, fœminæ matri; simul enim in utrumque disceditur. Opponitur autem fœmina mari, mater patri, discessusque in opposita fit; sed si motus, qui à mare est, superarit, qui verò à Socrate est, non superarit, aut hic superarit, non ille, ita eueniet, ut mares similes matri, fœminæ similes patri, generentur. Item, si motus soluantur, & quæ mas est, seruetur, Socrates autem solvatur in patris, mas erit auo similis, aut alicui cæterorum superiorum maiorum, prout solutio retenderit, sed si quæ est mas superetur, fœmina erit similis potissimum matri. Si autem, & hic solvatur motus, matri assimilabitur, matris, aut alicui, superiorum pari ratione: Idem modus partium quoque est, sæpe enim aliæ patri similes, aliæ matri, aliæ maiorum alicui similes, constituuntur; insunt enim, & partium motus, alij actu, alij potentia, ut sæpius diximus. Omnino subiicienda sunt, tria illa: vnum, quod modò dixi, motus inesse, alios potentia, alios actu; alterum, degenerare in oppositum, quod superatur; tertium, transire in motum proximum id, quod soluitur, & si minus soluitur in propinquum; si magis, in remotiorem discedere; demumque ita confundi, ut nemini suorum similes prodeat, sed commune tantum relinquatur ut homo sit, cuius rei causa est, quod commune particularia consequitur omnia; homo enim vniuersale est, Socrates pater; & quæcumque est mater, particulate est; causa, ut motus soluantur, est, quod omne agens patitur etiam à patiente; ut quod secatur, hebetatur, ab eo quod secatur; quod calefacit, refrigeratur à calefcente, denique quodcumque mouet, excepto primo, mutuò mouetur aliquo motu. V. g. quod pellit pellitur quodammodo, quod premit premitur; interdum autem ita fit, ut quod agit, magis patiatur, quàm agat, & refrigeretur quod calefacit, & calefcat quod frigefacit, cum autem nihil fecerit, aut minus quàm ipsum affectum est. Dixi de iis, cum de ratione agendi, patiendique docerem: videlicet quibus quod patitur, nec superatur, aut defectu facultatis eius, quod coquit & mouet, aut copia, frigiditateque eius, quod concoquitur, & distinguitur; cum enim partim superet, partim non superet, facit multiforme, quod constituitur, ut athletarum nonnullis per vsum cibi nimium accidit; cum enim per copiam pastus natura nequeat superare, ut proportionem augeat, formamque seruet eandem, diuersæ efficiuntur partes, & aded interdum, ut nihilo ferè similes primis euadant. Proximus huic est morbus, quæ Satyriam appellamus; etenim in eo præ abundantia fluxionis, aut flatus crudi in partes faciei decumbentis, facies animalis diuersa, & Satyri apparet. Sed quam ob causam mares, & fœminæ generentur, & alij parentibus similes, fœminæ fœminis, mares maribus, alij è diuerso fœminæ patri, mares, matri, denique alij, maioribus suis similes, alij suorum nemini similes existant, idque tum corpore toto, tum partibus singulis, de iis, inquam, omnibus dictum iam est. Sententiæ autem aliorum, etiam naturæ interpretum, sunt de his rebus, scilicet, quamobrem similes parentibus generentur; afferunt illi duplicem modum rationis; nonnulli enim ita censent, ut ab utrovis plus seminis venerit, ei similes magis, generentur æquè toti totum, & parti

K

pars,

pars, quasi ex vnaquaque parte semen decidat; sed si pars de vtroque venerit, similis neutri procreatur. Quod si falsum est, nec omni ex parte decedit, constat, nec similitudinis, nec dissimilitudinis id causam esse, quod referunt, tum etiam quemadmodum simul & foemina sit, & patri similis, aut mas, & similis matri, non facile explanare possunt; qui enim, vt Empedocles, aut Democritus, causam de mare, & foemina reddūt, impossibilia modo alio dicunt; sed qui plus, minúsve à mare, aut à foemina secesserit, alterum marem, alterum foeminam gigni causantur, ij nequeunt explicare, quemadmodum foemina patri similis, mas similis matri reddatur; simul enim plus de vtroque venire impossibile est. Adhæc, cur similes maioribus suis magna ex parte, remotisque generetur, cum nihil feminis ab illis fecerit, nihil profecto isti, quod bene tueantur, habent: sed, qui reliquum similitudinis modum afferunt, ij tum cætera, tum verò hoc melius dicunt; sunt enim, qui semen genitale dicant, quamuis vnum, tamen veluti omnifariam quamdam esse multorum seminum mixtionem. Itaque vt si quis multa saporum genera, in eodem humore miscuerit, móxque inde sumat, possitque sumere semper non tantundem ex vnoquoque, sed modò huius, modò illius plus, aliàs etiam ex hoc sumat, ex illo nihil sumat: sic in femine genitali esse, cum ex multis, ac variis mixtum sit; à quocumque enim gignente accesserit plurimum, ei similem forma generari. Sed hæc ratio nec plana est, & passim fictitia est; vult hæc non actu, sed potentia inesse, quam omnifariam feminis mixtionem appellat, & quidem ita dici melius est; illo enim modo impossibile est, hoc possibile est. Verum, qui ita causam reddunt; nullo modo afferre rationem de omnibus facile poterunt, cur foemina, cur mas gignatur; quamobrè sæpenumero foemina patri similis, mas matri proveniat, atque etiam de maiorum similitudine. Adhæc qua de causa interdum homo quidem, sed nulli suorum similis generetur. Aliàs vsque adeò: procedendo degeneret, vt demum ne homo quidem, sed animal tantum aliquod existat, quæ monstra dicuntur.

Explicationem horum si aliquis desiderat, præstabo paraphrasim brevissimam; quoties plures causæ vnum quid efficiunt, illa, quæ actiuosa magis est, assimilatur sibi magis effectum, & quò fortior fuerit aliis, eò magis sibi similem effectum efficit: ad procreationem autem foetus, mater, patérque conueniunt; Quicumque igitur maiori vi præditus fuerit, & ea ratione, qua alteri præstat, magis foetum sibi similem efficiet; & eatenus reddet sibi similem, qua superat alterum. Contingit interdum, matrem efficacem magis esse, interdum patrem, ratione vel alimenti, vel laboris, vel temperamenti naturalis, vel morbi, & accidentarij temperamenti, patri igitur interdum, interdum matri magis similes filij procreantur: rursus contingit aliquando patrem vna in re, matrem in alia superare; aliquando igitur vna parte patrem, alia matrem filius referat necesse est; nam si pater superat, quæ mas est, non quæ Socrates, mater contra superat, quæ talis est, non quæ mulier procreabitur mas, sed similis matri, non patri: si mater fortior fuerit quæ mulier, & pater quæ Socrates, gignetur mulier, sed similis patri; si impediatur pater ne possit sibi perfectè foetum assimilare, assimilabit auo, vel aliis maioribus, quibus ipse genitus est: denique interdum causæ, quæ foetum constituunt, ita & agunt, & patiuntur, vt earum vires omnino miscantur, sicut multi saporibus vnico liquore misceri solent: & tunc nulla causarum valet sibi similem foetum reddere, sed procreatur foetus ab vtroque parente

parente dissimillimus. Hæc Aristoteles eo loco.

De qua re iterum libro septimo de historia animalium, capite 6. [Gignuntur quoque læsi ex læsis, v. g. claudi ex claudis, cæci ex cæcis. Denique similes sæpenumero in re, quæ præter naturam comitetur, & signa habentes sibi cognata hæreditaria, vt vetrucas, vt nauos, aut cicatrices, aut aliquid aliud generis eiusdem. Iam tale quid, vel tertia prole post regeneratum est, vt cum quidam suo in brachio puncti notam haberet, filius non id retulit, sed nepos, ea corporis parte nigritiem quandam habens confusam, prodiit. Sed raro hæc eueniunt. Integri autem è mancis ne gignantur, nulla res obstat, & sæpissime ita agitur. Similes etiam aliqui parentibus, aut auis, suisque maioribus generantur: aliqui similitudinis nihil referunt. Redditur etiam vel post plures eiusdem profapia, vt in Sicilia eius, quæ adulterium cum Æthiope commiserat, filia non colore patris Æthiopis retulit, sed qui natus ex hac est; is auum Æthiopem regenerauit. Fœminæ magna ex parte matri, mares patri proueniunt similes; sed fit etiam è diuerso, vt fœminæ patri, mares matri similes procreentur; particularim etiam similes fiunt, vt alia corporis parte similes sint patri, alia matri; gemini, vel dissimiles inter se nati iam sunt, sed plurimi magna ex parte similes prodeunt; nam & quædam cum septimo die à partu concubuiisset, concepissetque, peperit similem superiori quasi geminum: naturæ etiam ratione aliæ sibi, aliæ suo marito similes generant, vt equa Pharsalia cognomine Iusta.]

Hæc Peripateticorum princeps; sed & eadem Stoicorum præco, & quasi Pica Lucretius, lib. 4. rerum naturalium:

*Et commiscendo cum semine fortè virili
Fœmina, immulsi subita vi, corripuitque.
Tum similes matrum, materno semine sunt,
Vt patribus patrio, sed quos vtriusque figura,
Esse vides iustim, miscentes vultu parentum,
Corpore de patrio, & materno sanguine crescunt.*

Eadem Empedocles, cæteri que omnes Philosophi apud Plutarchum, libro quinto de placitis Philosophorum, cap. 11.

Eadem & Medici, & Medicorum pater Hippocrates lib. αβ' γ' ο' ς, id est, de genitura; Galeus libro de fœtu, & Auicenna 21. Tertij.

Nec aliam causam præterire debeo fœtus in varias formas affigentem, imaginationem eorum, qui generationi dant operam; [Similitudinum quidem, ait Plinius libro 7. Historiæ naturalium capite 12. in mente reputatio est: & in qua credantur multa fortuita pollere, visus, auditus, memoria, honestæque imagines sub ipso conceptu cogitatio etiam vtriuslibet animo, subito transuolans, effingere similitudinem, aut miscere existimatur; ideoque plures in homine, quàm in cæteris omnibus animantibus differentiæ; quoniam velocitas cogitationum, animique celeritas, & ingenij varietas multiformes notas imprimit, cum cæteris animantibus immutabiles sint animi, & similes omnibus, singulisque in suo cuique genere, cuius varietatis subiicit exempla quàm plurima.

Et Aristoteles sect. 10. problem. 12. quærenti cur proles cæterorum animantium magis quàm hominis sui parentis similem gerat naturam, respondet: [An quòd homo vago, variòque plurimum animo in coitu est: prout

autem pater, matérve in conceptu affecti fuerunt, ita partus euariant; cætera verò animantia omnia, aut certe plurima rei tantum ipsi intendunt.] Et Hippocrates, auctore Cœlio Rodigino lib. 11. lectionum antiquarum cap. 15. [Cum Æthiops, quæ pulcherrimum filium ediderat, suspecta esset adulterij; iussit spectari, quid artis Pictoriæ in eius cubiculo esset; reperitque egregiis signis, omni eam suspicione liberauit.] Marcus item Tullius libro primo Tusculanarum quæstionum ita scribit: [Similitudo magis apparet in bestiis, quarum animi sunt rationis expertes: sed in his quoque phantasmata suam vim habent.] Id quod Iacob etiam intellexit Genes. cap. 30. tollens enim virgas populeas virides, & amygdalinas, & ex platanis, ex parte decorticauit, detractisque corticibus in his, quæ spoliatae fuerant, candor apparuit: illæ verò, quæ integræ fuerant, virides permanserunt, atque in hunc modum, vbi color effectus est varius, posuit vir magnus virgas in canalibus, vbi effundebatur aqua, ut cum venissent greges ad bibendum, ante oculos haberent varij coloris virgas, dum concuberent, factumque est, ut in ipso calore coitus, oves intuerentur virgas & parerent maculata, & varia, & diuerso colore respersa. Neque verò, ut hæc argumentatio magis, ac magis in Genethliacam vanitatem exacuat, pigebit me, hæc adscribere Plinij verba, libro septimo naturalis historiæ, capite 12. qui varia huius rei exempla recenset. [In Lepidorum genere (inquit) tres intermisso ordine obducto membrana oculo genitos accepimus, similes quidem alteros auo, & ex geminis quoque alterum patri, alterum matri, annoque post genitum maiori similitudine, ut genitum quosdam sibi similes semper parere, quosdam viro, quosdam nulli, quosdam foeminam patri, marem sibi. Indubitatum exemplum est Nicei nobilis Pictoris Byzantij, geniti, qui adulterio Æthiopis matre: nata nihil à cæteris colore differente, & ipse auum regenerauit Æthiopem. Similitudinum quidem in mente reputatio est, & in qua creduntur, multa fortuita pollere visus, auditus, memoria, honestæque imagines sub ipso conceptu, cogitatio etiam vtriuslibet animum subito transuolans effingere similitudinem, aut miscere existimatur; ideoque plures in homine, quàm in cæteris omnibus animantibus differentiæ, quoniam velocitas cogitationum, animique celeritas & ingenij varietas multiformes notas imprimit, cum cæteris animantibus immobiles sunt animi, & similes omnibus singulisque in suo cuique genere Antiocho Regi Syriæ, è plebe nomine Artemon, in tantum similis fuit, ut Laodice coniux Regia, necato iam Antiocho, mimum per eum commendationis, Regni que successione peregerit. Magno Pompeio Vibius quidam è plebe, & Publicius etiam seruitute liberatus, indiscreta propè specie fuere similes, illud os probum reddentes, ipsumque honorem eximie frontis. Qualis causa patri quoque eius monogenis coci cognomen imposuit. Tum Strabonis à specie oculorum habenti vitium imitata, & in seruo Scipioni Serapionis, is erat suarj negotiatoris vile mancipium eiusdem familiæ Scipioni, post eum cognomè Salurio Mimis dedit; sicut Spinter secundarum, tertiarumque Pamphilus collegio Lentuli, & Metelli coll. in quo perquam importunè fortuitum hoc quoque fuit duorum simul Consulium, in scena imagines cerni. E diuerso Lucius Plancus Orator histrioni, Rubrio cognomen imposuit; rursus Curioni patri Burbuleius; itémque Messalæ Censorio Monogenes perinde histriones, Suræ quidem proconsulis, etiam rictum in loquendo, contractionemque linguæ, & sermonis tumultum non imaginem modo

Piscator

Piscator quidam in Sicilia reddit. Cassio Seuero celebri Oratori, armentarij Mirmidonis obiecta similitudo est. Toronius M. Antonio iam triumviro eximios fornæ pueros, alterum in Asia genitum, alterum trans Alpes, vt geminos vendidit, tanta vnitas erat; postquam deinde sermone puerorum detecta fraude à furente Antonio increpitus est, inter alia magnitudinem pretij conquerente, (nam ducentis mercatus erat sestertiis) respondit versutus ingenij Magno, ob id ipsum se tanti vendidisse, quoniam non esset mira similitudo in vllis, eodem vtero editis, diuersarum autem gentium natales tam concordij figura reperiri, supra omnem esse admirationem, adeoque tempestiuam admirationem intulit, vt ille proscriptor animus, modo & contumelia furens, non aliud in censu magis, & fortuna sua duceret.

Probent nunc Astrologi, omnes Philosophos in re hac allucinatos esse, omnes scriptores deceptos; se solum verum vidisse. Errassent autem, si in parentes filiorum similitudinem retulissent, quæ à stellis, stellarumque configuratione est. Doceant, cur grauissimi viri nullam stellarum mentionem fecerint si existimarunt fœtus confirmationem, à constitutione cœli pendere. Dicant, cur sub quacumque constellatione formatur fœtus, si mas fortior est, si magis robustus, si præcipuas in generatione partes egit. Patri similis prodeat puer. si verò prædominatur mulier, cur hæc, quæcumque effulgeant stellæ, cur reddat sibi partum similem? & quam obsecro vim hac in re exercent stellæ conceptui præsidēs? nullam planè. sed & illud quæso, si quod ius astra in fœtu habent cur patri potius, quàm vlli alteri virorum similem effingant filium? Saturnus quidem, & Sol, qui patribus præsunt, Socrati potius, quàm Platoni non fauent: Luna & Venus omnibus matribus adsunt. Vnde igitur similitudo cum hoc patre? cum hac matre, potius quàm cum aliis?

Rursus cum eodem temporis momento, sub iisdem stellis Gemini seminètur, cur vnus aliquando patri, alter matri similis prodeat, explicare oportet Astrologos. Præterea respondere eisdem oportet, cur omnes, quæ eodem tempore vtero concipiunt (conciipiunt autem plurimæ) similes patri, vel matri, vel alteri maiorum liberos non fundant. Ad hæc, cur quædam semper sibi, quædam marito, quædam nulli maiorum, quædam mares sibi, fœminas viro similes edant. Item Niceius Nobilis Pictor, ex adulterio Æthiopis matri nihil à cæteris differente natus, auum Æthiopem cur regenerauit? Cur in Lepidorum genere tres intermisso ordine obducta mēbrana oculo geniti fuerint? Postremò, cur cognitio, quæ sub ipso conceptu parentum, animos commouet effingat, aut misceat similitudinem? Expediant Genethliaci hos nodos, si possunt; si non possunt audiant Marcum Tullium, de diuinatione libro 2. [Quis non videt (inquit) & formas, & mores, & plerosque status, ac motus effingere à parentibus liberos? quod non contingeret, si hoc non vis, & natura gignentium efficeret, sed temperatio Lunæ, cœlique moderatio.] abiectisque Astrolabiis, redeant aliquando ad se: redeant ad veritatis castra: redeant in gratiam cum Philosophis, cum Medicis, cum genere humano, quòd nimium diu sub stellarum iniquo dominatu ingemiscit.]

CAPVT SEPTIMVM.

De sexus diuersitate.

[**P**RIMARIJ sexus (inquit Ptolemæus libro primo de iudiciis c. de stellis) masculinis & fœmininis, duo sunt : masculinus, & fœmininus conferenda ex suprà dictis naturis humiditas ad fœmininum, quòd illa in hoc sexu abundet, reliquæ verò ad masculinum apponentur. Proinde conuenienter traditur Venus & Luna fœminini sexus : Sol verò, Saturnus, & Iupiter, & Mars, masculini.]

Et infra : [Cæterum ipsæ etiam stellæ masculinas, fœmininâsque vires suscipere dicuntur, pro eo, atque erga tales se habuerint, mascullescere quidem matutinas, & antecedentes; Vespertinas, & sequentes effœminari.] Ita sexuum diuersitatem distinguit Ptolemæus, tum eo loco, tum libro tertio, cap. sexto, quæ reliqui Astrologi tanquam oracula è cœlo delapsa impensè venerantur. At Philosophi & Medici haud paulò meliùs diuersitatem sexus deducunt ex parentum habitu, & constitutione, quorum, vt magna potestas, ita mira varietas.

[Si ab vtrisque parentibus (inquit Hippocrates libro *ἐν τῷ γένει*, id est, de genitura) semen fortius prodierit, partus exit masculus; si verò debile, fœmina nascetur.

Vtrum autem multitudine, ac copia præualuerit, iuxta illud ipsius partus nascetur; si enim multò plus fuerit debilis seminis, quàm fortioris, superatur forte, & debile, permistum in fœminam transit, si verò plus fuerit fortis seminis quàm debilis, superatur debile, & in marem transit, quemadmodum si quis ceram, & adipem misceat, & de adipe tamen plus conficiat, eaque ad ignem liquefaciat, quamdiu quidem liquida fuerint, non apparet, vtrum tandem horum superet, vbi verò congelata fuerint, tunc iam conspicuum est, quòd adeps ceram copia superet. Sic habet etiam masculi & fœminæ genitura: quòd verò in fœmina, & in viro genitura fœminina sit, & masculina, ex factis manifestis coniectare licet; multæ enim mulieres iam fœminas pepererunt ex propriis viris, verùm ad alios viros transgressæ, masculos genuerunt; & viri illi ipsi, ad quos mulieres fœminas pepererunt, ad aliarum mulierum mixturam progressi masculos genuerunt. Atque hæc sanè ratio declarat, tum virum, tum fœminam, & fœmineam, & masculam genituram habere, nam apud quos viros fœminas pariebant, superabatur fortius, tamen à copia debilioris, & gignebantur mares.

Idem libro de natura pueri, quòd fœmina posterius conformatur, & coarticulatur, causa hæc est, quòd genitura fœminea debilior est ac humidior, quàm mascula; & iuxta hanc rationem necesse est, posterius conformari fœminam, quàm masculum, atque ea gratia etiam purgatio diuturnior est in fœminâ, quàm in masculo.

At non semper iidem parentes eodem modo affecti sunt, ideòque non semper ex iisdem simile semen procedit, nec iidem semper mares aut fœminas generant, sed nunc marem, aliàs fœminam fundunt.

[Non

[Non semper (inquit Hippocrates libro de genitura, ab eodem viro genitura fortis, sed neque semper debilis, sed alias alia, atque sic etiam in muliere res habet, ut minimè mirandum sit, easdem fœminas, eisdemque viros sobolem masculam, & fœmininam producere.] Hippocratis doctrinam cumulatè explicauit Galenus libro decimoquarto de usu partium, capite sexto, copiosèque ostendit, tam in viro, quàm in fœmina fortiolem partem esse dexteram, calidiorèque non solum, quodd secus à sinistra nutriatur, sed quodd plus ab hepate in illam caloris redundet; hepar enim cum ad dexteram partem situm sit, partes quæ ad hepar propiùs accedunt necessariò calore maiori perfunduntur. Et quoniam masculus fœmina calidior est, fœtum, qui in dextera parte matris formatur, vel ex dextera patris latere decusus est marem esse oportet, contingere quidem potest, ut semen adeò forte sit, ut etiam in sinistra parte mas generetur, vel adeò debile, ut in dextera fœmina gignatur, sed cæteris paribus dextram partem contendit Galenus maribus, sinistram fœminis aptiorem esse formandis. Quare subdit: [Potest tamen accidere, ut interdum à caloris, qui semini inest, vi subacta, masculum pro fœmina fœtum fieri permittat, hoc certè est rarum magnòque eget excessu; ut plurimum autem masculus in dextera, fœmina in sinistra parte inuenitur.]

Nec Aristoteles generationis diligens, & accuratus peruestigator, rem hanc silentio præteriiuit, nam libro quarto de generatione animalium, capite primo. [His (inquit) ita subiectis apertius fortasse iam fuerit, qua de causa alterum mas, alterum fœmina fiat: cum enim principium non superat, neque concoquere potest, propter caloris inopiam, neque ducit in suam formam, sed tantisper superatur, mutari in contrarium necesse est, contrarium autem maris fœmina est, & cum facultatis suæ virtutis differentiam habeat, instrumentum quoque habet auersum, itaque in tale mutatur. Parte autem aliqua opportunè mutata, constitutio tota animalis multò discrepat forma. Licet hoc perspicere in spadonibus, qui vna parte truncati, tam à pristina forma discedunt, parumque à fœmina specie distant, cuius rei causa est, quodd partes nonnullæ principia sunt, principio autem mutato, multa ex iis, quæ sequuntur, mutari, & dimoueri necesse est.]

Adhuc capite secundo eiusdem libri: [Nouella & senescens ætas magis quàm florida fœminas generat, in altera enim calor nondum perfectus est, in altera deficit, humidiora etiam, & effœminatiora corpora fœminam potiùs gignunt, & semina humida magis, quàm spissà hoc idem faciunt; hæc enim omnia eueniunt caloris naturalis inopia, flatibus itè Aquiloniis, magis quàm Austrinis mares gignuntur.]

- Infra: [Pastores aiunt interesse ad maris, ac fœminæ pecoris sceturam, non solum, si ita accidit, ut initus Aquiloniis, Austrinisque flatibus fiat, sed etiam, si cum pecus coit, spectat ad Aquilonem, aut Austrum. Ita minimo interdum momento, causa datur caliditatis, aut frigiditatis; hæc verò causam complent generationis.] [Ita sexuum discrimina ex imbecillitate, vel robore parentum, ex multiplici variæque viri, ac fœminæ temperatione, ex alimento quo fit genitura, deducunt viri doctissimi: sed, quid adhuc Genethliaci, negabunt debiles, qui sunt maritos fulgentibus masculinis stellis, posse ad vxores accedere suas: fumos vendunt. An dominantibus virilibus astris, fatebuntur gigni fœminam? ruit tota Genethliaca disciplina. An fœminas tunc concipere posse inficia

infiabuntur? quo id modo, si omnia ad conceptum necessaria parata, & expedita sint? quid? quando nocte eadem, eademque noctis hora, addo etiam momento, matres plures concipiunt: pariunt autem mares alia, alia foeminas: obdormiuntne stellæ, & stertunt? Iterum perit omnis Astrologia, quæ è syderum dominatu sexuum diuersitatem deducit, agunt, vimque suam etiam tunc exerunt, eadem ergo stella foeminam, & marem generat, Ciziceni stateres, ex Cybele, & Leone, quid adhuc cœlo hæremus? An respondebunt non eodem loco dare procreationi operam plures parentes, pro locorum autem, vel minima diuersitate, etiam intra eandem ciuitatem diuersos, immò & contrarios esse syderum aspectus. Sit ita: at si, vel minima commutatio loci contrarios facit astrorum aspectus, quæ ars, quæ disciplina, obseruauit, quid vnaquæque stellarum intra eadem mœnia in hac domo efficere soleat, quid in illa, immò quid in hac ædium parte, quid in illa, hæc vel illa stella valeat: Turdus sibi suum creauit malum.

Consulant Astrologi suas stellas, rogentque qua se ratione valeant è tot angustis expedire; sed frustra consulent: nulla enim tanta est syderum vis, quæ eos ex his laqueis educere possit. Nos verò tanquam mutos pisces nallas, & retia, vndique pertentantes relinquamus: & ad alia transeamus.

CAPVT OCTAVVM.

Fœtus ab alimento potius quàm à stellis pendet.

AD D E R E poteram non pauca de sterilitate, quæ mihi suppeditât Hippocrates libro de sterilibus, & sect. 5. Aphorif. 63. Aristoteles libro 7. de historia animalium, capite primo, & libro secundo de generatione animalium, cap. 5. & 6. In quos quando incidunt prolificæ stellæ vim omnem amittunt; sed gratia breuitatis ad alimentum transgredior.

Matris sanguine ali fœtum in vtero quamdiu est, docet Hippocrates libro primo, de natura pueri, Aristot. libro septimo de historia animalium, capite secundo, Galenus libro septimo, de vsu partium, capite octauo. Multum autem interest quanto, qualive sanguine pascatur. [Cum vitium (inquit Galenus loco citato) aliquod fœtui ipsi acciderit eiusmodi, vt non amplius alimentum, quod satis sit, trahere queat; aut cum in mulieris corpore delictum huiusmodi contigerit, vt non satis sanguinis suppeditare amplius possit, eo casu operum naturæ ordo confunditur; ac perturbatur, contrariis autem affectibus maximè comprehendantur necesse est: impleantur quidem lacte ante tempus cum fœtus est imbecillis, gracilescant autem postea, cum matres alimenti penuria laborent. Vnde Hippocrates dicebat: Mulieri in vtero habenti, si lac ex mammas fluxerit copiosum, fœtus redditur imbecillis, nempe quod superfluum est. Omne sursum ad mammas ascēdat, quod fœtus in venis reliquit, cum ipse præ imbecillitate, quantum sibi ad moderatam nutritionem satis esset, trahere nequit. Quando verò rursus, inquit mulieri in vtero habenti, si mammarum graciles repente fiant aborti, & tunc fœtum quidem fortem esse putandum est, sed copiosum ei alimentum deesse, nam primum quidem ex venis matrici communibus,

mūnibus, sanguinem trahit, atque interim mammæ gracilescunt : Non ita autem multo post fit abortus, cum scilicet nutrimentum omnino deficit.] Hæc Galenus.

Nos ut à penuria alimenti ordiamur, cum fœtus ex sanguine, qui matri redūdat, nutriatur: oportet fœtui decisse pabulum, quoties matri nihil redundat alimenti, sed absumit totum, eo, quod sicciore sit temperamenti; ut de auiibus idem Galenus tradit ibidem, cap. 14. quam ob causam etiam pingues raro fœcundas esse sentit Aristoteles libro secundo, de generatione animalium, capite quinto.

Incidat itaque stellarum ferax concursus in huiusmodi mulierem : curabitne illas annon ? si non feraces stellæ fœtui satis non sunt, sed inhiberi iuarique possunt aliis causis, immò, & casibus, qui euenturi ne sint, & quando euenturi, & quibus de causis, & quamdiu duraturi ; cum ignorari soleat : frustra Astrologi sollicitant cœlum, ut de futuro fœtu responsa reddant. Si curabit, mutabitne repente aridiorem mulierem in humidiorē ? aut pinguem in gracilem ? Quis vidit vnquam momentaneas hæc commutationes ? An sensim potius & paulatim ? At momentaneus est stellarum aspectus : & quod vna constellatio inchoauit, alia superueniente destruetur : superuenire singulis momentis nouas, & contrarias stellarum formas Genethliacum axioma est.

Nec illud quærere omittam, an hæc matrum curatio, quam stellæ conceptui præsidēs ferunt, pertineat vllō pacto ad natales stellās, sub quibus matres nate sunt : si nihil pertinet, plus obtinuimus quàm peteremus : habemus enim frustra à Genethliacis obseruari natales stellās matrum : si pertinet quidquam. Primò pugnare stellās maternas cum stellis fœtus necesse est; & ad Genethliacæ artis destructionem decertare.

Deinde si qualis quæque futura sit, aut quales procreatura liberos ; ex suis, & parentum pendet syderibus : non satis erit stellās, quæ conceptui præsunt, inspicere : matrum etiā natales stellās rimari te oportet, idque per auos, & atavos eundo ad primum vsque hominem, atq; aded ad mundi exordium perueniendum.

Rursus si mater abundè suppediet alimentum fœtui, sed sanguis, quo infans in vtero alitur, sit impurus, malignus, & incoctus : eligant quodcumque voluerint Astrologi ; vel huiusmodi sanguinis improbitas manat à syderibus natalitiis matris, vel infantis etiam, vel ab aliis causis. Si aliunde quàm è cœlo, cur de fœtu euentis canunt responsa de cœlo ? Si non syderum vi, sed aliis de causis, sanguis quo puer nutritur, impurus est, omnisque fœtus ratio è nutrimento pendet, quod ex astris prælagire de fœtura possit, Astrologus habet nihil.

At si matris natalitia sydera elaborant, nutrimentum fœtui matris, potius quàm fœtus illi spectandæ sunt stellæ : qui de fœtu vult varicinari. Quid matris dixi ? Auia, proauia, atauia, tritauia, & omnium, quæ matrem antecesserunt.

Denique si fœtus Genitalia sydera apparant alimentum, inuadunt alienam dictionem, sanguinem enim matris elaborant, quæ sub alio stellarum congressu genita, sub aliis stellis, quàm fœtus degit, quantum erit dissidij inter matris, & filij horoscopus : quanta dissensio & pugna inter vtriusque cœlum : quanta in prægnantis vtero perturbatio : aliis huc, aliis illuc sanguinem auertentibus

L

astris,

astris, & tandem subeundum est illud incommodum, ut de foetu fiat iudicium: conferenda esse matris & foetum sydera: & expendendum quæ quibus præsent.

CAPVT NONVM.

Quæ matri vtero gerenti accidunt, afficiunt & foetum.

ACCIDENT gestantibus vtero plerique casus, à quibus nec foetus potest esse immunis: Scribunt Aristoteles libro 7. Historiæ animalium, cap. 4. Paulus Ægineta libro primo rei Medicæ capite primo, Plinius libro primo historiæ naturæ capite 6. aliique grauissimi viri, grauidis incesse-
re dolores capitis, vertigines, fastidium, in cibis, appetitus absurdos, languores plurimos, oculorum molestias, & tenebras: ad bonum autem habitum & valetudinem: vitamque foetus refert, primum hæc curare remediis, quæ præsertim perscribit Paulus Ægineta loco citato, & prudenter cauere ab iis quæ efficiunt embryoni: [Addeoque (inquit Plinius loco posito superius) incessus, & quidquid dici potest in grauida refert, ut salisioribus cibis vitæ, carentem vngulis partum edant, & si respirauere, difficilius enitantur. Oscitatio quidem in enixu lethalis est; sicut sterpuisse à coitu abortiuum.]

Et capite septimo. [Plerumque (inquit) abortus causa sit odor à lucernarum extinctu.] Hippocrates sect. 5. Aphorismorum, Aphorif. 24. [Mulieri vterum gestanti, si alius multum fluxerit, periculum est, ut abortiat.]

Et Cornelius Celsus, libro secundo, capite septimo, [Mulieri grauidæ, sine modo, fusa alius, elidere partum potest.]

Narrat Hippocrates, libro de natura pueri, abortum saltatricis cuiusdam ex septem saltribus: ideo libro de aëre, aquis, & locis, [Si (inquit) hyems australis fiat pluuiosa, & clemens: ver autem boreale, & siccum, & tempestuosum: primum quidem mulieres quæ vterum gestant, & partus ipsi, qui ad ver instant abortum facturas esse verisimile est: quæ verò etiam pepererint, impotentes, ac morbosos, pueros parere: ita ut, aut statim pereant, aut tenues, debiles, ac morbofi uiuant.]

Rursus sectione quinta, Aphorif. 31. [Mulier vterum gerens, secta vena, abortit, & magis si maior fuerit foetus.] Aphorif. 44. [Quæcumque præter naturam tenues existentes vterum gestant, abortiunt, priusquam crassescant.] Aphorismo 15. [Quæcumque vtero habentes à febribus corripiuntur, & fortiter attenuantur sine manifesta occasione, difficulter pariunt, & periculosa, aut abortum facientes, periclitantur.]

Denique Aristoteles lib. 7. Politicorum, cap. 16. [Sicut quæ gignuntur è terra (inquit) sic foetus ex prægnante matre, bonam, malamque valetudinem contrahunt.] Et Hippocrates libro de genitura foetus: præter suos (inquit) matris labores participat, qui locus optimum interpretem nactus est Federicum.] Bonauontura libro octauo de octomestri partu, cap. 17.

Atque hæc quidem incommoda foetibus eueniunt à matribus: matres vero propter foetum non minora subeunt vitæ discrimina. [Mulierem vterum gerentem

gerentem (inquit Hippocrates sect. 9. Aphorismorum 30. ab aliquo acuto morbo corripitur lethale est.) & Aphorif. 43. [Si mulieri prægnanti ignis facer in utero fiat, lethale est.] [Præterea euenit (inquit Aristoteles libro septimo, de historia animalium, cap. 4.) ut mulieres à conceptu corpus totum grauentur, & oculorum caligines, & dolores capitis moueantur; quæ aliis maturis, & ferè die decimo accidunt; aliis seriùs, prout magis, minùsve ex materia superuacua tentantur; nausæ item, & vomitus plurimas capiunt, & præcipuè, quibus purgationes constiterint, necdum ad vbera transeant.]

Ita matres afficiunt suos fœtus, hisque morbis, & molestiis à fœtu afficiuntur matres, quæ omnia ex matrum tolerantia, ex Medicorum solertia, ex obstetricum sedulitate, ex adiacentis aëris temperatione, ex aliorum consilio, & imperio pendere nemo non videt. Quid igitur agunt concepti fœtus præsidēs stellæ? Artem fortasse, & diligentiam Medico, aut obstetrici inspergent, qua ab his morbis prægnantem eximant? trahent Medicum, aut obstetricem ad prægnantem? curabuntne, ut vocati adsint maturè, & cum remediis opus est, dirigentne earum manus, ne quid palpando vacillent? Facient, ut mater patienter ferat Medicorum opem, præstabunt, ne dominus præcipiat ancillam saltare, auertent prægnantium insanas cupiditates, lenibunt graues curas anicularum natiæ.

Agedum, videntne Astrologi ea, quæ in matribus, ex matrum affectionibus, fœtibus contingunt in pueri, an in matris stellis? Si in pueri, indignè ferent natales stellæ matris, suum partum alienis vexari syderibus; si in matris, filij horoscopus vacat: arbitraberis matris, & filij syderalem configurationem similem esse, at filij, & matris dissimillimum est vitæ, mortisque genus. An existimabis matrem diuexari à filij stellis quoties sunt validiores; rursus filium sequi matris astra, quando firmitiora sunt suis? At qua igitur imprudentia è stellis natalitiis matris, de eius vita, morte, matrimonio, & liberis diuinas? spectandi tibi erant fœtus, priusquam aliquid pronunciares de matre. Addo, ante quam de fœtu vaticineris, expendendum tibi, & qui ex eo filij prodituri: corum enim stellis aliquando est exagitanda; si verò in matris horoscopo qui fortior est, & vincet infantis stellæ, Cernis quid fœtui euenturum, quid non euenturum sit, unde nosti utrius horoscopus matris an fœtus cessurus sit alteri. Si matris filique astra stellæ conferre, & earum vires expendere, fatendum tibi erit è stellis quæ conceptui præsidet nihil posse de fœtu certo statui, nisi consulantur, filiorum, nepotum, & omnium futurorum seculorum stellæ, quod nullus Astrologorum solet, aut potest facere.

CAPVT DECIMVM.

Monstra non posse ad astra reuocari.

MONSTRORVM rationes, ut aliarum rerum omnium, è cœlo deducunt Mathematici. Ptolemæus lib. 3. de prædict. Astrolog. [In his (inquit) luminaria frequentius inueniuntur remota, vel ab ascendente depuncta, & quod ab infortunatis anguli continentur, cum hoc igitur sic inuentum fuerit, conuenit, si hoc, illud fortè contigerit, quod in miseris, & infortunatis

natis natiuitatibus multoties euenire dicitur. Et si natiuitates illæ monstruosarum figurarum non fuerint, vt præteritam coniunctionem, vel præuentionem obseruemus; quantus coniunctionis, vel præuentionis, necnon loci luminarium natiuitatis hora, dispositores planetas deprehendamus: quoniam si loca eorum in natiuitatibus, & locus Lunæ, vel ascendentis. Iterum omnia, scilicet, vel plura loca conuentionis, vel præuentionis non alligentur, erit natus formæ monstruosæ. Hæc autem, si sic fuerint, & cum hoc in quadrupedibus, vel feralibus signis, luminaria reperiamus, fuerintque infortunæ in angulis existentes, non erit natus ex hominibus, si qua verò fortunarum, cum luminaribus testimonium non habuerit, sed eis infortunæ testificatæ fuerint; natus non erit domesticus, eritque natura ipsius ex ferarum impediendum naturis. Quod si Iuppiter, aut Venus luminaribus testificetur: erit natus ex animalibus domesticis, vt sunt canes, furones, & his similia; si Mercurius autem testificetur: natus erit ex animalibus, quibus opus habent homines, & vtuntur, vt ex Gallinis, Porcis, Bobus, Capris, & his similibus: At si luminaria mouentur in signis, quorum imagines sunt hominis, omniæque similiter fuerint: natum ex hominibus, vel ex iis, quæ cum hominibus conuersantur fore non dubitamus, nisi quod eum monstruosam formam habere dicemus.]

Item Cardanus, [Perspicuum est (inquit) quod Sol, & cæteri planetæ, cum sunt in Piscibus, decernant surditates, & mutitates: Pisces enim parum audiunt, & voce carent.]

Iulius etiam Firmicus lib. 7. cap. 6. [Luna (inquit) si in contortis, vel ferinis signis fuerit inuenta, hoc est, in Tauro, Cancro, Scorpione, Capricorno, vel Piscibus, nec dominus eius signi cum Luna sit partili societate coniunctus: & alia etiam maleuola stella ipsam, aut diametra, aut quadrata radiatione respiciat, aut cum ea sit pariter constituta; secunda verò maleuola stella in anaphora sit horoscopi, & dominum fortunæ respiciat, quadrupes de quadrupede nascetur: præsertim si dominus horoscopi, & dominus fortunæ in iis signis, in quibus diximus, fuerit inuentus. Si verò dominus fortunæ, aut dominus horoscopi in humano signo fuerit constitutus, & in sexto ab horoscopo loco, cæteris omnibus, sicut diximus, constitutis: nascetur ex homine portentum. Si maleuolæ stellæ in cardinibus partiliter fuerint collocatæ in cardinū anaphoris: Sol verò, & Luna in cardinibus positi, diametra se radiatione percutiant: beneuolæ autem stellæ, neque in cardinibus sint positæ, neque in anaphoris cardinum: sed sub radiis sint Solis absconsæ: aut quadrupes nascetur, aut monstrum. Si verò Mars, aut Sol, aut Luna, aut horoscopus, quadrata aut diametra radiatione respiciat, & fuerit natus quadrupes, sacrificiis publicis destinabitur. Si verò cæteris sic, vt diximus, ordinatis, Iuppiter, & Venus extra ordinem positi, aut Solem, aut Lunam, aut horoscopum viderint; quadrupes quod natum fuerit aut coletur ab hominibus, aut templorum, & simulacrorum consecrationi destinabitur.]

Item capite octauo, [Sol (inquit) si in horoscopo fuerit inuentus, & Luna in medio cœli, maleuolæ verò ambæ ita sint diuisæ, vt vna Solem, altera Lunam, anaphoram teneat, & ab iis aliæ sint beneuolæ stellæ, cæcos efficiunt, aut luminibus vitiatos. Sed si Luna cum Sole, synodica radiatione coniuncta fuerit: & sit in anaphoris, aut epicataphoris cardinum constituti, & Saturnus, & Mars in cardinibus sint partiliter collocati: oculis vitium cæcitatæ infertur. Semper autem

autem generaliter , si in maleuolarum anaphora Sol sint , & Luna constituti, vitium oculis faciunt inferri.] Hæc Genethliaci de monstrorum causis.

Mihi verò hæ causæ promendæ sunt ex officinis Physicorum , & obiciendæ iis, qui spectant & admirantur astra : præterea nihil. Et Aristoteles quidem lib.2. Phys. text. 82. Monstra dicit esse peccatū illius, quod propter aliquid agit, quo frustratur , aliquo corrupto. Empedocles apud Galenum libro de historia philosophica docuit, oriri monstra, si plus iusto fuerit semen, sin minus , si diuulsus, si euanidum, si inordinato motu emissum.

Tria verò monstrorum genera sunt. Quædam enim à progenitoribus differunt specie. Mulier(auctore Plinio lib.7. naturalium historiarum, capite 3.) Elephantem enixa est ; & inter initia Marsici belli serpentem peperit ancilla quædam ; & Hippocentaurus in Thessalia natus dicitur. Quædam verò eadem cum parentibus retinent speciem , sed non eadem membra , vel non eodem ordine.

Franciscus Valeriola libro quarto Obseruationum Medic. obseru. 2. narrat, Auenione à se visum puerum duplici corpore ab imo ventre ad pectus , vno capite, prægrandi, quatuor cruribus, totidem brachiis , septem in singulis pedibus digitis non satis distinctis, sex in manibus singulis. Et sanctus Augustinus lib.16. de ciuitate Dei, cap. 8. [Ante annos(inquit) aliquot, nostra certè memoria, in Oriente natus est homo duplex superioribus membris, inferioribus simplex, duo erant capita , manus quatuor , venter vnus, pedes duo, & tandiu vixit, vt multos ad eum videndum fama traxerit.]

Quædam denique sunt ex duabus , vel pluribus speciebus composita , quæ refert Aristot. 2. Phys. tex. 83. bouigena, viriprora, vitigena, oleoprora. Marcus Varro, hæc monstra bigeneres vocauit. Apud Aristotelem Agnus capite bouis, vitulus capite pueri, puer capite ranæ inuenitur, lib.6. de historia, cap. 23. Apud alios Cynocephali leguntur canis capitibus latratus edere , bestiis similis, magis quàm hominibus, de quibus Solinus, Diodorus Siculus, & alij.

Hæc sunt monstrorum genera : nunc causas inquiramus, quas quatuor numero faciunt Peripatetici lib.2. Physic. tex. 82. vel 64. Themistius , Auerroës, Simplicius , S. Thomas, Augustinus, Nyphus , Ferrariensis, Dominicus Soro, Franciscus Cardinalis, Toletus, Benedictus Pererius lib.9. de principiis, cap. 10. materiam qua formatur viuens, hæc enim si deficiat, si redundet, si commixta & confusa sit, monstri causa existit. Agens aut principale , aut instrumentale, aut vtrumque huiusmodi est vis formatiua fœtus: & accidentia illa quæ in Philosophorum scholis toties audiuius in virtute substantiæ producere substantiam. Vterum & locum in quo formatur viuens, nam auctore Hippocrate libro de genitura sicut cucumer adhuc cucumerario cohærens recipit figuram vasis in quo alitur , & crescit, ita fœtus habet formam vteri in quo formatus fuit; tunicam denique qua fœtura obuoluitur: nam sicut ouum continetur cortice, ita genituram complectitur tunica quædam, quæ secundina vocatur, teste Hippocrate libro de genitura. Itaque auctore Aristotele libro quarto de generatione animalium, capite quarto, ex ouis, habentibus duo vitella, si desit membrana quæ ea determinet, nascitur pullus vel biceps vel quatuor pedibus , ita rupta secundina quæ fœtura continetur monstrum aliquod fieri necesse est: Ita sine stellarum opè monstra procreari existimant Peripatetici , sed quid eorum Princeps & Magister Aristoteles? Proximum(inquit lib.4. de generatione

L 3

anima

animalium capite quarto) ab iis quæ iam explicauimus, est vt causam de monstris reddamus: ad extremum enim cum motus solvatur & materia non superetur, remanet quod maximè est vniuersale, id est, animal. Iam puerum ortum capite arietis aut bouis referunt, idèmq; in cæteris membrorum nominant animalis diuersi: vitulum capite pueri, ouem capite bouis naram asseuerant. quæ omnia accidunt quidem causis prædictis, sed nihil iis quæ nominant est quamuis similitudo quædã generetur. quod euenit etiam non in Monstrorum peruersis. Quamobrem sæpenumero per conuitium nonnulli deformes assimulantur, aut capræ ignem afflanti aut arieti peculeo. Physiognomon quidam omnes ad duorum aut trium animalium formas redigebat: & dicèdo plerumque persuadebat. Sed enim impossibile esse, vt tale monstrum gignatur, id est alterum in altero animal, tempora ipsa grauiditatis declarant quæ plurimum discrepant in homine & cane, in oue, & boue, nasci autem nullum, nisi suo tempore potest. Partim igitur hoc modo, dicuntur monstra, partim quòd forma prodeant multimembri, scilicet multis pedibus, aut multis capitibus, sed profectò rationes monstrorum, & oblæforum animalium propinquæ, & similes inter se quodammodo sunt. Monstrum enim oblæfio quædam est. Democritus verò monstra fieri ea de causa scribit, quòd duo subeunt semina: alterum antè, alterum postea; quæ cum in vtero confundantur, euenit vt membra coalescant, atque dissideant. auibus verò quoniam coitus agitur crebrò, idcirco semper & oua, & colorem euariare autumat; sed si ita sit vt ex vno semine, eodèmq; coitu, plura generentur: quod patet: præstat non circuire, via omissa breui, & facili, iis enim tunc maximè id accidere necesse est, cum semina non distinguuntur, sed simul subeunt, quòd si semini maris causa tribuenda est, hoc modo dicendum sit, sed enim ex toto potius, causam in materia, constituendisque conceptibus esse censendum est. Quamobrem, monstra huiusmodi rarò admodum fiunt in iis, quæ singulos pariunt, sed crebrius, in iis quorum partus est numerosus: non modò quòd sæpe pariant, vt columbæ, verum etiam quòd multos simul conceptus intra se continent, & temporibus omnibus coeunt. Hinc gemina pariunt etiã plura: cohererent enim conceptus, quoniam in propinquo alteri alter est, quomodo interdum fructus arborum complures: quòd si vitella distinguuntur, membrana, gemini pulli discreti, sine vlla superuacua parte generantur; sed si vitella continuantur, nec vlla interiecta membrana determinantur, pulli ex iis monstri ferri prodeunt; corpore, & capite vno, cruribus quaternis, alij totidem, quoniam superiora ex albumine generantur, & prius, vitellum enim cibo iis est, pars autem inferior postea instituitur, quàmque cibus idem indiscretusque suppeditatur. Iam serpens etiam biceps visus est. videlicet eadem de causa, nam id quoque genus oua parit, & multa numero, sed rariùs in eo monstri institutio euenit propter vteri formam, porrecta enim inuersum copia ouorum continetur pro vteri longitudine. Nec verò in genere apum, aut vesparum tale quid accidit, cellulis enim discretis partus earum continentur; at in gallinis è contrario fit. Vnde apertum est, causam euentuum huiusmodi in materia esse putare oportere: vt enim in iis, quæ plura pariunt, magis: sic in iis quæ pauciora, minus id accidit. quocirca homini minus: singulare enim perfectumque parit, nã & homini locis, quibus mulieres præfecundæ sunt, magis id euenit, vt in terra Ægypto. Capris verò & ouib. magis: vt fecundioribus accidit, atque etiam magis multifidis, multifera

tifera enim id genus animalia sunt. nec partū perficiunt, ut canis; cœcos enim magna eorū pars solet parere, quod quam ob causam accidat, & quam ob rem pariāt multos: postea explicabimus. Sed enim hæc propensiora sunt suapte natura ad monstrificā portionem, quando non similes sibi generant, sed imperfectos, nam & monstrum quid dissimile est, quamobrem iis quibus talis natura est, facilius casus hic obuenit, in iis enim potissimum, & quæ metachæra appellantur, consistunt. quæ aliquatenus labe monstrifica sunt affecta: nā deesse, aut superesse quidquam monstruosum est: monstruosum enim est res præter naturam, sed præter eam, quæ magna ex parte sit. nam præter eam, quæ semper, & necessario est, nihil fit: verum in rebus iis, quæ magna quidem ex parte ita fiunt, sed aliter etiam possunt fieri: euenit, quod præter naturam constat. nam & inter eas ipsas, quibus accidit quidem, præter hunc ordinem, sed nunquam quolibet modo, minus monstrum esse videtur: quoniam quod præter naturam sit, idem etiam secundum naturam quodammodo est, cum naturam materiæ natura formæ non superat, quamobrem, nec ea monstri nomine appellantur, neque ubi fieri aliquid solet, ut in fructibus. Vitis enim quædam est, quam aliqui capneum vocant, quæ cum uiam albam soleat ferre, si nigram tulit, monstrum id esse non putant: quoniam sæpissime id facere ea solet, causa est, quod sua natura inter albam, & nigram est: itaque non longè disceditur, nec præter naturam ferè: non enim, in aliam naturam transitur.

Has tradunt monstrorum causas Peripatetici & Peripateticorum Princeps Aristoteles.

Strato verò Lampſacenus apud Plutarchum libr. 5. de Placitis Philosophorum cap. 8. in semine omnes monstrorum causas vidit, quas vidit & Empedocles inter Poëtas; summus Philosophus, inter philosophos princeps Poëta, apud Galenum, libro de historia philosophica, [Monstra (inquit) nascuntur si multum fuerit semen: si parum, si diuulsus, si euanidum, si inordinatum.]

Nec Philosophi modò, sed & Medici omnes has faciunt monstrorum causas: quorum sententias paucis sed lectissimis verbis complexus est. Franciscus Valeriola ille quem Gallia suspicit vniuersa libr. 4. Medicarum obseruationum obseruatione secunda, [Ludibria (inquit) hæc sunt ludentis naturæ, quæ vel ad materiæ copiam, aut defectum, aut ad situs in utero, peruersionem, aut ad formatricis naturæ vitium, & impotentiam, aut ad locorum vitium, figuram, positionemque, aut ad impedimentum, quod in illis sit, referenda sunt.]

Atque hæc de monstrorum causis, sapientissimi viri Philosophi & Medici, quæ & naturæ ipsius certissimis confirmata iudictis, & quotidianis comprobata experimentis, & eximia quadam veritatis luce conspicua cum sint, nulli in dubiam, aut ambiguam fidem vocare licet. Fingant itaque sibi Astrologi quantum velint syderum benignitatem, si vterus distortus, si aliqua parte mancus, si durior, si mollior, si laxus; quid agent stellæ, ut foetus apte formetur? An materiam aliquam aliunde comportabunt, eique qualitatem, & figuram vteri induent; aliisque partibus longè recedere iussis, priori vtero nouam materiam assuent? Si minus sit seminis, quam formando foetum satis sit, unde illud astra comportabunt? si redundet, quoniam modo monstrum impediunt? si disrupta secundina, qua ratione continebunt

tinebunt foetum, ne diffuat: perturbato aliquo quopiam casu semine, quo pacto formabunt membra suo loco cohaerentia?

Rursus fingant monstrifica astra, quaecumque volunt, si parum in utero sit materiae, unde illa effingent, plura capita, plures pedes, plura membra, quam natura foetus postulet: utero, membranis, semine, ex naturae praescripto rite dispositis, quomodo astra fingent monstrum?

Hæc expediant Genethliaci si possunt, quæ si ex astris deduci non possunt, ut verè non possunt, cedat sidera proximis causis, fateamur, quod res est, nihil illis iuris esse in formandis monstris, nihil in procreatione foetus, sed omnia sibi vindicare materiam, uterum membranas, vim formativam, & cætera huius generis.

Illud præterea libenter quaesierim, ex Genethliacis, An redeant aliquando eadem stellarum configurationes, an non? Si redeunt, cur eadem non procreantur Monstra? cur certis statisque temporibus eadem monstra non redeunt quemadmodum redit æstas, & hyemis, poma, & fruges, avium nidificatio, procreatio pecudum? quæ omnia è siderum congressu Astrologorum sententia pendunt? si non redeunt, unde norunt monstrificam, ut ita loquar, vim stellarum? Præterea monstra esse per accidens, & libro 2. Physicorum tex. 80. Idem Aristoteles, & sapientum senatus decrevit, omnium mortalium suffragiis. At id, quod à constitutione cæli, & ordinatissimis cælorum motibus proficiscitur, non est per accidens, sed per se intentum; pugnantia itaque hæc sunt: esse monstrum, & esse à cælo effectore.

Deinde cum multi simul procreantur, doceant cur nunquam plura: immò ne duo quidem monstra simul gignantur; & si gignuntur: cur nunquam similia planè gignantur?

Addo quo die monstrum nascitur, aut gignitur, nasci & procreari plures integros, & omnibus partibus absolutos. cur ita? cur stellæ per id tempus præfides non omnes ad inusitatam formam traducunt? Quid in hunc plus iuris habent, quam in illos? Integri qui formantur à quo quæso formantur: à stellis? At illæ eo tempore, eoque die in signis contortis sunt, in quibus Astrologorum sententia, ut vidimus, non possunt integros conformare: An à vi formativa seminis, & proximis causis? fatendum erit, stellas nullam vim in conformatione foetus exercere; quod si Astrologi admittant: & illud tandem admittendum erit, è stellarum configuratione nihil de foetu decerni posse, aut cognosci.

Quid illud, mediocris ne stuporis, actarditatis est, quod ait Cardanus, quando Planetæ sunt in piscibus, nasci filios mutos, quia pisces voce carent; alia credo stellæ fari possunt: quod ait Ptolemæus: si luminaria mouentur in signis, quorum imagines sunt hominis: natum futurum menstruosum quidem, sed ex hominibus, si in figuris brutorum: futurum ex brutis; itane stellæ generant sibi simile?

Ad extremum sapientissimi viri, Aristoteles in primis, qui de monstrorum causis disertè & accuratè disputarunt, cur nullam astrorum mentionem fecerunt? An ignorarunt ea, quæ Pictoribus, Fabris, Architectis, Sutoribus perspecta sunt? non ita, sed quod ad omnia naturæ arcana auditum sibi fecit singulare Aristotelis ingenium Astrologica non attigit, non quod assequi non potuerit, sed quod fictitia, nullaque ratione constare intellexit.

Denique, qui monstra aiunt, è stellis proficisci: omniàne, an aliqua aiunt esse à

se. à stellis? non omnia: quia sub quocumque stellarum schemate coëant animantes, diuersorum generum, monstra prodire; per quotidiana experimenta didicimus. quæ de causa, Deus Leuitici cap. 19. n. 19) præcipit, [Iumentum tuum non facies coire cum alterius generis animantibus.] Sialiqua, quæ est causa, cur hæc potius cælum auctorem habeant quàm alia?

CAPVT VNDECIMVM.

Ratio qua secundum Astrologos fœtus stellis responder.

NON præteribo quæ Astrologi de fœtu docent, apud Conciliatorem differentia 49. ferme extrema. [Talem (inquit) Planetarum ordinem & modum in embryonis ducatu adinuenit: in vnoquoque mense dominantium. Posuit namque mense primo, super conceptionem Saturnum dominari: frigidum, & siccum, tunc enim semen aquosum est & fluxibile, & indiguit aliquo, quod ipsum siceret, constringeret, & fixaret. Secundo quoque mense super ipsum Iupiter dominatur, fortunans, calidus, & humidus, augmentatius est; namque virtutis crescentis origo. Tunc enim conceptus eget calido dilatante, ipsius materiam, & humiditate, ad extensionem dilatante. Reliquo mense, Mars accurrit, qui sua caliditate iam finientem embryonem calefacit, & desiccatur. Mense autem quarto superuenit Sol, ut cœli, mundi que princeps, qui sua caliditate viuifica in tantum perficit embryonem, ut spiritus in ipsam gradiatur rationalis: Quinto verò mense, Venus ordine superoccurrit, frigidity, & humiditate contemperas, quod calidum Martis & siccum, ac Solis, carnemque augmentat. Reliquo nimirum mense aduenit Mercurius humida exicans, superfluo contemperantiam inducendo. Luna quoque septimo adiicitur mense, carnem & pinguiorem sua humiditate infantem nutriend. (cum ipsa virtutis naturalis sit origo) denique mense octauo reuertitur Saturnus.]

Quam vellem hæc conficta esse à Conciliatore in odium Mathematicorum, quàm vellem non legi apud Cardanum, apud Albumalar, apud Maternum, aliósque Astrologie Magistros; Ergo ubicumque sit Saturnus, siue in Oriente, siue in Occidente, siue in medio, siue in imo cœlo, in quacumque domo, in quocumque signo, & in quocumque gradu signi, quomodocumque sit, cum aliis astris constitutus. Primo mense fœtui præsidet: & quocumque tandem tempore ille concipiatur. & ubi sunt Astrorum congressus: configurationes, anguli, aspectus, ascensus, descensus, domus, antisficia, ortus, occasus? In nihil reciderunt hæc omnia. O pudenda mendacia, & inter se pugnantia principia!

CAPVT DVODECIMVM.

Egregium Astrologorum figmentum.

LIBET librum hunc de fœtu egregia fabella concludere. Explicat (inquit Iulius Firmicus libro secundo Meteororū c. 27.) debemus duodecim signa, quos partes humani corporis teneant, hoc enim, & ad apo-

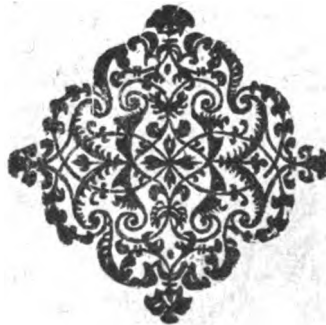
M telema

telesmata, vehementissimè proficit, præsertim cùm locum valetudinis, vel vitij voluerimus inuenire, caput hominis in signo Arietis est, ceruix in Tauro, humeri in Geminis, cor in Cancro, pectus & stomachus in Leone, venter in Virgine, renes, & vertebræ in Libra, natura in Scorpione, fœmora in Sagittario, genua in Capricorno, tibiæ in Aquario, pedes in Piscibus, & sic per hæc signa, tota membra hominis diuiduntur.] Hæc ille.

Quis audiuit tantam fingendi licentiam? quid est fabula, si hæc est disciplina? cur non ponunt cor in Leone? cur ceruicem potiùs in Tauro, quàm in Piscibus collocant? cur cor in Cancro, pectus in Leone est? nonne pectore continetur etiam cor? obliti sunt hepatis præcipui membri in homine, cerebri, cui principatum tribuunt Medici. O licentiam iocularem? Hæc ludibria habent fidem apud homines?

Prouoco ad Ptolemæum Mathematicorum Principem: qui libro 1. cap. 8. ex Arietis stellis alias facit Iouias, alias Martias, alias Saturninas, alias alterius naturæ. [Stellæ in capite Arietis (inquit) effectus habent commistos ex viribus Martis, & Saturni, quæ in ore sunt: idem possunt quod Mercurius, & non nihil quod Saturnus, quæ in posteriore pede Martiæ, quæ in cauda, Veneræ sunt.] Nego igitur harum stellarum vires esse miscendas, nego ad vnum membrum omnes posse trahi: pudeat egregios vates, tam fœdi velanique erroris, non in Philosophiam, & in Medicinam solùm, sed multò turpiùs in Genethliacam, quam profitentur, peccant, & exigunt à nobis fidem: tenerent saltem Astrologica dogmata, & non offenderent ad prima Astrologiæ principia, loquerentur falsa, sed cohærenter, haberemus fortè illis fidem: nunc verò quî possumus pugnantia quæ sunt, vera existimare? Miseram Genethliacam? Nullus hostis plura aut magis lethalia tibi vulnera imposuit quàm amasij tui. hi te omnibus ludibrium fecerunt.

IN

IN ASTROLOGOS

LIBER TERTIVS.

De natali, & partu.

PROOEMIUM.

A, quæ ad conceptum & fœtum spectabant, iam auspice Deo, exegimus: satisque videmur ostēdisse, quàm multis causis, ac modis lubricum, ac fallax fieri soleat, Astrologorum iudicium de fœtu: sequitur iam alterum quod ferre solent de Partu, & nato puero, ex Natalitiis Astris, in quæ cuiusque ortus incidit, & quidem facilius fuerit, ex materni vteri ergastulo eductum, & libero apertoque cœlo fruentem hūc illūcque pro voluntate, pro cupiditate, pro ambitione, pro studio, pro timore, pro amore, pro iracundia, pro honestate, pro commodo, pro incommodo, liberè vagantem hominem à syderum dominatu eximere: quàm aluo inclusum & extrinsecis causarum factionibus impeditum: nihil, ex se, & per se agentem.

Sed priusquam natalitias stellas exagitare ingrediar, non abs re fuerit paucis humanam libertatem asserere, quam etsi hac tempestate, metu nimirum publicæ potestatis, non audent Genethliaci aperto Marte oppugnare, occultis tamen cuniculis eam petere non dubitant.

M 2

CAPVT

CAPVT PRIMVM.

Liberum arbitrium ex omnium gentium consensu.

QUONIAM quidem, quæ Astrologi è stellis denunciant, perstringunt, nec leuiter humanæ voluntatis libertatem, sed ea, quæ à natalitiis stellis euentura homini iam nato, in omni vita pronunciant: apertiùs syderali necessitati nostras mentes subiiciunt. Quamobrem huius secundi libri principio humanis voluntatibus eam inesse libertatem ostendendum est, ut quò, aut vnde voluerint, possint se, & conuertere, & auertere ita planè, ut nulla fati, aut necessitatis lege teneantur, ex quo efficietur nihil mortalibus à natalitiis astris, ab Astrologorum prædictionibus, magnopere timendum, sperandumve esse.

Ne verò argutiis potius, se à nobis circumueniri, quàm veritate premi Astrologi existiment, omnium gentium, omnium seculorum, omnium disciplinarum consensu, contra eos agemus, humanis enim mentibus insitam libertatem, in vtramque partem agendi facultatem, omnes ætates, omnes nationes, omnes doctrinæ agnouerunt.

Agnouerunt primùm Theologi, quibus quotidie Spiritus sancti numen, Vatum oracula, Apostolorum literæ, Conciliorum decreta illam inculcant.

Agnouerunt Patres Græci, S. Irenæus libro 4. c. 71. 72. Clemens Alexandrinus, lib. Strom. pag. 65. Origenes lib. 2. cont. Celsum, pag. 780. lib. 3. de principiis, cap. 1. Eusebius Cæsariensis lib. 6. de præparatione Euangelij, cap. 5. S. Athanasius serm. de passione, & cruce Domini, S. Basilii serm. de libero arbitrio, & in oratione quòd Deus non sit auctor malorum, S. Gregorius Nazianzenus primo Apolog. serm. in initio, Greg. Nazianz. lib. 9. Philosophiæ, c. 3. S. Ioannes Chrysostomus homilia 60. in Matthæum, & serm. secundo de fato. S. Epiphanius hæresi 16. S. Cyrillus Episcopus Alexandrinus lib. 2. in Ioannem c. 54. lib. 9. c. 10. S. Ioannes Damascenus lib. 2. de fide, c. 26.

Agnouerunt Patres Latini. Tertullianus libro 2. aduersus Marcionem, circa medium, S. Cyprianus libro primo epistolarum, & ad Cornelium Optatus Mileuitanus libro septimo in Parmenianum, S. Hilarius Ps. 2. S. Auileo Psal. 40. S. Hieronymus epistola ad Ctesiphontem extrema, & in cap. 26. Hierem. S. Augustinus lib. 5. de ciuitate Dei, cap. 10. lib. 12. cap. 6. lib. de prædestinat. Sanctorum, c. 8. lib. quæst. q. 29. li. de Gratia & libero arbitrio, toto, S. Leo serm. 16. de Passione, Prosper Aquitanus in responsione ad sextum responsionum Gallorum, S. Bernardus libro de Gratia & libero arbitrio.

Agnouerunt Philosophi, qui de moribus scripserunt, Aristoteles in primis libro 3. & 6. qui de consilio, de electione, de gnome, de synesi, copiosè disputans, totam vim, ac rationem virtutis & vitij in eligendi libera facultate collocauit.

Agnouerunt Physici, Philosophorum Princeps libro primo vel 3. de anima, tex. 57. [De anima sensitua (inquit) imaginatio, sicut dictum est, & in aliis anima

animalibus inest, deliberatiua autem in rationalibus: utrū enim agat hoc, an hoc, iam rationis est opus, & necesse est vno mensurare, maius enim persequitur, quare patet vnum ex pluribus phantasmatibus facere, & causa hæc est, quod opinionem non videtur habere, quoniam ea, quæ est syllogismo non habet: hæc autem illam. Quapropter deliberantium non habet appetitus, vincit autem aliquando, & mouet voluntatem, aliquādo autem illa hunc: sicut sphaera appetitus, appetitum, cum incontinentia facta est, natura autem semper superior, principalior est, & mouet, aded vt tribus rationibus iā moueatur.]

Agnouerunt Metaphysici. Quare Aristoteles lib. 9. Metaphys. tex. 10. [Quoniam (inquit) quod potest aliquid potest, & aliquando, & aliquo modo, & quæcumque alia necesse est adesse, in definitione, & quædam quidem ratione, possunt mouere: & potentia eorum cum ratione, quædam verò irrationabilia, & potentia irrationabiles, & illas quidem necesse est in animato esse, has verò in ambobus, huiusmodi quidem potentias necesse est, vt cum quoad possent, actiuum, & passiuum approximent, hoc quidem faciat, illud verò patiatur: illas verò non est necesse. Hæc enim omnes, vna vnius factiua, illæ verò contrariorum. Quare simul ne faciat cōtraria, hoc verò impossibile est. Necesse est igitur, aliquid quiddā esse, quod dominetur. Duo autē siue appetitū, siue electionē: quodcūque n. appetat, principaliter hoc faciet, cū quoad possit approximet passiuū.]

Agnouerunt Medici. Cur enim vel præscribit Hippocrates, tribus libris victus rationem, si non possumus nobis ipsis temperare? vel Galenus suadet paruæ pilæ exercitationem, si liberum non est, qua re se quisque velit exercere? vel Celsus sanxit canones de sanitate tuenda, si eius præcepta sequi penes nos nequaquam est? vel alij omnes morbo cuique medicinam parant, si necessitas nullum prudentiæ locum reliquit? Agnouerunt Iurisconsulti, qui, si malè re-ctē viuendi facultas in nobis nō esset, per summam iniuriam tantam legum pœnarūque varietates constituisent, ad hominum libidinem reprimendam, & quidem longè aliter, quàm bruta soleant, aut homines mente capti coerceri.

Agnouerunt Principes, qui non animaduertent in ciues, nisi integrum illis esset, perturbationibus, quibus incitantur quoties perperam agunt, imperare.

Agnouerunt Rhetores, quorum inanis omnis ad persuadendum apparatus esset, si inflexibilis necessitas aures animosque audientium occupasset.

Agnouerunt ipsi etiam Mathematici. Ptolemæus libro primo de iudiciis, cap. 3. [Neque (inquit) in iis rebus quæ necessariò accidunt, ignoramus subitis & inopinatis aduersitatibus, animos percelli, & successibus extolli, sed præuisio futurorum animum componit, & moderatur: meditatione absentium, tūmq; præsentium, & præparat ad perepienda ventura, cum tranquillitate, & constantia.]

Post pauca quæcumque à prima causa, vel in vniuersum, vel sigillatim mouentur, hæc inuariabili modo procedere, cur illa insuperabilis sit, & omni contra nitente vi præstantior, quæ autem se aliter habeant, eorum quibus contrariæ affectiones contigerint, facile esse conuersionem, quibus verò defuerint, illas primas causas sequi: hoc verò sit in scientia hominum, non illarum necessitate, & potentia.

Idem in centiloquio canone si potest qui sciens est, multos stellarum effectus auertere, quando naturam earum nouerit, & se ipsum præparare.

Iulius item Firmicus libro primo Matheseos, capite 3. [Inuocemus (inquit) suppliciter Deos, & religiosè promissa numinibus vota reddamus, vt confirmati animi nostri diuinitatem, ex aliqua parte stellarum violentis decretorum potestatibus resistamus; hoc debere nos facere vir diuinæ sapientiæ Socrates docuit. Nam cum quidam ei de moribus suis cupiditatibusque dixisset, quos ille simili ratione collegerat. Tum, inquit, vt dicis, agnosco, confiteor, & cur prudentissimus latentia corporis vitia facili confessione detexit? Sed hæc inquit omnia à me prudentia, ac virtutum auctoritate superata sunt, & quidquid vitij corpus ex praua concretionem habuerat animi sibi bene conscia, diuinitas temperauit.]

Rurfus Albumazar iis qui Astrologiam inutilem esse obiiciunt, responder, percommodam esse: [Nam qui conscius (inquit) est futurorum euentuum, poterit sibi præcauere mutando bonum, in quò futura est passio, poterit etiam aliquando totum à se malum repellere, & futuram infirmitatem, aut hostium inuersionem deuitare.]

Agnouerunt denique Gentes vniuersæ, populi, nationes, omnesque ætates, quæ quotidiano vsu & experimento vident, nos odissè, quod aliquando amauimus; amare, quod maximè auersabamur, quod fugiebamur sequi, fugere quod sequebamur.

Huic constantissimæ veritati omnium populorum, omnium disciplinarum consensu firmatæ, quos Genethliaci inuexerunt, syderum ductus, & dominatus aduersari nemo non videt. Iactant illi quidem, salua libertate se diuinare futura: sed suas prædictiones, tam firmas ac ratas esse volunt, quàm, quæ inuitabili necessitate eueniunt. Si quid in Astrologicis denunciationibus deprehendatur falsum, id in Astrologum, non in Astrologiam referendum esse contendunt. Hinc Ptolemæus libro primo de iudiciis, capite primo: [Primum quidem intelligendum (inquit) multa errata eorum, qui parum accuratè in re magnæ, & multiplicis considerationis versentur, derogare fidem scientiæ, & facere, vt fortuita videantur etiam, quæ veritatem complectuntur. quod non rectè sit: nam hæc imbecillitas non est scientiæ, sed professorum.]

Nullam possunt Genethliaci suæ disciplinæ conciliare fidem, nisi irretita, ac vincula humana voluntatè, & illi quidem nostrarum mentium libertatem in speciem acriter tuentur: re, & factis funditus euertunt, quantum enim suæ arti firmamenti ac certitudinis astruunt, tantum ex liberis voluntatibus detrahant necesse est: quæ si liberæ sunt, vt verè sunt, nõ ex cœli præscripto, sed suo arbitratu viuere debent, nihil enim liberæ voluntati aduersatur, magis quàm alieno imperio, & ducatu hûc, & illuc circumferri, aut certis prædictionibus magis repugnat, quàm humanæ mentis inconstantia, & lubricus euentus.

Et quid agent prædictiones, post liberam voluntatem? voluer illa, ac reuoluet pedes, quò nunquam putatum est, recta procurret, deflectet in sinistram latus, apparebit, in dextro latebit, in mæandris desiliet repentè in lucem, eludet omnes prætentiones, Astrologorumque obseruationes.

Atque ne vllus reliquus fiat dubitandi locus, Astrologorum verbis solum retinere liberum arbitrium, re & factis negare, plerique omnes Astrologi veteres ex quibus initia vel incrementa sumpsit hæc ars, impudentè docuerunt nullam esse humanæ voluntatis libertatem, sed homines veluti muta pecora agi stellarum vi. Id Arabes, quorum adhuc libri leguntur, tradidè: id Chal-

dæi,

dæi, quos Marcus Tullius lib. 2. de diuinatione refellit: Id omnes Genethliaci, qui per Augustini, Basilij, Chrysostomi, Cyrilli, Theodoreti, Gregorij, tempora floruerunt, qui eo nomine potissimum ab his Patribus confutantur, quod humanæ mentis libertatem euerterent, negabant illi quidem infringere voluntatis libertatem, sed sapientissimi viri rectè intelligebant, non posse cum prædictionibus, & astrorum vi, quas astruebant, liberum arbitrium consistere.

CAPVT SECVNDVM.

Humanas mentes syderum potestati non rectè subiici.

HUMANÆ mentis liberam in vtramque partem agendi potestatem satis iam videmur commonstrasse omnium Gentium testificatione, nunc liberas voluntates à syderum dominatu vindicare aggredimur.

Ac primùm naturam omnibus, quibus inest, rationis, & ordinis causam esse, vt confessam iam rem, & manifestam pronunciat Arist. lib. 8. Phys. t. 15. li. 3. cœli, tex. 23. & 24. quin lib. 2. de cœlo, tex. 69. non aliā reperit rationē, cur supremo orbis astra multa, singula inferioribus infixæ sint, nisi quia cū natura æqualitatis, & ordinis auctor sit, vni conuersioni stellas multiplices, vni verò stellæ multiplices cōuersiones attribuit, vt ordine quodam paria faceret omnia. Iam verò quid à recto ordine cogitari potest abhorrentius, quàm incorporeas animarū naturas syderalibus, & corporatis necessitatibus subiicere? [Natura (inquit Aristoteles lib. 3. de anima, text. 57.) superior, semper principalior est, & mouet.] Et Ptolemæus libro primo de iudiciis, cap. 3. [Semper (inquit) minor causa maiori succumbit.] In omni sanè causarum genere cernimus, regi, gubernariq̃ue à perfectioribus imperfecta, ab imperfectis perfectiora, nusquam præstat elementis cœlum: propterea ex necessitate ait Aristot. lib. 1. Meteororum, cap. 2. continuus quodammodo hic mundus inferior est, supernis lationibus, vt omnis ipsius virtus inde gubernetur: vnde enim motus principium omnibus inest, illam causam putandum primam.

Dignitate nos superamus animantes cæteras, idcirco & iis imperamus, iisq̃ue vtimur, omniūque finis sumus: id quod docet Aristoteles lib. 2. Physic. text. 24.

Quid in artibus? audiamus eundem libro primo Ethicorum, capite primo. [Quæcumque artes huiusmodi sunt, sub vnam aliquam facultatem, & potentiam reducuntur: quemadmodum sub equestrem frænorum effectrix, aliæq̃ue omnes, quæ equestria instrumenta efficiūt, atque hæc, omnisq̃ue demum actio bellica, sub militarem, atque eodem modo sub aliis aliæ, atque in iis omnibus fines earum, quæ Architectonicæ habentur: magis quàm reliqui omnes, aliarum, quæ subiacent expetendi sunt: nam illos quoque horum causa sectamur.] Quò pertinet & illud ex procemio Metaphysices: [Quare, & eos, qui in vnaquaque re architecti sunt honorabiliores, & doctiores, ac eis, qui manibus operantur sapientiores putamus. quoniam causas earum, quæ fiunt sciunt: illi verò sicut & quædam inanimata faciunt quidem, sed nescientia faciunt ea, quæ faciunt: vt ignis comburit, sed inanimata natura quadam horum singula faciunt,

faciunt, manibus laborantes; propter consuetudinem, tanquam sapientiores sint, non prout actio sunt: sed prout rationem habent causasque cognoscunt.]

Quid in virtutibus: nonne idem lib. 3. Ethicorum, cap. 1. iustitiam, quam inter ceteras virtutes Hesperum & Luciferum facit, ita cum lege coniungit ut legitima omnia ex iustitia etiam affirmet esse, ideoque iustitiam virtutibus cæteris imperare vñ cum lege?

[Lex (inquit) præcipit, & id quod fortis viri opus est, ut non deferere ordines, non fugere, non abiicere arma. Et id quod est temperatis, ut non committere adulterium, non contumeliosè se gerere, & id quod est mansueti, ut non verberare, non maledicere, simili modo quoque secundum alias virtutes, & vitia, alia iubet, alia prohibet.] Rursus lib. 6. capite octauo: cum prudentiam diuississet in familiarem legum latricem, & ciuilem, cuius altera pars consular, altera iudicat eam, quæ cæteris antecedit, nempe legum latricem, facit etiam aliis præsidere, instar Architectonicæ. Quid in scientiis & habitibus? in rerum contemplatione petitis, sapientia ut præstat, ita & præstet reliquis, quam Aristoteles scribit libro primo Metaphysices, cap. 2. principaliorem, quam ei subministrantem, potius sapientiam esse: non enim ut sapienti præcipiatur, sed ut ille præcipiat: nec utile ab altero, sed ut ab eo minus sapienti suadeatur docet.

Eodem pertinet illud li. 6. Ethicorum, cap. 7. ubi cum prudentiam virtutum Principem, & Aurigam fecisset, subdit ad finem capitis ultimi. [At verò prudentia, neque præsidet sapientiæ, neque melioris, quam ipsa partis est, quemadmodum neque sanitati medicina, neque enim ipsa vitur, sed ut fiat prouidet, quocirca illius causa præcipit, non autem illi. Simile præterea illud est, si quis ciuilem propterea, quod de omnibus præcipit, quæ in ciuitate sunt, Diis præesse, ac dominari etiam diceret.] Exercitui mundum comparat lib. 12. Metaphysices, text. 52. [Quemadmodum (inquit) exercitus, etenim bene esse eius in ordine, & dux ipse est, ac magis ipse: non enim ipse propter ordinem, verum ordo propter ipsum est: cuncta autem coordinata quodammodo sunt; verum non similiter, & natantia, & volatilia, & plantæ, nec ita se habent, ut sit vllum alteri ad alterum, sed sunt ad quippiam; ad vnum namque coordinata sunt omnia: verum quemadmodum in domo, liberis quidem minimè licet quodcumque facere, sed ea omnia, aut plurima, quæ ordinata sunt, mancipiis verò & bestiis parum, quoad commune conferat, sed ut plurimum, quodcumque contingit, tale namque principium cuiusque eorum natura est.]

His planum fit, eum rerum naturis ordinem inditum esse, ut præstantiora dominantur, ignobiliora deseruiant: propterea nihil peruersum, nihil præposterum, nihil à naturæ consilio magis alienum, fingi aut cogitari potest, quam humanas mentes cælestibus orbibus subiicere; hoc est, incorporales substantias corporatis, impartibiles, & simplices partibilibus, & concretis, rationis, &

sapientiæ participes, ratione & sapientia carentibus; sentientes, mutis, ac

furdis; motrices sui, & aliorum, iis quæ motoris indigent: vir-

tutum, & beatæ vitæ capaces, expertibus virtutis, &

beatitudinis famulari.

CAPVT

CAPVT TERTIVM.

Altera ratio ex fine.

L I V D etiam libenter quæsiuerim, cui nam bono sit, si nostris voluntatibus sydera moderentur: nam si nulli, frustra id esse oportet: Deus autem, & natura, quod frustra sit, faciunt nihil, auctore Aristotele libro primo cœli, tex. 32. lib. 2. text. 59. cui inquam id bono est? An syderibus? Egregiam verò laudem syderibus affigunt, si in ea reiiciunt causam tot vitiorum, quæ inter homines grassantur. Neque sanè aliunde morum innumeras prauitates, & corruptelas, quàm à rectissimis ordinatissimisque cœli conuersionibus proficisci decuit: scilicet à sempiternis, & à Deo constitutis orbibus manare debuerunt peruersæ, & immanes multorum naturæ, Neronis, Claudij, Heliogabali, & cæterorum eiusdem ordinis. An bono est humanis mentibus? At per huiusmodi astrorum dominatum omni solertia, sapientiæ, virtutis laude spoliatur; nullus erit in pretio labor, cessabit in edomandis animi perturbationibus studium, languescet omnis ad virtutem conatus; quin etiam, si qui modò rectam rationem colunt, abiicient eam curam, nec aduersus syderum vim, niti audebunt, fracti multis difficultatibus, quas obicit virtus; abiecerint mortales omne recti, honestique studiū; & orbis terrarum, qui ex fabuloso illo chaos emergerat, in verum iam chaos, id est, in summam rerum omnium perturbationem prouoluetur.

An denique id rerum vniuersitati conducibile est, vt quid in ea præclarum & illustre fuerit, si tot mundi partium apparatus omnis, ac splendor eò solum spectet, vt omnia astris obtemperent? Certè cum duo quædam bona in deliberationem, atque optionē veniunt, amplectitur, & perficit natura id quod melius est; quod vidit & Aristoteles libro primo de Generatione animalium, capite quarto. Si mundum igitur omnem in vnum aliquid referri oportuit, optimum id ac præstantissimum fuisse necesse est. Vtrum autem præstantius quid sit, humana mens, intelligendi sapiendique potens, an cœlum nullo sensu, solertiaque præditum, qui non videt, videre quid possit, haud video. Aristoteles qualis auctor lib. 12. Metaphysices, tex. 51, de primo entium loquens. [Si non intelligit (inquit) non erit optima substantia; si quidem eò quòd intelligit, ei honorabilitas inest.] & lib. 1. de Anima, text. 82. [Dubitabit autem utique aliquis, & quid est, vnum faciens ipsa: materiæ enim similia sunt elementa, principalissimum enim est illud, quod continet quodcumque est: anima autem aliquid esse melius, & præstantius impossibile est: impossibilius autem adhuc intellectu: rationabilissimum enim esse hunc, antiquissimum, & dominum secundum naturam.] Non erit igitur nostra mens, propter cœlum, sed cœlum in nostrum vsum, & commodum: semper enim habet rationem optimi, id cuius gratia aliud est, ait Arist. lib. 2. Physic. tex. 23. lib. 5. Metaph. tex. 3. Intellectu autem nihil melius, aut præstātius; vt idē testatur lib. 1. de Anima, t. 82. & lib. 12. Metaph. t. 39.

Nōne ad Sapientiam nos, pietatēque nati sumus? At Sapienti auctore Aristotele, libro 10. Ethicorum, capite 7. & 8. famulantur omnia, tanquam alteri Deo. Propter quod idem Aristoteles libro primo Metaphys. cap. 2. iure indignatur Simonidi, quòd sapientiam nō humanā, sed diuinam possessionem

ita fecerat, vt ab ea deterreret homines. [Si quid (inquit) Poëtæ dicunt secundum Prouerbum, multa mentiuntur, nec aliam quam huiusmodi deoet honorabiliorem putare: quæ enim diuinissima, eadem etiam honorabilissima est:] & lib. 12. text. 39. [Illud magis (inquit) quàm illud est diuinum, quod intellectum videtur habere, & speculatio optimum, & maximè delectabile est. Si igitur ita bene se habet Deus semper, vt nos aliquando, admirabile est, quod si magis adhuc, admirabilius est.]

Item lib. 10. Ethicorum, cap. 7. de sapientis felicitàte disputans, [Talis (inquit) vita præstantior esset, quàm homini conueniat, non enim quatenus homo est, ita viuet, sed quatenus diuinum quid, in ipso inest: quantò autem id præstat composito, tantò quoque eius operatio ab operatione distat, quæ ex virtute alia existit. Si igitur intellectus diuinum quid est, si ad hominem respiciamus, sic quæ ex intellectu traducitur, si humanæ vitæ comparatur, diuina etiam ipsa est: neque verò oportet quemadmodum nonnulli monent, vnumquemque cum sit homo, humana, & cum sit mortalis, cogitare mortalia; sed quatenus licet immortalem se reddere, omniâque efficere, vt ex præstantissimo omnium, quæ in ipso est, vitam traducat; Nam licet id mole sit parum: vi tamen & pretio omnia longo intervallo antecellit.] cap. 8. [Dei (inquit) operatio cum beatitudine excellat, contemplatiua erit, & ex humanis ea erit felicitàssima, quæ huic maximè est cognata: argumento illud est, quòd cætera animalia, quæ tali operatione penitus carent, expertia felicitàtis quoque sunt. Diis enim beata sola vita est, hominibus autem eatenus, quatenus similitudo quedam eiusmodi operationis, in ipsis inest.] Et infra: [At qui ex intellectu operatur, huncque extollit, atque optimè afficit, is esse Deo charissimus videtur: nam si aliquam humanarum rerum curam Dij habent, sicut videtur, consentaneum est ipsos re illa, quæ optima est; atque ipsis maximè cognata, delectari, qui est intellectus, eòsque qui eam maximè amant, & honorant, remunerari: vtpote, qui eorum, quæ ipsis sunt amica, curam habeant, rectèque & honestè agant; hæc autem omnia sapienti maximè inesse obscurum non est; igitur est Deo charissimus.] I nunc, & homines sapientiæ compotes cælo sensu carenti subde tota reclamante natura.

CAPVT QVARTVM.

Tertia ratio ex dominatu mentis in corpus.

ACCEDIT his, quæ superiori capite disputata sunt, quòd etiam si deceret maximè fieri: tamen non posset, vt humana mens syderum ductu, ac vi agatur, in ea, quæ appetit, aut molitur, non enim sydera mentem afficiunt, per se, sed per corporis immutationes, vt tradit Ptolemæus libro primo de iudiciis, capite primo, & secundo: Metienda igitur, atque existimanda est syderum potestas, ex statu corporis nostri: tantum itaque illa valere possunt ad incitandam mentem, quantum impressione corporali, cuius nostrum corpus sit capax, humana mens præcelli potest, aut perfici.

Experimur autem, ita se corpus ad animum habere, vt primò quædam animus, aut facere non possit, aut non nisi mutile & præposterè flaccescente corpore:

pore : deinde, vt animus impulsus quosdam imprudens, ac nolens patiatur ex insolentia corporis & sensus, subditur enim illi politico, non positiuo vel despotico iure; Aristot. lib. 1. Politicorum, cap. 3.

Nunquam porro ea est horum impulsuum vis, vt ei nostra mens, sit modò sui compos, nequeat obistere. Huic rei fidem faciunt tum vsus propè quotidianus, tum naturalis, ac subitus angor conscientiae in animo se ipsum incusante, quod cesserit cupiditati, quod libidini non restiterit, clarissimum sanè naturæ testimonium, quod potuisset non cedere, tum voluntatis natura, quæ id solùm appetit, quod ei bonum videatur, & quia minus bonum, si cum maiori conferatur. Ratione mali suscipi potest quoduis bonum : potest habere studio melioris si velit : & quoniam quodcumque bonum sit, ad quod corporalis appetitus impellat, corporale esse necesse est : quo longè præstantius est incorporale, consequens sit quodcumque bonum motus corporalis menti obtemperat respui ab ea posse, boni præstantioris amore, quod obicit, rectæque ratio neque vlla syderum vi, inhiberi potest, ne abiiciat, si quidem stellæ nullam exercent, non nisi in corpus, bonum autem rationis, & honestum in sola ratione residet, & astræ sanè, vel organum phantasie ita deprauarunt, vt ad liberum vsum rationis ineptum planè sit : & tunc non vitio, sed morbo tribuendum est quidquid homo efficiat : vel non tanta est organi perturbatio, quin menstruo munere fungatur : & tunc nisi animus aliò sponte cogitationem intendat : fieri non potest, quin animaduertat, quale sit id ad quod incitatur à sensu : quantò sint illo meliora, quæ recta ratio obicit, cum enim apto vtatur organo, nec sit impedita : resque ex iis sit quæ cadunt in humanam mentem, cur cæcutiat mediâ luce, nihil omnino est causæ, offundere sæpe tenebras solet sensus, per quas animus nequit rationes omnes dispicere, sed per suam ignauiam passus est sibi eas offundi : quas discutere poterat, & sponte, ac libens in eas se coniecit angustias : vt quid agat clarè non videat, ideòque eius impotentiae crimè in ipsum iure recidit : quod eam caliginem, cum adhuc sui iuris esset, & discutere posset, noluit. Id quod Aristoteles lib. 3. Ethicorum, cap. 5. declarat his verbis. Quod si quis dixerit, omnes id appetunt quod bonum esse ipsis videtur, visionis autem dominium habet nemo : sed talis vnicuique finis apparet, qualis quisque est : verum si vnusquisque habituum sibi quodammodo in causa est, visionis quoque quodammodo erit : sic iudicij caligantis errores in nostra posuit potestate Aristoteles.

Quod sit ex prauo habitu, contingere etiam potest ex affectus vehementia : ratio tamen initio perturbationis, saltem & agnoscere, & reprimere potuisset grassantem libidinem : declarat id Aristoteles exemplo incontinentis libro scripto Ethicorum, cap. 3. Nostræque culpa fieri quidquid ex huiusmodi errore sit, docet idem libro tertio de anima, text. 46. Amplius & præcipiente intellectu, & dicente ratiocinatione, fugere aliquid, aut proficui : non mouetur, sed secundum concupiscentiam agit, vt incontinens : & omnino videmus quòd qui medendi artem habet, non medetur tanquam aliud quidpiam principatum obtineat agendi per scientiam, sed non scientia. At verò, neque appetitus huiusmodi dominus est : continentes enim, appetentes, & concupiscentes, non operantur ea, quorum appetitum habent, sed sequuntur intellectum. Constat itaque priusquam libidine mens absorbeatur, penes eam esse iudicium quodammodo illecebrarum, & altioris boni cuiusdam appetitum, quod sensui op-

ponere potest, ac debet: quod nisi faciat ipsam sibi causam esse ruinarum.

Si ergo in eo posita est omnis stellarum facultas, ut corpus titillent, ac moueant, nullam autem commotionem possunt inferre menti, quæ præstare se potest superiorem omnibus corporis commotionibus, in quibus incitandis, valent stellæ, si tamē valent quidquam: unde Astrologus noster vaticinari possit, suspensa adhuc mente, ac paribus in utramque partem momentis librata, nihil habet ex astris. Sapientes certē viri, S. Thom. 1. p. quæst. 14. art. 13. Scotus in quodlibeto 39. quæst. 1. Durandus, & alij, ne Deum quidem ex causa libera, & ad utrumque æquē parata agnoscere posse contendunt: quid futurū, vel non futurum sit, & probabilis omnis prædictio, quæ non temere, non fortuito feratur, ut plurimum saltem fortiaur effectum oportet, at agentibus stellis integrum est voluntati sequi, vel respicere earum ductum: euentusque est ad utrumlibet, ac liber, ac denunciamus adhuc amicitias, connubia, peregrinationes, magisterium, mercaturam, opificium, militiam, religionem, aliaque innumera, quæ scribit Ptolemæus libro quarto de iudiciis, capite 3.

Non pigebit me iterum inuictam mentis nostræ potestatem confirmare, aduersus corporis impulsus in quod cælum agit, quod agit. In confessio namque est iure animi corpori, appetitui rationem præesse, cui rei non solum fidem facit Aristoteles, & in Ethicis passim, & libro primo Politicorum, cap. 3. lib. 1. de Anima, textu 82. lib. 3. textu 46. sed & naturalis ratio: nam [quod mente potest prospicere, natura imperat] ait Aristoteles libro 1. Politicorum, capite primo, quod autem non potest hoc facere, paret natura, & seruit: & cap. tertio. [Imperare (inquit) & parere non solum necessariorum sunt, sed etiam vtilium: ac statim ex generatione quædam distincta sunt, alia quidem ad imperandum, alia verò ad parendum, & species multæ, & imperantium, & parentium sunt, & semper melius imperium meliorum parentium est, ceu hominis, quàm bestię; nam, quod à melioribus proficiscitur, melius est opus.] Et post pauca: [Animus quidem in corpus dominicum habet imperium, mens verò in appetitum ciuile, ac regium.] In quibus clarum est, secundum naturam, & vtilitatem imperari ab animo corpori, & ab ea parte, quæ habet rationem ei parti, quæ subiaceret perturbationi; æqualitatem verò ac vicissitudinē omnibus nocere. Quin etiam ex eadem causa deducit ibidem Aristoteles, quosdam natura seruos esse, quod imbecillæ mentis sunt, quosdam dominos, quod ratione præcellant, & illorum intersit subesse prudentioribus. Neque vllus obiiciat, sæpe appetitū imperare rationi, quia ut idem docet Aristoteles, oportet considerare naturam, non in corruptis, sed in integris; Quocirca eum hominem, qui & animo, & corpore optimē dispositus sit, inspiciendum, in quo certē id manifestum est: nam prauorum quidem, aut prauē dispositorum sæpe inuenietur corpus imperare animo, sed ex eo, quod peruersè, & præter naturam se habeat.

Ex quibus perspicuum est, mentiū esse corporibus imperare, animorumque in corpora naturale ius esse; neque hoc quale quale ius esse, sed tale, quod illa, & exerceat passim, & pro arbitratu vtatur. qualis enim ordo naturæ esset, dominari mentem debere, sed non posse sensum sibi subiicere, etiam si maximē conetur? Nōne illud in naturam caderet, quod est apud Aristotelem libro primo cœli, textu 72. [Frustra calceamentum dicimus, cuius non est calceatio.] Quadraret, & illud, quod idem Philosophus libro 2. cœli, textu 50. probat, si vis motrix inesset astris, & organa motus defutura non fuisset. [Irrationabile est

est(inquit) nullum organum ipsis præbuisse naturam ad motum, nihil enim, vt contingit, facit naturam, neque curam quidem animalium habuisse, quæ autem tam pretiosa sunt, despexisse: sed videtur tanquam ex industria abstulisse omnia, per quæ cōtingebat progredi per se ipsa, & quam plurimum se mouisse ab iis, quæ organa ad motum habent.] Quadraret, & illud, quo plantis sensum, & motum deesse, idem libro 3. de anima, tex. 44. & 45. ostendit, quia carent instrumentis sensus, & motus: natura autem, sicut nihil facit frustra, ita nec deficit in necessariis.

Atque hinc liquet, si naturale est imperium mentis in corpus, & sensum, quæ rationem semper spectat, coërcetque corporales commotiones: nihil Mathematicos habere certi ac constituti, immò nec verisimilis, aut probabilis ex stellis & astrolabiis, quæ si quam nactæ sunt vim, eam omnes in solum corpus exercent, cui mens præsidet, ac moderatur pro consilio, & arbitrato suo.

CAPUT QUINTVM.

Postrema ratio ex Dei prouidentia.

ACCEDAT postremò diuinæ mentis prouidentia, quam quia mundi totiusque ordinis causam dixerat Anaxagoras, sobrium illum appellat Aristoteles, primo Met. summ. 2. c. 2. comparatum ad antiquiores vana dicentes.

Prædicat mirificè Dei admirabilem sapientiam in dispositione vniuersi, idè Auctor lib. 12. tex. 52. [Quemadmodum exercitus bene esse in ordine, & dum ipse est, ac magis ipse: non enim ipse propter ordinem, verum ordo propter ipsum est: cuncta autem ab eo ordinata quodammodo sunt. Verum non similia, & natantia, & volatilia, & plantæ, nec ita se habent, vt sit vnum alteri ad alterum, sed sunt ad quidpiam, ad vnum namque ordinata sunt omnia. Verum, quemadmodum in domo liberis quidem minimè licet quodcumque facere, sed ea omnia, aut plurima, quæ ordinata sunt: mancipiis verò & bestiis parum quoad commune conferat, sed, vt plurimum quodcumque contingit: tale namque principium cuiusquam earum natura est.] & tex. 51. cum accuratè, ac subtiliter peruestigasset rationem, ac principium totius ordinis quo mundus omnis continetur, subiicit ad finem libri: [Entia nolunt malè gubernari; non est bonum pluralitas principatuum, vnus ergo Princeps, atque huius quidem sapientissimi Principis gubernationem, ei enim quod optimum est conuenit sapientis nomen, vt idem Auctor est libro primo Metaphysices capite 2. & l. 6. Ethicorum cap. 7. Si quam optimam, & numeris omnibus absolutam esse oportet, quis putet ab illo vitam hominum in syderum potestate collocatam? vnus est omnium finis vltimus; cuius vnusquisque capax, & appetens est, vt probat Aristoteles libro primo Ethicorum capite 1. & 2. & illum quidem actionibus nostris omnibus præpositum esse oportuit, vt idem docet, eodem libro, capite nono; in has porro actiones, quibus ad felicitatem peruenitur, si vllū ius astræ haberent, multa incommoda pateremur. Primò rem optimam Deus & diuinissimam stellis sensu carentibus commisisset. An non melius est hominem spō-

te sua foelicem, infœlicemque fieri quàm cæco stellarum impulsu?

Præterea, multi quibus nascentibus parum benignæ stellæ affulserunt, quanto bono innocentes, & inuiti fraudarentur? Denique quid ab ordinis ratione magis aberrat, aut à Dei prouidentia magis est alienum, quàm stellas facere auctores bonarum malarumque actionum, quæ nec malæ malos, nec bonæ bonos internoscunt?

Mitto iam, quod ad Astronomicæ vanitatis cumulum nō parum facit, morbos, pestilentias, bonorum iacturam, monstrosos partus filiorum, interitus parentum, mortem, exilia, carceres, inopinatos obitus, non rarè Dei optimi maximi ira solitos immitti: id quod non modò diuinis literis traditum est, sed & Gentilium historiis. Nā propterea Capitolinus in Maximo & Balbino, Lilius libro 4. & 7. ab Vrbe condita, Valerius Maximus libro 2. titulo de institutis antiquorum, perhibent institutas fuisse expiationes, & sacrificia, quibus placato Numine auertantur morbi, quod Poetæ quoque scribunt, Homerus Iliadum lib. primo, Hesiodus de opere & diebus, denique Virgilius noster Æneidos libro duodecimo, si quando lethum horrificum, morbosque Regum Rex molitur. Num ergo expectare debet Deus Astrologorum horoscopos, quando hæc molitur? An præter ordinem agitare cœlum? an nullam oportuit esse stellarum vim, cui singulis diebus Deus vel cogeretur, si quæ esset suam gubernationē attemperare, nec pro suo arbitratu, sed pro syderum influxu, & exigentia: rebus humanis consulere, aut cum singulis ludificare, in Astorum contemptum, & ludibrium Astrologorum?

CAPVT SEXTVM.

Astrologos ignorare Stellas quæ conceptui præsunt.

SATIS ex libero arbitrio, ex Dei prouidentia & gubernatione videmur labefactasse Astrologorum prædictiones; nunc ex ipsius Astrologiæ principiis, quæ omnes Genethliaci recipiunt, huius artis vanitatem efficere placet. Nam Ptolemæus libro 3. capite secundo duo sancit pronunciata, quibus uti qui velit, tabellis agit signatis in Astrologos. vnum quidem, omne corporis temperamentum, ac constitutionem, omnemque qualitatem, quæ puero accedit ex cœli configuratione pendere, ex hora conceptus, neque mutare à natalitiis, vel aliis quibuscumque stellis, sed potius quidquid ab his ad infantem descendit, trahi in rationem, iam constitutam, per priores opifices stellas, quæ corpus efformarunt. Alterum pronunciatum Ptolemæi est tempus, quo concipitur fœtus, ignorari ferè in coniugibus, præsertim, quorum frequēs coniunctio nullum relinquit argumentum, in quam potissimum horam conceptus inciderit. Quare Hippocrates libro de natura pueri, & Aristoteles 4. de generatione animalium, capite septimo, libro 7. de historia animalium, cap. 4. monent non raro falli mulieres, opinantes se concepisse, cum non conceperint, falli verò mense vno interdum, eoque amplius: itaque libro 3. Apotelesmatum, Ptolemæus principium seminale inquit, maxima ex parte ignorari, & non posse,

se, nisi aut casu, aut obseruatione deprehendi; casu, inquit Græcus interpres, quando contingit mulierem sentire conceptionem; obseruatione, quando consulto vir abstinere à coitu, ut notare possit conceptus tempus. Itaque Ptolemæus loco citato, cum inquit, hora conceptus ignorabitur, sicut multoties euenire compertum est, initium, quod est in infantis exitu necessario conuenit obseruare.

Ex his pronunciatis colligi potest, huiusmodi syllogismus. Tota corporis & animi constitutio, quæ pendere potest ex syderum vi, ingeneratur puero, sub eius conceptu: nec variatur postea à puerperij stellis, sed harum facultas, ac vis ab eo quod per se valeret: transfertur ad prosequendam constitutionem, quam genitalia astra inchoarunt: Sed tempus conceptus, & cœli configuratio, sub qua fœtus formatus fuit, ignoratur: Ergo Astrologos ignorare necesse est, quali syderum afflatu imbutus sit puer, & quidquid in eius corpus, aut animum defluxit, ex stellis.

Hic syllogismus ita angustè contortus, mirum quârum diuexat Astrologos, qui propterea labentem Genethliacam suam pluribus adminiculis fulcire nituntur. Aiunt enim, ortus & conceptus stellæ sibi conuenire, & ita correspondere, ut ex illis hæc, & ex his illæ colligi possint, natales autem stellæ obseruare posse, haud magno negotio, genitales quoque propterea haud difficile esse, inuestigare. Cæterum vim huius syllogismi, nisi me mens egregiè fallit; nondum elapsi sunt; siquidem Ptolemæus ait, natales stellæ transferri à sua naturali vi, & impulsu, trahique aliò longè à genitalibus, ad prosequendum id, quod genitales astris inchoatum fuit: At quænam fuerint genitales stellæ, scire nullus potest: Nullus igitur intelliget, quò natales stellæ translatae, quidve facturae sint: præter naturam enim suam agent quidquid agent; sed quid illud tandem sit, ignorari necesse est.

Quod denique aiunt locum Lunæ in natiuitate eundem esse, qui in conceptione fuit, disertissimè refellit Picus Mirandulanus, libro nono, cap. 3. 4. 5. multa enim esse, quæ partuum tarditatem, aut festinationem faciunt, nemo ignorat: morbi, diarrhææ, ac renum, calculi dolores, febres, corporis gracilitas, infantis habitus, situs, robur, moles, errata denique omnia, quæ in sex rebus non naturalibus admitti possunt, & solent. Quare ridiculi sunt, quicumque, aut ex nouilunio, aut plenilunio, quod natalem horam proximè antecessit, & ex planera, qui eo tempore plus virium obtinet, inquirunt natalis horam, non solum quia hanc sycophantiam Mathematicis rationibus reiecerunt, Abraham Iudæus, Alchibitius, Henricus Butensis, aliique Astrologiæ Magistri: sed etiam quia, cum multa præter astra, accelerare, aut remorari possint partum, ut diximus: frustra ab astris petitur natalis hora, quæ à proximis, & coniunctis cau-

sis continetur, & nihil stellis debet; procedat horum ratio, aut commentum, quando partus obstetricantibus stellis, prodit in lucem, & quando aliis agentibus causis funditur, infans est à cœlo repetere natiuitatis tempus.

* * *

CAPVT

CAPVT SEPTIMVM.

Astrologos ignorare veram natalis horam.

INTER conceptus, & natiuitatis horam, perbellè ludunt cœli curatores, & nunc ex natali hora, tempus conceptus, nunc ex hora conceptus, natale tempus, pudenda circulatione, colligunt: ponunt enim, tanquam exploratissimum, Ptolemæi præsertim testificatione, in centiloquio, numero 51. locum, quem Luna tenet, quando infans prodit in lucem, esse horoscopum conceptus; contrà verò locum in quo Luna fuit tempore conceptus, esse horoscopum natalis. Quare si interrogas, qua ratione natalem horam cognoscant? respondent parentum & obstetricum relatione: incertam totam hanc rem aio, quæ est totius genituræ fundamentum, & magnis erroribus expositam, propterea quod horologia semper fallant aliquid, nec ea, quæ inter horarum terminos innumera cadunt, momenta, indicent, & nostra vulgata horologia, quibus Italia vtitur, ab occasu Solis ducant initium, incertum admodum, & anceps; vbi præsertim horizon non est liber, & quando nullo cœlo obseruare accuratè non licet, occasum Solis, & quoties post Solis abscessum, horologium non ex æquo diuidit temporis interualla, & quando his omnibus, accuratè notatis obstetrices obseruare non possunt illud transuolantis temporis leuissimum momentum, quo primum infans trahit spiritum, & quando primum ab astris afflatur. Sed non est necesse causam vrgere rationibus, vbi reus fatetur, Astrologi ipsi fatentur, incertâ hanc horam, ideoque eam vocant horam existimatam, siue suspectam, cique nihil fidendum palam docent: sed methodum se adinuenisse iactant, qua sine errore ortus hora reperiatur. Mentuntur in caput suum. Nulla iniri potest ratio, qua ostendatur quo momento temporis ortus sit ille, qui quolibet oriri potuit, quolibet autem tempore nasci posse homines, & verè nasci desipiat, qui vocet in dubiū, rem per se perspicuam sapientibus, vulgi docebimus exemplo. Dicatur à patribus Cardanus natus prima hora noctis, hæc hora existimata vocatur ab Astrologis, non vera, quare, aut seriùs aut citiùs, ille in lucem venit, si dicas, citiùs, sciscitabor, an possit quisque seriùs nasci, si potest: quare negas Cardanum seriùs ortum, si non potuit aliquis nasci post primam horam noctis? fatendum erit, non quolibet tempore nasci posse mortales: si seriùs, quæram cur non respondeas citiùs: & reponam eandem quæstionem quæ priùs fuit. Iterum si qua methodo inuestigare potes horam, quam parentes Cardani natali adsignarunt, non esse veram, vel ea hora potuit Cardanus, aut alius quispiam nasci, aut non; si potuit: qua methodo deprehendes illam existimatam esse horam, non veram, si non potuit, nec quolibet tempore liceret coire coniugibus, nec quacumque hora possent homines nasci, nec Genethliaci docerent, ex qualibet cœli constitutione dicere mortalium fata: si confugiant ad horam conceptus, & ex ea deduci posse contendant, veram partus horam, meminerint eisdem incommodis subesse horam etiam

etiam conceptus: si quidem conceptus etiam hora alia est existimata, alia vera, qua methodo internoscas, inter veram & existimatam, redibis ad natale tempus, ex sartagine in prunas, ex prunis ad sartagine.

CAPVT OCTAVVM.

Ea, quæ à pluribus transiguntur, non posse ex vnius horoscopo conici.

NON possunt Astrologi perspectas habere conceptus stellas, quæ subitæ: quæ momentaneæ sunt: sed faciamus eas notas esse, & probè notas: adhuc aio nullam eos posse ex huiusmodi Astris coniecturam facere: idque ex earum principiis ineuitabili ratiocinio concludo.

Ex iis enim, quæ nobis in lucem editis accidunt, nihil ferè est, quod ab vno, & in vno tantum homine confici possit: quodque ad plures non pertineat prospera, & aduersa valetudo, coniugium, filij, amicitia, negotia, mercimonium, magisterium, dignitas, omnia, quæ Astrologi præfagiunt; vel præfagire profitentur; plures sine dubio attingunt.

Ea, quæ à pluribus hominibus peraguntur, à genitalibus singulorum astris pendere, in confesso est Astrologis, quo igitur modo ex vnius horoscopo deducere queunt, quæ quisque in omni vita facturus, vel non facturus sit?

Syderum, oro, quorum quædam vnius, quædam alterius genefim fecerunt, quales sunt vires? An tales, quæ non oppugnent se, nec iuuent? at quomodo ad vnum, & eundem effectum conuenient, constituendum? peribunt, quæ de contrariis stellis, angulis, quadratis, hexagonis, tetragonis, docent Genethliaci. Ptolemæus libro primo, docet quidem aliqua esse astra, inconiuncta, sed pauca: reliqua omnia coniuncta, & pertinentia esse tradit. An contrariæ mutuoque pugnantes vincent sine dubio fortiores? sed, quæ sunt fortiores, Astrologus ignorat: nisi omnium, qui ad vnum aliquod negotium conueniunt genitales, & natales stellas inspexerit. An cognatæ & amicæ? Primum acrius in vnum aliquod conspirabunt inscio Astrologo: deinde id non placet Astrologis, & Ptolemæo præsertim, libro primo, capite de diurnis, & nocturnis stellis. [Si stellis (inquit) bonæ constitutionis similia applicata fuerint, augentur vires bonitatis illarum: sed exitiis admista dissimilia coërocent vehementiam malitiæ illarum; qua de re frigidam Saturni stellam attribueret calori diurno, ac Martis siccam humiditati nocturnæ: hoc enim modo utroque ad temperatam conditionem accedit, postquam à contraria constitutione correpta, moderationem adepta fuerit.]

Rursus capite sequenti: [Neque ignorandum vires, tum Lunæ, tum trium stellarum, Saturni, Iouis, & Martis, intendi, aut remitti, defigurationibus erga Solem: Luna enim, ab Oriente vsque ad primum incrementum, cum quasi dimidiata apparet, efficiens est, humiditatis maximæ. Inde verò vsque ad plenilunium caloris: hinc aliam, atque iterum, ad dimidiationem siccitatis, atque etiam hinc, ad interlunium vsque frigiditatis, & stellæ: quas diximus, mutua-

O toriæ

torix vsque ad proximam stationem, humoris plurimum habent; à prima verò statione, vsque dum orientur de nocte, magis calefaciunt. Hinc etiam vsque ad secundam stationem magis desiccant: à qua quidem, donec occultentur, magis frigefaciunt. Atque has singulas vires in vniuersum quidem in confuso, cælum nobis exercet, quibus prævalentibus varietates, constitutionum plurimæ existunt, ex commistione diuersarum stellarum, coërcente semper contraria natura, vniuscuiusque effectuum vehementium.]

Item capite de genere euentuum: [Sed multis (inquit) sibi dominationem vindicantibus, propter æqualitatem respectus, ad vtrumque locum, præponatur reliquis, vel cardinalior, vel potentior, vel qui magis conditionis, lectæq; fuerit.]

Denique nihil est apud Genethliacos magis certum, & exploratum, quàm stellæ inter se pugnare: se præpedire, ac inhibere, hinc cerum omnium varietatem, hinc huius artis difficultatem, hinc pugnautes, & contrarios effectus illi deducunt.

Ex quibus necessariò fit, quidquid inter plures homines transigitur, prædicti non posse, ab Astrologis futurum, ne sit omnino, aut non futurum; quantum, aut quale, aut vbi, aut quando futurum sit, nisi perspectis, & inter se diligenter collatis, earum omnium stellis, quæ ad huiusmodi negotium conuenire debent. At non potest Astrologus ire per omnium ciuium horoscopus; quid ciuium, dixi? Omnium potius mortalium, qui tempore eodem viuunt: quibuscum vnicuique negotium aliquod esse potest: nullus enim hominum tanta est locorum intercapedine seiunctus, qui non possit ad alium accedere, cum eo agere, contrahere, loqui, pati, efficere. Quid hinc sequitur aliud, nisi ineptire omnes Astrologos, qui aliis amplos pollicentur honores; à multorum stellis pendentes, aliis fortunatos amicos, aliis fratres, aut sorores, aliis denunciant interfectiones, & neces. Perinde ac si ex vnius stellis res penderet, quam denunciant, desipere omnes, qui huiusmodi Zingaris habent fidem.

Atque hinc patet Astrologorum error, vel potius fraus maxima: qui si consulantur de re quapiam, inter Socratem videlicet & Platonem transigenda, dum Platoni potius interroganti respondent, ex Platonis Genethliaco rem totam metiuntur; perinde ac si Socratis astra nihil agerent. Postea verò si contingat eadem de re interrogari à Socrate, in Socratis dumtaxat horoscopus, mentem, & cogitationem omnem defigunt, perinde ac si Platonis sydera nihil in Platonem virium haberent, & quod magis mirari soleo, quoquo modo consulant horoscopus, siue ex Socratis, siue ex Platonis Genethliaco dent responsa, prædictionem fortiri volunt eandem veritatem.

Respondere nonnulli solent, Platonis horoscopo affici etiam Socratem, & in communionem; & societatem trahi suæ efficientiæ, rem omnino absurdissimam, & Astrologicis principiis repugnantem: nam aliæ stellæ, vt Astrologi tradunt, aliis officiunt, aliæ profunt aliis, aliæ officiunt partim, & partim profunt. Id Ptolemaeus locis paulò superius positis docet, id scribit Cardanus libro de Iudiciis, cap. 6. id tradunt, quotquot Astrologiam via, & ratione tradiderunt. Sed, si Platonis genitale sydus ad Socratem etiam pertinet, & rursus Socratis Genethliacum pertinet ad Platonem: vincit autem fortius quod fuerit: si pugnant, si conueniunt, efficacius agunt. Vnde tandem Astrologus intelliget, vtrius sydus fortius sit, nisi vtriusque horoscopus inspexerit? Non potest autem

autem inspicere, ut planum fiet, capite sequenti, cum sæpe accidat, ut vnus horoscopus dum spectatur, nondum natus, aut conceptum esse illum, cum quo negotium transigendum est. An censent illius, de quo consuluntur, sydus adeò efficax esse, semper ut nihil referat perspicere, quale sit alterius sydus. Quid vanius cogitari potest, in tam varia præsertim, & multiplici syderum, & configurationum conuersione? Quid magis Astrologiæ præceptis repugnans? quæ nunc hæc, paulò post illa astra dominari tradit, & imperij iura exercere?

CAPVT NONVM.

Nec plures horoscopus satis esse ad prædicendum.

DVORVM, quos ad opus aliquod oportet conuenire, aliqui sunt naturaliter definiti, ac certi, ut ij, quorum vnum patrem, alium filium fecit generatio naturalis; aliqui verò indefiniti, & quodammodò arbitrarij, quos voluntas potius, quàm natura copulat: ut si duo socij sint in negotio, in pugna, in studio literario, in itinere, & huiusmodi alijs. Et quidem indefiniti cum sunt, antequam ad opus conueniant, genitales eorum stellæ nequeunt obseruari: ignoto enim eo, cum quo Platoni res futura sit, quæ possunt sciri eius natalitia astra? An naturalem spectabunt sympathiam? ex hac enim propensio magna est vnus ad alterum; at quòrum sympathiam obseruabunt? omniumne hominum? opus est supra vires humanas. An ciuium solum? Oportet igitur perspectas habere omnium, non modò qui sunt, sed etiam qui futuri aliquando sunt, naturas; & nosse, cui magis, cui minùs, cui fere nihil natura Platonis consentiat. Id verò vnde cognoscant? ex stellis? quis omnium ciuium, qui sunt, qui fuerunt, qui futuri sunt, horoscopus peruestigare potest? ex alijs causis? nihilo facilius, immò longè difficilius quis potest obseruare omnium ciuium mores, consuetudines, appetitiones, procliuitates, propensiones, studia, cibos, somnia, potus, labores, vires, excrementa, & alia sexcenta, quæ loquacem percensendo defatigarent Homerum.

Atque hinc patefcunt ineptiæ Mathematicorum, prædicentium alijs amplas hæreditates ex alieno testamento: alijs honores, & dignitates ex aliorum electione: alijs victorias ex militum concertatione, & virtute: alijs amicitias principum virorum: alijs felicem nauium appulsus: alijs institutores, educatoresque egregios: alijs denunciant odia, inimicitias, æmulationes, insidias, contentiones, lites, probra, vulnera, necesse filiorum, fratrum, consanguineorum, & alia huiusmodi, quæ non magis ab ipsis, de quibus agitur, quàm ex alijs, quibuscum res est futura, pendent: & ab aliorum magis interdum. Hinc tam multos tam crebrò in spes erigunt vanissimas, & quidem pretio emptas non exiguo, coruum nimirum deducunt hiantem, murem pro leone, ut ait Synesius, ostendunt. Sed thesaurus, ut est in prouerbio, carbones erant. Quid enim poterant ex stellis coniectare, quas ignorabant? Vel singulis suas præsidere volunt stellas: & fatendum est, quando non possunt omnium, quibuscum agendum est, horoscopi in calculum vocari, nullam è cælo Astrologos futurorum habere cognitionem. Vel aliqui sunt à syderum potestate exempti, & frustra sollicitantur Astrologorum cortinæ.

Obseruent itaque, si possunt, omnium horoscopos hominum explorent, quis à quo vincendus sit, quis à quo dissideat, quis quibuscum consentiat, qui cui sit occursurus, priusquam de viro aliquo aliquid pronuncient: omnium hominum dixi nimis multum. Ciuium saltem? cum iis enim frequentius, quàm cum exteris versamur. Quid ciuium? nimium etiam est. Vicinorum saltem? aut consanguineorum, cum quibus quotidiana ferè est vitæ consuetudo, & rerum communio, genituras inspiciant: quorum si genitales stellas explorare se posse desperant. Illud ratum, ac firmum sit, cum incidit quæstio de euentu quopiam, qui plures necessariò requirat: nihil de eo certi posse pronuciari: quid certi? nec probabile quidem. Nam huiusmodi res, vel non minùs pendet à Socrate, quàm à Platone; & constat rem illam ex Socratis tantum astris non posse probabiliter cognosci, sed fortuitò prædici, quidquid prædicitur, vel magis pendet à Socrate, quàm à Platone, & tunc quidem id exigitur, quod de suo Plato deberet opponere, incertum est, an appetiturus sit, resque manet anceps, ac dubia. Incertum autem oportet esse, si Plato quæcumque agit, agit ex syderum impulsu: & Platonis ignorantur astra genitalia. Iam verò, cum nullum fermè negotium sit, quod multorum, & diuersissimorum hominum operam non requirat, requirit mercimonium, requirit magistratus, requirit matrimonium, requirit procreatio, requirit literarum studium, requirit seruitus, requirit dominatus; sequitur necessariò, omnia fermè, quæ in humanam vitam cadunt, à Gæthliacorum notitia esse extraneæ.

Sin ij, quos ad rem aliquam faciendam conuenire oportet, certi sunt, & natura definiti, vt pater, & filius; fratres, & sorores; si quis ab hoc homine genitus fuit, ab alio procreari non potuit: vel ex horoscopis filiorum vaticinantur, de parentibus & descendendum illis erit per omnem posteritatem, vsque ad vltimum mortalium: cur enim de Platonis vita decernunt è stellis Calliæ filij, & de Callia non pronuciabunt ex filij horoscopo? Item quando plures quis suscepit filios, ac liberos, fortunatos, vel infortunatos, mercatores, aulicos, Religiosos, milites, cuius stellas spectabimus? vel è stellis patris de filio iudicant; id verò nihilominus lubricum, & inconstans est. Primò, vnde conii-cient illum, qui pater est futurus, matrimonio copulandum? id enim multorum requirit consensum, quorum stellas ignorari necesse est, vt vidimus paulò antè: si id norunt, vnde norunt, quam sit ducturus vxorem, quam ad rem duas oportet concurrere familias, loco sæpe remotissimas, cognitione alienas, conditione dispares; non duas tantum, quæ conuenient, nosse oportet, sed omnes, quæ conuenire possunt: vt statuatur quæ potior sit in horoscopo. Magnum opus, nec Astrologorum diligentia par, vel si id quoque sciatur. Vnde intelligent, an hæc foecunda sit? si foecunditas constat, an cum hoc viro gignere queat? si hoc compertum sit, an alere possit foetum: si & id teneatur, an ab aliis, quos inter agit, ac viuit, molestias passura sit, quibus suprà diximus foetus intra materna viscera frequenter elidi. Nihil igitur de filio statui potest ex paterna genesi, neque ex materna, iisdem de causis: oporteret enim scrutari omnium genituras, inter quos mater victura est: longæ ambages, quæque Ægyptium, Cretenses, Lemnium, Elusinum, labyrinthos superent.

CAPVT DECIMVM.

Quæ de coniugiis effingunt Astrologi pugnancia.

Hic locus monet me, ne silentio præteream quæ de coniugiis docent Genethliaci, & Genethliacorum princeps Ptolemæus libro 4. de Iudiciis, capite 4. [In masculorum itaque coniugiis (inquit) lunares qualitates, horæ, natiuitates, viri, nos subtiliter inspicere non est inconueniens: primitus enim obseruandum est, si in altera duarum quartarum Orientalium Luna permaneat, tunc in iuuentute matrimonium faciet, vel post suorum annorum plenitudines, iuuentulam in vxorem accipiet: si autem in altera duarum Occidentalium extiterit, tardè vxorabitur, vel vetulam ducet. Quod si sub radiis fuerit, & in figura cum Saturno societatem habuerit, nunquam vxorabitur. Post hæc autem obseruabimus, si in vnus figuræ signo Luna fuerit, vel si ad vnum solum Planetam Ietafal habuerit, vni tantum vxorabitur: sed si in signo duorum corporum, vel multarum figurarum permanferit, & in eodem signo plusquam ad vnum Planetam Ietafal habuerit, sibi quamplures desponsabit. At si Planetæ, cum quibus ex coniunctione, vel aspectu Ietafal habuerit, fortunæ fuerint sua sponte conuenientes erunt, & aptæ: si autem infortunæ fuerint, erit contrarium. Nam si ad Saturnum Ietafal habuerit, erit eius vxor laboriosa, & ipsius qualitates erunt ferales: si verò ad Iouem Ietafal habuerit, conueniens erit, & idonea: si ad Martem, animosa erit, & indomita: si ad Venerem, erit formosa, valdeque iocosa: si ad Mercurium, erit boni intellectus.]

Hæc de virorum coniugiis. Quid de mulierum? [In foeminarum (inquit) matrimoniis solares qualitates, hora natiuitatis foeminæ sunt obseruandæ: nam cum Sol in altera quartarum Orientalium fuerit, scilicet in figura, in iuuentute viro desponsabitur, vel in senectute virum iuuenem accipiet: at si in altera duarum Occidentalium extiterit, tardè marito ligabitur, vel iugabitur, vel in prima iuuentute seni marito desponsabitur: quod si in signo vnus fuerit figuræ, & in eo Planetam matutinalem inuenerimus, vni tantum viro tradetur: & si in signo duorum corporum, vel plurium figurarum extiterit, aut in figura plusquam vni matutinali Planetæ fuerit associatus, multos maritos habebit. Item si in figura Solis Saturnus associetur, erit suus vit probus, & iustus, & laboriosus: si verò cum Ioue Sol societatem habuerit, humilis erit, & magnanimus: si autè cū Marte, erit crudelis, & nullius dilectionis, nec humiliabit se: & si cum Venere, erit probus, & formosus.] Hæc Ptolemæus. Eadè Cardanus, & alij.

Sic Lunam marito, sic Solem vxori præficiunt illi, qui libro 3. capite 4. Solem, & Saturnum Patribus; Lunam, & Venerem matribus præfidere docuerant. Oportuisset mendaces esse memores; sed liceat istis ex quolibet facere quodlibet, figere, refigere, signa dare, & adimere stellis dominatum, pro arbitratu, pro libidine, pro ludibrio. Faciamus, quæso, vxorem sub iis stellis genitam, quæ plures postulat maritos; virum item genitum fulgentibus astris, quæ plures illi vxores destinant, quid fiet? Vterque primas nuptias celebravit, vtrique stellæ secundum coniugium pollicentur, an dissoluet matrimonium? Inter Christianos non licet. Decedet vxor, euanesceat vis stellarum, quæ illi portendebant secundas, & tertias nuptias. Monetur maritus, redit idem incom-

O ;

modum:

modum: superabunt eius stellæ, quæ fuerint firmiores. Quis metiri potest astorum vires? quis omnium horoscopus ad calculum vocare? Quid si maritus Saturni beneficio ortus sit? cur non potest ducere vxorem iracundam? formosam? instabilem? quis experitur huiusmodi difficultates in contrahendo matrimonium? Quid in tanta syderum pugna nugaris, Astrologe, vnam de quamplurimis causis vidisti, si vidisti, eamque nec præcipuam, nec stabilem, sed in varias partes cõmutabilem; & vaticinarius adhuc in perniciem, & exitium multorum, quos nunc vana spe accendere, nunc falso timore exanimare ludus tibi est.

CAPVT VNDECIMVM.

Alter Astrologorum error.

NE QVÆ verò illud minùs improbauerim, quod cùm Astrologi de fortuna cuiusque, qui ad Principis alicuius aulam, obsequiũque proficiscitur, interrogantur, solent vtriusque horoscopus comparare, & ex sympathia vtriusque, & consensione stellarum fœlicem euentũ, & obsequium denunciare. Consulant sanè astra Principis, quid inde? cur non perpendunt aulicorum insidias, criminationes, odia: quoties his deiicitur ille, quem in excelso, atque illustri loco Princeps collocat? At non cadat è Principis tutela; sed quid si Princeps priùs moriatur, quàm illo familiariter vti queat? vel antequam adsit opportunitas aliqua euehendi ad magnam dignitatem, quem familiarem habet? Sit diu Princeps superstes, quid si ab aliis pluribus iam sit occupatus, eorũque arte diuinitus obsequiis, quos dum munificè prosequitur, non multum redundat in nouos homines? Verũ non sint illi plurimi, quid si vnus genesim habeat magis Principi amicã? Adhæc, quid si adscito iam aulico, in Principis familiaritatẽ, calamitas aliqua sic Principis opes atterat, vt in multos annos ab aliis subsidia ipse potiùs imploret, quàm exhibere queat?

Quid si bene educatus Princeps horoscopum emendauit, vel bonum deprædauit, malè institutus? vel iratus repentẽ dissoluat amicitiam, vel desiccet? vel amicum occidat? quod Alexandro Magno vitio datum fuit.

Accidit tandem aulicis in Principum palatiis, quod in vrbe Roma veterum candidatos pari solitos scribit Tullius: [Ciuitas ex nationum conuentu constituta, in qua multæ insidiæ, multa fallacia, multa in omni genere vitia versantur, multorum arrogantia, multorum contumacia, multorum maleuolentia, multorum superbia, multorum odia, ac molestiæ perferenda sunt: ad quæ nulla stellarum virtus pertingere potest.]

CAPVT DVODECIMVM.

Nec vtplurimum eueniunt quæ sunt ex astris.

STENSVM iam est ex rebus humanis, si quæ in astorum potestate positæ sunt, ea, quæ non nisi à pluribus transigi, & confici queunt, cuiusmodi sunt omnia, de quibus Astrologi respondere solent,

lent, nonnisi ex multorum genituris cognosci posse, probatum præterea est, non posse vnius, nedum multorum genitalia astra obseruari propter incertam generationis horam; denique docuimus Astrologorum sententia, natales stellas vim omnem, & efficientiam mutuari à genitalibus, quas Genethliaci ignorant: ex quibus efficitur, eos non posse ex astris mortalium constitutionem, aut temperamentum cognoscere. Nunc etiam si, notatis astris, hominum temperamenta perspecta haberent, lubricum adhuc, ac temerarium eorum esse iudicium; ex naturali temperamento desumptum probare aggredimur: idque propterea quod multis, magnis, frequentibus, necessariis, diuturnis, efficacissimis, variis, inuitabilibus causis, hominum temperationes subinde commutari soleant.

Fingamus enim Socratem stellarum vi nasci, vel iracundum, vel ad Venerem pronum, vel pecuniæ cupidum, vel honoris appetentem, vel aliter affectum, aio non posse adhuc Astrologos Socratis euentus prælagire: ad hæc enim ferè prodire non solet quisquam, nisi præstent alij vel occasionum momenta, vel exequendi opportunitatem, vel adiumentum aliquod, vel consilium, vel consensum, vel opem, vel laudem, vel tolerantiam, vel inscientiam: nihil ergo è stellis Astrologi perspicere possunt, nisi iracundia incitandum Socratem, si habuerit occasionem, adepturum honores, si alij ei obtulerint; multum collecturum pecuniæ, si opportunitas sese obtulerit; ad scientiam peruenturum, si studuerit; ducturum vxorem, si nihil difficultatis obtiterit; victurum in multos annos, nisi prius fuerit mortuus; vel moriturum breui, nisi superstes fuerit; si quid præsentire possunt è cælo. Hæc solum possunt Astrologi, quæ nulli ignorare licet. Verumenimvero è quamplurimis causis, quæ ad efficiendum aliquod necessariò requiruntur, vnam dumtaxat Astrologi norunt; si norunt, cælum, cuius vis omnis, & facultas à causis sublunaribus, vel eluditur planè, vel trahitur in contrarias partes. Quid igitur cognoscere possunt aliud, nisi effectum futurum: si nulla cæterarum causarum defuerit? præclara verò ratiocinatio, profundum oraculum, quis nescit ollam vnam esse de causis conuiuij, quoties quis ollam viderit in amici domo, opiparum statim inde vaticinabitur conuiuium? dormire cogetur incænatus, & argumentationis suæ fallaciam fame cruciante cognoscet, quicumque hoc modo desipiat.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

Omnia, de quibus Astrologi vaticinari solent ex syderum ductu, pendere à causis sublunaribus.

ORV M, quæ iam natis infantibus contingunt in omni vita, duplex est genus: vnum quidem eorum, quæ natiuum corporis temperamentum syderali, vel alia vi coagmentatum conseruant, seu quadamtenus immutant: cuiusmodi commutatio non parum valet ad vitæ breuitatem, seu longitudinem ad rerum agendarum facultatem, seu difficultatem; ad effectus animi varios.

Alterum,

Alterum eorum, quæ propriè spectant ad rationem morum, humanarumque actionum. Hæc duo rerum genera posthac nobis expendenda sunt, probandumque illorum euentum pendere nihilominus, immò multò magis à sublunariis causis, quàm à cælestibus, quæ cum sexcentis modis in singulas horas, in singula horarum momenta variari soleant, totam penè Astronomicæ prædictionis vim exufflant.

Nihil est autem, cur respondeant Astrologi, ipsis quoque sublunariis causis motionem omnem, & modum præscribi, à certo quodam statu cæli: nam à quo statu à propriè singulorum, an ab aliquo communi multis? non à communi: deducendæ enim causæ sunt ad certos, & definitos effectus, non ad communes; id præstare non possunt communes influxus stellarum. [Effectus singularis (inquit Philosophus lib. 1. Phys. tex. 33. singularis assignanda est causa non communis, non à proprio: obstat enim quòd singulis causis suæ sunt stellæ, nec ullus horoscopus inuadere potest dominatum alterius; & si inuadat, deturbata passione, reus fit ab aliis.] In qua stellarum inter se certantium pugna, planè caligat Astrologorum acies.

Age igitur, ostendamus sublunarium causarum vi mutari, vel aliò trahi quidquid in conceptu, vel partu syderales causæ infantibus indidère: quod ut planius fiat, à primo genere causarum, quæ variare solent natium corporis temperamentum, exordiamur, percurramus verò plurimas, si non omnes, ut innotescat, quot modis natura ludificare soleat vim, & conatus syderum, quibus auctõribus Genethliaci tam multa, tam certò, tam constanter denunciant mortalibus.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

*Parentum, & obstetricis sedulitate mutari temperamentum,
quod puer è stellis hausit.*

TEMPERAMENTVM nihil est aliud, quàm certa quædam qualitas, humorumque symmetria, & proportio, quæ si integra sit, sanitas existit; sin minùs, febres, morbi, mors. Immò sanitas ipsa non est aliud, quàm huiusmodi temperamentum, auctore Galeno lib. 1. de differentiis morborum, & lib. 6. de usu. [Temperantia, (inquit) seu symmetria calidi & frigidi, sicci & humidi, naturalis est sanitas.] Receperunt id omnes Medici, receperunt omnes Philosophi, recepit Hippocrates lib. 1. de diætâ, & sect. 2. Aphorism. § 1. recepit Auicenna can. 1. fen. 1. doct. 3. c. 1. post procemium: recepit Speculator eodem loco: recepit Conciliator differentiarum, 65. & 77. & alij Medici, quos Conciliator citat: recepit Diocles apud Stobæum, c. 98. dicens morbos ab inæqualitate prouenire: recepit Alcæon, ut scribit Plutarchus lib. ult. de placitis Philosophorum: recepit Plato in Timæo, ut refert Galenus lib. de elementis: recepit Aristoteles lib. de sanitate, & morbo, & lib. 4. Meteororum: receperunt omnes Philosophi.

Hinc planum sit, quæcumque momentum aliquod habent ad sanitatem, ad morbum, ad vitam, ad mortem, valere etiam ad temperamentum tuendum, corroborandum, minuendum, dissoluendum.

Interest autem temperamenti non parum, qua cura, solertiâque recens natus infans

infans foueatur, præsertim ex octimestri partu, qui rarò vitalis est, de quo Hippocrates libro de octimestri partu ita scripsit. [His infantibus alimenta, ac respirationes periculosa mutantur: si quid enim morbidum inducunt, per os, & per nares inducunt.] De remediis, quibus infantes huiusmodi adiuuari possunt, scribit Aristoteles libro septimo de historia animalium, capite quarto, plura verò Hippocrates libello de octimestri partu, & is, qui nostras commentationes commendare solet, Federicus Bonaventura, aureo illo volumine eiusdem tituli. Vniuersum de omnibus infantibus multa tradit Galenus libro primo de tuenda sanitate. Avicenn. capit. 1. Ferrarius 3. doctri. 1. tap. 1. Sed de obstetrice priuatim hæc Aristoteles libro septimo, de historia animalium, capite 10. [Iam verò obstetricis officium pars ingenij, perspicacisque intelligentiæ est: non solum enim difficultati partus opportunè expeditæque succurrendum est, sed etiam contra ea, quæ accidunt, protinus agendum ingeniosè; & in secundo, deligandoque vmbilico infanti prudentia requiritur, & peritia.]

In nutrice verò quantum momenti est in vtramque partem: emittere dentes etiam maturius infantes, quorum nutrices lac habent calidius, prodit idem Philosophus libro septimo de historia animalium, cap. 10. & capite 12. Solent (inquit) pueri plurimum conuulsione excipi, & præcipuè corpulentiores & lacte vscientes copiosiore crassiorèque, & nutricem lactentes succi plenam, & corpulentam, nocet etiam ad hoc morbi genus, vinum, magisque nigrum, quàm album; & quod minus dilutum est; atque etiam in cibis qui inflat plurimi obsunt, & si alius substituerit, nocium est, plurimi ante septimum diem intereunt, vnde fit vt nomina septimo die imponantur, tanquam salutem iam pueri magis credamus.]

Quàm multa de lacte parentum, & nutricum, Galenus libro 14. de vsu partium: sed præstat hac de re audire Hippocratem libro 4. de morbo ferè extremo. [Cæterum (inquit) calculi morbus principiū habet à lacte, vbi puer lac impurum fugit. lac autem in nutrice impurum fit, si pituitosis cibis, ac potibus, & alimentis impuris vtatur, conferunt enim omnia in ventriculum illabentia in ipsa lac: habet autem se res hoc modo: si nutrix sana non fuerit, sed biliosa, aut aquosa, aut pituitosa, lac etiam puero morbum generat: cōsentiant enim corpus & ventriculus, plurimum verò ipsi ad lac cedit de eo quod ipsa plurimum in se habuerit, & puer si de nutrice lac non purum suxerit, at vbi suxit lac non purum, sed biliosum, vel, vt dixi, morbosus fit ac debilis puer, & in præsens maximè affligitur, quamdiu lac impurum, ac morbosum suxerit, at vbi suxit lac non purum, sed terreum ac pituitosum, & habuerit puer venas de ventriculo ad vesicam cadentes amplas, ac attrahentes, procedit autem & quod bibet nutrix, & lac in ventriculum pueri tale quale trahit à ventriculo, de lacte in totum similiter, prout venæ ad ventriculum detrudere possunt. Si quid sanè in lacte non purum fuerit, id quo vesica fruitur lapis fit tali modo, veluti in aqua non pura in calce aut in vase æneo turbata, & tursus sedata, fæx conseruatur, fit in medio.]

Rursus libello de aëre, aqua, & locis, ex lacte calidiori, & bilioso calculum in pueris procreari tradit.

Obseruatum est quemdam, vt Martinus Vratilauienfis scribit comment. de Monstris cap. 15. capræ lacte nutritum cūm adoleuisset; semper saltare soli-

P

tum

tum, plantasque, vt capræ solent, abradere petulanter.

Alium suillo sanguine pastum cæno semper delectatum.

Docent & Medici, eos qui à senescentibus iam nutricibus lactantur, citius senescere, quam qui à iuuenibus sugunt. Faustina Marci Antonij Imperatoris & Philosophi vxor, cum sanguinem gladiatoris cuiusdam, cuius amore peribat, calidum bibisset, & cum marito statim coisset, Commodum Imperatorem peperit ex eo concubitu hominem crudelem, gladiatorem potius, quam Principem.

Consentiunt Galenus, & Auicenna multò salutarior esse lac maternum, quàm nutricis, quod & Plutarchus libro de liberis educandis confirmat his verbis. [Oportet, vt mihi profectò videtur, vt matres filios educant, eisque vbera porrigant, quoniam maiori cum charitate, & impensa magis diligentia nutrent, vt quæ natos ex intimo, & vt dici solet, ex cordibus ament. Nutrices verò & alumnæ suppositam quamdam, & arreptitiam beneuolentiam habeant, vtpote mercedis gratia diligentes, quod matres eos quos progenuerunt nutrire, alereque conueniat, ipsa etiam natura demonstrat, unicuique etiam animantium generi, quæ patiunt, idcirco simul & lactis alimenta suppeditauit, eius quoque sapientem fuisse prouidentiam constat, quæ duplices mulieribus mammas dedit, vt si gemellos peperisset contigerit, duplices ad alendum fontes haberet. Præterea vt maiore in eos, quos procrearat amore beneuolentiaque foueret, quod medius fidius haud iniuria factum est, victus enim cibique sodalitiû, quoddam beneuolentiæ, & amoris incrementum existit. Nam & belluæ dum à sociis pastus auellunt, magnum præ se ferre desiderium videntur. Danda præsertim opera, vt matres, quemadmodum enarratum est, filios educant, iisq; vbera porrigant.]

Plutarchus quidem moralem nimis disputationem instituit. Phanorinus apud Aulum Gellium, libro 12. Noctium æstiuarum è Philosophiæ penitioribus principiis eandem rem conficit. [Quod est (inquit) hoc contra naturam imperfectum, atque dimidiatum matris genus peperisse, ac statim ab se abdicasse? aluisse in vtero sanguine suo nescio quid quod non videret, non alere nunc suo lacte quod videat iam viuentem, iam hominem, iam matris officia implorantem? An tu quoque putas naturam fœminis mammarum vbera, quasi quosdam naues venustiores, non liberorum alendorum, sed ornandi pectoris causa dedisse? sic enim, quod à vobis scilicet abest, pleræque prodigiosa istæ mulieres, fontem illum sanctissimum corporis, generis humani educatorem, arefacere, & extinguere, cum periculo quoque auersi corruptique lactis laborant: tanquam pulchritudinis sibi insignia deuenustet; quod quidem faciunt eadem vœcordia, qua quibusdam commentitiis fraudibus nituntur, vt fœtus quoque ipsi in corpore suo concepti abortiantur, ne æquor illud ventris irrugetur, ac de grauitate oneris, & labore partus fatiscat. Quod cum sit publica detestatione, communique odio dignum, in ipsis hominis primordiis, dum fingitur, dum animatur, inter ipsas artificis naturæ manus, interfectum iri; quantulum hinc abest, iam perfectum, iam genitum, iam filium proprij, atque consueti cognati sanguinis alimonia priuare? sed nihil interest, (hoc enim dicitur) dum alatur, & viuat cuius id lacte fiat. Cur igitur iste qui hoc dicit, si in capeendis naturæ sensibus, tam obscuruit, non id quoque nihil interesse putat, cuius in corpore, cuiusque ex sanguine concretus homo & coalitus sit? An qui à spiritu mul-

to, &

to, & calore exalbit, non idem sanguis est nunc in vberibus, qui in vtero fuit? Nónne hac quoque in re solertia naturæ euidens est: quod postquam sanguis ille opifex in penetralibus suis omne corpus hominis finxit, aduentante iam partus tempore: in supernas se partes profert, & ad fouenda vitæ, atque lucis rudimenta præstò est, & recens natis notum, & familiarem victum offert. Quamobrem non frustra creditum est sicuti valent ad fingendas animi, atque corporis similitudines, vis & natura seminis, non secus ad eandem rem, lactis quoque ingenia, & proprietates valere. Neque in hominibus id solum, sed in pecudibus quoque animaduersum. Nam si ouium lacte hædi, aut caprarum agni alerentur, constat fermè in his lanam duriores, in illis capillum gigni tenuiorem. In arboribus etiam, & frugibus maior plerumque vis, & potestas est, ad earum indolem, vel detrectandam, vel augendam aquarum atque terrarum, quæ alunt, quàm ipsius quod iacitur seminis. Ac sæpe videmus arborem lætam & nitentem in locum alium transpositam deterioris terræ succo deperiisse. Quæ (malum!) igitur ratio est, nobilitatem istam nati modo hominis, corpusque, & animum benignè ingentis primordiis inchoatum, insituito, degenerique alimento lactis corrumpere? præsertim si ista, quam ad præbendum lac tunc adhibebitis, aut serua, aut seruilis, & vt plerumque solet, externæ atque barbaræ nationis, si improba, si informis, si impudica, si temulenta est. Nam plerumque sine discrimine, quæcumque id temporis lactans est, adhiberi solet: Patiémurne igitur infantem hunc nostro pernicioso contagio infici, & spiritum ducere in animum & corpus suum ex corpore, & animo deterrimo. Id hercle ipsum est quod sæpenumero miramur, quosdam pudicarum mulierum liberos, parentum suorum neque corporibus, neque animis similes existere. Scitè igitur & peritè noster Maro, cùm versus illos Homeri confectaretur.

οὐκ ἀρα σοῖσι πατήρ ἢν ἰππότα πηλὸς
 ἐν δὲ θέτις κήτη γλαυκὴ δὲς ἰππευθ' ἄλασθαι
 πείραι, τ' ἠλίσβατοι δτι τοῦ ἴβος ἐστὶν ἀπειρήτης.

Non partitionem solam tàmque illam, quam ille sequebatur, sed alituram quoque feram, & sæuam criminatus est: addidit enim ferè de suo:

Hircanæque admovent vbera tygres:

Quoniam videlicet, in moribus inolescendis, magnam ferè partem ingenium altricis & natura lactis tenet, quæ à principio imbuta paterni seminis cōcretionem ex matris etiam corpore & animo recentem indolem configurat. Et præter hæc autem quis etiam illud negligere, aspernaréque possit, quod quæ partus suos deferunt, ablegantque à se, & aliis nutriendos tradunt: vinculum illud, coagulúmque animi atque amoris, quo parentes cum filiis natura consoctat, interfecundunt, aut certè quidem diluunt, deteruntque? Nam vbi infantis aliorum dati, facta ex oculis amolitio est, vigor ille maternæ fragrantia sensim atque paulatim extinguitur, omnisque impatientissimæ sollicitudinis strepitus confilescit. Neque multò minor amandati ad nutricem aliam filij, quàm morte amissi obliuio est. Ipsius quoque infantis affectio animi, amoris, consuetudinis, in ea sola vnde alitur occupatur, & proinde vt in expositis vsu venit, matris, quæ genuit, neque sensum vllum, neque desiderium capit: ac propterea obliterated, & abolitis natiuæ pietatis elementis, quidquid ita educati liberi amare patrem, atque matrem videntur, magnam ferè partem non naturalis ille amor est, sed ciuilis, & opinabilis.] Hæc Phauorinus Græca oratione, quæ nobis

bis Aulus Gellius Latinis literis repræsentauit.

Vnde Astrologus nouit, quæ ex tanta lactentium multitudine asciscenda sit puero nutrix, vnde inuestigar, quæ se obtrusura sit quæ ab aliis sit parentibus præ cæteris laudanda, quæ commendatione aliis anteferenda sit? Qua fronte definiet quo nutrix eduliorum genere vsura sit, an indultura cibis pituitosis, flatuosis, terreis, aquosis, an coitura cum marito? Rimetur horoscopus, quantum velit, vertet Astrolabia omnia, si hæc ignorat, quæ nosse non potest, fiet infans nihil illo tale cogitante calculosus, valerudinarius, morbosus ac debilis; & cui præfagebat diuturnam vitam, integram valetudinem, firma latera, vel ipso vitæ ingressu exstinguetur, vel inter viuos hominis cadauer ager.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

A victu magis quàm ab astris temperamentum pendere.

Nihil esse, quo naturale temperamentum foueatur magis, aut dissoluatur, quàm victu, testatur Hippocrates tribus de diætæ libris, quibus etiam luculenter prosecutus est singulorum eduliorum vim, ac naturam, vt quibus quæque noceant quæue vtilia sint edoceret. Fecit idem alter Medicinæ Magister, & de hominum salute optimè meritis Cornelius Celsus, libro 2. capite 18. & aliis sequentibus. [Ad ea (inquit) veniendum est, quæ nos alunt, id est, cibum, & potionem. Hæc autem non omnium tantum morborum sed etiam secundæ valetudinis communia præsidia sunt, pertinetque ad rem, omnium proprietates nosse. Primò vt sani sciant, quomodo his vtantur, deinde vt exsequentibus nobis morborum curationes liceat species rerum, quæ assidè necessariæ erunt subiicere, neque necesse sit eas subinde singulas nominare. Scire igitur oportet omnia legumina, quæque ex frumentis panifica sunt, generis valentissimi esse. Id valentissimum voco, in quo plurimum alimenti est. Item omne animal quadrupes dominatum omnem grandem feram, quales sunt capræ, ceruus, aper, onager; omnem grandem auem quales sunt anser, pauo, & grus, omnes belluas marinas, ex quibus cætus est, quæque his pares sunt. Item mel & caseum, quo minus mirum est opus pistorium, valentissimum esse, quod ex frumento, adipe, melle, caseo constat. In media verò materia numerari ex oleribus debere ea, quorum radices, vel bulbos assumimus, ex quadrupedibus leporem, aues omnes à minimis ad phænicoptercum. Item pisces omnes, qui salem non patiuntur, solidèque saliantur. Imbecillimam verò materiam esse omnem caulem oleris, & quidquid in caulico nascitur, qualis est cucurbita, & cucumis, & capparitis, omnia poma, olcas, cochleas itémque conchyliis: sed quamuis hæc ita discreta sunt tamen etiam quæ sub eadem specie sunt, magna discrimina recipiunt; aliæque res alia valentior est, vel infirmior, si quidem plus alimenti est in carne quam in vlllo alio; firmitus est triticum quàm milium, id ipsum, quàm hordeum, & ex tritico firmitus

firmissima filigo, deinde simila, deinde, cui nihil ademptum est, quod *ἀντί-
πυρον* Græci vocant. Infirmior est ex simila, deinde cum polline infirmissi-
mus cibarius panis; ex leguminibus valentior fabula, vel lenicula, quæ pisum;
ex oleribus valentior rapa, napique, & omnes bulbi, in quibus cæpam quoque
& allium numero, quàm pastinaca, vel quæ specialiter radícula appellatur, tum
firmior brassica, beta, & porrum, quàm lactuca vel cucurbita vel asparagus. At
ex fructibus surculorum valentiores sunt vua, ficus, nuces, palmula, quàm quæ
poma propriè nominantur. Atque ex his ipsis firmiora quæ succosa, quàm quæ
frigida sunt. Itemque ex his auibus, quæ in media specie sunt valentior ea, quæ
pedibus quàm quæ volatu magis nititur, & ex his quæ volatu fidunt, firmiores
sunt quæ grandiores aues, quàm quæ minutæ sunt, vt ficedula, & turdus, atque
ea quoque quæ in aqua degunt leuiorem cibum præstant, quàm quæ natandi-
scientiam non habent: inter domesticos verò quadrupedes leuissima suilla
est, grauissima bubula: itemque ex feris, quò maius quodque animal, eò ro-
bustior ex eo cibus est, pisciumque eorum qui ex media materia sunt, quibus
maximè vimur, tamen grauissimi sunt, ex quibus salsamenta quoque fieri pos-
sunt, qualis lacertus est, deinde qui quamuis tenuiores tamen duri sunt, vt
aurata, coruus, scarus, oculata, tum plani post etiam leuiores lupi, mulique &
post hos omnes saxatiles.]

Item Galenus, tertium medicinæ & lumen, & columen, libro primo de fa-
cultatibus alimentorum. [De facultatibus (inquit) alimentorum, plerique præ-
stantissimorum Medicorum præcipuo studio in eam speculationem conuersi
conscripserunt, quòd omnium quæ sunt in medicina ea propemodum sit uti-
lissima: nam aliis præsidii non omni tempore vimur, sine alimento autem ne
vivere quidem neque secunda, neque aduersa valetudine possumus. Meritò
igitur præstantissimorum Medicorum plurimi facultates, quæ eis insunt dili-
genti magnòque studio peruestigarunt.]

Idem libro de tenui victus ratione. [Cum victus (inquit) attenuans ratio
plerisque diuturnis morbis adeò conferat, vt sola ea sine vlllo alio medicamen-
to sublata sæpe fuerint, operæpretium fuerit, aliquid de ea præscribere, sunt
enim quos præstiterit sola victus ratione, sine medicamentis per sanare.]

Rursus libro de cibis boni, & mali succi. [Annonæ (inquit) caritas assidua,
quæ non paucos ab hinc annos multas nationes Romano Imperio subditas
afflixit, iis, qui non omnino rudes sunt, planè significauit, quantum vitiatum cor-
poris succi ad gignendos morbos vim habeant: nam qui intra vrbes degebant
sicuti moris est, dum sibi æstate pararent quæ in proximum annum victui suf-
fectura essent, vniuerso ex agris frumeto, hordeoque, fabis, lentibusque aspor-
tatis; cereales reliquos fructus, quos legumina, & chedropa appellant, eorum
etiam parte in vrbes aduecta agricolis relinquebant, quæ cum illi per hyemem
consumpsissent, mali succi alimentis toto vere vesci coacti sunt: teneris nam-
que fructibus arborumque germinibus & extremis ramulis, tum bulbis, &
mali succi plantarum radicibus alebantur agrestia quoque olera, & quidquid
fors illis vberius attulerat vt pote herbas ferè omnes virentes decoctas, quas
nemo vnquam prius degustauerat ad satietatem edebant. Ea propter cernere
erat nonnullos vltimo vere, sed ferè omnes ineunte æstate multis, variisque
modis per cutem vlceribus laborantes, ex his namque alia erysipelarode, alia
erant phlegmode, alia ad herpetis similitudinem serpentina, nonnulla impeti-
ginem,

ginem, vel scabiem, quasi & lepram referre videbantur, sed ex his, quæ se mitissimè per cutem extulerunt, vitiosos humores ex visceribus, & imis corporis partibus extraxerunt.

Nec omiserim quæ Paulus Ægineta libro primo, capite 23. scribit. [Senectus (inquit) cum sicca frigidæque existat per calefacientia, & humectantia corrigi debet, imbecilliores ter die cibo refici debent, ad tertiam quidem horam panis exiguo cum melle Attico, septima verò hora ubi frictionem exercitationesque ipsis congruas & balneum fuerint experti, primum sanè quæ aluum emolliunt assument; deinde pisces, aut auiculas. Hinc in cœna quæ optimi succi sunt, & ægrè corrumpuntur, non prohibeo tamen vinis ex melle præparatis uti, præcipue quibus de calculo in renibus creato, aut etiam de podagra suspicio est quando petroselinum vino rectè iniicitur; At si quando pituita in ventriculo collecta necessitas est, aliqua quæ eam incidant deligere, protinus ad humectantem victus rationem digrediendum est, ac ficus maturæ ante alium cibum ipsis exhibeantur. Per hyemem verò cassiæ, si nullum in dextro præcordiorum symptoma accedere sentiat.]

Idem capite 53. describit victus rationem pro singulis anni temporibus, cap. 54. iis qui labore exercentur, cap. 55. iis qui iter agunt, cap. 56. iis qui navigant, cap. 71. [Inter frigidas (inquit) intemperies, tres numerantur differentie; ex quibus sicca est deterrima, quod enim successu temporis senescentibus obuenit, id statim ab initio hos affligit. Itaque humectare eos, & calefacere oportet quod commodè fiet exercitiis mediocribus, cibo humido, & calido, vini calidioris potu.] Cap. 73. [Cum de alimentorum facultatibus pars sit operis, quo de sanitate tuenda præcipitur, proximum est dictis; ut eum subiiciamus, ubi prius quàm particularia prosequamur, pauca quædam prælibabimus: quæ igitur attenuandi virtutem habet meatus aperiunt, viscera ad hærentia abstergunt, crassa incidunt, quod si diutius in cibum ea adhibeas serosa, biliosaque contrahes excrementa, ac si vberius ingeras, sanguis ater, & vitiosus redditur.]

Quorum Medicos gravissimos viros in re certissima fatigamus? ipsi etiam Poëtæ intellexerunt, quantum in ratione victus momenti sit. Horatius lib. 2. Satyr. 2.

*Accipe nunc victus tenuis, quæ quantæque secum
Adferat. In primis valeas bene; nam varia res
Ut noceant homini credas: memor illius esca,
Quæ simplex olim tibi sederis, at simul asis
Miscueris elixa simul conchyliis turdis,
Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum
Lenta feret pituita: vides, ut pallidus omnis
Cæna desurgat dubia?*

Et Iuuenalis in suorum temporum ingluviem acerrimè inuehitur, Satyra secunda, & enumeratis quibusdam eduliis, quæ nullis sunt ornata macellis, subdit:

*Hæc olim nostri iam luxuriosa Senatus,
Cæna fuit, Curius paruo quæ legerat horto
Ipse focus breuib; ponebat holuscula, quæ nunc
Squallidus in magna fastidit compede foffor,
Qui meminit calida sapiat quid vulua popina.*

Vertant

Vertant Generethiaci sua astrolabia, spectent sydera, rimentut abditas astrorum vires, obseruent stellarum configurationes, quamam è specula prospicient, quo quisque alimentorum genere sit vsurus? quanta in his diuersitas pro natura locorum, pro anni temporibus, pro ætate, pro copia, vel inopia, pro eorum quibus cum quisque viuit conditione, pro valetudine, pro Medicorum consilio, pro palato, pro patriæ consuetudine, pro vsu domestico, pro subita, ac fortuita necessitate, pro amicorum inuitatu, pro propria libidine, pro familiarium arbitrato, pro proprio appetitu, tantumne causarum in vno syderum schemate videtur? Si hæc omnia non vident, nihil vident, sed temerè efficiunt, quidquid efficiunt de hominum temperamento: quantò melius de temperamento, & temperamenti causis disputant Hippocrates, Celsus, Galenus, Paulus? hos audire malumus quàm Astrologos.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

*Plus labores valere ad tuendum vel mutandum corporis
temperamentum quàm Astra.*

MENTIANTVR astrorum internuncij, in stellis videri vnius cuiusque victum & cibaria, adhuc non viderunt eius temperamentum cuius vident genisim: magnam enim vim ad sanitatem vel tuendam vel labefactandam habet exercitatio & labor. [Oportet (inquit Hippocrates libro i. de diætâ) scire quomodo ciborum fortium natura vim detrudere oporteat, & quomodo debilibus robur per artem addere oporteat, prout singulorum occasio sese obtulerit, & si relata iam etiam cognouerit nondum sufficiens est hominis curatio, propterea quòd homo edens sanus esse non potest, nisi etiam laboret: contrarias enim inter se vires habent cibi & labores, verum inter se mixtis conferunt ad sanitatem, labores enim ea quæ insunt consumere solent, cibi autem & potus ea quæ euacuata sunt explent; oportet autem, velut par est, laborum vim pernoscere tum naturalium, tum eorum qui per vim fiunt, & qui ex ipsis carnem in augmentum properant, & qui in defectum; & non solum hæc, sed etiam mensuram ac proportionem laborum ad multitudinem ciborum, & hominis naturam, & corporum staturas, ac ætates, & ad tempora anni & ad mutationes ventorum, & ad situs regionum in quibus degunt, & ad anni constitutionem ac statum.]

Ecce quàm multa nosse astrorum consiliarios oportet, si volunt de nostro temperamento vaticinari.

Rursus idem Hippocrates eodem libro. [Cursibus vtendum est velocibus, quo & corpus humore euacuetur & humor amplius siccetur, luctis autem, & frictionibus, & huiusmodi exercitiis vti non conducit, ne meatus cauiore redditi repleantur, à talibus enim animæ motum grauari necesse est. Conserp. & deambulationibus vti, his verò neutrum sæpe fieri oportet, sed sæpius alterutrum pro corporis natura, post hæc paulum conuiescere opus est.]

Galenus quoque libro primo de sanitate tuenda. [Nutricibus (inquit) tribus infantibus excogitata dimotio est in cunis, in lectulis pendetibus, in suis ipsarum

rum vñis, vbi iam hoc aliud quoque nobis æstimandum oritur ad sanitatis tutelam vel in primis necessarium. Cùm Asclepiades planè apertèque exercitationes damnet, Erasistratus verecundius timidiusque decernat. Caterum idem cum Asclepiade sentiat, reliqui verò Medici non solum ad bonam corporis habitudinem, sed etiam ad sanitatem eas prædicent. Porro exercitationum tria saltem prima notantur genera, utique quot motionum differentiæ, quippe aut à nobis ipsi mouemur, aut ab aliis, aut à medicamento. Horum tamen tertia species ad sanos nequaquam pertinet, sed qui ab altero præstatur motus, nauigando, equitando, vehendo, atque ut paulò antè dictum est, in cunis, lectulis, vñisque obitur, recenter tamen nati puelli tam valentem motum, quàm qui vehiculis, nauigiis, equisque præstatur, adhuc non desiderant. At qui iam tertium, aut quartum annum agunt, hos vehiculo, nauigioque modicè agitare licet, septemni verò etiam valentiora exercitia tolerant, ita ut equitare iam assuecât. Per se verò moueri tunc primum cuius licet, cùm iam repere cœperit, magisque etiam cùm ingredi; immaturè verò omnino cogendi non sunt, ne crura eorum pondere vitentur. Sanè vel hac ætate facillè declaratur quanta sit naturæ nostræ cum exercitiis societas cùm pucros, ne si concluseris loco aliquo prohibeas quominus discurrant, ac pullorum vitulorumque ritu lasciuiant. Quippe sua cuique animanti natura satis est ad proprias conuenientèscque excitandas appetitiones, quibus sanitatem, salutemque tueatur. Verùm Asclepiades nihil horum cogitans, per magnum otium captiunculas texit, quibus docere conatur nihil ad bonam valetudinem exercitia conferre. Verùm huic postea, quod par est, respondebitur, ceu garrulitate ad finem potissimum taxanda, est enim nobis hoc loco propositum, non Sophistarum nugas reflexere, sed quod ad sanitatem conducit præcipere.]

Idem libro de exercitatione paræ pilæ. [Quantum (ait) ad valetudinem tuendam exercitationes conferant, & quod opus sit ut illæ cibos præcedant cùm veterum multi, & Philosophorum, & Medicorum optimi diligenter sint executi, nullus tamen, ô Epigenes, hæcenus quantò hæc, quæ parua pila sit exercitatio, reliquis præstet satis exposuit. Quare nunc licere nobis arbitror de ea, quatenus eius cognitionem habemus disserere sub te præsertim omnium in hac arte exercitatissimo Iudice, quæ porro & in aliorum dicta erunt utilitatem quoscumque huius tu libelli participes esse volueris. Ego igitur sic sentio eas omnium esse utilissimas exercitationes, quæ non corpus solum exercere, verùm etiam animum oblectare possunt; vnde sapientes mihi humanæque naturæ probè periti fuisse videntur illi, quicumque venationes, & alias animalium capturas laborem voluptate, oblectatione, laudis cupiditate temperantes primi inuenerunt, aded enim potentes sunt, qui in ea fiunt motus animi, ut multi morbis fuerint delectatione liberari.]

Rursus capite 3. eiusdem libri multis nominibus commendat exercitacionem paræ pilæ. Immo reuera id solum est (inquit) quod omnes corporis particulas cum iustitia mouet, dū enim procedimus, aut recedimus, aut nos in obliquum transferimus, alij atque alij nerui, ac muscoli plus fatigantur quicumque est vno motionis genere, crura mouet, quemadmodū qui sine ratione cursitat, sic quoque non secus, quàm qui crebrò sese in obliquum transferunt partes inæqualiter exercent; verùm quemadmodum cruribus, sic & brachiis exercitatio hæc summa cum iustitia mouet, propriumque partitur opus, siquidem in
omni

omni figura pilam excipere consueuerunt. Hic enim necesse est figurarum varietatem, alios, atque alios musculos vehementius tendere, adeò vt omnes vicissim laborantes, intermissionem his habeant æqualem; qui, dum alij operantur, quiescunt: atque ita vicissim omnes operantes, & quiescentes, neque segnes omnino relinquuntur, neque soli laborantes, lassitudine corripuntur. Quòd autem & oculos exercere oporteat, hinc videre licet, si animaduertimus, quòd nisi quòd vergat pila, diligenter præuiderit, quominus eam attingat, ipsum aberrare necesse est. In hoc autem & consilium æquale, sollicitudini par, & opus est, tum illam ne humi in cassum deiiciat, tum vt versantem in medio eandem assequi prohibeat, vel ipse transmissam rursus accipiat. Atque sollicitudo quidem corpus sola extenuat, cuiusmodi verò exercitio, ac laudis desiderio commissa, utpote in lætitiā desinens, ad bonam corporis valetudinem, atque animi prudentiam plurimum confert. Illud autem exercitium non modicum præstiterit, quòd ambo, corpus videlicet, & animum, pro sua vtriusque virtute iuuare possit.] Hæc Galenus, multaque alia de vsu paræ pilæ.

Cornelius verò Celsus non sanis modò, sed ægris etiam corporibus exercitationes viles esse putauit. [Gestatio (inquit lib. 2. cap. 24.) longis etiam, & inclinatis morbis aptissima est, utilisque & his corporibus, quæ ex toto febre carent; sed adhuc exerceri per se non possunt, & iis, quibus lentæ morborum reliquæ remanent, nec aliter eliduntur.

Asclepiades etiam in recenti, vehementique febre, præcipueque ardente, ad excutiendam eam gestatione dicit vtendum esse; sed id periculosè fit, meliusque quiete huiusmodi imperus sustinetur: si quis tamen experiri velit, sic experiatur, si lingua non erit aspera, si nullus tumor, nulla durities, nullus dolor visceribus, aut capiti, aut præcordiis subierit. Et ex toto nunquam gestari corpus dolens debet, siue id in toto, siue in parte est. Si tamen solis neruis dolentibus, neque vnquam in recenti febre, sed in remissione eius. Genera autem gestationum plura sunt adhibenda, quæ sunt pro viribus cuiusque, & pro opibus, ne aut imbecillum hominem nimis digerant, aut humili obsint. Gestationum leuissima est naus vel in portu, vel in flumine, vehementior alto mari naui, vel lectica, aut scamno, acriorè vehiculo, atque hæc ipsi intendi, & remitti possunt; si nihil eorum est, suspendi lectus debet, & moueri; si ne id quidem est, certè vni pedi lecti subiiciendus funiculus est, atque ita lectus huc illuc manu impellendus: & leuia quædam genera exercitationum infirmis conueniunt; vehementiora verò iis, qui pluribus iam diebus liberati sunt; aut iis, qui grauium morborum initia sic sentiunt, vt adhuc febre vacent, quod & in tæbe, & in stomachi vitiis, & cum aqua cutim subit, & interdum in morbo regio fit, aut vbi quidem morbi, qualis comitialis, qualis infania est sine febre, quamuis diu maneat, in quibusdam affectibus, ea quoque genera exercitationum necessaria sunt, quæ comprehendimus eo loco, quo quemadmodum sani, neque firmi homines se gerant, præcepimus.] Hæc Celsus.

Sicut porrò moderata, & tempestiua exercitatio salutaris est; ita nimia, vel intempestiua noxia censetur. Itaque Plutarchus lib. de liberis educandis, [Perinde (inquit) ac in cella quadam seruandus est corporis labor, vt ne fragiles, leuiterque cedentes, ad doctrinæ studia fatigati succumbant: hostes enim disciplinarum, vt à Platone dictum est, sunt labores, atque somni. Quid his tam insulso: cum ad id, quod dictum, longè principalius explicandum summo ducar studio:

Q

studio: militaribus namque certaminibus pueros exercere conueniet, ut in iaciendis hastis, tractandis arcibus, venationibus, magnopere cōtendant, victores eorum, quos bello deuicerint, bona ipsis præmia esse proponant, bellum educationem in umbra corporis habitudinem repudiat. Macilentus autem miles, bellicis affuetus certaminibus, pugiles, & structas prælio acies propulsat. Quid agis, dicit quispiam, tu, cum de ingenuorum educatione liberorum daturū te præcepta spoponderis; mox inopes, ac populares ita videris prætermisisse, ut solis institutionem locupletibus exhibere cogites: Quibus occurrere haud certe difficile est: ego namque hanc ipsam institutionem communem omnibus, ac vtilem esse maxime velim: verum si propria laborantes indigentia, meis uti cōmonefactionibus nequuerint, fortunam, non autē me cōsulentem accusent; enitendū itaque pro viribus, ut optima pueris, vel etiā ipsis pauperibus fiat educatio; sin minus possibili saltem utendū erit. Et ista quidem, quæ grauiter in sermone obiici poterant, adduxi, ut quæ ad rectam iuuenum institutionem non ferunt, adiungam.

Illud igitur assero, ad honesta pueros exercitia non plagis, aut verberibus, sed monitis, ac rationibus adduci oportere: omitto enim ea magis seruos deceat, quàm liberos, qui durati rigescunt, & ad labores sustinendos, nunc ob plagarum dolores, nunc ob contumelias horreant; liberalibus autem pueris maiorem laudes, ac vituperia, quàm verbera, afferunt commoditatem: illa enim ad honesta incitant, hæc à turpitudine cohibent, mixtim verò, & alternis utendum erit obiurgationibus, & laudibus; postquam vehementer obiurgarint, pudore agendum erit, rursusque laudibus reuocabunt, iisque imitandæ nutrices erunt, quæ ubi infantes lugere coegerint, vbera denuò ad eos solandos admouent. Cauendum autem erit, ne immodicis elati laudationibus intumescant, quoniam nimis demoliti laudibus franguntur. Plerosque iam ego patres vidi, quibus amor nimis ne amarent causa extitit: quid enim est, quod dicere velim, ut exemplo luculentiōr fiat oratio? nam cum hi festinent, ut filij in cunctis ocyus antecendant, immensos illis labores adiiciunt, sub quibus defessi corruunt, & alioquin pondere molestiarū oppressi, doctrinam minus cōsuetè percipiunt. Plantæ enim cum modicis aluntur aquis, tum multis suffocantur: eodem modo animus, cum mediocri vegetatur labore, sub nimio demersus opprimitur. A cōtinuis igitur laboribus danda quædā pueris respiratio: reminisci enim oportet, omnem nostram vitam in remissionem, ac studiū esse diuisam; quocirca non vigiliam modò, verū etiam somnū esse repertum; non bellū solū, sed & pacem; non hyemem tantū, sed & æstatem, nō operosos, sed & festos dies; & ut generatim eloquar, laboris cōdimentū est otii, idque non in animatibus modò, sed etiā in iis, quæ anima carent, cōspicias: arcus enim, lyræque; remittimus, ut tēdere possimus, ac sumatim corpus quidē indigētia, & replemēto, animus verò remissione, atque labore cōseruatur.

Tanta cum in exercitationibus, & laboribus vis sit, ad valetudinem conseruandam, vel affligendā, quis ferat Astrologos omnia è syderū positione metientes, an mentientes: Quid hoc genere magis liberū otiosus? magis incertū liberis hominibus? quid magis necessariū indigentibus? quid magis fortuitū vniuersis? quid erramus per astra, & è cælo querimus causas humanarum actionū? nōne & genus, & modum exercitationis imponit multis necessitas, aliis voluptas, comitatus aliis, aliis contubernium, aliis eorum imperium, quibus subsunt, aliis euentus varij, qui fallunt Astrologos, fallunt sapientum prudentiam, fallunt beatarum mentium intelligentias, vnius Dei solū præsentioni subsunt.

CAPVT

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

*Sedes, & domicilium magis, quàm astra, afficiunt
temperamentum.*

VID cæli temperies: parùmne promouet corporis vires, & sanitatem? Hippocrates lib. de aëre, aquis, & locis: [Quare (inquit) si quis ad urbem sibi incognitam perueniat, circumspicere oportet aëris situm, quomodo scilicet ad vëtos, & Solis exortus iaceat: non enim eque vires sunt ad Septentrionem sitæ, & vergentis ad Austrum, neque eius, quæ Solem exorientem, & quæ eundem occidentem spectat. Hæc igitur diligenter oportet perscrutari, ac simul quomodo se habeant circa eam aquæ, num palustribus vtantur, & mollibus, aut duris, & ex sublimi loco prolabantibus, & scaturientibus ex petris, siue salis, & crudis.] Terra etiam ipsa cõsideranda, nudane sit, & aquis carens, aut densa, & aquosa, & an concaua sit, & æstuosa, vel alta, & frigida. Hominum insuper diætæ perquirenda, qua maximè capiantur, an bibuli sint, & luronces, & otio dediti, aut exercitiis variis vtentes, & tolerantes laborum, ciborumq; plus appetentes, quàm poculorũ: ex his enim singula sunt inuestiganda. Nam qui hæc omnia probè, quãtum fieri potest, cognouerit, aut horũ plurima, eum non latere possunt, cum in urbem etiam ignotam peruenerit, neq; morbi regioni peculiares, & patrij, neq; communis regionis natura, quæcumque tandem ea fuerit, vt non possit in cognoscendis morbis dubius hærere, aut errare, sicubi ad morborũ curationem adhibeatur. Quæ ambo illis euenire solent, qui non prius prouidi hæc diligenter cognouerunt. Quare qui ea studiosè rimatus fuerit, vniuscuiusque temporis, ac anni futuri constitutionem prædicere poterit, qui videlicet morbi cõmuni affectione ciuitatem sint inualuri, tum æstate, tum hyeme, & quæcumque pericula vnicuique sint timenda, ex diætæ, & victus immutatione.

Aristoteles lib. 7. Politicor. c. 11. [Urbes autem, quæ terræ, marisq; participes esse debent, & quod ad totam regionem similiter debet esse cõmunis, quantum fieri potest, dictũ est prius. Ipsius autẽ ad seipsam optandũ est positionem fortiri ad quatuor respicientes: primum ad sanitatem: ad Orientem enim Solem conuersæ vrbes, & ad eos ventos, qui inde perflant, salubriores sunt, secundo loco quæ sunt secundũ Boream sitæ: hæc namque sunt ad hyberna potiores.]

Iterũ infra: [Cum oporteat de sanitate habitantiũ curam habere, hoc autem sit primũ in situ, & qualitate loci, secundũ in aquarum salubriũ vsu, in ea quoq; re est diligentia merito adhibenda: quibus enim plurimũ, & frequẽtissimè vtimur ad corpus, ea plurimũ important ad sanitatem; aquarũ autem, & vëtorum potẽtia talem habet naturã. Quapropter in ciuitatibus, quæ rectè sapiũt, distinguẽdus est aquarũ vsus, si non omnes sint pares, nec abũdantia sit earũ aquarũ, vt aliæ seorsim aquæ ad cibũ, & potum, aliæ ad aliam indigẽtiam deputentur.]

Vitruuius lib. 1. c. 4. [In ipsis verò mœnibus ea erunt principia: Primò electio loci saluberrimi, is autem erit excelsus, & non nebulosus, non pluuiosus, regionẽque cæli spectans neque æstuosã, neque frigidã, sed temperatã. Deinde si euitabitur palustris vicinitas: cum enim auræ matutinæ cum Sole oriẽte ad oppidũ peruenerint, & iis ortæ nebulae adiũgentur, spiritusq; bestiariũ palustrium

Q 2

venenatos

veneratos, cum nebula mistos, in habitantium corpora flatus spargent, efficiant locum pestilentem. Item si secundum mare erunt mœnia, spectabuntque ad Meridiem, siue ad Occidentem, non erunt salubria; quia per æstatem cælum meridianum Sole exoriente calefcit, Meridie ardet. Item quod spectat ad Occidentem, Sole exorto tepescit, Meridie calet, Vespere feruet. Igitur mutatione caloris, & refrigerationis, corpora, quæ in iis locis sunt, vitiantur.]

Et post pauca: [Licet etiam considerare hæc ita esse, quod æstate non solum in pestilentibus locis, sed etiam in salubribus, omnia corpora calore fiunt imbecilla; & per hyemem etiam, quæ sunt pestilentissimæ regiones, efficiuntur salubres, ideo quod à refrigerationibus solidantur. Non minus etiam quod quæ à frigidis regionibus corpora traducuntur in calidas, non possunt durare, sed dissoluuntur: quæ autem ex calidis locis sub Septentrionem regiones frigidas non modò non laborant in mutatione loci, sed etiam confirmantur.]

Infra: [Hæc autem vitia efficit feruidum à certis partibus cælum, cum insidet in apertas venas plus, quàm patitur è mistionibus naturali temperatura corpus. Item si humor occupauit corporum venas, imparéque eas fecit. Item ex refrigerationibus humoris ventorum, & aurarum, infunduntur vitia corporibus, non minus quàm aëris.]

Denique post pauca: [Itaque etiam atque etiam reuocandam censeo veterum rationem: maiores enim è pecoribus immolatis, quæ pascebantur in iis locis, quibus aut oppida, aut castra statiuæ constituebant, inspiciebant iecinora, & si erant liuida, & vitiosa; prima talia immolabant, dubitantes an morbo, an pabulo læsa essent, cum pluribus experti erant, & probabant integram, & solidam naturam iecinoris ex aqua, & pabulo, ibi constituebant munitiones; si autem vitiosa inueniebant, iudicabant humanis corporibus pestilentem futuram, nascentem in iis locis aquæ, cibique copiam, & ita transmigrabant, & mutabant regiones, quærentes omnibus rebus salubritatem.]

Cornelius item Celsus lib. 2. cap. 1. [Vbi (inquit) est æqualitas, saluberrimi sunt sereni dies, meliores pluuij, quàm tantum nebulosi; optimæque hyeme, qui omni vento vacant; æstate, quibus Fauonij perflant. Si genus aliud ventorum est, salubriores septentrionales, quàm subsolani, vel austri sunt: sic tamen, vt in hæc, interdum regionum sortes mutantur: nam ferè ventus vbique à mediterraneis regionibus veniens, salubris; à mari, grauis est: neque solum in bono tempestatum habitu certior valetudo est, sed priores morbi quoque, si qui inciderunt, leuiores sunt, & promptius finiuntur. Pessimum ergo cælum est, quod ægrum facit, aded vt in id quoque genus, quod natura peius est, in hoc statu salubris mutatio sit.]

Inter summos hos viros Marcum Tullium mihi videor numerare posse, cuius alij dicendi, ego doctrinæ etiam copiam admirari soleo lib. de fato: [Inter locorum naturas (inquit) quantum intersit videmus: alios esse salubres, alios pestilentes, in aliis esse pituitosos, & quasi redundantes, in aliis exsiccatos, atque aridos; multaque sunt alia, quæ inter locum & locum plurimum differunt. Athenis tenue cælum, ex quo acutiores etiam putantur Attici: crassum Thebis, itaque pingues Thebani, & valentes.]

Quid ad hæc astrorum clientes faciunt, ne homines vasa Samia, quæ domicilium mutare non possint? aut lotophagos, loco, quem semel insederunt, inseparabiliter adhærescentes, deserunt illi solum frequenter; idque

non

non agentibus stellis, sed variis de causis, nunc è proximo, nunc de longinquo petitis.

Ad bellum, ad celebres Academias, ad Principum aulas, ad lites, ad nundinas, ad exilium, ad vsuperitiam rerum, ad amicos, ad familiares, ad salubritatem, ad voluptatem, ad alios innumeros vsus, pro temporum, ac personarum, pro rerum vicissitudine, pro negotiorum opportunitate, pro rei publicæ, vel priuatæ ratione, quæ omnia, vt stultè ducuntur ex solo cælo, sic valetudo, cui ex domicilio accedit, receditque, non parū prorsus ineptè ex solis stellis petitur.

CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Quid consuetudo & vsus aduersus Astrorum vim possint.

BEST præterea plurimum valetudini, & naturali temperamento eorum, quibus quis assueuerit, repentina commutatio, & ab extremis ad extrema transitio. Quare Galenus lib. 1. de sanitate tuenda: [Videtur (inquit) in his tria deinceps pari inter se iure potuisse, morbum, ætatem, consuetudinem. Atque in morbo quidem contrarij adhibendi, indicationem accipit ab ætate, & consuetudine similium: febris namque, cœu morbo calido & sicco humida cōueniunt: puellis, & quibus ea ætas, non morbus, sed secundum naturam sit, id maxime est vtile, quod planè est simillimum. Pari modo consuetudine, utpote quæ adscititiam, acq̃uistamque naturam in corporibus gignit contraria, in primis dedisse est noxiū; atque hæc merito: quæ enim corpora secundum naturam se habent, iis conseruari, custodiri que suum habitum decet; quæ morbo aliquo premuntur, iis contrà alterari, & ad contrariū habitum trahi expedit, ac seruetur quidem similibus vñquodque, alteratur autem cōtrariis.]

Cornelius etiam Celsus lib. 1. c. 3. [Neq; verò (ait) ex multa fame nimia satietas; neq; ex nimia satietate fames idōnea est, periclitaturq; & qui semel, & qui bis die cibum incontinentèr contrà consuetudinem assumit. Itemque ex nimio labore subitum otium, neq; ex nimio otio subitus labor sine graui noxa est: primo, eum quis mutare aliquid vult; paulatim debet assuescere; omnem autem laborem facilius vel puer, vel senex, quàm insuetus homo sustinet. Atque idè quoq; nimis otiosa vita vtilis non est, quia potest incidere laboris necessitas; si quando tamen insuetus aliquis laborauit, aut multò plus quàm solet: etià is, qui assueuit, huic ieiunò dormiendum est; multò magis si etià os amarum est, vel oculi caligant, aut venter perturbatur: tum enim non dormiēdum tantummodò ieiunò est, sed etià in posterum diem permanendum, nisi citò id quies sustulerit: quod si factū est, surgere oportet, & leuè paululū ambulare; & si totius necessitas non fuit, quia modicè magis aliquis laborauit, tamen ingredi aliquid eodè modo debet.] Infra: [Si assidua (inquit) fatigatio vrget, inuicè modò aqua, modò vinum bibendum est, raròq; balneo vtendum, leuatq; lassitudinem etiam laboris mutatio; eūmq; quem hoīum genus laboris pressit: id quod in consuetudine est, reficit, fatigatio quotidianum cubile tutissimū est, insolitum contrà laxat: quod enim contrà consuetudinem est, nocet, seu molle, seu durum.]

Idem qui suprà Galenus lib. de curandis animi morbis, neque ait deterreri quēpiā oportet, ne seipsum conetur meliorem efficere, etià si factus quinquagenarius sit, quibetia omni ratione conabitur ipsū corpus in melius restituere,

quamuis compertū habeat se nunquā Herculeam valetudinem consecuturum.
 Infra: [Omnium autem maximē tui ipsius te pudeat, quod quidem si feceris, poteris quandoque expertem illam rationis vim, qua exandescimus, quasi feram quamdam mitigare, ac mansuefacere; alioquin absurdum admodum sit, viros equitandi peritos, ubi equos acceperint, breui eos ad parendum idoneos reddere, te autem, qui non aliquid extrinsecus animal acceperis, sed rationis illam expertem vim, quæ in tuo ipso animo est, & cum qua semper meditans, ratio simul habitat, non posse itidem mitiorem reddere, & quamuis non ita continuū, at longiori saltem spatio.] [Infra: Adhuc delige optimum vitæ genus, id iucundum efficiet consuetudo.]

Ac de mutanda ratione victus, hæc Hippocrates scribit apud Galenum libro de consuetudinibus, cap. 1. [Atque facile addisci potest, quod vitiosa dicta comestionis, & potionis ipsa sibi ipsi semper similis, tutior ut plurimum est ad sanitatem, quam si quis repente magnam mutationem faciat, ad aliud melius, quandoquidem & iis, qui bis cibum capiunt, in die, & iis qui semel cibum capiunt repentinæ mutationes, noxas, infirmitatesque inferunt; & ij sanè, qui prandere non consueverunt, si pransi fuerint statim infirmi fiunt, & toto corpore graues, & imbecilli, & tardi, si verò etiam supercœnauerint, acidum, ructantes, quibusdam etiam spurile; hoc est, humida deiectio aduenit, quando præter consuetudinem onere grauatus est ventriculus, solitus supersiccari, & non bis intrumescere, neque bis elixare cibaria.]

Idem de eadem re magis laborauerit, si ter in die cibum capiat ad saturitatem, & adhuc magis si pluries, quamquam sanè multi sunt qui facile ferunt ter in die cibum capientes, ad satietatem, si sanè ita fuerint assueti; quin & qui bis cibum in die capere consueverunt, nisi pransi fuerint, imbecilles, & infirmi fiunt, & ad omne opus timidi, & cardialici, pendere enim videntur ipsius viscera, & mingunt calidum & viride, & stercus comburitur. Sunt & quibus os amarescit, & oculi cauantur, & tempora saliant, & extrema frigescent; & plurimi quidem eorum, qui pransi non sunt, cœnam comedere non possunt; si verò cœnauerint ventriculum grauant, ac multò magis ægrè cubant, quàm si pransi fuissent. cum ergo talia sanis eueniant ob dimidij diei mutationem, diætæ præter consuetudinem, neque addere commodè videtur, neque detrahère. Si igitur hic qui præter consuetudinem cibum capit, semel tota die exinanitis vasis cœnauerit quantum solebat, verisimile est ipsum multò magis grauari, si verò longiori adhuc tempore exinanitis vasis, de repente post cœnauerit, magis utique grauabitur.

Cibos etiam, quibus quis assuetus est, quamquam minùs salubres Hippocrates ibidem commendat, [Multi (inquit) facile ferunt esculenta, quibus assueti sunt, etsi non sint bona natura, similiter autem & poculenta.]

Galenus verò libro de consuetudinibus, citato cap. 2. docet cur quis faciliùs concoquat cibos, quibus est assuetus, quicumque illi tandem sint, quia cibum in qualitatem nobis familiarem redigi oportet, vnus autem cibum vni familiaris est, alter alteri: [Aliud enim nutriendum (inquit) alijs corpori familiare est, ideòq; animantes ad familiaria nutrimenta, à nullo doctæ, sed à natura impulsæ accedunt, iumenta quidè ad herbas, paleam, fœnum, & hordeum, leones autem ad carnes; sicuti etiā pardales, & lupi. Quemadmodum igitur animalibus secundum genus non parua differentia familiarium vnicuique nutrimentorum est, sic etiam, & secundum speciem in generibus reperiuntur differentie magnæ, cum alijs ne gustare

gustare quidem vinum possint, alij autem plurimum innoxie bibāt, alij boum & hircorum, & arietum carnes cum delectatione comedant innoxieque concoquant, alij nec odorem ipsarum sustineant, nec esum, & si per alterius escæ penuriam, vt in fame sit, huiusmodi carnes ingerere cogantur, cōcoquere ipsas nequeunt citra nocumentum, ac appetitū ex ablatione subuertunt, grauanturq; derepentē, si quis nutus ipsis superueniat, nec ipsum quoq; innoxium tolerāt. Quoniam autem hæc ita se habere cōspiciuntur, primum quidem illius meminisse oportet, hominēs assumere, quæ suauiora sunt, alios alia secundum naturæ familiaritatem, accedere ad talium esum libentius, tanquam ea sibi ipsi concoctu faciliora visa sint esse, auersari autē, & fugere quæ insuauia sunt, cōcoctuq; difficiliora, ita vt consuetudo signum sit, familiaritatis naturalis. Quod autem & vt causa sæpenumero fiat, constat ex iis, quæ in principio quidē in suauitate, aut nocumento, à quibusdam ingestis afficiuntur, si autem ipsis paulatim assuescere sustinuerint in suauitate, aut nocumento, non ampliùs afficiuntur; causa autem & huius rei talis est, sicut vnumquodq; eorum, quæ comeduntur, & bibuntur, secundum aliquam qualitatem alterantur, ita & ipsum quodāmodo afficit id, quod alterat; licet autem huius rei euidentē capere argumentum ex humorum ab vnoquoq; cibario genitorum differentia: nam alia quidem melancholicum gignunt sanguinem, alia pituitosum, vel qui pallidam flauāq; nominatam bilem, non paucam habent, sicuti nonnulla purum sanguinem; differentiam ergo aliquā eorum quæ nutriuntur inter se, necesse est fieri, secundum nutrientis sanguinis ideam; euidentē autem argumentū assimilationis nutrientium ad id, quod nutritur est, ipsa plantarum, & seminum trāsmutatio eo vsq; sæpenumero facta, vt quæ maximē nociua in alia terra erāt, si in aliā transplantata fuerint non solūm innocua, sed etiam vtilis fiat, frequens enim est horum experiētia apud eos, qui de agricultura, & de plātis cōmentarios cōposuerunt, quemadmodum & trāsilationis secundum regiones factę apud eos, qui de animalium historiis scripserūt. Quoniam igitur non solūm alteratur id quod nutrit ab eo quod nutritur, sed & ipsum aliquo modo exigua quadam alteratione alterat, necesse est exiguā hanc alterationem, tractu temporis notabilē fieri, ita vt ad æqualē vim cum familiaritate naturali veniat ea, quæ ex diuturnis cōsuetudinibus fit ac in iis quidē, quæ comeduntur, & bibuntur inuenta mihi videtur causa facultatis, cōsuetudinū. Hæc ille. [Tanta est consuetudinis vis, vt ne praua quidem tutō omittatur, nec cōsuetudines ipsæ (inquit Galenus lib. 5. de sanitate tuenda, c. 11.) tametsi prauæ sunt displicētibus, adhuc sibi corporibus mutandæ nō sunt, quin nec per summā sanitatem semper id tentandū, sed tunc cū isciū mutādę sunt à ciuilibus curis vacat &c.] Legātur, quę li. 9. de methodis c. 4. idē narrat, de adolefcēte, qui per trigintadies exercitationē, cui assueuerat, omiserat.

Longior sim, si adferam quæ Galenus li. de consuetudinibus c. 3. disputat de vi consuetudinis, ex alteratione externa, cap. 4. de consuetudine exercitiorum corporis, & animi. Quare à Medicorum theoriis, ad Poëtarum amœnitatem animi causā transgrediamur: non enim Medici solūm rigescere & emollescere nostra corpora consuetudine, vsūque contra genitalium, nataliūque syderum vim viderunt, sed Poëtæ quoque experti sunt, à quibus discere poterant, Astrologi consuetudinis vim: nam Ouidius 3. libro de Ponto:

*Hoc quoque Naso fecer, atenim maiora tulisti,
Iam tibi sentiri sarcina nulla potest.*

Ductus

Ductus ab armento taurus detrahet aratrum,
 Subtrahit & virgo colla novella iugo.
 Nos, quibus affluebat fatum crudeliter vri,
 Ad mala iam pridem non sumus vlla rudes.

Idem libro 3. de Tristibus:

Quiq; fugax rerum, securaq; in otia natus,
 Mollis, & impatiens ante laboris eram.
 Vltima nunc patior, nec me mare portubus orbem,
 Perdere diuersa nec potuere via.
 Sufficitq; malis animus, nam corpus ab illo
 Accepit vires, vixq; ferenda tulit.

Idem libro 5. de Tristibus:

Pone metum, valeo, corpusq;, quod ante laborum
 Impatiens nobis, inualidumq; fuit,
 Sufficit, atque ipso vexatum induruit usu.
 An magis infirmo non vacat esse mihi.

Idem libro 4. de Tristibus:

Tempore ruricola patiens sit taurus aratri,
 Præbet & incuruo colla premenda iugo.
 Tempore pares equus lentis animosus habenis,
 Et placido duos accipit ore lupos.
 Tempore senorum comescitur ira leonum,
 Nec feritas animo, quæ fuit antè, manet:
 Quæq;, sui iussis obtemperat Inda magistri
 Bellua, seruitium tempore victa subit.
 Tempore vt extensis tumeat facit vna racemis,
 Vixq;, merum capiant grana, quod intus habent.
 Tempus & incanas semen producit aristas,
 Et ne sine tristi poma sapore facit.
 Hoc dentem tenuat terram renouantis aratri,
 Hoc rigidas silices, & adamantina terit.
 Hoc etiam sauas paulatim mitigat iras,
 Hoc minuit luctum, mæstaq;, corda leuat.
 Cuncta potest igitur tacito pede lapsa vetustas,
 Præterquam curas attenuare meas.

Idem libro 4. de Ponto:

Gutta cauat lapidem, consumitur annulus usu,
 Et teritur pressa vomer aduncus humo.

Idem libro primo de Arte amandi:

Ferrens assiduo consumitur annulus usu,
 Interit assidua vomer aduncus humo.
 Quid magis est durum saxo, quid mollius vnda?
 Dura tamen molli saxa cauantur aqua.

Quæ exempla desumpta sunt ex Lucretio, libro primo de natura rerum.

Quin etiam (inquit) multum Solis redeuntibus annis,
 Annulus in digito subter tenuatur habendo,

Stillicidij

*Stillicidi casus lapidem cauat, vncius aratri
Ferreus occulto decrefcit vomer in aruis.*

Idem lib. 2.

*Nam leniter quamuis quod crebro tunditur ictu,
Vincitur in longo spatio tamen, atque labascit,
Nonne vides etiam guttas in saxa cadentes
Humoris longo in spatio perfodere saxa?*

Quid Propertius noster libro secundo?

*Ac veluti primo taurus detrectat aratra,
Mox venit affueto, mollis ad arua iugo.*

Claudianus quoque libro secundo in Ruffinum:

*— Iam nulli, inquit, flebile damnum,
Sed virtus solemnis erat, campúsque furori
Expositus sensúmque mali detraxerat vsus.*

Hinc tandem sapienter Marcus Tullius libro secundo, de diuinatione: [Illú-
ne(inquit)dubium est, quin multi cùm ita nati essent, vt quædam contra natu-
ram deprauata haberent, restituerentur, & corrigerentur à natura, cùm se ipsa
reuocasset, aut arte, aut medicina? aut quorum linguæ sic adhærerent, vt loqui
non possent, ea scalpello resectæ liberarentur? Multi etiam naturæ vitium me-
ditatione, atque exercitatione sustulerunt, vt Demosthenem scribit Phalereus,
cùm Rho dicere nequiret, exercitatione fecisse, vt planissimè diceret.]

At cuius tandem horoscopi tanta lux esse potest, qua Astrologi præuideant
aliquando, quibus de causis, quo auctore, cuius suasu, quo consilio, qua occa-
sione, quo casu, quo incitamento, cuius imperio, aut vi, qua spe, quo metu, con-
suetudinem aliquam quis sit suscepturus in victu, in exercitatione, in studiis,
in otio, in somno, in vigilia, in vestitu, in medicinis, in cessatione, & in iis om-
nibus, quæ in humanam vitam cadunt, aut cadere possunt: nimirum quantum
sibi arrogat, qui hæc omnia in stellis inspicere se posse confidunt? supra hu-
manas vires spondent, qui tot rerum præensionem nobis pollicentur.

CAPVT DECIMVMNONVM.

*Medicamentorum vim, & Medicorum peritiam cum
astris pugnare.*

Vid ergo medicamentorum vim, aut Medicorum peritiam compe-
morem? quàm multa pharmacis vitia temperamentorum corriguntur?
rescantur exuperantia, replentur inanitates, debilia corroborantur, es-
fræna cohibentur; fouetur memoriæ domicilium, vegetantur sensus, corpus
tandem animo tanquam equus indomitus, facilior, promptior, aptior reddi-
tur. Quoties impendentes morbos seduli Medici auertunt? quoties vitiosum
corporis habitum emendant in melius? quoties oppressas morbo vires suble-
uant? quoties lapsas confirmant? quoties propè fugientem animum remoran-
tur ac sustinent? aded eorum opera illustris aliquando fuit, vt mortuos etiam

R ad

ad vitam reuocatos Antiqui existimarint, vt refert Plinius libro septimo, capite septimo. Non quòd vita functos reddiderint luci, sed quòd morti proximos & letho adiudicatos, atque etiam quosdam, qui mortui putabantur, cum non essent, sanitati reddiderunt. Quo in genere scribit Cornelius Celsus libro secundo, cap. 6. Asclepiadem celebrem Medicum, cum in funus incidisset cuiusdam, quem imperiti nonnulli Medici extinctum putabant, & intellexisset eum viuere qui efferebatur, à sepultura ad lectum reuocasse. Ab aliis claris Medicis scribit Apuleius libro quarto Floridorum, sæpe animam in corporis latibulis delitescentem medicamentis prouocatam fuisse: sed hæc alij viderint. Nos ostendamus, medicamentorum vi, naturale temperamentum quod è naturalitatis, vel genitalibus stellis hausimus, si tamen hausimus, commutari solere, adeò frequenter vt Astrologi, ne corporis quidem constitutionem, & habitum è stellis, quantalibet arte polleant, cognoscere possint.

Quamcumque temperiem, quam ex vtero materno corpus humanum tulcrit, medicamentis corrigi, & aliò conuerti posse ambigit nemo. Hinc Galenus lib. 7. Methodi, cap. 10. [Calida (inquit) intemperies refrigeranda est, frigida verò calefacienda: similiter humida siccanda, & sicca humectanda. Quòd si per copulationem aliquam duarum qualitatum intemperies consistat, miscenda amborum consilia sunt: ac quæ humida, calidæque, siccanda & refrigeranda, quæ verò humida, & frigida, siccanda, & calefacienda; ad eundem modum, sicca, & frigida humectanda, & calefacienda, sicca verò, & frigida humectanda, & refrigeranda. Scire autem licet harum omnium porissimum esse, inter simplices siccam, inter compositas siccam & frigidam.

Idem lib. 3. de temperamentis, cap. 3. [Illud fortasse (inquit) dissonare videbitur, quòd ex iis, quæ vt nutrimentum comeduntur, aliqua cuti imposita, hanc erodunt, atque exulcerant, sicuti sinapi, muria, allia, capæ. Verum hæc quoque cum positis à principio hypothesibus concordant: etenim fit, propterea quòd mutantur, alteranturque, dum & in ventre coquuntur, & in venis in sanguinem vertuntur, propterea quòd vno loco non permanent, sed in multas partes diuisa quoquo versùs feruntur: adde & quòd non solum multis succis miscetur, sed etiam cibus, cum quibus sumuntur. Adhæc, quòd celeriter eorum concoctio, & partium separatio conficitur, ita vt quod conueniens in eis est, assimiletur; quod superuacaneum est acre, per aluum, vrinam, & sudores excernatur. Propter hæc inquam omnia, quod foris impositum exulcerat, id comestum non exulcerat: & si vnum quodlibet istorum illis accederet, satius esset ad ea, quæ foris sunt integra conseruanda: verbi gratia, mutatio ipsa prima, si namque non maneat sinapi, quale extrinsecus fuit, cum est assumptum, manifestum est, nec vim eius manere, quòd si tum dirimuntur eius partes, tum sparguntur, multò utique magis sic censendum est. Iam satis erat, quòd non eodem loco remaneret, cum nec circa cutem aliquid efficere posse videatur, nisi diutius immoretur, sed nec mixtio ipsa, cum multis cibus parum momenti habet; si enim id citra alium cibum solum assumas, faciliè intelliges quantum molestiæ, & mordicationis ventriculo afferat incommodi. Cum igitur prædictorum vnumquodque per se satis prohibere possit, quominus sinapi, quod foris facit in cutem, idem facere intus possit, multò arbitror magis, vbi omnia simul conueniunt: nam & coquendo alteratur, & secernitur, & expurgatur, & cum multis aliis miscetur, & variè distributum in omnem partem fertur, nec in villa moratur

moratur, quod autem si acrimoniam suam feruaret interna quoque omnino exulceraret, cum iis, quæ sponte accidunt vlceribus intelliges: gignitur enim non raro aliis ex vitioso cibo, aliis ex quapiam in ipso corpore corruptela, & putredine, viscosus succus, quam cacochymiam vocant: his aliquando interiorum quoque aliquid exulceratur: magna tamen ex parte cutis, quoniam in hanc excrementa, quæ habitu corporis colliguntur, natura expellit multis, & assiduis vlceribus, afficitur, quippe cancri, phagedænæ, herpes, erodentes, carbunculi, multæque aliæ vlcerum generationes, ab huiusmodi cacochymia nascuntur. Nec igitur talium quidpiam est dubitandum, sed nec cur medicamentorum nonnulla cum nihil nos extrinsecus offendant intrò assumpta, magnum adferant malum, alia rursus intrò assumpta aliquando lædant, nonnunquam conferant, aliqua non solum intrò assumpta, sed etiam extrinsecus applicata offendant, quippe ut semel dicam nihil foris, intusque parem agendi facultatem habet, neque enim, aut viperæ venenum, aut rabidi canis spuma, aut aspidis virus (quæ tamen si extrinsecus corpori occurrant offendere creduntur) parem vim habent, vel soli cuti applicata, vel intrò assumpta; sed nec illud est mirandum, si cæterorum medicamentorum vis ad profundum non peruenit, neque enim necesse est, ut omnia parem habeant vim, quod si ex iis, quæ initio sumuntur non pauca certo tempore, & certâ quantitate, & in mixtura cum cæteris accepta conferunt, intempestiuè autem, & largius, nec cum aliis admista lædunt, ne id quidem dubitationem ullam disputationi pariat, si quidem id tum cibus, tum igni, tum verò omnibus, ut sic dicam, quæ corpori occurrunt accidere solet: nam & mediocris nobis flamma nonnunquam opus est, eaque vti plurimum ex ea iuuamur, cum tamen immodica flamma nos vrât; ad eundem modum & frigida potio, quæ mediocris est, confert, quæ immodica est, maximam adfert læsionem.]

Quàm multa de ratione siccitatis & humoris superflui, emendanda tradit Galenus libro tertio de sanitate tuenda, capite duodecimo, de regendis corporibus, quæ calidiorem naturam sortita sunt libro sexto eiusdem operis, capite tertio, de fouendo corpore, natura frigidiore, capite 4. de lassitudine emendanda, libro tertio, capite octauo, de corporibus lapsis reuocandis, libro quinto, capite secundo, de gracilitate, aut procuranda, aut tollenda, libro sexto, cap. 18. de totius corporis optimo habitu restituendo, libro sexto, capite 13. Hæc quidem generatim singula præterea membra libro septimo de Methodis, capite 3. Idem Galenus docet medicamentorum vi alterari, & huc illucque inflecti. [Quoniam (inquit) vnaquæque animalis particula propriam actionem edit, quantum ab aliarum actionibus differt, quantum ipsa particula ab aliis, quæ illas edunt est diuersa, qui tueri actionem vult, hic temperamentum earum custodiat oportet, custodiet autem, si id, quod ad calidius est conuersum, refrigerabit, quod ad frigidius est inclinatum calefaciet. Pari modo, si quod ad siccius est alteratum, humectabit, & quod ad humentius est versum siccabit. Rursus quoque si siccabit, ac calefaciet, quod humidum est redditum, ac frigidum siccabit pariter, & refrigerabit, quod humidius simul, & calidius euasit, & in reliquis duabus coniugationibus ad portionem; semper enim pro eo quod exuperat inducendum est eoque contrarium, quoad particulam in symmetriam vendicauerimus.]

[Nihil attinet referre, quæ de temperanda ventriculi nimis calida vel nimis

R 2

frigida

frigida complexione scribit Galenus tum lib. 7. de Methodis, c. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. tum lib. 6. de sanitate tuenda, c. 10. de educendis humoribus, qui ventriculū afficiunt lib. 7. de Methodis, cap. 11. 12. & 13. de custodiendis iis qui renum calculo laborant, lib. 6. de sanitate tuenda, cap. 1. de inhibenda capitis effluxione ibidem cap. 9. 12. 13. de curandis iecinoris affectionibus lib. 8. de compositione medicamentorum secundum locos cap. 7. lib. 5. de locis affectis, cap. 7. de humoribus cerebrum infestantibus arcendis, lib. 3. de locis affectis, cap. 7. de memoriæ & rationis curatione, libro tertio eiusdem tituli, capite quinto, de cephalæa, capite 9. de apoplexiā, & neruorum resolutione, libro tertio, de locis affectis, capite sexto & decimo, de affectibus oculorum, aurium, linguæ, lib. 4. capite 2. libro 5. capite 5. de medulla spinali, libro 4. capite 3. & 4. de cordis & pericardij cura, libro 5. cap. 2. de sanando thorace, libro item quinto, cap. 3. de intestinis, lib. 6. cap. 2. de vesica, cap. 4. Sed præterire non debeo quæ idem lib. 9. c. 2. de compositione medicamentorum secundum locos habet. [Ex horum (inquit) genere est lien qui ex hepate veluti facem sanguinis trahit, quem admodum vesica ex hepate bilem, & renes vrinam; si igitur præ imbecillitate huiusmodi sanguinem ad se trahere non potest vitiosus humor vniuerso corpori affricatur; ob id naturalem ipsius firmitatem custodire oportere, quo conueniens sibi alimentum trahat per quam actionem vniuerso corpori ad humorum bonitatem confert; & generata in ipso recramenta in ventrem dimittere potest vnā cum ciborum recrementis excernenda, ea gratia valde amara medicamenta illi offerimus, quædamque ipsis ex austeris miscemus, quædam verò ad materiā commoda, ad cæterorum videlicet malaginatū, præparationem apponimus; quale pharmacum est cera, resina, pix, bitumen, & quæcumque alia huiusmodi; iuxta primam autem rationē, & acetū & multum misceri commoda sunt vt pote siccare, & attenuare crassos humores potentia citra calefactionē.]

Rursum lib. 6. de locis affectis. [Cum splen (inquit) multa habeat accidentia cum hepate communia, illa nullā re differre videntur, nisi quoddam magis, quædam verò minus alterutro euenire solent: nam quod ad caloris rationem pertinet, vniuersum corpus, vt splen imbecillitate affectus est, magis nigrescere videtur: nam hoc ei natura officium dedit, vt melancholicū sanguinem ex hepate ad se trahat, quo ipsum ali destinatum est; igitur attrahendi facultate illi facta imbecilliori, sanguis in vniuersum corpus impurus transmittitur; quo circa colon nigrior euadit, quin etiam hepatis exemplo sæpe numero excrementa ex se reijcit, ita vt & vomitione, cui nausea quoque accedit, melancholicū sanguinem aliquando excernat; qui interdū per inferiora quoque decidere videtur, ac citra huiusmodi euacuationē athymias, id est, animi defectiones, & dithymias, id est, mæstittias melancholicas facit: ac nonnunquā ciborum vehemetissimas appetitiones, præcipuè quādo exquisitè acetosū est, id quod ad vētrē fertur excrementū.]

[Non solum immutare possunt medicamenta, tum totius corporis, tum singulorum membrorum temperamentum, sed planè etiam dissoluere. Quare Galenus lib. 3. de medicamentorum facultatibus, capite 18. & 19. contendit medicamēta frigida solum quantitate interimere; quin etiam lib. 3. de temperamentis, cap. 3. quædam esse medicamenta tradit, quæ corpus ipsum erodant & absumant, & lib. 3. de simplicium medicamentorum facultatibus, cap. 2. [Quoniam (inquit) de iis etiam medicamentis, quæ erosionem, ac putredine interimere sunt nata, dicturum me, quod tempore perniciosiora reddantur, & ipso genere naturam

turam nostram corrumpere possint, non ut refrigerantia dumtaxat, multitudine, sum pollicitus, tempus est nunc promissis satisfacere.]

Iterum capite 22. [Cæterum (inquit) quæ nos contactu, aut per putredinem, aut per erosionem, interficiunt, ea quidem recta ratione humanæ naturæ deleteria existimanda sunt, toto genere: nam ut frigefacientia dumtaxat quantitate, &c.] Tanta cum sit medicamentorum vis, in utramque partem à Medicis potius, quam ab astris repetendam esse, humani corporis constitutionem nemo non videt: hi enim medicamenta tractant, & pro peritiâ, aut imperitiâ, pro usu, aut insolentia, pro timiditate, aut audacia: in contrarias habitudines nostra corpora convertunt, & ab eo temperamento deiciunt, quod à natiuitate obtinuerunt. Quare Galenus libro 4. Methodi, capite 4. cum salutarem in primis esse emissionem sanguinis, usque ad animi deliquium docuisset: in tempore factam, idque certissimis experimentis comprobasset. [Ex sanguinis (inquit) emissionem, quam usque ad animi defectum faciendam paulò antè diximus, non paruū subsequetur incommodum, nisi opportuno tempore, aut debita mensura fiat: duos namque in ipsis Medicorum manibus perire vidi, qui postquam animo linquerentur, nusquam reuixerunt; multi verò etsi non protinus, at postea propter virtutis infirmitatem perierunt, quos si quis citra resolutionem euacuaslet, minimè periissent: quin etiam alij in morbos inciderunt longos, postquam immodica inanitione resoluta vis naturalis fuit: aliis cum immodicæ vacuationis noxam refarcire non potuissent, in omne reliquum vitæ tempus, totius corporis temperamentum redditum est, frigidius. Quid hîc agunt astra? Quidquid illa astruunt, destruit Medicus; & obruduntur adhuc Astrologicæ prædictiones. At quibus? iis nimirum qui Medicorum ope quotidie tentant, aut hepatis, aut ventriculi, aut renum, aut capitis intemperiem naturalem, castigare, aut coercere.]

Duo sanè Galenus in Medico requirit; doctrinam, & experientiam, cui alterum desit, illum grassari in genus humanum, soluere natiuum temperamentum, labefactare nostra corpora. Faciamus aliquem benignis ortum stellis in huiusmodi Medicum incidere, quid ager cælum? quò se vertet? an repente ex rudi faciet expertum? an docebit illum sine magistro? an patefaciet ei secretiora Medicinæ arcana? cur Medicos potius doctrina, & fama inclytos adhibemus, quàm rudes & bardos? Non est expertus huiusmodi stellarum vim ille, qui apud Galenum commento primo, in Prognosticon Hippocratis ægrum incipientem sudare dimisit in balneum, tum autem sudoris copia affluente Medicinæ tyro gauisus est, tanquam exquisitè opportunum tempus coniecitisset; paulò post mortuo ægro à familiaribus tanquam ægrum interemisisset accusatus fuit. Deplorat Galenus libro octauo de compositione medicamentorum secundum locos, capite primo Medicorum imperitiâ, & tarditatem, qui contraria medicamenta adhibentes multorum temperiem resoluunt, multosque interimunt. [Quod ipsum (inquit) vel maximè circa affectiones oris, ventriculi, videre cõtingit, præsertim, cū fuerit inflāmatū: eius enim itēmq; iecino- ris inflāmationes astringentiū cõplexa opus habēt, si nāq; per relaxantiū medicationū ductū, citra admixtionē facultatis robur addētis curentur, periculū incurrūt de ipsa vita, atq; hoc ipsū, cū omnes empirici Medici per experiētiā edocti sint, & omnes dogmatici, in ipsis, artis operib. obseruēt, nō pauci tamē huius tēporis Methodici (neq; enim de omnib. dico) innumeros stomachicos in animi

deliquium inducunt, omnes verò hepaticos occidunt: nullum enim ego vidi sanatum ex his, qui in huiusmodi Medicum inciderunt.]

Idem libro de præcognitione ad Posthumum, cap. 1. [Si vulgares Medicos (inquit) audiamus, quæ singulis morbis euentura sunt, ægrotantibus præcognoscere non possumus: nam ex quo numerus eorum, qui videri potius, quàm esse volunt, non solum in Medicina, sed in aliis etiam artibus maior esse cœpit neglecta sunt quæ in disciplinis erant pulcherrima, datæque est opera, ut ea dicantur, & fiant quibus vulgi gratiam ineant; & ab eis approbentur; dico autem quibusvis adulari quotidie, salutare, diuites per urbem comitari, Principes domum reducere, in conuiujs discumbere, atque in eis tum ministrare, tum iocos, & facerías ferere; quidam verò non hæc modo faciunt, sed pretioso quoque vestitu, & annulorum ornatu, magnoque sublequentium comitatu, & argentea spicillorum supellectile populo persuadent, se dignos, qui beati, & amabiles ab omnibus habeantur; atque cum partim illecebris, partim ostentatione, iudicium illorum, qui res veras iudicare nesciunt, perstringant; multa ut ipsi putant, bona consequuntur, ut ego sentio, veris omisissis, falsa bona arripiunt: & tales cum sint, in cæteris quoque Medicinæ præcepta transgrediuntur, qui minimo etiam tempore, se docturos polliceantur: magnum discipulorum numerum contrahunt, per quos, plurimum ipsi possunt in urbibus in quibus versantur.]

[Rursus libro quinto de sanitate tuenda, capite 11. Quò magis (inquit) de Medicis omnibus mirari cupiam licet, quicumque nullo prius facto naturarum discrimine, de sanitate tuenda scribere sunt aggressi, sicut enim fieri non potest, ut vnum calepodium ad omnes homines, tutor accommodet, ita nec Medicus vnam omnibus vitæ speciem quæ conducatur. Hac igitur de causa quidam saluberrimum esse affirmant abundè quotidie exerceri, quidam nihil ob stare, quominus in quiete prorsus degatur, & sunt quibus lauare maxime salutare esse videatur, alijs minimè, & c.] Et cap. 1. eiusdem lib.

[Est verò illud veluti elementum (inquit) totius artis, quæ valetudinem tuetur, quod numerosæ sunt hominum naturæ, prout in confesso est omnibus tamen Medicis, tum Gymnastis, quorum tamen plurimi, ita de valetudine tuenda scribunt, quasi de vno homine agant, idque ne vno quidem ostenso quem prius iuuerint, quamquam non vnum sed multos, quos morbis prius assiduè implicatos, ipsi postea multis annis in sanitate sua opera seruassent, indicasse, ac sic ad scribendum accessisse par erat. At nos ipsis rerum effectis id ostendimus, & iis qui prius assiduè premebantur morbis, inde adeò quòd sanitatis præceptis paruissent, in omni integritate seruatis, sic demum de ipsis scribere sumus ingressi quippe alios exercitari in totum vetuimus, ac solis vitæ actionibus contentos esse, suauissimus, alios de multitudine exercitationum demere aliquid iussimus, ut totum ad minimum contraheretur, alijs qualitatē totam, aut ordinem, aut tempus, alios vniuersam speciem mutare iniunximus. Equè verò de balneis præcipientes, utique, quod aut omnino ab his supersedendum esset, aut sæpius quàm antè vtendum, aut rariùs, aut antè cibum tantum, aut etiam post cibum, aut calidioribus, quàm antè, aut magis tepidis, aut frigidioribus, prorsus omnis morbi expertes, multis annis reddimus: at nihil horum facere licuisset, si neque naturales corporum differētiās, compertas habuissem, neque debitam cuique salubrem victus rationem.]

Dupli

Duplici exemplo quantum Medici solertia valeat, declarat idem auctor, li. 9. de Methodis, c. 4. [Duo erant, (inquit) adolescentes, alter liber, & palæstræ peritus, alter seruus, haud inexercitatus ille quidem, cæterum in palæstra parum vehemens; prior ubi febricitare prima hora noctis cœpisset, postridie eum manè circa horam diei tertiam, vidimus, cum autem inuenissem febrem admodum calidam, sed pulsus æquales, maximos, celeres, frequentes, vehementes, tum caloris qualitatem, quæ tactum minimè morderet, iam verò & vrinas, tum crassitudine, tum colore à naturali habitu, non multum alienas; audiens præterea hominem, circiter triginta dies exercitationis consuetudinè intermisisse, pridie tamen exercitasse se vehementius, cæterum non multum, sumpsisse autem solitos cibos, atque eos concoxisse, quamuis tardè & ægrè, utpote cum febris vespere occupasset, cum interim rubicundus pleniusque homo appareret, atque plenitudinis sensum se percipere diceret, faciente interim quodam eorum, qui aderant, de vena secunda mentionem, visum est nobis eius auxiliij considerationem, in aliud tempus reiicere, simul ut certiùs sciremus cuius generis febris esset, simul necessariò propter eam, quæ præcesserat euacuationis tarditatem; cum autem vesperti similem vigorem, tueri febris est visa, ceu nihil sensibilibiter remittens, suspicio iam erat lynchon esse, hancque ex obstructione sanguinis, & abundantia, præ carnis copia; & cum parem magnitudinem febris, per totam noctem seruasset, postero die visum est, Medicis omnibus, qui inuiserant, sanguinem esse mittendum, discordia verò orta de tempore, & vincentibus iis, qui id in sequentem diem differendum suaderent, febris per totam eam diem visa est, suum vigorem augere, mox tertia sequente nocte, alia quidem accessio minimè incidit, quæ primæ ad portionè responderet, erat tamen ætus ipse laboranti intolerabilis, vrgebatque eum tertiò totius corporis, tum capitis pulsatio, atque ob hæc grauis vigilia, iuuenes se in aliam, & aliam figuram coartante, atque cum vltra ferre non posset, hora noctis octaua, mittit ad me ministrum, rogatque ut ad se omnino veniam: ipse annuo, atque ab eo, inuenioque febrem calidissimam, pulsum qualem prædixi, quoniam autem neque in hac, neque in lotio, neque in ipsa caloris qualitate indicium aliquod humorum putrescentium apparuit, optimum factu visum est, venam incidere, antequam putredo inciperet; aufero itaque ab homine de industria eousque sanguinem, quoad animo linqueretur, maximum planè ubi valentes vires sunt, continentis febris remedium, id, quod tum ratione, tum experientia didici: primò namque in contrarium statum agitur corpus, celerimè ex animi defectu refrigeratum, hoc verò nemo inuenire potest, neque quod ipsis ægris, neque quod naturæ, quæ animantes gubernat, iucundius vtiliusque sit; postea in huiusmodi corporibus necessariò superuenit alui deiectio, nonnumquam etiam bilis vomitus, quas res statim à toto corpore sudores, madoresque excipiunt quæ omnia cum hîc quoque contigissent: protinus febrem extinxerunt, ut quidam ex iis qui aderant, iugulasse me febrem per iocum dicerent. Verùm quo narrationem omnem absoluam, nihil mali erit pauca quædam addidisse, post duas namque à sanguinis emissionem horas, paulum nutrimenti dato, ac iussu quiescere, discessi. Quinta hora reuersus tam profundo somno indormientem inueni, ut tangentem me pulsum, non sentiret. Cum verò & ministri altum adeò illi somnum fuisse dicerent, ut nec cum maiores eius abstergerent, expergisceretur, suasi ita facerent, esse namque homi-

hominem iam prorsus à febre liberum ; reuersus autem , & decimā rursus hora, etiam tum dormientem inueni, egressus autem iterum , ad alios visendos ægros, redeo hora prima noctis, non tamen, vt antè tacens , sed voce de industria sublata , quo ægrum à somno excitarem quod cum ita accidisset, vbi solo prisanæ cremore ipsum nutriui discessi ; cuius modum postero die iniungens, tertio leuatum dimisi. Ac quæ ad hunc pertinebāt infirmum, ita sunt gesta, quæ verò ad alterum nunc dicam.

Is cum toto die multum laborasset, deinde lauatus paucula comedisset , cœpit nocte febricitare , totum etiam continuans sequentem diem. Nunc nos post secundam noctem vidimus , in cæteris quidem omnibus, iam dicto iuueni similitè affectum , verum putrescentiam humorum euidentes præbentem notas. Itaque venam huic quoque protinus incidimus, & vsque ad animi defectum euacuauimus; post id modico interposito spatio, cibauimus primo, multa deinde, vna interposita hora prisanæ cremore, atque hæc omnia , intra quintam acta sunt horam, cum autem similis sibi perseveraret febris, synochon eam fore ex putredine expectauimus; quippe cum eam secunda noctis hora pari magnitudine cerneremus, tertiæ dici accessionem , futuram esset , an secus diligenter obseruare volebamus, cuius in septimam horam noctis suspicio erat. Itaque cum summo mane superuenissem , inueni quod expectaram: nam nec tertiā incidit accessio , febrisque remissior paulum, quam vesperti erat. Vt autem rursus hominem meridie vidi , eratque iam certissimum, & febrem decreuisse , & synochon febrem esse, sed assidue decresceret , sanius visum est, tunc quoque hominem similiter nutrire; quarta verò exacta nocte , manifestè minor quarto die erat, quo rursus ad eundem modum, homine cibato , aduertimus tum illo die toto, tum quæ hunc secuta est, quinta nocte , magnitudinem remittere, sic vt quinto die, liquidò appareret, minorem esse febrem. Itaque ad portionem minuētis febris, vrinæ quoque concoctio, præcesserat, eratque haud obscurum septima die, quod factum est, finiendum. Hanc quoque igitur planè continentem, ex humorum putredine febrem, quæ assidue decresceret, vidimus.]

Nec minori aut solertia, aut diligentia usus est, idem Galenus libro quarto de locis affectis cap. 5. [Cum viderem hominem, integra valetudine (inquit) huiusmodi cruorem euomentem, hoc est, tenuem & saniei similem, interrogauit qua victus ratione antea fuisset usus, ille verò inter alia, quæ narrauit hoc quoque addidit, quod cum nocte quadam sitiret, misso puero qui aquam afferret ex immundo fonte bibisse, quibus auditis sciscitatus sum apparuissentne aliquando sanguisugæ in ipso fonte, qui cum id quoque fateretur , appposito subinde idoneo pharmaco hirundinem vomitione reiecit: Porro cum alius quispiam huiusmodi cruorem emungeret & expueret, ipso narrante , audiui eum rure ætatis tempore in stagno quodam cum cæteris iuuenibus iuuenili ludo, qualem adolecentes in aqua ludere solent, exercitatum, tunc ego sciens in huiusmodi stagno sanguisugas esse, duxi laborantem ad splendorem , conuersoque directè ad Solis radios narium foramine, in eo loco, vbi nasus ad oris regionem perforatur, hirundinis in meatu latentis caudam aspexi.

Comburemus iam omnes Medicinæ libros , deleamus omnia Medicorum monumenta , omnia decreta sanè viuendi euellamus , abrogemus certissimis quotidianisque experimentis fidem, condemnemus omnes viros doctissimos, & de genere humano optimè meritos, Hippocratē, Galenū, Asclepiadē, Celsum , aut igno

ignorantiæ, aut fraudis, aut stultitiæ, irrideamus vniuersum hominum genus, qui in extremo vitæ periculo, Medicorum potiùs, quàm Astrologorum operam implorant, eisque omnes vitæ rationes committunt: fateamur delirare ciuitates, quæ magno proposito stipendio è remotissimis etiam regionibus Medicos fama, & arte inclytos conducunt: demus desipere gymnasia sapientiæ, & publicas Academias, in quibus à celeberrimis viris traduntur Medicinæ præcepta: contemnamus Medicos, tanquam vanos, & futes dicamus errare Philosophiam, & omnes scientias, non habeamus sensibus fidem vllam, nobis ipsis non credamus. Nam si nobis credimus, si stat Medicina, si Medici pro experimento, pro doctrina, aut quæ natura frigidiora sunt calefaciunt, aut calidiora castigant, aut coërcent redundantia, aut debiliora confirmant, aut caduca sustinent, aut noxia subducunt, aut inducunt salutaria; vno verbo, si ex vno in aliud permutant natale, & si Deo placet è stellis petittum temperamentum nihil de eo ex astris aptè cognoscere Astrologi possunt, omnis illa quam Genethliaci profitentur de vniuscuiusque temperamento è cœlo hausta cognitio deperit. Si enim Medici pro peritiâ, pro solertia, pro vsu, nunc resoluunt, nunc huc, nunc illuc conuertunt naturale temperamentum, omnes Astrologiæ prædictiones labascunt: quarum vnum est fundamentum, vt initio huius operis dicebamus, quod animi mores sequantur corporis temperamentum, & corporis temperatio dependeat à natalitiis astris.

CAPVT VIGESIMVM.

Casum non coherere cum Astrologorum præfagijs.

LONGVM esset per censere casus hominum multiplices, quosdam fortunatos, alios voluntarios, quibus valetudinis, & temperamenti ratio variatur quàm maximè & quàm frequenter.

Primum quidem, quàm multis mortalium vita exposita sit casibus, docet Horatius Flaccus libro 2. carminum, ode 13.

Quid quisque vitet, nunquam homini satis

Cautum est, in horas nauita Bosphorum

Pænu perhorrescit, neque vltra

Ceca timeret alsunde fata:

Miles sagittas, & celerem fugam,

Parthi, catenas Parthos, & Italum

Robur, sed improuisa lehi

Vu rapuit ravièque gentes.

Innumeris hoc ipsum docere possem exemplis, sed vnum sit satis: nam Octavianus Augustus, instar omnium esse potest is qui ad Imperium orbis terrarum peruenit, is de quo Poëta:

Hic vir, hic est tibi, quem promitti sapius audû,

Augustus Caesar diuûm genus, aurea condet

Sacula, qui rursus Latio regnata per arua

Saturno quondam supra Garamantes, & Indos

Proferet imperium.

S

In

In Octauio quoque Augusto (inquit Plinius libro septimo capite quarto) quem vniuersa mortalitas in hac censura nuncupat, si diligenter æstimentur, cuncta magna sortis humanæ reperiuntur volumina : Repulsa in Magisterio equitum apud auunculum, & contra voluntatem eius prælatus Lepidus, proscriptio inuidia in collegam, collegium in Triumviratu pessimorum ciuium, ne æqua saltem portione, sed prægrauo Antonio Philippenſi prælio, morbo, fuga, & triduo in palude latebra ægrotanti : & vt farentur, Agrippa, & Mœcenas aqua subter cutem fusa, turgida latera, naufragia, Sicula, & alia, ibi quoque in spelunca occultatio, iam in nauali fuga vrgente, hostium manu preces Proculcio mortis admotæ, cura Perusina contentio, sollicitudo Martis Attiaci, Pannonicique belli ruinæ pontis, tot seditioes militum, tot ancipites corporis morbi, suspecta Marcelli nota, pudenda Agrippæ ablegatio, toties petita insidiis vita, iniustæ liberorum mortes, luctusque non tantum orbitate tristes, adulterium filia, consilia patridæ palam facta, contumeliosus priuigni Neronis secessus, aliud neptis adulterium, iuncta deinde tot mala, inopia stipendij, rebellio Illyrici, seruitiorum delusus, iuuentutis penuria, pestilentia vrbs, fames sitisque Italia, destinatio expirandi, & quadridui inedia, maior pars mortis in corpus recepta : iuxta hæc Variana clades & maiestatis eius fœda suggillatio, abdicatio posthumi Agrippæ post adoptionem, desiderium post relegationem, inde suspicio in Fabium, Archonorumque prodicionem. Hinc vxoris, & Tiberij cogitationes suprema eius cura, in summa Deus ille cœlumque nescio adeptus magis, an meritis herede hostis sui filio excessit.

Quæ Plinius de Octauiano Augusto commemorauit refricarunt mihi Publij Ventidij Bassi Asculani memoriam, quo haud scio, an ex omni vetustate proferri possit illustrius exemplum ludentis fortunæ. Hunc Asculi in Picæno humili loco natum, Pompeius Strabo Magni Pompeij pater, bello sociali, quo & Asculanos subegit, vnâ cum matre cepit, & ætate adhuc impuberem, in sinu matris, triumpho suo populi Romani oculis subiecit, puer adhuc in opulentissima vrbe sordidam paupertatem expertus, postremæ fortunæ specimen dedit; vbi adoleuit comparandis mulis, & vehiculis iis, qui in prouincias proficiscebatur victum sibi quæsiuit; quo in quæstu fortè fortuna Iulio Cæsari in Galliam proficiscenti innotuit, & à mulionum, ad clarissimi Imperatoris familiaritatem euectus, ciuili bello, mandata sibi à Cæsare pleraque impigrè, ac strenuè fecit, proptereaque in amplissimum ordinem adlectus est, mox Tribunus quoque plebis creatus fuit, deinde præturam etiam accepit, mirantibus stabulis, quæ sæpius emundarat, post Cæsaris necem, cum Marco Antonio Reipublicæ hostis iudicatus, sed coniunctis postea partibus raro felicitatis exemplo, non solum pristinam dignitatē recuperauit, sed etiam Pontificatū adeptus est, viditque vrbs Romana sacrorum custodē, quem stabulariū vidit, neque hic felicitatis finis, Consulatus quoque obtinuit; enimuerò indignè id populus Romanus tulit, qui Ventidiū Bassum meminerat curadis mulis victitasse, nec ferre poterat mulionē in ea vrbe Consulatus gerere, in qua M. Caro, Cæcilius, Metellus, Æmilius Paulus, repulsam passi sunt, quare per vias vrbs verſiculi proscripti sunt.

Concurrere omnes Augures, Aruspices,

Portentum, inusitatum, conflatum est, recens,

Nam mulos qui fricabat, Consul factus est.

Aliud

Aliud maius portentum Romanorum oculis subiecit fortuna, ille Ventridius, qui inter vilissima mancipia in triumpho à Pompeio Strabone ductus fuerat ex Parthis, quos tribus præliis fudit, triumphum duxit amplissimum, & in sublimi curru triumphantem Romani spectarunt, quem in maternis vlnis captivum ante Strabonis currum conspexerant: tandem vita functus, publico funere elatus est, Pompeij Magni cadauere, in Ægypti littore, marcidis piscatoriæ nauiculæ reliquiis exusto.

Quæ potest esse in tanta rerum inconstantia, constans & semper eadem corporis temperatio? quis neget in tanta vicissitudine vices temperamentis? Æneus ille sit oportet, qui tantis motibus non frangitur, mutari non potest, si in tantis mutationibus humani corporis constitutio non mutatur.

Deinde verò permagnam esse vim huiusmodi rerum, quæ casu & fortuna agitantur, ad commouendam corporis constitutionem, declarant turbidi animi motus, quos concitare solent. [Sunt porro (inquit Galenus libro 12. Methodi, cap. 5.) affectus animi, timor subitus & vehemens, præterea quæ contraria huic timori est voluptas maxima: scimus enim malorum occasione periiisse quosdam. Iam reliqui quoque magni timores quosdam, & cum his maximè voluptas, etsi non pullulat, at certè facilè resolvablem infirmumque spiritum reddunt, tristitias verò & anxietates, & ira, & cura, eo genere sunt noxiæ, quo frequentes vigiliæ, quoniam vires resoluunt.]

Rursus, libro 3. de locis affectis capite 7. [Etenim summis tum Medicis tum Philosophis in confesso est, humores, & omnino corporis temperaturam, animæ actiones inalterare.] Et lib. 5. eiusdè operis, capite primo. [Mori (inquit) contingit nonnullos vehementi dolore, & timore graui, & voluptate maxima. Iterum, [Quibus vitale robur infirmum est, animi verò affectiones ob imperitiam fortes, his animæ essentia facilè dissolui potest, atque aliqui ob mœstitiā perierunt; sed non illico.] Iterum libro de parvæ pilæ exercitatione, capite primo, [Tantum (inquit) in ipsa potest motio animæ, ut multi præ sola lætitia morbos euaserint, multi etiam præ mœrore ægrotauerint, neque vlla tam vehemens est corporis passio, ut affectiones animi vincat; non igitur parvi pendere oportet, huius mutationes, qualésnam sint, immo verò longè magis, quàm corporis motus obseruare, tum aliis de causis, tum quòd corpore dignior sit anima.] Item libello de incantatione, cap. 1. (si tamen est Galeni.) [Ex timore (inquit) tristitia, lætitia, stupore, non solum corpus in colore mutatur, sed etiam in multis aliis rebus, ut in ventris solutione, siue constipatione, vel nimia defectione: ego autem vidi ista sanitatis, & diuturnarum passionum fuisse causas, maximè illarum, quæ corruptiones sunt mentium, in sanis autem fuere infirmitatis causæ hæc eadem: Vnde Socrates, incantationes inquit, verba sunt, decipientia, rationales animas, secundum spei aut secundum timoris incensionem. Libro præterea 1. de crisi bus, cap. 13. [Hæc (inquit) communia signa sunt omnium febrium ephemerarum, propria verò singulis, quæ à me dicta sunt, etiam in primo libro, artis curatiuæ, ad Glaucōnem, nunc verò inchoabo sermonem ab affectibus animæ, à cura, à timore, ab ira, tristitia, siquidem remanentibus adhuc animi affectibus consideratio fiat, ex pulsibus maximè tentandum est facere dignotionem, quemadmodum in libris de pulsibus scriptum est: post autem etiam ex aliis inspectigandum; quòd si illi quidem affectus sedati fuerint, dispositio verò re-

manferit, debile quidem & hic in pulsibus iudicium inuenies illarum, quæ febrem antecesserunt passionum, tibi etiam sine pulsibus reliqua omnia sufficient, communiter enim omnibus vrinæ rufiores, adest autem iis, qui ob tristitiam febricitant, acritudo potius, quam multitudo caloris, sicuti iis, qui ob iram, contrario modo, sed & sanitas corporis in iis, qui tristitia, quam in iis, qui cogitationibus vexati sunt, manifestius apparet & oculorū cōcauitas, & quædam insolita decoloratio, & hæc quidē cōmunia sunt etiam aliorum, qui quacumque ratione cogitationibus impliciti sunt, iudicia, sed præcipuè ex oculis sunt cognoscendi, licet enim ex his etiam in sanis animi affectum coniecere, in ægris autem manifestissima signa sunt ei, qui inspiciendi habet facultatem: si quidem illos, qui propter disciplinarum, aut propter meditationem aliquam cogitauerunt, ab iis, quos tristitia corripuit, discernere oportet, eos autem qui nimium vigilarunt distinguit, decolorationis modus: nam subhumida ipsis facies est, & oculorum motus manifesti. vix enim attollunt palpebras. Ita cum pēdeat corporis constitutio, ab animorum constitutione, & ea quæ casu, & fortuna in hominum vitam quotidie veniunt, nunc debilitare metu, nunc liquefacere futuri lætitiæ nunc vrere desiderio, nunc affligere molestiis, nunc inflammare odio, nunc iracundia incendere, nos soleant; quis non videat, quantum corporis constitutio, & status pendeat à quotidianis casibus, & fortuitis euentis? At cuius horoscopi tanta lux esse potest, vt non dico rationes, sed propè quotidianos, neque hos omnes, sed paulò frequentiores, non multorum, sed vnius hominis catus demonstrare possit vt mihi quidem facilius videatur esse, frons diuinæ, fluctuū, arenarū, atomorum numerum inire, quam tot casus tam varios, tam inopinatos, tam inexcogitabiles, tam præter omnium hominum opinionem in calculum vocare? Disertissima M. Tullij Ciceronis libro secundo de diuinatione, de hac re disputatio merita est: vt hoc loco describatur. [Potest ne (inquit) earum rerum, quæ nihil habent rationis, quare futuræ sint, vlla esse præsentio? quid est enim aliud fors, quid fortuna, quid casus, quid euentus, nisi eum sic aliquid cecidit, sic euenit, vt vel non cadere, vel non euenire, vel aliter cadere, atque euenire potuerit? quomodo ergo id, quod temere sit cæco casu, & volubilitate fortunæ præsentiri & prædicti potest? Infra: [Qui potest prouideri quidquam futurum esse, quod neque causam habet vllam, neque notam cur futurum sit? Solis defectiones, itémque Lunæ prædicuntur in multos annos ab iis, qui syderum cursus & motus numeris persequuntur: ea enim prædicunt, quæ naturæ necessitas perfectura est. Vident ex constantissimo motu Lunæ, quando illa è regione Solis facta incurrit in vmbra terræ, quæ est meta noctis, vt eam obscurari necessè sit: quandoque eadem Luna sublecta Soli, atque opposita nostris oculis, eius lumen obscuret: quo in signo quæque errantium stellarum, quoque tempore futura sit, qui exortus quoque die signi alicuius, aut qui occasus futurus sit. Hæc qui antè dicunt, quam rationem sequantur, vides. Qui thesaurum inuenturum, aut hæreditatem venturam dicunt, quid sequuntur? aut in qua rerum natura inest, id futurum? quòd si ea, quæ sunt eiusdem generis, habent aliquam talem necessitatem, quid est tandem quod casu fieri, aut forte fortuna putemus?]

Quid enim est turpius, quam sortis, & casus è cælo ducere rationes? quæ si rationem haberet, non essent neque fors, neque casus. Quare, aut non intelligimus,

gimus adhuc quid temerè, & cæco casu fiat: aut ea, quæ casu eueniunt, aëtorum fatali necessitate soluta, & libera existimamus.

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM.

Vitia, quæ obsunt valetudini, obstare stellarum propensionibus.

 ID de vitiis dicam? quibus, vt nihil voluntarium magis, ita à syderali necessitate nihil magis liberum, ac solutum. Non negabunt, opinor, Genethliaci illa officere plurimum corporis incolumitati. Siquidem Hippocrates libro de flatibus, multipliciter eos, qui gulæ indulgent, docet peccare in sanitatem. [Primum quidem (inquit) cum quis plures cibos liquidos, aut siccos ingerit in corpus, quam vt ipsum corpus ferre queat, neque laborem saltem aliquem ciborum multitudini adiungit, deinde cum varios, & dissimiles inter se cibos assumit: seditionem enim mouent, quæ sunt dissimilia, aliæque citius, aliæque difficilius coquantur.] Et libro 1. Aphorismorum, aphorism. 14. [Cibus varius morbos generat: turbulenta enim, & inæqualis est eius concoctio.] Quod sine dubio spectauit Quintus Horatius libro 2. Satyra 2. scribens:

— At simul assis
Miscueris elixa, simul conchyliis turdis,
Dulcia se in bilem vertent, stomachoq; tumultum
Lenta feret pituita. Vides, vt pallidus omnis
Cæna defurgat dubia?

Sed lectissima sunt, & digna, quæ hoc loco ponantur, quæ idem Hippocrates libro eodem de flatibus, scribit: [Quando igitur corpus cibus (inquit) expletum est, ac spiritus quoque multitudo vehementer excellit, dum cibi in ventre diu immorantur, & inferior venter, vel altius ipsa sit obturata, per vniuersum corpus permeant flatūs, sanguinéque plenas corporis partes, maximè patentes frigefaciunt, frigefactis autem his locis, vnde fontes, & radices sanguinis prodeunt, per vniuersum corpus horror consequitur: vniuerso autem sanguine frigefacto, totum corpus horret. Quæ ratio est, cur primum horrores ante febres corpus concurant, quantoque maiore impetu multitudinis, & frigiditatis ipsi flatūs præcelluerint, tanto maior sit horror, & à pluribus videlicet, & frigidioribus fortior, à paucioribus, & minùs frigidis minùs fortes, cum horroribus & tumores corporis accidunt.]

Non recensebo verba, quibus docet, nimio cibo præfocari naturalem calorem. Eos, quorum vita sagina est, nec diu, nec sanè viuere. Legimus apud Cælium Rhodiginum libro 13. variarum lectionum, cap. 25. morbo articulari, & podagra laborantes, bonorum præscriptione ad simplicem, tenuemque vitam redactos conualuisse.

Veneris porro vsu corporis robur imminui quis ignorat? Id intellexerunt præfici athletæ, quorum multi ab hoc ludibrio penitus abstinerunt, quos nominat Plato libro 8. de legibus. Intelligunt & Turcæ luctatores hodie, qui tuendarum virium studio Veneris omnem usum fugiunt: cuius rei causam reddit Medicinæ magister Hippocrates libro de genitura: [Quia id, quod

S 3 Venere

Venete excernitur, robustissimum quid est.] Et libro 4. de morbis: [Non minima, (inquit) nec debilis pars Venere excernitur.] Et Aristoteles sect. 4. problemate 6. quærenti cur maximè animantium omnium homo post concubitum languescat, & dissoluatur? responderet, proportionem sui corporis plurimum emittere seminis. Video equidem non satis constitutum esse apud Medicos si tunc omnis usus Veneris corporis noxius, an immoderatus solum: nam referunt Aulus Gellius libro 19. cap. 2. Macrobius libro 2. Saturnalium sub finem, auream Hippocratis sententiam, coitum partem esse morbi teterissimi, quem nostri comitiâlem dixerunt: quam sententiam dignam per thalamos omnes scribi. Clemens Alexandrinus libro 2. Pædagogici, cap. 10. Democriti auctoritate confirmat: & Galenus libro 3. Epidemiorum, commentum 1. textu 4. Sabini testimonio tradit: Theophrastus libro 2. de causis plantarum, animalia fecundatissimè senescere scribit: Hippocrates lib. Epidemiorum, lect. 6. eos, qui casti sunt, diutius ait vivere. Nec Iulius Cæsar Scaliger exercitatione 269. aduersus Cardanum, eorum probat iudicium, qui existimant retentum semen prohibere concoctionem, augere melancholiam, propterea quod exonerari solet natura, ubi oppressa est, per somnia, & vigilantibus defluere possit sine sensu, quando redundat; sed quomodocumque se res habeat, luxuriæ vitium valetudini valde perniciosum esse in confesso est apud omnes; vitia verò voluntaria esse, & à syderum potestate aliena, Genethliaci etiam profitentur: velint ergo, nolint, necesse est corporis constitutionem non pendere à cælo, sed à multis præterea causis, nec de eo quidquam ex astris illis constare posse.

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

Providentiam diuinam eludunt Astrologorum predicta.

NON vitia modò, sed etiam vitiorum poenæ solent corporis temperationem afficere: pestilentias enim, ægritudines, morbos, Dei Optimi Maximi de nostris sceleribus iustam poenam fumentis ira immitti solitos, non modò diuinis monumentis traditum est, sed etiam Gentilium historiis proditum, Poëtarum carminibus decantatum, Philosophorum discretissimis disputationibus stabilitum, omnium gentium consensu receptum. Horatius libro 3. Ode 6.

*Dij multa neglecti dederunt
Hesperia mala lucrosa.*

Et infra:

*Fœcunda culpa secula nuptias
Primum inquinauit & genus, & domos,
Hoc fonte deriuata clades,
In patriam, populumq, fluxit.*

Quos autem caduceatores Astrologi ad diuinam providentiam delegabunt, quæ cum fatali syderum necessitate implacabile bellum semper gessit: aut quo sequestro utentur Dei Opt. Max. liberrimi motus, qui rerum momenta nunc huc, nunc illuc conuertunt, naturalis astrorum vis in vnam partem determinata est; & quamuis eludi possit, non potest tamen in contrarium flecti: Non confugient,

confugient, opinor, Genethliaci ad vulgarem cantilenam, ut plurimum astra suos fortiri effectus, seque, si non perpetuo, ut plurimum saltem vera praesagire: Dei enim prouidentia, quae pugnat cum astrorum vi, & nisu, non ut plurimum, sed semper finem suum assequitur, nec quaedam astrorum administrationi concedit, alia sibi seponit, sed attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter; nihil mundo toto euenit, quod Dei consilio non eueniat, quod eius effugiat imperium. Nulla ergo potest esse alia astrorum vis, quam generalis quidam influxus, ex quo nihil certum, & singulare, aut definitum esse, vel cognosci possit.

Denique, ne quis reliquus fiat Christianis dubitandi locus de Astrologorum mendaciis; plerique omnes Astrologi veteres, ex quibus initia, vel incrementa sumpsit haec ars, impudenter negauerunt diuinam prouidentiam, omnia fatali necessitate euenire docuerunt. Id Arabes, quorum adhuc libri leguntur: id Chaldaei, quos M. Tullius, quos Aulus Gellius referunt: id vniuersi Mathematici, qui per Augustini, Basilij, Chrysostomi, Cyrilli, Theodreti, Gregorij tempora floruerunt, professi sunt. Et quid magis aperte proderet horum mendacia, quam quod eorum scita, & dogmata sectantur, qui diuinam prouidentiam è medio sustulerunt: Et quidem qui laborant rationum magna inopia, Genethliaci experimentis suam artem partam esse contendunt, experimenta autem facta aiunt à priscis Chaldaeis, & Aegyptiis, qui Dei prouidentiam nullam agnouerunt. At quomodo sub experimentum venit, quod cum fide orthodoxa pugnat? Euentis igitur, experimentisque, ais, fidei dogmata refelli, Christiani videre volumus, & eorum experimenta. admiramur, qui Christianae Religionis firmamenta euertunt; & credimus vlla esse, aut reperiri posse experimenta aduersus ea, quae Christiana veritas docet?

Haec pauca, multis aliis, quae in eandem sententiam proferre poteram, missis, satis esse existimaui ad frangendam Mathematicorum confidentiam, ex suis lineis, triangulis, exagonis, sexagonis, quadratis, tamquam Clotho, Lachesis, Atropos, vitae nostrae, & valetudinis pensa deducunt, & aliarum ignari causarum, quae frequentes, & propè quotidianas inuehunt in vitam, varietates totè stellis dependent, sola astra contemplantur, praeterea nihil, agant aliquid astra, afflent spiritum pueris, afficiant corporis temperamentum, quod anceps adhuc est, & dubium valde. Quid tum? scintillam expressam è silice vidisti incendium orbis dices inde futurum? O ridiculum caput, extingui illa potest, vel impediri innumeris interuenientibus causis, multoque pluribus & frangi, & retundi, & praepediri potest astrorum vis omnis, & facultas. Quid ergo de vita, de morte, de sanitate, de morbo, de temperamento corporis, de incolumitate, de integritate membrorum, ex genitura aut praesentire, aut praedicere potes?

CAPVT VIGESIMVM TERTIVM.

Quo tria Mathematicorum effugia praecluduntur.

TRIA hoc loco pro sua Genethliaca respondere possunt Mathematici. Primum, astra esse causas principales, inferiora omnia esse eorum instrumenta, instrumenta verò nihil moliri, nihil agere posse, nisi quatenus mouentur

mouentur à principe causa: ideo ex astris aptè deduci posse ea omnia, quibus invita variari potest natiuum temperamentum. Secundò, non solum astra, & cælum se spectare quando vaticinantur, sed alias etiam omnes causas, quas à cap. 14. huc vsque numerauimus, & ex omnibus capere coniecturam eorum, quæ prænunciant. Tertio, Genethliacam artem esse coniecturalem, & opinabilem, quæ etsi aliquando fallit, id quod declarant ea, quæ hæcenus disputauimus, ut plurimum tamen ad veritatem dirigit. An Medicina ars non putanda est, quæ multis oblectantibus causis non semper finem assequitur suum? an propterea nulla est Reipublicæ gerendæ ratio, atque prudentia, quia multa eam quotidie fallunt? Sed hæc omnia superioribus libris abundè confutata non sunt ampliùs in quæstione reponenda. Primum quidem, inferiores causas non esse cæli instrumenta, neque ita omni efficiendi vi destitutas, ut à cælo expectent omnem impulsus, & motum, quo agant, cumulatè docuimus libro 1. cap. 7. Hoc quoque libro 3. cap. 13. ineluctabili ratiocinio euicimus non moueri à cælo sublunares causas, tamquam instrumenta, neque astra proximis causis præscribere posse agendi modum. Deinde non eam esse vim genialium astrorum, ut possint suis effectibus inferiores omnes causas aptare, ut illa satis sit Astrologo spectare, ut vaticinetur, nec vlla habenda sit ratio aliarum causarum, tradit Ptolemæus lib. 1. de Iudiciis, cap. 2. & 3. cuius verba nos descripsimus lib. 2. c. 3. Præterea recipiunt omnes Astrologi ea, quæ inter plures transigenda sunt, & à diuersis genituris dependent, non posse ex vnus solum horoscopo cognosci. At ea, de quibus nos hæcenus disputauimus, & quæ naturale temperamentum mutare solent, dependent à pluribus, à nutrice, à parentibus, à domesticis, ab amicis, ab inimicis, à seruis, ab ancillis, à Medicis, à ciuibus, & huiusmodi aliis: non possunt igitur aptè ex vnus genesi deduci, nec horum omnium Astrologi cognoscere possunt horoscopus. Egregiè ergo falluntur, qui hæc omnia aiunt ex genitalibus astris præuideri posse. Ad hæc recipiunt Mathematici, Cardanus in primis lib. de temp. & motu, cap. 11. non omnes, sed principales actiones ex genitura prospici: non enim an sis iturus ad balneum, an fricaturus barbam, & id genus alia, astra demonstrant; sed pleraque eorum, quibus docuimus mutari constitutionem corporis, pendent ex leuissimis animorum motibus, ex appetitione cibi alicuius, ex balneo, ex ludo, ex vsu, ex suasu alicuius, ex exemplo eorum, quibuscum degimus: non possunt itaque ex genesi hæc præuideri. Denique profitentur Astrologi hominum arbitria libera esse à stellarum iure; at omnia, quæ hæcenus commemorauimus, à liberis hominum consiliis profisciscuntur, non possunt igitur ex constitutione astrorum præuideri.

Secundum porro, quod aiunt non solum astra se spectare, quando vaticinantur, sed omnes proximas etiam causas, & ex omnibus sumere coniecturam, discussimus lib. 2. cap. 4. planumque fecimus eos neque id facere, neque facere posse: ea verò, de quibus hoc tertio libro à cap. 14. disseruimus, ostendimus luce clarius esse huiusmodi, quæ nullus hominum, immò nullus Angelorum præuideri, nedum expendere, & in calculum vocare possit, quando Astrologus genituras interpretatur.

Denique neque ut plurimum posse esse vera Mathematicorum vaticinia disertè docuimus lib. 2. cap. 3. & lib. 3. cap. 12. quoties enim pluribus causis opus est, ut aliquid fiat, earum vna si desideretur, vel præpedita sit, constat non posse quod

quod intendebatur perfici ad tuendum naturale temperamentum: non satis est astrorum vis, opus est præterea causis proximis & coniunctis, quas superiori-
bus capitulis percensuimus. Qui igitur solum cælum spectat, ignoratis aliis
causis à quibus constitutio naturalis per singula ferme momenta variatur, qui
potest de temperamento corporis vera ut plurimum prædicere? fortuito ille
aliquando & imprudens in verum aliquod incidet, ex arte nusquam verita-
tem attinget. id quod experimentum confirmat: quis enim non experitur mul-
tò plura falsa esse Astrologorum præfagia quàm vera? Illa, quæ aut temere aut
astutè vera dicunt, (inquit Phauorinus apud Gell. lib. 14. c. 1.) præ cæteris quæ
mentiuntur, pars non fit millesima.

CAPVT VIGESIMVMQVARTVM.

*Quid hætenus disputando effectum, quid in posterum
efficiendum sit.*

EX duobus Genethliacæ artis firmamentis, quod animi mores se-
quantur corporis temperamentum, & quod corporis tempera-
mentum è stellis hauriatur, alterum multis admotis machinis iam
euerimus, tum quod ad conformationem hominis stellæ non
veniant, tum quod multis aliis interuenientibus causis, & quidem potioribus,
quas ignorare Astrologos oportet, nihil è stellis de nostro habitu corporis de-
nunciari possit, tum quod natiuum corporis temperamentum, multis modis,
in vita, & immutetur, & labefactetur, & soluatur. Nunc alterum aggredimur,
An animi mores sequantur corporis temperamentum. Innasci propensionem
quamdam animò ex constitutione, habituque corporis, non inficiamur, sed à
multis aliis causis, eam frangi ac coerceri contendimus, cum enim nihil libe-
ram voluntatem cogat, sed instigent quædam & incitent tantum, certò præ-
dici non possunt voluntatis morus, sed probabiliter solum, & quoniam hæc
probabilitas sita est, in causis, ad impellendas voluntates idoneis, voluntatem
autem permouere solent non solum corporis temperamentum, sed multa præ-
terea alia, horum impulsuum, expendenda sunt momenta, ut appareat, quam
Mathematici prædicendo sequantur probabilitatem; nam cum animum impel-
lant astra (ut Genethliaci volunt) eundemque aliæ causæ aliò trahant, si has &
plures esse, & vehementiores euicerimus, arcem sine dubio Astrologiæ euer-
timus; effectum enim erit nullam Astrologos prædicendo sequi probabilem
rationem; sed temerè denunciare, quæcumque denunciant: quis enim proba-
biliter illum vaticinari dicat, qui ex variis causis, quæ ad rem con-
stituendam concurrunt, cæteris omnibus ignoratis vnam
dumtaxat spectauit, eamque infirmissimam om-
nium & inconstantissimam.

* * *

T CAPVT

CAPVT VIGESIMVMQVINTVM.

Gentium mores facere contra Astrologos.

DE moribus Gentium disputat Ptolemæus lib. 2. de iudiciis, cap. 1. 2. & 3. [Vt enim (inquit capite 3.) in prædictis constitutionibus æris, & iis, quos generaliter calidos, frigidos, temperatos esse perhibuimus, certorum quædam sunt proprietates locorum ac regionum, ubi illa generalia inveniuntur remittuntur, vel ob positus sui naturam, vel altitudinem, vel humilitatem, vel propter etiam vicinitatem: itaque cum alij equestres sint propter campestria suæ patriæ loca, alij nauigatores, ob vicinitatem maris, nec non mitiores aliqui, ob soli bonitatem.] Infra: [Britanniæ, Galliæ Bracatæ, Germaniæ, Bastarnæ incolæ sunt communiter feroces, peruicaces, truces: at Italiæ, Apuliæ, Siciliæ, Galliæ togatæ incolæ, præstantiæ, benignitati, amicitia student: Thyrræni verò, & Celtæ, Hispanique libertatis, simplicitatis, munditiæ sunt amatores.]

Iulius præterea Firmicus libro primo, capite primo. [Quædam gentes sunt sic formatæ, vt propria sint morum quodammodo vnitate perspicuæ: Scythæ soli immanis feritatis crudelitate grassantur; Itali fiunt Regali semper nobilitate præfulgidi; Galli stolidi; leues Græci; Aphri subdoli, auari Syrij, acuti Siculi, iniuriosi semper Asiani, & voluptatibus occupati; Hispani elatæ iactantiæ, animositate præposteri.]

Denique Marcus Tullius libro secundo, de diuinatione. [Quid (inquit) dissimilitudo locorum? Nónne dissimiles hominum procreationes habet? quas quidem percurrere oratione, facile est. Quid inter Indos & Persas, Æthiopes, & Syros differat corporibus, & animis, vt incredibilis varietas, dissimilitudoque sit? Ex quo intelligitur, plus terrarum situs, quàm Lunæ tractus ad nascendum valere.]

Quid ad hæc Genethliaci? Quæ genti, vel regioni alicui conueniunt ex astris etiam esse repetenda. [Nam nostræ terræ (inquit Ptolemæus lib. 2. cap. 2.) quæ iacet in vno Aquilonari quadrante, incolæ qui subiecti sunt Australibus paralellis, id est, iis qui describuntur ab Æquinoctiali, vsque ad tropicum Articum, cum supra verticem eorum feratur, quasi vstulatis, nigrisque corporibus videntur, & capillo esse crispo, & denso, facie etiam contracta, & statura contorta, natura ferè calidi, moribusque feris, propter magnitudinem ætus, in locis suis, quos Æthiopes vocare consueuimus, qui & ipsi ad expositum modum se habent, & æris ibi talis constitutio est, omnesque animantes ac quæ nascuntur è terra, cum his congruere reperiuntur. At qui subsunt Aquilonaribus paralellis, hoc est, sub Septentrionibus posita loca incolunt, cum eorum punctus verticalis à signifero, & Solis calore longè absit, ideo etiam frigore & humiditate abundant in qua cum alimenti copia insit, non exhauritur ipsa à vicino calore. Ibi sunt igitur colore albo homines, capillo prolixo, statura proceri, & boni habitus, natura subgelidi, sed & ipsi moribus feris, propter frigoris in illis locis vim, & conueniens cum his accedit hyemis magnitudo, & è terra nascen-

cium

riū granditas, & animantiū sæuitia; hos vocamus generaliter Scythas. Qui autē loca tenent interiecta, inter Tropicum articum, & Septemtrionē, quia neque supra verticem illorum Sol fertur, neque inde longissimè ab austro recidit, in aëre degunt valde illo quidem temperato, & singulariter, sed frigoris cōtus: que differentiæ admodum paræ, notantur. Quapropter & medio quodam colore, & mediocri statura, & natura temperata sunt habitationibus coniuncti, & moribus mansueti, harum autem propiores Austro, ingeniosiores, & calidiores, & rerum diuinarum periti magis esse consueuerunt, quod punctus ipsorū verticalis propinquior sit cum signifero, tum errantibus sub illo stellis, pro quarum quasi familiaritate, & ipsi animos habent promptos, & faciles in comprehensione, ac inuestigatione rerum, vel artium, maximèque earum, quæ Mathematica vocantur. Præterea Oriētales harum viriliores sunt, & animis firmis, nihilque celantes. Orientem enim verè Solaris naturæ esse dixerimus, proinde & pars illa diurna, & virilis, & dextera putanda, cernimus autem in animantibus quoque dextra esse magis valida, & robusta, contrà Occidentales effœminatiores sunt, & molliores, & occultatiores, nam hæc pars Lunæ debetur, quæ ab Occidente semper post interlunia se conspiciendam præbet, atque ob hanc causam, & nocturna & sinistra, vt opposita Orienti traditur.]

Hæc Astrologorū Antistes Ptolemæus, in quo constantiam primò requiro: nam initio capitis tertij docuerat hominum mores, oriri ex locorum, & regionum proprietate. [Vbi (inquit) illa generalia intenduntur, remittunturque, vel ob positus loci, & regionis naturam, vel ob altitudinem, vel humilitatem, vel propter etiam vicinitatem. Itēque cū alij equestres sint, propter campestria suæ patriæ loca, alij nauigatores ob vicinitatem maris, necnon mixtiores aliqui ob soli bonitatem, locorum igitur natura, & positus superat stellarum peruiaciam.] Postea sui oblitus, & nescio qua mendace stella vrgente, diuersos hominum mores ad astra reuocat per summam imprudentiam. Deinde Britannos, Gallos, Bracatos, Germanos, Bastarnos idem facit; ibidē feroces, peruiaces, truces, ex dominatu Arietis, & Martis. Atqui apud eos multi nascuntur, etiam præside Venere, vel Ioue, stellis beneuolis, ac mitioribus, vt idem docet, libro item 2. capite octauo.] Quas stellas sequemur pronunciando Natalitias, mitem ac benignum illum esse dicemus, cui Ioue, vel Venere, præside gigni, aut nasci contigerit, nationales, & regionis ferocem, ac truculētum, eundē esse pronuntiabimus.] O delirationem incredibilem: [Non enim omnis error (ait, Tullius libro 2. de diuinatione) stultitia est dicenda.] Denique, [Et Græcorū leuitas (vt ait Iulius Firmicus li. 1. c. 4.) frequenter modestæ grauitatis pondus accipit, & effrenata Scytharum rabies quandoque humanitatis clementia mitigatur, & in finibus Galliarum populus sapientiæ prudētia conualescit, Aphrorūque subdolas mentes honestæ fidei ornamenta cōdecorant, & à plurimis Hispanis iactantiæ vitia deseruntur, & Syrorum auaritiā mutauit repentina profusio, nec est inter acutos Sículos stultos inuenire difficile, & ab Italis frequenter dominationis imperia translata sunt, nec huius rei longè tibi, aut ex antiquis libris proferemus exempla.]

Vbi est igitur nationalium syderum, quam prædicatis, potestas? in nihilum recidunt quæcumque Ptolemæus lib. 2. capit. 3. scribit de moribus gentium; ex triangulis, Barrolybico Austro, Solano Notholybico, Subsolano, de dominatu Arietis, supra Britanniam, Galliam, Celsyriam, Palæstinam, Idumæam, Iudæā,

T 2

Tauri

Tauri super Parthiam, Mediam, Cyclades insulas, insulam Cyprum, aliorumque Zodiaci signorum supra alias regiones. Perit altera Astrologiæ pars, quam in generalibus prædictionibus collocat idem Ptolemæus lib. 2. cap. 1.

Scripsit quidem Ptolemæus lib. 2. cap. 1. concurrentibus generalibus singularibus astris, vincere efficaciores, infirmioresque subiici, generales autem plus habere virium, quam particulares, idcirco spectato regionis habitu, Astrologos sine hæsitatione denunciare. [Cum autem (inquit) prædictiones Astronomicæ in duas potissimum, & propriè partes diuidantur, quarum vna, & prior totas gentes, regiones, vrbes, generaliter, quam nominant vniuersalem; altera particularis singulorum hominum fata cõplectatur; quæ dicitur à genituris Genethliaca, conueniens videtur, de vniuersalibus priori loco disputare, quando hæc quidem maiore vi quadam, & efficacioribus causis mouentur quam particularia. Iam cum necesse sit submitti imbecilliores naturas, valentioribus; atque adeò particularia vniuersalibus. si quis singularium rerum prædictionibus operâ dare velit, non possit sine comprehensione generalium, esse ad illas instructus. Sed adhuc non emerit è salebris: nam primò cedo, quãnam decempeđa metiendū sit quantum horoscopo particulari decedat vel accedat ex generalibus astris.

Deinde, quod ait Iulius Firmicus li. 1. c. 4. nec inter acutos Siculos, difficile esse bardos aliquos inuenire, nec apud Scythas deesse aliqua humanitatis exempla; velit, nolit Ptolemæus, extorquet generalia astra, interdū particularibus sub mittere fasces, interdum particularia cedere generalibus. Mitigantur itaque generales stellæ à particularibus, & particulares à generalibus. at quoties? vbi? quando? quantum? Hæc enim sicut ad rem maximè pertinent, ita fugiunt omnem Astrologorum diligentiam, peritiam, sedulitatem: dicat enim Genethliacis ferociam cuiusdam Basternæ, sub Ioue nascentis, fore cæteris paribus minorem, quàm cæterorum illius gentis hominum; non intelligat tamen quãtò minorem, quo nam modo, quid, quando, vbi, quoties, quantum, acturus, vel passurus sit. Bastarna definiat; definire porro debet: quoties aliquid certi, & definiti denunciat.

Quin & in eadem regione, alia vnius oppidi, alia alterius facies est, quæ non parum valet ad cœli salubritatem, & ad variandum corporum habitum, morèsque incolarum, teste Ptolemæo libro secundo c. 3. sed, & in eadem vrbe alia partes aliis salubriores, cultiores, potentiores, altiores, humiliores, atque ita de aliis, quæ non exiguam tribubus, viciniis, familiis, inspergunt morum, dissimilitudinem, eosque aperti erroris arguunt, qui à cœlo circumstante descendere gentium mores contendunt.

Quid dicam de crebra morum mutatione sub eodem cœlo? parumne illa virium habet aduersus Astrologos, & Ptolemæum præsertim, qui libro secundo, capite tertio, omnia ex astrorum triangulis, vt supra retulimus, metitur? Quantò nunc maior est Germanorum cultus, & vrbainitas, quàm eorum, quia Cæsare & Strabone, scribuntur? à Cæsare dixi, & Strabone? longè petitur, quia eorum, quos S. Bonifacius Germanorum Apostolus Christianæ Religionis præceptis excoluit, qui legunt, quæ Ouidius de Getarum feritate, & barbarie tradit, nō credet; eodem loco, nunc degere Polonorum vrbainitate inclytam gentem. Quam multi in eadem gente ritus, & consuetudines, subinde exolescunt & oriuntur? quæ ante quinquaginta annos damnabantur, nunc renascuntur; quæ ante vigesimum annum vsurpabantur, nunc deflorescunt. Eant nunc

Astrolo

Astrologi, subiiciant certis astris singulas regiones, & inde earum mores descendere affirmant: frustra huic belluæ multorum capitum, huic Proteo in varias se formas transformanti stellarum certos laqueos intentant, si hi ritus, & consuetudines è cœlo defluunt cum iisdem regionibus, eadem semper stellæ, auctore Ptolemæo libro secundo, capite tertio præsideant, cur non semper iidem florent mores? Vnde est tanta vicissitudo? cum tantâ cœlestium motuum constantia vt cohæret hæc rituum inconstantia?

Denique nondum affecti sunt Astrologi vim illius axiomatis, Animi mores sequuntur corporis temperamentum, qui indiscriminatè semper, & ubique habere veritatem arbitrantur. Et boni Auctores ita illud interpretantur, vt animus velit sequi temperationem corporis, quoties nihil obstat: obstant autem ut plurimum mores, ritus, vsus gentium, multaque alia de quibus paulò postea differemus. Hinc igitur Mathematicorum frequentes ineptiæ, ludificationes quotidianæ, fœda mendacia.

CAPVT VIGESIMVMSEXTVM.

Educatio & domestica exempla sæpe obstant astris.

Vis non videt (inquit Marcus Tullius, libro secundo de diuinatione) & mores, & plerosque status, ac motus effingere à parentibus liberos?] Hinc & Ouidiûs:

Pyrrhus Achileides animosus imagine patris.

Et Virgilius Æneidos lib. 3.

Et quid in antiquam virtutem animosque viriles,

Et pater Æneas, & auunculus excitat Hector?

Iuuenalis Satyra 6.

Scilicet expectas, vt tradat mater honestos,

Aut alios mores, quàm quos habet?

Item Satyra 14.

— Expectas, vt non sit adultera Larga

Filia, quæ nunquam maternos dicere mæchos,

Tam citò, nec tanto poteris contexere cursu,

Vt non ter decies respiret? —

Item Horatius libro secundo Carminum, Ode 4.

— Neque sic fidelem,

Sic lucro auersam, potuisse nasci

Matre pudenda.

Non solum Poetas, sed etiam Oratores huius veritatis lux percussit M. Tullius oratione pro Roscio Comædo. [Nemo ex improbo patre probum filium nasci posse existimat.] Et Fabius Quintilianus libro quinto de argumentis docet [sæpe à persona, & genere sumi argumenta, propterea quod similes parentibus filij moribus esse creduntur.] Et Aristoteles in Rhetorica. [Nemini est obsecrum, qui ex bonis, & claris parentibus nati sunt eos consentaneos fieri suis maioribus.] & lib. 3. Rhetoricorum ad Theodectem. [Verisimile est probum ex probis, & bene educatum in probum virum euasisse.] Diogenes Cynicorum princeps cum ebrium in foro vidisset. [Illius (inquit) patrem oportet

T 3

fuisse

fuisse ebrium.] Nec sine magna causa Martialis miratur libro sexto Epigram-
matum : ad Tibullum ebriosi filiam bibere aquam :

Miror, quod Brasi filia potat aquam.

Inde Prouerbum : *Effluxit malum ouum ex malo coruo.* Plutarchus libro de li-
beris educandis : [Vbi impudens est senectus, ibi & inuerecundos esse iuuenes
necesse est ad comparandam filiis modestiam, danda est opera, vt omnia pro
rerum conuenientia perficiantur.] Et Galenus libro de curandis animi mor-
bis. [Mihi (inquit) ingenti fœlicitate contigit, vt patrem ab omni iracundia
alienum, iustissimum, frugalissimum, humanissimum haberem vt matrem vs-
que adeo iracundam, vt etiam interdum morderet ancillas, semper autem &
vociferaretur, & contederet cum patre, & longè quidem odiosius, quàm Xan-
tipe illa cum Socrate. Mihi itaque intuenti bonitatem honestatēque pater-
norum officiorum, quæ vitiositatem maternorum affectuum, in proximo col-
locatam quasi è regione respiceret, venit in mentem cùm illam amplecti, &
amare, tum verò hanc alteram fugere, adeoque prosequi. Vt autem in his ipsis
maximam cernebam parentum meorum dissimilitudinem : sic item in hoc
agnoscebam patrem meum quidem ex nullo damno dolorem concipere, ma-
trem verò etiam ob res minimas oppidò quàm mœstam euadere. Porro nosti
tu quoque pueros, quæ vehementer attenderint, ea imitari solitos, quæ autem
iniucundè, & cum molestia inspexerint, ab his longè fugere consueuissc.]

Cur Poëtas, Rhetores, & Philosophos potius huius veritatis testes adhibe-
mus, quàm Iurisconsultos, qui filios tradunt eiusdem præsumendum esse affe-
ctus cum patre, l. si operarum iudicio, ff. de oper. liber. Sic Bartholus tractatu
de Guelphis & Gibellinis, col. 3. versic. circa quartum. Ita Bald. noster l. liberti.
col. 1. versu opp. 3. C. eodem & Alb. Gand. tract. malef. tit. de præsumpt. & in-
diciis dubitatis, col. 4. vers. præsumptio enim naturæ est, monet eius, qui actus-
fatur parentum mores inspiciendos. [Nam qui bonos (inquit) habuit parentes,
bonus; qui malos, malus præsumitur.] Et Angelus, l. fugitiui, C. de seruis fugi-
tiuis. [Ex eo (ait) præsumendum aliquem transiisse ad hostes, quòd natus est
ex patre eo nomine infami.] Quam coniecturam laudat Borbosa conf. 34. col.
18. versic. modò sacratissimus, lib. 2. & Imperatores Arcadius, & Honorius, l.
quisquis, C. ad legem Iuliam, Maiest. §. filij. [In quibus (inquiunt) paterni, hoc
est, hæreditarij criminis exempla metiuntur,] in quam sententiam Gloss. l. si
quis militibus, 6. quæst. 1. citat vulgarem versum,

Insequitur leuiter filia matris iter.

Quin & sanctus Ambrosius libro secundo de Virginibus. [Quid potuit (loqui-
tur de Herodiade) filia (inquit) de adultera matre discere nisi damnum pudor-
is?] Denique, ne vllus superesset ambigendi locus, interposuit Deus ipse au-
toritatem suam, Ezechielis cap. 19. [Sicut mater (inquit) ita & filia.]

Tandem quid ego de educatione loquar? Plato dialogo 4. de Republica.
Quippe (inquit) educatio, eruditioque bona seruata, ingenia quoque bona effi-
cit: rursusque bona ingenia educationem huiusmodi consecuta, meliora etiam
quàm prius euadunt.]

Laudat iure Plutarchus libro de pueris educandis, Euridicem his verbis:
[Imitemur autem potissimum Euridicem, quæ quamuis Illyrica & barbarissi-
ma foret mulierum, ad erudiendos tamen liberos, quamquam in ætate iam
prouecta studium, ac disciplinam attigit. Quantam verò in eius filios indul-
gentiam

gentiam habuerit, vel illud abundè, quod Marti dicauit, epigramma, declarat Hyropolitana Euridice, postquam doctrinæ, ac eruditionis desiderium cœpisset, hunc Martis titulum consecrauit, pubescentibus enim liberis, matre iam grandæua studiorum, atque virtutis monumenta, & literas ingeni cum labore perdidicit.]

Idem & eodem libro, [Nutrices (inquit) non viles aut aduentitias, verùm quàm maximè idoneas, probasque suscipiendas esse censeo. Primum quidem moribus instructas patriis: sicut enim infantium membra simul ac nati sunt formari componique debent, vt recta minimèque obliqua fiant, ita puerorum mores principid, aptè concinnèque fingere conuenit: illa namque nouella ætas ad fingendum facilis, ac tenera est, & ipsorum animis dum molles adhuc extant, disciplinæ meliùs instillantur; difficiliùs autem quæ dura sunt molliuntur: quemadmodum enim sigilla mollibus imprimuntur ceris, ita & doctrinæ dum puerilis adhuc animus est, insculpuntur aptissimè. Igitur diuinus ille Plato nutrices admonuisse videtur, vt ne friuolas, aut turpes pueris fabellas narrent, ne illorum animos ex initio stultitia, & corruptis induant moribus. Pulchrè igitur Phocylides Poëta monuit:

Dum tener est gñatus, generosos instrue mores.]

Eadem fermè Galenus libro de curandis animi morbis, vbi plurimam esse vim educationis, multis ostendit, licet in quibusdam aliquando fructus tenuis sit, sicut in arborum satione.

Postquam Aristoteles libro secundo Ethicorum, capite primo docuit virtutem assuetudine comparari, subdit ad finem. [Non igitur parum refert, sicne an sic statim ab adolescentia consuefcet aliquis, sed quamplurimum: immò totum in eo penitus consistit.

Discant iam Mathematici tantis Magistris pueros non sequi syderalem propensionem corporis, sed parentum exempla, educationem, & doctrinam, mores, consuetudines, viróque ex educatione, & consuetudine, à pueritia parta operari potiùs quàm ex instinctu natalium astrorum, & intelligant aliquando, quamuis naturalem corporis propensionem: in stellis tanquam in speculo intuerentur adhuc non posse se cognoscere, quid acturi, passuriue sint qui in hæc lucem veniunt: naturales enim propensiones, & si placet, syderales coguntur vincere & edomare, nullus enim est, qui naturalibus propensionibus vim afferre non cogatur. Maritus frangit suas cupiditates, in gratiam vxoris, liberorum, domesticorum; vxor elidit quas naturale temperamentum excitat appetitiones, vt gratificetur marito, socero, agnatis, maioribus, filius fingit se ad imperium patris, matris, pædagogi, auunculi, seruus studio obtemperandi compescit animi vehementeſ motus; Princeps regnandi libidine, & simulare multa, & dissimulare cogitur, etiam inuita Minerua.

Sed redeamus ad Aristotelem, qui lib. 10. Ethicorum, cap. 10. [Fieri (inquit) bonos alij natura, alij consuetudine, alij doctrina existimant; & quod ad naturam quidem attinet in nobis non esse manifestum est, sed ex quadam diuina causa iis, qui reuera fortunati sunt: ratio verò, & doctrina videndum est, nunquid non in omnibus vim habeat, sed opus sit, vt præcellus auditoris animus sit ad rectè gaudendum & odio prosequendum, non secus, ac terra, quæ semen sit nutritura: non enim audiret orationem dehortantem, neque intelligeret, qui ex perturbatione viuit, qui autem ita affectus est, dissuaderi quí potest? non enim

enim omnino orationi, sed vi, cedere perturbatio videtur. Oportet igitur mores prius virtuti esse accommodatos, ut, & honestatem diligant, & abhorreant turpitudinem: ut autem à pueritia quis institutione recta ad virtutem instruat, difficile est, nisi sub talibus legibus fuerit educatus: nam temperanter, tolerantérque viuere plerisque, & præsertim adolescentibus, viuendum non est: quocirca est opus, ut educatio, & studia constituta legibus sint: ita enim fiet, ut consuetudine tractata molesta esse desinant.]

Rursus infra: [Scriptæne sint leges (inquit) an non scriptæ, interesse nihil videtur, neque vnusne, an multi per eas instituantur, quemadmodum neque in musica, & exercitatoria, cæterisque aliis studiis: sicut enim in ciuitatibus legum institutores, & leges valent, ac mores: quin & ob cognitionem & beneficia etiam magis, quippe cum affecti erga parentes iamdudum atque obtemperantes natura sint: adde quod priuatæ educationes à politicis differunt: non secus atque in medicina: cur enim vniuersaliter febricitanti inedia, & quies conferat, alicui tamen fortè non ita conducit, ut pugillandi artifex non omnibus fortasse eandem pugnam imponit, videnturque magis exactè absolui singula, si priuata cura adhibeatur? magis enim, quod accommodatum est, sibi vnusquisque consequitur.]

Si pueri, qui perturbationibus maximè aguntur, & animi impulsibus resistere, & naturæ procliuitates coercere, vincere, ac domare à parentibus, à magistris, à domesticis coguntur, quid faciant alij in quibus ratio dominatur? Si viri in vltimam vsque senectutem retinēt mores, & consuetudines adolescentiæ, & quæ semel est imbuta recens seruabit odorem testa diu, ut ait Horatius libro primo epistolarum, qua Dialectica astrologi, ex syderali corporis temperamento, deducunt humanas omnes actiones? qua confidentia ex habitu corporis genitalibus, vel natalitiis stellis indito, de humanæ vitæ actionibus pronunciant: nonne omnium gentium vsu, & experimentis compertum est, quouis sub sydere veniant in lucem infantes eos parentibus nutricibus, magistris domesticis similes esse moribus? nonne ex raritate vituperantur degeneres? Quis igitur non fateatur omni syderum impulsu efficacius esse quod parentes filiis indiderunt, procreando, vel docuerūt educando, vel ostenderunt viuendo?

Ego verò, dicit aliquis, non quid quis facturus sit, denuncio, sed quid facturus sit æstorum vi, & impulsu: & nisi ab aliis causis natalium stellarum efficacia præpediatur: nam & Ptolemæus syderum impulsus impediri posse scribit lib. 1. cap. 2. lib. 3. cap. 4.

Egregia verò vaticinatio. Fingis tibi hominem qui non sit inter homines educatus, qui nullum vnquam hominum viderit, nullum à parentibus, à domesticis hauserit aut virtutum, aut vitiorum exemplum, qui nullum audierit de virtute, aut vitio differentem, & in hunc tua vaticinia cadere vis: at cum nusquam huiusmodi reperiantur homines, consequens est non cadere in hanc, quam nos degimus vitam, Astrologorum prædicta.

Respondent aliter alij, educationem bonam paucorum esse, ideo plurimos sequi id ad quod syderali vi propendent: sed huius responsionis duplex est vitium: prius quod si quid scire possunt, in genere dumtaxat possunt Astrologi: solum enim intelligant plurimos agi stellarum impulsu, quia non multi solent bene educari. At quoniam, qui sedulos, qui ignauos habituri sint educatores incertum est, nil possunt certò definire plures sanè Parisiis. sint ciues, qui

qui negligenter, quàm qui diligenter liberos educant; aliqui tamen diligenter parentis munus obeant. Sic causa exempli, quarta pars ciuium, vel sexta, vel, si ita vis, decima, cum in arbitratu parentum positum sit, velintne de paucorum, an de multorum numero esse: quantalibet sit paucitas eorum, qui accuratè liberos educant; quia tamen indefinita res est: lubricum omnino, & anceps iudicium Astrologorum sit, necesse est.

Alterum huius responsionis vitium est, quod incautè cælo derogant, quod ei maximè volunt arrogare. Hæc enim negligentia parentum in educandis liberis, è cælone habet ortum, an aliunde? Si aliunde, iam cælum spoliant dominatu magno in res humanas. Nam si tanta est bonæ, malæve educationis vis, ut ad eius normam, ut suprà comperimus, totius vitæ cursus dirigatur, erepta è stellarum imperio, & potestate, liberorum educatione, reliqua quoque viuendi ratio tota tamquam è manibus stellarum eripitur: sin educationis quoque sedulitatem, vel negligentiam cælum sibi vendicat, quærendum est quodnam? An genethliacum, & particularetur non esset commune malum, nec ad multos hæc corruptela pertineret, an communis cæli status? at nullus in educandis liberis sedulitatem haberet, an gentis, vel ciuitatis vniuersi horoscopus, nullus in ea gente, vel ciuitate hoc vitio vacaret? an indefinitus cæli habitus? cur hos potius, quàm illos sedulos, segnèsvē facit?

CAPVT VIGESIMVMSEPTIMVM.

Conatus, & consuetudinis vis aduersus astra.

QUANTVS educatio foelix defuit, studio, bonæque consuetudine proficere posse ad virtutem, multis docent duo Medicinæ, & moralis Philosophiæ lumina, Galenus, & Plutarchus. Et Galenus quidem libro de curandis animi morbis: [Scire (inquit) eos oportet, progressu temporis non similiter idem habituros difficile: quo enim maius rationalis animi nostri pars in huiuscemodi exercitationibus, ac studiis incrementum acceperit, (quatenus scilicet superabuntur, minuenturque vitia) eo facilius obsequium, ac perfectiorem obedientiam obtinebit. Nam cum ea, quæ maxima sunt, ratio nondum exercitata superauerit, haud dubium est, quin ubi duplicem excellentiam spatio temporis adepta sit, facilius sit superatura: etenim ex iis, in quibus ipsa se exercuerit, multò extat generosior, quàm prius: sic etiam illis, quæ minora aliquantò euaserit, abundè sufficiet.]

Nec ad bonum tantum, sed ad malum etiam consuetudo valet quamplurimum. Itaque idem Galenus: [Quod quidem (inquit) tantò est amplius exandescens animi vitium, quantò magis diuturnum: altera est, quæ ad id, quod ipsi iucundum, suauèque visum sit, præceps fertur, antequam vitilene sit, atque honestum, an noxium, & turpe cognouerit: hanc igitur, quæ vehementissima est, cohibere prius oportet, quàm ubi incrementum acceperit, viribus inuictam, inexpugnabilemque se præbeat: tunc enim etiamsi volueris, eam vlrà compescere non poteris; ac tunc demùm id dices, quod olim quemdam amantem audiui dicere, velle se quidem desinere, sed non posse, frustra que me aduocabis, quemadmodum & ille quondam, ut tibi supplicanti opem feram, vitiumque huiusmodi

huiusmodi excidam: nam corporis etiam nonnulla vitia propter magnitudinem insanabilia sunt; quod ipsum fortasse tu, ne cogitasti quidem unquam ante hoc.

Quid Plutarchus? quam subtiliter hac de re disputat? ne longior sim, satis fuerit aureum eius locum ex libro de liberis educandis hic exscribere, ubi hunc ipsum tractat locum, quem præ manibus habemus, eos, quibus minus comoda educatio fuit, studio adhuc compescere posse prauos mores, vel motus. [Quod si quis (inquit) haud idoneum existimat ingenium, postquam doctrinam, & rectam ad virtutem nactus est exercitationem, ingentes naturæ defectus, ut fieri potest, non remittere magnum incommodum, immò verò prorsus errare se sciat: locordia enim naturæ vires perimit, doctrina tollit ignauiam, facilia quoque ipsos fugiunt negligentes, difficilia quoque cura, & diligentia capessuntur, quam expeditissima, quam efficax sedulitas, pariter ac labor existat, compluribus in rebus facile, si conspexeris, discas. Aquarum enim guttae lapides cauant; ferrum, & æs manuum tractibus obreruntur. Carpentorum rotæ summis inflexæ viribus, haud vlllo pacto pristinam rectitudinem reparare possunt: curuatas histrionum virgas nullo dirigere modo licet. Quin factus præter naturam labor, naturæ vim superauit. An hæc dumtaxat diligentia potestatem indicant? minime: immò verò & infinita cætera. Si quod fertile natura solum incuriæ datur, squalet incultum; quodque natura præstantius est, eò magis si per otium, ac negligentiam omisum erit, perditur. Estne quispiam infocundus, & supra modum asperior ager? at cultus generosos edet fructus. Quænam arbores sunt, quæ datæ neglectui non simul & tortæ pullulent, & steriles persistent, cum eadem rectum assequuntur patrocinium fructuosa sint, & magnoperè fertiles? Quæ corporis fortitudo non obtunditur, & propter incuriam, molliem, & malam valetudinem, siue habitudinem non perit? Quæ autem imbecilla adeò natura, quæ per exercitationes, atque certamina ad maximas non augeatur vires? Qui verò equi à primis bene domiti annis, suis non obsequuntur sessoribus; qui autem indomiti persistent, nonne circuire durissimi, & animis feroces euaserunt? Et quid admirari cætera opus est, cum truculentissimas feras laboribus mitigari, mansuescereque plerumque cernamus? Bene Theſſalus ille, qui cum interrogaretur, quinam abiectissimi Theſſalorum essent? qui bellicarum rerum quietem agunt, inquit. Et quid multis opus est verbis? consuetudo est, quæ longæua permaneat. Si quis proprias, familiarisque ex consuetudine virtutes agat, is nullo aberrare posse modo videtur. Quæ in re vnico vsus exemplo, ampliùs de hisce rebus prolixiora narrare desinam. Lycurgus ille Spartanorum legislator geminos ex iisdem parentibus catulos suscipiens, haud similibus educauit moribus: alterum enim helluonem, luxuriæque solutum; alterum indagine sagacem, & venationibus idoneum reddidit. Postea cum aliquando Lacedæmonij vnum in locum conuenissent, Ad parandam (inquit) virtutem, viri Lacedæmonij, ingens est momentum, consuetudo, disciplina, doctrina, & vitæ institutio, quæ vobis illicò manifesta vehementer esse faciam: duos subinde catulos adducens, cum ollam in medio, leporémque coram eis posuisset, alter quidem in leporem, alter in ollam magno erupit impetu. Cum autem Lacedæmonij nondum quidnam id sibi vellet coniecissent, aut quemadmodum catulos ostentasset, Hi ambo, dixit, iisdem orti parentibus,

renibus, ceterum diuersam consuetudinem vitæ assequuti, alter gulosus, alter venator euasere.

Ira quas in lucem egressi hausimus animi propensiones, vsus, & consuetudo euellere, & funditus tollere consuevit.

Postremo Marcus Tullius libro secundo de diuinatione: [Illudne (inquit) dubium est, quin multi ita nati essent, vt quædam contra naturam deprauata haberent, restituerentur, & corrigerentur à natura, cum seipsa reuclasset, aut arte, aut Medicina, aut quorum linguæ sic inhærentes, vt loqui non possint, ea scalpello resecta liberarentur; multi etiam naturæ vitium meditatione, atque exercitatione sustulerunt, vt Demosthenem scribit Phalereus, cum Ro dicere nequiret, exercitatione fecisse vt plenissimè diceret.

Quàm multa oppugnant naturæ propensiones, quibus omnis Astrologia innititur; immò quàm multa eas superant, vel elidunt, penitusque abradunt. Quid igitur mirum, si omnes Astrologorum prædictiones nutant? Vfus, consuetudo, exercitatio, studium, conatus, ars, disciplina, educatio, patrij mores, ciues externi, sublunares omnes res, earum fundamentum vocant in ruinam. Qui stare potest prælagium aduersus omnes sublunares causas, quarum, vel vna satis est, euertere omnes Mathematicas machinas.

CAPVT VIGESIMVM OCTAVVM.

Exempla eorum, quibuscum viuimus, elidunt astrorum vim.

E c. vsus solum pugnat contra Astrorum vim, sed etiam exempla eorum, quibuscum degimus, quorum vim supra omnem cæli potestatem esse declarat Plato libro secundo de legibus, his verbis: [Vtrum probabile, an potius necessarium hoc ipsum esse, sicut cum quis cum prauis improborum hominum moribus conuersatur, nec eorum mores adit, sed delectatur, & indulget, & tamen veluti per iocum reprehendit, quasi per somnium, in seipso percipiens eorum malitiam; tunc profecto necesse est, vt similis euadat illis; quibus gaudet, etiam si laudare vereatur.]

Et Plutarchus libro de dignoscendo vero amico ab adulatore, scribit, [tantam habere vim assiduam consuetudinem, vt imprudenter exprimamus vitia eorum, cum quibus agimus; sic familiares Platonis expressisse contractos ipsius humeros, sic Aristotelis, amicos eius balbutientem linguam imitatos, sic asseclas Alexandri Regis, eius inflexam in alteram partem ceruicem, vocisque asperitatem representasse.]

Idem libro de liberis educandis [Generaliter (inquit) liberos nostros flagitiosorum hominum consortio segregare decebit: eorum enim malignitatem reportant; quod & Pythagoras obscuris quibusdam præceptis sermonibus, quos hoc in loco positos explanabo, quoniam ad conquistandam virtutem non minimum videntur afferre momentum, quale est illud, Ne gastes ex iis, quibus nigra cauda est, hoc est, cum hominibus consuetudinem non esse habendam, quos morum deprauatio denigrat.]

Adfert & veterum illud oraculum, Si iuxta claudum habitaueris, disces & tu claudicare. Quod prouerbiū Pindarus quoque vsurpauit:

Clando vel vni si propinquus fueris,

Disces & ipse claudicare prorsum.

Quid Seneca: quā eloquens hac in re est? [Sumuntur (inquit libro 3. de ira) à conuersationibus mores, & vt quædam contactu in corpus vitia transiliunt, ita animus mala sua proximis tradit. Ebrietas conuictores in amorem vini traxit, impudicorum coetus fortes etiam viros emollit, auaritia in proximos virus suum transtulit : eadem è diuerso ratio virtutum est, vt omne, quod secum habent, mitigent. Nec tam valetudini profuit utilis regio, & salubre cælum, quā animis parum firmis in turba meliorum versari. Quæ res quantum possit, intelliges, si videris feras quoque conuictu nostro mansuescere, nullique inmani bestię vim suam permanere, si hominis contubernium diu passa sit.

Idem libro de tranquillitate vitæ : [Serpunt (inquit) vitia, & in proximum quemque transiliunt, & contactu nocent. Itaque sicut in pestilentia curandum est, ne corruptis iam corporibus, & morbo fragrantibus assideamus, quia pericula inde trahemus, afflatūque ipso in proximo laborabimus; ita amicorum legendis ingeniis dabimus operam, vt quā minimè inquinatos assumamus.]

Idem libro ad Lucilium, non dubitat asserere, nullam rem magis pertinere ad serendos bonos mores, proborum consuetudine. Acrius idem vrget epistolā sextā.

Philo quoque Iudæus libro de prouidentia : [Non facilè (inquit) potest euadere, qui degit in regione pestifera, ac veluti cū magna vis pluuię descendit, nisi sub tecto sis; necesse est etiam, si sapiens sis, imbrem perferre; cūque frigidissimus Boreas perflat, frigore premi, & æstatis ardore calefieri te oportet. Eodem modo si cum iniustis vitam agis, necesse est multa inde mala perpeti.]

Idem Philo apud Eusebium Cæsariensem, libro 8. de præparatione Euangelica, cap. 4. loquens de Essæis : [In ciuitatibus (inquit) non habitant, existimantes, vt contagionem aëris corporibus, sic conuersationem animo nocere.]

Et Eusebius Cæsariensis libro 6. de præparatione Euangelica, cap. 5. In hoc ipso argumento versatur, & ostendit multis de causis animarum corporis incitamentis resistere, ac de aliorum consuetudine sic ait : [Illi, quibuscum viuimus, voluntatem plerumque nostram rationibus, aut quouis alio modo ad suam conuertunt, & alios meliores, alios deteriores efficiunt : solet enim conuersatio praua nocere, sicut è contrario bona prodesse; bonos quippe mores conuersatio mala corrumpit, velut etiam prauī mores proba conuersatione corriguntur : sic igitur rationalis animæ virtus huc, illucque ab exterioribus fertur.]

Iuris porro cōsultus leg. ædiles. ff. de ædil. edicto. præstandū censet domino, si in aliena familia seruus deterior factus sit; hoc autem, quod deterior seruus factus sit, inquit non solum ad corpus, sed etiam ad animi vitia referendum est, vtputa si imitatione conseruorum apud emptorem talis effectus est, aleator, vel vinarius, vel erro.] Et causa vigesima octaua, questione prima, capite, sæpe legimus : [Sæpe malorum consortia etiam bonos corrumpunt.]

Claudat

Claudat agmen Marfilii Ficinii lib. 3. de triplici vita, cap. 23. [Memento (ait) familiaritatem eorum inire, quibus gratia coelestes affluant, quod ex bonis animi, fortunæ, corporis perpendes: sicut enim odor ex muscho, sic ex bonis boni non nihil exhalat in proximum, ac sæpe perseverat infusum, mirificus autem feret coetus, trium foelicitum, vel duorum, inter se moraliter redundantium; memento denique effrenatos, & impudentes, & malignos; ac infœlices procul fugere: hi namque malorum pleni dæmonum, vel radiorum malefici sunt, & tanquam leprosi, pestilentesque non solum tactu nocent, sed & propinquitate etiam, & aspectu. Sanè propinquitatis ipsa corporum animatorum, putatur esse contactus, propter efficacem vaporum exhalationem, foris à calore spiritu affecto manantem, maximè autem pestilens erit flagitiosorum familiaritas, atque crudelium.

Non exëplo modò, sed & consiliis, ac suasionibus plurimùm familiares apud familiares valent, quæ in re plurimus est Galenus, lib. de curâdis animi morbis, totamque ferè spem emendationis eorû, quæ peccamus in fido, & sapiente amico collocauit; qui seuerus index ac iudex sit, eorum quæ deliquimus, quia duplicem, inquit, vt Æsopus aiebat, manticam è collo suspensam gerimus; alteram quidem ante pectus alienorum; alteram verò à tergo nostrorum ex quo sit, vt aliena spectemus semper, propria autem nunquam intueri possimus. Quam quidem narrationem, cum omnes probent, vt veram, tum Plato dat causam cur id fiat, nobisque exponit. [Quidquid enim amat (inquit) cæcum est erga eam rem quam amat, itaque si nostrum quiuis seipsum maximè omnium diligit, vnusquisque nostrum ad se ipsum maximè cæcus sit, necesse est: quomodo igitur propria mala inspiciet? aut quomodo se peccantem intelligat, nisi altero admonente?] Profert exemplum cuiusdam Cretensis insigniter iracundi, quem ipse suis monitis fecit mitiorem.

Quam numerosum exercitum conscripsimus, aduersus Astrologorum apotelesmata! quam libenter, omnes, qui doctrina possent, huic militiæ dant nomina: quanto impetu Philosophorum omnium manus irruunt, in Genethliacorum vanitatem? Innumeras alias acies educere poteramus sapientum aduersus Mathematicorum castra, sed non fuit necesse; hi satis, superque frangunt eorum audaciam, qui ex solo corporis temperamento omnes vitæ rationes deducunt: nam si ex corporis temperamento insuperabilis quædam necessitas, quæ omnia complectatur, innascitur, quod prædicant sapientes viri de exemplorum vi, & efficacia in vtramque partem futile est, & inane: si familiarium consuetudo euincit propensiones corporis, quod Astrologus prælagire certò possit, ex constitutione corpus, è cælo hausta habet nihil.

CAPVT VIGESIMVMNONVM.

Obiectorum præsentiam plus habere virium quàm Astra.

NIL est quod æquè in vtramque partem valeat, ac obiectorum præsentia, cuius vi solere pertrahi ad bonum malumve plerique omnes experimur. Hinc laudat Aristoteles Troianorum proceres, qui Helenam, ne eius caperentur specie, fugiebant. Hinc prohibuerunt Græci in

certaminibus; & ludis Olympicis, nudare corpora, ut legere est apud Homerum libro 23. Iliados, ubi Euryali, & Epei certamen describit: & lib. 18. Odyssæ, ubi Ulyssis; & Iri ludum refert: hinc iidem ubi inoleuit mos, corpora nudandi, in ludis Olympicis (cuius rei primam originem recenset Tzetzes Historicus chitiade prima capite 23. & Philostratus in Apollonij libro 6.) lege vetuerunt, huiusmodi ludis, mulieres se inferere. quod spectat & illud Statij Thebaidos lib. 1.

Exclusæ expectant premia matres.

Et illud Valerij Maximi lib. 8. c. 16. Berenice non vulgaris honos, cui soli omnium foeminarum Gymnico spectaculo interesse permissum est: Et illud Menandri Rhetoris, [In quibusdam (inquit) Panegyricis conuentibus non ferè visuntur mulieres.] Quare Sempronius, ut est apud Plutarchum in Problem. Rom. cap. 13. uxorem repudiasse fertur, quod ludos funebres spectasset; nec Romani fuerunt hac in re minus cauti, quàm Græci: Augustus enim (quod leges apud Suetonium in Augusto, cap. 44.) foeminis, ne gladiatores quidem, nisi ex superiore loco, spectare concessit. Athletarum verò spectaculo, muliebrem sexum submouit. Habes in C. de repudiis, l. consensu, §. vir quoque, licuisse marito, repudiare uxorem, vel sine iusta, & probabili causa, foris pernoctantem, vel Circensibus, vel Theatralibus ludis, vel arenarum spectaculis, in ipsis locis, in quibus hæc assolent celebrari, se prohibente gaudentem.

Quod Lactantio libro 7. de vero cultu, cap. 20. satis causæ fuit, ut spectacula euncta damnaret; quoniam magna sunt irritamenta vitiorum, & ad corrumpendos animos plurimum valent.

Et infra: [In scenis quoque (inquit) nescio an sit corruptela vitiosior: nam & comicæ fabulæ, de stupris virginum loquuntur, aut amoribus meretricum, & quod magis sunt eloquentes, qui flagitia illa finxerunt, eò magis sententiarum elegantia persuadent, & facilius inhaerent audientium memoriæ versus numerosi, & ornati.]

Infra: [Tragicæ historiæ (inquit) subiiciunt oculis parricidia, & incesta Regum malorum, & cothurna scelera demonstrant. Histriionum quoque impudicissimi motus, quid aliud nisi libidines docent, & instigant, quorum enervata corpora, & in muliebrem incessum habitumque mollita, impudicas foeminas, inhonestis gestis, mentiuntur? Quid de mimis loquar, corruptelarum præferentibus disciplinam, qui docent adulatoria dum fingunt, & simulatis erudiunt vera? quid iuvenes, aut virgines faciant, cum fieri sine pudore, & spectari ab omnibus libenter cernunt; admonentur utique quid facere possint, & inflammantur libidine, quæ aspectu maximè concitatur, ac se quisque pro sexu in illis imaginibus præfigurat; probantque illa, dum rident, & adherentibus vitiis corruptiores ad cubacula reuertuntur, nec pueri modò, quos præmaturis vitiis imbui non oportet, sed etiam senes, quos peccare iam non decet, in talem vitiorum semitam delabuntur.]

Addamus & auræ S. Cypriani verba lib. 2. epistolarum ad Donatum. [Tunc delectar, in minoris turpitudinum magisterio, vel quid domi gesserit recognoscere, vel quid gerere possit audire, adulterium discitur dum videtur, & lenocinante ad vitia publicæ auctoritatis malo, quæ pudica fortasse matrona, ad spectaculum accesserit, de spectaculo reuertitur impudica. Ad hæc deinde morum

rum quanta labes : quæ alimenta vitiorum histrionicis gestibus inquinaria videre contra foedus iusque nascendi patientiam incestæ turpitudinis elaboratam , euirantur mares , omnis honor , & vigor sexus enervari corporis dedecore emollitur , plûsque illic placet quisquis virum in foeminam magis flagrarit , quid non potest suadere , qui talis est : mouet sensus , mulcet affectus , expugnat boni pectoris conscientiam fortiozem.]

Tantam vim habent obiecta præsentia ad commouendos animos ; vt eorum etiam imagines , incitamenta sunt acerrima , ad scelera quoque perpetranda.

S. Augustinus libro 2. de ciuitate Dei expendit locum illum Terentij in Eunuchis , vbi Chærea adolescens suspectans tabulam , in qua Iouis & Danaos concubitus visebatur , in feruentem libidinem exarsit.

Quin Propertius lib. 2. elegia 4. impudicitia veluti originem ascribit picturis obscenis:

*Qua manus obscenas depinxit prima tabellas,
Et posuit casta turpia visa domo,
Ille puellarum ingenios corruptis ocellos,
Nequitiaq; sua noluit esse rudes.*

Sapienter quidem Aristoteles libro septimo Politicorum cap. 17. monet publicos Magistratus , vt à Republica huiuscemodi tabulas , & signa femo-ueant.

Lacedæmonij verò non imagines modò , sed & libros etiam Archilochi parum pudicos à sua Republica iusserunt exulare apud Valerium Maximum lib. 6. c. 3. & meritò quidem : libri enim vehementer libidinem accendunt , quod tradit lasciuia Magister Ouidius lib. 2. de Remed. amor.

*Eloquar inuitus , teneris ne tange Poetas;
Sum moueo dotes , impius ipse , meas.
Callimachum fugito , non est inimicus amori,
Es cum Callimacho tu quoque Coe noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amica,
Nec rigidos mores Teia Musa dedit.
Carmina quis potuit turdè legisse Tibullis?
Vel tua , cuius opus Cynthia sola fuit.
Quis potuit lecto durus discedere Gallo,
Et mea nescio quid carmina tale sonant.*

Quare sanctus Basilius oratione de Poëtis cautè legendis Poëtæ adulteria Deorum impudenter describentes ablegandos censet.

Quid Hiero Syracusanorum Tyrannus : nonne Epicharmum Poëtam comicum multa affecit , quòd vxore sua præsentè lasciuum nescio quid protulisset?

Romulique legibus , vt est apud Plutarchum in vita Romuli , qui coram foeminis obscenum aliquid dixisset , non secus quàm homicida puniebatur. Quod Iurisconsultus noster æmulatus litem apud Labeonem §. qui turpibus . ff. de iniuriis . iniuriarum voluit teneri , qui cum muliere turpes sermones miscet.

Rectè Tertullianus libro primo ad vxorem:

Bonos corrumpunt mores congressus prauis.

Et Naumidius Poëta:

Verba bonos vitiant mulierum turpia mores.

Rursus

Rurfus Pontanus lib. i. de Amore:

Corrumpunt maledicta animum, morēsq; verendos.

In veros sensus saepe abiēre ioci.

Lasciuos igitur sensus, lasciuāq; verba,

Pignoribus nostris risē cauenda vider.

Mantuanus contra eos qui petulantius scribunt:

Verba (inquit) mouent animos, oris lasciuia pectus

Pulsat, & in venas semina mortis agit.

Quare Marcus Tullius non iniuriā succensuit Poëtis libro primo de natura Deorum. [Nec enim multò absurdiora sunt (inquit) ea, quæ Poëtarum vocibus fusa, ipsa suauitate nocuerunt: qui & ira inflammatos, & libidine furentes induxerunt Deos: feceruntque vt eorum bella, pugnas, prælia, vulnera videremus; odia præterea, dissidia, discordias, ortus, interitus, querelas, lamentationes effusas in omnem intemperantiam libidines, adulteria, vincula, cum humano genere concubitus mortalesque ex immortali procreatos.

Itaque Clemens Alexandrinus libro secundo Pædagogî, capite decimo. [Impudicorum (inquit) verborum & turpium figurarum, meretriciorum osculorum, & huiusmodi lasciuiarum nomina ne sunt quidem memoria tenenda, Beatum sequentibus Apostolum, qui apertè dicit ad Ephesios 5. Fornicatio autem & omnis obscenitas ne nominetur quidem apud vos, sicut decet Sanctos.]

Si tanta est imaginum & verborum vis ad pelliciendos animos, quanta erit rerum ipsarum efficacia? Non est mihi per Romanas aut Græcas historias longiùs eundum, nec commemoranda quæ de Antonio Caracalla & Iulia eius Nouerca narrat Ælius Spartianus, aut quæ de Tyberio voluptatis libidinisque assertore impudentissimo, refert Suetonius in eius vita, aut quæ recenset Plutarchus in Amatoriis narrationibus de Strabone qui Aristocleam formosissimam puellam nudam videns, in eam magno vtriusque malo exarsit. Habemus enim domestica exempla, Susannæ & Seniorum Israël Danielis 13. capite, Dauidis & Bersabeæ libro secundo Regum cap. 11. [Neque enim (inquit sanctus Hieronymus) eris vel sanctior Dauide, vel sapientior Salomone, vel Samsone fortior.]

Plorat præterea sanctus Augustinus grauissimos quorundam, quibus non minùs quàm Ambrosio & Hieronymo deferebat, lapsus ob incautam mulierum consuetudinem.

Nec propria est hæc Venerei obiecti vis, sed communis: cernimus enim lapsos fere vniuersos (aliqui enim se continuere) ex præsentissima ambitionis, furti, cædis, gulæ, adulterij opportunitate. Per quotidiana experimenta videmus accendi iracundiam iniuriis, irritari odium præsentia inimici, fuscitari consopitas animi appetitiones à vehementi obiecto.

Valet hoc idem in vtramque partem: quoties enim cernimus homines nequiter affectos si in aliquam incidant ciuitatem, viciniam, domum, contubernium, pietatis, modestiæ, sobrietatis, continentiæ, frugalitatis, plenum suorum scelerum pertæsos respiscere; aut certè perfundi pudore, qui primus est, auctore Galeno, vitæ emendationis gradus. Ex huiusmodi porro actionibus præsentè obiecto conceptis omnes vitæ rationes cum dependeant, (inde enim adulte

adulteria, inde matrimonia, inde cædes, inde rixæ, similitudines, perpetuæque inimicitia, inde morbi & ægrotudines, inde vita & mors) Astrologos iure prohibemus in posterum, de amicitia & inimicitia, de matrimoniis & liberis, de principum gratia & beneuolentia, de morbo & morte, de vitæ aut mortis genere ex syderali temperamento prælagire; fortior est enim obiecti præsentia quouis temperamento è stellis delapso, cuius est enim tanta constantia, tam firmum ac solidum pectus, quod non frangat vehemens & violentum obiectum? Quid respondebunt stellarum internuncij? An dicent rapi quidem sensus omnes à præsentis obiecto, sed eò trahi quò naturalis procliuuitas vergit? sit ita: at nisi vrgeret obiectum, nisi accenderet appetitionem, natura sponte sua non conciperet huiusmodi motus: quid enim faciunt obiecta, de quibus locuti sumus, si tantumdem natura præstaret per se nullo vrgente obiecto, quantum facit instigante obiecto? Iam vero si agente obiecto suscipit eas appetitiones animus, quas suscipit, nullam aut ferè nullam Astrologi ex solo temperamento corporis capere valent coniecturam. De hac ipsa obiectorum præsentia ex temperatione corporis audebunt fortasse vaticinari. Primò infinitam rerum sylvam ingrediuntur ex omnium mortalium & immortalium bonorum malorumque genere coherentem. Nam si quæcumque in omni vita obicienda sint sensibus, explorari de cælo posse confidunt, nihil est cur è cælo cognoscere non possint, quot atomi lucente Sole per ærem volitent, quot & quæ folia bruma adueniente è syluis decidant; quæ maris partes furente Borea dimouendæ sint; quot arenæ in littore maris iaceant: Deinde hæc obiectorum occuratio à liberis aliorum voluntatibus pendent, quos alterius temperamentum commouere non potest. Denique quæ est ista præpostera responsio? Nos docuimus obiecta iniicere quasi violentas manus sensibus, isti vt exuant difficultatem explicant quomodo à sensibus trahantur obiecta. O ridiculam disciplinam! ô nouam Dialecticam!

CAPVT TRIGESIMVM.

*Ad mores plus valere genus, conditionem, fortunam,
quàm astra.*

VANTVM ad virtutem aut vitium ponderis habeat externorum bonorum copia vel inopia, Roma testatur, quæ Asiæ quam vicerat victa succubuit, vicerat armis, frugalitate, patientia, victa est opibus, luxu, deliciis. Omnè sine priscorum horoscopi viriles fuerunt, effæminati recentiorum: parum certè vel nihil ad eam rem pertinuerunt astra, sed mediocritas, tenuitas, opulentia, voluptas, fuerunt horoscopis potentiores.

Queruntur boni scriptores de suorum temporum corruptela, priscas commendant ætates sub eodem cæli tractu, & sub eodem climate non diuersos modò, sed etiam contrarios fuisse mores tradunt. Vnus instar esse potest multorum Seuerinus Boëtius metro 5. lib. 2. sic inquit:

X

Felix

*Felix nimirum prior ætas
 Contenta fidelibus aruís;
 Nec incerto perdisca luxu
 Faciliq̃ sera solebat
 Ieiunia soluere glande,
 Somnos dabat herba salubres,
 Potum quoque lubricus amnis,
 Umbras altissima pinus,
 Nondum marii alta secabas,
 Nec mercibus vndique lectis
 Noua litora viderat hospes,
 Odis neque fretus acerbis
 Cruor homicida tinxerat arma:
 Quid enim furor hosticus vlla
 Vellet prior arma mouere,
 Cum vulnera sua viderent,
 Nec premia sanguinis vlla?*

Sed libeat Christiano philosopho addere Gentilem Poëtam Iuuenalem qui *Satyra* vndecima in suorum temporum ingluuiem acerrimè inuectus, cum recensuisset veterum escas, subdit:

*Hæc olim nostri iam luxuriosa Senatus
 Cæna fuit. Currim paruo qua legerat borto,
 Ipse focus breuibus ponebat oluscula, qua nunc
 Squallidus in magna fastidit compede fossor:
 Qui meminit, calida sapiat quid vulua popina.*

Quid de copiosis ciuibus, de Dynastis, de Regulis sentit Galenus libro de curandis animi morbis? [Oportet (inquit) qui talia ab amico sit auditurus neque diuitem esse, neque cultu & reuerentia quadam apud ciues suos esse conspicuum: nam si eiusmodi reuerentia insignis fuerit, nemo planè illi vellet vera dicere ob timorem, quemadmodum ne locupletibus quidem solent adulatores lucri gratia: quin etiam si quem istis veridicum aliquis casus obtulerit ad se hunc illicò suosque mores distrahere consueuerunt: si quis igitur sit vel apprimè potens vel opulentus, qui velit in virum egregium ac frugi euadere, ab hoc deponi se ipsum necesse erit, atque his præsertim temporibus, in quibus nullus sit inueniendus Diogenes, qui opulentissimo ac Monarchæ cuiuspiam sit dicturus veritatem. Illi igitur quod sibi factò opus sit viderint.]

Ibidem: [Cum audieris in vrbe (inquit) quempiam ex iis, quos sibi neque amore vlllo, neque odio prosequendos intelligis, laudari à multis; quòd nullis hominibus aduletur, cum tu ad illum vbi propiùs accesseris, quòd de illo possis ferre iudicium, num sit talis qualis esse perhibetur, huiusmodi periculum fac; primùm, si videas ab homine & diuitum & apprimè potentum, aut etiam Principum ac Tyrannorum ædes frequentari, pro comperto habe te frustra audiuisse hominem omnia vera dicere solere (obsequia quippe huiusmodi mendacium sequi consuevit.) Deinde siue id genus hominum salutantem, siue illis se ipsum comitem exhibentem, conuiuissque illorum ac cœnis inferentem conspicias, quisquis enim huiusmodi generis vitam sibi ipsi sequendam proposuit; non solum non verax esse consuevit, sed etiam omnem malitiam habere necesse

necessariò, quippe qui aut pecuniarum, aut principatus, aut gloriæ, aut honoris sit cupidus, & vel aliquibus eorum seorsim, vel omnibus simul insidietur.

Nec Aristoteles non vidit bona fortunæ secum afferre mores, qui libro secundo Rhetoricorum, capite decimotertio disserit de moribus Nobilium, & capite decimosexto. [Mores autem (inquit) qui diuitias comitantur, facile omnes perspicere possunt: contumeliosiores namque sunt ac superbi, qui possessione opum perturbantur: nam quasi bona possideant sic afficiuntur, sunt enim quasi pretium aliorum diuitiæ, quibus eorum dignitas æstimatur, & idcirco cuncta videntur emi posse diuitiis; delicati etiam sunt, sibi que plurimum arrogantes, illud, propter delicias ac foelicitatis ostentationem, hoc, quoniam omnes in eo versari soliti sunt quod ipsi amant & admirantur, & quoniam quæ ipsi, ea cæteros quoque putant admirari, nec iniuria sic affecti sunt, cum multi sint qui habentium auxilio egeant. Vnde à Simonide quoque de diuitibus & sapientibus ad Hieronis vxorem dictum est, cum interrogasset utrùm melius esset diuitem an sapientem esse; sapientem, inquit: sapientem enim in diuitum ianuis video.]

Plato dialogo quarto de Republica. [Ex utrisque (inquit) tam opulentiā quàm paupertate & praua artificum opera, & ipsi artifices prauī fiunt.

Rursus infra loquens de opulentiā & inopia. [Illa (inquit) delicias, desidiam, seditiones, rerum nouarum studium parit, hæc autem cum rerum innouatione illiberalitatem & maleficia gignit.]

Meritò sanè Seneca in Hippol. laudat eos qui ruralem vitā degūt his verbis:

*Non alia magis est libera & vitio carens,
Ritusque melius vita qua priscos colat,
Quàm qua relictis manibus syluas amat,
Non illum auara mentis inflamat furor,
Qui se dicauit montium insontem iugis,
Non ille regno seruit, ac regno inuidet,
Spei metusque liber, aut illum niger
Edax liuor dente degeneri petit,
Nec scelera populos atque inter vrbes sita
Nocuit, nec omnes conscius strepitus paueat.*

Quid Venusinus Horat. lib. 2. Sat. 2.

— *Vides, ut pallidus omnis
Cæna defurgat dubia? quoniam corpus onustum
Hesternis vitiis animum quoque prægrauatum,
Atque affligit humo diuinæ particulam auræ
Alter, ubi dicto citius curata sopori
Membra dedit, vegetus præscripta ad munia surgit.*

Rursus infra.

*Rusticus inermis sapiens crassæque minerva
Discite non inter lances mensæque nitentes
Cum stupet in sanis acies fulgoribus, & cum
Auditis falsis animus meliora recusat:
Verùm hic impransī mecum disquirite cur hoc
Dicam si potero malè verum examinat omnis
Corruptus index.*

Idem libro 2. Ode 16.

*Viuitur paruo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leues somnos timor, aut cupido
Sordidus aufert. ———*

Laudat Ouid. lib. 5. Fastorum veterum moderata conuiuia:

*Ante focos olim scamnis considerare longis
Mos erat, & mensa credere adesse Deos.*

Nónne à parentum statu pendent hæc plurimùm? An astra in pauperum tuguriis instruent opulentas mensas? an cœlum apparabit cœnas Luculleiæque conuiuia? sed veniamus ad genefim. Nónne ex nobilibus nobiles, ex diuitibus diuites, ex Principibus Principes, opifices ex opificibus, ex stabulariis stabularij, ex nautis nautæ, ferè solent nasci quouis sub cœlo? An genus etiam genitale sydus largitur? Cyparissi fructus? An cœlum principatus largitur? Cur solis Regum filiis præterea nulli, in Hispania, in Gallia patris semper filius est hæres imperij? Num Gallorum Hispanorumque Regina regales stellas opperiantur, vt concipiant aut pariant? cur aliæ matres eadem non spectant?

Scitè Plinius lib. 7. cap. 49. & breuiter: [Hoc quotidie toto mundo euenit, vt pariter domini ac serui gignantur, Reges & inopes.]

Quantum verò rusticana vita, labor & quies, quantum vr bani strepitus, & negotia & fastus valeant ad morum rationem, quis ignorat? Vulgatissimum est Horatianum illud:

*Beatus ille qui procul negotiis,
Vt prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis
Solutus omni fenore.
Neque excitatur clasico miles truci
Nec horret iratum mare,
Forumque vitat, & superba ciuium
Potentiorum limina.*

Vulgatissimum & illud Virgilij Georgicon 2. lib.

*Fortunatus & ille Deos qui nouit agrestes,
Panaq, Sylvanumque senem, Nymphasq, sorores.
Illum non populi fascēs, non purpura Regum
Flexit, & infidos agitans discordia fratres,
Aut coniurato descendens Dacus ab Istro:
Non res Romana, perituræque regna, neque ille
Aut doluit miserans inopem, aut inuidit habenti.
Quos rami fructus, quos ipsa volentia rura
Sponte tulere sua, carpfit: nec ferrea iura,
Insanumque forum, aut populi tabularia vidit.
Sollicitant alij remis freta caca, ruuntque
In ferrum: penetrant aulas, & limina Regum.
Hic petit excidium urbem, miserisque penates,
Vt gemma bibat, & Sarrano dormiat ostro.
Condit opes alius, defossæque incubat auro.*

Hic

Hic stupet attonitus rostris, hunc plausus biantem
 Per cuneos geminatus enim plebisq; patrūque
 Corripuit, gaudent perfusi sanguine fratrum
 Exiliūque domos, & dulcia limina mutant,
 Atque alio patriam querunt sub sole iacentem.
 Agricola incuruo terram dimouit aratro,
 Hinc anni labor, hinc patriam, paruosque nepotes
 Suffinet: hinc armenta bouum, meritosque iuuenkos.
 Nec requies, quin aut pomis exuberet annus,
 Aut fœtu pecorum, aut Cerealia margine culmi,
 Prouentūque oneret sulcos, atque borrea vincat.
 Venit hyems, teritur Sicyonia bacca traperis,
 Glande sues lati redeunt, dant arbura sylua,
 Et rarios ponit fœtus Autumnus, & altè
 Mitis in apricis coquitur vindemia saxis.
 Interea dulces pendent circum osculanati,
 Casta pudicitiam seruat domus, vbera vacca
 Lactea demittunt, pinguisque in gramine lato
 Inter se aduersis luctantur cornibus bœdi.
 Ipse dies agitat festos, fususque per herbam,
 Ignis ubi in medio, & socij cratera coronant.

Vulgatissimum illud Tibulli libro primo elegia decima.

Quàm potius laudandus hic est, quem prole parata,
 Occupat in parua pigra senectæ casa.
 Ipse suas sectatur oues: at filius agnos,
 Et calidam fesso comparat vxor aquam.
 Sic ego sim, liceatq; caput canescere canis,
 Temporis & prisca facta refert senem.

Vulgatissimum denique illud Claudiani:

Fœlix qui propriis auum transegit in aruis,
 Ipsa domus puerum, quem vidit ipsa senem.
 Qui baculo nitens in qua raptauit arena,
 Vnius numerat secula longa casa.
 Non illum vario traxit fortuna tumultu,
 Nec bibit ignotas mobilis hospes aquas.
 Non freta mercator timuit, non classica miles,
 Non rauci lites perculit ille fori.
 Indocilis rerum vicina nescius vrbis,
 Aspectu fruitur liberiore fori.
 Frugibus alternis non Consule computat annum,
 Autumnum pomis ver sibi flore notat:
 Idem condit ager soles, idemque reducit,
 Metiturque suo rusticus orbe diem.
 Ingentem meminit paruo qua in gramine quercum,
 Equauumque videt consensuisse nemus.
 Proxima cui nigris Verona remotior Indis,
 Benachumque putas listora rubra lacus:

Sed tamen indomita vires firmisque lacertis

Ætas robustum tertia cernit auum.

Erres, & extremos alter scruteretur Iberos,

Plus habet hic vita, plus habet ille via.

Claudianus item libro primo in Ruffinum:

Hac mihi paupertas angustior, hac mihi testæ

Culminibus maiora tuis, tibi querit inanis

Luxuries nocitura cibos, mihi donat ineptas

Terra dapes, rapiunt Tyrios tibi vellera succos,

Et picturata saturantur murice vestes.

Hic radiant flores, & prati vina voluptas

Ingenio variata tuo, fulgentibus illic

Surgunt structa thoræ, hic molli panditur herba,

Sollicitum curis non abruptura soporem

Turba salutantem latas tibi prostrepit ades,

Hic auium cantus labentis murmura riuui.

Quid mihi iam diu nauseanti genitalem horoscopum obtrudis? Plus momenti est in rusticano vitæ genere ab omni cura soluto, libero à forensium causarum strepitu, à ciuium simultatibus, ab insidiis potentum, ab æqualium æmulatione, ab inimicorum fraudibus, à partium contentionibus, quàm in stellis quibuscumque doctissimorum hominum sententia: his plus tribuo, & iure, quàm nugiuendulis Astrologis.

CAPVT TRIGESIMVM PRIMVM.

Maiorem casus in moribus habet vim quàm Astra.

Ecce infrequenter ratio morum ducitur ex casibus. Quàm crebrò opus vnum aliquod fortuitum plurimorum seminarium est? Dum aliud ex alio trahitur, nocte vna quis patrimonium alea profudit, vertit se statim ad furtum, ad fœnus, ad rapinam, ad scrutium, ad opificium, & in iis, de quibus nihil antè cogitauerat, confenescit. Lacescit alius probro, iniuria, maledicto, indignè fert, vulnerat lacescentem. Hinc odia, neces, rixæ, & familiarum perpetuæ simultates. Iter facit adolescens, obuiamque habet mulierculam in cuius amore exardescit, eamque sibi matrimonio poscit, atque iungit, inuitis parentibus, eam ob rem exhæredatur à patre, eiicitur domo, agit longè à suis, viuit ex fraudibus, rapinis, lenociniis, quàm multa id genus in dies videmus?

Sanguinarius vicissim impotens sui, superciliosus, perulans, aleator, blatero, impudicus, iuuenis, diuturnitate carceris, iactura bonorum, morbi gravitate, potentiorum iniuria, sic interdum edomatur, vt ad meliorem frugem conuersus, reliquo vitæ tempore temperantiam, iustitiam, modestiam, pietatem colat. Hinc Ouidiana illa libri vndecimi Metamorphoseos:

Aspera crescit hyems, omniq; à parte feroces

Bella

Bella gerunt venti, frétaque indignántia miscent.

Hic votis numen aderat.

Et alia libro 3. Fastorum.

Vincitur ars vento, nec iam moderator habenis

Vtitur, at votis, is quoque poscit opem.

Quare & Lucretius libro 3. rerum naturalium:

Multióque (ait) in rebus acerbis

Acrids aduertunt animos ad religionem,

Quod magis in dubiis homines spectare periclis

Conuenit, aduersisque in rebus noscere qui sint:

Nam vera voces tum demum pectore ab imo

Eliciuntur, & eripitur persona, manet res.

Syluius Italicus libro 7.

Tanta aded cum res strepida reuerentia diuüm

Nascitur. -----

Quid nugaris Astrologe circa corporis temperamentum? Præter omnem propensionem, præter inclinationem omnem naturæ, præter voluntatem, immò & præter opinionem sæpenumero accidunt quædam, quibus in aliud longè vitæ genus agimur, quam natura postulet: vrgetque sæpe repentina necessitas, & susceptum iam vitæ institutum deferere cogimur, eaque relinquere, in quæ magna naturæ procliuitate ferebamur. Age verò, cantu & modulatu morbos curari nónne scribit Plato lib. 4. de Republica, Plinius libro 2. cap. 28. Ammianus Marcellinus libro 16.

[Creditum hoc à plerisque est (inquit Gellius libro 4. cap. 13.) & memoriæ mandatum, Ischiadici cum maxime doleant, tum si modulis lenibus tibicen incinat, minui dolores]. Ego nuperrime in libro Theophrasti scriptum inueni, viperarum moribus tibicinem rectè modulatéque adhibitam mederi. Refert & Democriti liber qui inscribitur, *ἡ λογικὴ ἢ λογικῶν κανὼν*, in quo docet plurimis hominum morbis medicinam fuisse incitiones tibiatarum, tanta prorsus est affinitas corporibus hominum mentibusque, & propterea quoque vitis aut medelis animorum & corporum. Pythagoras etiam perturbationes animi lyra componebat, vt scribit Seneca libro de Ira.

Et Xenocrates organicis modulis lymphaticos liberauit. Asclepiades quoque phreneticorum mentes sæpe per symphoniam sanitati restituit, vt auctor est Censorinus libro de die natali.

Scribit & Plutarchus libro de Musica, irarum ardores concentu residere, molliri animi mores: id quod exemplis illustrat Ælianus libro 14. variæ historiæ.

Tu verò Genethliace, si intelligis tam multis variisque causis compesci animi perturbationes à naturali temperamento ortas: si fateris infinitis modis corporis motus frangi & retundi, qua consequentia ex syderali temperamento deducis omnes vitæ & mortis rationes. Video

Astrologos iam vnco ad scalas Gemonias lethaliter infraçtos. Ideo ad alia transgredior.

CAPVT

CAPVT TRIGESIMVMSECVDVM.

Principum seueritatem & leges facere plurimum ad morum disciplinam.

VT Principum socordia ad omnem morum corruptelam habenas laxat, ita eorum seueritas quamuis effrenem & insolescentem naturam coërrcet. Propterea Plato libris de legibus grauiter commendat iis qui cum imperio sunt, vt primam operam ponant in fontibus puniendis. Et Aristoteles libro 10. Ethicorum capite vltimo, [Si verba ad reddendos homines (inquit) probos sufficerent, multas sanè & magnas mercedes, vt inquit Theognis, afferrent, oporteretque ea comparare. Sed videtur quidem posse liberales adolascntes hortari atque inuitari, moresque eorum ex virtute sibi obnoxios generosos, ac veræ honestatis studiosos reddere, at plerosque ad probitatem prouocare non posse; non enim pudori sed timori obedire, neque abstinere à malis ob dedecus, sed ob pœnam consueuerunt. Nam cum ex affectu viuant, proprias voluptates, atque ea ex quibus existunt persequuntur, dolorésque oppositos fugiunt; eius autem quod honestum ac verè iucundum est, cum id prorsus non gustauerint, ne notionem quidem vllam habent. Eos igitur qui tales sunt ad moderationem traducere quæ oratio posset fieri enim nequit, aut facile non est, vt quæ ex diutino vsu moribus sunt præoccupata verbis amoueamus, sed satis fortasse est, si quamuis omnia adsint, quibus probi effici videmur, euadere participes virtutis possimus. Fieri autem bonos alij natura, alij consuetudine, alij doctrina existimant, ac quod ad naturam quidem attinet, in nobis non esse manifestum est, sed ex quadam diuina causa iis qui reuera fortunati sunt. Oratio verò & doctrina videndum est, numquid non in omnibus vim habeant, sed opus sit, vt præcursus auditoris animus sit ad rectè viuendum & gaudendum, & odio prosequendum, non secus ac terra, quæ semen sit nutritura: non enim audiret orationem dehortantem, neque intelligeret, qui ex perturbatione viuit. Qui autem ita affectus est, dissuaderi quipoteest? non enim omnino rationi sed vi cedere perturbatio videtur. Oportet igitur mores prius virtuti esse accommodatos, & vt honestatem diligant & abhorreant turpitudinem. Vt autem à pueritia quis institutione recta ad virtutem instruat, difficile est, nisi sub talibus legibus fuerit educatus: nam temperanter tolerantérque viuere plerisque, & præsertim adolescentibus iucundum non est. Quocirca est opus vt educatio & studia constituta legibus sint: ita enim fiet, vt consuetudine tractata molesta esse desinant; neque satis tamen fortasse est, si quando adolascntes sunt homines educationem rectam & curam consequantur, sed cum in viros quoque adulti debeant ipsa hæc exercere, atque assuescere, ad hæc etiam, & omnino ad omnem vitam opus legibus est: plerique enim necessitati porius quàm rationibus, & multis quàm honestati obediunt. Quapropter sunt qui legislatores censeant inuitare ad virtutem, ac prouocare homines honestatis causa debere, eò quod probi ex consuetudine

fuetudine præcipuè obtemperaturi sint; illis verò qui non parent, suntque naturâ inertiores, castigationes, & pœnas irrogare. Qui autem insanabiles sunt, prorsus exterminare: probum enim, & qui ad honestatem viuit, rationi esse obediturum; prauam autem voluntatem appetentem, non secus ac iumentum dolore puniri. Vnde etiam tales dolores exhiberi oportere inquit, qui voluptatibus, quæ amantur, maximè aduersentur. Quòd si, quemadmodum dictum est, eum, qui bonus futurus est, honestè educatum esse, & assuetum oportet, deinde ita in honestis studiis viuere, & neque inuitum, neque sponte praua agere; id autem fieret, si ex intellectu quodam, & recto ordine vim habente, vita traduceretur: paterna quidem iussio neque vim, neque necessitatem habet: sicque omnino viri vnus, nisi Rex, aut talis aliquis sit. At lex cum ex prudentia quadam ex mente profecta oratio sit, cogendi vim habet; atque homines quidem, qui appetitionibus aduersantur, etiam si rectè id faciant, plerique odio prosequuntur: at lex cum probitatem iubet, odio non est.]

Vides quantum legum, Principumque vel ignauia ad malum, vel sedulitate ad bonum homines inflammentur, qualemqualem naturam nati sint. Si hoc non vides, pudendam prodis rerum ciuiliū, & publicarum imperitiam; si vides, agnosce in homine principatum etiam in sydera, siquidem sapiens dominabitur astris. Desine in nos agitare cælestes Leones, Tauros, Capricornos, Scorpiones, Vrsos. Fictis terriculamentis opponimus publicam potestatem, Consulū fasces, & secures, Regum sceptrā, & nudatos gladios, Principum satellitium. Vincentur autem ficta à veris, cedētque volens nolens naturalis propensio potestati publicæ.

CAPVT TRIGESIMVM TERTIVM.

Conscientiam etiam obstatre prauis corporis propensionibus.

T nullus sit supplicij metus in ipso rationis lumine, ex qua omnis humana actio deducitur, magnum est aduersus corporis prauas propensiones virtutis præsidium, quod vt planum faciāmus, paulò altius repetendum est exordium. Sunt enim hominis propensiones quædam, quæ corpori insident, & ad res corporatas vergunt; quædam contrā non ex corporis temperamento, neque ex syderum afflatu, sed ex animorum nostrorum natura ortum habent, quæ nihil humile, aut abiectum spectant, sed in sublime feruntur. Sicut enim animus noster extrinsecus aduenit corpori, auctore etiam Aristotele, ita defert secum proprietates, & facultates quasdam à corpore alienas: quarum tam valida, & vehemens est natura, vt corporum propensiones sæpenuerò vincat, frangātque eius petulantiam, aut certè labefactet plurimum. Huius generis sunt semina illa virtutum, quæ humanis mentibus insita sunt sine vlla disciplina, quæ animorum propensiones ad honestatem, licet dum inualescunt affectus, dum corporales appetitiones insolescunt, tardiores, ac debiliores sint; cum tamen deferbuere perturbationes, & corporales motus, animusque sibi redditus est, obiicit sese nobis etiam nolentibus lux quædam, & species honestatis, ratioque ipsa, tamquam postliminio in locum, vnde deiecta fuerat, redit, & sanioris consilij sementem facit: ita vt

Y

nefarium

nefarium quemlibet, licet oblucente corporis temperamento, ac peccandi libidine, à facinorosis actionibus reuocet. Hinc angores, qui peccantem excruciant, hinc suffusus rubor, & pudor, hinc seipsum increpantis poenitentia, hinc admissi sceleris occultatio, hinc permolesta anteaetæ vitæ recordatio.

[Quod si homines (inquit Marcus Tullius libro 1. de legibus) ab iniuria pœna, non natura atterere deberet, quænam sollicitudo vexaret impios, sublato suppliciorum metu? quorum tamen nemo tam audax vnquam fuit, quin aut abnueret à se commissum esse facinus, aut iusti sui doloris causam aliquam fingeret, defensionemque facinoris à natura iure aliquo quæreret. Quæ si appellare audent impij, quo tandem studio colentur à bonis? Quod si pœna, si metus supplicij, non ipsa turpitudine deterret ab iniuriosa, facinorosaque vita, nemo est iniustus, at incauti potius habendi sunt improbi. Tum autem qui non ipso honesto mouemur, vt boni viri simus, sed vtilitate aliqua, aut fructu, callidi sumus, non boni. Nam quid faciet is homo in tenebris, qui nihil timet nisi testem, vel iudicem? quid in deserto loco nactus, quem multo auro spoliare possit, imbecillem, atque solum? Noster quidem hic naturâ iustus vir, ac bonus, etiam colloquetur, iuuabit, in viam deducet; is verò, qui nihil alterius causa facit, & metitur suis commodis omnia, videtis, credo, quid sit acturus.]

Pleni sunt Philosophorum, Oratorum, Poëtarum libri conscientia angoribus, qui nefarios homines diu, noctûque exedunt.

Iuuenalis satyra 13.

*Exemplo quodcumque malo committitur, ipsi
Displicet auctori. Prima hæc est vltio, quod se
Iudice, nemo nocens absoluitur, improba quamuis
Gratia fallaci Prætoris vicerit vrna.
Quid sentire putas omnes, Caluino, recenti
De scelere, & fidei violata crimine?*

Idem ibidem:

*Cur tamen hos tu
Euasisse putes: quos dixi, conscia facti
Mens habet attonitos, & surdo verberare cadit,
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pena autem vehemens, ac multò sauior illis,
Quas & Caditius grauis inuenit, aut Rhadamantibus,
Nocte, dieq, suum gestare in pectore testem.*

Lucanus libro 7. Pharf.

*Omnes in Casare manes
Hunc omnes gladij, quos vt Pharsalia vidit,
Aut vltrix visura dies stringente Senatu
Illa nocte premunt, hunc infera monstra flagellant.
Heu quantum misero pena mens conscia donat!*

Seneca in Hippolyto:

*Quid pena præsens, conscia mentis pavor,
Animusq, culpa plenus, & timeret timens?
Scelus aliqua tunc nulla securum subit.*

Statius libro 3. Thebaidos:

Inuiolant animo, scelerisq, patrat

Supplicium

*Supplicium exercent cura, tunc plurima versat
Pessimus in dubiis timor.*

Plautus in Milite:

*At hoc me facinus miserum macerat,
Meumq; cor, corpusq; cruciat.*

Cum itaq; & animo, & corpori insint propensiones, & vires, & impellant illæ huc, hæ illuc propendeant; vincat autem sæpe recta ratio, diuinis præsertim firmata prædiciis; quale tandem Astrologus habet vaticinium, quod capiat ex temperamento corporis? Fidit corporeis cupiditatibus, quid si animus præualeat, omnia sine dubio aberrant Astrologica instrumenta. At si conscientia voces non audiunt omnes, ita sit, audiunt tamen plurimi; si non audiunt ubique, at alicubi; si non quouis tempore, aliquando tamen, & quidem frequenter, & ut plurimum; si non in leuibus, at in valde facinorosis. Itaque cum ab iis, qui suapte natura placerent, absterreat conscientia, incertum sine dubio, & mendax fit omne iudicium, quod ex sola corporis constitutione desumitur.

CAPVT TRIGESIMVMQVARTVM.

*Multa præterea causa, quæ efficiunt, ne quis sequatur
syderum impulsus.*

QUID ego loquar de parentum, liberorum, fratrum, sororum, propinquorum omnium charitate? Quam multa in horum gratiam gerimus, aut patimur, ab iis moribus, & studiis, quæ nascendo hausimus, abhorrentia? Quid de coniugibus, quorum primam esse societatem, & generis humani conseruatricem scribit Aristoteles in Oeconomicis? Quam innumerabilia sunt, quæ quotidie coniux coniugi præstat officia aliena ab iis, in quæ natura fertur sua, cum vnus alteri placere præcupiat, sibi displicere necessariò cogitur? Pleni sunt Platonis dialogi, Lysis & conuiuium, Aristotelis Ethicorum libri duo, 8. & 9. Lælius Ciceronis de amicitia, quæ cogit nos plurima in amicorum gratiam facere, aduersante, & renitente natura. Quid non amicus amici gratia profundit, opes, honores, vitam, cuius amor videtur maximus. Studium præterea societatis quam aduersetur priuatis commodis, intelligi potest ex eo, quod si articulus aliquis incidat, quo quis vel suæ patriæ euersionem pati, vel iis, quæ priuatim appetit, carere oporteat, nullum reperies, nisi perditissimum, qui patriæ salutem suis rationibus non anteponat, sicut pars quælibet agente natura pro totius incolumitate se vulnerandam exponit.

Vitæ quoque amor syderali impulsui obstat non rarò. Quas non subimus acerbitates, quem lapidem non mouemus, quibus rebus quamquam nostro genio consentaneis, non remittimus nuncium, ut salutis expediendæ vias, ac rationem aliquam ineamus? Nihil hîc sibi vendicant astra: nam quocumque cælo nati, quacumque radiante stella geniti homines experiuntur hoc vitæ tuendæ studium, & propensionem.

Vnum aliquod membrum ita diligimus, ut illi æquari posse putemus nihil. [Adrianus Imperator (inquit Galenus libro de curandis animi morbis) cum stylo serui oculum vulnerasset, atque eruisset, ac post illum vidisset

ex eo vulnere factum vnoculum, ad se vocauit, fecitque ei potestatem, vt pro illa calamitate munus à se peteret: cùm autem ille miser taceret, rursus hortatus est Adrianus, vt quidquid veller peteret; at ille negauit se aliud quidpiam petere, optare verò se oculum, quem amiserat.] Enimverò quod tandem munus inueniri possit, quo oculus amissus rependatur? Rectè Iurisconsultus Lex hac. ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur. & l. cùm liberi. ff. de iis, qui deiecerunt, vel effuderunt cicatricum, & deformitatis. dicit, nullam fieri æstimationem, quia liberum corpus nullam recipit æstimationem. Quare melior Theologorum pars, quos citat noster Leonardus Lassus lib. 2. de iustitia, & iure, cap. 9. dubio 23. docet bona corporis non posse bonis externis compensari.

• Honoris præterea, & gloriæ appetentiam ad res agendas maximum esse calcar, testis est Aristoteles libro 4. Ethicorum, cap. 3. & 4. lib. 2. Rhetoricorum, cap. 15. Plutarchus libro de liberis educandis, Plato in Memnone, & in Alcibiade, primo. Hinc illud:

Excitat auditor studium, laudatq; virtus

Crescit, & immensum gloria calcar habet.

Ad quos labores, pericula, contentiones, æmulationes suæ naturæ licet dissentaneas abiicit se gloriæ cupidus? Neque verò hanc ipsam cupiditatem stellarum sementem esse iactent Generethiaci: nam commune omnibus est studium honoris, & animis ipsis insitum, non corporibus. Quàm multos ignominia metus auocat à libidinibus, à furtis, inimicitiiis, à vindicta, à latrocinio, à stupro, ad quæ procliues in primis sunt?

Pone tibi ob oculos quemcumque velis ex iis, quos sub mitissimo sydere genitos aiunt Astrologi, lacesse hunc probro, baculo, verberare, experire an ex-candescat. Cur ita? quia studium honoris tuendi consignatum animo nulla syderum vi deleri potest, quia cupiditas honoris potentior est omni syderum lenitate.

Agedum, studium sciendi estne haustum è cælo? [Omnes homines (inquit Aristoteles in præmio Metaphysices) naturâ scire desiderant, quacumque nimirum nascantur stella.] Et quamuis sicut ingenium, ita & sciendi cupiditas non par sit in omnibus, voluptas tamen partæ iam scientiæ maxima est, auctore Aristotele, libro 10. Ethicorum, cap. 6. 7. & 8. libro 12. Metaphysic. text. 39. quæ faciliè sapientem abstrahit ab iis, quæ iucunda sunt corpori: multas quidem fateor occupationes alios discendi labor deterret à studio sapientiæ; nullus tamen est, quem sciendi cupiditas non teneat. Varia sunt hominum studia, alios rerum cælestium contemplatio habet, alios Iurisprudentia, alios Mathematicæ disciplinæ, alios Comicorum fabulæ, alios Poëtarum flores, alios dicendi ars, omnes tamen aliqua sciendi cupiditas tenet, & ad ea commoda contemnenda, quorum est natura appetentissima, impellit. Hæc vna cupiditas adeò in humano pectore exardescit aliquando, vt omnes propensiones alias absorbeat, clarescente iam passim Astrologorum ineptia, qui ex corporis constitutione omnia metiuntur, vel potiùs mentiuntur.

Vis alia, quæ, ne quis procliuitatem corporis sequatur, impedimento sunt. Do beatæ præterea vitæ appetitionem, qua nihil communius, nihil minus syderali subiectum imperio, nihil vehementius ad res vniuersas agendas. [Nam si vltimo nos agente fine, vt ait Aristoteles primo Ethicorum, cap. 1. agimus quidquid agimus, constat nullam appetitionem venire posse in disceptationem cum

cum ultimo fine, sed frustrari oportere omnem aliam propensionem, quæ cum ea contemnat quæ beatitudinem expetimus.]

Audiui aliquem huius farinae hominem docentem, ea se re fœlices opinari cunctos, ad quam vehementius ex Genethliaco propendent, cuius improba vox Christiano ferenda non est, vnus enim est omnium finis æterna beatitudo, nec Christianus vllus alium vltimum finem aut agnoscit, aut agnoscere potest. Si Genethliaci propositum habent alium vltimum finem, viderint ipsi quid de religione sentiant, quid de Christi verbis Ioannis 17. [Hæc est vita æterna, vt cognoscant te Deum verum, & quem misisti Iesum Christum.]

Addo experimento quotidiano compertum esse, plerisque omnes eam religionem sectamque profiteri, ad quam parentum cultu, & vsu appulsi sunt, sectas fere omnes vnum præstituerent finem animi ex corpore egressi beatitudinem, quæ sicut est ab omni corporis concretione seiuncta, ita est supra omnem propensionem corporis. Quis ergo ita desipiat, vt ex syderali propensione potius dicat homines finem præstituerent quàm ex maiorum decretis, ex religione, ex rationis ductu, ex sapientiæ placitis? Quod si perditur aliqui homines à Christiana religione desectunt, vel à vero hominis fine, nonne ad institutum cursum reuocantur cogitatione desertæ religionis, rationis admonitu, vsu populi, exemplo meliorum, ex quo fit, vt interpolatis saltem vicibus, recurrant ad vitæ genus quod deseruerant, & ad finem in quem homines conditi sunt à Deo; quod sanè non fieret, si vnusquisque illud vltimum finem sibi constitueret, ad quod syderali temperamento maximè propenderet: quilibet enim suo fini adhæresceret, in quem syderum vi & naturali temperatione corporis propellitur: nemo enim recedere potest ab eo, quod tanquam vltimum finem amplexus est, nisi amore alterius finis. Quare si id vniuscuiusque finis vltimus est, in quod corporis temperatio maximè propenderet, aut inde recedere nequit, aut si illud deserere potest, non id solum est vltimus finis, in quod natura maximè vergit, sed aliud etiam cuius desiderio disceditur ab eo in quod corporalis temperies sponte fertur. Quare in deligendo beatitudinis genere (si eligi potest vltimus finis, in quem ita natura humana fertur, vt ab eo recedere nequeat) rationis magisterium nos sequi potius quàm stellarum ductum, ita euident est, vt id qui non videt, ne stellas quidem aut Solem ipsum videre possit.

Tandem, ne morosior sim, libertas ipsa, quam nullus inficiari potest, corporis propensiones ludificat, Astrologorumque prædictiones ridet effusè. Quid enim, licet temperamento suo genioque maximè aduersum, non subit ac perfert vnusquisque ne redigatur in seruitutem? quot vrbium & gentium extremæ clades, studio tuendæ libertatis, idque sub omni cœlo, & sub quauis potestate stellarum? Tantus est amor libertatis, vt quod placebat, maximè fiat, si imperetur, ingratum, gratissimum verò quod veretur, etiam si per se molestum sit; hinc illa:

Cui peccare licet peccat minus, ipsa potestas

Semina nequitie languidiora facit.

Nititur in vetitum semper, cupimusque negata,

Sic interdictum imminet ager aquis.

Nec id ignorauit Seneca in Hercule Oethæo:

Illicita amantur (inquit) excidit quidquid licet.

Y 3

Etiámne

Etiámne hæc ex temperamento corporis? quomodo temperamentum se vertit in omnes partes? quomodo idem placet, quod paulò antè displicebar? quomodo nunc huc, nunc illuc propendet eadem temperatio corporis?

Quid quod aggredimur ac molimur aliqua nonnunquam nullo alio fine proposito, nemine suadente, nulla alia virgente causa, quàm vt libertate nostra fruamur, & videamur omnia posse quæ volumus? Hinc illa S. Augustini querimonia lib. 3. Confess. c. 6.] Quid ergo miser in te amaui? ô furtum meum! ô facinus illud meum nocturnum sextidecimi anni ætatis meæ? non enim pulchrum eras, cum furtum esses, aut verò aliquid es vt loquar ad te. Pulchra erant poma illa, quæ furati sumus, quoniam creatura tua erāt, pulcherrime omnium, Creator omnium, Deus bone, Deus summum bonum, & bonum verū meum, pulchra erant illa poma, sed non ipsa concupiuit anima mea miserabilis: erat enim mihi meliorum copia, illa autem decerpsi tantum, vt furarer, nam decerpta proieci, epulatus inde solam iniquitatē, qua lætabar fruens: nam & si quid illorum pomorum intrauit in os meum, condimentum cibi facinus erat, & nunc Domine Deus meus, quæro quid me in furto delectauerit, & ecce species nulla est, non dico sicut in æquitare, atque prudentia, sed neque sicut in mente hominis, atque memoria, & sensibus vegetante vita, neque sicut speciosa sunt sydera & decora locis suis, & terra & mare plena foetibus, qui succedunt nascendo decedentibus, non saltem vt est quædam defectiua species, & umbratica vitiis fallentibus: nam & superbia celsitudinem imitatur, cum tu sis super omnia Deus excelsus. Et ambitio quid nisi honores quærit & gloriam, cum tu sis præ cunctis honorandus vnus, & gloriosus in æternum? Et sæuitia potestatum timeri vult, quis autem timendus nisi vnus Deus, cuius potestati eripi, aut subtrahi quid potest? quando, aut vbi, aut quo, aut à quo potest? & blanditiæ lasciuientium amari volunt, sed neque blanditius est aliquid tua charitate, nec amatur quidquam salubrius. Illa præ cunctis formosa & luminosa veritas tua, & curiositas videtur affectare studium scientiæ, cum tu omnia summè noueris. Ignorantia quoque ipsa atque stultitia simplicitatis & innocentiae nomine tegitur, quia te simplicius quidquam non reperitur. Quid te autem innocentius? Quandoquidem opera tua malis inimica sunt, & ignauia quasi quietem appetit, quæ verò, quies certa præter Dominum? Luxuria satietatem, atque abundantiam se cupit vocari, tu autem es plenitudo, & indeficiens copia incorruptibilis suauitatis. Effusio liberalitatis obrendit umbram, sed bonorum omnium largitor effusissimus tu es. Auaritia multa possidere vult, & tu possides omnia. Inuidia de excellentia litigat, quid te excellentius? Ira vindictam quærit, te iustius quis vindicat? Timor insolita & repentina exhorrescit rebus quæ amantur aduersantia, dum præcauet securitati, tibi enim quid insolitum, quid repentinum? aut quis à te separat quod diligis, aut vbi nisi apud te firma securitas? Tristitia de rebus amissis tabescit quibus se oblectabat cupiditas, quia ita tibi nolle: sicut sibi auferri nihil potest, ita fornicatur anima cum auertitur abs te, & quærit extra te, ea quæ pura & liquida non inuenit nisi cum redit ad te, peruersæ te imitantur omnes, qui longè se à te faciunt, & extollunt se aduersum te, sed etiam si imitando indicant te Creatorem esse omnis creaturæ, & ideo non esse quo à te omni modo recedatur. Quid ergo in illò furto ego dilexi? & in quo Dominum meum vel vitiosè atque peruersè imitatus sum? An libuit facere contra legem saltem fallacia, quia potentatu non poteram, vt
mancam

maneam libertatem captiuius imitaretur faciendo impunè, quod non liceret tenebrosa omnipotentiae similitudine.]

Idem 12. de Ciuit. cap. 6. in finem. [Si enim (inquit) aliqui duo æqualiter affecti animo & corpore videant vnius corporis pulchritudinem, qua visa vnus eorum ad illicitè perfruendum moueatur, alter in voluntate pudica stabilis perseueret, quid putamus esse causæ, vt in illo fiat & in illo non fiat voluntas mala, quæ illam res effecit in quo facta est? neque enim pulchritudo illa corporis, nam eam non fecit in ambobus, quandoquidem amborum non dispariliter occurrit aspectibus, an verò intuentis causa est, cur non & illius? an verò animus cur non vtriusque? ambos enim & animo & corpore æqualiter affectos fuisse prædiximus, an dicendum est alterum eorum occulta maligni spiritus suggestionem tentatum, quasi non eidem suggestioni & qualicumque suasioni propria voluntate consenserit. Hanc igitur consensionem, hanc malam quam malè suadenti adhibuit voluntatem, quæ in eo fecerit res quærimus: nam vt hoc quoque impedimentum ab illa quæstione tollatur si eadem tentatione ambo tentemur, vt vnus ei cedat atque consentiat, alter idem qui fuerat perseueret, quid aliud apparet, nisi vnum voluisse, alterum noluisse à castitate deficere? Vnde, nisi propria voluntate, vbi eadem fuerat in vtroque animi & corporis affectio? Amborum oculis pariter visa est eadem pulchritudo, ambobus pariter institit occulta tentatio. Propriam igitur in vno eorum voluntatem malam quæ res fecerit scire volentibus, si bene intueantur, nihil occurrit: nisi enim dixerimus quod ipse causa fuerit, quid erat ipse ante voluntatem malam, nisi natura bona cuius auctor Deus, qui est incommutabile bonum. Qui ergo dicit eum qui consensit alius ad illicitè vtendum pulchro corpore quod videndum ambobus pariter afficit, cum ante illam visionem ac tentationem similes ambo animo & corpore fuerint, ipsum sibi fecisse voluntatem malam qui bonus vtique ante voluntatem malam fuerit, quærat cur ea fuerit vsus, quia natura est, an quia ex nihilo facta est, & inueniet voluntatem malam non ex eo esse incipere, quia natura est: nam si natura causa est malæ voluntatis, quid aliud cogimur dicere nisi à bono fieri malum? & à bono esse causam mali, si quidem à natura bona fit voluntas mala? quod vnde fieri potest, vt voluntas bona siue natura bona quamuis mutabilis ante quam habeat voluntatem malam, faciat aliquid mali, hoc est, ipsam voluntatem malam? Hæc ille.

Atque hæc Astrologorum præfagia ex constitutione corporum è stellis deducta, euidentissimæ vanitatis conuincunt. Si enim nulla est in temperamento, corporis causa appetitionum voluntatis, omnia autem quæ agimus voluntate imperante agimus, euauerunt omnes Mathematicorum prædictiones. Rectè quidem Carneades apud Tullium libro de fato, ne Apollinem quidem futura posse dicere, nisi ea quorum causas natura continet.] Quomodo igitur Astrologus spectans corporis temperamentum videre potest quid agitur animo? Quomodo in corporis constitutione vider ea quæ nullo temperamento continentur, sed liberis fiunt voluntatibus?

Sed audiamus M. Tull. libro de fato. [Similiter ad animorum motus voluntarios non est externa causa requirenda. Motus enim voluntarius eam naturam in se ipso continet, vt sit in nostra potestate, nobisque pareat, nec id

sine

sine causa: eius enim rei causa ipsa natura est.] Ex quo ediscere possunt Astrologi motum voluntatis non esse aliam causam, quàm ipsam voluntatem.

Frustra tentas certis prædictionum legibus lubricum voluntatis arbitrium deuincere: si enim voluntas suspicari posset à cœlo sibi retia intendi, ne viueret ad cœli præscriptum, toto impetu in aduersa prosiliret, quid vrges? Protei caput vertet se continuò in leonem, in aprum, in draconem, in ignem, in quercum, quid agitis, venaticanes post volubilem vulpem? voluit ac reuoluit illa pedes quò non putatis, rectà procurrat, flectit repentè in sinistram

latus, apparet subitò, præter spem delitescit, petit salebras, mæandros,

labyrinthos, Clusino Ægyptio Cretensi Lemnio, de quibus Plinius

lib. 36. c. 13. magis implicatos mutat subinde libera voluntas

appetitiones, & ne ad astrarum imperium reuocari

possit, vertit se in omnem
partem.

IN ASTROLOGOS CONIECTORES LIBER QVARTVS.

Quo Astrologia Astrologicis conclusionibus exagitur.

PROOEMIUM.

MAGNO illo consilio, quo Antiochus de inferendo Romanis bello cum suis ducibus egit, Hannibalis, qui ad eius fidem, ac præsidium post euerfas Carthaginis opes confugerat, una atque eadem sententia fuit, inquit Liuius. Decadis quartæ libro 4. ut in Italia bellum gereretur, Italiam, & commeatus, & militem præbituram externo hosti, si nihil ibi moueatur, liceatque populo Romano viribus, & copiis Italiam extra Italiam bellum gerere, neque Regem, neque gentem ullam parem Romanis esse, sibi centum rectas naues, 16. millia peditum, mille equites poposcit, ea se classe, primum Africam petiturum, magnopere confidere Carthaginenses ad rebellandum compelli posse; si illi cunctentur, se aliqua parte Italiam bellum excitaturum Romanis.

Atque hæc, quæ grauiter Hannibal orauit, certissimis antè fuerat expertus euentis. Primum namque bellum Punicum, quod longè ab Vrbe fuerat confectum, leuioribus Romanos, maximis Pœnos cladibus affixerat. At per initia secundi belli Punici, postquam suas Hannibal copias in Italiam traiecit, multis exercitibus, multis Con-

Z

sulibus

fulibus cæsis , cœperat res Romana ad extremum penè discrimen inclinare.

Quorsum ista inquires ? Aduersùs Astrologos huc vsque pugnauimus , nec , vt opinamur , infœliciter , longè tamen ab vrbe , atque arce Genethliaca per Medicorum , Philosophorùmque regiones vagati sumus , multas quidem ex horum castris auxiliares copias in hostem eduximus , quibus , licèt non inauspicatò dimicatum sit , & verò debellatam esse Genethliacam existimabunt non pauci. Verùm quoniam nondum cominus signa collata , nondum confertæ manus è propinquo , nondum irruptio facta in urbem , nondum perfractæ fores , nec demolitæ sunt arces ; periculum est , ne hostes inueteratam adhuc retineant opinionem de firmitate murorum , de vallorum præsiidiis , de opum amplitudine , de robore ciuium , de omni Genethliacæ gentis instrumento militari. Nunc in ipsam urbem arma ferenda sunt , in turres , in aggeres , in forum , in ærarium , in delubra ; flammis autem decertandum est , vt eorum castra tabulis , non saxis munita esse palàm appareat : euertendi recessus , ac latibula , ad quæ se recipere solent , cùm nostris armis vrgentur ; penetrandum ad ipsas secretiores tripodas , ex quibus oracula populis reddunt , vt artes omnes , fraudesque , ac doli , quibus hæc ars sustinetur , patecant , aperiendæ cortinæ , quas Genethliacæ obtendunt : aperienda arcana omnia , & mortalibus vniuersis exponenda ; ne quemquam in posterum imprudentem fallant. Minus hoc quàm cæteris libris laboris , ac studij erit ; aduersarij enim ipsi nobis militabunt ; ipsi ferent arma aduersùs Astrologiam , ipsi in Genethliacas vineas plateasque agent : ipsi ministrabunt tela ; quibus hæc bellua confodiatur ; Cardanus contendet cum Ptolemæo de motu Solis , de anni longitudine , de motu

Lunæ , grauissimisque Astrologiæ principiis ; cum Cardano decertabit Bellantius ; cum Bellantio Gauxius , duces cum ducibus concurrent , nobis etiam cessantibus conficietur bellum , de-

lucescet veritas.

* * *

CAPVT

CAPVT PRIMVM,

Quæ sint Astrologiæ firmamenta.

H VIVS disciplinæ firmamenta primaria duo sunt, experimentum, & ratio. Et quanquã rationibus Astrologi confidunt parum, gloriantur tamen insolenter experimentis. Quare, vt iugulum causæ peratur, ab his ducemus initium quorum examen anceps sanè, & lubricum videtur; propterea quod aduersis vtrunque certatur exéplis. Proferunt Astrologi, Cardanus in primis, exempla non pauca verarum prædictionum, quæ & præscis experimentis fidem conciliant, & in posterũ bene prædicendi spem faciunt. Nos vicissim obicimus innumerabilium rerum euentus longè alios ab eo, quod Astrologi præsignificauerunt, vt prorsus apud Cardanum ad libr. 1. Ptolemæi de Iudiciis, t. 13. Ioannes Marlianus acerrimi vir iudicij asseuerare non dubitarit, cum, qui diuinare velit, oportere contraria prædicere iis, quæ aut pollicentur, aut minantur Astrologi. [Quàm multa (inquit Tullius lib. 2. de Diuinatione) ego Pompeio, quàm multa Crasso, quàm multa huic ipsi Cæsari à Chaldaeis dicta memini. Neminem eorum nisi senectute, nisi domi, nisi cum claritate esse moriturum? vt mihi permirum videatur, quemquam exstare qui etiam nunc credat iis, quorum prædicta quotidie videat re, & euentis refelli. Itaque cum aliqua veræ, innumera falsæ diuinationis exempla proferantur, vtriusque causas querere solent; qui Genethliaca tractant, & Astrologi quidem veras prædictiones proficisci putant, ex suæ artis, & dogmatum veritate; falsas verò non ex artis vitio, sed ex incuria, vel imperitia artificum, hoc est, Astrologorum, qui quoniam paucissimi sunt, quales oportet esse, idcirco infamia ars ipsa apud multos laborat, creberrimique illi obiciuntur errores. Alij contra Astrologorum ignauiam, & inscitiam, & agnoscunt, & confitentur, sed addunt præterea artem ipsam inanem esse, nec vllis constare posse præceptis. Horum nos sententiæ euidentissima veritate coacti subscribimus; nihil enim in tota hac arte inuenimus, quod non sit commentitium, & pro arbitrio confictum. Quare ostendendum est, nulla esse huius artis satis præuisa, aut explorata principia, sed diligentissimum quemque Astrologorum, & artis obseruantissimum oportere labi & decipi vt plurimum. Si quando verò (quod raro contingit) ad veritatem dirigat, id referendum esse ad humanas coniecturas, ad fortuitum aliquem euentum (nam & cingari multa inter quæ mentiuntur aliquid, diuinant) ad malorum demonum occultiores afflatum, ad eorum vafum fallaxque ingenium. Totus igitur huius causæ status positus est in præuestigandis causis cur Astrologi bene nonnumquam, perperam verò quotidie prædicant, cuius rei duas esse causas ostendemus, Astrologorum imperitiam, Astrologiæ vanitatem.

CAPVT SECVNDVM.

Astrologorum imperitia.

ET Astrologorum quidem imperitia, non ab aliis quam ab Astrologis ipsis discere volumus; sanè vnaquæque disciplina rudes aliquos, & imperitos alumnos patitur, ipsa tamen apud ingenio præstantes, & solertes suâ retinet dignitatem. Non fuerunt Philosophiæ probro Bernardini Thelesij deliramenta, quia illa in Aristotelis libris omnibus ornamentis splendescit; at Astrologiæ magistri, qui sunt, & familias ducunt, ipsorum etiam Astrologorum testimonio, grauissimis tenentur erroribus. Et in leuioribus quibusdam decipi nonnunquam, humanæ est imbecillitatis, at si probatum fuerit, Astrologorum principes & antesignanos in primis ipsis principiis, è quibus omnis Genethliacæ disciplinæ ratio penderet, longius aberrasse à vero, non solum declarata fuerit Astrologorum incuria, & væcordia, sed ipsius etiam Astrologiæ vanitas. At vnde sumemus tãtæ rei principium? Ab ipso Astrologiæ exordio. A Chaldeis igitur, & Aegyptiis ad reliquas gentes Astrologiam defluxisse omnibus compertum, & exploratum est. Chaldaeos verò, & Aegyptios in obseruatione stellarum, in metiendis earum motibus, in dispositione tabularum, in constituendo omni spatio, aliisque pluribus, quibus præfensionibus Astrologiæ, & experimenta quæ hanc artem pepererunt innituntur, deceptos esse, & Ptolemæus, & Albumazar, & Alchibitius, & Cardanus & Alphonsina tabulæ, & Astrologorum natio vniuersa, & recipit, & profiteretur. Ab his quot profeminari postea fuerint errores, difficile est allequi coniectura. Astrologi omnes Principe Claudio Ptolemæo Alexandrino gloriantur, eique Astrologiâ ipsam acceptam referunt, quem lapsus sapius constat, & circa Astrologiæ principia, quibus Genethliaca omnis disciplina continetur, deerrasse in confesso est; nam permutatione absurdum auctore Cardano Sect. 1. Aphor. 37. Regna & regiones, & religiones mutantur. Errores Ptolemæi de Solis abside describit idem Cardanus lib. de restitutione temporum, & motuum cælestium cap. 6. Præterea Astrologiam constare scientia motuum cælestium exquisita, vt docet idem Card. sect. 1. Aph. 33. at errationes manifestas Ptolemæi circa motum Lunæ, Martis, Saturni, leges apud Card. lib. de rest. temporum & motuum, c. 7. & 8. vt mirum omnino sit, esse vllum Astrologorum, qui Astrologicas sanctiones, & præcepta veterum experimentis confirmata esse allerat; cum constet veterum obseruationes longe diuersas esse ab iis, quæ nunc emendato syderum cursu sub alia astrorum constitutione contingunt.

Denique sect. 1. Aphor. 71. hæc de Ptolemæo habet Card. [Quatuor sunt ex quibus contingit errare, falsa ratio, falsa computatio, falsa obseruatio, falsa temporum enumeratio, his duobus vltimis Ptolemæus errauit, aut altero eorum.]

Proximum à Ptolemæo locum apud Astrologos obtinuit Albumazar, qui familiam ducit non solum inter Arabes, sed inter Latinos etiam, quippe qui & magnarum reuolutionum auctor fuit de quibus infra, & primus Saturnias reuolu

reuelationes inuenit, multaque alia addidit, quibus labantem Genethliacam sustinuit, quemque ipsi Ptolemæo prælatum suo tempore scribit Albertus Pighius Campensis Astrologus Parisiensis in Astrologica defensione aduersus Gasparum Laerth. Physicum Antuerpiensem, aliisque sui temporis Astrologos, qui ex concursu omnium planetarum in Piscibus futuro anno Domini, 1524. vniuersalem totius orbis alluuiionem minabantur mortalibus.

Albumazaris autem grauissimos errores describit idem Albertus loco citato, his verbis: [Vt paulò (inquit) euidentius faciamus, quàm ingeniosè hi astrologentur, qui per magnos hos orbes nobis prædicere conantur euentus mundanos, paulò altius exordiendum est. Finxerunt quemlibet ex planetis, & vnumquodque item signorum mundi imperium tenere annis 360. quibus exactis nouum aiunt incipere orbem magnum cui, & planeta priori proximus, & signum quod deinceps hæret signo priori, pariter præsumunt, atque ita qualis prædominantis syderis, atque signi natura est, talia euenire in eo annorum spatio, quamquam nemo ex his ita deliret, vt particulares euentus, & maximè, quæ per singulos dies fiunt, æreas mutationes putet ex his orbibus pendere. Sed hæc quàm fabulosa, quàm obtusissimis etiam ingeniis conficta, ex eo patet, &c.] Iulium quoque Firmicum, qui Genethliacam disciplinam octo libris complexus est, fabulari scribit Card. lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 6. quod est de significatis reuelationum, & modo iudicandi ex propria sententia, & lib. de restitutione temporum, & motuum cœlestium, capit. 11. Firmicum allucinatum esse grauissimè confirmat.

Idem ad lib. 1. Ptol. t. 14. cum reprehendisset Astrologos, qui ex leuissimis signis captant euentuum coniecturas, quod familiarissimum (inquit) est Iulio Firmico; is enim ex minimis causis, atque configurationibus, puta accessu Lunæ plenæ luminis, ad Iouem, Prouincias, & administrationes, Regna etiam decernit nescio an impudentius, an stolidius.] Hæc ille. Et verò digna est Astrologo commendario, neque vnquam Cardanus præclarius.

Ipsam denique Cardanum, qui Astrologia reparator, & amplificator haberi vult lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 26. lib. de reuelationibus, cap. 1. ad prima principia artis offendisse contendunt alij ferè omnes. Ipse verò obscurè prodit incitiam suam, libr. centum geniturarum, genit. 19. qui in suo horoscopo triginta annis se laborasse ait; ibidem titulo de parentibus hanc artem à nemine cumulatè tradi, à nemine addidit pro dignitate scribit, libr. de Iudiciis geniturarum, capit. 21. nullam docet esse vim eclipsis vel Solis, vel Lunæ. Albertus Pighius Campensis in apologia illa Astrologica aduersus suæ ætatis Genethliacos p. 2. docet defectiones Solares, & Lunares principes exercere vires in res inferiores, idque grauissimo Ptolemæi libro 2. Apotelesmatum cap. 4. testimonio confirmat, cuius hæc sunt verba. [Sol, & Luna rehus inferioribus præsident, & cæterorum ubi principes habentur, suntque totius operis etiam causæ, veluti, & prædominij stellarum, & prædominantium, tum fortitudinis, tum imbecillitatis, &c.] Sed ad intelligendum huius vixi peritiam satis fuerit legere quæ libr. de restitutione temporum, & motuum cœlestium cap. 11. scribit: [Honores (inquit) & diuitias, & quodcumque labile est, & vna hora abduci potest, hominibus quidem non parum patiunt admirationem, verùm causas vix vllas habent cœlestes; nisi maxima hæc sint, & incomparabilia. Quamobrem

si de euentibus fortunæ quis iudicauerit ex genitura tantum, non secus ac sortilegus ex interrogatione pronuntiabit, &c.] Idem verò libro de genituris, cap. 1. nihil frequentius, aut magis affirmatè ex stellis pollicetur quàm opes, & honores: & cap. 10. eiusdem libri, totus est in opibus, & diuitiis prædicendis, sed infcitiam Cardani quadringentis & ampliùs exercitationibus complexus est Iulius Cæsar Scaliger.

Sed vtinam paucorum hic morbus esset: Vtinam non esset ex epidemiis, & popularibus. Cardanus sanè Astrologiæ patronus sect. 3. Aphor. 155. [Astrologi (inquit) vt diuinatorès, pessimi homines sunt, deceptores, ac malorum morum; philosophi naturales, veritatis studiosi, ac probi, ob hæc Astrologus tantum verax est, ac probus, quantum in sua diuinatione adhæret principiis Philosophiæ naturalis.] Et libro de restitutione temporum, & motuum cœlestium cap. 11. omnes qui ante se hanc artem exercuere, maxima stellarum fixarum infcitia laborasse ait; & cap. 9. & 10. veterum omnium infcitiam castigat, quos Lunæ, Saturni, Martis motus transuersos egit, & lib. de Iudiciis, cap. 27. Antiquitatis omnis terminos refellit fingitque nouos. Quæ libro de reuolutionibus tradidit tanti ait esse momenti, vt sine illis nihil possit ex genituris sumi coniecturæ, ea verò à se reperta, & obseruata, antiquis fuisse ignorata penitus. Idem sect. 1. Aphor. 33. [Manifestum (inquit) est Astrologiam consistere ex scientia motuum exquisita, & naturali philosophia, quorum neutrum cum plerique habeant, & vtrumque ante hæc nemo habuerit, nihil mirum est, infamiam arti prædecessores nostros addidisse.] O magnum testimonium! Ante Cardani ergo tempora nulla fuit Astrologia, sed si quæ fuit, mentita quædam larua fuit, non fuit vera Astrologia, & affirmant adhuc artem hanc quamvis rationibus parum firma sit, vetustate tamen, & diuturnis experimentis esse robustam. Rursus idem libro de Iudiciis geniturarum, capite vigesimosexto. [Ex hoc patet causa cur ante nos nemo de his quidquam rectè pronunciauit, est enim res laboriosa valde, & ipsi volunt leui labore rem ingentem perficere. Ex hoc etiam patet causa, cur tot inuenerint nugas, partes, facies, nouenarias, quia non poterant tot rebus, quæ homini eueniunt, situ solum septem planetarum satisfacere; vnde hæc figmenta inuenerunt, &c.] Vnde nosti, Cardane, hæc solum esse conficta, non ea etiam, quæ ipse capite sexto tradis ex propria sententia, quæque libro toto de reuolutionibus, cum magna causarum inopia laborares, primus inuenisti? Vnde nosti commentitias esse partes, facies, nouentitias, domos cœlestes, stellarum gaudia, familiaritates, domicilia, ducatus, fines, & terminos, antisclia, auditum, quibus vniuersa Astrologia referta est non esse somniantium ludibria? Denique sect. 4. Aphorism. 141. [Causa autem (inquit) quòd mille nugas inuenerint Ptolemæo posteriores, fixas autem reliquerint fuit, quòd plurimi ex his ex Grammatica translati, artem penitus ignorauerunt, vt Firmicus, Albumazar, Albubater, Bonatus, atque Pontanus, &c.] & Aphorism. 145. [Antiqui (ait) huius artis scriptores adeò opinanter, ac ludibrio artem hanc tractauerunt, vt in eorum libris exempla inuenias, quæ syderum lex non admittit, vnde non solum illos fugere decet, sed qui eorum libris inani se fingunt, artem ignorant, & plerique eorum sycophantæ sunt.] Hæc Cardanus de veterum Astrologia, de Astrologis sui temporis, ita scribit Albertus Pighius libro suprâ citato parte prima initio. [Vt quàm breuissimè ostendamus (inquit) quæ sunt in dies annorum

prognō

prognostica minime Astrologica esse, sed merissimas esse nugas, operapretium erit venire ad fundamenta eorumdem, ut cum ea monstraerimus inania esse, nec Astrologiam quidquam in eis recognoscere, de suo commonstratum sit id quod proposuimus. Inuenimus itaque vulgatam horum omnium prognosticantium viam esse ex cœli themate in Solis interitu in punctum verni æquinoctij, quod esse autumat, cum Sol numeratur in tabulis in principio Arietis, hinc anni dominium constituunt, qui in themate vires obtinet pollentiores: hinc bella: hinc paces prædicunt: hinc caritatem rerum omnium, fertilitates, pestes atque infirmitates, tam horrendas nobis comminantur ex statu videlicet domini anni, & planetaꝝ in ea cœlesti figura, & in omnibus his supponunt semper deuolutionem magnorum orbium, Saturnias deuolutiones, directiones, perfectionesque à minimis, mediisque coniunctionibus. Hæc trita est via, & Albumazaris, cæterorumque Punicorum doctrina, quorum fabulis omnes hi ad vnum sunt instituti, quorum vnus ex his, cuius nomen est apud Gallos celebre, & primus, præcipuusque Astrologus habetur Gaspar Laeth Physicus Antuerpiensis, in huius anni 1519. prognostico, quod ex more edidit, vulgatam hanc viam, quam in omnium præcedentium annorum prædictionibus securus est prætermittens, veluti conscius falsitatis earum omnium, aut quia nouum aliquid afferre voluit, quo à cæterorum prognosticis sua internoscerentur; tantus enim est numerus istorum diuinaculorum. Præcipuum fundamentum, & rationem ferè totam prædictionum suarum ab orbibus magnis deducit, &c.]

Et paulò infra: [Ut itaque (inquit) paulò euidentius faciamus, quàm ingeniosè hi astrologentur, qui per magnos hos orbis nobis prædicere conantur euentus mundanos, paulò altiùs exordiendum est. Finxerunt quemlibet ex planetis, & vnumquodque item signorum, mundi imperiũ obtinere annis 360. quibus exactis, tunc nouum incipere orbem magnum, cui & planeta priori proximus, & signum quod deinceps hæret signo priori pariter præsumt, atque ita qualis dominantis syderis, atque signi natura est, talia euenire in eo annorum spatio, quamquam nemo ex his adedò deliret; ut particularis euentus, & maximè, quæ per singulos dies fiunt, aëreas mutationes, putet ab his arboribus pendere, nisi Gaspar ille, qui his suis ineptiis prolixiùs me agere de his magnis arboribus coëgit: Dicunt insuper cœpisse nouum orbem magnum, quo tempore ea fuit Saturni, Iouisque coniunctio, quæ cataclysmum præcessit annis, ut aiunt, 279. huic autem orbi præfuisse ex planetis Saturnum, ex signis Cancrum, & ab eo veluti supputationis cardine magnos orbis ad nos vsque reuoluunt, sed hæc quàm sanè mendacia, quàm fabulosa, quàm obtrusissimis etiam ingeniis conficta ex eo patet, &c.]

Hæc Albertus Pighius de incitia Astrologorum sui temporis, cui licuit, & integrum librum edere de ignorantia, & erroribus Astrologorum, quos etiam ex Alphonsenarum tabularum principiis ostendit in temporibus æquinoctiorum vernorum, & solstitiorum, plus quàm quinque diebus aberrare. Sed foelicior hac in re fuit Gaspar Laeth, qui deprehendit Astrologum quemdam duobus mensibus, & vno die in hyberno solstitio assignando decrasse. Sed quid Ptolemæus de suæ ætatis Genethliticis li. i. & Iudiciis, c. 2. dicat, audiamus. [Primum quidem (inquit) intelligendũ, multa errata eorum, qui parũ accuratè in re magnæ, & multiplicis considerationis versentur, derogare

gare fidem scientiæ, & facere, ut fortuita videantur etiam quæ veritatē complectuntur. Quod rectè sit; nam hæc imbecillitas non est artis, sed professorum. Præterea bona pars quæstus causa huius scientiæ nomen, & dignitatem, alij artibus vaticinatricibus prætereundē consuevere, qui, cum fidem apud vulgus inuenerint, illis quidem imponunt, cum videantur prædicere plurima, atque ea quoque, quibus nulla naturalis ratio subsit. Si hæc à Pico Mirandulano Astrologiæ osore, vel à Sexto Empirico scientiarum hoste diceretur iure hæc ars odium testium, & infestum animum exciperet. Nunc verò cum Astrologi ipsi Astrologorum imperitiam testatam faciant, quo tandem malo nostro fato adhuc eos consulimus, eorum vaticiniis habemus fidem, pretio mereamur mendacia.]

Audiamus quibus instructum oporteat esse præsidii Astrologum, ne diuinet in incertum; inde enim planum fiet, nullum esse Astrologum, qui suæ artis inscitia non laboret. [Oportet (inquit Cardanus libr. 1. Ptolemæus de Iudiciis, tit. 13.) eum, qui vult hanc artem profiteri cum honore, & laude, ut has omnes condiciones habeat. Prima, ut sit valde ingeniosus; Secunda, ut sit valde memor: Tertia, ut sit prudens, & boni iudicij; Quarta, ut veritatem omnibus aliis præponat: Quinta, ut sit bonus Dialecticus: Sexta, ut sit bonus Philosophus naturalis: Septima, ut optimè polleat astrorum scientiam, quæ motus, & loca docet eorum: Octaua, ut sit bonus arithmeticus: Nona, ut clarissimos sui temporis viros audierit, & qui experimenta artis de se egregia, & admiranda dederint, similiter, ut operam iis libris dederit, qui à clarissimis eius artis auctoribus conscripti fuerunt: Decima, ut sit assiduus in laboribus, & studiis, atque illi arti fermè totus intentus: Vndecima, ut diu, ac longo tempore operam dederit ipsi arti, multaque per se experimenta collegerit: Duodecima, ut agriculturæ, nauticæ, militaris, ac medicinæ artis, tum situs locorum habitus hominum, morum illius regionis, legum & religionis, consuetudinisque ventorum, & generaliter omnium rerum quamdam habeat mediocrem cognitionem; nam si architecto hæc necessaria sunt, teste Vitruuio, qui de Solis ædificiis tractat, & quæ tractat sub sensibus habent, quid de Astrologo dicendum est, cuius contemplatio est de omnibus absque sensus auxilio? itaque quantum, & qualiter peccent, qui hanc artem tractant, & quàm pauci sint ad illam idonei, manifestum esse existimo, &c.] Ecce quot, & quanta in Astrologo requirit Cardanus, quæ cum in nullo reperiantur omnia, ut idem testatur, omne Astrologorum genus magna artis suæ imperitia laboret necesse est.

Magis adhuc declarat Astrologorum inscitiam Cardanus eodem libro 1. Ptolemæi de Iudiciis, tex. 14. [Similem (inquit) hunc errorem præcedenti docet Ptolemæus ex hoc, quod artificis errores in artem reici non debent, verum dissimilem, quia præcedens error ad negligentiam, aut naturæ defectum pertinet; hic verò ad mores: nam lucri causa alias artes malas tractando, illas Astrologiæ velamine muniunt, quemadmodum Geomantici, qui primam figuram certo Signo tribuunt, ut gratia exempli, minori fortunæ Taurum, atque inde secundæ Geminos, atque tertiæ Cancrum, & ita vsque ad duodecimam figuram, & similiter Planetas eis adscribunt impudentissimo mendacio; alij verò, quod natus sit in die Martis, vel Mercurij, Luna quinta, vel sexta, mense Octobri, gratia

gratia exempli, fabulosam texentes historiam de futuris; artem naturalem, & egregiam infamem reddunt; quidam nomen proprium, & matris in numeros digerunt, & numeris Planetas, & Signa adscribunt, mendacijs absurdis artem vituperantes; sunt & qui, cum non sint Mathematici, videri volunt, lucrique sapiditate artem profitentur, quam vix à limine salutarunt, velut de illo refert Haly, qui, quod vellet egregius Astrologus videri, dixit se mirari, quod cor Leonis (stella hæc est egregia Signiferi) ad quintamdecimam partem Leonis peruenerit, quod mundus conflagraret, stultissimam hanc vocem audiens quispian, ab eo, quem peritissimum in arte iudicat, præsertim cum eo tempore, quo fortè fortuna maximè sæuit hyems, quis (inquit) non irrideat meritò artis tam egregia, & præclara iudicia? Neque id rarò euenit, vt rectè Petrus Aretinus scurra famosissimus, dixerit, Astrologos pulchrè prædixisse diuuium anno 1524. mense Febuario, quo mense nullus vnquam ferentior extiterit: neque enim Februarius eo anno pluuias dedit, vel etiam saltem nebulas, cum soleat reliquis annis pluuiosus mensis esse, atque id egregium vaticinium, è sex errantium syderum concursu (omnibus quippe, præter Lunam, quod mirum est, in Piscibus existentibus) ortum habuit. Tertium genus est eorum, qui, quæ præstari non possunt arte, per artem pollicentur, vnde ridiculi cum euadant, ipsi arti infaniam tribuunt; veluti de quodam recitat Haly, qui in Marte secundo loco, volebat propriarum vestium furtum significari; cum neque hoc de furtis propriarum vestium ab Astrologo possit prædici, quippe nimis singulare est, nec si possit prædici ex tam generali causa prædicere licebit. Igitur hæc supra artem sunt, quæ tamen lucri causa illi præstare pollicentur. Quartum genus est eorum, qui ob eiusdem lucri cupiditatem res inanes confinxerunt, vt partes, & gradus debilitatis, & putei, aliæque multa, quæ non solum ab Arabibus, verum neque à Galdone Benato, atque conditoribus Ephemeridarum descripta sunt, atque his, & huiusmodi rationibus interrogationes, atque electiones finxerunt, quibus pecunias corraderent. Vnde rectè existima, lector, qualem risum mouerint, qui vendita electione infelicissimum illi exitum pepererunt, cum multi in eadem causa, nullo vtentes Astrologico consilio, foelicissimè rem peragant, atque, vt ex multis vnum euidentis, atque præclari exitus exemplum referam hominis à me cogniti. Fuerat Princeps Mediolanensis prouinciæ, Ludouicus Sfortia, qui quæstuosum Astrologum, qui nihil minùs, quàm Astrologiam sciret (erat enim ex iis, quos merito Ptolemæus hinc suggillat) aleret, eumque ditauerat egregiè centum, atque plus magnis auri talentis, ab hoc pro tanta mercede tempus pro vnoquoque negotio inchoando præscribebatur, adeo ridiculè, vt sapientissimus aliqui Princeps cogeretur tempestatibus maximis equum conscendere, totamque aulicam cohortem, & stipatores per medios imbres, per cœnum, atque lutum, tamquam hostes vel insequuturus, vel fugaturus, deducere: nescio an Astrologi amentia, an ambitione summa, an potius irrisione, vt qui Principi ipsi talibus commentis per flagitium illuderet. Atque ei, quod nullis aliis prouinciæ nostræ Principibus euenit, vt Regno ab inimico Rege spoliatus, & captus, miserè vitam in carceribus, etià colapho accepto, & in clatrata ferrea dormiens, finierit. Vnaquæque enim ars quanto nobilior est, tanto est perniciosa, si per sycophantos administretur. Quid enim sanctius Religione? Quid iniquius perditio Sacerdote? Quid melius Iurisprudencia? Quid deterius improbo Iuriconsulto? Medicina

utillissima est humano generi; venefici & ipsi titulo sanctissimæ artis, pessima admittunt flagitia. Sextum genus hominum, qui eadem causa peccant, eorum est, qui seruientes Principibus, magnis viris, ut pecuniam extorqueant, leuissima quæque, & quæ nullius propè sunt momenti, felicitatis indicia pro maximis, & securissimis ducunt, quod familiarissimum est Iulio Firmico: is enim ex maximis causis, atque configurationibus, putà accessione Lunæ plenæ luminis ad Iouem, Prouincias, & administrationes, & Regna decernit, nescio an impudentius, an stolidius; cum multi talem habentes configurationem vomere terram vertant, aut in parua nauicula operam menstruam aliis locent. Ptolemæus tamen primi generis tantam meminit, tamquam notissimi, & cuius medio cum causa, ut dictum est, nota sit, atque eundem scilicet lucrum alia membra nota fiant, &c.]

Denique nullum omnino existere posse, qui hanc artem vel cumulatè tradere, vel planè addiscere queat, testatur Cardanus lib. de genituris. [Ideò scias, (inquit) lector, quòd hæc sola ars est adeò sublimis, quòd, ut illa gemmariorum nunquam planè tradi potest, sed præter ea, quæ scribuntur in hoc libro, indiget homo singulari quodam lumine, magna, & longa experientia, animo veritatis studiosissimo.] Quid alios desideramus testes? Ipsi Astrologorum Principes, & Antistites suæ diffidunt arti, eiúsque profitentur imbecillitatem, noua quotidie condunt præcepta, nouas tradunt obseruationes, damnatis prioribus iam, & receptis, nouos condunt canones, & leges, veterum improbatis placitis, & iactant omnia experimentis esse comprobata. Itaque constitutissimum sit Astrologorum partem maximam esse suæ artis ignaram, immò omnes incredibili quadam rerum maximarum imperitia laborare, nihilque habere aliud venale, nisi impudentissima mendacia, neque id ætatis nostræ virium esse, sed omnium temporum, nec vulgi solius, sed Antistitem etiam Astrologiæ: nullus enim Astrologorum est, qui Astrologis sui sæculi non obiiciat otium, oscitantiam, inertiam, ignauiam, adulationem, quæstus cupiditatem. Id facit Ptolemæus, ut vidimus: id facit Iulius Firmicus: id facit Bellantius lib. 1. Apologet. aduersus Picum Mirandulanum: id facit Bonatus passim: id facit Albertus Pighius: id facit Cardanus: id facit Augustinus Niphus: id facit Gauricus: id facit Cyprianus Leouitius: id facit Hieron. Volphius lib. de Astrologiæ vsu: id facit Pontanus: id facit Iunctinus: quibus de se quoque ipsi, dum vniuersè loquuntur, testimonium ferentibus denegare fidem non possumus.

CAPVT TERTIVM.

Astrologorum fraudes.

GENETHLIACI omnes non vulgò solum, sed probis etiam viris malè audiunt, vel quòd inanem, & temerariam profitentur scientiam, vel quòd mala fide, quod artis suæ est exercent: id quod Ptolemæus libro 1. cap. 2. obiicit Astrologis sui sæculi: aliique in aliis suæ ætatis Genethliacis notarunt: vel quòd inanem, & futilem doctrinam mendaciis, & fraudibus, quibus rudiorum ingenijs ludiscantur, sustineant; & sanè non bona fide Astrologos agere declarant abundè, quæ ex superiori capite ex eorum libris descri-

descripsimus; subiiciemus tamen adhuc pauca quædam, quæ fraudulentum horum hominum ingenium ponant ante oculos.

Et ut vnus omnium fraudes declaret Iulius Firmicus, is, cum rerum omnium sublunarium, cum omnium humanarum actionum, cum totius vitæ nostræ rationes deducat à stellis, de Imperatoris tamen vita, de Reipublicæ statu, à quibus Astrologorum fraudes iustas pœnas timere sibi possunt, nihil è cælo pronunciari posse affirmat. An non idem est Imperatoris, ceterorum hominum ortus, & natiuitatis ratio? an non iisdem constant causis, & principiis? non iisdem vtuntur alimentis, & voluptatibus? Quid si quis humili loco natus ad imperium peruenit? Quod de Iustino Iustiniani Imperatoris affini, aliisque multis legimus; desinent alia ius in illum exercere? [Caue (inquit lib. 2. cap. ult.) ne quando de statu Reipublicæ, vel de vita Romani Imperatoris aliquid interroganti respondeas: non enim oportet, nec licet, ut de statu Reipublicæ aliquid nefaria curiositate dicamus; sed & sceleratus, atque omni animaduersione dignus est, si quis interrogatus de fato dixerit Imperatoris; quia nec dicere poteris de eo aliquid, nec inuenire: scire enim te conuenit, quod haruspices quotiescumque à priuatis interrogati de statu Imperatoris fuerint, & quærenti respondere voluerint, exta semper, quæ fuerint destinata, ac venarum ordines, inuoluta confusione turbent; sed nec aliquis Mathematicus verum aliquid de fato Imperatoris definire potuit. Solus enim Imperator non stellarum subiacer cursibus, & solus est, in cuius fato stellæ decernendi non habent potestatem: cum enim sit totius orbis dominus, fatum eius Dei summi iudicio gubernatur; & quia totius orbis terrarum spatium subiacer Imperatoris potestati, etiam ipse in eorum deorum numero constitutus est, quem facienda, & conseruanda omnia diuinitas statuit principalis. Hæc ratio, & haruspices turbat quodcumque ab iis interrogatum fuerit numinum, quia minoris est potestatis, maioris potestatis, quæ est in Imperatore, non poterit explicare substantiam: cui enim omnia ingenia, omnes ordines, omnes diuites, omnes nobiles, omnes honores, omnes seruiunt potestates, diuini Numinis, & immortalis sortitus licentiæ potestatem in principalibus ordinibus collocatur. Quare quicumque de Imperatore aliquid quæsierit, nolo ut eum truci, ac seuera responsione conturbes, sed eorum docili sermone persuade, quod nullus possit de vita Imperatoris aliquid inuenire, ut persuasionibus tuis monitus cœptum furorem temeritatis, correcto mentis errore, deponat.]

Et hîc multa despicienda sunt, adulatorium dedecus, multiplex mendacium, fraudulentum ingenium, meretricia impudentia, publicæ potestatis timor, concupiscentiæ ludibria, venale vaticinium, artis improbitas, disciplina Principibus immissa, Reipublicæ perniciosâ, in qua si quid contineretur verî, ac solidi, si quæ essent futurorum præfensiones, si non esset planè conficta, & tota commentitia, Imperatoribus illa in primis deseruire deberet, & Reipublicæ: præuisione enim futurorum maxime iuaret Imperij administrationem, & regimen, ut nullum possit esse aut maius, aut firmitus argumentum vanitatis huius artis, quàm quod in administratione Reipublicæ, in qua præcipue eius partes esse deberent, nullum habet locum: non enim alia de causa vetant quidquam de Imperatore ex huius artis præscripto pronunciari, nisi quia sibi conscij sunt ficticiæ artis, & suarum in prædicendo fraudum, ac mendaciorum; timéntque iure, ne non liceat Imperatoribus, ac Reipublicæ, sicut priuatis hominibus,

A 2 2 impund

impunè mentiri ; cuius rei testem locupletem habemus Cardanum initio centum geniturarum : [Nullus Astrologorum est, qui Astrologos non accuset, quòd lucri cupiditate, non ex fide, tractent ea, quæ artis sunt, doceantque illos alienis potius oculis, quàm Genethliacis libris incubare.]

Hieronymus Cardanus, vir in Astrologia Princeps, interrogatus de Edoardi VI. Anglorum Regis genitura, his verbis respondit : [Vita debilis omnino erit: nam luminaria infra terram sunt, & Venus, quæ in ascendente est, infœlix est. Ascendens ad Saturnum peruenit in annis 23. mensibus 9. diebus 22. & tunc animi, & corporis languorem patietur. Saturnus quoque ad Martis sextilem in annis 34. mens. 5. diebus 20. & significat morbum in cute, & febrem leuem. Sed & ad Lunæ quadratum in annis 55. mens. 3. diebus 17. post quod tempus diuersis conflabitur morbis, & erit mors cum sanguinis profluuiio, & feruore maximo.]

Cæterum Edoardo mortuo ætatis suæ anno 16. enimverò fraudes, & imposturæ Cardani enituère, quare ut existimationi consuleret suæ, Epignosticon edidit de vita Edoardi VI. Regis Anglorum, quo ostendit ex astrorum constitutione, & decretis illi migrandum necessariò è vita fuisse anno ætatis 15. mens. 8. diebus 28. scilicet anno Domini 1553. die 6. Iulij. Sic ludunt Astrologi, nobisque illudunt.

Quibus fraudibus vsus sit Paris Ceresarius, magni nominis Astrologus, in celeberrimo vaticinio de Pauli III. Pontificatu, scribit Cardanus lib. 3. Quadripartiti, cap. 14. & Sixtus ab Hemminga lib. Astrologiæ refutata, genitura 8.

CAPVT QVARTVM.

Astrologica obseruationes ridicula.

NUMERABILIVM annorum obseruationibus artem hanc collectam, & infinitis propemodum experimentis tempore immenso comprobatam fuisse, scribunt Astrologi, & à Chaldæis præsertim, & Ægyptiis obseruata, & significatione euentus animaduersa, & notata: in patentibus enim campis, cum stellarum motus, vias, dissensiones, & coetus commodè viderent, & iisdem Signis antegressis easdem res, & eodem modo euenire animaduertent, artem effecerunt.

Non erit igitur iniucundum, quæ de huius disciplinæ ortu scribuntur ridicula, hoc loco percellere ; ita autem artem hanc à Chaldæis notatam tradit Sextus Empyricus lib. 1. contra Mathematicos, cap. 21. [Noctu (inquit) sedebat Chaldæus in alto aliquo promontorio stellas spectans, alius autem affidebat parturienti, donec peperisset ; cum primum autem peperisset, id significabat magistro, qui erat in promontorio. Is autem cum audisset, obseruabat ipse quoque Signum, quod oriebatur, tamquam horoscopum, interdum autem attendebat horoscopus, & motus Solis.]

Rursus infra : [Quando dicunt (inquit) quòd qui parturienti affidet, disco partum significat Chaldæo aspicienti stellas in promontorio, & ille cælum aspiciens obseruat Signum, quod oritur ; primum quidem eis ostendemus, quòd cum partus non sit definitus, sicut paulò antè monstrauiamus, nec facile sit cum disco

disco significare. Deinde, esto posse comprehendere partem, non tamen eius tempus potest perfecte adnotari; accidit enim ut disci sonitus, qui potest longiori tempore sensui distribui, moueatur ad promontorium, signum autem est huius id, quod cernitur in his, qui ligna secant in montibus; nam satis longo tempore postquam inflata est securis, exauditur ictus vocis, ut qui longiori tempore veniat ad eum, qui audit; propterea non possunt Chaldaei perfecte sumere tempus signi exorientis, quod est horoscopus. Præterea non solum post partum transit multum temporis, in quo emittitur sonus ab eo, qui affidet parturienti ad eum; qui aspicit stellas, sed etiam interim dum sursum aspicit, & considerans examinat in quo signo sit Luna, & unaquæque stella enadit diuersum, quod ad stellas attinet, thema motus mundi, qui perpetua circumagitur celeritate, priusquam horæ eius, qui natus est obseruando affixerit, & accommodauerit ea, quæ cernuntur in cælo. Et alioquin hæc obseruatio nutu fortasse solet procedere Chaldæis, quando cernuntur, quæ sunt in circulo zodiaco, & sunt manifestæ stellarum confirmationes; cum autem nascantur nonnulli interdiu, quando nihil potest adnotari eorum, quæ prius dicta sunt, sed solus Solis motus, si is quoque potest, dicendum est in quibusdam quidem posse procedere methodum Chaldæorum, in quibusdam verò minimè. Vide autem, num etiam noctu non possint certas, & non errantes stellarum facere obseruationes; sæpe enim nubilosæ, & caliginosæ sunt noctes. Benè autem cum eis ageretur, si ablato omni huiusmodi pretextu, firmum aliquid, & stabile inuenirent in disciplina, tantum abest, ut possint inuenire, si sit aliquod impedimentum ad perfectam, & absolutam cælestium comprehensionem. Cum autem Chaldæorum fregerimus, & aboleuerimus horoscopus, & paucis ostenderimus id non posse comprehendere tempore ortus, pergamus ad reliquam promissi partem, &c.]

Hæc demum sunt accurata illa, & certissima experimenta, quibus hæc disciplina parta fuit; hæc felices illæ, & nunquam errantes obseruationes, quibus fuit Astrologia collecta: hoc fuit orta naturali; quàm incertis orta principiis, quàm ineptis notata hominibus, quàm rudibus, & crassis obseruationibus innixa, viderint alij; ego rationem referam, qua Zodiaci signa imminuta diuisere ij, qui hanc artem pepererunt apud eundem Sextum Empiricum lib. 1. c. 2.

Nam cum non esset certa animaduertendi, & inspiciendi ratio, quod non contemplarentur signa ex propria circumscriptione, sed septem disperfarum stellarum obseruatione, venit eis in mentem in duodecim partes totum diuidere circulum. Ostendentes autem viam, ac rationem, dicunt, quod cum veteres obseruassent vnam quamdam lucidam stellam, ex iis, quæ sunt in circulo zodiaco, & deinde perforatam amphoram aqua impleissent, siuerunt fluere in alterum vas subiectum, donec eadem stella oriretur, coniectantes ab eodem signo ad idem signum fuisse circuli circumuolutionem. Rursus sumpserunt duodecimam partem eius, quod fluxit, & considerarunt quanto tempore hoc fluxerit, dicebant enim tanto rediisse duodecimam partem circuli, & eandem habere reuersam partem ad totum circulum, quantam habet pars aquæ, quæ fluxit ad totam aquam.

Ex hac relatione duodecimæ partis signabant vltimum finem ab aliqua insigni stella, quæ eo tempore spectabatur, aut ab aliqua ex iis, quæ simul

oriebantur magis Boreales, aut magis Australes. Hoc ipsum faciebant in aliis duodecim partibus, &c.]

Sed non possumus prætermittere ea, quæ aduersus hæc Empyricus eodem loco scribit. [Dicimus ergo (inquit) quod non facile possunt inter se definiri, immo ne posse quidem perfectè definiri partes signorum; sit verisimile exortum signum nondum videri esse exortum. Neque enim priùs dicta hydriarum ratio potest aliquid Chaldæis afferre adiumenti, nam & ex aqua defluente, & ex aëris temperatione fluxus est inæqualis tempore, & ea quæ fluxui obfistunt; aquæ enim motionem verisimile est esse dissimilem in principio, quando fluit pura, & postea quando est limosa & fluens difficilius; aëris autem temperationem est probabile si sit quidem caliginosus, & paulò crassior resistere effluxioni eam quodammodo obstruendo, si sit autem clarus, & subtilis, magis adiuuare. Porro autem ipsa quoque amphora non similiter fluet, si sit plena, & si sit inanis, aut si sit in eo, ut exinaniatur, sed aliquando quidem celerius, aliquando verò tardius, aliquando verò mediocriter, cum cælestis motus semper feratur pari celeritate. Quod est autem in omnibus præcipuum, vniuscuiusque signi non est corpus continuum, neque veluti cum præcedenti compactum, coniunctum est; cum id sequitur nullo interiecto spatio, sed constat è stellis dispersis, & quæ quædam intermedia, & discreta habent spatia, partim in medio, & partim in fine, unde cum partibus signorum Zodiaci omnino describatur necesse est, ut sit error in iis, qui obseruant à terra; cum eos lateat occurrens interstitium, siue sit finis præcedentis signi, siue initium ascendentis. Tumuli autem, ex quibus stellæ aspiciuntur, non semper manent iidem, sed cum in parte diuersus sit, & mutetur mundus, aut imbrium inundationibus, aut terræmotibus, aut aliis huiusmodi casibus vexentur. Quo fit, ut ex eorum mutatione non sint eadem stellarum obseruationes, sed alia sit ex loco excelsio aspicientibus obseruatio, alia verò ex humili, &c.]

Ecce tibi sapientes illi viri huius artis Principes, & auctores, qui & astorum congressibus subtiliter notatis, & animaduersis euentis, Astrologiam certis, & exploratis monumentis consignarunt, nobisque Genethliacas præceptiones nunquam fallentes prodiderunt, his instrumentis cælum partiti sunt, qui Astrologiam primi certa ratione, & via tradiderunt: instrumentorum autem vitium magnos in Astrologia parere errores scribit Ptolemæus lib. 3. cap. 2. [Instrumentis (inquit) horarum, quæ per aquarum decursus adaptantur, euenit ex aquarum retentione, & decursus differentia, quæ per differentes occasiones, vel per qualibet vllam occasionem & contingentem, ei aduenit, necessariò conuenit, ut via, qua gradus circuli singulorum, qui secundum naturalem rationem consecutiua debet esse ascendens deprehendi posse iudicemus, &c.] Horum obseruationibus nituntur quicumque Astrologiam profitentur. Quid veri, aut verisimile effici possit his principiis, nemo non videt, ut iam planum sit quemadmodum id præstigiarium, atque officinarum genus homines commenti sunt, rudes, & cælestium, terrestriumque rerum imperitissimi, ita eas non exercere, nisi æruscatores, & augiuculos qui cibum, quæstumque mendaciis quærunt.

Iam verò quod Chaldæi iactant quadringenta septuaginta millia annorum monumentis, huiusmodi obseruationibus Astrologicis comprehensa se habere,

bere, mediocréne est mendacium? Incredibilibus hifce figmentis nos credere iubent? & nifi credamus, iniuriam fibi fieri arbitrantur? Arbitrentur quodcumque voluerint: nos veris, & verifimilibus fidem habemus, iis qui nullam præferunt speciem veritatis fidem adiungere, etiam fi maximè velimus, non possumus.

Si quis dicat hæc fuiffe prima huius disciplinæ rudimenta, & balbutientis adhuc Astrologiæ incunabula, cæterum stellarum poſtea motus, ortus, & occasus ita numeris comprehenſos, vt Mathematici quo diè, qua hora, quo momento earum congreſſus, digreſſus, defectus futurus ſit ſine vlllo errore, certiffimis monumentis tradant. Hinc Alphonſi Copernici tabulæ, hinc ephemerides per ſingulos annos, menſes, dièsque ductæ. His verò tempore immenſo notatis, & animaduerſis, obſervatum quoque quo habitu, qua forma, quæque conſtitutione stellarum aliquis naſceretur, tum deinceps vitam, fortunam, mores, & ingenium, & ad extremum finem etiam vitæ, eaque omnia, vt vſu euenerant literis mandata, deprehensumque fuiſſe, eos qui ſub eodem stellarum habitu prodeunt in lucem, parem, vel non admodum diſſimilem fortunam nanciſci, & ita artem hanc eſſe conditam, ſi quis, inquam, ita diſputet, conuinci poteſt apertiffimi erroris; ſiquidem non eſſe adhuc ab Astrologis exactè notatos ſyderum congreſſus, declarant eclipses, quarum nullam adhuc vidimus eorum tabulis ita respondentem, vt non vna aut altera hora à præſtituto tempore deſciuerit. Declarant ephemerides ipſæ variæ inter ſe, & multis horis diſſidentibus. Declarant ea quæ Ticho Brahe de Martis & Saturni motu ſcribit lib. de noua ſtella pag. 648. incertos adeò eſſe Aſtrorum congreſſus, vt tres & quatuor diès à calculo aberrent. Deinde is deſerit inueteratam Astrologorum opinionem de artis ſuæ antiquitate, quam, & vetuſtate ipſa robuſtam, & innumeris à Chaldæis, & Ægyptiis experimentis confirmatam fuiſſe tradunt. Deinde quo errore, aut fraude Chaldæos, & Ægyptios, qui primi hanc artem coluerunt, fuſam, & vagam diſciplinam nullo certo fundo conceptam profeſſos eſſe concedit, & à cœlo duxiſſe, quæ à cœlo non dependent, eodem cogitur fateri Astrologos noſtrates laborare poſſe, & è cœlo deducere, quæ aliunde proficiſcuntur. Poſtremo cùm conſtet inter Astrologos ſtellas, aut nunquam, aut infinito propè annorum interuallo ad eundem locum regredi, quo pacto Astrologi notare potuerunt eos qui ſub eodem cœlo nati, aut geniti ſunt, eundem vitæ tenorem ſortitos, quæ tempora ſatis eſſe potuerunt ad obſeruandum, quid aut efficiant, aut præmonſtrent ſinguli aſtrorum congreſſus. Haſtenus à Chaldæis, & Ægyptiis artis ſuæ originem Genethliaci repetiuerunt. Claudius Ptolemæus nihil ex propria, omnia ſe ex Chaldæorum Ægyptiorumque obſervationibus ſcribere affirmat. Ex eorundem notationibus Iulius Firmicus, & Albumaſſar huius artis præcepta tradiderunt, nunc ſi Chaldæi, & Ægyptij æra, & ſolida Astrologia caruerunt, doceant, vbi, quando, apud quos cœperit vera Astrologia; Nos certè non habemus aliam, quàm quæ à Ptolemæo, ab Arabibus, à Latinis, à Græcis tradita fuit, quàm ab Ægyptiis, & Chaldæis profectam eſſe conſtat, ſi quæ fuerunt obſervationes factæ poſt Ptolemæi, & Arabum tempora, diuturnis illæ experimentis confirmari non potuerunt.

CAPVT

CAPVT QVINTVM.

Astronomicis experimentis nihil esse fidendum.

IN experimentis Astrologi suorum Apotelesmatum summam, & ferè vnicum posuere præsidium, experimenti porro vis in similitudine est, eorum quæ experimur. [Multæ (inquit Arist. in proœmio Metaph.) eiusdem rei memoriæ vnius experienciæ vium efficiunt, quare experientia penè simile quid scientiæ, & arti esse videtur; per experientiam autem ars, & scientia hominibus efficitur; Experientiæ enim, vt rectè ait Polus, artem efficit, in experientia autem fortuna. Fit autem ars, cum è multis experimentalibus conceptibus vna de similibus vniuersalis opinio fiat; opinari enim quod Calliæ hoc morbo laboranti hoc conducit similiter Socrati, ac sigillatim aliis multis experienciæ, quod autem omnibus huiusmodi secundum vnam speciem determinatis hoc morbo laborantibus conduxit vtpote pituitosis, aut biliosis, aut febre ardente febriçantibus, hoc artis proprium est, &c.]

At in astrorum iudiciis dissimillima sunt priscorum, recentiorumque experimenta atque exempla, ipsius quoque Ptolemæi confessione lib. 1. de Iudiciis, cap. 2. [Hoc quoque accedit (inquit) vt configurationes, quas veteres tradiderunt, & quibus nos iudicia accommodare consueuimus, pronunciantes de iis, quæ nunc obseruamus, vt illi olim. Hæ igitur configurationes, ne semel quidem cum nostris similes, & congruentes repertæ sunt; nam magis quidem, aut minùs concordare possunt, atque id quidem imminentis temporis ambagibus, prorsus autem conuenire nullo modo, cum omnium rerum cœlestium simul, ac terrestrium instauratio (nisi cui liber, inanitate quadam gloriosa, ostentare scientiam, & perceptionem earum rerum, quarum nulla esse potest) aut non sit prorsus expectanda, aut non intra tempus quod humano intellectu comprehendatur; si quando igitur in prædicendo erratum fuerit commissum ex eo usu venit, quod subiecta exempla dissimilia inter se fuerint, atque hæc vna est in æris exploratione difficultas, ad quam nulla accedit causa comperiendorum motuum cœlestium.]

Iulius Firmicus lib. 8. Matheos, c. 5. nouas obseruationes Græcis & Latinis inauditas, se traditurum his verbis profitetur. [Accipies nunc Mauorti decus nostrum plenissimam huius operis disciplinam, Græcis multis & omnibus fermè Romanis incognitam, ad quam vsque ad hodiernum diem nostrum aspirauit ingeniū, &c.] Rursus lib. 4. c. 16. [Istam rationem (inquit) veteres inuolutā variis obscuritatibus reliquerunt ne ad hominū notitiam perueniret, &c.]

Quid Cardanus lib. de restitutione temporum, & motuum cœlestium? nonne veteres omnes in motu Solis, Lunæ, Saturni, Martis, obseruatio deceptos esse docet, eorum propterea experimenta sub alio astrorum statu, & constitutione facta esse quam contingant nostro tempore? Et sect. 1. Aphor. 27.] Nullus planeta (inquit) in æternum redibit ad pristinum locum, nec etiam in longissimis temporum spatiis secundum sensum alius à Sole. Quantò id magis de Ægyptiorum, Chaldæorum experimentis fatendum non contigisse sub eodem cœlo, in quod cadunt nostra ætate?]

Victus

Victus hoc argumento Lucius Bellantius libro de Astronomiæ veritate, quæst. 1. art. 1. faceret experimentis deesse similitudinem perfectissimam, sed eam negat esse necessariam, cum de genere vniuerso iudicent, & prædicant Astrologi, de singularibus autem non nisi imperfectè, ac timidè, propter cælestium configurationum dissimilitudinem. [Qualis imperfectio (inquit) aliis etiam doctrinis ac disciplinis accidit, sed aliis maior, minor aliis.] Hæc Lucius Bellantius, quàm lucidè, quàm bellè, viderint alij: ego multa in his desidero.

Ac primùm non video, quid discriminis inter generalia ponat, & singularia: quæ enim vocat generalia, eæne quæ non vni hominum, sed toti cuidam populo, seu regioni eueniunt? nam hæc generalia appellat Ptolemæus libro primo de Iudiciis, capite tertio. At hæc quoque pendent, si pendent, à singularibus astorum congressibus, qui si nunquam redeant iidem, vt verè non redeunt, non minùs generalium, quàm singularium obseruationem faciunt inconstantem, & lubricam. Quare generalium etiam experimenta vacillant, labantque. An aliter generalia intelligit, posse nimirum ab Astrologo prædici, quod genus, aut species euentorum impendeat, non posse verò definire euentorum circumstantias, quæ singularium complent propriâ rationem, ac formam.] Hoc magis ipse significat artic. 2. ad 3. hoc modo etiam Ptolemæus in centiloquio, can. 1. in generali, non in particulari prædicere posse Astrologum scripsit.

At neque id probare possum, quia Astrologorum prædicunt singulares euentus mortem violentam ex veneno, ex insidiis: diuitias ex hæreditate, ex industria, ex matrimonio, amicitias Principum: cædes fraternas, maternas profitentur, & tempus, & annum, & diem singulorum euentuum à se præsciri posse: pleni sunt libri: plenæ geniturae.

Præterea duo sunt euentorum genera, quædam simplicia, copulata quædam; morietur cras Socrates simplex res est, huic siue quid accidat, siue nihil finitus est moriendi dies; Philippus gignit Alexandrū ex Olympiade, copulata res est, non potest dici siue fuerit Philippus cum Olympiade, siue non fuerit, gignet Alexandrum. Simplicia quæ sunt non à quocumque astorum congressu dimanant, sed à definito, & individuo, qui si nec vnquam idem reuertitur, nec idem simplex effectus redire potest, nec confici experimentum. Quæ sunt copulata, &, vt Chrysippus vocabat, confatalia, vnum sine alio effici non potest, vtrumque à certo, & definito syderum aspectu dependet: vbi igitur sunt generica ista experimenta?

Ad hæc circumstantias istas, & accidentia euentorum, quæ vocas, vel ais esse à syderum efficientia, vel non. Si secundum rerum partem multò maximam à cæli potestate subducis, non sine Astrologicarum prædictionum incertitudine, & incredibili ambiguitate. Si ais, & horum experimenta facta esse oportet ab Astrologis, non generica; eadem enim quæstio rediret.

Rursus minima ea stellarum commutatio, & quælibet quamquam exigua configurationis variatio, effectuum non solum circumstantias, sed & genus euariat, lege Card. libro de Iudiciis geniturarum, cap. 1. 3. & 6. & lib. de reuolutionibus, cap. 7. [Quatuor modis (inquit) planeta iuuat, vel nocet. Primus est ex natura propria, secundus ex qualitate dispositionis; tertius ex irradiatione.]

Infra: [Ptolemæus (inquit) posuit Lunam significantem corpus, deinde animi mores, deinde vitam, & uxorem, & natum, & ancillas, & filias, & sorores. Quomodo ergo erit disposita, cui in partu moritur vxor, & ipse longæuæ

B b

vita

vita, & filia eius plures in eolumes, & ancilla fugitiua, & mater mortua cito, & corpus salubre, & intellectus inconstans, & malus: propter hæc in capitulo sequenti subiiciam vnam, aut alteram figuram.]

Idem eodem libro capite quinto. [Quinta, & Venus, & Luna dant filios, Mars cum nona, & Luna dant itinera, Luna Venus dispositores dant, matris fortunam, Luna Mercurius, & tertia dant fratres, & consanguineos, &c.] Multa itaque & genere diuersa, cum ab eodem astro pro vario congressu cum aliis astris proueniunt: eadem verò cœli constitutio redeat nunquam, quamuis enim annis triginta Saturnus, Iupiter duodecim, Mars duobus, Sol, Mercurius, Venus vno, Luna viginti septem diebus, & octo horis absoluant suum cursum, Ptolemæo auctore, ad eandem tamen constitutionem, eo temporis spatio non reuertuntur, vnde Astrologi desumpserunt experimenta, quibus suam disciplinam fulcire solent, vnde hauserunt obseruationes quas adeo munificè iactitant.

Agè verò, vndenam duxit hanc differentiam Bellantius? stellarum sanè constitutiones in schemata vel recurrunt, & secundum substantiam, & secundum accidentia similia, vel utroque modo dissimilia, vel vno modo similia, dissimilia altero.

Si utroque modo similia, id primò aduersatur Ptolemæo, id aduersatur omnibus, qui astrorum motus numeris, & ratione complexi sunt. Deinde vtraque obseruari potuerunt, & generalia quæ sunt, & priuata, & in artem redigi, nam licet euentus alicuius circumstantias operosius sit notare, quàm genus, præcipuarum tamen circumstantiarum notatio non superat periti ac solertis Astro nomi diligentiam, nam & historici sæpe pleraque circumstantias completuntur in bello quoque, seu pace, seu fœdere, seu fame describenda, si utroque modo dissimilia sunt neque generalia, neque singularia, & quæ accidentibus circumscribuntur sub experimentum veniunt. Sin tandem substantia similes, dissimiles accidentibus sunt stellarum congressus, quamnam, obsecro, intelligit substantiam? astrorumne? verè quidem, sed nihil ad rem; id enim si satis esset idem genere semper cœlum præstaret. An aspectuum, & virium quæ pro vario aspectu stellis insunt? nihil his variabilius, nihil minùs constans, in errantibus præsertim, quæ nunc in sextilem conueniunt, aliàs in trigonum recurrunt, mox in quadratum cedunt, aliàs ex altera parte sibi respondent, quam inconstantiam abundè declarat effectuum varietas quos singulis momentis fundunt, declarat germinorum partus qui breuissimo temporis interuallo contrariis temperamentis, contrariis moribus prodeunt. Sed fac vel vna hora non mutari cœli efficientiam, vnde deduces diuersam eorum naturam qui eo tempore oriuntur? vnde rerum varietatem incredibilem, quæ per id tempus prodeunt in lucem? An signa dicit Bellantius, vel domos similes esse substantia? nihilo melius; cum enim astrorum tardiora quædam, velociora sint alia, modò in his, modò in aliis, modò in vno, modò in alio gradu sibi obuiant; vbi, Bellanti, pones tuam illam generis, seu substantiæ similitudinem? Denique cum varientur signa, & signorum gradus, congressus, stationes, retrogradationes, directiones, ortus, occasus, omnia denique, ex quibus simile quoddam genus fingi potest, vbi tandem existet ista similitudo?

Ex hac re duo consequuntur necessariò; vnum quidem syderum omnes congressus cum infiniti propemodum sint, obseruari non potuisse, nec esse, nec fuisse

fuisse viros Astrologos; qui sui sæculi quotidianos congressus astrorum, eorumque effectus obseruauerit; vt profus, oporteat hanc scientiam esse mancam, destitutam nimirum experimentis innumeris, & notationibus quæ sæculo quolibet, immo quolibet anno & die fieri potuissent, & facta non sunt; vnde sequitur omnes obseruationes fallaces, incertas, ambiguas, dubias esse: cum enim non fuerint semper obseruati astrorum concursus, incertum oportet esse an eosdem semper effectus, an verò aliquando hos, aliquando contrarios fundant.

Alterum, experimenta quæ facta sunt (si vlla tamen sunt facta) non dare scientiam aut generalem rationem, qua in posterum pronunciari quidquam possit, aut prædici; quia nullæ sunt astrorum configurationes aliis prioribus similes, ex quibus generalia sumi possint scita, & pronunciata, quæ ad iudicandum de aliis, & similibus iurare possint.

CAPVT SEXTVM.

Tria Astrologorum suffugia.

RIPROCI via huius rationis vim declinare possunt Astrologi. Primò quidem docendo, non indigere Mathematicos congressuum similitudine, scire se Solem esse calidum, frigidum Saturnum, Lunam humidam, siccum Martem, & sic de reliquis. Deinde ex optica præceptis commodè diiudicari posse, quantum maioris, minorisve distantia, & propinquitatis ratio valere possit, vt astrum vnum vim alterius, aut retundat, aut exacuat, in mutuis congressibus. Quare posito quolibet astrorum interuallo, non ægerimè consueci posse, quid ex his, & iis viribus parū, multūque semotis aptum sit consequi.

Existimare secundò possunt Mathematici accidere quidem his obseruationibus, ac mensuris diuersitatem, & errorem aliquem, non magni tamen momenti, satisque esse Astrologo paulò plus, minùsve verum attingere, quod & Bellantio visum est, quæst. citata diluente secundum argumentum.

Tertiò contendunt plerique nihil opus esse anxie disquirere qualibus experimentis Astrologia parta fuerit experimenta, qualia oportebat fieri, facta iam esse, idque constare, tam Astrologorum omnium vnanimi consensu, tum quotidiana prædictionum veritate; videmus hæc prædicta nunquam ferè euentientia, quod non eveniret, nisi legitimis experimentis Astrologorum scita collecta fuissent. Quamuis ergo cognitioni hominum obscurā sit ratio, qua hæc animaduersa, & notata sunt, notata tamen esse, & obseruata, vt oportuit, perspicuum est. Ita ferè fugiunt Astrologi, nos sequamur fugientes; nondum enim argumenti, quod proposuimus, vim declinarunt, immo nec declinare possunt. Sed vt certò ordine disputatio procedat, ostendendum est non potuisse planetarum vires Astrologos experiri.

CAPVT SEPTIMVM.

Non potuisse Astrologos Planetarum vires experiri.

QUONIAM planetarum præcipuè viribus confidunt Astrologi, easque totius Astrologiæ quasi fundamenta construunt, placet ab his initium ducere, planumque facere, non potuisse eorum vires experimentis notare. [Saturni stella (inquit Ptolemæus libro quinto de Iudiciis, cap. quarto) maximè frigidifica est, sed & nonnihil arefacit; Stella Iouis temperatæ naturæ est; media enim fertur inter frigidificam Saturni, & æstuosam Martis: Martis stella, & arefacit, & vrit, sicut congruit igneo ipsius colori: Stella Veneris eisdem habet effectus, quo ad temperationem, quos Iupiter, sed ratio est diuersa; nam quòd vicina est Soli non nihil calidifica est, sed multò vehementius humectat: Mercurij stella ferè quidem non minùs aliquando arefacere quàm humores absorbere, propterea quòd non longè à Sole recedat; aliquando tamen & humectare deprehenditur cùm superposita sit terræ proximè orbi Lunæ, subitarum autem mutationum in vtramque partem effectrix est inflata quasi celeritudine comitatus solaris, &c.]

Quid Cardanus libro de supplemento Almanachi, capite decimo octauo. [Saturnus frigidus est, maximè Orientalis, siccus maximè Occidentalis. Iupiter calidior, quàm humidior: calorem auget Occidentalis, humiditatem Orientalis. Mars siccior longè quàm calidus, Orientalis calorem, Occidentalis siccitatem auget. Sol calidus valde in passiuus paululùm declinat ad siccum. Venus humida plurimùm, maximè Orientalis calida paululùm, magis tamen Occidentalis. Mercurius siccus, plus tamen Occidentalis, temperatus in actiuus, Orientalis tamen modicè calidus. Luna humida vehementer maximè Orientalis, id est, post Solem calida paulùm, magis tamen Occidentalis.]

Tantum autem Genethliaci Planetarum viribus tribuunt, vt reliquarum omnium stellarum virtutes ad eas reuocent; quare Ptolemæus libro primo de Iudiciis, capite octauo. [Stellæ in capite Arietis (inquit) effectus habent commistos ex viribus Martis, & Saturni, quæ in ore sunt, idem possunt quod Mercurius, & nonnihil quod Saturnus, quæ in posteriori pede Martis, quæ in cauda Veneris sunt. Vbi Tauri signum quasi amputatum cernitur, ibi stellæ sunt naturam sapientes Veneris, & Saturni, at Vergiliæ Lunam, Martemque referunt in capite inter succulas vna luce ratila excellens, quæ & facula dicitur Martia est. Geminorum signum in pedibus stellæ habet, quarum natura similis est naturæ Mercurij, & nonnihil Veneris. In femoribus lucidæ stellæ Saturniæ sunt, in capitibus duæ nitent, quarum prior Mercurialis est cognomento Apollinis, posterior Martia cognomento Herculis, percussit denique omnes Zodiaci stellæ, deinde omnes stellæ fixas, easque aut Saturnias, aut Iovias, aut Martias, aut Mercurias, aut Veneras, aut Lunares, aut Solares facit.] Ptolemæum sequuntur minorum gentium Astronomi, & ad septem planetas reuocant cæterarum omnium stellarum vires, & efficientiam. Quo fit, vt si probatum fuerit, non potuisse Astronomos experiri vires Planetarum

tarum, Astrologiæ vniuersa, & Genethliaca omnia scita vocentur ad certissimum interitum; nam astrologia non habet alia præcepta, quàm quæ experimentis sancita & collecta sunt, itaque si probatum fuerit, eius dogmata nullis niti experimentis, artem totam fabulosam esse, & fictitiam constabit.

Agite ergo, si placet, in ipsam Astrologiæ arcem expediamus arietem; non leui, ac ludicra de re disceptatur, sed de disciplina, quæ certis, & indubitatis experimentis orta, aucta, confirmata dicitur, quæ rerum maximarum, vtilissimarum, difficillimarum certam scientiam proficitur.

Principio itaque sciscitari libet, vndenam Astrologis primis innotuerint, Saturni frigiditas, siccitas Martis, aliæque aliorum Planetarum priuatæ vires? Experimentis, inquires; bene est, & quidem de Solis calida, de Lunæ humida vi, inter omnes meritiò conuenit, ex quotidiano, perpetuòque sensu, de aliis quæro. Saturnum, gratia exempli, nemo solum vidit in cœlo, vnde sibi constet de eius frigiditate. An quia sentimus frigus? quid si frigiditas, quam experimur, non sit Saturni, sed aliorum syderum, quæ cum Saturno feruntur in orbem? Experimur, inquires, semper gelidum aërem præsentem Saturno, licet aliis, & aliis semper stellis còsocietur. Nihilne ergo faciunt ad frigus reliquæ stellæ, quas tu dicis habere naturam Saturni, naturæque frigidas esse? Quo pacto probas frigus à Saturno defluere, non ab aliis astris? Nonne quotidie siue noctu, siue interdiu, nostrum hemisphærium Saturnus pertransit? nonne rapitur diurno motu supremi cœli? num sentimus quotidie frigus? etiãne furente Leone, etiam latrante Canicula? annon id ais, sed ais tunc quoque minus æstuate cœlum, quando maximè æstutare videtur, obistente Saturno Leonis, & Caniculæ calori? vnde id nosti? an Saturni absentiam de cœlo vidisti? & tunc maiorem calorem expertus es? non inquires. Vnde igitur probas minus nunc esse in mundo caloris, quàm esset, si Saturnus cœlo abesset? quibus leuissimum caput id probas certis experimentis?

Ut paucis rem conficiamus, bipartitam facio quæstionem, ac interrogo. Habesne huius frigiditatis experimentum perpetuum, & numquam interruptum, an quorundam dumtaxat temporum? Si perpetuum, hoc aliunde non potest deduci, quàm ex eo quòd cum perpetuò Saturnus è cœlo fulgeat, qualibet hora frigidiorcm reddit mundum, quàm esset, si Saturno cœlum careret; ac id nullam vim habet, nisi apud eos qui sibi iam perualere frigidum esse Saturnum; alij enim id inficiabunt, & experimentum requirunt. Qui igitur detrāhes Saturnum de cœlo, vt experimentum exhibeas frigiditatis, quæ sub Saturno, & sine Saturno mundus vititur?

Sin quorundam temporum affers experimenta, & non continua, quorundam? quatuor, inquires, potissimum: nam interest primo cum quibus aliis stellis congregiatur: secundo, interdiu, an noctu fulgeat: tertio, quam hemisphærii nostri partem, seu situm occupet: quarto, quantum denique per Zodiacum ad nos accedat, vel recedat. At nihil horum certam Saturno frigidum fidem faciunt.

Et de primo quidem experimento nihil in præsentiarum laboramus, conuenit enim nobiscum, variabiles esse congressus astrorum, nunc autem similia quærimus, & vniuersi non varia, & inconstantia, quæ ad secundum effugium pertinent, de quo supra disseruimus, & cap. sequenti redibit disputatio.

Deinde vel Saturnus quibuscumque iunctis stellis fundit frigus, vel cum quibusdam solum, non cum aliis. Non primum: non enim cum Sole, non cum Canicula, non cum Leone, non cum Marte, ut satis constat ex capitulo precedenti. Dices, cum his quoque exhibere frigus, sed tenue, & vix sensibile: nugæ. Experimentum quærimus sensibile, & certum. Affirmabis ab his astris eius efficientiam impediri; rectè quidem, sed non habes adhuc experimentum quod proferas quod inquirimus. Vnde enim nosti illum natura sua frigefacere, ab aliis astris impediri, ne fundat frigus?

Cum quibusdam vero astris si Saturnus frigefacit, non cum aliis. Primum quidem tam possum Saturno frigus, quod è cælo defluit, tribuere, quàm tali syderum compositioni: nam, si eadem redire posset compositio absente Saturno, redargueretur fortasse; nam si semoto Saturno aliorum astrorum consensus frigefaceret, nihil certissimo comprobare experimento à Saturno potius, quàm ab astrorum congressu frigus proficisci; quo enim separato nihil fit, constat in eo aliquid esse causæ; cur res fiat. At syderum compositio cum Saturno, qua posita expertus sum frigus, non est separabilis à Saturno, nec redire potest sine Saturno, quomodo igitur redargues eos, qui contendunt non à Saturno, sed à congressu stellarum frigus delapsum esse, quod proferebas? quo experimento suadebis Saturnum esse frigidum? Saturnus verò separatur quidem, & redit, sed cum aliis stellis, sub quo congressu, vel experimur frigus, & redargui nequit, qui id tribuit nouæ constitutioni astrorum, sicut, & priori, & non Saturno, vel nihil sentimus frigoris, & experimentum destruit potius quàm aluat Saturni frigiditatem. Deinde, vel Saturnus cum quibuscumque stellis tantundem fundit frigoris, vel cum vnis aliquid, cum aliis plus, plurimum cum aliis; non primum, quia volunt modò plus, modò minus frigescere mundum, volunt variabiles, & inconstantes esse astrorum vires, nec posset deprehendi à Saturno an à coniunctione stellarum promanaret frigus; si cum quibusdam nihil vis, cum quibusdam aliquid, cum quibusdam plus, cum quibusdam plurimum Saturnum efficere frigoris, probandum tibi erit hanc frigoris inconstantiam non proficisci à varia syderum constitutione, & proferendum experimentum, quod concludat à Saturno, non autem à configuratione stellarum, hanc varietatem provenire, quod experimentum quia non reperies succumbas necesse est probando per experimenta Saturni frigiditatem. Video quid acutè alicui venire possit in mentem: dicet nò posse quidem Saturni seorsim vim, & efficientiam concludi, probari tamen stellarum congressu & constitutione frigescere hæc sublunaria; ne id quidem, nam sub eadem constitutione stellarum, non experimur idem frigus noctu, & diu, æstate, & hyeme, quo modo itaque ostendes frigus illud à stellis dilabi, non ab aliis causis propter quas plus frigoris experimur noctu, quàm interdiu, hyeme, quàm æstate, in montibus, quàm in aliqua planitie.

Ad secundum quod attinet, si contendas noctes, vel dies frigidiores esse præsentè Saturno, quàm eodem absente, res tibi erit cum Astrologis tuis, non enim potest aliter abesse Saturnus, nisi quia dum nox nostro hemisphærio incubat, ille infra Orizontem oberrat, vel dum nos dies luce perfundit, Saturnus infra terram commoratur. At Astrologi stellas sub alio hemisphærio dum sunt, suas exercere vires volunt; nam alias nocturnas, diurnas alias faciunt, quod nocte nobis dominantur quædam vbi eo tempore existant aliæ diu

diu quocumque tandem loco fulgeant , & Lunam certis noctium , dierumque intervallis docent concitare maria, morborum humores, arborum temperamentum ; conchyliis ubicumque illa sint , & cum alicui syderi dominationem in annum tribuunt , non cum interrumpunt per noctis , & diei vires , denique cum natalitiam alicuius configurationem discutiunt errantium omnium stellarum per domos diuisarum , & signorum statum , siue supra nos, siue infra contemplantur , omnibusque astris , siue in nostro siue in altero hemisphaerio suas tribuunt vires.

Rursus si noctes , diesve frigidiores esse aiunt , cum nostrum decurrit hemisphaerium Saturnus qui è propinquo efficacius agit, id quidè affirmare possunt , experimentis comprobare non possunt: cum enim Saturnus quolibet anno sex menses noctu , totidem menses interdiu , nostrum percurrat hemisphaerium , atque hi menses iidem semper non sint sed aliquando æstiu , aliquando hybèrni , aliter oporteret nunc sex mensium dies , nunc sex mensium noctes subito esse frigidiores ; id verò quis notauit aut notare possit , in tanta præsertim temporum mutabilitate , vt quolibet etiam mense experiamur nunc noctem , nunc diem magis minùsque frigidam , seu calidam?

Aliorum dices Astrorum vi impeditur Saturnus , ita vt aliquando frige faciat minùs, aliquando penè nihil, crederem id sanè libenter, si iam probasles esse per se frigidum ; tunc enim consequens esset quando non fundit frigus ab aliis impediti, id verò nondum probasti, immò nec probare potes; nam vel impeditur semper , & eius vis sub experimentum nunquam cadet, vel aliquando, & ab aliquibus: à quibus igitur, ab iisdem , an à diuersis , non ab iisdem , quia nunquam Saturnus bis eodem modo congregitur; non à diuersis , seu iisdem diuerso modo compositis , quia nondum fecisti experimentum , ac proinde tam liberum est mihi negare Saturno frigus , quam tibi concedere.

Quæro præterea an velis à solo Saturno fieri frigus, an ab aliis etiam causis: Et Auerr. quidem lib. 2. cœli tex. 94. infima elementa terram , & aquam aio frigida esse, quia plurimùm à cœlo distant: remotio enim à motu (inquit) dat grauitatem , quietem , frigiditatem, id quod fusiùs prosequitur Iacobus Zab. libro 1. de qualitatibus elementorum , capite vltimo lib. de regionibus aëris, c. 6. & 7. quin & Aristot. lib. 1. Meteor. sum. 1. c. 4. [Oportet (inquit) intelligere sic , & hinc cum incœperimus , quod enim sub ea quæ sursum est circulatione, corpus veluti materia quædam existens , & præsentia calida, & frigida , & sicca , & humida , & quæcumque alia has sequuntur passiones, fit talis , & est à motu & immobilitate; cuius causam , & principium diximus priùs, in medio igitur & circa medium est grauissimum , & frigidissimum segregatum terra & aqua, &c.] Alij terram & aquam natura sua frigidas esse contendunt , ab extrinseco interdum calc fieri , vel igitur solo Saturno tribuis frigus , vel aliis præterea causis. non prius : quo enim experimento effices nullum esse aliud nisi Saturni frigus ? non secundum : quo enim experimento ostendes si noctes aliquas , vel dies sentiàs frigidiores , id Saturno auctore fieri , non aliis causis ? nemo quidem metiri potest dierum , noctiumque frigus , & ita inter se Saturnias noctes cum iis quæ Saturno non substant conferre , vt certò possit affirmare has illis esse frigidiores. (sed

(sed largiamur Astrologis quod probare non possunt) quānam ratione efficiant non ob aliam causam nisi ob Saturni efficientiam esse frigidiore?

Mutant sine dubio Astrologica omnia experimenta, & in utramque partem claudicant, omniaque adhuc ambigua sunt & incerta, quod planius faciet sequens argumentatio.

Postremo Saturno desunt ea quæ Solis, & Lunæ experimentum facile reddunt, & certum, auctore Ptolemæo lib. 1. c. 2. nam Sol diurnus semper nobis est, dies verò noctibus calidiores experimur quovis anni tempore. Saturnus modò est diurnus, modò nocturnus, nec proprium vllum sibi vendicat tempus, ex cuius perpetuo temperamento eius vis deprehendi possit. Interdum quoque cum lumen Solis distinctè possit ab aliis secerni luminibus, accessu ad ipsum periculum de eo facimus, calemus enim eò magis, quò magis applicamur, cum in vñbram secedimus frigemus, ideo vis Solis non ignavis, & ambiguis, sed certis & exploratis experimentis comperta est. At Saturni siue lumen, siue arcana vis, cum seorsum ab aliis ad nos non perveniat experimenti incapax est. Conveniunt eadem in Lunam: nam distinguimus eius lumen ab aliis, & crebro recursum manifestam vim prodit, conspicuisque accessionibus, & decessionibus afficit maria, arbores, conchylia, & alia id genus humida. Saturni tardissimus est motus, lumen exiguum, & minimè sensibile, alia virtus abdita, & arcana, vnde itaque desumas experimentum, habes nihil.

Quoad tertium si contendas deprehendi Saturni frigidam naturam ex vario eius ascensu per partes hemisphærij nostri, eandem tibi rationem obijcio: Solem enim quò magis ad nostri cœli verticem accedit, sentimus feruentiorem quotidie, propterea calidam vim Soli addicimus; nihil tale de Saturno proferre potes: quotus enim quisque observavit horas nocturnas diurnasque solito magis frigesce-re quoad cœli meditullium proprius Saturnus ascendit, planè si eius ad nos propinquior accessus maiorem afferret frigiditatem per ætates, & ferè quotidianas vices ex vario situ, & partibus hemisphærij, quas occupat, magnum frigiditatis sumeretur experimentum, quod modò nullum planè est, quod sensu saltem deprehendatur, quia incrementa frigiditatis non sunt quotidie per maiorem Saturni ab Oriente distantiam.

Possimus & eodem modo quartum diluere experimentum ex accessu, & recessu à Tropiciis, & motu Saturni: nam Sol quia in reditu ad Cancrum, Zonamque nostram auget anni calorem mensuris ferè incrementis, quæ paribus propè intervallis deferuiscunt, & abscessu, quapropter animadvertere potest etiam vulgus, qui sit fons, & origo caloris quem sentimus. Iam verò Saturnus, qui totos quindecim annos consumit versùs Cancrum progrediendo, totidemque reuertendo ad Capricornum, quod aut quale præbet experimentum suæ frigiditatis? quis vnquam distinxit quindecim annos frigidos à quindecim calidioribus, quibus ad nos propius Saturnus accedit, quis notavit frigiditatem gradatim crescètem per quindecim annos, & sensim decrescèntem per alios quindecim? ne cogitarum quidem fuit vnquam de huiusmodi incremento, & decremento, addo nec potuisse cogitari, quia inter annos quindecim, quibus Saturnus prope nos circumfertur, multi sunt calidiores iis annis, quibus idem longius à nobis agit, & multi anni, quibus longius à nobis distat frigidiore nonnullis, quibus prope nos moratur, interrumbante alio

aliorum syderum congressu, constantem vnus syderis obseruationem. Multis aliis causis augeſcente calore eo tempore, quo Saturni frigus experiendum eſſet. Dormitaſſe, aut etiam ſomniaſſe Bellantium oporteat loco ſuprà citato, diluendo decimum argumentum; qui ait, ex conſortio aliarum ſtellarum magis clareſcere vim Saturni, ſeu alterius in ſua actione perſiſtentis, locum, & aſpectum aliis ſubinde commutantibus: quomodo enim in eadem perſiſtit actione, in tanta temporum inconstantia, quantam, experimur quindecim annis, in tanta annorum varietate, quantam videmus inter huiusmodi temporis interuallum; quo experimento probas Saturnum perſiſtere in ſua actione, an contra omnium Mathematicorum ſcita negas vnus aſtri vim poſſe ab aliis ex contrariis debilitari, frangi, impediri? ne Sol quidem Saturni frigus retundere valet? quod promiſ rei incredibilis experimentum? & quidem triginta annos, quibus quindecim Saturni frigus mundus algere magis dicitur, quàm alij quindecim, quibz memoria complecti poteſt, & conferendo perpendere, qui frigidiores ſint; idque ſi ſemel in vita, aut bis fecerit nimium quantum eſt, at non vna, aut altera eiufdem rei memoria, ſed multa, auctore Ariſtotele in proœmio Metaphyſic. ad experientiam requiruntur centies. Verſa igitur centies, aut millies Saturnum, deinde proferes eius frigiditatis experimentum. Mathuſalem anni tibi non ſatis eſſent, vt Saturni frigoris caperes certum experimentum.

Quæ de vno Saturno dixi, de aliis Planetis intelligi velim: multo enim maiorem hæc vim habent aduerſus Iouem, cuius natura temperata dicitur, & actio exigua, ac procliuius ad aliorum efficientiam, multò verò magis hæc quadrant in Venerem, & Mercurium, quorum hic non longiùs à Sole, quàm vnus Signi interuallo, ſiue illum antecedit, ſiue ſubſequatur, illa nunquam à Sole duorum Signorum interuallo longiùs abeſt, & antecedens, & ſubſequens: nam cum tam parum à Sole diſcedant, dignoſci vix poteſt quid ipſi, quid Sol efficiant. Vidit hæc Cardanus quoque ad lib. 1. Ptolemæi, cap. 10. [Syderum aliorum (inquit) quàm Lunæ, ac Solis opera obſcuriora ſunt tribus de cauſis: Prima, quòd propter tarditatem non adeò frequenter licet obſeruare earum actiones. Secunda, quòd tempus acquiſitum non adeò licet habere declinationis, aut coniunctionis, aut cum primùm operari incipit, propter motus tarditatem, vnde certa fit obſeruationis ratio. Tertia, quia eadem tarditate fit, vt opus ipſum ſenſim fiat; quod autem ſenſum fit, occultius eſt, quàm quod ſtatim, etiamſi longè ſit maius, veluti de motu Solis in cælo, & lapidis proiccti in aëre, ſi alter ad alterum comparetur, liquet.] Hæc ille. Addere poſſum quartam: ea enim, quæ tardè, & longo temporis tractu ſunt multarum cauſarum interuentu, aut præpediri, aut promoueri poſſunt, vt non liceat diſpicere, à qua potiſſimùm cauſa promauent. Concidit igitur primum Astrologorum effugium, quod nitebatur ſolertia, ſtudioque obſeruandi, quid ſtellarum per ſe vnaquæque valeret, vt inde daretur poteſtas coniiciendi, quantum longa,

breuiſque diſtancia cæterarum impediri quzlibet poſſet, aut iuuari. Concidit & Astrologiæ primum, & maximum fundamentum experimentis compactum: ſi enim ſtellarum priuatæ vires non potuerunt ſub experimentum venire, neque potuerunt communes.

CAPVT OCTAVVM.

Errores, qui contingunt Astrologis, in syderum observationibus, esse maximi momenti.

X tribus effugiis, in quæ Astrologi recipiunt se, quoties dissimilibus astrorum congressibus vrgentur, primum iam deiecit,

Et specus, & Caci detecta apparuit ingens

Regia, & umbrosa penitus patuere cauerna.

Aliud superest, quo aiunt errores, qui in syderum obseruando congressu contingunt, non esse magni momenti, nec quidquam officere Astrologiæ, aut experimentis, aut obseruationibus, aut prædictionibus, aut scitis. [Leuis (inquiunt) fit euentuum commutatio ex priorum, posteriorumque configurationum dissimilitudine: nam cum hæc dissimilitudo perexigua, & notatione indigna paruam effectuum variationem facit, quæ Astrologicarum prædictionum veritati nihil detrahit.]

His tria ego oppono. Primum, si quid euenit, exempli gratia, sub coniunctionem Solis, & Iouis in primo gradu Libræ, non inde continuo fieri, vt propter huiusmodi coniunctionem id euenerit. Quid enim si id accadat vi aliarum causarum, quæ minùs obseruatæ fuerunt? cum præsertim libro 1. demonstratum sit sublunarium causarum effectrices facultates instrumenta cæli non esse, sed efficere quod suum est, aliquando sine ope cæli, aliquando cum cælo quidem, sed pro ipsarum, non pro cæli conditione, & statu, vt omnis effectuum varietas principiis debeat proximis, non cælo.

Qua igitur temeritate, quòve cæco casu eam effectuum varietatem Soli, & Ioui in Libra consociatis tribuimus, quæ ex tot, tamque dissimilibus superiorum, & inferiorum efficientiis accidere potest? quid magis arduum, quam in tanto causarum concursu despicere, quid vnaquæque efficiat? quid difficilius in tanta multitudine euentuum vni causæ priuatim, ac certò tribuere? Id planè facere non potest, nisi qui sæpiùs obseruauerit eundem effectum sequutum esse, Sole, & Ioue in eadem cæli parte agentibus, quamuis aliò alij Planetæ diuertissent, id verò obseruare potest nemo.

Secundò, ne id quidem, quod modò dixi, satis esse, vt constet effectum à Sole, & Ioue in Libra existentibus esse profectum, nisi constet iterum atque iterum Solem, & Iouem recurrentibus in Libram idem euenisse, quod priùs etiam variato cæterarum sublunarium causarum statu: si enim eadem causæ inferiores persistant, iure dubitabitur, sitne id, quod tunc accidit, profectum à Solis, & Iouis coniunctione simili; an ex aliis proximis causis similiter affectis, an ex illarum, harumque mutuo congressu. Quare, nisi seiungantur ea, quæ rei cuiuspiam causa esse possunt, experiri nequimus quid quidque rei illi conferat, vel non conferat.

Postremò, aio solum hoc experimentorum genus infirmum esse, non modò propter concursum sublunarium causarum, sed etiam (quod magis ad rem nostram facit) ob syderalium configurationum maximam dissimilitudinem: modica enim diuersitas, quam Astrologi nobis obtendunt, & qua se tuentur, rarò;

rard; permagna verò frequentissimè contingit, vt obseruationes priores nihil à posterioribus iuuentur, neque posterioribus quidquam roboris accedat à prioribus, nec ex vtrisque possit quidquam vniuersi colligi, quo ars comparatur, vel præcepta rectè iudicandi, quam sanè rem nobis declarant.

Primum, orbis Aphanis conuersio ab Occasu in Ortum, ex quo sæpissimè contingit non redire in idem Signum astrorum concursum. Audiamus nostræ ætatis Mathematicorum iuratum Principem Christophorum Clauium ad cap. 1. Sphæræ Ioannis de Sacro Bosco: [Distantia stellarum fixarum (inquit) à punctis solstitialibus, æquinoctialibus, non manet eadem semper, sed crescit, & augetur secundum successionem Signorum, id est, versus Orientales partes progrediendo; ita vt stellæ, quæ verbi gratia antiquo tempore fuerunt ante puncta solstitialia, æquinoctialia modò reperiantur post ipsa puncta solstitialia, æquinoctialia, vt ex obseruationibus antiquorum, & recentiorum liquidò constar, &c.] Itaque si qui Planetæ sub æquinoctij verni puncto quondam conuenire, cùm Aries eidem puncto subiaceret, retrocedente mox Ariete ex Occidente in Orientem, fit æquinoctij vertex Occidentior, quàm Aries, in cuiusque locum subeunt Pisces, auctore Ptolemæo in Almg. dist. 7. cap. 2. Quare quæ astra coierunt olim sub æquinoctium, in Ariete si iterum conueniant sub æquinoctio, non Arieti, sed Piscibus sociabuntur. Vnde vna coniunctio differet ab alia bifariam, abscessu prioris Signi, & aduentu noui: plurimum verò interesse, in Arietene, an in Piscibus coitiones fiant, patent ex horum Signorum diuersitate maxima. [In capite Arietis (inquit Ptolemæus libro 1. de Iudiciis, cap. 8.) stellæ effectus habent commixtos ex viribus Martis, & Saturni, quæ in ore sunt, idem possunt, quod stella Mercurij, & nonnihil, quod Saturnus, quæ in posteriore pede Martiæ, in cauda Venereæ sunt.] Quid de Piscibus? [Stellæ (inquit) in capite Piscis Australes, Mercurij vires repræsentant, habentque Saturni quippiam in huius corpore stellæ Mercuriales, & Iouiales sunt, quæ sunt in cauda, & filo Australi, cùm naturam referant Saturni, accedunt sensim tamen ad Mercurium, quæ sunt in corpore, & spina Piscis Septentrionalis, Martiæ sunt, valent tamen & Venereum quiddam; quæ in filo Septentrionali, Saturniæ sunt, & Iouialis illa in nodo splendida Martis naturam, & Mercurij quoque nonnihil habet.

Quid his vtriusque Signi stellis diuersius? quid magis, dissitum? quid ex congressu Solis, & Iouis in Ariete, & ex coniunctione eorundem in Piscibus colligi, aut statui potest? vnúmne experimentum præbent coitiones adeò diuersæ, quando erunt diuersa experimenta? quando diuersa configuratio stellarum, si hæ non sunt diuersæ, vnde tanta effectuum varietas, multitudo, contrarietas, discrepantia, si coniunctiones in Ariete, vel Piscibus factæ, nihil afferunt varietatis: congrredi verò Planetas eisdem in Signis diuersis, quotidianum est propemodùm in iisdem terrarum: id enim aliis non conuenit, nisi post annos ferè duos, vt Soli, & Marti, Marti, & Saturno; aliis post annos viginti, vt Saturno, & Ioui; aliis post annos 199. vt Saturno, & Ioui ex trigono in trigonum; aliis post annos 795. vt Saturno, & Ioui in Signo Arietis; aliis post tantum temporis, vt multi congressus in eodem Signo, (multis enim opus est ad experimentum) vix sub humanam cadant obseruationem.

Vultis hæc eadem ex ipsis Astrologiæ magistris audire? Referam verba Hieronymi Cardani lib. de Iudiciis genitur. c. 22. [Neque enim eadem ad vnguem significant (inquit) fixæ, vel erraticæ, vel cæli partes, quæ Romanorum temporibus: nam nec in eis vera erraticæ locis sunt, nec æquali motu mouentur, nec erraticas eodem modo excipiunt: aliæ enim latitudinem erraticæ, aliæ longitudinem variam suscipiunt. Hæc eadem in erraticis motis absidibus, & signiferi rursus, alia natura est: nam calidæ, & vehementes, quæ aliàs in Leone erant, nunc sunt in Virgine, vnde vtræque figura temperatiora, &c.] Quàm mira prædicant Astrologi de coniunctionibus Planetarum, sub idem Signum, nec minus asseueranter, quàm si ea quotidie experirentur, non minus constanter, quàm si obuium id cuique esset experiri. Vix primus Ptolemæus priscorum collatis obseruationibus Planetarum coniunctiones, & situs constabiliuit in Almagesto. Quid igitur antiquiores, à quibus manu traditam Genethliacam accepimus, obseruare potuerunt, de Planetarum sitibus, de euentis ex variis Planetarum constitutionibus, & congressibus modò cum his, modò cum illis pendentibus.

Non pudet adhuc Genethliacos de admirandis harum coniunctionum potestatibus inflare buccas: onerare aures: implere libros: quibus hæc scribuntur: rudibus opinor, & rerum cælestium imperitis. Istæ nimirum sunt artes, quas supra commemorabimus Astrologorum, circumuenire ignaros, imponere rerum insciis. O artem excogitatam non in commodum, sed in fraudem, & captionem mortalium! Quid Cardanus? lib. 2. Ptolem. text. 54. mira, & inusitata quædam futura denunciat sub coniunctionem capitis Arietis octauæ sphaeræ cum capite Arietis nonæ, quæ fieri non potest, nisi post triginta sex millia annorum. Hæc sunt experimenta Mathematicorum, hæc obseruata tempore immenso; hæc significatione euentus animaduersa; & notata. Pudeat aliquando mendaciorum. Et in cuius, nisi in Cardani caput Arietes hi duo octauæ, & nonæ sphaeræ concurrerunt? Quid iuuat quod Cardanus idem eodem libro secundo Ptolem. text. 63. ait non loqui se de experimentis, omnibus numeris absolutis, & quæ recta ratio præscribit, sed rudi quodam experimentorum genere, quod vulgò circumfertur, experimenta nos querimus, eaque recepta, & probata, & omnino qualia ipsi iactant se habere, quando experimentis hanc artem constare affirmant. Ea experimenta requirimus, quæ inficiari non possint, qui huic arti denegant fidem. Hæc si promere non possunt, fateantur aliquando, nec ratione, nec experimentis Genethliacam constare, sed rudi quadam persuasione, & voluntaria otiosorum quorundam hominum asseueratione.

CAPVT NONVM.

Syderum configurationes Astrologis perspectas non esse.

V O D generatim docuimus ignorare Mathematicos astrorum situs, & constitutiones, illustri exemplo, & Astrologorum irrefragabili testimonio confirmare licet. Nam cum à vernali illi æquinoctio ducant

ducant temporum, annorumque initia, si probatum fuerit eos nunquam potuisse verum æquinoctium notare, effectum erit neque cæterorum aliorum situs perspectos habere. Vernum porro æquinoctium ignorari adhuc Mathematici omnes recipiunt, & profitentur hinc annorum inconstantia, hinc castigatio temporum toties repetita, hinc delapsus sacrorum dierum, à Concilio Niceni veterumque Patrum constitutione; qua de re ita disputat Albertus Pighius Apologia, pro Astrologia, p. 2. Quicumque vernum æquinoctium tenere se putant, existimant introitum Solis in punctum æquinoctij contingere, cum in tabulis Alphonsinis vel aliis Sol constituitur initio Arietis: sed quàm falsum id sit, & quantum in ea re fallantur, tametsi euidenter demonstrare possumus ex ipsamet Alphonsina Theorica, & modernorum omnium, de qualitate motus octauæ sphaeræ, quæ Alphonsinarum, imò omnium nostrarum tabularum fundamentum est, & qua negata omnes simul nostræ tabulæ de stellarum motibus inueniendis corruunt, sicut & alibi id demonstrauimus euidenter, pro nunc tamen ne prolixior sim, hoc enim tractationem requirit prolixior, sufficit id ostendisse auctoritate Georgij Burbachij tract. ult. Theor. Planetarum, de qualitate motus octauæ sphaeræ, cui nunc omnes Astronomi moderni consentiunt. Hic post expositam ibidem Alphonsi, & modernorum omnium Theoricam, de qualitate motus octauæ sphaeræ, ex ipsa inter alia plura hoc infert, quòd variationem sectionis eclipticæ, octauæ sphaeræ, & Æquatoris respectu Arietis primi mobilis, necessariò sequatur æquinoctia, & solstitia continuè diuertificari, ob id non semper cum Sol in capite Arietis primi mobilis fuerit æquinoctium occidere, sed stare ipsum præcessisse, aut subsequi. Hæc ille. Constat autem in tabulis Alphonsinis, & aliis omnibus loca Planetarum in ecliptica nonæ sphaeræ, aut primi mobilis, quòd idem est (nam vel nona sphaera primum mobile est, vel si aliud est; eorum tamen eclipticæ semper sibi vniformiter respondent) computari, non autem in ecliptica octauæ sphaeræ, quæ mobilis ecliptica ab Astronomis appellatur, ad quam ob sui mutabilitatem nullæ tabulæ perduraturæ fieri possent; si itaque non semper æquinoctium est, cum Sol in capite Arietis primi mobilis fuerit, hoc autem est, veluti diximus, cum Sol in tabulis in capite Arietis numeratur, sequitur manifestè, non semper Solem ingredi punctum verni æquinoctij, quando in tabulis initio Arietis computatur, sed stare ipsum æquinoctium, vel præcessisse iam, vel adhuc futurum esse. Si quis fortè inter istos paulò arguitur, respondeat verum id quidem esse, quòd cum Sol in tabulis initio Arietis computatur non semper sit in puncto verni æquinoctij, quemadmodum dicit Burbachius, sed tamen differentiam esse perexiguam, & ob id, tametsi non ad punctum, saltem prope, verum ipsos annuæ conuersionis tempus introitum videlicet Solis in Verni æquinoctij punctum, & cœlestem harmoniam, quæ eo tempore viget, semper attingere per introitum Solis in caput Arietis primi, vt in tabulis computatur. Quibus id dicimus in primis, quòd nemo est eorum, qui sciat quanta sit differentia, magnane an exigua? deinde, quòd non parua sit, sed magna differentia, manifestè demonstrari in tractatu quodam, quem de ignorantia, & erroribus Astrologorum nostræ tempestatis conscripsi, in quo demonstrari ex ipsis Alphonsinarum tabularum principiis, nostros Astrologos omnes in temporibus vernorum æquinoctiorum, & solstitiorum plusquam quinque diebus aberrare. Demon-

fraui insuper in eodem tractatu, non esse ea Planetarum, & stellarum loca in vero signifero quæ in tabulis Alphonsinis, & aliis numerantur, immò hoc tempore quinque gradibus, & ampliùs à veris earundem locis discrepare, quo fit vt nec coniunctionem, nec eclipticam, loca vera tametsi tempora ex tabulis assequantur.

Sed à quo audire hæc libentiùs debemus, quàm à Cardano Astrologorum nostrarum magistro, & Astrologiæ restauratore? Sect. 1. Aphor. 21. [Quædam (inquit) secantur perfectè, vt circulorum assensiones, quædam propinquo modo, vt Solis reuolutio, quædam sciri possunt, & si non sciantur, vt reuolutio superiorum quædam sub scientia sunt, sed nunquam sciri poterunt, vt ingressus Solis in æquinoctij punctum, quædam nec sciuntur, nec sciri possunt, vt mixtiones syderum, ac vires.

Nemo maiori cura ac solertia astrorum cursus obseruauit quàm Ticho Brahe. is verò libro de noua stella, pag. 648. ita scribit. [Satis mirari non possum Appianum non saltem diem sed horam atque minutum huic coniunctioni præfinisse, cum Martis præsertim motus, vt de Saturno nunc nihil dicam hætenus non ita sit exploratus quod intra tres vel quatuor dies, eorum copulationem è calculo præsertim Alphonsino, quo ille vsus est, imò ne quidem Copernico, hoc paulò exactiore, notam reddere tutò liceat.] O perspectas Astrorum congressiones! ô congressionū notatas vires! ô virium cœlestium certa, & explorata experimenta! Ita igitur, quod vnaquæque stellarum ad alias relata efficere possit, Astrologi notarunt. Ita domorum, finium, terminorum, graduum, minorum Zodiaci animaduertunt. Ita singulorum signorum decanos, dominos constituerunt! Nec cum mecum ipse reputo, mirari satis non possum, esse homines, quos non pudeat scribere, disciplinam hanc certis experimentis collectam. Quî potuerunt stellarum efficietiam per singula Zodiaci signa, per singulas signorum partes, & minuta experiendo notare, qui ignorant Planetarum ingressum in signa, & in gradus signorum? Apud rude vulgus iacent Astrologi experimenta, quæ sapientes viri iamdudum exhibilarunt.

CAPVT DECIMVM.

Syderalium configurationum alia magna dissimilitudo.

VERVM estò recurrant aliquando errantes stellæ aliquæ saltem nouo congressu in idem signum, & rarò in eundem signi gradum, nunc ante, nunc post conuenient quatuor, sexdecim, quindecim, viginti gradibus, quæ non leuis, sed magna est diuersitas duabus de causis. Primum, quia variis eiusdem signi gradibus variæ stellæ sunt insitæ, quarum quædam Saturni, quædam Iouis; aliæ Solis, Martis aliæ, aliorum sequuntur naturam. [In cancri oculis, (inquit Ptolem. libro 1. de Iudiciis, capite 8.) stellæ duæ effectum similem habent Mercurij,

curij, & aliquantum Martis in brachiis stellæ Saturniæ sunt, & Mercuriales, illæ verò in pectore quasi gyros nebulosus persequi cognomento Martius, & Lunaris est, iuxta quem vtrinque positi, vt vocantur, Afini Martij sunt; & Solares duæ stellæ in Leonis capite idem possunt, quod Saturniæ, & paulatim accedunt ad Martem, in ceruice tres Saturniæ sunt, & aliquantulum Mercuriales, at illud in corde lucidum sydus, regulum vocant, æquale est Marti, & Ioui, aliæ in illo ex vna in cauda splendida Saturniæ, & Veneræ, aliæ in femoribus Veneræ, & non nihil Mercuriales sunt.] Pergit verò & aliarum stellarum, quæ in aliis signis insunt vires explicare, in quibus vix reperias duas, aut tres, quæ consentiant, quare si multum refert sub Saturnone an sub Ioue quis nascatur, multum etiam intersit, necesse est siatne coniunctio syderum cum eiusdem signi stella Saturnia, aut Iouia, vel cum alia Martia, aut Veneræ.

Deinde quia multi simul gradus Zodiaci, licet in eo signo multum variare possunt Aquilonarem, aut Australem Planetarum declinationem, facta præsertim comparatione cum terra, in qua quilibet gradus cœlestis occupat, auctore quidem Fernelio Ambiano in sua Cosmatheoria 68. milliaria, auctore Ptolemæo Astrologorum magistro 62. Ex recentiorum obseruatione, qui non semel Oceanum traiecerunt 53. prorsus vt denis quibuscque gradibus respondeant plus quàm quingenta milliaria, quo intervallo, quæ distant ciuitates sub eodem meridiano, diuersissimas experiuntur mutationes aëris; argumentum sanè maximum valde referre in quo gradu declinationis Australis, seu Borealis fiat Planetarum coniunctio: nam in aëris qualitate constituenda, variandæque positas esse stellarum efficientias docet Ptolemæus libro 1. de Iudiciis, capite 2. & 3. & nos planè cumulatè perfecimus libro 1. capite 3. & 5. Quia Ptolem. libro 1. de Iudiciis, capite 10. capite 16. libro 2. capite 2. 3. & 4. præcipuam in prædictionibus, & genituris rationem habendam esse præcipit declinationis Planetarum. Hinc Planetarum exaltationes, & casus, altitudines, & eleuationes, ex quibus omnem mortalium foelicitatem deducunt Astronomi. Ptolem. libro 1. de Iudiciis, cap. 18. Card. libro de mutatione aëris, capite 12. Iulius Firmicus libro 2. cap. 3. & reliqui Astrologiæ scriptores, quibus vel leuiter euariatis maximas his inferioribus fieri commutationes contendunt. Audiamus Cardanum libro de Iudiciis geniturarum, capite 26. [Ex quo patet quomodo quod à multis quæsitum est nati eadem hora, eodem momento, habent diuersam fortunam, nam cum loco distant reuolutiones, & comparationes ad verticales stellas, sunt necessariò diuersa, &c.] Pertinet ergo maximè ad rem, de qua agimus, Astrologorum quoque sententia, quilibet maior, minor, minimus stellarum accessus, vel abscessus à verticali. Quare Cardanus libro de mutatione aëris, capite 12. [Saturnus (inquit) in Ariete significat aëris corruptionem, si sit Borealis, si Australis, frigoris magnitudinem. In Tauro Borealis præter stellas siccitatem & tranquillitatem aëris, Australis corruptionem aëris, in Geminis Borealis terræ motus facit, & ventos, Australis corrumpit aërem & calefacit ad tempus, &c.] Firm. loco cit. [Tunc verò (inquit) homines infœlicitatum infortuniis opprimuntur, quoties stellarum pars maxima in iis partibus constituta fuerit, in quibus

bus humili deiectione multum de sua potestate demittunt, altitudines autem dictæ sunt ab hoc quod cum in ipsa parte fuerint stellæ, in qua exaltantur in opportunis scilicet gemituræ locis homines faciunt beatos, deiectiones autem earum homines faciunt miseros, pauperes, ignobiles, inopes, &c.]

Quid ergo ais? quamvis non in eodem signi gradu conueniant Planetæ leues esse euentuum commutationes, itane? quinquaginta, & tria, vel sexaginta, & duo milliarum exiguum efficiunt mutationem? at diuersarum ciuitatum longè minùs distantium, diuersas aëris constitutiones, diuersos ciuium mores ex diuerso climate deducitis, eorum qui eadem hora in eadem vrbe nascuntur contrarij mores, propensiones, naturæ ex diuersitate loci quamquam minima nascuntur apud Astrologiæ peritos, & nunc nihil ad euariandos affectus valet integer gradus, & magnum locorum interuallum; amoto tandem queramus seria ludo: facessant aliquando nugæ.

Huc accedit, si rarò in eundem gradum signi recurrunt coniunctiones, multò rariùs in idem eiusdem gradus minutum, quod quia sexages est in quolibet gradu, minorum numero non parum syderum declinatio variatur. Conuenerit aliquando Sol & Iupiter in Arietis primo gradu, primoque eius gradu minuto, & ex eo loco Romæ nascentes affecerint. Rursus in minuto decimo quinto, vigesimo, vel 29. congregiantur plusquam quindecim viginti, aut viginti & quinque miliaribus vna coniunctio quam altera ab vrbe distabit. Quare posterior non afficiet genituram, vt prior, sed tanquam si translatus fuisset multis miliaribus versùs Austrum, aut Boream, at intercapedo quindecim, vel viginti, vel vigintiquinque miliarium non modicas parere solet apud Astrologos differentias, & quinque interdum aut sex millia passuum faciunt aëris, morum, valetudinis, ingeniorum dissimilitudinem maximam.

Hanc rationem vrget Phauorinus Philosophus apud Aulum Gellium libro 14. capite 1. his verbis: [Si Principes Chaldæi, qui in patentibus campis colebant stellarum motus, & vias, & decessiones & cœtus intuentes, quid ex iis efficeretur obseruarunt, procedat hac sanè disciplina, sed sub ea modò inclinatione cœli, sub qua tunc Chaldæi fuerunt, non enim potest ratio Chaldæorum obseruationis manere, si quis ea vti velit sub diuersis cœli regionibus; nam quanta partium, circularumque cœli ex diuergentia; & connexionibus mundi varietas sit, quis non videt? Eadem igitur stellæ, per quas omnia diuina, humanaque fieri contendunt, sicutæ vsquequaque pruinas, aut calores cient, sed mutant, & variant, tempestatesque eodem tempore alibi placidas, alibi violentas mouent, cur non euenta quoque rerum, ac negotiorum alia efficiunt in Chaldæis, alia in Getulis, alia apud Danubium, alia apud Nilum? Per autem consequens ipsum quidem corpus, & habitum tam profundi aëris sub alio, atque alio cœli curuamine non eundem manere, in hominum autem negotiis stellas istas operari idem semper ostendere, si eas in quacumque terra conspexeris.] Næc ille, & disertè; quis enim non videt, quantum momenti sit in natura loci ad moderandos cœli influxus, ad concipiendum calorem, frigus, ventos, nebulam? Præclare & Tullius lib.2. de diuinatione, [Quæ tan-

ta (inquit) dementia est, ut in maximis motibus, mutationibusque cœli nihil inter sit, qui ventus, qui imber, quæ tempestas ubique sit? quarum rerum in proximis locis tantæ dissimilitudines sæpe sunt, ut alia Tusculi, alia Romæ eueniat sæpe tempestas. Quod qui nauigant maximè animaduertunt cùm in flectendis promontoriis, ventorum mutationes maximas sæpe sentiant. Hæc igitur cùm sit tum serenitas, tum perturbatio cœli, estne sanorum hominum, hoc ad nascentium ortus pertinere non dicere, quod non certè pertinet?] Hæc Tullius. Quare cùm modò hoc, modò illo nascentium naturas, & ortus astra temperant, adhuc desideramus ea experimenta, quorum tantam apud scicopiam aiunt esse Astrologi; nisi enim astra ad idem planè minutum redeant, quæ potuerunt eorum vires experiri, aut quid effectura alio loco sint, certò statuere?

CAPVT VNDECIMVM.

*Epicyclis, & eccentricis euariari syderum constitutiones in
vno, eodémque signi minuto.*

I quando in idem minutum sese recipiunt errantes stellæ, quod vel raro vel nunquam cõtingit, obseruántne id Astrologi aliis etiam rebus intenti frequentius, quàm astrorum congressibus? Deponúntne vnquam è manibus Quadrantes, & Astrolabia? Quomodo ergo obseruant omnia minuta? nocte, dièque, hyeme, æstate, sereno & vdo cœlo. Sed nihil illis aliud sit negotij, vigilent noctu, nec dormiant diu, an habent paratos mulierum vteros per singula momenta, qui ea hora, atque puncto temporis fundant partum, quo ipsi egent ad experimentum? Nugæ istæ sunt atrellanæ. Sed hæc omnia mittamus, concedamus ad eundem signi gradum, idémque minutum astra redire, idque ab Astrologis obseruari potest, tamen earum epicyclus, vel eccentricus absidem habere non ea parte in qua prius: Quare humiliora, vel altiora erunt, quàm priori coniunctione, & nihil experiri potest Astrologus: id enim adeò permutat Astrorum congressus, ut contrarios planè effectus excutiat.

Duplex enim astri vicinitas esse potest; vna, quando Tropicum Cancrî repens, aut ex Oriente conscendens rectiores radios demittit ad nos; altera, qua ex sublimiori sui orbis parte delabitur ad infimam terræ propinquo-rem. Atque harum quidem si ambæ pari fiant gradu, efficacior est posterior. Quare si prioris habenda est ratio, ut docent Astrologi, multò maior habenda est posterioris, quæ multò plus valet ad dissimiles nascentium temperationes, maximè verò spectandum est, quando Astrum utroque modo, aut distat, aut appropinquat; quare si hæc omnia expectenda sunt Astrologis, ut experiantur Astrorum vires, canescent sine dubio expectando.

Neque verò contendendum est discrimen, quod oriri potest ex latitudine

D d

Zodiaci,

Zodiaci, quæ cum duodecim pateat gradibus, etiam redeant eorumdem syderum congressus in idem minutum longitudinis, potest tamen à priori, dissidere sex, vel octo, vel decem, & amplius gradibus latitudinis, quæ cum multò nobis viciniorem, vel seiunctiorem faciunt stellam, multò aliter efficiet eorumdem Astrorum congressus partum nunc quam prius; fieri enim potest, ut ait Cardanus ad librum primum Ptolemæi de iudiciis, t. 15, ut quæ in Gallia circa Religionem significabantur in priori congressu, significantur supra discordias in posteriore, & quæ eadem sunt obiecto, ut putà circa Religionem in Palestina per primam coniunctionem, in Gallia per secundam expectare oporteat. Idem lib. de iudiciis, c. 8. [Minima coniectura ex Astris in Gallis significabit adulteram, maior in Italia erit necessaria, maior etiam in Germania, & Hispania, &c.]

Quamquam non ex pluribus modò Zodiaci, sed multò magis ex numero Planetarum, qui conueniunt, grauis oritur diuersitas, in eundem sanè confluunt locum modò duo, modò tres, modò quatuor, modò plures, si duo in pari gradu latitudinis, in diuerso alij, & si tres longitudine consentiunt, vnus discrepabit, aut plures, quæ sanè res tot modis variari potest, & pro eorum multitudine & varietate hæc omnis ars, vel nullis, vel paucissimis pateat experimentis.

CAPVT DVODECIMVM.

Non posse Astrologos vires stellarum sapius experiri in vna, eademque materia.

EVICIMVS, ni fallor, non potuisse Astronomos obseruare omnes Astrorum in quolibet Zodiaci gradu & minuto congressus: nunc largiamur illis quidquid è cælo notari potest esse obseruatum sine errore. quid tum? nisi cum cælestibus consentiant sublunares causæ, ex quarum nihilo minus, quàm ex Astrorum opera stabiliuntur euentus, nonne inanis est omnis experiendi labor, nonne omnium Astrologorum experimenta acescunt, secundæ nauigationis exitum si quis existimet ex vento dumtaxat nulla nauis, & nautarum habita ratione, quos illum nauigandi canones conditurum putamus? vehemens incumbit Auster, oneraria nauis resistit sua mole, quin & nautarum solertia ita vicissim velum obuertit, laxauit, continuit, erexit, ut ad nauigationis celeritatem potius, quàm ad periculum vltimum ea vis Austri pertinuerit? sane iatur inde præceptum Austro saeuiente feliciter, & sine periculo nauigari. experiantur illud naues aliæ, licet onerariæ, sed nautarum periticia destitutæ, experientur cymbæ, quarum nulla firmitas est ad oblectandum ventis, suoque malo discent nauigandi præcepta non esse solo vento metienda.

Quid toti è superiori pendetis Astrologi? quid occinitis collecta experimèta hoc, vel illo syderum congressu? sub eadè Astrorū constitutione fuitne eadè etiam materia, fuitne idem sublunarium causarum concursus? fuit idem pater, eadem mater, eodem modo affecta, eiusdem ætatis, & roboris, idem semen quod variari solet in humano corpore singulis momentis? Si quid ex his defuit

defuit (& non possunt adesse omnia) omnia experimenta concidunt. Dicam euentorum quæ obseruastis causam, non aduentum solum, sed multò etiam magis ad nautas, & nautarum pertinuisse industriam.

Responsuri estis veteres experiendo contulisse causas cum cœlestibus sublunares, & examinatis vtrarumque ponderibus, artis præceptiones condidisse. Non credimus, & magna ratione non credimus; nam & qui nunc vigent Astrologi, stellas obseruant, præterea nihil, quod & Cardanus ingenuè proficitur: quin si dicant se nihil experiri, sed priscorum experimentis niti, qui possunt veterum experimentis vti, quæ ex supernarum, infernarumque causarum concursu desumpta sunt, nisi post obseruatum cœli statum perquirant etiam, num sublunarium status is sit, quem veteres experiendo seruauerunt, & antiquiores, vt Bonatus, Albumazar, Alchibitius, & huius farinae alij, non tradunt, quæ stellarum vires sublunarium causarum effectibus intercipi possint, aut promoueri, sed cœli solum cardines obambulant: de cæteris scribunt nihil, nec aliquid in hoc genere memorant se accepisse à prioribus, at neque obseruare hæc veteres potuerunt, nec foetus expectat Astrologos, vt prodeat in lucem, nec ex Astrologorum præscripto concipiunt matres, nec elementa, tempestatesque aëris audiunt Genethliacos. Quomodo ergo inferiora attemperarunt Astrorum congressibus, vt experirentur quid illa virium haberent in hac, quid in illa materia?

Verum enimuero, ne quis rem totam ad priscos illos reuocet, ij sanè vel Ægyptij, vel Chaldæi fuere; apud hos enim hæc syderalis scientia orta est. Quid de Ægyptiis? ex illis hausisse præceptiones suas, Iulius Firmicus, & Manilius affirmant, vt quis vnquam in toto Firmico, vel Manilio legit vllum verbum de supernis infernisque causis in effectum aliquem consociandis. Iam verò Chaldæos, qui apud Tullium lib. 1. de Diuinatione cccclxx. millia annorum monumentis comprehensa continent; nunquam de sublunaribus causis fuisse sollicitos perspicuè declarant, quæ idem auctor libro 2. de Diuinatione his verbis scribit: [Quid? cum dicunt id, quod iis dicere necesse est, omnes omnium ortus, quicumque gignantur in omni terra, quæ incolatur, eosdem esse, eademque omnibus, qui eodem statu cœli, & stellarum nati sunt, accidere necesse esse, nonne eiusmodi sunt, vt ne cœli quidem naturam interpretes istos cœli nosse appareat? cum enim illi orbes, qui cœlum quasi medium diuidunt, & aspectum nostrum definiunt, qui à Græcis *ὀρίζοντες* nominantur, à nobis finientes rectissimè nominari possunt, varietatem maximam habeant, alique in aliis locis sint: necesse est ortus, occasusque syderum non fieri eodem tempore apud omnes. Quod si eorum vi cœlum modò hoc, modò illo modo temperatur, qui potest eadem vis esse nascentium, cum cœli sit tanta dissimilitudo? In his locis, quæ nos incolimus, post solstitium Canicula exoritur, & quidem aliquot diebus apud Troglodytas, vt scribitur, ante solstitium: vt, si iam concedamus aliquam vim cœlestem ad eos qui in terra gignantur pertinere, confitendum sit illis; eos, qui nascuntur eo tempore, posse in dissimiles incidere naturas, propter cœli dissimilitudinem. Quod minimè illis placet; volunt enim illi, omnes eodem tempore ortus, qui vbique sint nati, eadem conditione nasci, &c.]

Quare à cœlo sine dubio voluerunt prisci Astrologi ita hæc inferiora effici, vt eius efficientia à nullo præpediri, aut aliò, quàm eius natura ferat, trahi possit.

possit. Nullam ergo inferiorum causarum rationem habuerunt, nec aliud experiendo spectarunt, quàm constitutionem syderum.

Quid reliquum est? Ab Ægyptiis & Chaldæis profecta est omnis hæc Astro-
rum præfaga vis, & qualem illi proximis causis destitutam collegere, talem
suis tradidere Gentilibus, qui eam postmodum in Græciam, in Italiam, to-
tumque orbem terrarum disseminarunt, inferiorum causarum præsidio planè
destitutam.

Vnus Ptolemæus, qui pro singulari sua modestia, & ingenij perspicuitate
rem, de qua nunc agitur, sapienter intellexit, & sub initium lib. 1. grauiter suæ
ætatis Astrologis succenset, quòd artis existimationem obscurarent negligenti-
a, & ignoratione causarum, quæ sub cœlo sunt, quamquam & ipse rei dif-
ficultate superatus, & quia nihil de his acceperat à maioribus, de iis breui-
simè, & vniuersim dissemit, nec postea canones iudicandi, quos illis quatuor
libris sanxit, tradit rationem quæ illi variari possint causarum dissimilitudine,
quæ apud nos sunt, sed totus ipse quoque in tradenda arte cœlo defixus est.
Itaque in tenebris ea res tota delituit, nullis veterum experimentis, nullis il-
lustrata præceptis, nulla recentiorum animaduersione comprehensa. Tame-
si quid miramur factum non esse, quod fieri non potuit? nam ne proxima-
rum causarum vires comprehendantur, efficiunt multa circumstantiarum di-
uersitas, & multitudo, quarum quidem genera si spectes, pauca sunt, sin cu-
iusque generis partes, inexplicata varietas quot in sæculo anni, menses in an-
no, hebdomadæ in mense, in hebdomada dies, ex tot diebus, quis vnum
alteri planè similem vidit? quid de locis dicam? mitto Europam, Asiam,
Aphricam, Nouum orbem terræ, partes primarias; nihil de nationibus,
quas sermonis, & linguæ discrimen internoscit; prætereo prouincias, re-
gna, ditiones. De vna aliqua loquor ciuitate, oppido; quot tribus, vicinæ,
fora, theatra, officinæ, templa, curiæ, domus, prata, campi, lacus, colles,
valles? ex iis aliqua duo, si quis inter se conferat, quàm dissimilem compe-
riet esse ambarum faciem, altitudinem, planitiem, latitudinem, temperiem,
feracitatem, cœli vim, celebritatem opificum, ornamentum, oppor-
tunitatem?

Iam verò quid de personis, & adiunctis personarum dicam? quorumnam
vnuquam duorum omni ex parte consenserunt, conceptus, ortus, mores, vires,
ingenia, ordines, fortunæ, vultus, studia, amicitia, propinquitates, temperatio-
nes, valetudo, procliuitates? Sileo circumstantias alias, in quibus dissensio-
nes & dissimilitudines nihilo minores quàm in sylvarum fundis, in animan-
tium pilis, in maris arenis reperies, vt illarum nequidquam expeditior, quàm
harum obseruatio sit. Distingue mihi horum omnium rationes, & Astrolo-
gicis experimentis præstabimus fidem; nisi enim omnia vocata fuerint ad cal-
culum, fallax est experimentum, & multis expositum erroribus.

Quid attinet (inquies) tot prosequi minutias, præcipua rerum capita obser-
uasse satis est, ad experimentum. nihil minus est, & in minutis mira vis, &
potestas commutandi res humanas: dum obambulas urbem, ecce tibi repente
præteruolat grauis trochus contortus à ludentibus, si dexterorsum vno am-
plius digito pedem posuisses, actum fuisset de vita, oppressit alterum præ-
tereuntem, qui si paulò lentius ingressus fuisset, seriùs ad periculam perue-
nisset, & Incubum. Dum ad Syphacem ex Hispania P. Scipio nauigat?
si scimi

si semihorula tardius subiisset portum, in Aldrubalis potestatem venisset. In C. Caesarem sexaginta, & amplius conspirant, viginti & quatuor vulneribus in curia confossus vnum dumtaxat lethale accepit à Bruto. Quot inter coniuratos in vno Bruto? inter tot vulnera quantum momenti in vno fuit? vnus si Brutus abfuisset, vno si minus vulnere caesus fuisset, vigintiquatuor scias, sexaginta sicarios eluisset? quam leui exiit fortuna Antonij, Octauij Reipub. Rom. Imperatorum orbis tertiarum pendit! Quid de Alexandro Magno? Concidit telo confossus, & si paulò maior fuisset in iaculante vis, ad cor Regis telum penetrasset. Quid? dum telum à medico extraheretur, si Rex, qui vinciri noluit, leuiter se commouisset imprudens, & molens, telo cor pupugisset. In leuissimo igitur impetu, & motu salus Regis, & Monarchia Persarum tanquam in parua lance pendit. Plehæ sunt iis euentis historiæ gentium. Quid historias dixi? quotidie & in horas cernere est, quantum ad vtramque fortunam valeant tenuissimæ circumstantiæ, quæ quamlibet diligentiam fugiunt, nec ad experimentorum leges reuocari queunt.

Neque circumstantiarum numerus solum, earumque vis elidunt facile experientis industriam, sed multò etiam magis earumdem abditissimæ causæ, & humanis vel sensibus, vel rationibus incomprehensæ penitus, & inaccessæ, tegula diu pendit, ex impluuiò, decidit tandem in Aristippi caput: cur casura foret tunc potius quàm antè, vel postea? causam præfagiri quis possit? In campo dum applicaretur Sophocles iam senectute caluus, an aliquis præsentire valuit eò potius quàm aliò volaturâ aquilam, & sub id temporis potius, quàm aliàs testudinem rapiendam, & in senis potius caluitium quàm in saxum deiciendam? Cùm cæsim ferires Calliam grauissimo ictu auriculam, solum abscidisti, si paulò magis sistrorsum vibrasses ensẽ, caput medium secasses ad mortem, an astra ictum vltro vtroque librarunt ad numerum? an potuit quisquã notare stellarum constitutionem, quæ causa fuit, vt ictus ne lato quidem vngue in alteram partem deflexerit? Horum similitumque causas si quis deprehendisse se putet, is etiam omnem fortunæ, omnem casus temeritatem suis se legibus obstringere posse confidat. Vanissimum igitur est omne in ea re studium. Quod si latent nostrisque se abdunt experientis rerum sublunarium & humanarum in primis actionum causæ, quantò obscurior erit earumdem causarum cum cœli syderumque effectiõibus comparatio; at ea sublata fluctuat omnis mathesis, vt vidimus; & non secus Astrologus, sine harum causarum peritia & obseruatione nihil præuidere, ac præfagire potest, quàm venator nihil consequi prædæ qui sagittam habeat, ad collimandum arcum non habeat.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

Suffugium tertium refellitur.

EXPERIMENTORVM, quibus hanc disciplinam Mathematici sortam contendunt, nullam esse fidem lucè palam, cùm ostenditur, nihil dicere solent opus esse anxie discquirere qualibus experimentis Astrologia parta sit, Astrologorum quotidianam veritatem in prædicendo

D d 3 Astrolo

Astrologicis præceptionibus fidem amplissimam astruere, à veteribus experimenta pro vt oportebat facta iam esse; hoc enim erat, vt vidimus cap. 6. tertium Astrologorum suffragium, &, vt ait ille:

Dirarum nidis domus opportuna volucrum.

Cæterum volucris fortasse opportuna, de qua idem Poëta:

Qua quondam in bustis, aut culminibus desertis

Nocte sedens serum canis importuna per umbras.

Astrologia verò opportuna parum, si enim veteres non potuerunt syderum vires experiri, quod hæcenus docuimus, quo tandem modo recentiores experiuntur eorum obseruationes respondere euentis? si nequiuertunt veteres certis experimentis stellarum vires notare, nec obseruatione certa huius artis præcepta condere; propterea quòd nec eadem omnino astrorum institutio redeat vnquam, quod necessarium est ad longam obseruationem, & ad experimentum, nec si redeat eandem offendat materiam, in quam agat, nec vlla ope subitici illi possunt eadem prorsus inferiores causas, aut dispositiones, quibus effectus mirificè euariari solent, quo tandem pacto Astrologi nostrates veterum obseruationes respondere euentis animaduertunt? an his aliter astra decurrunt, quàm antiquis? an materia, quæ priscis Astrologis obtixit, his parit ad nutum? an redeunti astrorum configurationi hac tempestate præstò sunt iidem parentes, eodèmq; modo affecti, idque non bis, terte, sed sapius, vt eodem planè temporis momento coeant, nec coeant solum, sed etiam concipiant, quod priscis temporibus contigit nunquam? Iam verò, si non potest sine errore notari astrorum situs, quo quis nascitur, vel gignitur, interest autem plurimum non solum, quo quis anno, aut mense, sed etiam quo die, immò qua hora, & ineunte hora, an media, an exeunte ortus sit, momentum verò illud, quo quis aluo matris fufus, spiritum primò duxit, nec parentes, nec obstetrix subtiliter notare possint, quo pacto Astrologus experitur veras esse Astrologicas obseruationes? quæ non indefinitæ sunt, sed certæ astrorum configurationi strictæ, hæc verò per singula ferè momenta diuersa sit & varia?

Hoc loco venit mihi in mentem Sanctus Basiliius homilia sexta in Genesim. [Genethliacæ artis inuentores (inquit) cùm in temporis amplo spatio complures figuras suam ipsorum conscientiam fugere percepissent, in angustum admodum temporis contraxere mensuras; vt minutissimo quoque, & subitaneo articulo, quale est, quod Apostolus dicit, in momento temporis, in istu oculi, plurimum differentia sit inter natiuitatem, & natiuitatem, vt is quidem, qui hoc in momento genitus est, tyrannus sit, Rex ciuitatum, populorumque Princeps, locupletissimus, præpotens: Is autem, qui natus est temporis sequentis momento, pauper quidam sit futurus, aut mendicus circulator, vel præstigiator, ex ostiis ostia permutans, quotidiani consequendi causa victus. Quamobrem eo orbe, qui signifer appellatur, duodecim in partes diuiso, cùm in triginta dierum spatio, partem Sol eius globi transeat duodecimam, quem inerrantem appellant, triginta in portiones singulas illas duodecim partes secuerunt. Tum singulis portionibus illis in sexaginta minuta diuisis, minuta hæc singula horum sexaginta rursum in alia sexaginta modo simili diuisere. Posito igitur enixu eorum qui in lucem eduntur, videamus obsecro si hanc exactissimam temporis diuisionem auctores hi sibi valeant conseruare. Nam simul atque editus pulio est, mas an fœmella

mella sit, obstetrix explorat, tum vagitum expectat infantis, nimirum iudicium vitæ eius qui natus recens est. Quot hoc tempore vis sexagesima præterisse minuta? Dicit obstetrix deinde Chaldæo partum, qui editus est, quot minutissima momenta vis, interea dum obstetrix loquitur, prætercurisse? præsertim si fortè fortuna fuerit non in conclavi mulierum Chaldæus ille præsens, sed in ædium atrio, aut vestibulo tempus horarumque reponens. Et cum eum, qui definiturus est diligenter tempus, ac horam exploratoria nimirum horarum percipere oporteat instrumenta, siue diurna sint, siue nocturna, quot minorum hoc quoque tempore quæso præteruolat, præteritque examen? Compertam enim eam esse stellam, qua tempus, horæque sit exploranda, non solum quanta in parte sit duodecima, sed etiam quàm iuxta duodecimæ portionem partis, in quotòque minuto sexagesimæ eorum, in quam, in quæ diuidi diximus portionem: aut vt exactissimè comperiatur, quoto in sexagesimo eorum, in quæ subdivisa sunt singula sexagesima illa prima, necesse est. Atque hanc tamen adeò tenuem, subtilèmq; temporis inuentionem quamquam attingere nequeunt singulis in stellis errantibus, faciendam esse necessariò dicunt, vt qualem ad adherentes cœlo fixasque stellas ipsæ dispositionem habitudinemve haberent, qualisque ipsarum esset inter sese figura, cum in lucem ederetur fœtus, compertum sit tandem, ac exploratum. Quæ cum ita sint, si fieri non potest, vt tempus illud exactissimè quisquam attingat, variationeque, vel breuissimi temporis sit, vt tota via penitus aberratur, deridendi profectò non mediocriter esse videntur, tam ij, qui studio huius induxerunt artis, quam in ratione rerum nunquam esse constât, quàm ij, qui hiantes ab illorum ore pendunt intenti perinde quasi omnia illi scire possint, quæ ipsis sunt euentura.]

Hactenus Basilus.

Cum res ita se habeat, vrgent Astronomi multa Astrologica prædicta certissimis euentis confirmata, quæ sanè veritatem consequi nò potuissent, nisi præcepta artis ritè fuissent constabiles, & hæc huius esse experimenta illa, quibus artem suam quotidie confirmari contendunt, quæ calumniado velle peruertere, genus quoddam affirmant esse infantiæ. Quibus nos vixissimè innumera eorundem prædicta, quæ quotidie re, & euentis refelluntur obicimus. Quare, cum aliqua vera, innumera falsæ diuinationis exempla, Astrologis quoque facientibus, promere liceat, cur quæso aiunt veras ex certis observationibus esse, falsas cur negant esse ex vanitate artis? an quia notationes Astrologicæ certæ, & exploratæ sunt fidei, ideoque si aliquando peccatur, in artem peccatur, ars verò ipsa errat nunquam? Id dubium est, id demum est, quod iam dudum inquirimus. Vnde id probabunt? experimentis? redeunt eadem ambages. an quia id tradunt veteres Astrologi? vidimus neque illis constare potuisse de veritate Astrologiæ. An quia ita persuasum est omnibus Astrologis? id scire auemus cur sibi persuaserint? An quia id supponendum est tanquam primum principium naturæ ipsi notum? at multis, & sapientissimis viris, quos nemo dicet naturali lumine orbatos, tam falsum est, quàm quod falsissimū. Cur ergo veras prædictiones volant esse ab arte, falsas ex aliis causis? cur falsas nò tribuunt artis inanitati, quam ostendimus nullis potuisse experimentis comparari, verasque aliis causis? quales ostendimus c. 31. 32. 33. 34. 35. reddi per accidens interdum præensiones veras.

Huc accedit quòd Ptolemæi, & recentiorum ferè omnium Astrologorum confessione cœli efficientia, à causis sublunaribus, & proximis impediri potest, & quo

& quoquo versùs trahi. Quare & Astrologicarum prædictionum veritatem non solum à cœlo, & iis, quæ ab euentu longè distita sunt, sed à coniunctis etiam causis pendere fatendum est necessariò; à duplici igitur causarum genere cœlestium; & sublunarium prædictiones cum dependant, cur veras auctore cœlo, veras esse, falsas proximis causis impediendis, falsas esse contendunt? affirmantes præensiones veras à proximis causis mutuari veritatem, falsas à falsis Astrologiæ præceptionibus falsitatem haurire: quomodo redarguent? ô mira artis vanitas! ô leuissimam disciplinam! Aliqua in ea vera, innumera sunt falsa: sed id vitio illi non vertimus, illud sciscitamus solum, cur vera quæ sunt, non ab aliis causis, sed astrorum vi vera sint? & quod respondeant habent nihil. Quid opus est amplius vannis has paleas agitare? Nihil subest tritici, nihil firmi, ac solidi, tota hæc ars est extra æream disciplinarum.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Experiendi difficultas ex Cardano.

VA. M. arduum sit astrorum vires, si quas habent, experimentis assequi, intellexit ipse quoque Cardanus Astrologorum nostratum coryphæus: Libro siquidem de Iudiciis geniturarum, cap. 22. differens de electionibus, difficiles eas esse docet quatuor de causis. [Prima (inquit) ob multitudinem negotiorum, vni non possumus esse intenti, nec etiam illam eligere facile, quæ sit excellentioris condignis. Secunda, quia non est facile eligere ex significatoribus, quid proprio decernat; nam iam pluribus annis, sicut in quinquagesima genitura, aliquid magnum, ut in tua pollicebamur, & sperabamus, quale autem hoc futurum sit, planè fateor, me vix assequi posse. Tertia vero, quæ maxima est, ea est quod congressus rerum perpendere non possumus: præcessit enim primò trinus Solis ad Lunam accessus, tum illico oppositi Solis ad ascendens iter significans. Post hæc autem simul Mercurij ad Solis corpus auctiorem dignitatis decernentis, erat autem simul, & reliqua paulò post cor cœli, trinus Solis attingit, & Martem Solis quadratus. Itaque iam peracta re facile est causas, & etiam naturales inuenire, ante difficillimum, nam nisi fiant congressus, non perficiuntur res, congressus autem temporum rationem supponunt. At longissimus est hic labor, tum magis me aliis in rebus, etsi non dignioribus, atamen mihi necessariis, intento: hæc enim ars plurimum, & negotia vacuum, ut quisque hic scripta assequatur postulat. Quarta, quæ omnibus aliis adhuc difficilior est causa, quod quantitatem rerum attingere non possumus, atque in hac omnes ferè laborant artifices, qui coniectura vtuntur, ut medici, nautæ, imperatores exercituum, veterinarij, tamen eò magis quod non minùs in hac arte quàm in aliis accidunt diuersitates ex regionibus, & ciuitatibus, & legibus, & temporibus. Neque enim eadem ad vnguem significant fixæ, vel erraticæ, vel cœli partes quæ Romanorum temporibus, nam nec in eisdem erraticæ locis sunt, nec æquali motu mouentur, nec erraticas eodem modo excipiunt, aliæ enim latitudinem erraticæ, aliæ longitudinem variamque

riamque suscipiunt. Hæc eadem in erraticis motis absidibus, & Signiferi alia natura est; nec calidæ, & vehementes stellæ, quæ aliàs in Leone erant, nunc sunt in Virgine, vnde utraque Signa temperatiora. Ergo rerum initia à genitura pendent tribus modis, vel ab ipsa, vel à directione, vel à reuolutione; hæc verò generalibus causis comparari debent. Cæterum electio in his aliquid facit, sed quis scit eligere? indicat tamen satio, & insitio prodesse electionem, in rebus tamen voluntariis parum prodest, & difficillima est, cum iam ad genituras respicimus faustis temporibus, id est, annis, magnum aggredi bonum est: non enim astra, quantum necesse est, impellunt, &c.]

Quod si aded difficile est experiri quid astra valeant in electionibus, quæ sunt in nostra potestate, & in iis rebus, quas singulis diebus pro arbitratu licet astris subiicere, & obseruare quid in iis iuris exerceant, quanto difficilior fuerit notare astrorum vires, quas in generationibus obtinent, & sæpe nolentibus nobis peraguntur, & optantes, ac votis omnibus exposcentibus deludunt?

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

*Electiões, quas vocant inanes, ex Astrologorum confessione,
& Ludouici Sfortie exemplo.*

QUICVMQVE res omnes, quæ terra, marique, quæ mundo vniuerso fiunt, cælo auctore fieri sibi persuaserunt, auspicatò volunt negotia quælibet suscipienda esse, & obseruanda sydera apta ad vnumquodque negotium foeliciter peragendum: interesse enim aiunt plurimum, quibus astris præsidibus vnumquodque negotium suscipiatur, quæ cæli constitutione adeatur Princeps, agatur iter, suscipiatur bellum, nubatur, accedatur ad mercaturam, ad studia literarum, ad urbem, ad aulam: eligenda idcirco tempora vnicuique negotio peragendo accommodata: Ex huiusmodi enim electionibus rerum omnium euenta pendere: illum enim, qui bonis astris iter ingreditur, foelici euentu ad sua rediturum; contra illum, qui se viæ dat dominantibus malignis stellis, difficili, ac periculoso itinere vsurum. Tradunt hæc astrorum intimi consiliarij, quæ nec ipsa per se cohærere, nec consentire cum iis, quæ de natalitijs astris iidem scribunt, planum est: nam vel rem, quam aggredieris, foelicem tibi, & ex voto natalitia astra pollicentur, vel infœlicem, & inauspicatam, vel nihil natalis horoscopus de ea habet. Si primum, quocumque astro rem aggrediaris, prospero, secundoque exitu negotium tractabis. Si secundum, nullæ stellæ aduersus natalitia decreta rem tibi prosperabunt; si res ad genitalia sydera non pertinent, perit omnis Genethliaca disciplina, quæ ex astris, quæ conceptui, & ortui præsident, res omnes deducit: nam ex rebus etiam minimis, vt supra planum fecimus, rerum omnium, & publicarum, & priuatarum momenta dependent. Quare si singula negotia natalitia astra effugiunt, pendèntque ex horarum, & dierum electionibus, quibus suscipiuntur, nihil certi ex genituris intelligi, aut coniici potest. Quod si negotium vnum ex astrorum dominatu eximis, eximere cogis & alterum, & tertium, & quartum, & omnia; quo admissio, genitalium astrorum vis eludetur omnis: nam

E c res

res ex rebus, & euenta ex euentis nascuntur, vt supra dicebamus. Vnde commutatis vel leuissimis rerum momentis, maximarum quoque seriem perturbari necesse est, omniaque contrario cursu fieri, quàm natalitia astra sponderent. Nihil verò iuuat Cardanum, quod ipse ait lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 22. non semper natale sydus inclinare mortales, quantum necesse est; idè iuuari genituras electionibus, & faustis stellis aggredienda ea, ad quæ genitura propendet: nam si non satis sunt ad negotia peragenda sydera, quæ genituræ præfunt, quod ex iis colligere possimus, habemus omnino nihil; omnia ex electionibus petenda nobis sunt, in quibus rerum omnium rationes continentur, quas cum nullus fermè obseruare soleat, consequens est, nihil ex astro- rum præscripto mortalibus accidere.

Sed faciamus eo cæli habitu aliquem iter capeßere, quo ad iter auspican- dum nihil desiderari possit magis faustum, huiusmodi cæli constitutio perdu- râtne toto longissimi itineris tempore? stare igitur oportet cælum, quamdiu homines mouentur; quis feret huiusmodi deliria: an tempus dilabitur? quo tandem modo sospitabit multorum dierum, aut etiam mensium longum iter? an dicturus es afflari hominem ab astris, quando primò equum conscendit, cumque afflatu sospitabilem perdurare toto viæ tempore, faustitatèque præstare? itane verò? qui iter facit, nōne quotidie equum ascendit? cur non aliis, & aliis quotidie astris efficitur, quæ sibi succedunt in rerum sublunarium dominaturiam verò si variè singulis diebus, immò singulis horis afflatur, quid prodest fausta, aut infauista itineris auspicatio? Nec illud explicabunt Astro- logi, quomodo iter agenti stellæ sternant viam, abigant à via latrones, discussis nubibus temperent Solis ardorem, sustineant equos, ne offendant, exæquent montes, vallèsque: quæ omnia præstare debet cælum, si prosperum iter præstat.

Quanta verò superstitione, & quàm inani, nedum ridicula, huiusmodi electiones obligent mortales, declarant ea, quæ de Ludouico Sfortia Mediola- nensium Duce scribit Cardanus ad text. 14. Ptolemæi de Iudiciis. [Atque vt ex multis (inquit) vnum euidentis, ac præclari exitus exemplum referam hominis à me cogniti: Fuerat Princeps Mediolanensis prouinciæ Ludouicus Sfortia, qui quæstuosum Astrologum, quique nihil minùs quàm Astrologiam sciret, (erat enim ex his, quos Ptolemæus hîc meritò suggillat) aleret, cumque ditauerat egregiè, centumque, atque ampliùs magnis aureis talentis, ab hoc pro tanta mercede tempus vnicuique negotio inchoando præscribatur; adeò ridiculè, vt sapientissimus alioquin Princeps cogeretur tempestatibus maximis equos conscendere, totamque aulicam cohortem, & stipatores per medios imbres, coenum, atque lutum, tamquam hostes vel insequuturus, vel fugaturus deducere. Nescio an Astrologi amentia, an ambitione summa, an potius irrisione, vt qui Principi ipsi talibus commentis per flagitium illuderet, atque ei, quod nullis aliis prouinciæ nostræ Principibus contigerit vnquam, euenit, vt regno ab inimico Rege spoliatus, & captus, miserè vitam in carceribus, etiam co- lapho accepto, & in clatatra ferrea dormiens, finierit, &c.]

De quo Ludouico idem Cardanus libro centum geniturarum, genitura 9. scribit: [Ruento regno, bello spoliatus, fraude captus, mortuus autem in car- cere, vt fama etiam quinquagesimoquarto ætatis anno, cum septem annis miseram in latrocinis transisset vitam.]

En exitus fœliciores Astrologicarum electionum, id demùm assequutus est clarissimus

clarissimus Princeps obseruando apta negotiis astra, & non intelligimus adhuc huius artis varietatem, non intelligimus Astrologorum ludificationes.

Scio multis Astrologorum non probari electiones, rem inutilem, & confictam ad corradendam insipientium Principum pecuniam. Legi enim quæ aduersus hanc Astrologiæ partem scribit Haly Ptolemæi interpres; vidi quæ scribit Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 22. [Ceterum electio in his aliquando facit, sed quis sciet eligere? indicat tamen satio, & insitio prodesse electionem, in rebus tamen voluntariis parum prodest, & difficillima est; cum tamen ad genituras respicimus faustis temporibus, id est, annis, magna aggredi bonum est: non enim semper astra, quantum necesse est, impellunt; dierum autem, & horarum electio absurdissima est, nisi naturalibus deligentur perpetua Lunæ ratione; quandoquidem nec eò perfectionis deuenimus, vt dierum decreta possimus attingere, &c.]

At si electiones commenta sunt Astrologorum, cur non & genituræ? an comminisci potuerunt Astrologi electiones, genituras non item? an fallere voluerunt, qui electiones inuenerunt, non ij, qui genituras? cur ita? an qui singula negotia à stellis auspicantur, non bona fide artem tractant, Genethliaci sine fraude exercent artem? quis credet? cur credet? an decipiuntur errore magno, qui negotia singula ex astris aptè deduci posse existimant? qui ex iis astris, sub quibus ortus quis est, iudicant de rerum omnium euentis, non decipiuntur? quibus id persuadebis? an hi certò vident se artem tenere? at illi quoque videntur sibi rem acu attingere, an hi experimentis nituntur, non illi? vtrique experimentis artem suam tucatur, sed vera experimenta vtrique desiderant; an Genethliaci vera, qui electiones sectantur, falsa effantur? semperne vera? an semper falsa? vtrumque falsum: an vtrisque veræ, & falsæ prædictiones contingunt? cur electionum disciplina commentum dicitur esse, ad ludificandum mortales excogitatum, quæ genituras tradit omnes veritatis numeros habere? Quare concludamus, sicut electiones ipsorum quoque Astrologorum testificatione fictitiæ sunt, ita Astrologiam vniuersam commentum esse omni veritate destitutum.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Pugnantes Astrologorum sententiæ de Alfridariis.

ON ægrè ferent Astrologi, si Hieronymi Cardani rationem Alfridariorum describemus prius, quàm Ptolemæi: nam neque natura semper incipit à perfectioribus, & vt verum fateamur, explicatius nescio quid hæc contineat, quàm illa, propter quod non incongruè à faciliiori auspicamur. Ceterum, ne vlla sit imposturæ suspicio, quæ in tam apertis nugamentis euitari vix posset, verba ipsa, & Ptolemæi, & Cardani describere non grauabimur. [Alfridaria (inquit Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 2.) experimento, & ratione cōstant, anni septem primi Lunæ, tunc corpus molle, & conuulsioni paratum, licet Princeps dicat ad quintum vsque tantum. Septem sequentes, vsque ad quartumdecimum Mercurij; tunc fit agilis, & rationis capax. Septem alij ad vigesimum Veneris, tunc fit formosus, & Veneris potens. Septem alij vsque ad vigesimum-

octauū Solis, crescere definit ob siccitatem honoris agit curam, robur crescit. Septem alij ad trigesium quintum Martis, tunc ad laborem, audaciāque vertitur, statūque roboris assequitur. Septem alij Iouis vsque ad quadragesimum secundum, tunc consilium, sapientia, & cura rei familiaris superuenit. Septem alij ad quadragesimum nonum vsque sunt Saturni, tunc sollicitudine, & timore, & auaritia vexantur homines. Pōst reuertitur ad Lunam vsq; ad quinquaginta, & sex, & incipiunt repuerascere. Vnde attonitus morbus maximē, à quadragesimo secundo ad quinquagesimum sextum aduenit, Luna, vel Saturno dominante. Et qui in genitura foelicem habet Planetam, foelicius aget, dum sub illius custodia anni labuntur, melius verò, si per reuolutiones rectē se habuerit, vt in decimanona genitura, à quadragesimo secundo ad quadragesimum nonum mediocriter sub Saturno, à trigesimo quinto ad quadragesimum secundum bene sub Ioue, à quadragesimo nono ad quadragesimum sextum, malē sub Luna. Horum igitur Alfridiorum si genitura diurna sit, primus annus Soli, secundus Veneri, tertius Mercurio, sicque descendendo, vt vltimus Martis sit: si autem nocturna, primus Lunæ, secundus Mercurio, atque sic ascendendo, donec Saturnus vltimus sit, dedicatur; quamobrem vltimi climatrici semper sunt infortunarum Saturni in nocturna, Martis in diurna, vt septimus, decimus quartus, vigesimus primus, & alij deinceps, vnde sit quinquagesimus sextus in nocturnis genituris propter frigiditatem Saturni duplicatam, & sexagesimus tertius in diurnis ob siccitatem Mercurij, & Martis, vtroque subscribente iam ætate frigida, & sicca maximē periculosi sint; si tamen Saturnus in nocturna, aut Mars in diurna dominantur principalibus vitæ locis, nunquam melius se habebunt, quàm his temporibus. Si autem quis moritur in climatico Saturni, frigida aliqua causa comes est morbi, etiam si calidus sit, qui in climatico Martis causa aliqua calida. Vnde plerumque in his causa in diurnam versa, in alijs ex diurna, cui vita coniuncta est, moriuntur. Cum verò ambo domini generalis, & proprius bene dispositi fuerint, natus bene viuet, etiam si directio mala occurrat, & quæ mortem significet: poterit enim anno integro produci vita. Sunt autem bene dispositi, vel genituræ tempore, vel reuolutionis, directio autem non immutat Planetas, sed solum loca eorum, plurimum autem potest in vita, valitudine, honoribus, ducenda vxore, & filiis procreandis, & moribus, minimum autem in diuitiis. Alfridaria igitur ingenij sunt à septimo ad vigesimo octauum annum, medij tamen à decimo quarto ad vigesimo primum sunt debiliores, quia Veneris, & est tempus res voluptatum. Alfridaria honoris à vigesimo primo ad trigesium quintum, sed generationis filiorum à vigesimo octauo ad quadragesimum secundum, & hoc intellexit Plato sub obscuris verbis. Alfridaria diuitiarum à trigesimo quinto ad quadragesimum nonum: tunc enim Iupiter, & Saturnus dominantur, à quadragesimo secundo ad quadragesimum nonum est propriæ astutiæ, & consilij, &c.]

Hæc Cardanus de Alfridariis. Contraria planè scribit Ptolemæus lib. 4. de Iudiciis, cap. 9. [Hæc autem via, (inquit) siue ordo à primis annis, & à sphaera nobis affiniore, scilicet lunari, sumit exordiū, & in extremis annis ab vltima Planetarum sphaera, quæ Saturni dicitur, explicatur. Sciendum est etiam singulis annis res accidere cum illius Planetæ natura, qui in illius anni decreto fuerit, similitudinem sortientes. Huius autem obseruatio rei necessaria est ad generalis horum vniuscuiusq; temporum qualiratis cōprehensionem, quorum differentia

differentiæ particulares ex eis in habentibus proprietatibus cognoscuntur. Nam quia Luna ad plus quatuor primorum annorum, infantis dispositioni dominatur, quo numero per quem quatuor primos annos intelligimus assimilatur infans sui corporis teneritudinem, & infirmitudinem, festinūque excrementum suscipit, cuius etiam maior, & frequentior est aquosa cibatio, eiusdemque formæ levis alteratio, necnon ipsius anima debilis, imperfectaq; tenetur, secundum quod ex his, qui propter opificem infantis animæ partem accidunt conueniens est. Et quoniam secundus Planeta, qui Mercurius appellatur, dominus existit dispositionis decem annorum sequentium, qui & pueritiæ sunt, & secundi nominantur, propter hoc, inquam, quod numeri medietatis viginti annorum ipse dominus est, infra hoc annorum spatium effectum intellectus, & ratiocinationis animæ manifestum puer ingreditur, veluti si quasi eruditionis planta, & qualitatum animæ radices in eo plantarentur. In his etiam annis ex eorum, quæ aptantur proprietatibus, castigatio, nec non & doctrina splendet, & ad primi exercitij modos expergestos insurgit. At quia dispositioni subsequenitium annorum octo, qui & adolescentiæ sunt, & tertij nominantur, Venus dominando præsidet, & qui numero annorum eius propriè circumuolutionis æquantur motus, decursus spermatis, eiusque multitudinis adunatio sumit initium, & ad actus vsque Venereos adolescens ipse mouetur: hoc autem tempus esse dicimus, in quo animæ quasi holismi similitudinem sortiuntur, & vix minimam abstinentiæ portionem tangentes, ad plurimūque cupidinis impetum in omnibus ex rebus Venereis contingere possibilibus peruenientibus tempestuosam lunariam deceptionem, mentisque cæcitatem in optanti omnibus incurrunt.

Et quia Sol medialis sphaeræ dominatur dispositioni annorum viginti, qui quarto loco notati & ordine sunt medij, & iuuentuti deputati, præesse dicitur in operibus potentiae, & fructuosa dispositione vitæ, nec non eiusdem directione sollicitudine iuuenilem habere animam sancimus, & ex qualitibus decretoriis, ludicris, & deceptibilibus ad animæ salutem pudorisque conseruationem, ac honoris affectum eam adulterari dicimus.

Post Solem autem quia Mars quindecim annis, quinto loco constitutis dominatur, qui sunt anni roboris, atque vigoris, numero propriæ rationis ipsius æquantur vitæ grauitas, ac impedimentum, & aduersitas incumbunt; animæ verò cum corporibus anxietates, & impedimenta sustinent, & corporis declinatio ferè sentitur, & intelligitur; operabitur etiam homo grandia; vnde sibi summus labor euenit, quorum explicationem ante suæ mortis accessum expetit. Deinceps autem Ioui seniloci senem vindicanti senectutis annos duodecim suæ propriæ circumuolutionis æquales assignamus, in quibus homo ab operibus corporis, & laboriosis, necnon ab anxietate manum retrahit, animamque suam deinde periculo non committat: pro quibus omnibus sanum mentis habitum induens bonæ conseruationi studebit, & præ sua magnanimitate turpia negligens in omnibus rebus desiderando prouidus, necnon sermocinatur consolator habebitur: In hoc etiam tempore circa libertatem, & honorificentiam, bonamque famam cum pudore, & reuerentia maximè sollicitabitur. Post hos autem anni Saturni, veluti in extremo positi, qui sunt senij, nec ante vitalis loci egressum terminati, ordinati euoniunt: Nos frigidior, corporisque motus grauedo delectationis, & aspectus di-

minutio, necnon & naturæ festina declinatio comitantur. Hæc autem qualitas vitam hominis exuit impedimentum, & tristitiam, modicamque rerum sustentationem propter suorum motuum debilitatem imprimit. Hæ sunt igitur qualitarum temporum proprietates, quæ secundum generales res naturæ apparent. Particulares verò temporum proprietates quoniam non nisi ex natiuitatis proprietatibus obseruare debemus id quod in eis vniuersale apparuerit nobis ab Astri leg. dominatrice considerabimus, &c.]

Hæc Ptolemæus, hæc Cardanus. Ab utroque dissentit Firmicus lib. 2. c. 29. [Initium (inquit) temporis in diurnis genituris Sol accipit, in nocturnis Luna, nec aliam rationem admittas; quia hæc ab omnibus approbatur. Cum itaque Sol dominus temporum fuerit, tenet dominatum annos decem, menses nouem; simili modo, & Luna, cum domina temporis fuerit, tenebit annos decem, menses nouem; in diurna igitur genitura primum decennarium Sol accipit; secundum, qui in genitura per signorum cursum in secundo loco fuerit inuentus; tertium qui post secundum fuerit, & simili modo cæteri, quod ut manifestius intelligatur, hoc docemus exemplo. Si in diurna genitura Sol in Ariete fuerit inuentus, ipse erit decennij dominus, sic & in quocumque alio signo fuerit. Quicumque ita in Tauro fuerit, ipse erit in secundo loco; qui post Taurum fuerit, ipse erit tertius, & sic in cæteris hoc modo, & etiam in nocturnis genituris à Luna inchoantes faciemus, &c.]

Deus Optimus Maximus bene faciat Genethliacis, qui tot, & tam manifestis mendaciis artem suam onerarunt, ut nihil in ea nisi fictum; nihil nisi commentitium appareat. Huius generis esse Alfridaria, de quibus agimus non solum declarant contrariæ, & pugnantes de eis Astrologorum sententiæ, sed etiam illud quod cum præcipuis Astrologiæ placitis non coherent.

Eamus per omnem Astrologiam, decurramus Domos, Antiscia, Fines, Horoscopus, Cardines, Signa, Configurationes, Triangula, stationes, directiones, retrogradationes, irradiationes, currus, carpenta, reperiemus sine dubio varias esse Astrorum vires, pro varietate signorum, domiciliorum, triangulorum, antisciorum, cæterorumque, quæ recensuimus. Et Iulius quidem Firmicus lib. 3. Matth. singulorum Planetarum potestatem, quam per singulas cæli stationes obtinent, accuratè persequitur: Lib. verò quinto eorumdem decreta per singula Zodiaci signa tradit, totusque in reliquis libris est in eo, ut doceat varias Astrorum vires in variis cæli partibus, variisque domiciliis.

Ptolemæus verò lib. 1. cap. 21. [Atque hoc fermè modo (inquit) se habent familiaritates stellarum, locorumque duodecim. Dicuntur autem stellæ, & suas quasi personas gerere, quod videre facie ad faciem vulgus vocat, cum singulæ eo modo cum Sole, aut etiam Luna configurantur, quo domicilia ipsorum cum domiciliis luminum, ut verbi causa, Venus in sexangula configuratione, cum luminibus, sed cum Sole vespertina, cum Luna matutina esse debet, pro eo atque etiam domicilia collocata sunt, suis autem quasi in regiis curribus, & carpentis inuehi, & soliis insidere, & in huiusmodi excellentiis tunc esse dicuntur cum duobus, aut pluribus nominibus declaratis in superioribus familiaritatis ius exercuerint in iis locis stellæ in quibus institerint. Nam quia tunc maximè efficaces eorum vires fiunt propter conuenientiam, & similitudinem, & quasi collatam operam duodecim locorum, ideo soliis suis confidere & illustres dicuntur. Gaudere etiam volunt cum loca, in quibus stella fuerit,

rit, non ipsi sed alteri suæ conditionis obnoxia, quæ quidem satis è longo congruitatis ratio dicitur, sed similitudo illum efficere putatur. Contrà autem si in locis alienis, & contrariis conditionis suæ inueniatur, valde diluitur peculiaris ipsarum vis, diuersarum naturarum confusione propter dissimiles signorum constitutiones.] Pergit cap. 22. [In vniuersum (inquit) intelligimus applicari præcedentes sequentibus, defluere autem præcedentibus sequentes, sed non oportet longum esse interuallum, idque intelligitur in corporeis congressibus, & configurationibus illarum. Nisi quòd in corporeis congressibus applicationis, & defluxus etiam latitudines conuenit notari, nam non nisi eos, qui in linea per media signa ducta existunt admittere consueuimus, quod in configurationibus obseruare superuacaneum fuerit, cum radij vniuersi eodem, id est, in terræ punctum tendant, atque ita vndecumque existit semper concurrant. Ex quibus omnibus euident fit, habitudines stellarum singularum exquirendas cum ex propria natura earum, tum ex natura signi in quo fuerint, necnon secundum configurationem ad Solem, & cardines, quæ cuncta à nobis indicata sunt, sed vires assumunt, primò si Orientales sint, & cursum suum intendant, tum etiam plurimum possunt; sicut minimum, si occidua sint, & remittentes cursum suum. Deinde proposito suo, & respectu erga finitorem: nam in medio cælo, aut succedente illi loco, potentes maximè, sed potentes etiam sunt in ipso finitore, & succedenti loco, plurimum autem possunt in finitore Orientali, contrà verò vicinus in imo cælo, aut alio conformi finitori Orientali loco, sed extra hæc omnia reperti imbecilles, & prorsus infirmi habentur.] Hæc Ptolemæus, nec vllus dissentit Astrologorum.

Reuertamur ad rem nostram. Qui aiunt Lunam primis quatuor, aut septem annis ab ortu præesse, non docent, opinor, eo toto tempore affixam illam esse vni cæli parti, aut seruare eandem semper constitutionem cum reliquis Astris, sed admittunt aliquando ex sua, aliquando ex aliena domo, terras spectare, aliquando proprio curru vehi, nunc vnum, nunc aliud Zodiaci signum occupare, nunc Orientalem, nunc esse Occidentalem, & quod hinc necessariò fit fatebuntur iis annis, quibus pueris præesse dicitur, interdum maiorum, interdum minorum, interdum nullarum esse virium. Quid igitur aiunt, quando aiunt Lunam primis septem annis à natiuitate puero dominari? Astra his inferioribus non alio, quàm actionis iure dominantur, actio Lunæ singulis momentis varia est. Quid ergo est dominium istud, quod illa septem integros annos in puero obtinet: nonne eundem sequentibus annis, & mensibus retinet cursum eandemque constantiam? Cur igitur primi anni Lunæ tribuuntur potius quàm reliqui? Cæteri Planetæ interim cessantne, an aliquid agunt? non otiantur domi, præsertim suæ, in suis soliis, in finitore, & succedente loco, in finitore maximè Orientali, vbi præcipuè suas exercent vires auctore Ptolemæo. Agunt igitur non minus, quàm Luna: plus etiam, si Luna in iis locis existat, in quibus minimum, aut nihil obtinet virium; alij verò Planetæ, vel in suo domicilio, vel in finitore sunt, aliòque loco, ex quo in hæc inferiora vehementius cogere solent, aliarumque stellarum efficientiam impedire: pugnare inter se Astra, & nunc hæc, nunc illa superare pro varia constitutione, & situ, primum est Astrologiæ principium: singulis diebus, singulis horis, singulis transuolantis temporis momentis variantur Astrologorum congressus

congressus, & constitutio. Quid ergo est iste Lunæ dominatus in puerum per septem integros annos? qualem exercet potestatem, quam non exerceat reliquo vitæ tempore? quid iuris obtineat primis annis, quid non obtineat insequentem ætatem. Nugamenta hæc sanè sunt, & ludibria puerorum bullas cælo roto sectantium. His accedit, quòd cum singulis diebus alij pueritiam, alij adolescentiam, alij virilitatem, alij senectutem ingrediantur, si Alfridaria starent, oporteret pugnares stellas vno eodémque tempore, decani, ducatus, domini, iura obtinere contra omnia Astrologica decreta.

Dicent fortè, non idcirco Lunam præfidere pueritiæ, quia toto eo tempore inter reliqua omnia sydera Imperij iura obtineat; sed quia, cum ea ætas humida in primis sit, humor verò à Luna præcipuè defluat, Luna illi ætati maxime censetur salutaris, & accommodata; idémque de Saturno, reliquisque existimandum, quæ aliis ætatibus præesse dicuntur. Argutè hi quidem disputant, sed non soluerunt adhuc modum difficultatis, non solum enim humore, sed etiam calore, & multò magis, auctore Arist. lib. de Iuuentute, & Senectute, c. 14. ætas illa continetur, Soli igitur tribuenda potius, quàm Lunæ. Quin si pueritia abundat humore, siccitate potius indigebit, & Saturnum agnosceret principem, non Lunam; humorem enim à se, non à Luna, siccitatem à cælo, non aliunde obri-ner. Præterea solæ pueritia redundat humore? non sanè, toto adolescentiæ tempore, quod minimum viginti, & vnum annum continet, exuberare humore, scribit Arist. lib. de Iuuentute, & Senectute; quin & Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 2. qui circa 21. annum tradit cessare augmentum propter siccitatem, supponit non septem primis annis, sed viginti, & ampliùs redundare humiditatem.

Quid Aristoteles? [Oportet (inquit lib. de Longitudine, & Breuitate vitæ, c. 3.) accipere quòd animal est natura humidum, & calidum, & ipsum viuere tale est, senectus autem frigida, & sicca, & quod mortuum videtur enim sic. Materia autem corporum existentibus hæc, calidum, & frigidum, siccum, & humidum. Necessè igitur est senescentia exsiccari, &c.] Tota igitur vita dominari oportet Lunam, non solum in primis annis, si foret humidum radicale. Iam verò quòd aiunt Venerem præesse ab anno decimo quarto ad vigesimum primum, quòd eo præsertim tempore genitale semen oriri soleat, quantum continet leuitatis? nonne ad quinquagesimum, & sexagesimum annum humor hic perdurat? cur & eius vis ad eam usque ætatem non perdurat?

Denique quæ Genethliaci tradunt de chronocratore, & temporum moderatore, nonne funditus Alfridaria euertunt? [Initium temporis (ait Firmicus lib. 2. Matheseos, c. 29.) in diurnis genituris Sol accipit, & cæteris diuidit; in nocturnis Luna, nec aliam rationem admittas, quia hæc ab omnibus probatur; cum itaque Sol dominus temporum fuerit, tenet dominatum annos decem, menses nouem; simili modo, & Luna cum domina temporis fuerit, tenebit annos decem, menses nouem. In diurna itaque genitura primum decennium Sol accipiet, secundum qui in genitura per signorum cursum in secundo loco fuerit inuentus, tertius qui post secundum fuerit, &c.] Qui sit vt primum decennium Soli subfit, si Luna sibi septem primos annos vendicat? mirum, vt in prouerbio est, oportet mendaces esse memores. Si facessant fabulæ, & commenta, tota hæc disciplina tanquam inane figmentum euanesceat. Sed nos Alfridariis relictis, ad reuolutiones veniamus.

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Magnas reuolutiones confictas esse Astrologorum testimonio probatur.

N quamcumque Astrologiæ partem incido, infinitas fabularum inanitates, & commenta offendo: ab Alfridariis degressus magnas statim reperio reuolutiones, rem commentitiam planè, & omni chimæra magis inanem.

Verùm quos excitabimus huius rei testes, aut iudices? Non alios quàm Astrologos ipsos, & Astrologiæ Magistros, & Albertum Pighium Campensem, & per se, & Augustini Niphi Astrologiæ restauratoris testimonio, Mathematicum clarissimum. In Apologia enim, quam pro Astrologia edidit anno 1518. parte prima. Vt itaque paulò euidentius faciamus quàm ingeniosè hi astrologentur, qui per magnos orbes nobis edicere conantur euentus inundanos, paulò altiùs exordium est. Finxerunt quemlibet ex Planetis, vt vnumquodque item signorum, mundi imperium obtinere annis 360. quibus exactis nouum aiunt incipere orbem magnum, cui, & Planeta priori proximus, & signum quod deinceps hæret signo priori pariter præsumt, atque ita qualis dominantis syderis atque signi natura est, talia euenire eo annorum spatio; quamquam nemo ex his vsque adeò delirer, vt particulares euentus, & maxime quæ per singulos dies fiunt veras mutationes putet ab his orbibus pendere, nisi Gaspar ille, qui nobis his suis ineptiis prolixiùs agere de his magnis orbibus coëgit. Dicunt insuper cõpisse nouum orbem magnum, quo tempore ea fuit Saturni, Iouisque coniunctio, quæ præcessit annis, vt aiunt, 179. huic autem orbi præfuisse ex Planetis Saturnum, ex signis Cancrum, & ab eo veluti supputationis cardine magnos orbes ad nos vsque reuoluunt. Sed hæc quàm sint mendacia, quàm fabulosa, quàm obtusissimis etiam ingeniis conficta, ex eo patet: nam auctores huius figmenti Albumazar, Aomar, & reliqui dicunt, sicut post eos Alphonsus, fuisse ab initio ad diluuium annos 2228. à coniunctione autem illa, cum qua nouus ille cõpuit orbis, annos 1947. ex quo numero, quinque orbes conflare necesse erit, adhuc annos superesse 147. sexti orbis imperfecti, & ita necesse erit, vel mundi creationem non cum nouo orbe cõpisse, aut præterisse orbis primi 213. annos antequam essent anni, hoc est, ante ipsius mundi primordia. Quare quid potest esse delirius, aut amentius? Deinde vt Saturnum, Cancrumque orbi illi præfecerunt, qui cõpuit ab ea Saturni, Iouisque coniunctione, quam dicunt præcessisse diluuium, ea ratione, vt causam in cœlo haberent, à qua inundationem illam deducerent, ita quia consonum videbant, vt gubernationem mundi à Sole inter Planetas, ab Ariete inter signa exordirentur, Solem mundi Planetam fecerunt, Arietem autem signum. Hæc enim scribunt Haly Habenzagel, & Albumazar lib. 1. de magnis coniunctionibus, tamen hæc manifestissimè inuicem pugnant, atque contradicunt: nã cum sint ante orbem diluij ad mundi initia iuxta eorum computationem, orbes quinque perfecti, sex autem imperfecti, veluti antè diximus, siue quinque, siue

F f

f x

sex numeremus, necesse est orbem diluuij, aut sextum, aut septimum fuisse; ea propter si primo orbi Aries dominetur, sexto, aut septimo, qui diluuij est, non Cancer, sed aut Virgo, aut Libra necessariò præfuerit; & si primū rexit orbē, Solare sydus, orbi diluuij, non Saturnum, sed aut Iouem, aut Martem præfuisse necesse erit. Quàm igitur sibi sit consona ista de magnis orbibus fabula, imo quàm obtusissimo ingenio eius fuerint auctores, vel ex hoc cuiuslibet euidentissimum esse potest, quòd tot repugnàtia includat; Qui etenim ingeniosè mentiri volunt, saltem mendaciorum suorum memores esse debent, ne sibi ipsis contrarij inueniantur. Postremò videamus quàm ingeniosè, ac diligenter hos orbes reuoluat iste, qui illos orbes tam efficaces nobis adducit: Putat enim hunc, qui nunc reuoluitur, decimum quartum esse ab orbe diluuij, & agi annum eius 227. sed cùm à diluuiio ad Christum secundum sacras Hebræorum historias anni sint 2300. erunt ab orbe diluuij ad annū præsentem anni 4098. Hos autem annos, si per annos magni orbis partiaris, inuenies orbem præsentem duodecimum esse, non decimum quartum, nec Leonem cum Luna, sed potius Geminos cum Venere nobis præesse. Et ita manifestum est, etiam si essent aliquid hi magni orbes, falsum tamen necessariò esse oportere quidquid iste, & sui similes ex iis nobis prædicere contendunt: sed nimis multa contestatur clarissima voce Astrologia, nihil horum omnium pro suo se recognoscere, sed teratissimata hæc esse, nugamentaque, Syracusanis illis vaniora; quemadmodum & ea, quæ dicunt Albumazar, & cæteri hi fabulatores de maximis, quas appellant coniunctionibus Saturni, & Iouis, quibus tam pollentes effectus tribuunt, dogmata, sectas, Religiones, Regna, diluuii, portenta, & omnia miracula ante Christi aduentum, fines religionum omnium. Sed vtinam verum prædixisset Albumazar, de termino impiissimæ suæ sectæ Mahometanæ, quæ iam longo tempore ultra terminum ab eo præfixum perdurat.

Adhæc & Christum coniunctionibus his subiiciunt, & ipsam nostram sanctissimam Christianam religionem, ipsum etiam diluuium vniuersale, quod Deus ob hominū peccata induxit, & ne parū impij Christiani sint, ipsa etiam Christi miracula, quæ hoc ipso miracula esse desinunt. Hæc, & multa alia impiissima contra Deum, & nostrā sanctam Religionem, blasphemia fabulantur. Inter quos maximopere admiror Dominum Petrum Aliacensem Cameracensem Cardinalem, qui his tam impiis fabulis in sua senectute, & iam Episcopus Cardinalis factus subscripsit: sed his omnibus Astrologia constantissimè contradicit, neque vnquā tam impiis istorum fabulis contra Deum, & Religionem Christianam, se cōsensisse palam protestatur, falsò sibi hæc adscripta: paratum se ab omni hæreseos suspitione purgare, si quid præter communem naturæ cursum fiat, vel in peccatorum vltionem, vt illud diluuium, vel in veritatis alicuius supernaturalis confirmationem, ea se libenter Deo permittere qui cœlorum legibus non constringitur, in his nihil se velle vindicare, & si quid eorum ab impiis hominibus iniuste sibi tribuatur, se donationē illam minimè ratam habere. Quæ autem de maximis coniunctionibus isti fabulantur, quorum effectus in tam multa sæcula extendunt, è quibus orbes magnos, & Saturni reuolutiones constringunt per omnes cœlos, deierat; se omnino ignorare, imo omnino se non intelligere, quod hi loquantur, vt qui se ipsos non intelligunt, ingenuè confitetur nihil posse scire, nisi quod obseruatione deprehendi potest: Obseruationem omnium Apotelesmaticarum, aut Astrologicarum veritatem vnicum

unicum principium esse, quod nisi præcesserit, fabulosum esse quicquid dicitur, & fictitium necesse est. At constellationem aliquam cœlestem (accipiant quam voluerint) post tamen multa tempora aliquid efficere, ut est à ratione alienissimum, ita nec aliqua experientia aut observatione deprehendi possibile est. Constat enim & testatur Aristoteles experientiam, observationemve non nisi ex pluribus singularibus effici. Quis autem hominum, imo qui plures homines tanto vixerunt tempore, ut multas eiusmodi singulares obseruassent, ex quibus talem aliquam v. g. vniuersalem deducere potuissent? maximam videlicet coniunctionem, quam vocant Saturni, & Iouis, si cum Solari aliquo deliquio fortè acciderit, in tria, aut quatuor millia annorum suum effectum extendere? sed do eis amplius vnum, scilicet hominem tribus, aut quatuor millibus annorum vixisse, imo si volunt, à mundi initio ad præsens vsque, impossibile tamen erit, vel unicam huiusmodi singularum obseruationum veram deprehendere. Quæ enim certificari poterit ea, quæ nunc videt accidere, ab aliqua coniunctione provenire, quæ hos mille annos præcesserit, & non potius à præsentibus constellationibus, quas fortasse ipse ignorat? potissimum cum medio interim tempore tot coniunctiones, constellationesque extiterint primæ illi contrariæ, & repugnantes, quæ aut mutauerunt quidem, aut ex toto irritauerunt, quod à prima illa significabatur. Manifestum itaque est, hæc somnia esse, & anilibus fabulis inaniora.]

Hæc Astrologiæ Magister, & Patronus. Utinam reliquas huius disciplinæ fabulas persecutus fuisset, pro ea auctoritate, quæ apud Astrologos obtinuit maximâ; facile eos abinani hac arte reuocasset, magno humani generis bono: laborare enim minùs Astrologorum imposturis, minùsque mortales paterent Astrologiæ fraudibus; ut enim sumus abditarum rerum scientiæ immodicè appetentes, ita nescio quo modo iis etiam, quæ inconstanter, & incredibiliter dicuntur, non denegamus fidem, & quamquam singulis diebus mentientes stellarum vates deprehendamus, vix tamen quotidianis experimentis, vix sensibus ipsis credimus vanitatem huius artis.

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

Videntium, & audientium stellarum fabella.

PER ADAM Astrologos aliquando à fabulis redituros ad sapientum hexedras, sed spes egregiè me fefellit: fabulantur adhuc, quæque astra se videant, aut non videant, audiant, aut non audiant, impudenti ore narrant.

[Nunc quæ stellæ (inquit Iulius Firmicus) alias videant, & quæ audiant, breuiter explicabo. Aries Leonem non videt, sed audit, Leo autè Arietem videt, sed non audit. Aries Cancrū videt pariter & audit. Cancer autè Arietem non videt, sed audit. Taurum & videt Leo pariter, & audit. Similiter Leo, Aries, Gemini, Virgineam vident leuiter, & audiunt. Virgo Geminos leuiter videt, sed plenissimè audit. Cancer Libram, & videt pariter, & audit, Leo Scorpionem nec videt, nec audit. Scorpium verò Leonem videt pariter, & audit. Virgo Sagittarium ex obliquo respicit, sed eum non libenter audit. Sagittarius Virginem, & audit pariter, & videt. Libra Scorpionem, & audit pariter, & videt, atque à Capricorno auditur pariter, & videtur. Scorpionem Aquarius non videt, sed audit, simili modo &

Ff 1

Aqua

Aquarium Scorpio non videt, sed audit. Sagittarius Pisces nō videt, nec audit. Pisces verò Sagittarium, & vident pariter, & audiunt. Pisces Geminos non vident, sed audiunt. Capricornus, & Aries, nec audiunt se, nec vident. Aquarius, & Taurus ex obliquo se respiciunt, & audiunt. Gemini Libram vident pariter, & audiunt. Similiter Libra Geminos audit pariter, & videt Sagittarius, & Leo se pariter vident, & audiunt. Virgo Capricornum quidem respicit, sed non audit. Libra Aquarium videt, sed ipsa ab Aquario non videtur, audiunt se tamen inuicem. Et pariter Scorpio quidem Pisces videt, sed non audit, Pisces similiter Scorpionem vident, sed non audiunt. Sagittarius, & Aries ita sunt collocati, ut nec videre se, nec audire queant. Capricornus, & Taurus, nec audire se possunt, nec videre. Aquarius & Gemini vident quidem se, sed omnino separantur auditu. Pisces, & Cancer, non se quidem vident, sed audiunt. Ut enim formas integras ordinationis acciperes, & scires quatenus sine in Zodiaco circulo signa disposita, hac ex causa, istius rei secreta tractauimus, neque enim certo ordine, & gradu, hæc duodecim signa sunt collocata, nec sic sunt posita, ut quæ posteriori loco oriuntur præcedentia, vel sequentia signa semper aspiciant. Nam ut non argumentis, sed re ipsa hoc tibi ostenderem, tractatum istum ex Abrahamæ libris excerptum edimus, ut ea, quæ diximus, sermo noster manifestis tibi interpretationibus intimetur.] Hæc ille.

Lymphaticas quasdam plantas esse legeram, quæ hominem mente primum mouent, tum audire, & videre faciunt incredibilia quædam, at ij quorum in mentibus Astrologia insedit, sydera sibi audire, & eorum interesse sermocinationibus videntur. Alino illi Apuleio fabulæ, quibus nihil non permissum est; non sunt ausæ tribuere loquelam, Astrologia, & Arietes, & Tauros, & Cancros, & Leones, & Scorpios, & quod maius est, mutos Pisces facit loquentes. Et quomodo vna stella audit alteram nisi loquatur, aut sonum edat aliquem? Fac voluisse fabulas narrare, non tradere Genethliaca præcepta, quid fabulosum magis excogitari poterat, quam astra audire, & audiri, blandè, toruèque aspicere, gaudere, lætari? Sileat iam quercus Rodonea, de qua Lucianus in Micillo; Argus Carina, de qua Apoll. in Argonauticis; Ulmus Gymnosophistarum, quæ Apollonium salutasse fertur; Caucasus fluuius, qui auctorem Philosophiæ Pythæarum allocutus dicitur; Achillis equus Pegasus; sola loquantur astra, solus Cancer, Capricornus, Aquarius audiatur. Quid audit stella, quando alteram dicitur stellam audire, & non videre? qua lingua loquitur Aries quem Cancer audit, non audit Leo? aut quid loquitur stella, quæ dicitur audiri? qui fit ut stella vnā stellam videat, non videat alteram? quo experimur Astrologus tem est allecurus tam abditam, tam ab humano sensu remota, tam miram, tamque incredibilem? cur vna dicitur stella audire, non videre, alia contra videre, non audire, alia audire vnā, sed eam non videre, rursus alteram videre non audire, alia nec audire, nec videre; alia toruè, alia blandè videre, alia leuiter, alia plenè audire? Quomodo in astris intelligis distinctum sensum oculorum, & aurium, quomodo distinguis leuem, & plenum auditum, blandum, & toruum visum? Midæ illi fuisse aures oportuit, qui quid sydera audiant, aut non audiant, hausit è cælo.

CAPVT DECIMVMNONVM.

Duodecim locorum significationes.

DUODECIM locorum vires ex Iulio Firmico referemus lib. 2. c. 22. tum rationes subiiciemus, cur ita de locorum facultatibus à Mathematicis putatum sit; etsi enim non eodem modo omnes de locorum vi censeant, nos tamen ea solum referemus, quæ magis recepta, & communia sunt, quare ut ad rem veniamus.

[Primus locus (inquit Firmicus) est pars illa in qua horoscopus est constitutus. In hoc loco vita hominum, & spiritus continetur: hic locus ab ea parte in qua fuerit horoscopus, vires suas per residuas partes triginta extendit; est autem cardo primus, & totius genituræ compago, atque substantia, quæ reliquis auditum præbet.

Secundus ab horoscopo locus in secundo loco constituitur, & accipit initium à trigesima horoscopi parte, & vires suas per triginta residuas partes extendit. Ex hoc signo spei, ac possessionis incrementa noscuntur. Est autem piger locus ab horoscopo alienus, ideo & inferna porta appellatur, quod nulla cum horoscopo radiatione coniungitur, nec aliquo miscetur aspectu.

Tertius locus est, qui in tertio ab horoscopo signo constituitur, qui à sexagesima ab horoscopo parte initium accipiens in nonagesima desinit. Ex hoc loco de fratribus, & amicitiiis cuncta dicemus: huic loco Rea nomen est, est auté peregrinationis locus, hic primus cum horoscopo tenui societate coniungitur; respicere enim horoscopus de hexagono videtur.

Quartus ab horoscopo locus, id est, imum cælum, in quarto ab horoscopo constituitur signo, cuius initium à parte nonagesima profectum vsque ad partem centesimam vigesimam peruenit. Hic locus ostendit nobis parentes, patrimonium, substantiam, fundamenta, mobilia, & quidquid ad latentes, vel repositas patrimonij pertinet facultates. Est autem hic genituræ cardo imum cælum, ideo dicitur quodd in diametro medij cæli constituitur. Sed hic locus cum horoscopo maxima societate coniungitur, quia de quadrato horoscopus respicit, & per quadratum aspectum ab horoscopo videtur.

Quintus locus ab horoscopo in quinto ab horoscopo signo constituitur, quia à centesima vigesima parte ab horoscopo initium accipiens, vsque ad centesimam quinquagesimam extenditur. Ex hoc loco filiorum numerus, & generis æqualitas inuenitur; appellatur autem bona fortuna, quia locus est Veneris, &c.

Sextus locus in sexto ab horoscopo signo constituitur, qui à centesima quinquagesima parte initium accipiens, vsque ad centesimam octuagesimam extenditur. In hoc signo causam vitij ac valetudinis inuenimus, qui locus mala fortuna appellatur, ab hoc, quodd locus est Martis, &c.

Septimus locus in septimo ab horoscopo signo collocatur, quia à centesima octuagesima parte profectus ad ducentesimam decimam extenditur, & illis desinit. In hoc loco alius est cardo genituræ; appellatur autem occasus à nobis.

nobis. Ex hoc loco qualitatem, & quantitatem queramus nuptiarum, sed & hic locus violenta cum horoscopo societate coniungitur, & de diametro ab horoscopo videtur.

Octauus locus in octauo ab horoscopo signo constituitur, qui à ducentesima decima parte ab horoscopo profectus vsque ad ducentesimam quadragessimam partem extenditur. Est autem piger locus, quia nec ipse aliqua cum horoscopo societate coniungitur. Ex hoc loco mortis qualitas inuenitur; scire autem nos conuenit quòd nulla in hoc loco gaudent stella, nisi solz Luna, sed nocturnis solummodo genituris, &c.

Nonus locus in nono ab horoscopo signo constituitur, cuius mensura à ducentesima quadragesima profecta vsque ad ducentesimam septuagesimam partem extenditur; est autem dici, ac Solis locus. In hoc loco hominum sectas inueniemus, est autem de religionibus, & peregrinationibus, &c.

Decimus locus in decimo ab horoscopo signo constituitur, qui à ducentesima septuagesima parte initium accipiens vsque ad trecentessimam partem extenditur; sed hic locus principalis est, & omnium cardinum potestate sublimiorum. Hic locus medium cœlum appellatur, in hoc loco vita, spiritus, actus etiam omnes, patriam, domicilium, totamque conuersationem inuenimus, artes etiam, & quidquid nobis artis suffragio confertur. Ex hoc loco animi vitia facili ratione perspicimus, &c.

Vndecimus locus in vndecimo ab horoscopo signo constituitur, qui locus à trecentesima parte profectus vsque ad trecentessimam trigessimam partem constituitur; appellatur autem à nobis hic locus bonus dæmon. In hoc loco medium cœlum frequenter parsiliter inuenitur; est autem locus Iouis, &c.

Duodecimus locus in duodecimo ab horoscopo constituitur signo, qui à trecentesima trigesima parte profectus, vsque ad trecentessimam sexagesimam partem constituitur. Hic locus malus dæmon appellatur. Ex hoc loco inimicorum qualitas, & seruorum substantia facili nobis significatione monstratur, visitur etiam in hoc loco, & ægritudines inueniemus, &c.]

Hæc sunt locorum cælestium significata, quæ legere etiã potes apud Card. lib. de Iudiciis geniturarum, c. 6. Audiamus nunc rationes quibus permoti Genethliaci singulis locis has significationes tribuerint.

Primo itaque loco, qui in Oriente constitutus est, tenebris prodit in lucem vitam, & spiritum aiunt contineri. Cæterum quia post vitam maximè diligimus diuitias, & opes, proximo loco, id est, secundo, aiunt opes, & substantiam significari. Ex tertio loco, quia henagena radiatione, quæ est amica cum ascendenti iungitur, de fratribus & amicis iudicari volunt. Quarto loco, qui est principalis, & imum cœlum, de parentibus prædicunt. In quinto de filiis, qui parentes proximè sequuntur. Sexto docent significari seruos, propterea quòd septimus locus indicat pares, quare sexta necesse est indicari impares, & seruos. Septimo, quod patres, vt dicebamus, signat, iudicatur de vxore & nuptiis. Ex octauo mortem aiunt pendere, & exilia; quia maligna radiatione ascendens intruetur. Horum dicunt portendi religionem; itinera, dignitates. Itinera quidem, quia Sol in diurno loco positus, inquit Auenazdra libro rationum, ad nonum descendens

dens mouetur. Decimo loco, qui est medium cœli, & maxime ad nostrum verticem accedit, artes, & omnes disciplinas docent contineri, tum mores, & dignitates. Vndecimo Card. loco citato scribit indicari amicos, gaudia, voluptates, quia locus Iouis, & bonus dæmon appellatur. Duodecimo tradunt aliqui significari animalia, quibus vehimur, quoniam coniunctus est cum ascendente. Ridiculus sit, quicumque ridiculas has rationes nostra refutatione egerit existimari. Quare ad alia pergamus.

CAPVT VIGESIMVM.

Directionum commentum.

ECCE tibi aliud commentum Planetarum, partiũque Zodiaci directiones, vt vocant: aiunt enim horoscopum quamuis natiuitatis tempore longius à Planeta aliquo distet, peruenire tamen aliquando ad illum locum in quo erat tempore natiuitatis Planeta, & tunc & nato, vel creare periculum vel tribuere incolumitatem. Exempli gratia, sit alicuius genituræ horoscopus Leonis pars decimaquinta, & Saturnus partem sextam Virginis teneat, vt Saturnus horoscopo, nec aspectu, nec alia re iungatur, vel ad illum pertineat, manifestum est illi non posse nocere, quia tamen volunt obesse, aiunt peruenturum aliquando horoscopum ad Saturni locum, & quo anno eò perueniet, periculum nato imminere à Saturno; peruenire autem horoscopum ad Saturnum aliumve Planetam existimant hoc modo: singulis annis singulæ signorum partes tribuuntur, & primo anno vitæ designant gradum, in quo est horoscopus, in quo si Planeta existat, vel si illum locum respiciat, vel ex quadrato, vel ex trigono, &c. eo anno vim exercet suam; secundo anno attribuunt secundum gradum ab horoscopo, tertio tertium, & reliquis reliquos. Quare si Saturnus, gratia exempli, primum, & vigesimum gradum ab horoscopo occupauit, qui anno vigesimo primo tradunt Saturnum, anno illo virus suum effusurum. Quare eos, qui tempus inquirunt, quo euentus aliquis bonus, malusque expectandus sit, iubent numerari gradus inter loca principalia genituræ, & corpus, aut radios Planetæ interceptos, & pro numero graduum iudicare quo anno effectus futurus sit. Huiusmodi delapsus horoscopi ad Planetarum loca vocant directiones, ex quibus Ptolemæus vitæ spatium, reliqui rerum omnium euentus prædicunt.] Lege Iulium Firmicum libro secundo capite tertio.

Hinc Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, capite 6. [Cùm aliquis Planeta ad locum Martis, vel Saturni peruenierit, nec cum illo concordia iunctus ab initio fuerit, in eo significato res, quæ significatur, non leue detrimentum patietur, maius quidem si in angulo in genitura, minus si in reuolutione.] Rursus post aliqua. [Planetæ (inquit) cùm ad locum coniunctionis luminarium peruenierint, quæ in genitura præcessit, debilius operantur, quàm si ad locum Lunæ venissent. Ascendens cùm ad Saturnum venerit, vel Iouē, aut illi in eo
fue

fuerint dum anni initium est, erit res composita ex significato Saturni vel Iovis, & dispositionis eorum, & significationis eorumdem. &c.] Hæc ille. Nos requirimus. quid sit Planetæ locus, quem dicunt: nam à Philosophiæ Magistro accepimus libr. 2. cœli, à t. 43 ad 51. Astrum à suo orbe non separari, aut sciungi, sed vñ cum orbe circumferri, sicut cum lignea rota à figulo circumagitur etiam nodus qui in ea est; quid itaque est locus Astri, quod nihil est aliud quàm pars quædam crassior orbis: Finge quod vis, non poteris locum fingere, qui complecti debet, & continere locatum libro 4. Phys. t. 43. Quamquam autem minores orbes à maioribus contineantur, non migrant tamen ex vno in alium locum, partes verò in orbes, & nullæ sunt nisi mente, & cogitatione fingantur libr. 4. Phys. tit. 11. Et si vllæ essent in perpetua, & in requisita agitatione certum nullum locum, & adæquatam admitterent: nullum siquidem corpus dum mouetur æqualem locum occupare euincunt physicæ demonstrationes: quare etiam si fingere velis in tanta agitatione, non potes locum Planetæ tribuere, nobis quidem eminus illos spectantibus videntur nunc in vno, nunc in alio Zodiaci signo esse, sicut & montes videntur cœlum attingere, sed multò plus ab orbe signifero distant, quàm montes à Luna, quam vertice contingere videntur. Quare eadem insania qua montium locus diceretur Luna, aut orbis Lunæ dicitur Planetæ locus Zodiacus, & Zodiaci signa, aliud porro quod dici aut cogitari possit Planetæ locus nihil occurrit. Partitio præterea signi in gradus triginta potiùs, quàm in viginti mente tota concepta Mathematicorum Hircoceruos, Hydras, Chimæras omnis leuitate superat: Atellanæ fabulæ nihil ad hæc. Scribunt præterea, quo anno, vel die horoscopus peruenerit ad locum, quem natali hora Saturnus occupabat, Saturni secuturum effectum. abscessit longè Saturnus, deseruit multos annos ante locum illum. si vllus est Saturni locus, quid agit locus ille, qui viginti ante annos Saturnum non attingit, non audiuit (nam & sydera vultis audire) non vidit: aut quo tandè modo exercet Saturni actionem & munus? Spero Mathematicos non dicturos infestam fuisse partem illam cœli à Saturno, quando ibi fuit, & tanquam veneno quodam imbutam: Spes me fecellit, Cardanus enim sect. 1. Aphor. 38. [Impressiones (inquit) à genitura, quæ in loco remanent vsque ad tempus, in quo perfici debet, sunt partim in loco, partim in materia: ergo cœlum imperuium contrariis qualitatibus ista peste inficitur. Quomodo ista contagio tot annis delituit, quo modo, aut à quo suscitatur post vigesimum annum? Cur Saturnus non perpetuo huiusmodi vim fundit: aut cur cœlum vniuersum per quod transit non inficit, sed certam solum partem orbis quam occupat, aut occupare videtur, ortus, & conceptus tempore: quolibet tempore, & quolibet temporis momento homines nascuntur, perpetuo itaque vim suam Saturnus fundat necesse est: non ergo eo solum loco quo Saturnus fuit ortus tempore horoscopus inuenit vim à Saturno cœlo inditam sed toto cœlo, quare non vigesimo primo anno, sed sequentibus etiam & antecedentibus annis præstabit id quod vigesimo primo dicitur efficere. Denique motus iste horoscopi ad locum Planetæ Astrologis etiam fatentibus nudis cogitationibus fit, reapse horoscopus nō mouetur ad locum Planetæ, nec vllus inter orbium cœlestium motus hunc horoscopi motum numerauit, quod sola cogitatione hominum est nihil efficere recipiūt Astrologi omnes, omnes Philosophi, omnes sanæ mētis, Quid igitur potuit hac fabula magis insanū mente concipi, quid potuit magis deli

delirum cogitari, locus omnis Planetarum fictitius est, fabulosus motus, quo ad illum acceditur excogitata graduum diuisio, commentitia vis, quam Planeta tribuere dicitur loco, in quo est ortus tempore potius, quam vlllo alio. Et ex his ludibriis casus omnes, virésque rerum, vitæ spatium, mortis tempus, morborum causas, omnia negotiorum momenta pendere contendunt. O beata ingenia, quibus comminisci tanta felicitate licet, ó fecunda Astrologorum commenta, quibus rerum omnium, quæ mari, quæ terra fiūt, causæ cōtinentur.

CAPVT VIGESIMVMPRIMVM.

Duodecim Zodiaci partibus nullam inesse vim.

DODECIM Mathematici numerant Zodiaci partes, duodecim item in eo formant stellarum schemata, vtriusque eadem faciunt nomina communia, Arietis, Tauri, Geminorum, Cancri, & reliquorum; aliud tamen nescio quid mente sibi informant, quando Signa Zodiaci, ac quando eiusdem schemata, & imagines describunt. Nam primum quidem stellæ, quæ imagines constituunt, excurrunt sæpe vltra terminos Signi, sæpe non occupant id totum spatium, quod occupat Signum. Hinc Manilianū illud, *Scorpis in Libra consumit brachia.*

Præterea Signa inter se æqualia sunt, astrorum asterismi non item. Adde quòd Signa inter puncta æquinoctiorum, solstitiorumque, immobilia hærent, neque ad puncta cardinalia accedunt vnquam, aut ab eisdem recedunt: asterismi ab Occasu in Ortum iugiter deferuntur: spicam Virginis, quæ Thimocharis ætate octo gradibus autumnale æquinoctium antecedebat, & Hipparchi tempore sex tantum, viuente Ptolemæo tribus dumtaxat gradibus æquinoctium præibat, nostra ætate æquinoctium iam transgressa versus brumam, octodecim gradibus ab eodem distat. Rursus stellæ, quæ aliquando in Ariete fuere, nunc in Tauro visuntur. Denique Planeta, qui cum stellarum asterismo congruit, sæpe non congruit cum Signo. Tauri enim stellæ magnam habent cum Marte cognitionem, nulla tamen est Marti cum Signo Tauri societas, in quo deiici dicitur. De asterismis differendum infra, de Signorum potestate hîc disputamus: neque enim frustra duodecim Zodiaci Signa à stellarum imaginibus longè diuersa, in Astrologiæ censum induxerunt Genethliaci; sed multa illa per se fundere, multa efficere voluerunt, temperando Planetarum efficientiam.

Manilius lib. 2.

*Non licet (inquit) à minimis animam deflectere suris,
Nec quidquam rationis eget, frustra, creatum.
Fecundum est propriè Cancri genus, acer & iussu
Scorpis, & partem complectens æquora Piscis.
Sed sterilis Virgo est, simili coniuncta Leoni.
Nec capis, aut ceptos fundit Aquarum ortus.
Inter utrumque manet Capricornus corpore mixto.
Et qui Cretæo fulget Centaurus in arca.
Communisq; Aries, aquantem tempera Libram,
Et Geminos, Taurumq; pari sub sorte recenset.*

G g

Atque

Atque ita se habent Signa infœcunda, & fœcunda; describit idem Auct̃or fœminina, & masculina, his versibus:

*Namq̃, mascula sex sunt,
Diuerſi totidem generis sub Principe Tauro,
Alternant genus, & vicibus variantur in orbem.*

Nocturna præterea alia, alia Signa dicuntur esse diurna, de quibus idem:

*Nec se prætereant nocturna, diurnaq̃, Signa
Quæ sint, prospicere, & propria ducere lege.*

Item alia terrestria, alia vocantur aquatica:

*Quin, nonnulla sibi (ait idem) nullo monstrante loquuntur
Neptuno debere genus, scopulosus in undis
Cancer, & effuso gaudentes aquore Pisces.
Vt quæ terrena censentur sidera sorte,
Princeps armenti Taurus, regnoq̃, superbus
Lanigeri gregis est Ariès.*

Rursus alia Signa amica, alia censentur inimica:

*Quin etiam propriis inter se legibus astræ
Conueniunt, vt certa gerant commercia rerum,
Inq̃, vicem præstant visus, atque auribus herent,
Aut odium, fœdusq̃, gerunt, conuersaq̃, quadam
In semet proprio ducuntur plena fauore:
Idcirco aduersis nonnunquam gratia signis,
Et bellum sociata gerunt, alienaq̃, sede
Inter se generant coniunctos omne per auum,
Verique & sorti pugnant, fugiuntq̃, vicissim:
Quod Deus in leges, mundum cum conderet omnem,
Affectus quoque diuisit variantibus astris,
Atque aliorum oculos, aliorum contulit aures,
Iunxit amicitias horum, sub fœdere certo
Cernere, vt inter se possint, audireq̃, quadam,
Diligerent alia, & noxas, bellumq̃, mouerent.*

Denique Signorum apotelesmata persequitur idem Auct̃or lib. 4.

*Nunc tibi (inquit) Signorum mores, summumq̃, colorem,
Et studij varias artes ex ordine reddam.
Diues fœcundis Ariès in vellera lanis,
Exutusq̃, nouis rursus spem semper habebit.*

Omniño duplex actionis genus Signis Mathematici attribuunt: alterum, quo astra ipsa afflantur, eorumque vis aut promouetur, aut retardatur, aut in contrariam planè cōmutatur: aiunt enim Planetas nouas subinde, & ascititias vires assumere à Signo, in quo versantur, & ex bonis fieri malos, ex beneficiis maleficos, ex fortunatis infortunatos. Hinc gloriosa illa nomina, retrogradatio, statio, velocitas, tarditas, motus æqualitas, longitudo, latitudo, aspectus Orientalis, Occidentalis, combustio, eclipsis, directio, progressio, reuolutio, transitus. Item gaudium, detrimētum, exaltatio, casus, triplicitas, terminus, peregrinitas, facies, situs, receptio, applicatio, separatio, prohibitio, translatio, pulsatio, refrænatio, contrarietas, abscissio, frustratio, & id genus plura superstitiosæ artis vanissima instrumenta, quæ Planetarum vocant accidentia, quæ sine dubio præcipui sunt Astrologiæ

Astrologiæ fontes, è quibus Genethliaca varicinia promanant. Alterum actionis genus, quod Signis Mathematici tribuunt, est, quo in hæc inferiora agunt per se, & sine ope stellarum; quò pertinent ea, quæ scribit Cardan. lib. de reuolutionib. c. 11. si ascendit Aries, erit natus in timore mortis violentæ; si Taurus, ægrotabit ex libidine; si Gemini, sollicitabitur in secretis perquirendis; si Cancer, erit amator rerum publicarum. Item Manilius lib. 4.

*Nec se perceptis (inquit) Signorum cura relinquit
Partibus, in tempus quadam mutantur, & ortu
Accipiunt proprias vires, vltraq; remittunt.
Namq; ubi se summis Aries extollit ab undis;
Et cernice prior flexa, quam cornibus ibit,
Non contenta suo generabit pectora censu:
Et dabit in pradae animos, soluetq; pudorem.
Tanta audere iuuat: sic ipse in cornua fertur,
Et ruit, & mutat non vllis sedibus idem.
Mollia per placidas deludunt otia curas,
Sed iuuat ignotas semper transire per vrbes,
Scrutariq; nonnum pelagus, totiusq; & esse
Orbis in hospitio, testis sibi laniger ipse.*

Item Iulius Firmicus lib. 8. Matheseos, à cap. 19. [Prima pars Arietis (inquit) si in horoscopo fuerit inuēta, & beneuolarum stellarum radius accesserit, nascentur Reges, Duces, & quæ prosperè semper suum ducant exercitum; si secunda pars Arietis in horoscopo fuerit inuenta, cōtumaces erunt, fures, & qui semper præpostero furore grassentur, quiq; domiciliū suū transferant ad exterarum nationes.

Quid multa? vniuersa sua apotelesmata ita à Signis pendere volunt Genethliaci, vt si constiterit nulla esse eorū iura, non recusaturi sint profiteri artis suæ vanitatem. Agè ergo, quoniā in magnū Astrologiæ locū incidimus, nec leuiter, nec cursim prætereamus, quæ veteres, quæ recētiore Astronomi de Signorum natura tradiderunt. Primū itaq; ij, qui ante Alphōsi Regis tēpora octo solūm numerarūt orbes, illūmq; fecerūt supremū, quo astrorū cœtus, & quasi coloniarū visuntur: qualem quæso Zodiacū cogitarūt diuersū à Zodiaco octauæ sphaeræ mobili, & variis stellis apro: quæ Signa animo agitarūt, alia ab illis, quæ octauo orbe stellæ cōstituuntur, nihil supra octauū orbē, qui innumeris clarescit stellis, existimarūt esse, Zodiacū octauū orbis stellis insignem; & mobilē esse intellexerūt: alterū itaq; immobilem nullis conspicuū astris, nudis sine dubio Mathematicorū cogitationibus cōstare existimarūt; & qua ergo ratione, quibū venaturæ legibus, iis ludibriis, quorū nulla est natura, veram, & physicam efficiētiam tribuerūt? O egregij Astrologiæ magistri, & digni, quibus Genethliaca ipsa loquuta credatur! Hæc veteres; recētiore verò, hoc est, Alphōsus, & qui post Alphōsi tēpora iniēre cēlestiū orbū numerū, vt expedirent rationem, quæ octauus orbis motu diurno ab Ortū fertur in Occasum, & rursus alio motu, quo stellæ fixæ à pūctis cardinalibus æquinoctiorū, & solstitorū recedūt ab Occasu in Ortum, duos adhuc orbes supra octauū excogitarūt, nulli planè sensuū conspicuos, sed sola mente perceptos, quorū decimū vniformi, regulariq; motū ab Oriente in Occidentem spatia 24. horarū ferri existimarūt; nonū verò motu quodā librationis agitare putarūt, de quo falsis noster Clavius ad c. 1. sphaeræ Ioānis de Sacro Bosco; Motū illū quo stellæ fixæ diximus recedere à pūctis cardinalibus, &

ab vno Signo sensum delabi in aliud octauæ sphaeræ tribuerunt. Recentiores, inquam, qui hunc cælestium orbium ordinem constituerunt, duos fixerunt Zodiacos, alterum in octaua sphaera mobilem, duodecim stellarum asterismis illustrem, alterum in decimo, & supremo orbe immobilem, stellis destitutum, solum animo conspicuum, & in priori quidem duodecim illas collocarunt imagines stellis aptas, Arietem, Taurum, &c. in posteriori duodecim Signa iisdem nominibus notata distinxerunt, quæ cum Planetis consentire, & dissentire, & Planetarum vires acuere, vel retundere, & propriis, priuatique facultatibus ad rerum omnium effectum venire docuerunt. Atque ita professi illi quidem sunt veterum Astrologorum errorem, qui imaginarium quemdam Zodiacum, veram, & physicam causam fecerunt, tota reclamante natura: sed Genethliacæ nihil tulerunt opis, quod ita planum facio.

Singulos cælestes orbes vnus esse naturæ, & vndequeq; sibi similes receptum est in Philosophorum scholis: docuit sanè Plato in Timæo astra esse animata, & lib. 10. de legib. vniuersa, quæ cælo continentur, ignem etiâ, & aërem, animo esse prædita, simplicia illa tamen non minus quàm elementa putauit, quod Carpentarius notauit cõment. ad c. 12. Alcinoi de doctrina Platonis, idem docet Aristoteles bonus Auctor lib. 1. cæli, t. 7. lib. 2. cæli, t. 41. & seqq. id euincit ratio, motus simplex debetur corpori simplici; motus diurnus, cuius decimus orbis auctor dicitur, simplex est, à simplici itaque corpore proficiscitur: corporis simplicis vnâ tantum esse naturam quis ambigat? vnâ itaq; decimi orbis naturam esse fatendum est. Specie præterea, & natura distinctas partes non posse coherere inductione apud Physicos cõpertum fuit: quare orbes cælestes discreti inter se sunt, nōne quoddam naturâ dissident, mēbra certè animalis animo, qui est forma corporis organici, coagmētātur? vnde & eius abscessione soluūtur: si cæli partes naturâ essent diuersæ, quo tandē glutino cohererent? aut quâ cōtinerentur, ne à seipsis desciscerent, formæ hac ratiocinatione Aristoteles lib. 1. de an. effecit, animum non cōstare ex elemētis; quia ab alio oporteret ea cōtineri, ne diffuerent. Deniq; si decimus orbis vniūsmodi non est, sed varijs cōstat partibus, non posset illi motus diurnus esse naturalis, vt disputat Arist. lib. 1. cæli, t. 9. 13. 14. siquidē vnaqueq; natura propriū sibi, & singularem motū poscit lib. 2. phys. t. 1. Si ergo in cælo plures sunt naturæ, & plura motus principia, vna natura hūc, alia alium postulante motū, qui fieri potest, vt motus diurnus decimo orbi sit naturalis: si vni ille parti cōgruit, violentū oportet esse alijs, at nihil violentū perpetuū lib. 1. cæli, t. 15. Cōstitutissimū itaq; sit singulos orbes cælestes vniūsmodi esse, omniq; partium diuersitate carere. In corpore porro simplici, in quo nullas natura facit partes, cuiusmodi est decimus orbis, nullus à natura Zodiacus esse potest, sed si qui est, Mathematicorū cogitatione est. Equis enim discretuit Zodiacū à reliquo orbe, si in orbe nulla est partiū discretio? Quis diuisit Zodiaci Signa, si totus decimus orbis vnus est naturæ, nisi Astrologorū mens, & cogitatio? Ergo partibus decimi orbis solo animo informatis, eas vires asciscere non vereris, quas reliquo orbi negas? ergo partium Zodiaci, quarū vna est natura, quasdam femininas, alias terrestres, aquaticas alias, has diurnas, illas nocturnas facies? Quis præscripsit Zodiaco fines, ne vltra 23 gradū, & aliquot minuta excurrat? Quis Zodiaci partibus terminos fixit? nōne sola mens? Vnde ergo diuersæ, & contrariæ vires? Et cuius est tanta potestas, vt sola cogitatione vim tribuat rebus, & efficientiam, aut adimat? Eandem rationem alio modo versabo. Partitio Zodiaci

Zodiaci in 12. signa non naturalis, sed voluntaria est, quod lectissimis rationibus probauit, Ioannes Kepplerus ætatis nostræ Astrologus inter Principes lib. de noua stella c. 4. quodque scriptum nobis reliquit Abraham à Venesdra initio libri Astrologicarum rationum. [Aliqua(inquit) dicuntur de signis, quæ probantur, alia verò ex arbitrio;] declarat quæ sint arbitraria; [Diuisiones(inquit) signorum, cur tantum in trecentas, & sexaginta, tantum partes sint, arbitrium fecit; quoniam hic numerus diuisionibus est accommodatior.] Idem profitetur Alis Auerroscdan ad librum Apotelesmatum Ptolemæi [Diuisimus(ait) Zodiacum in partes duodecim, quæ signa nuncupantur, & vnumquodque signum in partes triginta, quæ dicuntur gradus, & partem quamlibet in minutias sexaginta, quoniam hi numeri diuisionibus idonei magis reputantur.] Ipsa sanè cœli natura vnius modi & simplex, non patitur aliam partium diuersitatē, quàm quæ arbitraria sit. furor furor esset partibus in Decimo Orbe Mathematicorum, arbitrio confictis variam agendi potestatem tribuere. Ergo si aliter Zodiacum partiri libuisset, alias cœlum habuisset vires? quid magis absolum, imò quid magis delirum dici aut cogitari potest?

Hoc ipsum adhuc angustius vrgeo. Nam vis illa, quæ signis tribuitur, aut profluit ab Orbis natura, & hæc cum vna eadēque sit toto Zodiaco, non potest esse ratio, cur vni signorum vna, alteri altera insit virtus. aut proficiscitur ab externo aliquo principio. at qualitas ab externa causa profecta, diuturna esse nequit, potestates verò signorum perpetuas volunt esse Astrologi. Accedit hæc, quod supremus Orbis longè se motus est ab omni contrariorum impulsu; aut denique tribuitur à Mathematicorum cogitatione, quæ signa secernit à signis, at cuius cogitatio tantas habet vires vt pro arbitrio commutet cœlum?

Dabo & aliud argumentum, quod appositè declarat fabulosa esse omnia quæ de signorum potestate Genethliaci mentiuntur. Nam ea quæ veteres Astronomi de Asterismis Octauæ Sphæræ prodiderunt, recentiores transfulerunt in signa Zodiaci Decimi Orbis, nuperrimè, id est, Alphonsi tempestate, excogitati: Quæ signa apud veteres Astronomos Octauam spheram supremam esse existimantes, erant fecunda, sterilia, humana, ferina, terrestria, aquatica, muta, vocalia, diurna, nocturna. Eadem nunc in Decimum Orbem translato Zodiaco, sunt fecunda, infecunda, humana, ferina, aquatica, terrestria, nocturna, diurna: Itaque Aries, quem veteres libidinosum, & oculis languidum esse scripserunt, nunc quoque quamquam in Decimum Orbem migrarit, libidinosus oculisque languidis dicitur. & vsque eò hac licentia progressi sunt, vt sicut in octauo cœlo stellis apto partes quædam lucidæ, quædam sunt tenebræ, vel puteales, ita in Decimo Orbe, remitentibus oculis reclamante ratione, dicant esse partes lucidas & tenebras. Non licebat vobis, ô Genethliaci, quæ veteres Astrologiæ Magistri de Zodiaci Octauo Orbis, & eius signis scripserunt ad Decimum Orbem transportare; sed qua licentia eiusdem Orbis signis, quibus summa est naturæ communio, diuersas attribuitis vires? eadem & fortasse maiori diuersis Orbibus, quibus nulla est naturæ societas, eadem communicatis potestates? nonne tantum Decimi Orbis signa distant ab imaginibus octauæ spheræ, quàm Orbis ipse Octauus à decimo distat: vnde ergo tanta virtutum, proprietatumq; communio? Sempérne hærebimus in fabellis? nunquam lux aliqua veritatis nobis illucescet?

Si quis adhuc est qui non intelligat, quantum signa huiusmodi ad ineptiarum naturam accedant; ablegabo illum ad Chaldaeos Authores illos Astrologia, qui in parentibus campis multis annorum millibus cœlum obseruasse dicuntur: quos solis Asterismis contentos, nullam signorum, quæ carent stellis, rationem habuisse constat. Cur Chaldæi diuturnis accuratissimisque observationibus, nonprehenderunt Martem deiici in Tauro, exaltari in Scorpio, inter Saturnum & Capricornum magnam intercedere affinitatem, Veneri non exiguas accedere vires ex Libra? Astorum iura accuratè perscrutati sunt, ut si usquam alij, cur nihil de signorum potestate memoriæ prodiderunt? Notarunt diligentissimè omnes cœli angulos, exagones, tetragones; oculatissimi denique in cæteris omnibus, hac solum in re cæci fuere? quis credat?

His accedit quod Astra quoque Octauæ Orbis, quæ fixa vocantur, ab vno signo in aliud demigrat, Cor Leonis notissimè sydus, & innumeris Astrologorum laudibus celebratum, in vltimo gradu Cancri aliquando fuit, nunc ad vigesimum quartum gradum Leonis peruenit; & stellæ, quæ aliàs in Ariete, nunc in Tauro videtur. Astra fixa non asslantur à signo, sed easdem prorsus vires in illis agnoscunt recentiores & veteres Mathematici, quâuis alia signa occupet nunc quàm horum tempore occuparent. Quis itaque fit, ut à signis supremi Orbis afficiantur Planetæ, nihil parientibus Astris fixis, nihil recipiente Zodiaco stellato, per quem defluere debet quidquid à supremo Orbe ad Planetas descendit?

Sciscitabor etiam ex Genethliacis quando aliorum Orbium vires, Iouis putà, Saturni, Martis, cæterorumque in solo Astro residere docent, qua consequentia in decimo cœlo Astris orbato vllas vires cōstituant? imò cum duos faciant Zodiacos, alterum in decima, alterum in octaua sphaera, requiro, cur hic nihil efficiat, nisi stellarum vi, cur partes, quæ inter Astra iacet inertes & otiosas esse velint, illius virtutem non Astris contineri, quæ nulla habet, sed toto signo fufam velint?

Duos dixi à Mathematicis fingi Zodiacos, nimis parum dixi, tot illi fingunt, quot sunt cœlestes Orbes; sicut enim in decimo, & in octauo, sic in nono, septimo, sexto, reliquisque varios sibi formant Zodiacos, vnum tamè decimi orbis faciunt rerum omnium causam, reliquis vim omnem & efficientiam adimunt.

Sed largiamur Mathematicis quæcumque; hætenus de Zodiaco, & Zodiaci signis cōmenti sunt; demus varias esse signorum proprietates; concedamus Planetas varios fundere effectus pro conditione signi, in quo versantur; tribuamus tantum Mathematicorum commentis, quantum veris causis, alij concedunt, adhuc nihil obtinuerunt, quod ad causam faciat; quamuis enim magna esset signorum vis, & potestas, non possent tamen ex iis vllam probabilem coniecturam de futuris euentis ducere. Nam si Planetæ efficacitatē omnē mutuantur à signis, ut Genethliaci somniat, perspicuum est non posse quid illi facturi, vel non facturi sint, cogitatione præire Mathematicos, nisi eis cōstet, quæ singulis temporis momentis Planetæ percurrat; id verò ignorat, ergo & ignorare eos oportet, quid Planetæ per singula temporis momenta moliantur. Res illustrior fiet exemplo. Iupiter in 29. gradu, & 59. minuto, & 59. secundo Geminorum, censetur in detrimento suo esse, versari in signo inimico, & quinque atros calculos habere; post minutum temporis, transiitione facta, ad Cæcri gradum, 0 minutum, 0 secundum, i. iam felix, iam in exaltatione sua esse, & quatuor albis calculis gaudere putatur. at Genethliacos latet temporis illud minutum, quo Iupiter ex Geminis in Cancrum demigrat, latere ergo eisdem oportet, quid Iupiter ex Geminis, quid præstet ex Cancro.

Nega

Negabunt opinor ignorare se transitum Aſtri ab vno in aliud ſignum, ſed cui negabunt? Hieronymone Cardano, qui Aſtologiæ agit Magiſtrum lib. de temporum, & motu erraticorum reſtitutione? An Tychoñi Brahe lib. de noua ſtella c. 2. cui omnes recentiores Aſtronomi iam ſubmiſſere falces? & vnde quæſo tot, tamq; diſcrepantes tabulæ Ptolemæi, Alphonſi, Copernici, Tychoñis Brahe, aliæque per multæ; vnde tantū inter Aſtologos diſſidium? Nuperime Tycho Brahe lib. de noua ſtella tabulam nobis confeſcit, ingreſſus Solis in quatuor puncta Cardinalia; qua 24. & 26. horarum ſpatiū veteres Aſtronomos Alphonſum & Copernicum ſefelliſſe demonſtrat; quam ipſe ad veritatē proximè collimarit, demonſtrabūt alij. De vno Marte idē Auctor lib. de noua ſtella pag. 649. ſcribit, Mirari ſatis non poſſum Appianum non ſolū diē, ſed horam atque minutum (alias enim culpidēs domorum vti vocāt cœleſtium adaptare nequiuiſſet) huic coniunctioni præſiniuiſſe, cum Martis præſertim motus, vt de Saturno nūc nihil dicam, hætenus non ſit exploratus, quod intra tres vel quatuor dies eorū copulationē, è calculo præſertim Alphonſino, quo ille uſus eſt, imò ne quidem Copernico hoc paulò exactiore notam reddere tutò liceat.

Sed faciamus certa numerorum ratione poſſe Aſtologos ingreſſum Planetarum in Zodiaci ſigna aſſequi; quis non intelligit quantum inſtrumentorum iniquitas numerorum rationibus officere poſſit? horologiorum præterea malignitas, quæ nunquam ex fide & ſine errore tempus reddūt quod requirimus, quàm tranſuerſos agit Aſtologos certas Aſtrorum ſedes cognoscere cupientes? Legantur quæ Tycho Brahe lib. 1. de ſtella noua, pag. 140. ſcribit de inſtrumentorum & horologiorū tarditate & ignauia, ceſſabit eorum inſolens iactatio qui non minus ſidenter cœlū, quàm cāpos certo limite pãrtiri cōſueuerunt.

CAPVT VIGESIMVMSECVNDVM.

Rationes ob quas Aſtologi varias ſignis vires attribuere.

RODEANT iam rationes, ob quas Aſtologi abſonas ſignorū potestates in Genethliacam artem inuexere; & quibus veluti mōtibz quibſdam, montibus impoſitis, Gigātum exemplo cœlum in minutiffimas partes diſcindire aggreſſi ſunt. Inuexit enim non parum ad veritatem diſpiciendam, ea expendere rationum momenta, quibus ſibi primò, deinde plerique aliis Aſtologi rem tantam perſuaſere.

Primum itaque, id quod experimur, Planetas aliud ex vna, aliud ex alia cœli plaga efficere. Sol enim ex Ariete vernum illum teporem omnia pertingentem edit, quo mūdus ipſe hyberno rigore ſoluto iam reuiſcere, & quodammodo reuiuiſcere videtur. Contra vero ex Leone ærem quemdam & noxium fundit calorem, qui abſumit, & exurit vniuerſa: abundè declarare exiſtimant quantum virium Aſtra mutuentur à ſignis in quibus morantur: Quod autem in Sole animaduertimus, probabili coniectura ad alia quoque Aſtra transferendum putant, vt cum vno ſigno vnum, cum alio præſtent alium effectum.

Deinde, quod ſcribit Ptolemæus, Solem in Ariete edere tonitrua, fulgura, fulminare, miſcere, non modò Græciam, ſed mundum vniuerſum, negant aliò referri poſſe, quàm in naturam & proprietatem illius ſigni. Accedit quod ſigna
mobi

mobilia non alia de causa id nomen assecuta sunt, nisi quia magnarum mutationum sunt causa, ut ait Christophorus Clavius ad c. i. sphaerae.

Tertio videmus subitas interdum aeris mutationes, media aestate repente ingruit frigus, decidunt imbres, salit grando, furit ventus, in hyeme ingruunt calores non modici: quous tempore inopinati seruiunt venti, nubes extemplo nigrescunt, rumpunt imbres, quae non possunt aliunde proficisci, nisi ex subito transitu alicuius Astri ex vno in aliud contrarium signum, vel ex vno in alium eiusdem signi gradum.

Denique qui eodem positu nascuntur, saepe nascuntur vita, moribus, studiis, corpore, animo dissimilimi: id quod clarissimo exemplo illustrat S. Augustinus lib. 5. de Ciuit. Dei, c. 2. Saepe vero adeo prodeunt similes ut ne natura quidem eos internoscere videatur. Cuiusmodi fuerunt, qui apud eundem auctorem loc. cit. simul valere & agrotare, eadem pati incrementa & decrementa valetudinis, eodem morbi genere affligi, iisdem medicamentis leuari soliti sunt; inter horum illorumque ortum diuersitas aliunde esse nequit, nisi ex eo, quod hi dum oriuntur astra ex vno signo, in aliud transuolant, quando illi prodeunt in lucem easdem signi partes, aut signi gradus similes natura & viribus decurrunt. Haec Astrologiae Magistri ad stabiliendam signorum potestatem asserere solent, quae trutina egere videntur.

Quid ait? dicitis ex eo quod Sol nunc acrius nunc temperatius agit, colligi diuersas signorum vires. Cur ita? quia nisi aliquid ex signis Soli accederet, semper eandem promeret actionem. O lepida ratiocinatio! non intelligitis quod Sol nunc magis, nunc minus, nunc ferè nihil calefaciat, ex eo oriri quod nunc magis, nunc minus, nunc minimè à nobis recedit? quid opus est secretis signorum viribus ubi causa est aperta? si nullum esset coelum, si nullus Zodiacus, Sol tamen accederet ad nos, & recederet, sicut accedit, & recedit, nonne eodem pacto calefaceret, ac calefacit? quod magis accedis ad ignem, nonne maiorem experiris calorem? Qui sunt ignis Zodiaci, quae signa quibus eius actio promoueat aut retardetur? Quo tempore nos Sol acriter urit ex Leone, nonne leuissime afficit eos, qui ad alterum polum spectant? Rursus quando ex Aquario illos magno ardore exurit, nonne imbris, & frigore nos perfundit? Vnde haec varietas? à signone, an ab accessu & recessu Solis? Consule, quae scribit Aristoteles lib. 2. de gener. à t. 56. Nos friuola haec nihil morantur.

Quod ex Ptolemaeo proferunt, Solem, dum Arietem percurrit tonitrua edere, & fulgura, eadem habet rationem: abscessu enim Solis hyems frigusque conualescunt, quae glacie gelumque spiritibus qui intra terrae viscera sunt exitum intercludunt. Reuertente ergo Sole, ubi ad Arietem peruenit, omnia calore perfundit. quare spiritus, qui hyberno tempore frigore prohibente exitum, intra secreta terrae continebantur, glacie gelumque soluto, patefactis terrae meatibus, ubi Sol propius ad nos accessit, ubi terras vberiori calore perfudit, liberi iam & soluti, attenuati praeterea & excalescenti, in sublime feruntur; ibique calidis cum frigidis, humidis cum siccis pugnantibus, fulgura, tonitrua, procellae, venti existunt, ut ait Ptolemaeus. Quid hic opus est? occulta signorum vi, omnia praestare potest Sol auctor caloris, qui laxat spiritibus huiusmodi vias.

Dicuntur autem haec signa mobilia, quia ad ea quando Sol peruenit magnas efficere solet tepestatum mutationes, nulla signorum vi, sed accessu, aut recessu, & terrae praeparatione quam inuenit. Audiamus quid scribat Aristoteles li. 2.

Meteo

Metéororum summ. 1. c. 12. de ventis, & intelligemus quæ causa sit huiusmodi mutationum. [Sol autem (inquit) cessare facit, & comouet flatu; debiles enim & paucas existentes exhalationes, extinguit, & ampliori calido, illud quod in exhalatione minus exstitit, dillegat; adhuc autem & ipsam terram præuenit exiccans, antequam facta fuerit multa simul excretio, sicuti si in multum ignem incidere modicum exustibile, præuenit sæpe antequam fumum faciat, exustum esse: propter has igitur causas cessare facit ventos, & à principio fieri prohibet consumptione quidem cessare faciens, celeritate autem sic citatis fieri prohibens. Quapropter & circa Orionis ortum maxima fit tranquillitas, & usque ad Ethebas, & Prodomos. Vniuersaliter autem sunt tranquillitates propter duas causas, aut enim propter frigus, cum extinguitur exhalatio, veluti cum fuerit gelu forte, aut cum marcescit à suffocatione; plurimæ autem & inter mediis temporibus, aut eo quod nondum facta sit exhalatio, & alia nondum aduenit, incertus autem & molestus Orion esse videtur: & occumbens, & oriens, quia in transmutatione temporis accidit occasus & ortus, æstate aut hyeme, & propter magnitudinē astri dierū fit aliqua pluralitas; transmutationes autē omniū turbulētæ sūt, propter indeterminationē, ethesiq̃ autē flāt post versioes, & Canis ortū, & neq; tūc, quādo maximē prope fuerit Sol, neq; quādo lōge; & dieb. quidē flāt, noctibus autē cessant. Causa autē est; quia prope quidē existēs; præuenit exiccās, antequā fiat exhalatio, cū autē absceserit modicū, mediocris ita sit caliditas, adeo vt cōgelatæ aquæ liqueścāt, & terra exiccata, & à propria caliditate, & ab eaquē Solis est, quasi ardescāt & exhalēt.]

Rurfus infra, de hyemali conuersione. [Similiter autem (inquit) & post hyemales versiones flant ornithiæ, septuagesimo enim die incipiūt flare; propterea quod longē existens Sol inualescit minus, non continui autē similiter flant quia quæ in superficie, & debilia, tunc segregātur, magis autem congelata ampliori indigent caliditate: quapropter interpolantes isti flant, donec sub versionibus iterum æstivalibus flauerint Ethesiz, quoniam vult quā maximē cōtinuē hinc semper flare ventos. Auster autē ab æstiuā versione fiat & non ab altera. Vrsæ duabus enim existentibus sectionib. possibilis habitari regionis, hac quidē ad superiōrē Polum, qui secundum nos est, illa autem ad alterum, & ad meridiem; eo existente veluti tympano, talis enim figura terræ, excidunt ex centro ipsius ductæ faciunt duos conos.] Iterum sectione 16. probl. 13. quærit cur omnibus Astris tūc orientibus, tūc occidentibus aer soleat mutari; scd Cane præcipuē, & responder; [Quod cum æstus tunc vigeat spiritūs calidissimos per idē tēpus oriri congruū est; Auster autem calidus est, & cū ex contrariis in contrariū maximē commutari solitū sit, ortūque Canes præuij nūcupati, antecedant qui Aquilones sunt, meritō post eam Auster spirat, quandoquidem assignati necesse est, idque Austris fieri orientibus.]

Et infra: [Quin etiā dies post brumam quintus decimus Austrū præ se fert, eod quod bruma initium quoddam est; moueturque à Sole his potissimum aer, qui brumæ vicinus est; Solem autem tunc ad Austrum vergere certum est.] Rurfus problemate 14. quærit quæ de causa, Orionis ortu dies maximē variēt: aitque [Id ex eo oriri, quod Orion oritur ineunte Autumno, occidit hyeme, quo tēpore magnæ fieri solēt mutationes.] Nihil Arist. his locis de signorū potestate, omnia refert vel in dispositionē terræ, vel in accessū vel recessū Solis.

Eodem sine dubio reuocandæ sunt subitæ mutationes aeris, quod enim æ-

Hh state

state subitè interdù cōtingāt mutationes, nō ē cælo sed ē terra repeto: ex copia, vel inopia spiritui, ex præparatione terræ, ex antiperistasi, ex aliis sexcētis causis proximis immediatis, veris, physicis, nō commētitiis, fabulosis, imaginariis.

Postrema deniq; ratio, quæ ex Geminorū simili aut dissimili natura ducitur, sumit id, quod maxime cōtrouersum & anceps est; hominū ottum atq; naturā à cœli cōstitutione pēdere; & quoniā eorū, qui sub eodē stellarū cōgressu veniūt in lucē, varia temperatio, nō potest in diuersos astrorū cōgressus referri, reuocandā aiunt in cōiunctionem eiusdē astri, cum alia atq; alia cœli particula. Id verò est quod toto hoc opere improbamus, quod sexcētis modis ostendimus à veritate alienū; à proximis ego causis, à dissimili materia, à vi procreatrice, à alimentis, à loco, ab extrinsecis, & adiunctis causis, aio esse diuersam cōstitutionē eorum qui eodem partu dissimiles nascuntur; quemadmodum qui similes prodeunt, à simili materia, & efficiente similitudinem habent.

Scitamus itaq; cū Aly Auerrodā signorū nullas esse vires, nullā potestatem: [Signa (inquit) māsiones sunt quæ nihil operatur; operatur autē stellæ fixæ, quæ sunt in eis. Nā quia Sol ea singulis annis percurrit, ex operationib. quas in eis constitutus Sol operatur, signa ipsa nomina accipiunt, & agere putantur. Hinc Aries, Cancer, Libra, Capricornus, signa mobilia nuncupantur, quia Sol in illis signis constitutus mutare solet tempestates, his proxima signa fixa dicuntur, quia in illis tempus mutari non solet.]

Quæ Aly verba duas euertunt inendaciorum opulentissimas officinas, quarū altera illud axioma continetur, Luna existente in signis mobilibus, quicquid auspiciatus fueris caducum ac fluxum fore; altera docet, quicquid Luna existente in signis immobilibus fixis aggressus fueris, fixum ac diuturnū futurum, propterea cauendūne. Luna in Tauro, Leone, vel alio signo fixo morante incidatur vel confuantur vestes, quia signa hæc fixa significant id, quod eorum auctoritate factum fuerit, firmum ac ratum futurum; vestes autem diuturnæ esse nō possunt, nisi dominus aulpecto decumbat, aut mortem obeat. Nos ad alia festinantes aniles superstitiones retardare nō debent.

CAPVT VIGESIMVM TERTIVM.

Zodiaci asterisimis nullas inesse vires.

NON inuisa sanè semper boni auctores sic consueverunt Astrologis, qui Barbaris figmentis cœlum diuinitatis domicilium deformarunt: quid enim oportuit Medusæ auenturæ caput, Orionis arma, Cassiopæ, vel Andromachæ fabulas cœlo inferre? quid habuit Sagittarius ex homine in equum per posteriora membra degenerans, quid Capricornus caper ex pisce cum astris commune? Cæterum non fuit satis Genethliacis huiusmodi figmentis cœlum inspergere, his ludibriis, & fabellis tantum arrogarunt auctoritatis, ut totius illis mundi imperium & iura tribuerint, nec puduit homines qui arcanam quandam & planè cælestem doctrinam profitentur, fabellas à poetis animi causa cōfictas & temere in cœlū illas rerū omniū facere auctores: Hæc nobis temeritas hoc loco castiganda est, & docendū nihil huiusmodi imaginibus subesse potestatis, sicut ostendimus c. 24. nullas esse signorum vires.

Ac primum quidē astra vnius imaginis non omnia eisdē habere vires, Mathematicis ipsis auctoribus didicimus: tradunt enim in vnoquoq; signo trēs esse decanos variis respondentēs planetis, variis præditos viribus. Rursus in

vno

vnoquoq; signo alij Dodecatemoria diuerſa: alij Monomerias: alij Nouenias, fines alij, alij facies cum varia poteſtate proficiunt; hinc ſignorum varię partes. [Arietis (inquit Firmicus li. 8. c. 3.) prima & ſecunda partes in cornib. ſunt cõſtitutę; 3^a 4^a 5^a in capite, 6^a 7^a in facie, 8^a 9^a 10^a in ore, 11^a & 12^a in pectore; 13^a 14^a 15^a in ceruice; 16^a 17^a in corde; 18^a 19^a in artub. dextro; 20^a 21^a 22^a in armo ſiniſtro, 23^a 24^a 25^a in vëtre; nomiſſimi verò pedes 26^a & 27ª habent; in renib. 28^a & 29^a in cauda trigefimam partem; & ſic hæ partes per totũ Arietis corpus tali ordine diuidũtur.] Hęc Firmicus, qui ſequitur aliorũ ſignorũ partes, & partiũ proprietates. Idẽ facit Ptolemęus Aſtologorũ Princeps qui alia Arietis aſtra facit Iouia, alia Martia, alia Saturnia, quo recepto firmamẽto, aut doceãt Mathematici vbi vis illa ſigni reſideat, quã ab Aſtorũ virtute & à partium ſigni facultate diuerſam eſſe dicunt, aut ſi id docere non poſſunt, vt verẽ nõ poſſunt, diſcedant aliquando ab ea, de ſignorum poteſtate ſententia, quam hætenus innumeris aluere mendaciis.

[Humana (inquit Ioa. de Sacrobosco) perſuaſio ſtellis numeros & nomina fecit nõ ex ſua natura, ſed ſignificatione diſtinctionis accõmodata. Vnde Bernardus Sylueſt. dicit: [Quæ modò ſunt ſtellis nomina, fecit homo.] Et Vir. Geor. 1.

Nauiſta dum ſtellu numeros, & nomina fecit

Pleiades, Hyades, claramque Lycaõnis & Arcton.

Licuit Chaldęis ſolertiſſimis aſtorum obſeruatoribus ex Libra & Scorpione vnã effacere imaginẽ, & vndecim tantũ Zodiaci alteriſmos numerare, licuit Arabis, qui humanã effigiẽ referre religioni ſibi ducunt, omnes Ægyptiorum Chaldęorũq; imagines euertere. Aquarius n. illis eſt mulus elitellarus, Gemini duopauones, Virgo ſpicarũ manipulus, Centaurus vſus equo cõmiſſus, Ophiæ ciconia, Sagittarius phœretra, Caſſiopęa canis in ſequiaſtro, Andromeda Phoca aut vitulus marinus, Cephe⁹ canis, Bootes barbara figura. Deniq; dũ humanas effigies fugiunt, omnes Ægyptiorũ, & Chaldęorũ alteriſmos cõmutat. Licuit Ptolemęo Hipparchi alteriſmos commutare, licuit Hebręis non imagines, ſed literarum elementa cœlo figere. Licuit alijs Perſis, alijs Indis, alijs auctoribus ſphærę Barbaricę cœlo figere imagines, vt refert Aben-Ezra apud Ioſephũ Scaligerũ in notis Manilianis. Et dubitamus adhuc an arbitraria ſint ſtellarum ſchemata nullo certo fundo concepta.

Ipi quoq; Aſtologiæ Magiſtri agnoſcũt cœleſtiũ imaginũ arbitriariã rationẽ. Cur enim tradũt pro diſtinctiũ oportunitate imagines ſiniẽdas eſſe, ſi duę ſtelle humeros v.g. corporis humani deſignat, alię verò duę pedes referat, lógi⁹ autẽ diſtẽt quã vt vlla ſymmetria corporis humani ſeruari poſſit? Reſticienda aiũt aſtra illa in aliã figurã, quę cõmodẽ ad humanã imaginẽ referri nequeũt; intelligentes nimirum pro arbitrio ad hanc, vel ad illam imaginẽ aſtra referri.

Quid multa; fabulę, ex quibus deſumptę ſunt cœleſtes imagines, declarant abundẽ arbitriariam eſſe ſtellarum diuiſionẽ: nam Caſſiopęa quod Nereidibus ſe præferre auſa ſit, inter ſydera relatam ad perpetuum vitandę temeritatis exemplum, ſcribit Aratus apud Tullium his verbis & verſibus:

Labitur illa ſimul gnaiam lachrymaſa requirens

Caſſiopęa, neque ex cœlo depatija decore

Fertur, nam viſa conſingens vertice primũ

Tectas, poſt humeros euenſa ſepe refertur,

Hanc illi ſcribunt penam Nereides atina;

Cum quibus, vt perhibent, auſa eſt contendere forma.

Hh 2

Tauri

Tauri fabellam describit Ovidius lib. 5. Fastorum.

Idibus ora prior stellantia tollere Taurum

Indicat, huic signo fabula nota subest:

Præbuit vs Taurum, Tyria sua terga puella.

Iuppiter & falsa cornua fronte tulit:

Ille iubam dextra, leua retinebat amictum:

Et timor ipse noui causa decoris erat.

Aura sinu implet, flauos monet aura capillos,

Sidoni sic fuerat conspicienda Ioni.

Sæpe puellam subduxit ab aquore plantæ,

Et metuit tactum asilientis aquæ.

Sæpe Deum prudens tergum demisit in undas:

Hæreat, ut collo fortius illa sito.

Littoribus tactis stellas sine cornibus vllis

Iuppiter, inque Deum de bone versus erat.

Taurum in it cælum: se Sidoni Iuppiter implet:

Parsque tuum terra tertiâ nomen habet.

Hoc alij signum Phasiam dixere iuuentam,

Quæ bos ex homine est: ex boæ facta Dea, &c.

Sed cœlestium imaginum fabulæ exequitur Ioannes Staslerinus in sphaerâ Procli, ut nulla maior imaginum cœlestium vis esse possit quam sit fabularum, quas poëtæ narrant. Addam S. Augustini testimonium lib. 2. de doctrina Christiana c. 17. qui cum docuisset veterum mathematicorum arbitrio astris nomina imposita fuisse subdit: [Nô enim mirû est, cû etiâ propioribus recetioribusque temporibus sydus, quod appellamus Luciferû honori & nomini Cæsaris Romani dicare donati sunt, & fortasse factû esset atque esset in vetustatē, nisi auia eius Venus præoccupasset hoc nominis prædiû, neq; iure vllô ad heredes traiceret quod nunquâ vna possederat, aut possidendum petierat, nâ vbi vacabat locus neq; alicuius priorum mortuorum honore tenebatur, factû est quod in rebus talib. fieri solet. pro. Quinzili enim & Sextili mensib. Iuliu atq; Augustû vocamus, de honorib. hominû Iulij Cæsaris & Augusti Cæsaris nuncupatos, ut facîle qui voluerit intelligat, etiam illa sydera prius sine his nominibus cœlo vagata esse, &c.

Atque hinc Genethliacæ vanitas longè latèq; clarescit: cum enim hominum arbitria has antiquas imagines cœlo finxerit, & pro libidine homines Tauros, Arietes, Geminos, Virgines, Leones, Scorpiones, potiùs quàm alias animantes in cœlum euererint, per summam delirationē proprietates, quas huiusmodi animantes habent, sum ad astra & astrorû schemata translatæ fuerunt, & alia signa vocata ferina, alia humana, alia aquatica, alia terrestria, alia inora, alia vocalia, alia fecunda, alia infocunda.

Hinc illa arcanis recôdita istis oracula, Luna in Tauro comorante non esse medicinam sumendam, cur ita quia Taurus cibû, semel in ventrem transmissum reuocare solet, quare Luna dū Tauri signû decurrit, si medicinâ sumas periculû est ne eâ reiicias. Itâne fulmenta lectû scannû, & obaudire astrorû interinuncij: Taurus non medicinâ sed cibû reuocat, dū itaq; Luna in Tauro oberrat super sedendû vobis à cibo potiùs quàm à medicina cœso, cumq; Ariet quoq; ruminare soleat, & reuocare cibû, auctor vobis præterea sū, ut ab omni calilio caueatis

ueatisquædiu Luna in Ariete & Tauro moratur. quod si diligenter præstiteritis, satis vobis, & nobis consultum fuerit. Ex eodem fonte manauit & illud. Edes, quæ Scorpione quarto cœli loco existente, exadificata fuerint, fore Scorpionibus obnoxias. Eodem pertinent etiam illa; Qui corona horoscopante nascitur, futurum Regem; Qui oriente Lyra prodit in lucem, euasurum Musicum. aliæque plurima Astrologiæ principia, quæ non alio nituntur fundamento, quàm tenuissimæ cuidam & arbitrariæ nominis societati, quæ inter astra & res sublunares aliquando intercedit, quàm Poëtarum fabulis, qui hæc aut illa stellis nomina fecerunt pro arbitrio. Quam rationem si sequamur, nihil est causæ cur non dicamus eos, qui oriente Aquila nascuntur, volaturos; vsuros quatuor pedibus qui sub Cane eduntur in lucem; qui sub Cancro, futuros sine sanguine, vt alia huius generis innumera.

CAPVT VIGESIMVMQVARTVM.

Monomeriarum lepidissima fabula.

QUANTAM Deus bone Astrologica noualia ferunt ludibriorum & commentorum copiam, quorum infeliciam herbarum purgatio nos diutius quàm vellemus detinet, dissimulare tamen non licet. Splendidiora quædam & incredibilia mendacia.

Nihil autem tam repugnans, nihil tam delirum cogitari potest, quod Astrologi cœlo non finxerint. Præter eas, quas ex stellis finxerunt rerum alienissimarum imagines, aliàs adhuc commentis sunt formas inuisibiles; in vñbquoque enim decano formas quasdam comminiscuntur nullis subiectas sensibus sola Mathematicorum cogitatione efformatas, quas vno aut altero exemplo ex Ægyptiorum monomeriis explicandas suscepimus.

Primum ergo decanum Arietis aiunt esse Martis. In primo gradu huius decani, qui omni stella caret, aiunt esse virum dextera falcem, sinistra balistam tenentem.

In secundo gradu, virum item, sed capite canino, dextera protensa, laua baculum tenentem.

In tertio gradu, virum quoque, qui sinistra manu zonæ apposita, dextera ostendat varia mundi regna.

In quarto gradu virum crispo capillo, qui dextera accipitrem, sinistra flagellum teneat.

In quinto gradu duos viros constituunt, quorum alter ligna scindat, alter dextera fœperum gerat.

In sexto gradu Regem coronatum, dextera pomum imperiale, sinistra sceptum sustinentem.

In septimo Cataphractum sagittarum manu tenentem.

In octavo virum galeatum cætera inermem, balistam dextera gerentem.

In nono gradu virum capite nudatum, cætera vestitum.

In decimo virum qui vrlum transtulerat.

Longum esset percurrere omnes decanos. Transcramus ad alia signa.

Tauri primum decanum tribunt Meteoris, in cuius primo gradu aiunt

H h 3

esse

esse virum, qui Taurum agit ad macellum.

In secundo mulierem, quæ manu equi caudam apprehendit.

In tertio mulierem subligaculo tectam.

In quarto mulierem dextra flagrum tenentem.

In quinto hominem in ahenis sedentem.

In sexto virum tribus capitis dextera porrectam.

In septimo mulierem stantem, cuius pedes in nubibus videntur.

In octavo mulierem tristem in seliquastro sedentem.

In nono virum qui flagello agnos, & capras agit.

In decimo duas mulieres stantes, inter quas paterculus ludit.

(Hæc micantur homines, hæc stupent qui ignorant Genethliacæ vanitatem, hæc disciplina gloriantur Astrologi.)

Has & huiusmodi comminiscuntur imagines Genethliaci alienissimas à sensu, alienissimas à ratione. Cæterum ut sunt mendaces omnes, inconstantes, ita dissentientes sunt de his imaginibus Astrologorum sententiae. Nam Aegyptij in primo gradu Cancris, virum, & mulierem fingunt manibus se apprehendentes, sibi que gratulantes. Arabes formosum iuvenem, eleganter amictum, qui digitos habet contortos, reliquo corpore equum vel Elephantem referat.

In primo gradu Leonis, Aegyptij faciunt virum, dextera caput Leonis tenentem. Arabes arborem, cuius ramis insidet Canis.

Non minorem his imaginibus Genethliaci arrogat auctoritatem, quam Zodiaci asterismis, ut nulli dubium esse possit tam nullas esse vires imaginum Zodiaci, quam vanæ sunt formæ inuisibiles quas recensuimus.

Ex quibus rideas quod scribunt nonnulli, Christum Dominum natum oriente primo gradu Virginis, in quo Astrologi dicunt esse virginem puerum recenter natum lactantem. Aegyptij enim in primo gradu Virginis collocant mulierem bene ornatam, quæ virum expectat, non Virginem qualem recentiores fingunt. Alij contrà, alia ibidem somnia vident, quæ non est necesse recensere; æquæ enim commentitia sunt omnia. Rogatos autem velim Astrologos ne ægrè ferant somniorum & ludibriorum nomina, quæ frequenter hoc opere usurpata vident: hæc enim nugamenta aliis nominibus exprimi non potuerunt.

CAPVT VIGESIMVMQVINTVM.

Alia Zodiaci ludibria, & ridicula Astrologorum commenta.

MULTA in Zodiaco, & Zodiaci signis ludit Genethliaca, sed nondum satis sibi luxuriatà videtur; quare quemadmodum signa in triginta gradus, ita in tres decanos diuisit, denos gradus singulis decanis attribuens, singulosque decanos, vni Planetarum ascripsit. Primus itaque decanus Arietis apud Aegyptios est Martis, secundus Solis, tertius Veneris. Primus decanus Tauri Mercurio, secundus Lunæ, tertius Saturno ascribitur. Primus Geminorum Iouis, secundus Martis, tertius Solis, dicitur. Primus Cancris Veneris, secundus Mercurij, tertius Lunæ, & sic in reliquis; sed aliter Chaldaei, aliter Arabes, aliter alij, qui primum cuiusque signi decanum patri familias, id est ei

est, ei qui in signo Dominus est tribuunt. His accedunt Dodecatemoria, de quibus Manilius lib. 2. Astronomicon:

*Perſpice nunc tenuem viſurem, pondere magnam,
Et tantum Graio ſignari nomine paſſam,
Dodecatemoria in titulo ſignantia cauſas;
Nam cum tricenae per partes ſydera conſtent,
Ruſus huius ſenis numerus deducitur omnis;
Ipoa igitur ratio binas in partibus eſſe,
Dimidiaſque docet partes huius ſinibus eſſe
Dodecatemorium conſtat, huius ſenaque cuncta. &c.*

Duo autem genera Dodecatemiorum reperies. Alterum Planetarum, alterum ſignorum: quemadmodum etiam notauit Joſeph Scaliger, in Manilio pag. 129. vnum ſignum dicitur habere Dodecatemion in alio; pars decimertia Geminorum in ſexta parte Librae Dodecatemion habet.

Indi porro ne Graecis cederent commetis, ſigna non in decanos, nec in Dodecatemoria; ſed in nouem partes tribuerunt, quas nouenias appellarunt, & primam domino ſigni, reliquas ſecundum ordinem reliquis Planetis conſignarunt, ita ut ſi prima ſit Martis, ſecunda tribuatur Veneri, tertia Mercurio. Et ſic deinceps.

Ruſus Aegyptij alia ſomniarunt ſornia, ſingulas partes Zodiaci in monomerias fecerunt, quas variis Planetis donarunt; quae omnia miris modis exagitant Ptolemaeus, ſed nescio qui fiat ut quae magis inepta ſunt, magis admiraretur mortales, capianturque fabulis magis quam veris & ſolidis diſciplinis. Pudet me generis noſtri, apud quos video tam ridiculas fabellas reperisse fidem.

CAPVT VIGESIMVMSEXTVM.

*De gradibus lucidis, tenebroſis, plenis, & acuis, & aliis
id genus nugamentis.*

A TQVae has ſectiones Zodiaci Astrologi referunt ad Planetas, ſed ne quis ſit ſinis ludibriorum, ruſus illum diuidunt, nulla relatione facta ad Planetas, in partes lucidas, & tenebroſas, fortunantes & plenas, mafetuilinas, & foemininas, valerudinis & morbi.

[Coelum (inquit Cardanius librorum Ptolemaei quos quadripartitos vocant locupletiffimus interpres) ſe habet ut terra; ſtella ſicut montes & lapides, ipſa coeli ſubſtantia (riſum teneatis amici) quaedam affert bona mactave, calidior frigidiior, ſiccior, humidior, pinguis, macilenta, arida, foecunda, foelix, infœlix, æqualis, inæqualis, pertinax, mutabilis, ferax, ſterilis, turbida, perſpicua, &c.]

Triginta ſex itaque decani (inquit Iulius Firmicus lib. 4. cap. 16.) omnem Zodiaci poſſident circulum, ac per duodecim ſignorum numerum, Deorum, ſeu decanorum hæc multitudo diuiditur; ſed cum ſiat inſignes ſinguli terni decani, non in omnibus triginta partibus eorum, eſt numen conſtitutum, ſed per ſingula ſigna terni decani, quafdam partes poſſident, quafdam vero relinquunt. Plenae ſunt itaque partes, in quibus decani fuerint inueni, vacuae vero, ad quas nunquam decanorum numerus accedit. Quicumque igitur in genitura ſua

ra sua Solem, Lunam, & quinque Planetas, in plenis partibus habuerit, erit quasi Deus maximæ maiestatis præsidio subleuatus, sed nunquam fieri poterit, ut in hominis genitura, Sol, Luna, & quinque Planete in plenis partibus constituentur, qui ergo vnam stellam, præter Solem, & Lunam, in plenis partibus habuerint, mediocres erunt; qui duas, ad omne felicitatis genus accedent; qui tres, ultra modum multiplicata felicitatis ornamenta accipient, qui verò quatuor, ad potentiam Regiæ felicitatis attingent: ultra autem hunc numerum in nullis genituris plenas stellæ possident partes. Qui verò in horoscopo nec Solem, nec Lunam, nec aliquam stellam in plenis habuerint partibus, erunt miseri, destituti semper, & pauperes, & ad omne infelicitatis discrimen miseriarum continuationibus applicati. Sanè in omnibus locis, ac stellis rationem istam debes diligenter inspicere: si enim horoscopus in plenis partibus fuerit, erunt vitæ virtute, animi æqualitate, corporis, & auctoritatis potestate prævalidi; qui verò in partibus vacuis horoscopum habuerint, erunt corpore miseri, animo deiectioni, inualidi viribus, ac semper potentioribus deservientes, &c.]

Tantum Genethliaci tribuunt partibus plenis, & vacuis, sed quid de masculinis, & femininis idem auctor scribat, videamus.

[Nunc inquit l. 4. c. 17.] masculinas & femininas signorum partes referabo: sunt enim in masculinis, quàm in femininis signis, & masculinæ similiter & femininæ partes; ex iis verò partibus, cuius genitura sit masculina, cuiusve feminina ita reperitur, sunt itaque masculinæ partes 197. femininæ verò 163. Quomodo autem facillimè dignoscantur, per sequentem tabulam explicabo.]

Hæc omnia ratione destituta, solis experimentis constare aiunt Astrologi Magistri; sed quam habebimus fidem istorum experimentis, qui contrarias partium vires experti sunt? quas enim partes Firmicus facit masculinas, Albumazar dicit esse femininas; Augustinus non consentit cum Alcibithio, ab utroque dissentit Abraham, alij duodecimam cuiusque signi partem alternis vicibus masculinam, & femininam esse docent. Alij primos duodecim gradus sexui signi tribuunt; nam si signum sit masculinum, primos duodecim gradus masculinos docent esse sequentes femininos, reliquos sex æqua partitione diuidunt.

Sic Astrologi inter se digladiantur, ita nihil inter eos certi, & constituti est, & adhuc iactant artem suam experimentis partem. Scilicet pugnantia placita, certis experimentis stabilire potuerunt, quibus habebimus fidem? quos sequemur duces? quorum experimentis orta est hæc disciplina, quæ mutat inter contrarias sententias?

Non minor inter Astrologos dissensio est de plenis, & vacuis partibus; multas, quas Firmicus vocat vacuas, Albumazar dicit esse plenas, & quas Elphesius Thebanus inter plenas numerat, Alcibithius recenser inter vacuas.

Denique nil dico de partibus lucidis, & tenebrosis, quàm multis eas tenebris offuderunt Genethliaci; veteres eam partem lucidam vocabant in qua est stella, obscuram quæ stellarum splendore caret, at postquam Zodiacus translatus fuit in decimam sphaeram omni luce orbatam, recentiores Genethliaci easdem signorum partes lucidas retinere volentes, in decimo etiam orbe partes lucidas, & tenebrosas collocarunt. In orbe omni luce destituto quid lucida pars, quid obscura sit, adeò obscurum est, ut cymnerias superet tenebras.

CAPVT

CAPVT VIGESIMVMSEPTIMVM.

Celestium domorum, locorumque nugamentum.

NVLVS sit scribendi finis, si omnia persequi velim, quæ ab Astrologis dolose conficta fuerunt. Condonabo igitur reliqua libenter breuitati; sed quæ de astrorum domiciliis, de celestibus domibus commenti sunt, præterire omnino non possum: si enim domos, quibus omnia Astrologiæ arcana mysteria continentur, figmentum esse ostendero, & inane ludibrium, astrorum, & Astrologorum penetrales, ædes euersæ fuerint, ex quibus tamquam ex occultioribus delubris, populis reddere responsa consueuerunt.

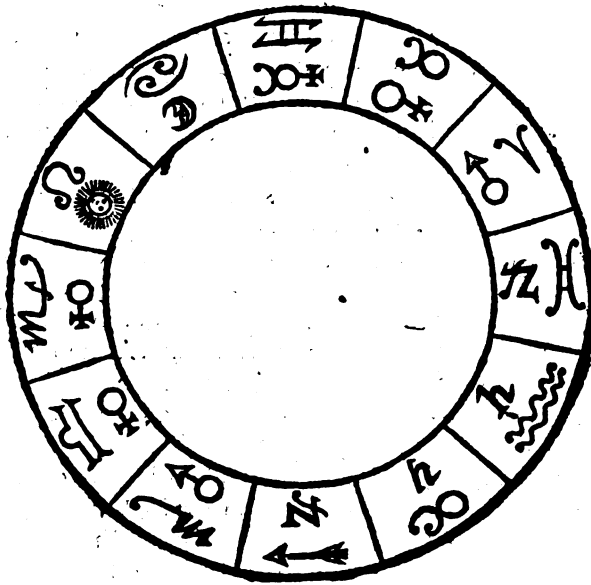
Ad quod efficiendum, domorum descriptionem non ab alio, quàm à Ptolemæo lib. 1. de Iudiciis, cap. 16. desumere placuit. [Domus autem ratio naturalis (inquit) hæc est, quia ex duodecim Signis duo proximè accedunt ad verticalem nobis punctum, idè calores, & æstus generant. Ea sunt, Cancer, & Leo. Placuit attribuire illa duobus præcipuis, & maximis, hoc est, ipsis luminibus, Soli quidem Leonem, propter eà quod masculinum est Signum; Lunæ verò Cancrum, quòd foemininum esset. Atque ita factum est, vt conuenienter dimidium orbis, à Leone vsque ad Capricornum, solare vocaretur; dimidiumque, ab Aquario vsque ad Cancrum, lunare, vt in vtroque possent singula loca suis stellis assignari, quarum alia figura cum Sole, alia cum Luna describerent pro conuenientia orbium motus ipsorum, & naturæ proprietate. Nam Saturno, quòd natura maximè frigidificus esset, quòdque supremum à luminibus remotissimum haberet orbem, ob contrarietatem caloris opposita Signa tributa fuere: Cancro, & Leoni, Capricornus, & Aquarius, quæ Signa & ipsa sunt frigida, & hyberna, & propter oppositionem maleficam. At Ioui, qui esset temperatæ naturæ, & subiectus Saturni globo, data sunt proxima illi Signa spiritus, & fecunditate præstantia. Sagittarius, & Pisces, quæ cum luminum Signis triquetram figuram describunt, quæ conueniens est beneficentiæ. Post quem Marti desiccatori, & subdito sphaeræ Iouialis, similiter proxima his adscripta sunt, quæ & ipsa similem haberent naturam, Scôpio, & Aries quadrata dispositione, vt congruebat illius corruptrici, & noxiæ constitutioni. Veneri verò, quòd natura esset temperata, & sub Marte, dederunt coniuncta his Signa, quòd fecundissima esset, Libram, & Taurum, in quibus & ipsis situs constituitur sexangularis, neque ipsa hæc stella ampliùs duobus Signis vnquam ne anteit, neque subsequitur Solem. Mercurio, qui & vltimus, neque vnquam vltra vnum Signum abesset à Sole, omniumque aliarum stellarum infimo in loco data fuere proxima Signa luminum Signis Gemini, & Virgo, quibus, & ipsis ambobus ferè in primis vicinus ferretur. Hæc Ptolemæus, quem in hac domorum diuisione, non experimenta, sed leuissimas coniecturas, & suspensiones sequutum videmus, vt vbique appareant Astrologorum pudenda mendacia, qui Astrologiæ omnia dogmata certis, exploratis, & minimè fallentibus experimentis collecta esse spurcissimo ore confirmant; sed & rem hanc totam memoriæ causâ his verbis Astrologi commendarunt:

I i

Saturni

Saturni domus est noctis Caper, verna diei,
 Huic dolor est Aries, gloria Libra senis.
 Iuppiter Arcitenentis habet cum Pisce Sagittam,
 Cui tamen in Cancro, fors bona, iniqua Capro.
 Sed Martis domus est Aries, & Scorpio pugnax,
 Huncque Caper tollit, Cancer ad ima premit.
 Sol habet hospitium sibi solus in ade Leonis,
 Atque illi est Aries gloria, Libra dolor.
 At Venus in Tauro, Libraque per atria versat,
 Piscibus exultat, Virgine pressa iacet.
 Mercuriusq; habitat Geminorum in sede, triumphat
 Virgine, & est mæstus Pisce adveniente caput.
 Luna domum Cancræ tenet, illam Taurus honoras,
 At supra hanc versans Scorpio sorte premit.

Nobis, ne à proposito longius dilabamur, rem, Mathematicorum more, sequenti schemate oculis subiicere placuit.

His ita explicatis, tradunt Genethliaci non solum varias, sed & contrarias vires astra sortiri in variis domiciliis. Quare Iulius Firmicus lib. 3. Mathem. c. 3. [Saturnus (inquit) per dies in horoscopo partiliter constitutus, id est, in ea parte, in qua est horoscopus, faciet cum summo clamore edi partum; erit autem iste, qui nascitur, maior omnibus fratribus; aut si quis ante eum natus, à parentibus separabitur; semper autem iste per diem in omnibus quatuor cardinibus facit primos nasci, aut primos nutriri, aut eos fratres, qui ante se nati fuerint, recedere; facit quoque inflatos, ac superbiz spiritu elatos.

In secundo loco ab horoscopo, Saturnus facit ægritudines graues, euer-
 siones maximas, vxorum etiam, & filiorum interemptor est, & maximarum
 turbarum

turbatum, frequentiumque concitator, sed & paternam, & maternam substantiam dissipat; ipsum verò, qui natus fuerit, tardiores in omnibus moribus facit, quibusdam etiam perpetuas incidit corporis valetudines.

In tertio loco Saturnus ab horoscopo constitutus, facit pigros, tardos, & nullam patrimonij substantiam requirentes; si verò cum Mercurio, ac Luna in hoc loco fuerit, facit cum stultitia malitiosos, sacrilega contra diuinitatem verba iactantes, &c.

In quarto loco Saturnus ab horoscopo partiliter constitutus, id est, in imo cælo, si per diem hunc locum tenuerit, faciet pecuniarum auidos, custodes auri, & argenti; per noctem verò si fuerit in hoc loco, paternum patrimonium dissipat, & citam patris mortem; facit ægrotudines etiam graues, & frigidos humores corporis, & infirma ætate, faciet semper infames.

In quinto loco Saturnus ab horoscopo constitutus, si per diem in isto loco fuerit, Reges faciet, & Duces, & maxima largitur insignia potestatis; si verò sic Saturno posito, Sol in parte horoscopi fuerit inuentus, & coniunctionem Lunæ crescentis Saturnus exceperit, perpetuas tribuit felicitates, & maiorum potestatum ornamenta decernit.

In sexto loco Saturnus ab horoscopo constitutus omne patrimonium dissipat: malè enim semper in isto constituitur loco; facit etiam ægrotudines, præsertim si deficiens se ei Luna coniunxerit, vel si quadrata ei deficiens fuerit, facit enim infelices, infames, erraticos, qui scilicet in vno nunquam possint consistere loco.

In septimo loco Saturnus ab horoscopo constitutus, id est, in occasu partiliter, si matutinus fuerit, in diurna scilicet genitura bonus erit, & hominibus maximam decernit substantiam, sed tunc cum fuerint limen senectutis ingressi: maximam enim sic positus senectutis largitur ætatem, & pecuniarum custodes facit, latentes verò corporis dolores incidit: facit enim hæmorrhoidicos, aut neruorum dolore contractos. Si verò in hoc loco vespertinus fuerit, fistula circa podicem facit, & simili modo hæmorrhoidicos, &c.

In octauo loco ab horoscopo constitutus Saturnus, si per diem fuerit hæcenus collocatus, procedente ætatis tempore, augmenta patrimonij largitur; quibusdam verò si in hoc loco constitutus in Martis Signo fuerit, vel in Martis finibus, ex alienis mortibus pecunias decernit, &c.

In nono loco Saturnus ab horoscopo constitutus Magos fumosos faciet, vel Philosophos opinatos, vel Sacerdotes, temporum in magica semper opinione clarissimos, facit etiam pro qualitate Signorum haruspices, vates, Mathematicos, ac vera semper interpretatione fulgentes, & quorum responsa sic sint quasi quadam diuinitatis auctoritate prolata; quosdam autem facit in templorum cultu semper perseuerare, ac præpositos interdum Religionum, somniorumque diuinos reddit interpretes, sed & frequenter facit Philosophos capillatos. Si verò per noctem in hoc loco fuerit constitutus, faciet iras Deorum, Imperatorum odia, &c.

In decimo loco Saturnus ab horoscopo constitutus, hoc est, partiliter in medio cælo, faciet Imperatores, Duces, Præfectos, Prætores, si sic posito Saturno in his locis, in quibus exaltatur, Sol in horoscopi parte fuerit constitutus, Saturnus autem, sicut antè diximus, in medio cæli si per diem fuerit inuentus, faciet honestos, ac honestis moribus agricolas, sed locupletes, &

quorum possessiones aut mari, aut fluuiis, aut syluis semper adiaceant; dabit etiam substantias maximas, magnam gloriam, & à maioribus personis hereditates, &c.]

[In undecimo loco ab horoscopo constitutus, mediocria decernit bona; & quando aliquid malignum fuerit largitus, eum, qui natus fuerit, in eo loco, & in eo ordine collocabit, in quo fuit pater eius antè collocatus, sed post trigésimum ætatis annum: nam ante illum quidquid quæsierit amittet, nec poterit dignitatem, vel patrimonium consequi, nisi prima triginta annorum spatia transierint.]

In duodecimo loco Saturnus ab horoscopo constitutus, tumultus, sermonis discrimina, vel propter seruos pericula decernit seruitio, qui sic eum in genitura habuerit collocatum; faciet etiam maximas ægrotudines, sed & valetudines non modicas, &c.] Hæc Iulius Firmicus, qui eodem libro persequitur cæterorum Planetarum per singulas cæli stationes, potestates, & effectus varios, qui ab eis dimanant.

Quid magis receptum apud Genethliacos, quàm quædam astra esse benigna, quædam maligna; & ne id quidem perpetuum, & constans est, sed bonum syldus ex malo loco obesse plurimum malum, ex bono loco prodesse putatur. Itaque Iupiter, qui in Oriente magna bona decernit, in duodecima domo, quæ Orientem attingit, magna incommoda denūciat, opes, amplasq; diuitias idem Iupiter largitur; at in tertio, octauoq; loco patrimonium profundit. Quod de Ioue tradunt, tradunt de cæteris astris, mutare subinde vires, & tamquam Camæleontes induere colores, & virtutem loci. Quare Cardanus lib. de reuolutionib. c. 12. [Planeta mali (inquit) domibus nocent, in quibus sunt; & boni iuuant eas, si in eis sunt.] Et infra: [Cum fuerit dominus domus in opposito domus, cadet ille magna ex parte à dispositione significata per illam domum. Iterum Sol, & Iupiter, vel eorum alter, cum in septima fuerint, & Saturnus, & Mars, vel alter eorum in medio cæli dominum ascendentis, vel ascendens violauerit, vel Lunam, morietur publica morte; si verò infortunæ in septimo loco Solis, & Iouis solùm, occidetur.]

Eadem leges apud Ptolemæum lib. 3. de Iudiciis, præsertim c. 10. quo de spatio vitæ disserit, c. 12. quo de morbis, c. 13. quo de animi qualitatibus, & sequentibus.

Adde minutim has cæli partes Genethliaci metiri sunt, vt singulis non solum domibus, sed etiam minutis Planetarum vires euariari dicant; quod supra c. 25. & 26. vidimus. [Singula Signa in tres partes diuiduntur (inquit Firmicus lib. 2. cap. 4.) singula autem partes singulos habent decanos, vt sint in singulis Signis terni decani, quorum singulis ex triginta partibus denas possideant, & dominium suum; & potestatem in decem partes eximunt; sunt autem infinitæ potestatis, & licentiæ, & qui facta hominum potestatis suæ auctoritate designant, sed & ipsi decani singulis stellis deputantur; & cum in ipso decano stella fuerit, licet sit in alieno domicilio constituta, sic tamen est habenda, quasi in suo sit domicilio, &c.] Cum verò Planeta ex vno ad aliud Signum transientes contrarias sortiuntur vires, declarat exemplum Iouis: is enim in quinquagesimonono gradu, & 39. minuto, & 39. secundo Geminorum, censetur nactus vtros calculos quinque in suo detrimento post minutum temporis, transitione facta in o. o. 1. Cancris iam felix, iam exaltatus, quatuor albis calculis gaudet.

Confictas

Confictas verò esse huiusmodi domos, quibus tantum Astrologia tribuit, & nullum illis fundamentum in cœlo esse, vel ex eo constat, quòd neque inter Astrologiæ Magistros conuenit de hac ædificatione domorum: alij enim diuidendo cœlum in duodecim spatia seu domicilia Zodiacum, alij Equatorem, alij Verticalem circulum, alij Parallelum per gradum eclipticæ orientem Meridiano circulo interceptum, assumunt. & alij Abraham, Auenezram & Monteregium, alij Alcabitium, Firmicum, Ioannem Sconerum, Cardanum sequuntur decempedatores. Porro in tam varia cœli partitione, vt constare possunt domorum fines? His ignoratis, quomodo Astrologi norunt qua in domo Planetæ existant? Qui ignorant ad quam domum Planetæ pertineant, quomodo notarunt quid ex vna, quid ex alia domo Astris accedat aut decedat virium? Hoc si perspectum Astrologi non habent, qua fronte Astrorum vires per singulas cœli stationes tradunt tanquam rem omnium consensione receptam, & certis experimentis conspicuam?

His accedit quòd huiusmodi Astrorum sedes, & domicilia fixa faciunt Mathematici & immobilia: prima enim domus est in Oriente, sexta in Occidente, quarta in imo cœlo, decima in medio cœlo. At nulla est cœli pars Orienti, vel Occidenti, medio vel imo cœlo affixa, quæ vnà cum diurno motu non ferantur ab Oriente in Occidentem. Figmenta itaque necesse est esse has Astrorum ædes, quæ mente, & cogitatione cœlo esse intelliguntur, cum re vera nihil huiusmodi cœlo sit. Verum quoniam per signa Zodiaci Planetarum domos diuidunt Astrologi, videamus qualem Zodiacum dicant, & quæ signa adhibeant ad constituendas stellarum domos, quoniam cum hæc imaginaria, & mente conficta esse ostenderimus, domos etiam ipsas ludibrium aliquod, & figmentum esse oportet. Et quidem octaua sphaera, qua stellarum cœtus varij visuntur, duodecim esse signa certis quibusdam Astris notata Arietem, Taurum, Geminos, Cancrum, Leonem, Virginem, Libram, Scorpionem, Sagittarium, Capricornum, Aquarium, Pisces, quæ Zodiacus dicuntur, in confesso est: cæterum cum hæc Astrorum schemata ab Oriente in Occidentem circumferantur, non sunt domus illæ, quas Astrologos fixas esse tradunt, vel Orienti, vel Occidenti, vel imo, vel medio cœlo. Quare & duodecim hæc signa in domibus morantur, & ex vna in aliam transire dicuntur. Alium itaque Zodiacum, alios Arietes, alios Tauros, alios Geminos, alios Cancros, Leones, Virgines, Libras, Scorpiones, Sagittarios, Capricornos, Aquarios, Pisces, Astrologi finxerunt in decimo orbe, vt vidimus supra cap. 21.

Qua de re Christophorus Clavius, is, qui clarissimi ingenij plurimis monumentis Mathematicas disciplinas in lucem, hominumque admirationem reuocauit, ad c. 1. sphaeræ Ioannis de Sacro Bosco, hæc scribit: [Duo sunt in corporibus cœlestibus Zodiaci concipiendi, vnus quidem in primo mobili seu decimo cœlo, qui solus est verus, ac proprius Zodiacus, quem Astronomi intelligunt, quando de Zodiaco absolutè loquuntur, constans duodecim partibus æqualibus, quæ signa cœlestia vocantur, &c.] Alter verò Zodiacus concipiendus est in nona sphaera priori Zodiaco directè suppositus, cum eisdem duodecim signis. Primus ille Zodiacus dicitur ab Astrologis immobilis, & fixus, non quòd non moueatur ad motum sui orbis, in quo est, sed quòd eius signa semper eodem modo se habeant ad æquinoctialem, & coluros primi mobilis, ita vt semper principium Arietis sit in æquinoctiali circulo, similiterq; principium

Libræ ubi nimirum colurus æquinoctiorum æquinoctialem interfecat. Rursus principium Cancræ reperitur semper in coluro solstitiorum, similiterque principium Capricorni, idemque de reliquis signis & punctis primariis illius Zodiaci proportionem quadam dicendum erit. Secundus autem Zodiacus dicitur mobilis, & non fixus, non ea solum ratione, quod ad motum sui orbis in quo est moueatur; hoc enim commune est etiam primo illi Zodiaco, qui tamen immobilis appellatur; sed quod eius signa non semper eodem modo se habeant ad æquinoctialem, & coluros primi mobilis; non enim principium Arietis, & Libræ huius Zodiaci semper reperitur in æquinoctiali circulo siue coluro æquinoctiorum primi mobilis, neque principium Cancræ, & Capricorni in coluro solstitiorum mouetur, neque posterior hic Zodiacus sub illo primo paulatim versus signa Orientalia prioris Zodiaci, hoc est, versus signa illa quæ posterius oriuntur.

Ne hoc quidem Zodiaco, qui nusquam consistit, figi possunt domus, quas Astrologi fixas, & immobiles esse volunt: nam præterquam quod commentitia esse omnia signa, quæ in decimo orbe esse Mathematici cogitarunt, docuimus suprà cap. 21. Domos & sedes Planetarum immobiles volunt Astrologi, decimus autem orbis motu diurno ab ortu fertur in occasum. Quæ ergo sunt in tanta orbium cœlestium cōuersione ratæ, ac stabiles Planetarum ædes? Qui sunt Leones, Cancræ, Virgines, Gemini, Libræ, Tauri? Vbi sunt Arietes, Scorpii, Pisces, Sagittarii, Capricorni, Aquarii; quibus æthereæ domus definiuntur? Vbi cogitant mirificam illam vim; quam cœlestibus domibus tribuunt Genethliaci? Interuallum quoddam inter Orientem, & Meridiem, inter Meridiem, & Occidentem, inter Occidentem, & imum cœlum, inter imum cœlum, & Orientem, illi cogitare possunt omni corpore denudatum, firmum ac stabile, in quo orbes cœlestes moueantur, in eoque Astrorum domicilium fundare: nam & veteres Philosophi, quos refert Aristoteles lib. 4. Phys. T. 36. cum capere non possent, quid sit locus immobilis, quique motis corporibus idem semper permaneat, interuallum quoddam, seu intercapedinem inuenerunt in naturam à corporibus seiunctum, firmum, ac stabile, in quo corpora omnia tamquam in loco sint, & moueantur. Verum cum non in rerum naturæ, sed solum in nudis hominum cogitationibus huiusmodi commentum reperiri lectissimis rationibus euicerit Aristoteles, figmentum quoddam esse oportet Planetarum domicilia non minus, quam interuallum illud, ex quo tamquam ex cæmentis coagmentata dicuntur. His accedit, quod huiusmodi interuallum nulla agendi vis congruere potest; omnis siquidem effectio, aut à substantia, aut ab accidente proficiscitur; hoc interuallum non est substantiæ corporalis, aut spiritualis, neque accidens, cum per se sit; nulla itaque actionis potestas tali interuallum inest; quam inesse volunt cœlestibus domibus Genethliaci. Vnde Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, c. 9. [Inter domos robustior est in hoc significato (agit autem de vita) ut apparet, prima inde, septima inde, decima inde, nona inde, vndecima, &c.] Et Ptolemæus lib. 3. de Iudiciis, cap. 10. [Fortioris auctoritatis esse dicitur quod est cœli medium super terram, post hæc Ascendens, deinde id quod cœli medium ascendit, & post ipsum Occidens ad quod cœli medium præcedit; omne autem quod sub terra moratur, hac in re, tam præclara, & tam excellenti prætermittendum fore decreuimus, præter id quod Ascendens super terram apparuit, &c.] Infra:
[Conue

[Conuenit ut ex luminaribus illud, quod loco maioris, & fortioris potestatis fuerit sumamus, dispositorem autem eligere superluminaria nullatenus conuenit, nisi cum loco maioris, & fortioris dignitatis fuerit, &c.] Hinc mortis domus, hinc domus laboris, bonæ, malæque fortunæ, filiorum, diuitiarum, dignitatum, quæ à Poëtis crediderim Genethliacos mutuos, & ab inferis ad cælum, à ludicris licenter transtulisse ad res serias. Hinc ille:

*Vestibulum ante ipsum primisq; in faucibus Orci,
Luctus, & vitrices posuere cubilia vera,
Pallentesque habitant morbi, tristisque senectus,
Et metus, & maleuada fames, & turpis egestas,
Terribilis visu forma, lachrymæque, laborque.*

Quæ est domus Solis, nisi illa?

*Regia Solis erat sublimibus alta columnis,
Clara micante auro, flammæque imitante pyropo,
Cuius ebur nitidum fastigia summa tegebat,
Argenti bifores radiabant lumine valua.*

His magistris profecerunt Genethliaci, ab his didicerunt Planetarum domos. Egregiam verò disciplinam fabulosis ortam natalibus, fabulis auctam, & nutritam. Iam verò, quæ de syderum solis scribit Ptolemæus lib. 1. cap. 21. & 22. nonne ex iisdem Poëtarum fontibus promanarunt?

In solio (inquit Ouidius eodem lib. 2. Metamorphoseon)

*Phœbus claris lucente smaragdus:
A dextra, leuæque dies, & mensis, & annus,
Sæculæque & posita spatijs equalibus hora;
Væque nouum stabat cinctum florente corona;
Stabat nuda Æstas, & spica ferta gerebat:
, Stabat & Autumnus calcatis sordidum vni,
Et glacialis Hyems, canos hirsuta capillos.*

Quæ de carpentis, & curribus Astrorum, & Ptolemæus, & Firmicus scribunt, ex iisdem fabularum campis orta sunt.

*Ergo qua licuit genitor cunctatus ad alto
Deducit iuuenem Vulcania munera, curru
Aureus axis erat, semo aureus, aurea summa
Curuatura rota, radiorum argentæus ordo
Per iuga chrysoliti, positaq; ex ordine gemma.*

I nunc, & nega hanc disciplinam fabulam quamdam esse ab otiosis hominibus confictam. Equidem nullum existimo Mathematicorum esse adeo vâcordem, cui persuasum sit huiusmodi commentis agitari res mortalium; sed miror eorum impudentiam, qui sapientibus viris persuadere conantur, ab hisce ludibriis pendere exædificationes urbium, itinera, & nauigationes, honores, & dignitates, filiorum procreationem, ortum, & interitum, prosperam, & aduersam valetudinem, fratrum, sororum, vxorum numerum, ampla patrimonialia, opimas hæreditates, diuturnam, aut breuem vitam, membrorum integritatem, & vitium, robur corporis, & imbecillitatem. Cum notionibus illis hæc pugnant, quas nostris mentibus natura ipsa non usus aut disciplina consignauit. Vel abstergendæ
ergo

ergo illæ sunt, vel nunquam Astrologi adducent mortales vt credant vera quæ sunt, & solida à fictis fabulis pendere, & ea quæ nusquam sunt, sed Astrologorum solum cogitatione coaugmentantur, aliquid efficere, aut moliri posse. Facit ad declarandam earundem vanitatem domorum, quod Augures quoq; maiorum dæmoniorum interpretes simili cœli partitione vsi dicuntur ad fallendos mortales. [Cœlum (inquit Tull. li. 2. de Diuinatione) in sexdecim partes diuiserunt Etrusci. Facile id quidem fuit, quatuor, quas nos habemus, duplicare; post idem iterū facere, vt ex eo dicerent, fulmen quæ ex parte venisset. Primum id quid interest: deinde quid significat? &c.] Nam qua vanitate Augures, dæmoniorum intermuncij, super hac cœli sectione auguriorum vanissimam superstitionem collocarunt, eadem Astrologis licuit cœlo in duodecim domos diuiso, nugas vendere, & pro aëre lupinos.

CAPVT VIGESIMVM OCTAVVM.

Ratio, quam Astrologi secuti sunt, tribuendo Planetis domos.

ACTENVS quales Planetarum domos Genethliaci finxerint, exposuimus; nunc quo iure eas Planetis distribuerint, exponendum est. Et quoniam Claudium Ptolemæum omnes magistrum agnoscunt, prætermittis aliorum sententiis rationem expendemus, qua Ptolemæus lib. 1. de Iudiciis, c. 16. tradit, æthereas domos Planetis distributas; est autem huiusmodi, Capricornus, & Aquarius hyemalia signa sunt; & frigida, Saturnus quoq; natura frigidus est, iure itaque debebantur hæc signa. Quæ ratio fuit vnquam adeo à ratione aliena, quamquam non id Ptolemæo accerrimi ingenij viro, vitio vertendum, qui Astrologorum placita retulit, non sua. [Verisimile est (inquit Sixtus ab Hemminga) Ptolemæum libros suos quadripartiti, siue de prædictionibus Astrologicis, maximè verò duos posteriores scripsisse, nō vt artem illam ex professo doceret, sed vt ostenderet Astrologiam re vera nullā esse, sed si quæ statuenda sit, eam talem esse debere qualem ipse describit.] Primum consueuerunt Astronomi Planetarum vires præsertim noxias contrariis temperare; ideo Saturnum frigidum diurnum, Martem calidum nocturnum fecerunt. Cur ergo Saturno signa calida non imbuerūt potiùs quàm frigida? Deinde si congruas Planetis sedes tribuere voluerunt, cur Saturno siccum, Aquarij humidum domicilium dederunt? Adhæc Marti sicco, & calido Azies tributus est humidus, & Veneri humidæ, & calidæ Libra signum Autumnale, siccum videlicet, & frigidum. Præterea Iouis natura temperata, & benigna nullam habet communionem cum Sagittario, & Piscibus. Cancrī denique calor magnus non congruit frigori Lunæ, & Leonis signum nobis calidissimum iis qui sub alio polo degunt frigidum est, non minùs quàm nobis frigeat Capricornus. Vidit & Ptolemæus Astrologorum hanc rationem non posse per omnes Planetas deduci, ideo alteram addidit à Planetarum constitutione desumptam. Saturno, qui à nobis longissimè distat, iure Capricornus ab orbe nostro longissimè etiam dissitus. Lunæ terræ citimæ Cancer, qui ad nos proximè accedit, consignatus fuit. Cæterum ratio hæc infirma, & imbecillima sustinere

sustinere priorem non potuit: post Lunam enim non sequitur Sol, sed Mercurius. Cur ergo Leo Cancro proximus, Soli potius quam Mercurio tribuitur? A nobis non magis Gemini quam Leo distat. Cur igitur Sol in Leone non in Geminis domicilium sibi constituit? Sit Capricornus à nobis maxime dissitus, sicut Saturnus, Aquarius, qui non adeò distat, cur Saturni domus dicitur? quæ cum explicare Astronomi nequeant labantes, & ad interitum ruentes, Planetarum ædes tertio fulcire Ptolemæus aggressus est constituto; siquidem Sole in Leone, Luna in Cancro reliquis ait constituta esse domicilia pro benignitate, aut malignitate naturæ. Saturno Capricornus, & Aquarius tributum, qui Leoni, & Cancro opponitur. Ioui verò Pisces, & Sagittarius, qui triquetra Leoni, & Lunæ irradiatione, quæ salutaris est; respondent Marti Scorpions, & Aries, qui ex quadrato Leonem, & Cancrum prospectat, Veneri Libra, & Taurus, quòd fecundissima sint signa, & in quibus situs constituitur sexangularis; Mercurio denique, qui est ultimus, data fuere proxima signa Solis, & Lunæ, Gemini, & Virgo, sed adhuc malæ fundatæ domus non perstant: domus enim illa Planetæ congruit, ut suprà vidimus, quæ est illius naturæ maxime accommodata, & in qua ille vires melius exerceat suas: at Marti obest plurimum quadrata radiatio luminarium, Saturno nocet oppositio cum iisdem, Neque igitur Saturnus in Capricorno, & Aquario, neque Mars in Ariete, & Scorpione opportunum habent domicilium. Quòd si addas, quod docet Ptolemæus, felices esse omnes Planetas, quando tanto intervallo à Sole seiunguntur, quando eorum domus distant à domo Solis (quòd Arabes amulgeum vocant) necessariò efficitur, Saturnum oppositum luminaribus, Martem ex quadrato iisdem respondentem fortunatos esse, contra omnium Astrologorum scita, quæ volunt infortunatos hos esse syderum concursus, & calamitatis plenissimos. Postremo, quando aiunt has, vel illas domus quadrangulas, vel triquetras esse domibus luminarium, vel aiunt utrique, Leoni, & Cancro, quadratas esse, aut triquetras, vel alteri solum, & ei quam secundum ordinem sequuntur, ita ut à Leone ad Capricornum, ad Leonem à Cancro, ad Aquarium à Cancro referantur: non primum; siquidem domus Veneris tam quadrangula quam triangula dici possunt, Libra enim est quadrata Cancro, Taurus Leoni, Libra triangula est Leoni, Taurus Cancro. Idem de cæteris dici potest: non secundum; quoniam neque Aquarius Cancro, neque Capricornus Leoni opponitur. Cum nullo igitur fulcimento sustineri possint malè fundatæ Astrologorum domus, eas vespertilionibus, & muribus locamus.

CAPVT VIGESIMVMNONVM.

Quid astrorum congressus sit, quàm nonis astris varius, & natus.

LUNA hætenus ex Astrologis audiuimus de syderum congressibus, & concursu, expèdere oportet quid tandem sit ista stellarum coniunctio: Docet enim ratio Mathematicorum (inquit Tullius lib. 2. de Diuinatione) quam Chaldaïs notam esse oportebat, quanta humilitate Luna

K k

feratur,

feratur, terram penè contingēs, quantum absit à proxima Mercurij stella, multò autem longius à Veneris, deinde alio intervallo distet à Sole, cuius lumine illustrare puratur, reliqua verò tria intervalla infinita, & immensa à Sole ad Martis; Vnde ad Iouis ab eo ad Saturni stellam inde ad cœlum ipsum quod extremum atque vltimum mundo est. Quis ergo est iste astrorum congressus quæ coniunctio? in tanto locorum intervallo quantum animo & mente cogitare difficile fuerit, nisi oculorum fallacissimo sensui species quedam eminus obiecta coniunctionis eorum quæ infinitis interstitiis inuicem separantur, itane visu iudicamus ea quæ ratione atque animo videre debemus?

Quid, quòd neque stellas omnes perspectas habent Astrologi? Quare Cardanus ad lib. 1. Ptolemæi com. 3. aperte profitetur incertam hanc artem esse, & quòd plura sint astra, quàm Astrologi norint, & quòd eorum, quæ norunt, natura perspecta non sit, & quòd eorum, quorum natura perspecta sit, ignoretur modus agendi, an per circulum positionis, an per locum, an per antisficia, an per declinationem.

Iam verò quod Phauorinus apud Gellium lib. 14. cap. 1. suspicatus est, fieri posse, vt alij quidam Planetæ essent, quos cernere homines non possunt propter exuperantiam altitudinis, factum iam vidit nostra ætas. Galilæus Mathematicus Florentinus theloscopio, quod nuperrimè hominum solertia excogitarat, ad minima quæque in magna distantia videnda, quinque propter Iouem Planetas superioribus sæculis inuisos conspiciendos dedit, & circa Solem maculas quasdam, vel stellas deprehēdit errare, quarum nulla apud veteres Astrologos mentio extat. Qui sit verisimile omnibus aliis astris in hæc inferiora agentibus, hæc sola otari proflus, & nihil efficere, si hæc quoque agunt quorum nulla hæctenus habita est ratio ab Astrologis, & quorum nullus congressus, aut digressus hæctenus obseruatus fuit. Plane sit, siue perspectos Genethiaci habeant astrorum congressus, siue non, siue obseruent astra, siue non obseruent eodem modo diuinare.

CAPVT TRIGESIMVM.

Pugnare ea, quæ Astrologi tradunt de obfessione, & affectu astrorum.

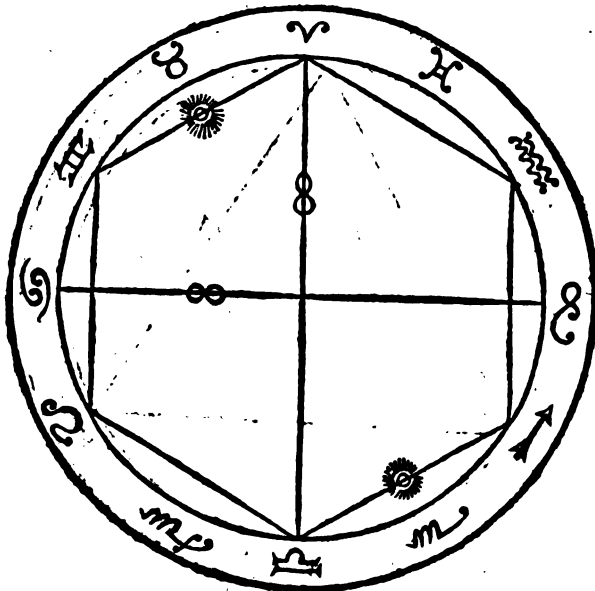
NONIAM in variis astrorum congressibus, omne artis sue præsidium collocarunt, qui Astrologicas rationes sequuntur, in eo toti sunt vt doceant, multas, variasque esse syderum constitutiones.

Etiā in primis (sic Firmicus lib. 2. cap. 25.) illud docere debemus quid sit triangulum, quid trigonum, quid quadratum, quid hexagonum, quid abiectum, quid sit etiam trigonum dextrum, quid sinistrum, quid hexagonum dextrum, quid sinistrum. Diametrum est Aries, & Libra, Tauri diametrum est Scorpio, & cætera signa simili modo, à signo ad signum septimum fuerit hoc est diametrum. Sed hæc semper maligna radiatio est, & Trigonum est à signo à quo incipimus signum quintum, quod hoc docetur exemplo,

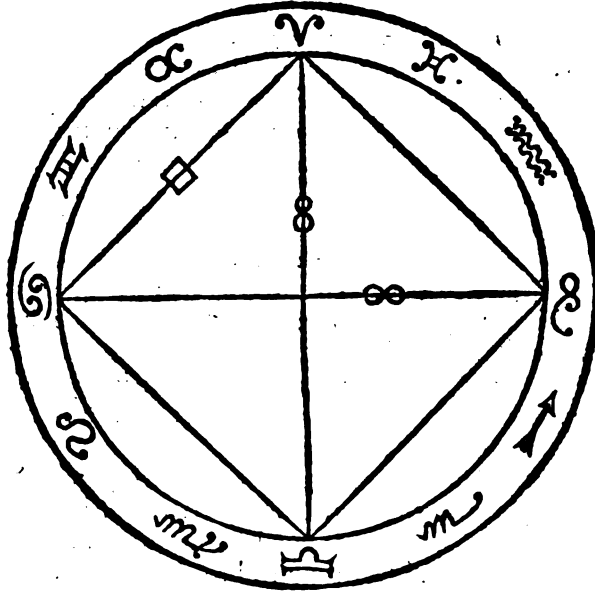
exemplo, ab Ariete vsque ad Leonem. Trigonum est, & similiter à Tauro vsque ad Virginem, & sic per omnia signa quodcumque in signo quinto fuerit, hoc est trigonum. Scire etiam debemus, quid sit dextrum trigonum, quid sit sinistrum. Dextrum est, quod ab eo signo à quo incipimus, retro est; sinistrum verò, quod ante, vt puta Arietis, dextrum trigonum est Sagittarius, sinistrum verò Leo, & simili modo Leonis dextrum trigonum est Aries, sinistrum verò Sagittarius, Sagittarij verò Leo dextrum trigonum est, Aries verò sinistrum, sic & in cæteris omnibus trigona quæres. Et hæc est prospera foelixque radiatio.

Quadratum est ab eo signo, à quo inchoamus quod quartum fuerit signum, quod hoc docetur exemplo Arietis, quadratum est Cancer, & Cancræ Libra, & Libræ Capricornus, Capricorni Aries; sed quod sit quadratum dextrum, quod sinistrum, simili ratione, sicuti in trigonis diximus, inuenies: nam quodcumque retro fuerit, quadratum dextrum est, vt Arietis Capricornus sinistrum Cancer, sic & in cæteris omnibus quadratis quod retro fuerit dextrum, & quod ante sinistrum, & hæc minax est radiatio, malitiosa potestate composita, ac inimicitiz liuore plena.

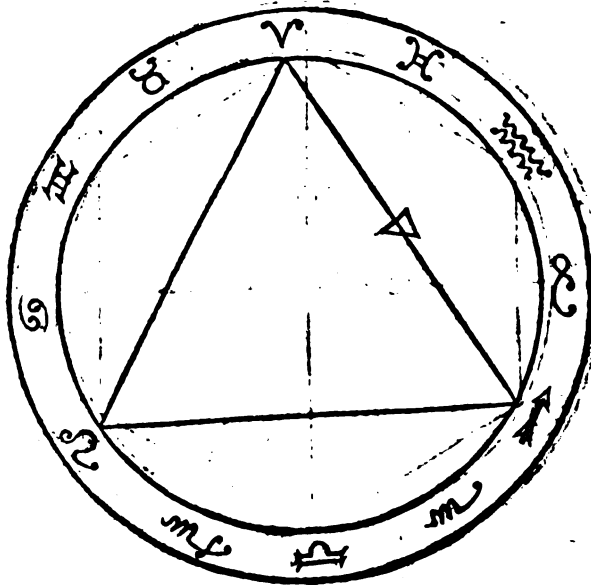
Hexagona hoc idem sunt quod trigona, sed minoris potestatis hexagonum est ab eo signo à quo initiamus tertium, vt Arietis sunt hexagon Gemini, quod autem sit hexagonum dextrum quod sinistrum, sicut cætera inuenies.] Hæc ille. Leges eadem apud Cardanum libro de Iudiciis, capite septimo. [Aspectus oppositus (inquit) fit ad oppositum signum sub eadem parte in longitudine, & in eisdem partibus latitudinis in parte contraria, quod subiecta tabella subiiciet etiam oculis.

Quadratus aspectus est per nonaginta partes eclipticæ antè, & retrò, & ipsa ecliptica absque latitudine.

Trinus autem est addendo partes centum viginti, exceptis quibusdam minutiis, quas describemus in tabula sequenti, & est dexter anterior, & sinister, secundum signorum successionem.

Per has tabulas, & sequentes absque computo colliges similem partem in suo signo respiciente, diminuendo pro trino secundum latitudinem Planetæ, minuta

minuta in tabula vltima, & ponendo in opposito aspectu, vt dictum est totidem partes latitudinis in parte opposita, & pro quadrato sine latitudine, & pro trino dimidium latitudinis in parte opposita, prout dictum est, sed pro sextili accipies consimilem partem in signo sextili, sinistro quidem secundum successionem signorum, aut dextero in parte anteriori, addendo minuta contenta in tabula precedente pro parte latitudinis, &c.

Et infra: [Scias quod vires aspectuum sunt velut labor flectendi balistam; nā coniunctio, vel aspectus ex duabus partibus est decuplus illi qui fit cum distantia decem partium, & qui ex eadem parte decuplus, ei qui fit cum distantia duarum partium, & qui per sex minuta decuplus, ei qui fit per distantiam ferme vnius partis, vnde maximi euentus.]

Eadem habet Ptolemæus lib. 1. de iudiciis, c. 12. 13. 14. quibus addit c. 15. hos solum quatuor esse stellarum aspectus, quibus se mutuò, aut iuuant, aut impediunt; in reliquis signis astra nec videre se, nec audire, ideòque ea signa vocari inconiuncta.

Ea verò (inquit) quæ nullam habent numeratarum societatum rationem, loca inconiuncta, & aliena nominamus, quæ nec imperant, neque obediunt, neque se intuentur, neque idem possunt. Atque insuper nullam quatuor illarū figurarum describunt, quas diximus esse dimetiens triquatram, quadratam, sexangulam, sed vel secunda, vel sexta numerantur, nam illa si à se mutuo detorquentur, & cum bina sint singulos angulos complectuntur; illa verò, quæ sexta numerantur, totum orbem in partes inæquales secant, cum aliæ figuræ omnes in partes æquales illum diuidant.]

Nec passi sunt desiderari rationes, cur quatuor hi congressus aliqua sint radiationis societate coniuncti, reliqui abiuncti, & nullo necessitudinis vinculo deuincti. Ptolemæus lib. 1. c. 15. & Firmicus lib. 2. c. 26.

Atque hæc de Astrorum aspectu. Quid de obsessiōe? Pugnantia planè, & quæ maligna irradiatione hæc intuentur. Aiunt enim Planetam obsideri, quoties illum vtrunque ex proximis signis maligna duo sydera circumstant, Exempli gratia, aiunt Iouem obsessum à Marte, & Saturno, quando ille est in Libra, Mars verò in Virgine, Saturnus in Scorpione. At tunc sunt in proximis signis quæ vocantur loca inconiuncta. Quomodo ergo hæc cohærent? itane nō solum astra, sed etiam Astrologia est inconiuncta? vnde tanta disciplinæ dissensio? qui syderum concursus, aperuit tantos in hac disciplina hiatus? Non dico quàm absurde proxima signa dicantur inconiuncta, nullum sit incommodum, quod reclamante natura coniunctorum, quæ maximè distant coniecta proxima, quæ sunt vocantur inconiuncta. Si Mars ex Virgine non aspicit Iouem in Libra existentem quomodo illum obsidet? vel quando duo Planetæ sunt in duobus proximis signis, aliqua actione copulantur, & perit ratio aspectuum explicata, aut nulla inter eos intercedit vis, & euertitur tota ratio obsessiōis. Constantiam hîc requiro, & cohærentem disciplinam. An dicturus es nihil quidem Martem ex Virgine agere aduersus Iouem in Libra commorantem, ideòque loca esse inconiuncta, quando tamen ex altera parte in Scorpione correspondent Saturnus, tunc enim vero circumstiteret Iouem, & constare obsessiōem? Oportebit te docere, cum Ioui nihil impedimenti proueniret à Marte in virgine existenti, Saturno egrediente Scorpionem, & nihil in Iouem moliente, quod Marti accedat ratione cuius incipiat Iouem ob-

fidere, cui nequidquam prius officiebat.

Quid mediocrēne est deliramentum, quod aiunt Planetam sub Solis radiis constitutum comburi? quod abit cinis? quod fumus? quæ nugæ sunt istæ?

Quid sibi volunt quadrata triangula hexagona? putantne Planetam in Planetam fundere vim aliquam, aut vnum ab alio affici, aut mutua actione pugnare? sibilo excipientur à scholis Philosophorum; quī enim sit, ut quando eodem, vel proximis signis astra continentur, nihil inuicem agant, aut patiantur? quando vnum ab altero longius recessit, tunc demum mutua se actione petant? Magnes qui trahit ferrum nōne ē propinquo trahit potius, quā ē longinquo? Sol astrorum decus proximus calefacit nos magis, quā ubi abiit longius? quodd si aliquod adhuc interuallum requirunt inter astra, ut mutuo agere, patique possint, meminerint quantis inter se Planetæ distincti sint interuallis, intelligent multo magis quando in proximis signis sunt, infestari mutuo debere, quā longè distantes.

Quodd si astrorum natura huiusmodi est, qualem Peripatetici tradunt, qualem docent Theologi, qualem agnoscunt sapientes, qualem probat experimentum ab omni vi extrinseca immunis, & libera, & quæ nihil admittit sibi contrarium, doceant, si possunt, cur astra ab aliis astris obsideri, vel maligna radiatione affici dicantur, si sempiterna illa; & immortalis natura à nullo violari, aut vlla ex parte labefactari potest, quo modo maligna radiatione afficitur, quomodo comburitur, quo modo à loco ab aliarum stellarum aspectu debilitatur? Respondebis, opinor, nil astra ipsa pati, sed eorum actionem in subiecta corpora infringi, ius, quod in hæc inferiora habent, violari, quam in mundum hunc inferiorem effundere solent vim præpediri. Commode id quidem dicitur, cæterum virtutem, quæ à Ioue defluit, dum in Libra moratur, multo magis impediri oporteret ab influentia Saturni, dum est in Scorpione, quā postquam inde longius recessit, & physicis rationibus, & certissimis experimentis compertum est, causam, quæ alteram prohibere potest, & solet, ne aliquid efficiat, eo plus exhibere expeditenti, quo propius accesserit. Noxii humores, qui actiones vitales præpedire solent, tantò eas interturbant magis, quantò propiores fuerint cordi, quod est fons vitæ & origo; nec Remora retardat magis naus cursum ē longinquo, quā ē propinquo, & ignis propius admotus melius prohibet hyemalis frigoris actionem. Solane sydera à naturali agentium lege eximes, & in proximis signis dices esse inconiuncta, nec iuuare se, nec impedire, ubi longius discesserint, præstare vtrumque? Accedit eodem, quodd ex quacumque cœli plaga, cum vim aliquam semper Planetæ fundant, etiam ex proximis signis effundere oportet; sit verbi gratiâ Iupiter in Libra, Saturnus in virgine, Mars in Capricorno, Iupiter ex quadrato respicit Martem, Saturnus quoque ex Virgine ex trino respicit alium Planetam in Cancro existentem, yterque igitur agit & Iupiter, & Saturnus, viresque suas fundunt per medium, aut itaque huiusmodi vires similes sunt, & coniunctæ, & se mutuo iuuabunt, aut contrariæ, & pugnantes, & se necessariò impediunt, & retardabunt; cur ergo proxima signa, cuiusmodi sunt Libra, & Virgo, vocantur inconiuncta? Verisimilem aliquam rationem, & Philosophiæ principii congruentem expectamus. Anilium nugarum iam nimium habuimus. Sed nimium in delirantium ludibriis rationem exquirere insanire est. Pergamus ad reliqua.

CAPVT

CAPVT TRIGESIMVMPRIMVM.

Vrbium ridiculas esse genituras.

Verecundia fines semel transferit suae, bene & nauiter oportet esse impudentem, vt est in Prouerbio; ergo Genethliaci, quos nunquam suorum mendaciorum puduit, ed. mentiendo sunt progressi, vt non solum hominum, sed etiam vrbium ortus & interitus, omnemque fortunam à stellis deduxerint. Quare Cardanus lib. centum geniturarum; non dubitauit Venetiarum ædificationem, Bononiæ, Mediolani, Florentiæ instauracionem inter genituras numerare. Et Mediolano quidem hæc denunciatur. [Mars (inquit) in Iouis Trigono non conueniens, & Luna in opposito Veneris, in Scorpione multa detrimenta bellorum causa ostendit, atq; in his aliquando infelices, & multam sobolem; mulieribusque deditos nimis, atque ea causa infortunatos. Porro Mercurius in domo propria, in Saturni trigono, ipso in Aquario existete, diuina prorsus ingenia, tum etiam ad artes præstantissima. In cæteris valde dissita est hæc cæli constitutio, quã vix verisimilem esse crediderim, homines misericordes, laboriosi, ingenio magno præditi, minime concordēs, publicæq; vtilitatis custodes, populus simplex, ac leuis, benefici tamē, ac ciuiles. Vrbis ipsa talis est, quã si optime regatur nulli alteri veniet postponenda, nec vlla alia eruditorum maiore copiã virorum, nec insigniorum edidit vel fortiorum. Iacet tamen suo olim intestino iactata malo, quo & Roma iã gentium domina, & ipsa exteris seruire cogitur. Cacodæmonis locus vnus Saturni, alter Mercurij, tertius Iouis. Cacodæmon octaua Leonis pars, alter Scorpj pars vigesima prima, quadratũ Splis, ac Iouis, non ex conuenientibus signis seruire alienis cogit.] De Florentia hæc addit [Ciuitas hæc Martem habet cadentem, vnde non multum bello proficere potest. Ostensum est autem; Mercurium in Piscibus dominari, vnde ad literas non adeo, vt Mediolanenses apti. Diu libertatē retinuit, nuper amisit, causam in lib. de arcanis æternitatis aperuimus, Luna etiã à Saturno, & Sole infortunata. Saturnus in cæli meditullio, & domo propria, & mobili signo mutationes multas à seipsis ostendit, seditionesque. Cum igitur Saturnus, & cæli medium peruenierunt ad Iouis quadratũ, hostilē in vltima parte Capricorni amisit. Vrbis libertatem, in 26. anno Saturni, ne periret, peribit donec vterque manserit sub radiis Iouis, id est, per annos 44. Saturni, & finis de plis, &c.]

Nunc Romæ Principis vrbium genituram veteres desiderant. Porcius Ciceronius (inquit) C. C. de Diuinatione) familiaris hostis in primis Chaldeis rationibus eruditus, vrbis etiam nostræ natalem diem repetebat ab his parilibus; quibus eam à Romulo conditam accepimus, Romamque cum esset in agro Latiaco esse dicebat, nec eam fate canere dubitabar. O vim maximam erroris! sciamus vrbis natus dies ad vim stellarum, & Lunæ pertinere, fac impudens referre, quæ affectibus cæli primum spiritum duxerit, istud habet in latere, aut in latrone, ex quibus vrbis effecta est, potuit valere, id est, quando multis vrbium ædificatiõibus, quando effoditur terra, vrbis die, quoque hora id peragitur, quandoque sortiturur fundamētum, quoque fundamētum, quoque ius, aut alterius domus, quotidie cum fundentur nouæ ædificatiões, nouos

TVTA

horosco

horoscopus querere vos oportet: singulis diebus ciuitas tota non constructur vnica ædificatione, & vetera ædificia vetustate confecta quoniam corruunt, nouaque eriguntur: nulla est vrbs hodie eadem, quæ condita fuit à suo fundatore; vbi quæso remanent Astorum Apotelesmata?

CAPVT TRIGESIMVMSECVDVM.

Cur Astrologi nihil de mutis animantibus aut stirpibus, sed de hominibus solum, præsertim opulenti, pronunciant è stellis.

A B O adhuc fraudum Astrologorum non leue argumentum; nam fortuitos, repentinósque euentus, abdita, & arcana consilia, voluntatis arbitria, & appetitiones, quibus nihil dici, aut cogitari potest magis incertum, & ab agente corporato magis alienum, moueri agitarique desuper à coelo contendunt: Stirpium, & animantium fortunam, ortum, casus, & euenta Astrologicis rationibus non persequuntur, qui tantò studio Astorum ducatus, dominia, cognationes, aspectus, gaudia, domicilia, fines, pigra, deiecta que loca, antisca obseruarunt. Cur animantium, quæ magis cælo subiecta sunt, quàm humanæ mentes etiam & euentus, vitam, & mortem ex syderum congressu non prædicunt? cur non denunciant quis equus senio, quis morbo, quis bello interiturus sit? quos editurus fœtus? quod manus obiturus? ex iisne futurus sit, quos describit Vates?

*Stabant trecentum nitidi in præstibus altis,
Aurea pectoribus demissa monilia pendens,
Telli auro fuluum mandant sub dentibus aurum.*

An ex iis,

Quos legere duces, & pecori duxere maritos.

[Si vitæ (inquit Phauorinus apud Gellium lib. 14. c. 1.) mortisque hominū, rerūque humanarum omnium, tempus, & ratio, & causa in cælo, & apud stellas foret, quid de muscis, aut vermiculis, aut echinis, multisque aliis vermiculis terra marique animantibus dicerent? An ista quoque iisdem quibus homines legibus nascerentur, iisdemque itidem extinguerentur, vt aut ranunculis, & culicibus nascendi facta sint de cœlestium syderum motibus attributa, aut si id nō putarent, nulla ratio videtur cur ea syderum vis in hominibus valeret, deficeret in cæteris?]

Vrbium nimirum, & diuicium viroꝝ, à quibus certum sibi lucrum pollicentur natalitia astra, Genethliaci diligenter obseruant; cæterorum, quibus nihil est causæ cur mentiantur, negligunt horoscopus, & genituras, vt vel ex hoc solum constare possit prudenti viro huic arti fallaciis inuentæ nihil aliud propositum esse, nisi lucrum, nihil aliud Genethliacos spectare, nisi quæstū, quibus Ennii vetustissimi poetæ carmen aptissimè congruit:

Sui quæstus causa sitis suscitans sententiam.

CAPVT

CAPVT TRIGESIMVM TERTIVM.

Geminorum dissimiles exitus.

VLGAR E illud argumentum & omnium sermone contritum aggredimur, quod quotidie magis vrere solet Genethliacos, cur Gemini qui eadem sortiti sunt alstra genitalia, parémque ortum, disparem sæpe nanciscantur fortunam, sexum, corporis temperiem, & formam, mores, vitia, statum, & conditionem; si enim perinde, vt cumque temperatum cœlum fuerit, ita pueri orientes animantur, atque formantur, & ex eò ingenia, mores, animus, corpus, vitæ ratio, casus cuiusque, euentusque finguntur. Vnde quæso est, eorum, qui simul nascuntur, sexus disparitas, formæ dissimilitudo, morum diuersitas, contraria corporum constitutio, vitæ, mortisque genus diuersum? [Vno eodémque corporis puncto nati (inquit Tullius lib. 2. de diuinat.) dissimiles & naturas, & vitas, & casus habent, Proclus, & Eurysthenes Lacedæmoniorum Reges gemini fratres fuerunt. At hi nec totidem annos vixerunt; anno enim Procli vita breuior fuit, multumque is fratri rerum gestarum gloria præstitit.] Nouimus Geminos (inquit S. Augustinus lib. 5. de Ciuit. Dei, capite sexto) diuersi sexus, ambo adhuc viuunt, ambo ætate vigent adhuc, quorum cum sint inter se similes corporum species, quantum in diuerso sexu potest, instituto tamen, & proposito vitæ ita sunt dispares, vt præter actus, quos necesse est à virilibus distare scæmineos, ille in officio comitis militat, & à sua domo penè semper peregrinatur; illa de solo patrio, & de rure proprio non recedit. Insuper (quod est incredibilius, si alstra fata credantur; non autem mirum, si voluntares hominum & Dei munera cogitentur) ille coniugatus, illa virgo sacra est, ille numerosam prolem genuit, illa nec nupsit, &c.] Virget eundem locum Plinius libro septimo naturalis historiæ, cap. 49. qui postquam multa falsè in Astrologos fudit ad extremum, [Homerus (inquit) eadem nocte natos Hectorem, & Palydamanta tradit, tam diuersæ sortis viros C. Mario, & Cn. Carbone B. tert. Consil. ad Quintum calendas Iunias. Marcus Cæcilius Rufus, & Cn. Licinius Caluus eodem die geniti sunt oratores quidem ambo, sed tam dispari euentu. Hoc etiam iisdem horis nascentibus in toto mundo quotidie euenit, pariterque domini, ac serui gignuntur, Reges, & inopes.] Quin & Poëtæ quoque hoc loco insultant vehementius, & Genethliacos omni præsidio destitutos exagitant insolenter.

Vna eadémque dies (inquit non aliquis) eadem quoque protinus hora,

Atque idem minimi temporis articulus,

Humana, in lucem, duo corpora protulit alma:

Patria sic natus vna duobus erat.

Fulserunt eadem nascentibus astra duobus,

Atque vno radios conseruere modo;

Idem syderibus positus, respectus, & idem,

Diuersum mundi nil habuere plage.

Iam qua natalis pars sit violentior hora,

Li

Quo

Quo cælumve illis ordine fata dicent?
 Desine scrutari numeris Babylone petitis,
 Atque polos bis sex stringere cardinibus.
 Alter ad eximios maturè euectus honores
 Firminus fati munere magnus erit.
 Nobilitate, opibusque potens augebit heriles;
 Alter in attrito tegmine verna latet.
 Atqui non alius respexit Iuppiter illum:
 Non alia effluxit Luna, Venúsque domo.
 Non alios cælo satus, aut Cyllenius ignes
 Extulit, aut aliam Martia stella facem.
 Excepit radiis Titonia lampas iisdem
 Impositum gremio matris vtrumque sua.
 Non alius vita ordo, non porta planetas
 Infera non densa ianua noctis habet:
 Non media cuspis lucis, non templa potentis
 Fortuna: genij siue dicata loca:
 Nil non ambobus commune volubilis æther
 Affecta, astris continuere domus.
 Quid si fata hominum facie natalis Olympi
 Monstrantur, nulla vana futura die.
 Cur in Firminum cælum nil iuris habebit,
 Seruitio collum qui premit alterius?
 Cur miser obscenos tolerabit verna labores,
 Firminum fato tot cumulante bonis?
 Cur simile est illis eadem, quos astra tuentur
 Totius vita conditione nihil?
 Scilicet æterni quæ sint decreta parentis,
 Arbitrio ostendis linea ducta tuos:
 O vani studiorum, ò sese fallere sueta
 Pectora, & infami decipere arte modi!
 Quid duodena poli templa, astrorumque meatus
 Et formidatis quid fatui radios?
 Cogitis in numerum, & mortalibus ardua fata
 Ambiguâ trepidi queritis in tabulâ?
 Gratia, fama, valetudo, genus, & pudor, & res,
 Et status, & vita conditio, soboles,
 Et quacumque homini contingunt aspera, siue
 Prospera, mortali dum pede calcât humum,
 Soli nota Deo sunt, quem penes omnia solum
 Nutribus hic fatum temperat omne suis.
 Non illos stella, aut genitalis angulus hora,
 Aut positu variant astra notata suo.
 In corpus, mentemque tuam, quod fingis, & horret,
 Nullum in corporibus ius dedit æthereis.
 Hi qui detuleris liquet, ipsaque nomina rerum
 Prisca reliquias impietatis habent:

Auctoris

Auctoris documenta, suisque amplissima praebeant

Vnum quae potuit non tolerare Deum.

Ita Poëta rudis latis, & impolitus, non poëtica quidem leuitate, nec foelicitate ingenij, sed rei euidencia Astrologiam pessundat, & Astrologis artis suae vanitatem pudendam exprobrat, adeo non sapientibus modò, verum etiam vulgaribus hominibus Genethliaca habetur ludibrio, hoc Geminorum argumento. Quare plerique Astrologiae Patròni, vt fugientem artis suae dignitatem vtcumque retineant, negare aggressi sunt Geminos sub eodem coeli positu oriri: Inter Geminorum enim ortus, cum aliquid semper temporis intercedere oporteat, quouis autem, vel breuissimo temporis momento rapidissima coeli conuersio insignem faciat astrorum variationem: Ex ea aiunt oriri dissimiles Geminorum mores, dispares casus, vitam, mortem diuersam. Refert enim Petrus Aponensis Arabi cuiusdam sententiam, coelum qualibet hora ascendere viginti quatuor millia Robuth, hoc est, decem millia stadiorum, stadium quodlibet continere 10000. momenta, & momenta singula propriam habere vim, & potestatem. Itaque negant in tam praecipiti coeli vertigine, Geminos sub eodem astrorum ducatu nasci. Id quod P. Nigidius is de quo Lucanus lib. i. canit:

At figulus, cui cura Deos secretaque mundi

Nosse fuit, quem non stellarum Aegyptia Memphis

Aequaret visu, numerisque mouentibus astra.

Is, qui Augusto nato orbis terrarum imperium praedixit, declarauit exemplo rotæ à figulo quàm citissimè contortæ, quam currentem cum bis quantà maxima potuit celeritate atramento signasset, reperissetque descisciente motu magno quodam interuallo duo illa signa distare. [Sic (inquit) minima etiam momenta ingentes coelo faciunt mutationes, nec si alter post alterum tanta celeritate nascatur, quantà rota bis percussa fuit, propterea Gemini eadem coeli, aut stellarum constitutione nascuntur.] Hinc ille, quaecumque dissimilia perhibentur, in moribus casibusque Geminorum deduxit. Sed quid agit hîc rota figuli? Figmentorum habemus satis ab Astrologis, non egemus figulorum opera. Coelestium conuersionum celeritatem maiorem esse intelligimus, quàm vt quisquam consequi possit cogitatione. Variari per singula momenta astrorum situs fatemur libenter; sed si transuolantis temporis leuissimum momentum, tantas coelo facit mutationes, cur Astrologiae Magistri in genituris praetermissis momentis dierum solum & horarum rationem habent? Legantur centuræ geniturae Cardani, videantur quæ vulgo circumferantur natalitia schemata, mentior, si pleraque eorum quæ diuinant, notata solum die, & hora ortus, non diuinant. Quod si tantas vtriusque fortunæ commutationes faciunt, vel leuissima temporis momenta, nemo autem notare potest transuolantis temporis citatissima momenta, nonne consequens est, Genethliacos non posse obseruare natalitia astra, hisque ignoratis non posse quidquam ex astris praesagire: Quid quod Hippocrates, Medicorum parens, scriptum reliquit, inter geminos quosdã fratres, tantam corporis animique cõsensionem intercessisse, vt altero aegrotante, alterum morbus idem continuò corripere, altero grauato, grauari & alterum, conualecente altero, alterum quoque leuari: nonne Possidonius, ceterique Astronomi in astra retulerunt? eodemne momento, an diuerso, hos mater fuderat in lucem? si diuersis orti sunt astris, vnde tanta naturæ

cognatio: si eodem dicas ortos momento, mulierum conuiitiis obrueris.

Præterea cum generatim eam similitudinem, quæ inter Geminos interdum maxima intercedit, natalitiis astris tribuant huius disciplinæ Magistri, & rursus quando moribus, sexu, forma dissimiles prodeunt gemelli, negent iisdem eos ortos stellis, & nunc negent magni esse momenti breue temporis intervallum, nunc maximam contendant vim esse vel leuissimi momenti, quod inter Geminorum ortus intercipitur, nonne aperte nugas agunt? Confugient fortasse ad varias graduum, minutorum, particularum proprietates de quibus cap. 22. 23. sed frustra: nam cum non possint Astrologi syderum congressus ita certò prædicere, quin vna aut altera hora aberrent, quod declarant eclipses quæ nunquã tabulis perfectè respondent, quod ostendunt dissentientes Astrologorum tabulæ, Alphonsi, Cœpernici, Tychonis, & aliorum, quod omnium Astrologorum confessione constare ostendimus suprâ c. 22. Si ergo tantum est momenti in quacûque vel minima tēporis varietate, consequens est non posse Genethliacos obseruare astrorū congressus, quib. infantes prodeant in lucem.

Denique quando suprâ docebamur nō potuisse Genethliacos syderum vim experiendo obseruare, propterea quòd experimentum nascitur ex eiusdem rei sæpius iterata actione, & Genethliacos nō potuisse notare minutissima temporis momenta, per quæ variantur astrorum congressus, & constitutiones, idcirco non potuisse sæpius experiri quid singuli astrorum congressus valeant, nonne responderunt nihil ad rem facere temporis momenta? oportebat mendaces esse memores.

Id velim (inquit Phauorinus apud Gellium lib. 4. cap. 1.) vt respondeant, si tam parum, atque rapidum est momentum temporis in quo homo nascens factum accipit, vt in eodem illo puncto, sub eodem circulo cœli, plures simul ad eandem competentiam nasci non queant, & si idcirco Gemini quoque non eadem vitæ sorte sunt, quoniam non eodem temporis puncto editi sunt; peto respondeant cursum illum temporis tranfluantis, qui vix cogitatione animi comprehendere potest, quoniam pacto aut assequi queant, aut ipsi perspicere, & deprehendere, cum in tam præcipiti dierum nocturnique vertigine minima momenta ingentes dicant facere mutationes? Hæc expedit, si possunt: si nequeunt, desinant hominum fata decantare, quæ eorum sententia ex minutissimis momentis, & ab humana mente incomprehensis dependent.

CAPVT TRIGESIMVMQVARTVM.

Qui dissimilem sortiti sunt ortum, similem sæpe sortiuntur interitum.

MIRVM est, quàm multis argumentis patèfiant Astrologorum, & Astrologiæ fallaciæ. Vidimus superiori capite, quàm perspicuè Astrologiæ rationes aberrent in iis, qui eodem editi sunt partu, nec eundem tenere vitæ cursum, nec idem obire mortis genus.

Ecce tibi ex aduerso multi dissimillimis orti natalibus, qui idem sectantur vitæ institutum, eandem profitentur religionem, idem suscipiunt iter, eadem feruntur naui, eandem sequuntur militiam, eodem occumbunt mortis genere. Nauigent

Nauigent ergo in aperto, & procelloso mari, vnde facultas errandi nulla sit quingenti diuersis regionibus orti, Germani, Galli, Græci, Arabes, Ægyptij, Angli, Itali, inter quos duo, trésvé sint, quibus ex astris tunc sit fatale naufragium, cæteris foelicé astra spondeant nauigationem, mergerúrne nauis: quadraginta, & amplius horoscopi fallaces erunt, enauigabit incolumis: mentientur aliorum astra. Dices, opinor, emerfuram nauem, si plurium horoscopi sospitatem polliceantur, interituram, si plures ij sint, qui malignis astris vrgentur; nec mirum si duo, trésvé horoscopi vincantur foelicitate, vel malignitate multorum. Sed temerè id dices; nam quis nisi insanus iurauerit quoties merguntur naues in alto mari, vectores, & nautas omnes, vel maiorem eorum partem agente Genethliaco reos esse naufragij? sed estò, vincant plures; pauci igitur, quos astra damnauerant naufragio aliòve periculo multorum liberantur facta, nihil ergo Astrologi ex singularibus genituris diuinare possunt de vita & morte, de itineribus & exercitatione nati, quæ dependent non ab vnius sed à multorum horoscopo: omnium enim qui sunt in mari, vel naui diuersis cum sint nati regionibus, genituras perspectas habere non possunt, naufragium, vel incolumitas nauis dependet à plurium horoscopo, à naufragio, & incolumitate nauis vniuscuiusque vita, & mors, à vita, & morte reliqua omnia. Ignorato itaque vel vnius horoscopo, nihil Astrologus de vllius vita, aut interitu, de compendio, aut dispendio, de liberis, aut vxoribus prædicere potest. Quod de naufragio diximus, de communibus aliis calamitatibus dictum volo, quas necessariò plures subire oportet. Cogitent igitur Genethliaci; quid responsi velint M. Tullio lib. 2. de Diuinatione interroganti, Omnesne, qui Cannensi pugna ceciderunt, vno astro fuerint orti? quid Phaëroino obiiciant apud Gellium requirenti cur homines vtriusque sexus omnium statum, diuersis stellarum motibus in vitam editi, regionibus geniti longè distantibus, aut hiantibus terris, aut labètibz tectis, aut oppidorum oppugnationibus, aut répestare, aut fulmine, eodém genere mortis, eodémque ictu temporis intereant? quod scilicet inquit nunquam eueniret, si momenta nascendi singula attributa, suæ vnumquodque leges haberet. [Quòd si quædam (inquit) in hominum mortè, atque vita etiam diuersis temporibus editorum per stellarum pares quosdam postea conuentus, paria nonnulla, & consimilia posse dicuntur obtingere; cur non aliquando possent omnia quoque paria vsu venire, & existant per huiusmodi stellarum concursiones, & similitudines, Socrates simul, & Antisthenes, & Platones multi genere, forma, ingenio, moribus, vita omni, & morte parè quod nequaquam (inquit) prorsus fieri potest. Non igitur hac causa probè uti queunt aduersum hominum impares ortus, interitus pares, &c.]

Vidit huius rei difficiles explicatus Hieronymus Cardanus, timuitq; Astrologiæ extremam euersionem, idcirco annorum, mensium, dierum reuolutiones instituit, quibus generales quosdam euentus, & pluribus communes expediret. [Longa (inquit lib. de reuolutionibus, c. 1.) satis serie à nobis pertractatum est de futurorum generibus, & qualitatibus, sed cum distinctio temporis rei veritatem indicet (nam cunctis cuncta conueniant, aut non) fit vt solidè in genere æstimatio collocetur Astrologia; si temporum determinata conditio auferatur, multa etiam ab euentis vniuersalibus permutantur eorum quorum factio ex singularium genituris omnino non pendet; nam non potest vnum genus mortis tot, tantisque viris diuersis regionibus, temporibusque or-

tis vna hora conuenire, nisi à quadam vniuersali causa complectantur. Ideo ratio etiam vniuersalium semper habenda est, &c.] Item lib. de Iudiciis, c. 23. [Cum pestis (inquit) bellum, naufragium originem à syderibus accipit, communis fit constellatio, seu syderum congressus, rapit autem eos, cum quibus conuenit regione; nam belli quod apud Italos celebratur, Indi, & Æthiopes omnino sunt expertes; deinde itinere, neque enim fieri potest, ut Romanus Romæ existens Cannensi clade cadat: Necessarium est autem, ut signa itineris conueniant; sed non semper signa itineris apparent; nam ex ordine illo ab initio fuit, erat enim eques, aut legionarius miles. Rursus violentia causæ generalis tum singularis genitura sunt comparanda, vis autem generalis, singulari æqual lance præferri debet, quis enim vitæ significator proderit illi qui medio mari periclitatur? ob hoc aduersus fatum nulla prouidentia, aduersus syderum decreta, magna frequenter prodest.] Rursusque li. de reuolutionibus c. 3. [Secundum quod quæritur est, an cuiuslibet euentus, qui per reuolutionem ostenditur, significatum in genitura sit constitutum, an verò reuolutio per se sit sufficiens aliquid omnino ex nouo condere? Respondemus in genere quidem esse necessarium, in specie autem nequaquam. Vnde cum cuiuslibet in genitura mortis significata sint constituta, non inconuenit quolibet tempore, & mortis genere mori; cum autem non in omni genitura coniugis significata sint, nulla poterit efficere reuolutio, ut illud eueniat, cuius ne significatum quidem in genitura sit constitutum, minimum tamen vestigium sufficit valida reuolutioni, debili autem reuolutioni valida genituræ indicatio requiretur.

Itaque si quis genituram reuolutionibus comparauerit, cum per æternos motus sit connexio, meritò potuit quis dicere, in genitura quæcumque ventura sint perfectè contineri, &c.]

Iterum infra: [Superuenientibus reuolutionibus, malum conuertitur in bonum, vel bonum in malum, &c.]

Hæc Cardanus, & videtur sibi nouus Hercules Taurum interemisse qui Cretam Insulam deuastabat: sed fallitur, siquidem annuæ reuolutiones non probantur Astrologiæ Principibus, ut videre est apud Albertum Pighium Apologia pro Astrologia, Augustinum Niphum lib. de causis calamitatum nostrorum temporum, apud Picum Mirandulanum libr. 7. cap. 5. 6. 7. Et magna ratione non probantur, quia, ut ait Ptolemæus libr. 2. Apotelesmarum, nullum certum constitui potest anni principium, unde reuolutio desumatur in circulo, inquit Ptolemæus, nullus cogitare principium simpliciter poterit, in Zodiaco autem ea quidem principia iure quis constituet, quæ æquinocis, atque solstitiis terminantur, quæ sunt quatuor, duo scilicet æquinocia, & duo solstitia. Verum hic locus hæitationis aliquid habet, an aliquid horum quatuor sit præponendum, nam si ipsam quidem circularem naturam spectes, nullum eorum singulare principij priuilegium obtinebit. Vtuntur autem, qui de his scripserunt, aliquid supponentes diuersimodè vnoquoque illorum quatuor quasi principio moti ab aliquibus eorum propria ratione, naturalique consensu; habet enim vnaquæque illarum partium particulare aliquid, & excellens, unde sibi principij & noui anni auctoritate videatur vendicare, ut vernum æquinocium, quod tunc primum dies nocte incipiet longior fieri, & quia tempus id anni abundat humiditate, quæ qualitas, & natura, ut supra diximus, in omni principio gerendarum rerum plurima

rima est. Æstivalis Solstitij prærogatiua hæc est, quod tunc maximè dies in suo quasi fastigio, consummationeque producit, tum verò apud Ægyptios inundat Nilus, & Canicula exoritur. In Autumnali æquinoctio fructus omnes colliguntur, & terræ semina iaciuntur. In Brumali Solstitio post decrementum incipit dies tunc primum augeri, quod autem mihi conuenientius, & naturæ consonum magis videtur, hoc est, vt in obseruatione rerum anni quatuor illis principiis vtamur, obseruantes quæ ante illa proximè fiant Solis, & Lunæ, vel coitus, vel oppositiones, & præsertim eclipticas, ita vt ex principio, quod sumitur ex Ariete, Ver quale futurum sit præuideamus, ab eo verò quod à Cancro Æstatem, à Libra Autumnum, Hyemem à Capricorno.] Hæc Ptolemæus.

Cardanus verò, qui fatetur reuolutiones non esse ad mentem veterum Astrologorum, sed se earum auctorem gloriòse facit, & c. 6. li. de Iudiciis: magnifico titulo de significatis reuolutionum, & de modo iudicandi ex propria nostra sententia, non dubitauit prænotare. Nónne veterem omnem Astrologiam veterumque Genethliacorum experimenta repudiavit? repudiavit ille quidem, sed nondum quem susceperat explicandum nodum soluit; reuolutiones enim nihil efficere posse quod in genitura non contineatur docet Cardanus lib. de reuolutionibus, c. 3. & lib. de iudiciis, c. 6. [Scire debet (inquit) naturam reuolutionum sequi naturam geniturarum, sed debilius, veluti si Mercurius & Venus in genitura fuerint, in ascendente faciunt habilem ad tractanda negotia leuia, & artes, & ad conuersandum cum hominibus. Si igitur mihi idem contingat in reuolutione quamuis in genitura fuerit in sexta, non in prima, & Iupiter fuerit in prima, ero tamen habilior ad hæc illo anno respectu dico mei, non tamen aliorum, &c.] Et qui Cannensi pugna ceciderunt diuersis regionibus, & temporibus orti, qui non potuerunt eiusdem mortis signa in genitura habere, non ergo astorum, sed pilorum telorumque reuolutiones eos interemerunt.

Cur non omnes ea clades deleuit Romanos? nullus erat alius his reuolutionibus subiectus? cur Romanos magis, quàm Pœnes afflixit? an quia Pœnorû genituræ illius diei reuolutioni resistebant, non Romanorum? lepido commentum? Cur viros potiùs, quàm mulieres Romana, ea reuolutio transuersum egit? nugæ nugarum. Ad hæc reuolutiones quas inuexit Cardanus, in dubiam incertamque fidem Astrologorum omnes prædictiones adducunt, & Astrologiam ipsam ab humano captu longè repellunt; cum enim genitalium syderum, cum reuolutiones annuæ vel retundant, vel acuant, vel infirmant, vel confirmant, vel temperent, vel reprimant, vel infringant, vel tollant, rursus annuæ reuolutiones simili ratione à mensuris dependant, & hæ à nocturnis, & diurnis, hæ denique ab horariis, & momentaneis, nemo autem præcurrendo omnes vnius hominis annos, menses, dies, noctes, horas, momenta, inire possit rationem omnium reuolutionum, quæ ad eum pertinent, necessariò efficitur Astrologicas prædictiones esse humanis mentibus planè inaccessas. Quod nec Cardanus inficiari potuit libro de reuolutionibus, cap. 8. [Sciàs (inquit) quòd qui fecerit omnes reuolutiones à principio natiuitatis vsque in finem sine intermissione, & experientia compararit tria, vel quatuor accidentia illius, & veritatem illorum quæsierit per reuolutionem anni, mensis, & diei, & horæ, solus ille exactè iudicabit de

de tota vita illius sine errore, & confusione, & omnis alius deuiabit à recto iudicio, &c. [Rursus c. 3. eiusdem libri. [Cum autem optimus Astrologus (inquit) natiuitatem sine reuolutionibus considerauit, dupliciter continget ipsum longè falli, & optimam genituram pessimam iudicare, pessimam verò summis extollere laudibus. Primum, cum optima promissa, vel pessima ad similem referunt ætatem, ipse verò occurrente reuolutione, vel directione præuenitur, non habebit ille vestigium eorum quæ à genitura promissa sunt: secundum est, cum superuenientibus pluribus reuolutionibus, malum conuertitur in bonum, vel bonum in malum, &c.

Nihil præterea reuolutiones efficere posse, cuius signū aliquod in genitura nō existat, auctor est Cardan. li. de reuolutionibus, c. 3. li. de Iudiciis, cap. 23. At multi in mari, in bello, in peste perierunt, non solum sine vlla genituræ significatione, sed etiam contra eiusdem decreta, vt fateretur idem Cardanus lib. de Iudiciis, c. 23. Non itaque reuolutionibus intereunt, qui vel clade, vel peste, vel naufragio pereunt, sed aliis causis. Quid multa? Non est necesse rationibus virgere reuolutiones, quas res ipsæ, euentæque quotidie refellunt. Legantur eorum prædicta, qui per singulos dies temporum vicissitudines diuinant; ex huiusmodi reuolutionibus facile patiar tantum fidei genituris haberi, quantum in his prædictionibus veritatis quotidie deprehendimus.

CAPVT TRIGESIMVMQVINTVM.

Quodlibet ex qualibet genitura conficere posse Astrologos.

In tanta euentuum varietate, qui terra, mari, aëre, ad Septentrionem, ad Meridiem, ad Orientem, ad Occidentem, in vrbibus, in pagis, in agris, in syluis, inter homines, inter muta animantia, singulis annis, mensibus, diebus, horis, momentis, publicè, & priuatim, domi, militiæ, principibus viris, & populo, Magistratui, & plebi, Regibus, Prælati ecclesiasticis, & laicis, rei priuatæ, & publicæ cueniunt, quia magna Genethliaci laborabant causerum inopia: intelligebant enim signorum Zodiaci, & Planetarum numerum imparē esse multitudini rerum, quæ toto mundo fiunt, coacti sunt varia cælo fingere astrarum gaudia, Absides, Antiscia, nouenarias facies, currus, carpenta, familiaritates, odia, exaltationes, deiectiones, Alfridaria, finēs, decanatus, ducatus, defluxus, domicilia, loca, pro quorum varietate, varios stellæ fundere effectus. Quare Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, c. 26. Ex hoc (inquit) patet causa, cur tot inuenerint nugas, partes, facies nouenarias; quia nō poterant tot rebus, quæ homini eueniunt, situ solum septem Planetarum satisfacere, vnde hæc signamenta inuenerunt.

Sed nimirum inciderunt in Scyllam, cupientes vitare Charybdim, tam multa toto cælo collocarunt commenta, tam varias, & contrarias singulis cœli particulis vires attribuere, vt ex qualibet genitura, quælibet quamquam prodigiosa euenta deduci possint, liceatque Astrologis ex qualibet genitura nos magnis onerare promissis.

Quemadmodum marmora quædam sunt multis natura imbuta coloribus, variis

variisque aspersa maculis, in quibus qua undatim, qua crispitum excurrentibus coloribus, interuenientibus etiam, & sibi occurrentibus venulis quibusdam, & lineis, alij equum, nauem alij, alij arbores, alij serpentem, alij piscem, alij Apollinem cum Musis, alij Augustum Cæsarem, alij Tiberium, alij Nilum cum sexdecim liberis, alij alia ludibria sibi spectare videntur, cum tamen in marmore nihil aliud sit, nisi commistio quædam diuersorum, variorumque humorum. Ita in genituris, in quibus nihil est aliud, quam stellarum situs, & lineamenta quædam, Astrologi & Reges, & Pontifices, & Poetas, & Historicos, & honores, & dignitates, & opes, & uxores, & liberos vehementi agitatione mentis sibi fingunt. Hoc ipsum alio exemplo docet S. Augustinus lib. 2. de doctrina Christiana, cap. 24. [Sicut vna figura literæ (inquit) quæ decussatim notatur, aliud apud Græcos, aliud apud Latinos valet, non natura, sed placito, & consensione significandi; & ideo qui utramque linguam nouit, si homini Græco velit aliquid significare scribendo, non in ea significatione ponit hanc literam, in qua eam ponit, cum homini scribit Latino: Et beta vno eodemque sono apud Græcos literæ, apud Latinos oleris nomen est: & cum dico, Lege, in his duabus syllabis aliud Græcus, aliud Latinus intelligit. Sicut ergo hæ omnes significationes pro suæ cuiusque societatis consensione animos mouent; nec ideo consenserunt in eas homines, quia iam valebant ad significationem; sed ideo valent, quia consenserunt in eas: sic etiam illa Signa, quibus perniciofa dæmonum societas comparatur, pro cuiusque obseruationibus valent, &c.] Quid igitur mirum, si non eadem sunt de eadem genitura iudicia, & ut ait Cardanus lib. de reuolutionibus, cap. 3. si optima genitura pessima iudicatur, pessima iudicatur optima?

Res exemplo fiet manifesta magis. Tradunt Genethliaci astrorum vires debilitari, aut confirmari, acui, vel retundi, extinguere, vel excitari, tolli, aut corroborari, quando exaltantur, aut deiiciuntur, vel quando sunt nocturna, aut diurna, quando sunt domi suæ, aut demorantur in aliena, quando suos habent fines, aut ingrediuntur alienos, quando matutina, aut vespertina sunt, quando Australia sunt, aut Septentrionalia, quando in Signis masculinis, aut foemininis, pigris, aut deiectis, quando iuuantur aliorum benigno aspectu, aut maligna radiatione perstringuntur, quando gaudent, aut tristantur, quando vespertina, aut matutina sunt, quando genituræ dominantur, aut aliis deseruiunt, quando supra, aut infra terram discurrunt, quando in loco sunt à maligna stella infecto, vel soluto, & libero, aliisque sexcentis modis.

Rursus cælum vniuersum in duas partes secant, ab Ariete ad Libram aiunt Solem exakari, à Libra ad Arietem deiici; Lunam verò exaltari à Tauro vsque ad Scorpionem, deiici à Scorpione vsque ad Taurum; aliosque Planetas in aliis Signis deiici, vel exakari, ut videre est apud Ptolemæum lib. 1. de Iudiciis, cap. 18. Et in exakatione astrorum maximas esse vires, in deiectione exiguas. Idem cælum iterum alia ratione diuidunt in duodecim domos, ut supra retulimus cap. 27. Soli tribuentes Signum Leonis, Lunæ, Cancræ, aliisque domos aliis Planetis, qui in illis potissimum vires suas exercent. Iterum singula Zodiaci Signa in tres partes tribuerunt, cuiusque tres decanos attribuere: quod ex Firmico descripsimus supra cap. 21. 22. 24. Quamuis igitur totum Signum domus sit Saturni, Martis, & alterius, in ea tamen admittit alios decanos, qui in suo decanatu, & finibus tantumdem valet, quantum domi suæ; singula præterea

M m

Zodiaci

Zodiaci Signa vni ex his quinque Planetis, Saturno, Ioui, Marti, Veneri, Mercurio deputauerunt. His addiderunt directiones varias, multiplicésque reuolutiones, Alfridaria, & Absides, caudam, capútque draconis, triangula, dextra, sinistra, ignea, aërea, aquea, hexagona, tetragona, item dextra, sinistraque, quadrata, antisficia, dodecatemoria, aliáque innumera, quibus referti sunt libri Cardani, Liuij, Bellantij, Gaurici, aliorumque.

Itaque quodcumque astrorum, quacumque cæli parte constitutum sit, tam multis obnoxium faciunt extrinsecis causis, quibus in omnem partem eius virtus trahitur, vt nullus sit adeò prodigiosus euentus, quem sagax, & paulò acutior Astrologus ad illud referre nequeat. Quo sit, vt qui genituras obseruant, cum alius vnum, alius aliud triangulum, alius vnam, alius aliam directionem, aut reuolutionem, aut antisficia, aut radiationem spectat, nullus autem omnia, quæ in vna genitura insunt, aut mente complecti, aut consideratè expendere possit, contraria de eadem genitura ferant iudicia, & cui vnus Nestoris pollicetur annos, alter breuissimam præscribat vitam, cui vnus Cræsi decernit opes, alter extremam præuideat egestatem. Facile mihi esset genituras percurrere omnes Bellantij, Iunctini, Gaurici, Cardani, Firmici, & docere astrologicas prædictiones, quas magna hominum admiratione exitus aliquando comprobauit, non fuisse ex Astrologiæ præceptis explicatas, potuissèque longè aliter, quàm factum sit, exponi; potuisse alias ex eis prædictiones commodè colligi: sed quia Sixtus ab Hemminga Frisius Astrologiæ laude longè clarissimus id nobis laboris præripuit, & triginta geniturarum exemplis ostendit, quàm varios Genethliaca syntagmata explicatus habeant, & Astrologis res est manifesta, sine exemplis; alij verò, qui hanc disciplinam non attigerunt, non possunt sine molestia in huiusmodi geniturarum labyrinthos induci, in quibus infinitæ sunt ambages, cuniculi inaccessi, creberrimæ fores, occurfus, & recursus, infiniti errores, denique inextricabiles, breuitati hæc omnia concedemus, cum præsertim qui synceræ Astrologiæ magistrum vbique agit, Hieronymus Cardanus lib. centum geniturarum, genitura 43. ea, quæ de Francisco Sfortia Mediolanensium Duce, anno 1401. die 23. Iunij, hora 0. minuto 20. post Occasum nato, ex natalitijs stellis deduxerunt, fateatur ingenuè eadem de eo enunciari potuisse, si vno die antè eadem hora natus fuisset. Martini Lutheri hæresiarchæ variæ circumferuntur genituræ, diuersæ ab ea, quam ponit Cardanus lib. centum geniturarum, genitura 11. ex omnibus tamen eandem vitæ improbitatem, proditorem Religionis, eandem impietatem, eandem labem morum, eundem vitæ exitum deducunt. Audiamus Tychonem Brahe lib. de noua stella, pag. 777. hæc de re differentem: [Silentio (inquit) præterire non possum, quàm inconsideratè, & perperam tam Gauricus, quàm Cardanus natalitium Lutheri tempus, vnà cum huic superinstructo cælesti schemate designari: natus est enim anno 1483. die 10. Nouembris, hora 1. ante mediam noctem sequentem, vt habet Kalendarium Eberi, cum tamen Gauricus integro anno post natiuitatem eius assignet: & licet Cardanus quoad annum ipsum rectius sentiat, tamen quia tam is, quàm alter diem 22. Octobris illi natalitium faciunt, ambo nouemdecim dies anticipando aberrant. Taceo, quòd Gauricus vnā horam à meridie, alter decem elapsas habeat, &c.] Viuit etiam nunc Princeps clarissimus, quem virtus, & probitas in altissimo dignitatis gradu collocarunt; huius tres diuersæ genituræ prodierunt, ex qualibet Genethliaci nostrates

nostrates eum eodem anno, eodemque die ad illum dignitatis gradum, quem magno iam Christianæ Reipublicæ bono obtinuit, euehunt. Quæ est igitur ista ars: quæ ista disciplina, quæ Astrologorum declarat ingenium potius, quam astrorum vim, & potestatem? Quid aliud significant contrariæ de eadem genitura sententiæ, vel de diuersis eadem iudicia, nisi ingeniorum acumen, coniecturas, huc, illucque ducentium?

CAPVT TRIGESIMVMSEXTVM.

Astrologorum Veras prædictiones nihil fauere huic discipline.

NATURA res maiorem Astrologiæ conciliat auctoritatem, quam prædictiones quædam admirabiles, quas præter omnium opinionem euentus confirmant. Quo die natus est Augustus, in curia agebatur de Catilinæ coniuratione. Octavius pater cum seriùs in Senatum venisset, & vxoris puerperium excusasset, P. Nigidius clarissimus per ea tempora Mathematicus cum partus horam accepisset, affirmavit dominum terrarum orbi natum. Itaque Augustus imperium adeptus thema suum vulgavit, nummòsque argenteos Capricorni Signo, quo editus est, notauit, descriptumque stellarum ordinem, sub quibus natus erat, in vulgus dedit. Sub eadem fermè syderum constitutione Cosmus Medices, qui Florentinorum Dux electus fuit, natus Capricorni Signo, non solum in nummis, sed etiam in vexillis, & publicis operibus vsus est. [Tiberius Nero ab Augusto in Rhodum insulam relegatus, ibi plurimam huic arti Thrasyllo magistro operam dedit, quem in rupes quædam inductum interrogauit, ecquid sibi astra portenderent. Imperium, respondit Thrasyllus, magnamque fœlicitatem. Percuntatur rursus, an suam quoque genitalem horam comperisset, quem tum annuq, quam diem ageret. Ille positus syderum, & spatia dimensus hæcere primò, deinde pauere, & quantum introspiceret magis, tantò magis sibi timere cœpit, tandem exclamat ambiguum sibi, ac propè vltimum discrimen à Tiberio instare: tum complexus eum Tiberius præscium periculorum etiam incolumem fore affirmavit, cum idem, die quadam iuxta mare ambularet, & Tiberium ægrè exilium illud ferentem hortaretur, vt meliora speraret; ille iracundiâ percitus, in mare vanum Astrologum agere voluit. Tum Thrasyllus conuersus ad mare oculis vidit nauem Rhodum venientem, affirmanteque eam nauem fœlicia Tiberio allaturam. Naue in portum delata, Tiberius literas ab Augusto, Liuiæque accepit, quibus Romam reuocabatur.] Dion in Augusto.

[Idem Tiberius rerum positus, nihil habuit antiquius, quam Romanorum ciuium genituras introspicere, atque animaduersa eorum fortuna, & moribus, multos necari iussit, quos suspectos habuit; & Galbæ, qui postea imperium obtinuit, prædixit, Et tu aliquando principatum degustabis: significans eum serò, & breui tempore regnaturum; quod & euentus comprobauit.] Cornelius Tacitus lib. i. annal.

Neronem Claudium Cæsarem 18. Kalend. Ianuarias natum ante Solis ortum Astrologus, qui conspexerat syderum cursum, Romæ regnaturum respondit, sed occisurum matrem. Quod cum Agrippina mater audiuiisset, Interficiat,

M m 2

respondisse

respondisse fertur, modò imperet. [De genitura eius (inquit Suetonius) statim multa, & formidolosa multis coniectantibus, non fuisse coniecturas vanas, euentus declarauit. Vespasianus verò Astrologiæ peritissimus suæ genituræ tantum fidit, vt inter continuas coniurationes Senatui affirmarit, aut neminem, aut filios sibi in imperio successuros; & Domitiano apud se cœnanti, & fungos tamquam venenatos respicienti respondit, à ferro sibi esse cauendum. Rectè sanè: nam à Stephano Domitillæ procuratore, Saturio decurione cubiculariorum, aliisque iuratis sociis septem vulneribus confossus interiit.

Nec Domitianus ipse minùs, quàm pater, aut Astrologia valuit, aut Astrologicas prædictiones veras comperit: pridie enim quàm periret, vt scribit Suetonius, affirmauit fore vt sequenti die Luna se in Aquario cruentaret, factumq; aliquod existeret, de quo loquerentur homines per terrarum orbem.

Nerua Domitiano ab Astrologis relatùs, quòd Imperatoriam genesim haberet, non euasit mortem, nisi quia vnus ex iis affirmauit, eum non diu victurum. Id quod euentus comprobauit: vno enim anno, & quatuor mensibus imperium tenuit.

Adrianus item Imperator singulis annis Astrologicas prædictiones comparauit, easque eo anno, quo è vita excessit, vsque ad mensem tantum extendit, quo mortuus est, intelligens sine dubio non licere per sydera sibi vltèrius fatum extendere.

Et ne omnia ad veteres illos Gentilium Imperatores superstitionis plenissimos reuocentur, nostra ferè ætate Ioannem Picum Mirandulæ Comitem, virum & generis nobilitate, & ingenij splendore, & doctrinæ copia posteris omnibus commemorandum, cum duodecim libris Astrologicas rationes vanitatis accusasset, Astrologi ad experimentum prouocarunt, & inspecto eius Genethliaco, trigesimo tertio ætatis anno illum à viuus migraturum pronunciarunt. Vaticinium comprobauit euentus: quo experimento extimauit duodecim libris, quos aduersus Astrologiam vulgauerat, responsum satis.

Mortuo Leone X. Pont. Max. quæsitum fuit ex Paride Cæsarío Mantuano Astrologo per ea tempora celeberrimo, an Cardinali Farnesio vlla ex astris summæ Pontificatus adipiscendi spes affulgeret. Qui in hæc verba, vt refert Cardanus, respondit, Sydera pro nunc non sunt disposita, sed in aliud tempus erunt benigniora: pollicentur enim assumptionem ad summum gradum anno Domini 1534. quo ille anno renunciatus fuit summus Pontifex. Nec minùs illustis fuit, vt ait Cyprianus Leouitijs lib. 8. storum Aphorism. de morte violenta, Hieronymus Cardanus, aliique recentiores Astrologi, Petri Aloysij Pauli III. filij genitura, ex qua Lucas Gauricus, Lucius Bellantius, aliique permulti eius hec em die 10. Septembris anno 1547. Placentiæ patratam multò antè prædixerunt: quorum suasu Paulus III. literas illi dedisse fertur, quibus significauit, vt caueret à die 10. Septembris.

Rursus Cyprianus Leouitijs, Hieronymus Cardanus, Lucas Gauricus, Ioannes Sleidanus lib. 10. Commentariorum, describunt Alexandri Medices Florentinorum Ducis genesim, in qua luce clariùs aiunt videri cædem, quam à Laurentio Medices passus est.

Mitto Caroli V. Imperatoris, Francisci II. Galliarum Regis, Edoardi VI. Regis Angliæ, aliorumque Principum genituras, Astrologorum libris explicatas, non sine magna omnium admiratione.

Cum

Cum Mediolani magni nominis Astrologus, Galeatio Mariæ Vicecomiti Mediolanensium Duci denunciasset, illum interitum ex vulnere à suo vassallo infligendo, iracundia percitus Dux, ex Astrologo tunc quæsiuit, quod mortis genus ipse esset obiturus. Cui Astrologus fidenter respondit, se in publico ex casu trabis excessurum; tunc Dux ut falsas eius prælagitationes ostenderet, iussit illum capite plecti. Paratur locus, pulsatur campana, concurrunt undique ad funestum Astrologiæ spectaculum, occupantur fenestraz, onerantur tecta, refertæ domus, oppletæ viæ expectantium miserimi Astrologi supremum opprobrium, educitur reus è carcere, ducitur ad certissimam necem, dum ante Ducis ipsius ædes ingreditur, è sublimi cadit trabs, & è viuis tollit Astrologum cum carnifice; tunc enim verò timere sibi Dux, & obseruare Astrologiam, populus malè illi ominari, & cruentam Ducis mortem expectare. Nec Astrologia eos fefellit. Die festo S. Stephani in Ecclesia eiusdem inuidissimi Martyris, vniuerso astante populo, spectantibus aulicis, Dux à suo vassallo multis vulneribus confossus interiit.

Irideamus nunc Astrologos; vanos, futiles esse dicamus; differamus contra Astrologica placita; ludicra, & cõmentitia esse ostendamus; appellemus Astrologos vaniloquos, fallaces; condemnemus illos stultitiæ, fraudis, imprudentiæ; inuchamur in hexagona, tetragona, quadrata, triangula, domos, signa, gradus, ducatus; decanatus, doceamus hanc artem incertis ortam natalibus, nihil nisi futile, nihil nisi fabulosum continere: potuissentne tot prælagia tã variis edita temporibus, eam veritatem consequi, quam consecuta sunt, nisi Astrologia certis constaret præceptionibus, & ars esset veritatis plena? Possumusne vanam eam disciplinam iudicare, quam re, & euentis quotidie confirmari videmus? Pleni sunt veterum Annales, plenæ historiæ, referta hominum vita huiusmodi prædictionibus. Nobis de multis paucas retulisse satis est.

At ea nonnunquam, quæ prædicta sunt minùs eueniunt: Ita sanè, sed errata hæc sunt Astrologorum non Astrologiæ, cuius præceptionibus si quis ritè uteretur, nunquam à vero aberraret. Nunc verò cum multi Astrologiæ præcepta non teneant, & qui ea callent non obseruent omnia, quæ ex arte obseruanda essent, quid mirum si ea prædicunt, quæ nunquam eueniunt? Quæ tandè ars id non habet (inquit Q. Frater apud M. Tull. lib. i. de Diuin.) earum dico artium, quæ coniectura continentur, & sunt opinabiles? An medicina ars non est putanda? quam tamen multa fallunt. Quid? gubernatores nonne falluntur? An non Achiorum exercitûs, & tot nauium rectores non ita profecti sunt ab Ælio, ut profectioe læti piscium lasciuiam intuerentur, ut ait Pacuuius, nec tændi satietas capere posset?

Interea propè iam occidente Sole inhorrescit mare, Tenebræ conduplicantur, noctisque, & nimbium occæcat nigror.

Num igitur tot clarissimorum Ducum, Regum naufragium sustulit artem nauigandi? aut num Imperatorû scientia nihil est, quia summus Imperator, nuper fugit amisso exercitu? Aut num propterea nulla est reipublicæ gerendæ ratio, atque prudentia, quia multa C. Pompeium, quædam M. Catonem, nonnulla etiam te ipsum fefellerunt? Similis est omnis opinabilis diuinatio; coniectura enim nititur, ultra quam progredi non potest. Ea fallit fortasse nonnunquam, sed tamen ad veritatem sæpissimè dirigit: est enim ab omni æternitate repetita, in qua cum penè innumerabiles res eodem modo euenirent, iisdem signis

M m ; ante

antegressis ars est effecta eadem saepe animaduertendo, atque notando.

Neque verò errata, quæ contingunt Astrologiæ, possunt derogare fidem, quæ etiam si semel tantum verum præuidisset, vera ars censenda esset diuinandi, vt disputat Cratippus apud M. Tull. lib. 1. de Diuinatione his verbis: [Si sine oculis non potest constare officium, & munus oculorum, possunt autem aliquando oculi non fungi munere suo, qui vel semel ita est vsus oculis, vt vera cerneret, is habet sensum oculorum vera cernentium. Item igitur si sine diuinatione non potest officium, & munus diuinationis constare, potest autem cum quis diuinationem habet errare aliquando, nec vera cernere, satis est ad confirmandam diuinationem, semel aliquid ita esse diuinatum, nihil vt fortuito cecidisse videatur; sunt autem huius generis innumerabilia; esse igitur diuinationem confitendum est.]

Hæc fermè Genethliaci pro sua Genethliaca disputant, nec intelligunt, Si ista conclusio vera esset, eadem vti posse Haruspices, Fulguratores, Caballistas, Sortilegos, Zingaros, Coniectores somniorum, quorum generum nullum est, ex quo non aliquid, sicut prædictum fuerat, euaserit, an tu cernes veteres Romanos, tam superstitiosè auguriis daturos fuisse operam, nisi vidissent multæ ita euenisse vt Augures prædixerant? Calchantem, quem Augurem fuisse longè optimum, scribit Homerus, ad eam opinionem peruenisse putamus, ob quam classis Dux constitutus fuit, nisi per multa vaticinia, quæ euentus confirmauit? Numquam Amphiaraius, qui auihus, & signis admonitus futura dicebat, tantam apud Græcos famam consecutus fuisset, vt ab eo etiam post mortem, & ex sepulchro oracula peterentur, si verum nihil vnquam prædixisset. Quid Helenus Priami filius, quem Æneas de suo in Italiam aduentu his verbis consulit:

Troisigena interpres diuûm, qui numina Phæbi,

Qui tripodæ Clarj lauros, qui sycera sentis,

Et volucrum linguas, & præpetis omnia penna

Fare age, &c.

Nihilne vnquam verum vidit? Quid Druidas Gallis, Persis Magos, quid Etruscos Romanis commendauit, nisi multæ, & admirabiles prædictiones euentis confirmatæ? Vnde orta esse exticina, haruspicina, nisi quia aliqua in auguriis, & haruspiciis aliquando veritas eluxit? Cum Lucius Vitellius contra Arabes exercitum duceret, Aretæ Arabum Regi Romanorum arma extimescenti responderunt Arioli, vt refert Ioseph. lib. 18. cap. 7. exercitum illum non peruenturum ad Petram, sed prius excessurum è vita, aut qui exercitum parauit, aut cuius iussu paratus fuerat. Prælagium euentus comprobauit, mortuus est Tiberius Cæsar, & exercitus dimissus. Caio Iulio Cæsari prædixit Spurius proximos triginta dies quasi fatales caueret, quorum vltimus erat Idus Martiæ. Eo cum fortè manè vterque in domum Caluini Domitij ad officium conuenisset, Cæsar Spuriæ, Ecquid scis, inquit, Idus Martias iam venisse? Et is, Ecquid scis, respondit, illas nondum præterisse? Eodem die interfectus fuit Cæsar, nec augurium Spuriæ, sed securitas Cæsarem fefellit. Valerius Max. lib. 8. & Suetonius in Iulio Cæsare. Agrippa Herodis nepos à Tiberio Cæsare in vincula coniectus, quod Caio fauere videretur, ab Augure audiuit breui se è vinculis ad regnum peruenturum. Post sex menses, Tiberio vita functo, Caius successit in Imperio, qui Agrippam Regio titulo, & dignitate cohonestauit. Ioseph. lib. 18. c. 8. Alexandro Magno Oxydracorum Indorum

Indorum metropolim oppugnaturus Demophon, qui ex ostentis diuinare solebat, prædixit vulnus, quod in ea oppugnatione accepit. Diodorus Siculus lib. 17. Caelio Pontico ius dicenti picus supra caput insedit, tunc Haruspices responderunt, Si auis libera euolaret, victuros hostes, si interficeretur, à Ciliciis victoriam staturam, sed moriturum qui interemisset; ita res euenit, oppressa aue, qui interfecerat, illico interiit. Volater. lib. 14. c. 2. Referta huiusmodi exemplis vetustas. Lege veterum monumenta historiarum, nullam victoriam, nullam cladem, nullius Principis ortum, aut mortem reperiēs, quem augures non præfagierint; non potuerunt tamen huiusmodi prædictiones impetrare à Christianis hominibus, ut vllum esse Augurum, Haruspicumque disciplinam existimarent, nec efficere ut ex his auium volatui, aliisque Gentilium superstitionibus fidem adiungeremus. Iamdudum sublatum est collegium Augurum, iam interierunt Haruspicini, Augurales, Rituales libri, quos Tullius commemorat. Age verò, si Auguriis, Auspiciis, extis nullam conciliare potuerunt fidem prædictiones quædam, quæ verè euaserunt, cur Astrologiam paucis quibusdam, & ex omni æternitate repetitis prædictis confirmamus? Nónne qua ratione Astrologia inducitur, eadem induci possent Auguria, Auspicia, cæteræque Gentilium superstitiones? Nónne Zingari quoque, quos vocant, aliquando diuinant? nónne sortilegis etiam nonnunquam aliqua contingit veritas? Quo die interfectus fuit Tiberius Gracchus è domo egrediens, grauissimè ad limen offendit; idem accidit Crasso eodæ die, quo infausto prælio cecidit, an propterea Tibullo fidem habemus canenti:

*O quoties ingressus iter, mihi tristia dixi
Offensum in porta signa dedisse pedem?*

Aur Laodomizæ scribenti marito:

*Cum foribus velles ad Troiam exire paternis,
Pes tuus offensus limine signa dedit.
Vt vidi, ingemui, tacitoque in pectore dixi:
Signa reuersuri sint, precor, ista viri.*

Huiuscemodi etiam nugis fidem me habere coges? coges sine dubio, si hanc Astrologorum rationem recipimus. Faciamus Astrologiam confictam esse, faciamus excogitatam esse ad quæstum, nónne ex innumerabilibus, quæ quotidie Genethliaci prædicunt, oporteret adhuc aliqua interdum vera euadere? possentne semper falsa enunciare, etiamsi maxime vellent mentiri? Quæ est igitur ista conclusio, aliquæ Astrologorum denunciationes euentis responderunt; Astrologia itaque certis, & exploratis præceptionibus constat? Quæ est ista ratio, Quæ si quid efficit, efficit ea, quæ commentitia sunt vera esse? At si oculis quamuis aliquando peccent, quia tamen vera aliquando vident, necesse est inesse vim vera videndi, cur ergo Astrologum, qui vera aliquando præuidet, tametsi nonnunquam peccet, diuinandi arte polere non putamus? Ea de causa quòd oculi vera cernentes vtuntur natura statuerunt sua y Astrologi, si quando vaticinando vera prædicunt, non vtuntur Astrologia; sed cæco casu, & fortuna, nec eorum præfagia ab Astrologia veritatem repetunt suam, sed aliunde. Solæ Genethliaca obnunciationes veras reddere potest, si aliunde prædictiones haurire possunt veritatem, quam ab Astrologia, quam nullam sexcentis argumentis iam cuius

euicimus? Vnde norunt Astrologi sua præsagia non ab alio, quàm ab Astrologia mutuari veritatem? Qui videt, non nisi oculis videt; idcirco, qui vel semel vsus est oculis, vt vera cerneret, cum oportet habere sensum vera cernentem. Qui verum enunciat, si alio quopiam verum enunciare potest (sicut verè potest) qua licentia veras præsensiones ad Astrologiam refert? cur falsa varicina aliis causis vera Astrologiæ solum tribuis? an respósurus es, quia Astrologia est veri disciplina; id demum est de quo disceptamus, an Astrologia disciplina vera sit, an commentitia, pones ne tanquam certum, & exploratum de quo maximè ambigitur? quo te conuertes? quomodo expedit hunc nodum? Dices fortasse, Astrologorum prædictiones huiusmodi esse, quæ non aliunde, quàm ab Astrologia *communicare* possint veritatem. Vnde id planum facies? quomodo probabis? vnde id efficies? assumésne quod dubium, & anceps est, pro certo atque concessio? quid inde efficies? aio quamuis nullum esset Astrologiæ nomen, nulla natura, sed temere, & cæcò cæcè Astrologi enunciarent, quæ prædicunt aliqua necessario euentura ex iis, quæ prædixerunt, non secus ac nunc eueniant, quomodo ergo ostendes ea, quæ Astrologi prædicunt, non posse nisi Astrologiam auctorem habere? si sine Astrologia rerum omnium ratio constet, quomodo, aut vnde doces eam veri esse disciplinam? Omitte tandem perspicuas Astrologorum prædictiones iactabundè percernere. P. Nigidius Octauio Augusto orbis terrarum dominatum, Thrasyllus Tiberio reditum in Italiam, & summam rerum Tiberius Galbæ serum, & breue Imperium prædixit; quid tum? perspicuas alias Astrologorum narras præsagitiones, quid est perspicuum interdum eorum obnuntiationes veras euadere, quid ad rem de qua agimus? Hæc præsagia ab Astrologia mutuari veritatem? quid magis ambiguum, quid minùs perspicuum? P. Clodius Augur (vt apud Tull. lib. 1. de Diuinat.) Consuli nunciauit addubitato salutis augurio bellum domesticum triste, ac turbulentum fore, quod paucis post mensibus exortum est; num propterea augurum disciplina vera fuit?

Addam ad extremum, mirum esse cum mendaci homini ne verum quidem dicenti credere iure soleamus, Genethliacos vna, aut altera prædictione, quæ vera euasit velle Astrologica dogmata confirmare. Nos innumera, quæ longè aliter quàm ipsi prædixerint, quotidie euenire videmus, proferre possumus aduersus pauca quædam quæ fortuito vera euaserunt; & nihil esse causæ contendimus, cur his potius Astrologia confirmari, quàm illis labefactari dicatur.

CAPVT TRIGESIMVMSEPTIMVM.

Prædictiones, quibus Genethliaci suam artem confirmare solent, non esse Astrologicas.

ASTROLOGORVM præsensiones, si quæ veræ sunt, nullam huic disciplinæ conciliare auctoritatem, satis docuimus superiori capite; ea præsertim de causâ, quòd cum aliunde quàm ab Astrorum scientia habere possint veritatem nullam, vera præsagia huic arti astruere possint fidem, nisi planum fiat, quod non potest; huiusmodi

iusmodi prædicta non ab aliis causis, sed ab Astrologia petere veritatem quam habent. Nunc ostendendum restat, prædictiones illas, quibus suam artem Astrologi confirmari existimant non esse Astrologicas, id est, ex Astrologiæ præscripto, quodcum probatum fuerit, perspicuum erit in iis prædictionibus, quas nobis obtrudere consueuerunt, tanquam vnicum, & firmissimum artis suæ firmamentum, nullum Astrologiæ collocari posse præsidium; non abibo autem longius, sed ex Astrologorum decretis rem deducam.

Primum quidem Mathematicis rationibus, & quibus ne Genethliaci quidem negare possunt fidem, id euincit Sixtus ab Hemminga Astrologorum facile Princeps, libro Astrologiæ refutatae, qui præcipuas genituras, quibus Astrologi suam artem confirmare solent, luce clarius ostendit alienas esse à scitis Astrologorum & Astrologiæ decretis. Deinde non posse Astrologos ex arte enunciare, nisi generalia quædam, & indefinita auctor est. Ptol. in cent. numero 1. qui & lib. 2. quadripartiti, sic ait: [Fieri autem nequit, ut qui sciens est particulares rerum formas pronunciet: sicuti nec sensus particularem, sed generalem quandam suscipit, sensibilis rei formam, oportetque tractantem hæc rerum coniectura uti: soli autem numine afflati prædicunt particularia.] Hinc Pontanus in dialogo quodam. [Illi ipsi (inquit) qui ad particulares delabantur prædictiones ab ipso etiam Ptolemæo habentur derisui, &c.] Consentit Hieronymus Volphius de Astrologiæ usu. Consentit Franciscus Iunatinus in Defensione Astrologorum. Consentit Cyprianus Leouitius in doctrina de iudiciis natiuitatum. Consentit Cardanus sect. 1. Aphorif. 3. lib. de temp. & motu erraticarum stellarum restitutione, c. xi. Consentit Lucius Bellantius q. 1. a. 1. & a. 2. ad 3. qui indefinitè solum aiunt Astrologum cognoscere natum futurum Principem, diuitem, militem, literis deditum, non posse autem ex astris deduci futurum Imperatorem Romanorum, & non Græcorum. Item diuinare posse Astrologos aliquem obiturum morte violenta, non autem à quo inferenda illa sit, aut quo instrumento, aut quo loco subeunda. Prædicere etiam posse itinera, navigationes, vxores, non posse tamen præscire, quo equo, quibus sociis, quot diebus iter sit facturus, quam ducturus sit vxorem, aliasque circumstantias. Hinc Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, capite 8. negat eadem astra idem præsignificare in Germania, in Gallia, in Italia, in Hispania, quia stella quæ in Galliis significat adulteram, non efficiet adulteram in Italia, ubi minùs viget hoc vitium. Et congressus stellarum, qui apud Romanos significabant dignitatem Consulis, Tribuni plebis, nunc extinctis huiusmodi dignitatibus constat inter omnes non posse hoc ipsum indicare, neque sydera quæ nunc Cardinalatum spondent, potuerunt apud antiquos eandem dignitatem portendere. Dignitatem ergo indefinitè significant astra, non hanc aut illam certam & constitutam.

Quare, ne rem manifestam onerare videar non necessariis exëplis, constitutissimum est apud Astrologiæ magistros, & receptum, non posse Genethliacos nisi generalia quædam, aut præsentire, aut prædicere, at ea quæ profert Astrologi ad confirmandam artem suam sunt certa, ac definita singularia, & determinata. Publius Nigidius Octauio Augusto, Thrasyllus Tiberio non vagam, & incertam dignitatem, sed imperium Romanum dicuntur prædixisse; neque qui Neronem Romæ regnaturum, sed occisurum

N n

cisurum

cisurum matrem responderunt, generalem sed singularem, pronuntiatur euentum. Vbi didicerat Mediolanensis Astrologus, qui Galeatij Ducis necem prædixit, se ex casu trabis, non lapidis, non tegulæ, alteriûve rei interiturum? Qui astrorum congressus, quæ domus, qui aspectus talem mortem portendit? Vbi Ptolemæus, aut alius vllus Astrologiæ magister disputauit de trabium casu, aut morte ex casu trabis? Quib. auctoribus cognouerat, quando Princeps occidendus sit à vassallo, & quando ab alio quopiam? Quibus astris nascuntur ij, qui à vassallis perimendi sunt? Qua Astrologiæ parte differtur de morte à vassallo inferenda. Nullus à plebe, aut eorum, qui in alios dominij iura non exercent, nascitur sub huiusmodi stellarum cœtu: Certum itaque, & exploratum est, eos non vti Astrologiæ arte, qui istiusmodi prædictiones fundunt. Constat transcendere Genethliacæ fines quicumque ad euentus particulares descendunt. Et his prædictis confirmamus Astrologiæ disciplinam? Quid? nõne Cardanus sect. 1. Aphor. vltimo docuit Principum successus astris non subiaccere? nõne lib. centum geniturarum, genit. 7. quæ est Caroli V. Imperatoris, affirmat ex genitura non posse de publicis negotiis ferri iudicium? nõne Iulius Firmicus lib. 2. cap. vltim. non licere de statu Reipublicæ, vel de vita, & negotiis Romani Imperatoris ex astris cognoscere? Quid ergo pertinuit ad natalitia altra Principatus Augusti, Tiberij, Neronis, Adriani, Vespasiani, Domitiani? quid clamat Cardanus sect. 1. Aphor. 59? Artis veritatem ostendunt Tiberij, Claudij, Neronis, Adriani, Gordiani Cæsarium experimenta, præter ea, quæ Piccinino, & nostris temporibus acciderunt.

En tibi quod tibi suprâ dicebamus, Genethliacos perinde diuinare, si seruant Astrologiæ præcepta ac si negligant. Addo nunc, ad veritatem magis accedere, quando artis spretis legibus fortuito, & cæco casu fundunt quidquid venit in buccam, id euincunt Augusti, Tiberij, Claudij, Neronis, Domitiani, Galbæ, Gordiani, si quid euincunt.

Veniamus ad Octauium Augustum, cui Nigidius Principatum prædixit. Non potuit ille ad imperium peruenire, nisi orbatis Iulio Cæsare, & Pompeio, aut vita, aut ea auctoritate, quam maximam in republica obtinebant, at Astrologi, & Cæsari & Pompeio eadem obseruatione, qua Nigidius Augusto, & haud scio an etiam maiori, pollicebantur principatum. [Quàm multa, (inquit Tullius lib. 2. de Diuinat.) ego Pompeio, quàm multa huic ipsi Cæsari à Chaldæis dicta memini? neminem eorum nisi senectute, nisi domi, nisi cum claritate esse moriturum.

Perfimiles fuisse Augusti, & Cosmi Medices genituras, scribunt ferè omnes, qui hac de re scribunt, quare Capricorni signo quo Augustus in nummis argenteis vsus est, Cosmus quoque vsus dicitur. In Cosmi porro genitura Hieronymus Cardanus nullum Principatus indicium, sed solius prudentiæ signa vidit libro centum geniturarum, genitura 49. [Sol in Septimo loco (inquit) fortunam, quæ ex prudentia oritur, præstat: Luna in ascendente magnâ fœlicitatem, quia verò cum Saturno iuncta est, & ad Iouis trinum yadi, separans se à Saturno, & signo igneo, ostendit maximum consilium, quod si Iouis radij abessent, æquando tantæ prudentiæ stultitiam, nunc vides quantum referat immutatio, quæ poterat esse stultissimi si soli Saturno applicasset, sic posita sapientissimi est. Sol autem fuit iuxta Virginis spicam per duas cœli partes;

res ; cætera, ingenuè fateor , tanto viro vix consentiunt, &c.] Hæc Cardanus de genitura, in qua alij innumera alia, & incredibilia videntur , sed nimirum, ut suprà cap. 18. dicebamus de eadem syderum constitutione, contrariæ sunt Astrologorum sententiæ; quemadmodum enim in nubibus ventorum vi huc, & illuc agitatæ alius sibi naue, alius montem , alius arborem , alius militem armatos videtur videre, ita Genethliaci in genituris varia sibi somniantium ludibria fingunt. Quod spectat ad Tiberium, Thrasyllus ex vasserrimo eius ingenio, ex benevolentia Augusti erga Liuiam eius matrem, ex Liuiæ dolis , ac fraudibus, quibus duo Augusti filij interiisse dicuntur , multò facilius quàm ex astris præfagire illi potuit imperium. Periculum verò quod Tiberio interrogante quod genus mortis esset subiturus , sibi imminere cognouit in Tiberij truculento ingenio, in animo ira percito , in vultu , in oculis vidit ille potius, quàm in stellis, quæ nec liberas Tiberij voluntates agere poterant in Astrologum , nec certam , ac indefinitam illius periculi horam significare. Denique quod de naui nunciauit ad littus maris , excogitatum crediderim à Thrasylo ad compescendam Tiberij iracundiam, à quo sibi extrema timebat, casusque ut alias sæpe fecit, confirmauit denunciationem, non ars, neque consilium. Nil necesse habeo dicere de iis, quos genituris inspectis, Tiberius è medio tolli iussit ; res enim ipsa declarauit vanas fuisse astrorum vires , quæ pollicebantur Imperium. Nil de Galba, quem verbis , ut multos alios Senatores permulcere voluit Tiberius. Nil de Neronis natali, cuius truculentia cùm pertinuerit ad multos , non potuit ex vnus horoscopo cognosci. Nil de confidentia Vespasiani : Astrologia enim , quæ est coniecturalis , & probabilis solum, non potuit certò cognoscere filios sibi in imperio successuros. Nil de Domitiano natura timido , & suspicioso , qui non ea solum nocte , sed toto Imperij tempore eruentam mortem sibi timuit. Nil de Neruz genesi , quam aliis negantibus , aliis affirmantibus esse Imperatoriam , necesse fuit alterutros diuinare. Nil de Adriani morte , qui alia de causâ fortasse intercudit Astrologica stigmata , quàm quia putaret eum mensem sibi fore supremum. Certè si sui excessus tempus præciuisset , num melius domui suæ , amicis , Imperio , Vrbi , Militibus consuluisset ? Num Claudium Cæsarem hominem stolidissimum , de quo hæc Suetonius Tranquillus ? multos ex iis quos capite damnauerat , postero statim die , & in conuiuium , & ad aleæ lusum admoueri iussit , & quasi morantur ut somniculosos per nuntium increpuit, mortis suæ ignarum fuisse existimabis, qui cùm Consules designaret , neminem vltra mensem quo obiit designauit , an casu factum dicemus, ut immemor externæ necis quam mandauerat nò extenderit vltra mensem quo electus fuit reipublicæ ministris. Nihil de Galeatio Vicecomite , de quo plura superius disputata sunt.

Ad Ioannem Picum Mirandulanum venio, cuius genituram describit Cardanus lib. centum geniturarum , numero 65. his verbis: [En eius , qui per calumniam Astrologiam infectatus est genitura, verum non absq; ratione Luna in Saturni & Mercurij quadrato, cum ipsa atque Saturnus in domibus , ac fixis signis sint, ipseque Saturnus genituræ dominus, profundissimam memoriam, acre ingenium ad studia, incorruptamque perseverantiam decernunt; tum verò quia Luna in octauo loco erat, turbidū ingenium, & quia radiatio quadrata est, iudiciū tollit. Manifestū est autem & luce clarius quod diuitias spargeret:

N n a nam

nam Mars in secundo loco ; non tamen deficiente crumena ; nam Sol in eius trino, & ipse in domo sua. At quia ambo in triplicitate aquea, nomen decernunt gloriosum. Deiectum verò animum à generis origine alienum faciunt cadentes omnes Planetæ ab angulis præter Iouem, qui in Capricorno cecidit, necesse verò est brevis vitæ hominem fore, cum sola Luna, quæ super terram est, à Saturni, & Mercurij radiis, tum etiam à Martis impedita vitam adimat: quæ nisi Solis sextili foueretur, atque in Tauro domo sua esset, mortem in infantia decreuisset. Vixit igitur annis 33. cum eius obitum Astrologus eodem anno prædixisset, qui etiam aduersus illum scripsit.] Ita Card. Ex quibus constat, nihil potuisse aliud Bellantium ex genitura de Mirandulano præsentiscere, nisi futurum illum brevis vitæ. Itaq; quod addidit, excessurum anno 33. ætatis, non ex Genethliaciis fontibus hausit, sed aliunde; vnde verò, ipse nouit.

Planius adhuc facere possum, non fuisse hanc prædictionem ex artis Genethliacæ præscripto, Ptolemæi clarissimi Astrologiæ magistri testimonio, qui lib. 1. de Iudiciis, c. 3. negat posse quidquam certò, & indubitato de vita & morte statui ex solis astris. [Non autem existimandum est (inquit) omnia à supernis causis in res humanas deriuari, tamque inuiolabili, & diuino quodam edicto, ut nulla alia vis obsistere possit, quin illa grauentur: nam ipse quidem cœlestium corporum motus sempiternus est, & procedit diuino, & inuariabili ordine, ac lege. Inferiora verò mutationibus subiiciuntur, de superioribus quidem, & primis causis, sed accidit hoc illis per consequentiam legis, & ordinis naturalis, & variabilis.]

Rursus ibidem: [Atque ita par est existimare naturæ studiosos prædicere hac scientia euenturas res hominibus, non inanitate quadam opinionum ingredientibus: quæ enim habent multas, & ingentes effectuum vires, euitari non possunt, cum alia, quibus illud non accidit, facile conuersiones admittat, hoc modo & medici, si qui in notandis morbis exercitati sunt, præuident, qui lethales sint, quique curabiles. De his igitur, quæ mutationibus obnoxia sunt, ita audiemus differentem Genethliacum, ut si verbi causa talem rationem habeat, quoniam talis est, de quo loquor, constitutio fiet, si proprietates æris tali modo conuertantur, magis quidem aut minus ad subiectas congruentias, ut illinc talis quispiam morbus existat, &c.]

Quid moror in re certissima? constans est omnium Astrologorum sententia, hanc artem coniecturalem esse, & probabiles sequi coniecturas, ultra progredi non posse; noster verò Bellantius certò, & affirmatè Mirandulano mortem: à se prædictam fuisse gloriatur, quare vel non est vsus Genethliaca arte, quâdo tanta confidentia pronunciauit Mirandulanum obiturum anno 33. ætatis, vel temerè id affirmauit, & euentus cæco casu rem confirmauit. Nos porro non facimus controuersiam, an multa Astrologi prædicant auctore malo dæmone, neque an Astrologorum prædictiones casu aliquando veræ euadant. Id tam certum est, quàm quod certissimum. Negamus huiusmodi prædictis ullam Astrologiæ accedere auctoritatem. Denunciarit Bellantius obitus annum, mensem, diem Mirandulano, quid postea? num propterea Astrologia est veri disciplina? nihil minùs. Adhuc dubiù est, casu & fortuna, aliâve arte, an Astrologica ratione id præfagiù verù fuerit. Nisi autem Genethliaci perspicuù fecerint Genethliaca ratione vsos, eps qui vera prædixerit, nullis prædictis suæ arti con

concordant fidem: nihil enim Astrologiam iuuant obnunciationes, quæ Genethliacos fines transgressæ fortè fortuna veritatem assequuntur. Quid si hoc præfagium, cui tantum Astrologi nostrates tribuunt, vt vel hoc vno firmamento Genethliacam constare posse scribant, non solùm Astrologica præcepta non confirmet, sed etiam labefactet? Ita res habet. Denunciatio, quam aduersus Astrologicas sanctiones veritatem adeptam videmus confirmat id quod suprà dicebamus Astrologos perinde præfagire, siue artis suæ rationes sectentur, siue non, nimiumque multum detrahit auctoritatis syderali disciplinæ, & magisterio.

Et illud quod Ptolemæus lib. 1. de Iudiciis, cap. 2. scribit his verbis: [Quis nesciat quantum seminum diuersitas ad proprietatem generis vniuscuiusque momenti habeat? cùm & hoc ipsius cœli circumfusi, & definiti omnibus terris hemisphærij ambitus opus sit vt vires omnibus seminibus instruantur, quibus vnumquodque in sui generis effectione, & informatione excelsat, vt hominis, equi, & cæterorum.] Dilucidè bellèque declarat Lucij Bellantij temeritatem ex natalitiis astris definientis Pico Mirandulano certum vitæ spatium, si enim ea est seminum vis, quam describit Ptolemæus, nec Bellantius perspectum habere potuit semen, quo Mirandulanus effectus fuit, non nisi temere potuit ex astris deducere vitæ, mortisque rationes: cùm enim & bonitas seminis, & multa alia possint stellarum malignitati obstarè, fortuito in veritatem incidit, qui Mirandulano mortem ex stellis denunciavit.

Quid cessatis? me ipsum vobis scitote natum anno 1563, diè 7. Iulij, secundà hora noctis. Si tam animosum vobis pectus est, si tantum bonæ fiduciæ in Genethliacis rationibus, vertite iam Astrolabia, suspendite quadrantes, expeditate circinos, existat Bellantius, aliquis definiat vitæ supremam diem, hoc experimento orbis terrarum discet vim Astrologiæ; hoc vno prædicto absterre-re vobis licet mortales, ne in posterum audeant scriptis vestram artem lacerare, hoc nisi præstiteritis, casu Bellantium diuinasse Mirandulanum mortem, æstimabunt omnes mortales. Videte quale recepi experimentum: nihil tamen dubito: exploratissimum habeo quid astra efficere, quod Astrologi in astris cognoscere possint.

Iam verò Pauli III. genituram à Paride Ceresario perperam explicatam fuisse, probat Sixtus ab Hemminga certissimis Astrologiæ decretis.

Petri Aloysij Parmæ & Placentiæ Ducis genesis cum Lucas Gauricus exposuisset, nec vllas eius necis causas in ea animaduiceret, professus est non astra, sed peccata miserandi interitus causam fuisse.

Alexandri Medices genitura tam aliena fuit à morte, quam illi Astrologi præsignificauerunt, vt necesse fuerit Gaurico detrachere ex hora natiuitatis minuta 4. secund. 20. vt tempus ortus congrueret cum eo genere mortis. Quod vitium frequens est apud Astrologos: ex euentis enim rectificant tempus natiuitatis, & rursus ex hora natali, pudenda nugatione, de euentis decernunt. Huiusmodi nos genituras admiramur, huiusmodi illi genituris Astrologiam confirmant, huiusmodi sunt syntagmata quæ in eorum videmus libris.

Denique Caroli Quinti, Ferdinandi Imper. Henrici II. Francisci II. Caroli IX. Galliarum Regum, Henrici VIII. Edoard. VI. Regum Angliæ genituras alienissimis interpretationibus ab Astrologis deprauatas fuisse, & aduersus omnes Astrologiæ tabulas, declaratas ab Astrologis leges apud Sixtum

ab Hemminga lib. Astrologiæ refutatæ, Cosmi Medicæ Florentinorum Ducis
 generis omnium Astrologorum literis illustratam, Cardanus lib. centum ge-
 nitarum, ingenuè fatetur cum eius rebus gestis non congruere.

CAPVT TRIGESIMVM OCTAVVM.

*Prima ratio , ob quam Astrologi verum aliquan-
 do denunciant.*

QUAMVIS nihil possem disputare quamobrem obnunciationes Astro-
 logorum verè aliquando euadant, & tantummodo docere eas non esse
 ex Astrologiæ præscripto, nullaque huiusmodi prognostica huic di-
 sciplinæ facere fidem, quemadmodum neque auguriis, neque sortibus, neque
 caballæ, neque Poëtis conciliant tales prædictiones ullam auctoritatem, abun-
 de sine dubio satisfecissem iis, qui re, & euentis quotidie hanc artem confir-
 mari contendunt: verum ne summo Dialecticorum iure secum agi Astrologi
 ægrè ferant, non grauabor causas aliquas exponere, ob quas euenit vt non-
 nunquam à veritate non omnino aberrant.

Principio casu, & fortuna id euenire censent grauissimi viri, & cum tam
 multa quotidie fundant prognostica, nihil mirum esse putant aliquid aliquan-
 do perinde ac prædictum est euenire, sed mirandum potius esset, inquiunt, si
 in tanta prædictionum multitudine, & varietate nulla euaderet vera. Quis
 enim est (inquit Tullius) qui totum diem iaculans non aliquando collimet?
 Quid est tam incertum, quàm talorum iactus? tamen nemo est, quin sæpe ia-
 ctans, Venereum aliquando iaciat, nonnunquam etiam iterum, & tertio. Aspersa
 temerè pigmenta in tabula oris lineamenta effingere possunt; suum rostro A,
 literam imprimere quid prohibet? Tradidit Carneades in Chiorum lapicidi-
 nis saxo defosso caput extitisse Panisci, nulla est tam delira anus, quæ aliquid
 interdum non diuinet, quid miramur igitur Genethliacos aliquid diuinare?
 Et quidem nobis conuenit cum Astrologis aliqua quæ ab iis prædicuntur
 euenire, multa, plurima longè aliter contingere, quàm Genethliaci prædixe-
 runt, quare cum aliqua vera, multò plura falsa sint Astrologorum responsa,
 nonne ipsa varietas, & inconstantia, quæ est propria fortunæ, & casus, declarat
 fortunam, & casum, non artem causam esse cur Astrologi verum aliquid fun-
 dant; quod si in aliis rebus multò plura, & magis mirabilia, quàm in Geneth-
 liaca casu effici videmus, cur is inter prædictiones quoque Astrologicas locum
 non habeat? Sumentis Octauio virilem togam cum tunica lati clauis resuta ab
 utraque parte ad eius pedes decidisset, exclamauit tutor futurum aliquando,
 vt is ordo, cuius illud insigne esset, ei subiiceretur, diuinasse tutorem dicemus,
 an fortè fortuna eius verba verà fuisse? Thrasyllus, qui Tiberio affirmauit ea
 naui, quam appellere videbant, literas vehi læta, & foelicia nunciantes, arte-
 ne, an casu usus est?

At non potest casu fieri, inquit, quod omnes in se habet numeros verita-
 tis. [Aspersa (inquit Q. Frater apud Tullium lib. 1. de diuinat.) temerè pigmen-
 ta in tabula, oris lineamenta effingere possunt, num etiam Veneris Cni-
 dia,

dic, Cœque pulchritudinem effingi posse adspersione fortuita putas? Sus rostro si humi A, literam impresserit, num propterea suspicari poteris, Andromacham Ennij ab ea posse describi? Fingebar Carneades, in Chiorum lapicidinis saxo diffisso caput extitisse Panisci. Credo, aliquam non dissimilem figuram, sed certè non talem, ut eam factam à Scopa diceret: sic enim se profectò res habet, ut nunquam perfectè veritatem casus imitetur.] Enimuèrò, hoc ipsum declarat fortuitam esse Astrologicarum prædictionum veritatem: quemadmodum enim sus vnam, aut alteram literam humi imprimere solet, Virgilij Æneadam describere non potest, & aliqua oris lineamenta casu fieri nihil prohibet, Veneris tamen pulchritudinem casus non potest exprimere, ita Genethliaci vnum, aut alterum euentum diuinant, omnia quæ in vita eueniunt assequuntur nunquam. Ex quadraginta rebus (inquit Cardanus lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 6.) vix eueniunt decem. Legantur centum genituræ Cardani, quæ confictæ sunt, & aptè excogitatæ ad eorum vitam, & mores, quorum res gestæ iam perspectæ erunt, tam paucos tamen continent euentus, ut si conferantur cum infinita rerum multitudine, quas viri clarissimi in vita gesserunt, sus aliquam literam humi impressisse videatur, ipsimet Astrologi nihil in suis libris inculcant frequentius quàm non posse omnes vitæ actiones ex astris prædici, nec eas quæ prædicuntur certa, sed probabili quadam coniectura prædici. Quod Tullius lib. de fato his verbis declarat: [Ut igitur ad quasdam res natura loci pertinet, & operatur aliquid, ad quasdam autem nihil: sic affectio aliorum valeat, si vis, ad quasdam res, ad omnes certè non valebit. At enim quoniam in naturis hominum dissimilitudines sunt, ut alios dulcia, alijs subamara delectent; alij libidinosi, alij iracundi, aut crudeles, aut superbi sint; alij à talibus vitiis abhorreant; quoniam igitur, inquit, tantum natura à natura distat, quid mirum est, has dissimilitudines ex differentibus causis esse factas? Hæc differens, qua de re agatur, & in quo causa consistat, non videt. Non enim si alij ad alia propensiores sint propter causas naturales, & antecedentes, idcirco etiam nostrarum voluntatum, atque appetitionum sunt causæ naturales, & antecedentes: nam nihil esset in nostra potestate, si res ita se haberet, &c.]

Aut ergo omnia quæ fiunt, quæque futura sunt, ex omni æternitate definita esse, fataliter confutendum est, quo nihil potest esse magis alienum, aut recipiendum (quod res est) Astrologicas præfensiones non habere perfectam, & omnibus numeris absolutam veritatem, sed fortuitam, incertam, opinabilem, ex qua nulla planè huic disciplinæ accedat auctoritas.

Affidebat (inquit Gellius lib. 7. noctium Atticarum, cap. 1.) P. Scipio Africanus, oppugnabaturque oppidum Hispaniæ, situ manibusque ac defensoribus validum, & munitum, re etiam cibaria copiosum, nullaque eius portundi spes erat, & quodam die is in castris sedens dicebat, atque ex eo loco ad oppidum procul videbatur, tum è militibus, qui in iure apud eum stabant interrogauit quispiam ex more, in quem diem, locumque vadimonium promitti iuberet, & Scipio manum ad ipsam oppidi, quod oppugnabatur arcem protendens, Perinde, inquit, se se sistant illo in loco, atque ita factum est die tertio, in quem vadari iusserat oppidum, captum est, eodem die in arce eius ius dixit.] Hæc ille. Num Scipionem diuinatione usum existimamus? Nihil minus, id casu contigisse dicimus libentiùs, nec huiusmodi vaticinium aut vatis

vatis illi conciliauit auctoritatem, aut inter Vates illum reposuit, & Astrologo satis est, semel vera presentire, vt inter Vates numeretur. Est tanta hominum post Astrologorum ludibria insanientium vasa cæcitas, vt nec experientis, nec exemplis reuocari possint ab errore. Sanè mirari satis non possum, cum mendaci homini ne verum quidem credere soleamus, cur Genethliacis quotidie mentientibus adhuc habeatur fides.

CAPVT TRIGESIMVMNONVM.

Altera causa, ob quam Genethliaci aliquando diuinant.

ON solum casus aliquando, sed Astrologorum vstrum ingenium, qui ita Genethliacas prædictiones componere consueverunt, vt quodcumque euenerit, prædictum videatur, efficere solet vt Genethliaci vera prælagire non raro putentur.

Primum quidem generatim, & indefinitè Astrologi enunciare consueverunt quæcumque denunciant è cælo. Quare Ptolemæus in Centiloquio num. 1. [Fieri (inquit) nequit, vt qui sciens est, particulares rerum formas pronunciet, sicut nec sensus particularem, sed generalem quandam suscipit sensibilis rei formam, oportet tractantem hæc, rerum coniectura uti, &c.] Et Cardanus sect. 1. Aphor. 3. cum artes, quæ propriis subiectis inhaerent, nihil certi polliceri de futuris possint, Astrologus nunquam absolutè quidquam de futuris pronunciare debet; generalia verò cum trahi in varia possint, nihil mirum, si Genethliaci vera denunciare putentur. Sumam exemplum ex Cardani genitura, quam ponit lib. centum geniturarum, genitura 83. quæ est Herculis Ferrariæ Ducis. [Hæc genitura (inquit) est Principis viuientis, & cum habeat Iouem in Veneris opposito, significat abundantem luxum, fœlicitatēque, Sol cum Mercurio in Ariete discurrendi per singula rationem bonam, Mars, & Saturnus in Sextili Iouis potenti; Saturno eadente aliqua decernit pericula ex occultis insidiis, ipsūque ad aliqua peragenda disponunt, quæ non ad eò quandoque à cæteris probentur,].

Rursus genitura 85. [Vitam habebit laboribus plenam, nam maximi superiores sunt in cœli medio, & retrogradi, &c.].

Item genitura 50. [Luna Veneri iuncta in Cancro (inquit) & caput in prima fortem decernunt vitam, amplamque fortunam, &c.] Lib. de Iudiciis, cap. 6. Quia Mercurius (inquit) & Iupiter in genitura sunt significatores substantiæ, & Promissor, est Venus, & hi tres sunt in trino ac sextili, hoc anno aliquid inchoabo, quod erit causa lucris non mediocris.]

Et cui hæc non possunt accommodari, in quem non cadunt, quæ ad eò indefinitè dicuntur, quid est quod ad eò generali obnunciatione non contineatur? Nullus planè eodem actu, & fraude sæpe denunciant imminere periculum aliquod, & siue offendamus ambulantes per urbem, siue calce petamur ab equo, siue sella decidat in cubiculo, siue aliud quodcumque contingat, id demum esse contendunt, quod prædicebant. Pollicentur alias dignitates, & honores, cui prædictioni

prædictioni incredibile est quàm multis euentis concilient fidem, siue quis ab amicis honorarius arbiter in causa aliqua constituitur : siue quis sacris initietur, siue donatur laurea doctoratus, siue à Principe honorificè excipiat, siue vrbi, aut oppido præficiatur, siue in Principis aulam asciscatur, siue alia quacumque ratione splendoris aliquid, & dignitatis consequatur, insolenter iactant id esse à se multò antè præuisum.

Quare quod Cardanus ait geniturâ ; 1. stellas decernere Hieronymo Morono gratiam apud Principes, potestatemque maximam, quandoque etiam supremam, quàm multis modis verum esse potuit: Quod Philippo Archinto genitura ; 2. canit, cum Sol ad Lunæ quadratum peruenerit, merito honore decorabitur, quot habere potuit veritates: Cauere præterea solent tam callidè suis prædictis, & tam multa ad ea requirere, vt mira quadam arte ab Astrologia planè diuersa, vera denuncient: nam cum omnia fermè, quæ mundo toto sunt, naturali quadam colligatione copulata sint; vt, Inuenies thesaurum, nimirum si terram effoderis, si sanus, non æger fueris, si per Principem licuerit, si veneris ad eam ætatem, qua astra thesaurum pollicentur, si id non prohibuerit violentus aliquis casus, deinde reliqua. Item suscipies liberos, copulata res est: non enim potest dici, siue vixeris, siue non, si duxeris vxorem, siue non duxeris, siue vxor sterilis fuerit, siue foecunda, siue cõcubueris cum vxore, siue non, suscipies liberos, vno verbo ita muniunt suas prædictiones, & in ea se allidunt penetralia, quibus non nisi vera responsa prodire possunt: nam si ea omnia, quæ requirunt ad sua prædicta, conseret, contextèque conueniant ad rem efficiendam, non potest id, quod denunciatum fuit, non esse verum: si aliquid desit ex iis, quæ Astrologus exigebat, vera adhuc eius est enunciatio, quæ rem antecedentibus omnibus causis, & re nulla impediende dixit esse futuram. Prædicat exempli gratia Astrologus, Conualesces è morbo, ita accipiendum aiunt, si adhibueris Medicum gnauum, solertem, peritum, si Medico obtemperaueris, si pharmaca non fuerint vitiata, si alius non intercesserit grauis error, deinde reliqua. Siue itaque conualesces, siue non, Astrologus vera vidit: si enim non sequitur sanitas, aliquid defuit ex iis, quæ necessaria erant ad valetudinem. Si conualueris, rectè Astrologus vaticinatus fuit, qui sanitatem pollicebatur. O præclaras prædictiones! ô admirabilem disciplinam! Quorsum tot Astrolabia, tot Quadrantes, tot Tabulæ, tot Alfridaria, tot Absides? Quilibet è vulgo certò, & indubitatè salutem polliceri potest, sine vlla astrorum scientia: si enim nihil eorum desit, quæ ad sanitatem conducunt, sine dubio sequetur salus.

Quo loco admirari satis nequeo Astrologorum inconstantiam: quando enim eis ostendimus, nihil posse certò ex astris cognosci, propterea quòd ea, quæ fiunt, non solis astris agentibus fiunt, sed concurrentibus etiam sublunariis causis, quas Astrologi nec obseruant, nec obseruare possunt, respondent ab astris moueri, & aptari reliquas causas ad id efficiendum, quod astra portendunt.

Rursus quando re, & euentis eorum prædicta quotidie refelli luce palam ostendimus à proximis, & coniunctis causis, aiunt astra prohiberi, ne id præstent, quod Astrologus pollicebatur. Egregiam verò disciplinam!

Quid dicam de verborum inuolucris, & inaccessis latebris, ita interdum loquuntur, vt Chaldaeos, aut Ægyptios loqui putes: hinc creberrima Arabicarum vocum vsurpatio, *Allilage*, *Almugca*, *Rabus*, hinc flexilorum orationes, hinc

O o

obscura

obscura prædicta, & quæ astrorum perlucido aspectu egeant, vt intelligantur; hinc ambiguarum prædictiones, & quæ ad Dialecticos referendæ, hinc amphiboliæ tales, quas nec dæmones in Gentilium oraculis adinuenerunt; hinc verborum trix inexplicabiles, & æquiocationes. C. Caligulam monuit Astrologus, vt à Cassio caueret; quæ de causa Cassium Longinum Asiæ tunc Proconsulem occidendum delegauit, sed à Cherea tribuno, qui alio nomine Cassius nuncupabatur, occisus fuit. Ioanni Manardo Ferrariensi Medico prædixerat Astrologus non ignobilis, in fouea periturum, exinde Medicus cauere omnes foueas, superstitiosè obseruare scrobes, quoad ducta vxore, nomine Fouea immodico coitu extinctus fuit, in quem Paulus Louius non insulsè ludit:

*In fouea qui te periturum dixit hæruspes,
Vates verum erat, coniugis illa fuit.*

Quid opus est circuitu, & anfractu verborum? quid ambiguus prædictis, si è stellis præuident, imminet? cur non apertè denunciant quæ clarè intuentur? quorum tot ambages? quò pertinent tot obscuritates, & ænigmata verborum? qua mente Astrologi denunciant ea, quæ intelligi non possunt, nisi euentu sequuto? Nónne perspicuum est, nihil eos habere certi, & constituti? idcirco ea quærere verborum inuolucra, quæ aptari possunt quibusque euentis.

Scitè sanè Phauorinus apud Gellium, lib. 14. cap. 1. [Extremò nos monet, vt caueamus, ne qua nobis isti sophophantæ ad faciendam fidem irrepant, quòd videntur quædam interdum vera effutire, aut spargere: non enim comprehensa, inquit, neque definita, neque percepta dicunt, sed lubrica, atque ambigua coniunctione nitentes, inter falsa, atque vera pedetentim, quasi per tenebras ingredientiæ eunt, & aut multa tentando incidunt repentè imprudentes in veritatem; aut ipsorum, qui eos consulunt, multa crudelitate ducente, perueniunt callidè ad ea, quæ vera sunt, & idcirco videntur in præteritis rebus, quàm futuris veritatem faciliùs imitari; ista tamen omnia, quæ aut temerè, aut astutè vera dicunt, præ cæteris (inquit) quæ mentiuntur, pars ea non sit millesima, &c.]

His fallaciis Genethliaci confidunt magis, quàm astris; hæc sunt triangu-
la, & tripodes, quibus eorum vaticinia insistant: his eorum responsa coag-
mentantur fallaciis.

CAPVT QVADRAGESIMVM.

*Multa Astrologos diuinare ex prudentia, & usu rerum,
quàm ex arte Astrologica.*

NON pauca diuinant, qui Astrologi habentur, ingenij quodam acumine, & peritia rerum humanarum potiùs, quàm astrorum admonitu: qui enim ingenio valent, & prudentia, perspecto vniuscuiusque temperamento, ex corporis habitu, & constitutione, ingenio, consiliis, opibus, studio, animiq; propensione, instituto vitæ genere, consuetudine, familia, domo, patria, maioribus, parentibus, vxore, liberis, dignitate, munere, potestate, cæterisque huius generis, sagaci

ſagaci quadam ſolertia, & rerum uſu multa prævident futura, quæ rade vulgus ex aſtris deduci magno errore exiſtimat: quid enim eſt facilius, quàm graſſatori prædicare violentam mortem, furi præſagire ſuſpensionem, aleatori vappæ, nebuloni rei domeſticae euerſionem, auaro, & qui argento poſt omnia ponit, canere Horatianum illud:

*Non vixit ſaluus de vult, non filius, omnes
Vicini oderunt, noti, pueri, atque puella.
Miraris, cum tu argento poſt omnia ponas:
Si nemo praſtes, quem non merearis, amorem?
Vidiſi quidam (inquit Horatius) non longa eſt fabula, diues,
Ut meſiretur nummos, ita ſordidus, ut ſe
Non unquam ſeruo melius reſtiteret: ad uſque
Supremum tempus, nec ſe ponaria viſtus
Opprimeret, moribus; at hunc liberta ſecuri
Diſiſit medium.*

An aſtris opus fuiſſet, ut huic quiſquam necem comminaretur? ex pecunia, quam congeſtam habebat, nonne ſatis coniectura ſumi poterat multorum illum inſidiis expoſitum eſſe?

Quid Virgilium? ex aſtriſne, an ex proximis, coniunctiſque cauſis, ex genere vitæ, ex negotiorum natura deduxit ea, quæ lib. 2. Georgicorum ſcribit

*O fortunatos nimium, ſua ſi bona norint,
Agricolæ, quibus ipſa procul diſcordibus armis,
Fundit humo facilem victu iuſtiſſima tellus,
Si non ingentem foribus domus alta ſuperbis
Manè ſalutantem totis vomit adibus undam,
Nec varios inhiant pulchra teſtudinæ poſtes,
Illuſaſq; auro veſtes, Ephreiaq; ara:
Alba nec Aſſyrio fucatur lana veneno,
Nec caſia liquidi corrumpitur uſus oliui:
At ſecura quies, & neſcia fallere vita,
Diues opum variarum; at lætiſ otia fundi,
Spelunca, viuſq; lacus; at frigida Tempe,
Mugituſq; bouum, molleſq; ſub arbore ſomni.
Non abſunt: illis ſaltus, ac luſtra ſerarum,
Et patiens aperum, paruog; aſſucta iuuentus,
Sacra Deum, ſanctiq; patres: extrema per illos
Iuſtitia excedens terris veſtigia ſecit, &c.*

Hæc ſpectant, qui vera præſagire ſolent, & ex his coniecturam faciunt, non ex aſtris, ut perſpicuum iam ſit, ſublato caſu, ſublata fraude, ſublata coniectura, quæ ex conſuetudine, & uſu rerum deſumitur, mendaces omnes Aſtrogologorum præſagitiones eſſe, & Aſtrogologiam, qua Aſtrogologia eſt, & ab aliis coniecturis ſeiuncta, nihil fundere niſi mendacia. Quare omittant iam Aſtrogologi vrgere ſua prædicta euentis confirmata: hæc enim aliunde, quàm ab Aſtrogologia veritatem deducunt. Quare aut oftendendum eſt, quæ vera Aſtrogologi prædicunt, non aliunde vim, & veritatem habere, quàm ab Aſtrogologia; quod efficere poterunt nunquam: aut fatendum Aſtrogologiam nullis certis

experimentis, aut prædictis confirmari; quod si vel semel admittatur, nullis machinis sustineri illa poterit, quin ad exploratissimum interitum ruat.

CAPVT QVADRAGESIMVMPRIMVM.

Leuitate consulentium vera prædicere Astrologi putantur.

Hæc nimia consulentium credulitas, & leuitas in credendo iuuat parum Astrologorum prædictiones. Hæc in bello (inquit Tullius lib. 2. de diuinatione, de prodigiis loquens) plura, & maiora videntur timentibus eadem, non tam animaduertuntur in pace, accedit illud etiam, quod in metu, & periculo, cum creduntur facilius, tum finguntur impurius: tunc enim maximè Genethliacos consulere solemus, quando vel periculi aliquid imminet, vel quando magna aliqua spe erecti ingens aliquod bonum anxie expectamus; inter hos animorum fluctus, & agitationes, nimirum quantum fidei tribuimus rebus etiam falsis: quemadmodum enim ebriis, & mente motis multa falsa pro veris videntur; ita ij, qui timore, aut spe vehementi agitantur, falsa pro veris crebrò admittunt. Huc accedit, quod Genethliaci mali, bonique opinionnes excitant: pollicentur enim aliquando opes, dignitates, ampla matrimonia, Principum gratiam, cæteraque huius generis; aliquando comminantur egestatem, exilia, carceres, morbos, mortem, similisque calamitates, opinione porro imminentis boni, aut mali, duo existunt animi motus, spes, & metus, quibus duobus animi moribus inuehunt sæpe casus, quos prædicunt, efficiuntque verius id, quod fit, quàm ex astris diuinent. Multi namque, qui ne cogitassent quidem de Principis aula, excitati Astrologorum amplis, certisque pollicitationibus, se Principi dant seruitio; eaque, quam conceperunt, maximarum rerum spe diu, nocturne stimulante animum, tantum adhibent curæ, laboris, vigiliarum, munerum, officiorum, obsequij, industriæ, ita omnes neruos, omnes cogitationes intendunt in procuranda Principis gratia, in assequenda dignitate aliqua, vt labori aliquis tandem respondeat fructus. Et tu huiusmodi euentum ab astris deduci potius, quàm à muneribus, ab officiis, à studio, quibus hi operam suam Principi probarunt. Rursus prædicunt iidem alicui magnas opes ex mercatura, accenduntque vehementem quæstus cupiditatem, quæ permeat in venas, hæret in medullis, atq; in visceribus insidet. Ardet ille mercaturæ desiderio, curas omnes, & conatus dirigit in mercimonium; quid multa? tradit se totum mercaturæ, non parcat labori, non somno, non sanitati, non vitæ, omnes quæstus rationes init; peruenit ad amplas opes, parat diuitias; diuinauit Astrologus, diuinauit quidem, sed non è cælo.

Contra verò denunciant alicui infaustam aulam, mercaturam, literarum studium, eumque à negotio, ab aula, à literis absterrent. Ille viuunt inglorius, inops, rudis literarum. Conclamata res est. Genethliacus multò antè diuinauit. Egregium planè vaticinium, & in quo magnam vim habent astra.

Sic

Sic P. Nigidij vaticinium Octavianum Augustum, Thrasylli Tiberium erigere potuit ad spem Imperij, qui ad illud postea non syderum ductu, sed proprio consilio, & industria peruenerunt.

CAPVT QVADRAGESIMVM SECVNDVM.

Auctore damone interdum Genethliacos diuinare.

MAGNA inter Genethliacos cum humani generis hoste intercedere solet consuetudo, eoque vtuntur saepe familiariter, quo auctore mira quaedam, & quae humanam superant coniecturam praesagire nonnunquam consueuerunt. [His omnibus consideratis (inquit S. Augustinus lib. 5. de Ciuitate, c. 7. extremo) non immerito creditur; cum Astrologi mirabiliter multa vera respondent, occulto instinctu fieri spirituum non bonorum, quorum cura est has falsas opiniones de astralibus fati inserere humanis mentibus, atque firmare, non horoscopi notati, & inspecti aliqua arte, quae nulla est.]

Rursus lib. 2. de doctrina Christiana, c. 22. & 23. [Quare istae quoque opiniones quibusdam rerum signis humana praesumptione institutis ad eadem illa, quasi quaedam cum daemonibus pacta, & conuenta referenda sunt; hinc enim fit, vt occulto quodam iudicio Diuino cupidi malarum rerum, homines tradantur illudendi, & decipiendi pro meritis voluntatum suarum, illudentibus eos, atque decipientibus prauiicatoribus Angelis, quibus ista pars mundi infima secundum pulcherrimum ordinem rerum diuinæ providentiæ lege subiecta est; quibus illusionibus, & deceptionibus euenit, vt istis superstitionis, & perniciosi diuinationum generibus multa praeterita, & futura dicantur, nec aliter accidunt quam dicantur, multaque obseruationibus secundum obseruationes suas eueniunt, quibus implicati curiosiores fiunt, & sese magis, magisque inferant multiplicibus laqueis perniciosissimi erroris. Hoc genus fornicationis animæ salubriter diuina Scriptura non tacuit, nec ab ea sic deterruit animam, vt propterea negaret talia esse sectanda, quia falsa dicuntur ab eorum professoribus, sed etiam si dixerint vobis, & ita euenerit, ne credatis eis; non enim quia imago Samuelis mortui, Saüli Regi vera pronunciauit, propterea talia sacrilega, quibus imago illa praesentata est, minus execranda sunt; aut quia in Actibus Apostolorum ventriloqua foemina verum testimonium perhibuit Apostolis Domini, ideo Paulus Apóstolus pepercit illi spiritui, ac non potius foeminam illius daemonij correctione atque exclusionem mundauit. Omnes igitur artes huiusmodi ex quadam pestifera societate hominum, & daemonum, quasi pacta infidelis, & dolosae amicitiae constituta penitus sunt repudianda, & fugienda Christiano.] Hæc ille. Vix autem reperies Genethliacum vllum qui arctissimo necessitudinis vinculo cum damone non sit coniunctus; iusto enim Dei iudicio (quod docebat paulo ante S. Augustinus) fit, vt qui perquirunt, quæ humanum captum excedunt, in daemonum consuetudinem dilabantur: ille enim admiscere se solet magnis ausibus, & conatibus eorum inserere, qui aliquid humano fastigio maius moliantur.

Multi quidem secretas dæmonum amicitias colunt, multi non quidem explicite, sed taciturni cum illis sodales habent; multi fortasse nec animaduertunt dæmonum operam, quæ vtuntur prædicendõ multis nullo inito pacto. Sponte sua dæmones duces sunt ad diuinandum, verâque immittunt futurorum præfensiones, vt illi illecti, & irretiti ad venerationem suam, & cultum sensim, & paulatim pertrahantur. Hæc ratione vascerrimus anguis superioribus sæculis idolorum cultum inuexit; hac ratione ante Euangelij lucem frequenter effudit vera oracula, quibus cultum suum & venerationem retinuit.

At ego ipse, qui Astrologorum insipientiam coarguo, videar desipere, nisi intelligam profligatam iam eorum causam: vnicum enim est huius artis firmitamentum præfensiones quas Genethliaci fundunt à veritate non abhorrentes: at euicimus iam ea, quæ nonnunquam ita eueniunt vt prædicta sunt, à Genethliacis præfensa, & præuisa fuerunt multis aliis causis ita euenire: consequens igitur est, turbidam hanc esse disciplinam, & sine certo fundamento.

Multa illi quidem cœlo fixerunt Astrorum gaudia, simultates, consensiones, dissensiones, odia, amicitias, antisicia, alfridaria, signa, domus; multa somniantur de arcanis, & abditis cœli viribus, de horoscopo, de triangulis, tetragonis, hexagonis, quadratis; multa aduersus Philosophiæ tabularia, de fortu, de temperamento corporis, de animi propensionibus, commenti sunt, quæ dum à nobis validis cuiusque rationibus euerterentur, dum singulorum rationes exquireremus, in mirificam se latebram coniecerunt, rem se videro, rationem causamque ignorare, quid fieret, non cur fieret, ad rem pertinere, experimentis suam artem constare, non rationibus, sed iam Deo auctore ostendimus, nullum eos aut proferre, aut proferre posse præfagium, quod ab astris, non ex aliis causis deducat veritatem. Quid igitur superest, nisi vt ab omnibus scriptoribus, ordinibus, sæculis, linguis, legibus, Academiis, populis, Regibus, nationibus, eorum ludibria, & commenta exhiberentur, explorentur aliquando, Deo duce, & liberabitur genus hominum innumeris sollicitudinibus, & curis, quas nobis iniiciunt Astrologorum vanæ præfensiones.

CAPVT QVADRAGESIMVM TERTIVM.

*Nihil posse Astrologos de summo Pontificatu ab
astris decernere.*

NIL ILLA in reludunt magis Genethliaci, quàm in summo Pontificatu. Non solum promittunt eam dignitatem, quæ est maxima, sed & annum, & diem, & horam prædicunt electionis. Hinc illud Paridis Astrologi Mantuanæ, de quo superius c. 36. de Pauli III. Pontificatu memorabile vaticinium, omnium Astrologorum libris, & linguis celeberrimum. Hinc Cardanus genitura 47. de Leone X. scribit. [Sol verò existens (inquit) in ea constellatione trium fixarum, cum pervenit ad Iouis locum, & Iouis quadratum ad cœli medium, quod est cor, dedit Pontificiam maximam dignitatem, & hoc cum radicibus nostris concordat.] Et Genitura 48. de Iulio II. Quid mirum (inquit) hunc stirpe quamquam ignobili, ad summum fastigium euectum

euectum fuisse tanto syderum consensu. Quid ais, syderum impulsu Paulum
 III. & Leonem X. & Iulium II. Christi Domini Vicarios electos: Enimuero
 Christianis tanta impietas ferenda non est; astrorum ergo afflatu potius quam
 diuina prouidentia sunt nostræ Religionis Antistites? Quid est Christiana
 Religio? nonne à Christo Domino diuinitus instituta, nonne supernaturalis,
 nonne supra omnium naturalium causarum efficientiam? Quid est summus
 Pontifex? Christi Vicarius, moderator huius Religionis, quam supernatura-
 lem esse profitemur. Stellarum itaque naturales vires quam habent commu-
 nionem cum ea dignitate, quam Euangelij auctor Christus Dominus ultra
 omnes naturæ leges gratuito & liberaliter in sua Ecclesia instituit? Christiani
 haberi volumus? fidem Catholicam profitemur, & pronis auribus audimus
 eos, qui ex astris religionis moderatores, quotidie spondent? Video fontem,
 & originem, vnde tanta impietas defluat. A stellis docent humanis mentibus
 religionem ingenerari, à stellis varias feri religiones, congressuque vario stel-
 larum varias identidem leges excitari. Et quoniam Iouem aiunt auctorem es-
 se Religionis, qui pro vario congressu cum alio, & alio Planeta varias religio-
 nes efficit; sunt autem sex solum Planetæ cum quibus Iupiter ingredi potest,
 quare sex etiam species religionum, non plures, non pauciores esse posse con-
 tendunt. Quare Albumazar Mahumetanam superstitionem ex concursu Io-
 uis & Saturni in Scorpione ortam scribit, Christi Euangelium, ex magna qua-
 dam coniunctione, quæ in Leone contigit Christi Domini ætate, non Arabes
 solum mendaces, sed Christiani etiam Astrologi (si tamen Christo credunt)
 religionem omnem astris subiiciunt. Cardanus lib. centum geniturarum, geni-
 tura 8. quæ est Francisci Gallorum Regis: [Porro (inquit) Christianam legem
 fouet igneus triginus Mahumeti Aqueus, vnde à centum quinquaginta annis
 circiter secta illa inualuit: fundata enim est post Saturni Iouisque congressum
 in Scorpione factum in anno 630. Annis autem post mundum quatuor legem
 promulgauit, vel, ut quidam volunt, promulgata est ex anno 619. coniunctio
 autem præcesserat in anno 610. in Piscibus. Porro Christianam legem præ-
 cessit eodem anno promulgationis magna coniunctio in Leone Christum
 exorientem sex annis; exorientem Mahumetem in initio Cancris anno Domi-
 ni 590. non maxima, sed magna tantum coniunctio.] Rursus genitura XI. quæ
 est Martini Lutheri: [Porro quod ad Religionem attinet (inquit) iam sæpius
 adeo dictum est propter spicum Virginis, & repetere pigeat.] Incredibile igitur
 quantum augmenti breui tempore habuerit hoc dogma; nam Germaniæ
 magnam partem adiecit, Angliam totam, multasque alias regiones, cum adhuc
 viuat, nec vlla est ab huius sectatoribus immunis præter Hispanias. Feruet
 mundus huius schismate, quod quia Martem admixtum habet, & caudam, sol-
 uitur in se ipso, infinitaque reddit capita, ut si nihil aliud errorem conuin-
 cat, multitudo ipsa opinionum ostendere possit, cum veritas vna tantum sit.
 Scitè & verissime Tycho Brahe lib. de noua stella scripsit: [Certum est astro-
 rum decreta, in veram Religionem & pietatem nihil iuris habere, cum hæ non
 ab vlla Astrali influentia, aut naturali lumine, sed solius Dei Spiritu & dispo-
 sitione procedunt.] Cum ergo omnem Religionem impia temeritate ex Astris
 deducant, & ne Euangelio quidem parcant, quod Christus Dominus diuini-
 tus supra omnes naturæ gradus, trans omnem naturalem vim, & potestatem
 collocauit. Christianæ quoque religionis moderatorem maximum Astrorum
 naturali

naturali vi, non diuina prouidentia eligi impiè existimant; quid expectamus? an dum in foro, in plateis, in theatro clament contra Euangelium, contra sacras, diuinâsque literas, nullam esse summi Pontificis potestatem, aut esse humanam solum, non diuinam illius auctoritatem? an nihil in Christi Ecclesia esse supernaturale, nihil arcanum, & diuinum? an coërcebimus aliquando tantam licentiam, quæ per sacra omnia & diuina dibacchatur? Sed ad Theologiam per imprudentiam delapsus, ad Philosophiam, ex cuius principiis quatuor hisce libris aduersus Astrologorum vanitates disputauimus, reuocabo orationem.

Euectio alicuius ad summum Pontificatum non ex vnus, sed ex omnium Cardinalium genituris pendet (si pendet ex genituris) cum enim omnes ad eam dignitatem euehi possint, si stellarum ductu ad eum gradum dignitatis perueniretur, nemo iudicare posset quis futurus sit summus Pontifex, nisi qui omnium Cardinalium natalitia astra perspecta habuerit, expenderitque diligenter cuius sydera cæteris præpolleant: omnium verò Cardinalium genituras cum nullus Astrologorum habere possit, nugæ eos vendere necesse est, & somniantium deliria.

Nec satis fuerit omnium Cardinalium genituras perspectas habere, sed cum singulis fermè annis aliis demortuis, alij succedunt Cardinales, eum, qui Pontificatum alicui vaticinaturus est, oportet omnium qui possunt ad Cardinalatus dignitatem euehi, genitalia sydera nosse, eaque conferre cum eius astris cui Pontificatum decernit; alioquin pugnantibus multorum genituris, & impredientibus se mutuo astris, prælagire nihil potest Astrologus.

Præterea vnus Pontificatus pertinet ad plurimos, ad cognatos, ad affines, ad amicos, ad Reges, ad Principes, ad Christianos omnes, ad Christianorum hostes; & cum quibus Christiani bellum gerunt, horum quoque omnium genitalia sydera spectare oportebit, & animaduertere, quæ eius promotioni aduersentur, vel faueant. O delirationem maximam! neque enim omnis error stultitia dicendus est.

Adhæc profitetur Hieronymus Cardanus in genitura Caroli V. Imperatoris, quæ est septima in libro centum geniturarum, ex natalitiis astris nihil posse de Imperatorum, aut Regum negotiis publicis decerni, sed ea pendere ex Regnorum, & Statuum stellis, sed solum coniecturas fieri posse, de vita priuata, de temperamento corporis, de sanitate, & morbo, de prudentia, & consilio. At Pontificatus non pertinet ad vitam priuatam, sed ad publicam Christianæ Reipublicæ administrationem: non ergo ex genitura cuiusquam de eo iudicari potest Astrologorum sententiâ, sed ex stellis Regnorum, Prouinciarumque illi subiectarum.

Postremò Astrologiæ professores tradunt, genitalia sydera non vagè, sed certo ac definito tempore agere, quæ pollicentur, promittant ergo alicui Pontificatum 60. aut 70. alio quocumque ætatis anno, manifestum est quòd eo anno ad Pontificatum euehant astra, si quid valent, & non alio, quando maligna irradiatione percelluntur, quando premuntur aduersa reuolutione, quando signo, vel domo infortunantur; at fieri potest, ut per id tempus non vacet sedes Pontificia, Cardinales non agant de Pontifice eligendo. Quid ergo proderunt stellarum suffragia? Quid vaticinari potest Astrologus ex Astris? Nugæ sine dubio, & mendacissima commenta sunt, quæ Genethliaci per aulas venditare

ditare confueuerant, nec ego cognoui quemquam, qui maiori auctoritate venderet deliria; sed ego insipientior sim, quam illi, qui Astrologorum fabellis aures præbent, qui contra tam aperta mendacia diutius disputo. Quare ut aliquem nostra oratio finem reperiat, si aduersus Astrologos stant omnium iudicia sapientum; si contra eos faciunt ratio, experientia, Philosophorum decreta, eorum in primis, qui familias ducunt, & quibus alij omnes fasces submisere; si non potuerunt sapius iidem syderum congressus obseruari; si nunquam redeunt iidem astrorum cœtus, & si redirent, nunquam eandem offenderent materiam; si veterum, recentiorumque Astrologorum obseruationes contrariæ & pugnantes sunt; si ex qualibet genitura quodlibet confici potest; si vnâ eandemque syderum constitutionem vnus in vnâ, alter in alteram, atque adeo contrariam partem deducit; si incredibilis est eorum, qui hanc artem profitentur, rerum cœlestium ignoratio; si non habent Astronomi perspectos planè astrorum motus: si Astrologorum pars maxima suæ artis est ignara, & ipsimet auctores artis negant posse quemquam eam consequi: si iidem profitentur tam se diuinare posse seruatâ quam neglectâ artis suæ præceptis; si mala fide tractant artem suam; si dolis, fallaciis, & fraude vtuntur; si dæmonum operam adhibent frequenter; si nihil aliud propositum habent, quam mendaciis sibi cibum quærere, corradere alienam pecuniam; si nihil astra efficere possunt sine ope sublunarium causarum, quas Astrologus nec memoria complecti, nec obseruando notare potest; si hæc ars nullis nititur experimentis; si nulla certa obseruatione constat; si tota commentitia est; si omnibus sæculis, omnibus gentibus, populis, linguis, iure suspecta, atque infensa fuit; si omnia, quæ de domibus, de signis, de directionibus, de reuolutionibus, de principio anni, de stellarum gaudiis, odiis, antisciiis, combustionibus docet, fictitia sunt, & ebriorum somnia; quid superest, nisi ut hæc ludibria omnium sapientum vocibus, libris, disputationibus, scriptis, lucubrationibus explodantur, ut hoc genus hominum fallax, & Reipublicæ perniciosum Principum omnium legibus, decretis, constitutionibus in ultimas terras amandetur, & tandem aliquando pellatur ex aulis, ex urbibus, è Republica, ut omnes communi studio, parique conatu enitamur Astrologica vaticinia, quæ imperitam multitudinem, hoc est, hominum imbecillitatem per summam fraudem occuparunt, funditus euertere. Ego quidem Philosophorum, Theologorumque omnium postremus in tanta ingenij, doctrinæque mediocritate, rei indignitate commotus, postquam Astrologicas vanitates, postquam Astrologorum fraudes perspexi, debere me hanc disputationem imperitæ multitudini intellexi, cui per summam fraudem Astrologorum astus imponit. Cessarunt veterum Romanorum augures, recessere Prænestinæ sortes, sublata sunt haruspicina, siluerunt Apollinis oracula, nemo amplius consulit exta, sublata sunt diuinationes, ex auium volatu, cantu, pastu, tripudio, solistimo, ex prodigiis, somniis, spero fore ut Astrologia quoque, quæ nullo fermè innititur fundamento, Deo auctore tandem aliquando euanescat.

* *

Pp

CAPVT

CAPVT QVADRAGESIMVMQVARTVM.

Nil Astrologos de futuris humoribus dicere posse ex astris.

DE summo Pontificatu nulla certa arte pronunciare Genethliacos, cumulatè (ni mens vehementer nos fallit) superiùs docuimus: restat vt generatim ostendamus nihil è cœlo decerni posse de dignitatum gradibus, quas iidem ex natalitio themate passim pollicentur iis præsertim qui honoris appetentiores animaduertunt. Qua de re Claudius Ptolemæus in hæc verba scribit lib. 4. de Iudiciis, cap. 3.

[Quæ ad dignitatem pertinent, & hanc beatitudinis partem à luminum statu, & satellitum astrorum accipimus, obseruantes eorum familiaritates: nam si in masculinis signis fuerint ambo luminaria, & in angulis, siue alterum horum maximè conditionarium, & stipatum quinque erronibus, erga Solem quidem matutinis, vespertinis verò erga Lunam, Reges erunt qui nascuntur. At si satellites Planetæ, vel in angulis ipsi fuerint, vel ad superiorem cœli, cardinem configurati, magnam decernunt ac stabilem potentiam, orbisque Imperium.] Hæc ille. Quæ dum explicat Hieronymus Cardanus, affirmare non dubitat talem astrorum constitutionem, non solum Principis viri, aut Regis filio, sed rustico etiam cuius, & mendico indubitato regnum conferre, neque nudum solum quemdam præbere accessum ad huiusmodi fastigium, sed perdurabilem stabilemque potestatem, regnūque florentissimum. Quale, inquit, est Galliæ, Hispaniæ, Angliæ, negatque ad extremum Ptolemæum in opere, quod de Iudiciis inscripsit, quidquam veriùs docuisse.

Ego verò omnia quæ Ptolemæus in fœlicissimi Regis ortu desiderat in Francisci Valesij, Henrici II. Gallorum Regis filij genitura reperio, qua vix vllus vnquam Astrologorum fortunatā magis vidit syderum compositionem, hic porro cui tam præclare cœlum effulsit, vt omnes fœlicitatis gradus polliceretur, hic fortunæ filius in ipso iuuentutis florè anno ætatis 16. & regni primo magno Galliæ mœrore, ac damno excessit è viuis vix inter Reges numerandus, si Reges dicuntur, qui populos regunt, & supremi imperij iura administrant. Confer eius natale schema cum Francisci Valesij eius aui, cum Henrici II. patris, cum Henrici III. fratris, Henrici IV. Gallorum Regum clarissimorum, cum Caroli V. Ferdinandi II. Maximiliani II. Imperatorum, cum Philippi II. & III. Hispaniarum Regum genitaris, videbis nullam ex his, si Ptolemæo habemus fidem, posse cum Francisci genesi comparari. At is qui omnes nostri æui Principes syderum claritudine antecessit, idem omnibus fœlicitate concessit, quo vix alterum legimus Rege patre ortum, & primogenitum, minori fortuna ad hæreditarium regnum peruenisse. Contra porro multos vidimus diutissimè regnasse, quorum genituras Lucas Gauricus, Hieronymus Cardanus, Cyprianus Leouitijs, clarissimi astrologorum, accuratè descripsere, nihil huiusmodi in natalitio themate præferentes.

His accedit, quòd ea cœli compositio sæpe visa fuit, qua vtrumque luminare in signo masculino, & in cardine aliquo exstiterunt, Planetis omnibus, aut Solem ab Oriente, aut Lunam ab Occidente stipulantibus, & in angulis, nul

lis; nullus tamen per ea tempora, & sub tali cœlo, proditur natus Rex. Atque ne longe abeamus eodem mense quò Franciscus I. Gallorum Rex venit in lucem ab ingressu Solis in Aquarium, signum masculinum, vsque ad ingressum in Pisces, triginta ipsis diebus, Planetæ omnes Orientales fuere Soli, Lunaque interea plura masculina signa peragruit, quo tempore multos per Galliam, per Germaniam, per Hispaniam, per Italiam, ortos constat, quorum nullus ad Regiam dignitatem peruenit. Et non dubitat Hieronymus Cardanus scribere, tam exploratæ fidei Ptolemæi esse doctrinam, vt huiusmodi genitura humili etiam loco natos, & filios, si Deo placet, terræ ad opulentissimæ regna indubitato euehat! cui ista attrident, meis non gaudeat.

Hæc & huiusmodi recentiores Astrologi animo reputantes variis modis Ptolemæi doctrinam vndique diffluentem confirmare conantur.

Placet primum dignitates significari à luminaribus, præsertim à Sole, & Planetis medietate suorum orbium circumstantibus, aut aspicientibus vtrumque luminare, præsertim Solem, & à medio cœlo, & Planetis constitutis in medio cœlo.

Secundò, si huiusmodi significatores dignitatum reperiantur in proprio domicilio, exaltatione, aut mutua receptione essentiali, natum consecuturum amplas administrationes, munera publica, magnos honores; si fuerint in triplicitatibus, in terminis, in faciebus, mediocria fore omnia; si fuerint peregrini, in suis deiectionibus, vel detrimentis absque essentiali receptione, exiguas aut nullas decernere dignitates.

Tertiò, si dignitatum auctores ex angulis prospectent partem, futuras magnas dignitates; si ex succedentibus mediocres; si ex octaua domo & succedentes, exiguas aut nullas; si honorum significatores sint in proprio domicilio, in angulo duplici testimonio magnas dignitates designari.

Quartò, si honorum moderatores iuncti sint, aut certè non plus distent quàm quinque gradibus ante aut retro à stellis fixis Regiis primæ aut secundæ magnitudinis, & quæ parum ab eclipctica deflectunt decernere magnos honores; huiusmodi stellas esse:

Regulum siue cor Leonis, in 23. ferè gradu Leonis.

Oculum Tauri in 3. ferè gradu Geminorum.

Herculem in 3. ferè gradu Cancræ.

Spicam Virginis in 18. ferè gradu Libræ.

Illustriorem lancem Meridionalem Libræ in 18. ferè Scorpij.

Antares in 3. ferè gradu Scorpij.

Quintò, Planetas beneficos in decima domo promittere magnos honores, maleficis negare, mediis mediocres signare.

Sextò, Dominum horoscopi in medio cœli, vel contrà dominum medij cœli in horoscopo indicium esse magnarum dignitatum.

Ex his quasi honorum promptuariis Cyprianus Léouitius & plerique recentiorum vatum, expromunt sceptræ, coronas, purpuras, fasces, Pontificatus, Cardinalatus, Episcopatus. Quare si probatum fuerit, multos, qui maximas amplissimæque dignitates assecuti sunt, nihil huiusmodi stellis debuissè, contrà verò multos, quorum genituræ tali stellarum compositione illustres fuerunt, nullos aut exiguos adeptos honores, euersa fuerit Astrologiæ pars multò

multò præcipua, quæ in prædictionibus honorum versatur, constiteritque eos qui Augusto, Tiberio, Claudio, Neroni, Ottoni, Galbæ, Neruz, Macrino, Diocleriano, Vespasiano orbis terrarum Imperium prædixerunt, non ex arte vaticinatos fuisse, sed aut casu & fortuna, aut humana aliqua coniectura, aut dæmonum opera vsos. Item cos qui Leonis X. Iulij I L. Pauli II I. Sixti IV. Marcelli I I. Pontificarus vaticinati sunt, nihil certi habuisse vnde huiusmodi præfagia deduxerint, sed fortè fortuna in veritatem incidisse, quod & Zingaris, & agyrtis, & olitoribus aliquando vsuuenit: nam sæpe & olitor est opportuna locus.

Ad hoc autem demonstrandum non est necesse nouas cudere genituras, sed vulgatæ satis sunt, & receptæ, quas Lucas Gauricus, Hieronymus Cardanus, Cyprianus Leouitius, aliique Astrologiæ sine controuersia Magistri descripserunt.

In genitura Pauli I I. Pontif. vt hinc initium sumatur, videre est Solem in deiectione sua in Aquario, in opposito Saturni in termino Martis, Lunam peregrinam in Piscibus in termino Martis in octaua domo, Venerem dominam medij cœli, in sextili Lunæ, in Capricorno positam peregrinam, in cadenti cœli loco, in termino Saturni, Caudam Draconis in medio cœli. Tempore electionis, hoc est anno Domini 1464. die 31. Augusti ætatis anno 46. expleto, mense 6. & die 24. medium cœlum peruenerat directione ad gradum 19. min. 2. Geminorum, in quem nulli cadunt radij beneficorum reuolutione peruenerat ad gradum 20. minut. 46. Piscium.

In genitura Alexandri V I. Sol est in Capricorno, Mars Dominus medij cœli in Aquario, domo secunda, sine vlla prærogatiua, Luna est iuncta Ioui debili, peregrina in domo cœli cadente tertia. Tempore electionis, hoc est, ætatis anno 61. mense 7. die 17. medium cœli peruenerat directione, ad gradum 1. minut. 1. Capricorni reuolutione ad sextilem Martis, & Veneris in Sagittario, quod parum ad rem facit.

In genitura Iulij I L. cernimus Solem dominum medij cœli peregrinum in Cancro in domo octaua, Lunam in Aquario, in quo nullam habet dignitatem, in domo cadente tertia, Martem in trigono Lunæ in Geminis & domo octaua. Tempore electionis, anno ætatis 58. mense 3. die 26. medium cœli peruenerat directione ad 23. gradum, min. 0. Libræ. Reuolutione ad gradum 3. minut. 5. Cancri. Regulus quidem fuit in medio cœli, & illustrior lanx Libræ Meridionalis in horoscopo, sed Sole & Luna præcipuis honorum auctoribus malè constitutis, quid facere potuerunt stellæ fixæ, quæ auxiliares solum vires habere dicuntur?

In genitura Leonis X. indices dignitatum fuerunt Sol, Luna & Iupiter respiciens Lunam ex trigono, Saturnus Lunam aspicit ex sextili, Venus domina medij cœli, quorum nullus in propria domo, aut in sua exaltatione fuit, Saturnus in suo detrimento, & octaua domo exstitit, Luna in abiectissimo cœli loco & domo sexta, Iupiter oppositus Saturno in domo secunda. Tempore electionis ætatis anno 37. mense 2. die 22. peruenerat medium cœli directione ad gradum 22. minut. 33. Scorpj, qui gradus nullis beneficorum radiis illustratur. Venus quidem domina medij cœli in horoscopo fuit, & spica Virginis in apice medij cœli: at contradicentibus aliis pluribus & potentioribus astris tanti effectus causa esse nequiverunt.

In

In genitura Clementis VII. Pont. Max, nulla cernitur de amplis honoribus significatio.

De genitura Pauli III. in qua multi multa luserunt, quot capita, tot sententiar. Paris Ceresarius, ut refert Cardanus ex directione solis ad trigonum Mercurij, futurum illum summum Pont. anno ætatis 66. die 253. hora 9. minut. 34. multò antè prædixit, cuius vaticinium cum euentus confirmasset, anno Domini 1534. mira Genethliacæ disciplinæ per ea tempora auctoritas accessit. Alij verò Astrologorum longè Principes nihil Mercurio in bonis fortunæ iuris esse contendunt, pro quibus & Ptolemæus & Arabes testimonium ferunt. Alij Pauli Pontificatum tribuunt directioni Solis ad Iouem quæ in eundem annum, Cardano teste quoque incidit. Alij, inter quos Sixtus ab Hemminga nullos in ea genitura magnos vident honores. Alij directiones & reuolutiones quibus mortuo Leone x. anno Domini 1521. & ætatis 54. Paulus ad Pont. ferebatur præferunt iis, sub quibus anno 1534. ætatis 66. Pontifex renunciatus fuit, ut omnia alia, quam astra spectasse oporteat Ceresarium illum, qui mortuo Leone x. affirmasse fertur anno 1534. Paulum futurum Pontificem, non anno 1521. vel 1522. In tot tamque variis Mathematicorum sententiis de genitura Pauli III. illud certò constar, nihil Genethliacos ex arte de eius Pontificatu pronunciare potuisse.

Mortuo Paulo III. anno 1550. Patres ex more conuenerunt pro electione summi Pont. quorum alijs Cardinali Polo Anglo & Regio sanguine orto, alijs Cardinali Saluiato Florentino Pontificatum deferentibus, magna in conclauis coorta dissensio est, quæ ut componeretur die 7. Februarij omnium suffragiis Ioannes Maria Cardinalis de Monte Pontifex dictus fuit & Iulius III. appellatus. Nemo ambigit, aut ambigere potest Cardinalis Saluiati genesim etiam ex descriptione Lucæ Gaurici, in dignitatum negotio longè præstare genituræ Iulij III.

Genitura Marcelli II. qui & pater ipse è cælo auguratus dicitur Pontificatum à præcipuis Genethliacis descripta vix vllas dat honorum significationes.

In Themate Pauli IV. tres fecerunt periti honorum significatores, Solem peregrinum in Cancro & domo succedente, Lunam in Aquario domo cadente, Saturnum Dominum medij cæli, in suo detrimento.

De Cardinalium genituris, quas plurimas descripsit Lucas Gauricus nihil attinet dicere, non enim eos puto esse Astrologos, cui cum Pontifex vno eodémque tempore, vno eodémque temporis momento viginti aut trīginta Cardinales dicit diuersæ ætatis, gentis, nationis, vellent eorum omnium directiones & reuolutiones, Solis, Lunæ, medij cæli eodem temporis momento ad radios beneficorum peruenisse.

Euicimus iam plurimos ad supremos honores peruenisse, quorum genituræ honorum significatione illustres non erant; restat eorum genituras nunc perconsidere, in quibus amplissimas dignitates sine vllò successu astra spondederunt.

Georgius Trapezuntius, vir doctissimus in natalitio Themate, Solem habuit in Ariete domo propria, iuxta gradum imi cæli, Venerem dominam medij cæli, & Sextili Lunam aspicientis in domo propria Tauri, constitutam in angulo imi cæli, & Iouem quadrato Lunam aspicientis

P p 3 iuxta

iuxta Aldebaram insignis magnitudinis stellam, Martem quoque dominum signi intercepti in decima domo, positum in Ariete domo propria. In tanta syderum claritudine per Italiam professione literarum Trapezuntius victitavit, donec à Nicolao V. scriba Apostolicus factus fuit fame alioquin periturus.

In Genesi Andreæ Alciati Iurisconsultissimi, ut si in vlla alia conspicuè visuntur maximarum dignitatum significationes, is tamen, præter eum qui ex Iurisprudentiæ magna opinione, apud omnes obtinuit honorem, qui ad exercitationem pertinuit, nullo gradu dignitatis claruit.

Eddidit Lucas Gauricus genituram Romuli Vtinenfis oratoris eximij, summorum honorum significatione clarissimam, sed tanta syderum benignitas nihil homini eloquentissimo præstitit.

Petrei Tyara Medici ac Philosophi non postremi Thema Sixtus ab Hemminga ab significatione honorum mirificè commendat, quem medicè nihilominus vixisse, & Medicum mortuum esse constat.

Idem alterius genituram conscribit, qui natus est anno 1509. die 20. Martis hora 11. minut. 50. tanta (quod ad honores attinet) syderum claritudine, quanta vix in alterius ortu visa fuit: qui iam senex in diuitum mensis aliena coactus fuit viuere quadra. Matthæus ille Thaphurius literis & Græcis & Latinis, omnique liberali eruditione penitus imbutus, cuius genituram honorum significatione insignem Lucas Gauricus vulgavit, obscurus & inglorius vixit.

Cernere est apud eundem genituram Francisci Roscij Rauennatum quondam oratoris ad Leonem x. Pont. Max. cui honorum significatione non facile parem reperies, qui vix honestam duxit vitam, quam abscissione sinistrae manus & violenta morte finiuit.

Francisci Monza Mediolanensis musici genituram magnis laudibus celebrant & Lucas Gauricus, & Hieronymus Cardanus: quatuor enim in ea Planetæ sunt in dignitatibus suis essentialibus, qui honores designant, ut Cardanus non dubitavit affirmare, vix posse meliorem syderum constitutionem optari. Monza verò præter Musicæ laudem, quæ ad dignitatem non pertinuit honorum, assecutus est nihil.

Lucas Gauricus quantus in Genethliaciis vir hoc de Henrico II. Gallorum Rege præclarum vulgavit vaticinium: Inuictissimus Gallorum Rex Henricus II. Christianissimus erit Regum quorundam Imperator, ante supremos cines ad rerum culmina perueniet, felicissimamq; ac viridem senectam, ut colligitur ex Sole in suo throno, parviter suppurato; in ciuitatibus Arieti subiectis maximum sortietur dominium. Ita verò Henricus nullum adeptus est Imperium, ut anno ætatis 40. paternum Regnum infelicitissima morte amiserit.

Atque his tam clarè probatum, esse confido, nullam Genethliaciis præceptis, quibus de futuræ dignitatum gradibus vaticinari solent Mathematici, subesse fidem, ut superuacaneum putem percurrere omnes genituras à Cardano, à Gaurico, à Bellantio, à Iunctino, à Leouitio descriptas, in quibus splendida cernimus honorum sponiones, omni effectu destitutas.

CAPVT

CAPVT QVADAGESIMVMQVINTVM.

*Nihil Astrologos ex natalitiis astris decernere posse de cuiusque
prospera aut aduersa fortuna.*

OT o mundo (inquit Plinius libro 1. c. 7. & locis omnibus, omnibusque horis, omnium vocibus fortuna sola inuocatur, vna nominatur, vna accusatur, vna agitur, rea, vna cogitatur, sola laudatur, sola arguitur, & cum conuiriis colitur, volubilis; à plerisque verò, & cæca etiam exstimata, vaga, inconstans, incerta, varia, indignorum faulrix: huic omnia expensa, huic omnia feruntur accepta, & in tota ratione mortalium, sola vtramque paginam facit, &c.]
Et Horatius lib. 1. ode 35.

O Diua, gratum qua regis Ansium

Præfens vel imo tollere de gradu

Mortale corpus, vel superbos

Vertere funeribus triumphos:

Te pauper ambit sollicita prece

Ruris colonus; te dominam æquoris,

Quicumque Bithyna læcessit

Carpathium pelagus carina.

Te Dacus asper, se profugi Scythæ,

Urbesque gentisque, & Latium ferox,

Regumque matres barbarorum, &

Purpurei metuunt tyranni,

Iniuerso ne pede proruas.

Stantem columnam: neu populus frequens

Ad arma cessantes, ad arma

Concites, imperiumque frangat.

Te semper anteit seua necessitas;

Clauos tyabales, & cuneos manu

Gestans, ænea: nec securus

Vinctus abest, liquidumque plumbum.

Te spes, & albo rara fides colit

Velata panno: nec comitem abnegat,

Æcumque mutatâ potentes

Veste domos inimica linguis.

At vulgus infidum & meretrix retro

Periura cedit: diffugiunt cadis

Cum faca succatis amici

Ferri iugum pariter dolosi, &c.

Hoc quoque ludibrium vagum, volubile, inconstans, cæcum, varium, incertum, ad ratos cœli motus referunt Genethliaci, & quasi virgula quadam diuina

diuina è cœlo deduceret; quid tam contrarium rationi & constantiæ, quàm casus & fortuna? quid magis ratum, ac definitum quàm astrorum motus inuiolabiles? quis ergo sit ad eò à veritate auersus, qui dicat fortuitos euentus ab astris, hoc est, sempiterna causarum serie pendere, & ea quæ temere, cæco casu, & volubilitate fortunæ fiunt, certas cœlo habere causas, cur rato tempore fiant? hoc verò est quod volunt Mathematici, qui è cœlo de cuiusque prospera aut aduersa fortuna diuinant: quorum duo præcipua sunt placita. Primum quatuor, aut plures Planetas in suis dignitatibus essentialibus constitutos prosperam spondere fortunam; secundum, totidem aut plures in suis deiectionibus positos aduersa omnia indicare. Ad duo hæc principia referunt quæcumque de prospera aut aduersa fortuna dicuntur, his quasi fortunæ fanis tamquam in Delphico templo superstitionis oracula concipiunt: ex his duabus speculis vniuscuiusque vitæ cursum, multò antè præiuderi posse contendunt.

Nos contra infelicitissima duo hæc principia putamus, certissimisque experimentis ex eorummet libris petitis euerti. Ludouicus siquidem Sfortia, Mediolanensium Dux, natus anno 1452. die 3. Augusti, in genitura habuit Solem in gradu 19. Leonis minut. 20. Iouem in Piscibus, Venerem in Libra, Martem in Ariete, Saturnum in Libra, id est, quinque Planetas in dignitatibus suis essentialibus. Aluit præterea domi Astrologum non infimæ conditionis, ex cuius præscripto omnia egit. Intanta syderum felicitate infelicitissimus semper vixit: perpetuis diuexatus bellis à Ludouico XII. Gallorum Rege, tandem bello captus fuit, & in vinculis aliquot annis ignominiosè habitus, omnium malorum lernam expertus migravit è vita.

Franciscus Sfortia Ludouici filius natus anno 1495. die tertia Februarij, nullum Planetam, præter Martem, in sua dignitate habuit; quin etiam in eius genitura videmus Solem in suo detrimento in fine Aquarij in domo 12. termino maleficæ, quadrato Martis, in domo hæreditatis positi, Lunam in quadrato Saturni, tanto verò patri felicitate præstitit, vt quem ille Ducatum amiserat, hic Caroli V. Imperat. auspiciis receperit, & ad paternam ditionem & opulentiam reuocatus bonis omnibus affluentem vitam duxerit.

In Ferdinandi Gonzagæ Mantuæ Ducis genitura anno 1507. die 27. Ianuarij nati, quinam Planetæ sunt in suis dignitatibus? Solem cernimus in grad. 17. Aquarij minut. 54. Venerem in Ariete, Saturnum in Leone, Mercurium in Piscibus, quatuor videlicet Planetas in suo detrimento. Vixit tamen ille felix vt si vllus alius Mantuæ Ducum, domi militiæ clarus à Carolo V. Roman. Imper. summo loco habitus, Ducali dignitate auctus, & Infubriæ cum summo Imperio præfectus fuit.

Alexander Vitellius dux militari laude longè clarissimus in secundo ac prospero rerum omnium cursu Lunam habuit in sua deiectione in gradu 19. Virginis, Iouem in Capricorno, Martem in Libra, Mercurium in Sagittario, quatuor Planetas extra dignitates essentielles.

Adolphus Holsatiæ Princeps, natus anno 1527. die 25. Ianuarij, quo tempore quinque Planetæ in suis detrimentis versabantur, quam tandem calamitatem subiit? aut quam est aduersam fortunam expertus?

Ioannes

Ioannes Picus Mirandulanus, malleus ille Astrologorum, Lunam habuit in Tauro, Venerem in Piscibus, Martem in Scorpione, Saturnum in Aquario, nullo prosperæ, aut aduersæ fortunæ notabili euentu.

Michaël Angelus Bonarota, pictor, sculptor, architectus nobilissimus, ortus dicitur Sole peregrino in Piscibus, Luna in Capricorno, Venere in Ariete, Saturno in Cancro; de eius aduersa fortuna nullus fando audiuit,

Sixti ab Hemminga Frisij nobilis mater quinque Planetas sortita est in propriis domiciliis, & quidem omnes, si Venerem excipias in angulis constitutos, vt cernere est in themate à Sixto filio exposito, quæ multorum exercita calumniis, perpetuis diuexata litibus, multorum appetita insidiis, infœlicem duxit vitam.

Mathæus ille Taphurius, cuius suprà meminimus, quatuor Planetas in suis dignitatibus essentialibus nactus, nonne sæuientis fortunæ ludibrium fuit?

Atque hæc ita conuellunt Astrologorum de prospera, & aduersa fortuna apotelesmata, quæ retulimus, vt superuacaneum sit alia exempla recensere, hoc ipsum conficiencia, quæ in Gaurici, in Cardani, in Sixti, in Iunctini genituris visuntur.

Iam verò si quis respondeat, propria hæc esse apotelesmata Cypriano Leontio, & aliis quibusdam non probari omnibus Astrologis, alios aliis vt principis, aliis niti apotelesmatibus, quando de alicuius fortuna coniectant, urbem ipsam Astrologiæ funditus euerter: si enim alia cudit Leontius, alia Rantzouius, alia Bellantius, alia Cardanus, vnus his, contrariis alius vtitur obseruationibus. Vnus hos, alter contrarios canones condit, sic vnus, aliter alter obseruauit: fateri profectò cogimur, nihil Genethliacos certi habere, vnde de secunda, aut aduersa fortuna diuinent; arbitraria esse omnia fortunæ apotelesmata.

CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.

Nihil Astrologos predicere posse ex arte de vita, aut morte.

MAxam metimus mensem Astrologicas vanitates; sed quoniam cepimus, non pigebit me dicere, quanta temeritate de cuiusque vita, & morte Mathematici decernant. [Addam (inquit Sixtus ab Hemminga, clarissimus Astrologus, in genitura Caroli à Brimeu) insuper argumentum, quod refutari non potest, inspecto themate cælesti natalitio infantis alicuius, non possunt Astrologi affirmare, aut artificiosa assequi coniectura, vtrum viuat, necne. Quod si viuat, vtrum superuicturus sit, ad mensem vnum, ad diem vnum, aut horam vnā; multò minùs de morbis, de vitæ longitudine, de genere, & qualitate mortis, laudabile iudicium ferent.]

Hæc vir in Mathematicis rationibus versatissimus, post diuturnum experimentum, post multorum annorum studium in Genethliaca collocatum, omnibus restata esse voluit.

Et verò cum omnia, quæ de vita, & morte Genethliaci edunt prognostica, ex directionibus significarum vitæ, ad promissores eiusdem ducantur, tres

Qq

autem

autem in vniuersum esse possint significatores vitæ, Sol, Luna, horoscopus, et si aliqui addunt etiam sortem, siue partem fortunæ, & dominum horum locorum, & difficile admodum sit ex his verum significatorem eligere, difficilius verò signare promissorem, quis non videt, nec exploratis, nec satis prouisis principiis Mathematicorum præfagia de vita, & morte firmari? Contingit porro hæc incertitudo tam in existimatis, quàm in veris genituris: in vtriusque enim par est designandi promissores, & significatores difficultas.

Vñ præterea venit id, quod ne Mathematici quidem inficiari possunt, vt multi sine manifestis causis directionum, & reuolutionum moriantur, vt infinitus sit eorum numerus, qui eo tempore è viuis excesserunt, quo neque vlla erat aut reuolutio, aut directio suspecta, neque vllus luminarium ominosus defectus præcesserat, neque anni ingressum maleficorum aspectus macularant.

Plurimi quoque morte naturali extincti fuere, quibus apertè astra violentam portendebant; contrà verò alij, quibus sydera violentam mortem minabantur, naturalem oppetierunt, vt in tanta, & tam perspicua inconstantia luce clarius sit, nihil certi habere Astrologos, vnde fundant præfagia. Res euadet exemplis manifestior.

De Henrico II. Gallorum Rege Christianissimo Hieronymus Cardanus, ille astrorum fœlicissimus interpres, illud Astrologiæ prodigium, illud Astrologorum lumen, tale edidit oraculum: [Vetor (inquit) à fatis quidquam dicere, sed Iupiter in Occidente regnum decernit, erit certè senectà tantò fœlicior, quantò etiam plura expertus fuerit, &c.]

De eodem Lucas Gauricus, alterum Astrologiæ columen, ita vaticinatus est: [Inuictissimus (inquit) Gallorum Rex Henricus erit Regum quorundam Imperator, ante supremos cineres ad rerum culmina perueniet, fœlicissimamque, ac viridem senectam, vti colligitur ex Sole, Venere, & Luna horoscopantibus, & potissimum Sole in suo throno partiliter supputatò in ciuitatibus Arieti subiectis maximum sortietur dominium, si fortè superauerit suæ ætatis annos 56. 63. 64. ad annos 69. menses 10. dies 12. facili, ac fœlici tramite perducetur, &c.] Papæ quàm præclare summi vates! quanta consensione viridem, fœlicemque senectam pollicentur ei, qui anno 40. in ipso flore ætatis extinctus est, eoque genere mortis, quo vix aliud miserum magis cogitari potest.

De Francisco II. item Gallorum Rege, & Henrici II. filio sic vaticinati sunt: [Spes est fore, vt significationes reuolutionum, principalium locorum, ad maleficorum corpora, vel radios, & ingressum ab anno 1562. vsque ad annum 1571. quàm minima mala adducant, &c.] O rem dignam, in qua non modò docti, sed etiam agrestes erubescant! mortuus enim Franciscus est anno 1560. die 4. Decembris; quam mortem cum Mathematici non possent vlla malitia ad Astrologicos calculos reuocare, coacti sunt ad solitum asylum confugere, dicentes falsatam esse genituram. Sisyphi artes: cur enim prius, quàm quidquam pronuntiarent, non rectificarunt genituram per accidentia, per Hermetis trutinam, per Aminodar, & huiusmodi. Quis credat in genitura tantæ Regis prætermisisse Astrologos quidquam aut artis, aut diligentiae, aut studij?

Carolus IX. Gallorum Rex, qui Francisco fratri in regno successit, natus est anno 1550. die 26. Iulij, hora. 20. minuto 30. obiit, nihil cælo mali ominante,

nante, anno 1574. die 30. Maij, ætatis anno 23. mens. 10. die 4. ex febris acuta, & magna sanguinis effusione. Cuius euenti cum nullam cælo toto causam Mathematici reppererint, genituram ex aliis euentis constitutam per supremum vitæ actum conuellere coacti sunt, haud obscure professi, veram genituram haberi non posse, nisi post supremos cineres.

Isabella Vallesia Henrici II. Christianissimi Regis filia, & Francisci, ac Caroli soror, Philippi Regis Catholici coniux clarissima, nata anno 1546. die 2. Aprilis, hora 11. minut. 26. secund. 44. mortua est ex difficultate partus anno 1568. die 7. Octobris, nil tale suspicantibus Mathematicis.

Petrus Aloysius, Parmæ, & Placentiæ Dux, diem obiit anno 44. ætatis, 1547. die 10. Septembris, repugnantibus astris, quæ robur corporis, & longam vitam spondebant, ut Lucas Gauricus primæ auctoritatis Astrologus, inspecto natalicio themate, pësistat directionibus, & reuolutionibus omnibus, in hæc verba proruperit: [Non stellæ, sed ipsius Aloysij peccata huius cædis causa fuerunt.] Scio post Petri Aloysij necem Hieronymum Cardanum, Aneretis quibusdam, & Aphetis tribuisse Aloysij obitum, naueantibus cæteris Astrologis. Scio monitum Aloysium à Paulo III. per literas, ut caueret à 10. die Septembris. Sed hæc nihil ad rem, ex astris nihil illi eo tempore timendum fuisse, fatentur præcipui Astrologorum. Alexandro Medices Florétinorum Duci Lucas Gauricus, aliq; principes Astrologorum, introspècta genitura, expensis reuolutionibus, & directionibus, timendum censuerunt annum 1.29.42.59.64. vltra negarunt illum viuere posse: is verò à Laurentio Medices è medio sublatus fuit anno ætatis 25. quem nullus Astrologorum inter fatales numerauerat. Itaq; ipsorum Mathematicorū confessione constare potest, Basilium, & alios Genethliacus, qui Alexandro prædixisse dicuntur imminere necem ab affine quoque corpore gracili, taciturnitate suspenso, moribus infociabili, humanam aliquam coniecturam sequutos fuisse, ex simultatibus, quæ inter Alexandrum, & Laurentium Medices, à quo interfectus fuit, intercedebant, deductam, non Astrologicas rationes, in quibus, ut demonstrat Sixtus ab Hemminga, nihil huiusmodi erat, quod violentam mortem portenderet.

Henricus VIII. Anglorum Rex obiit anno ætatis 55. mens. 7. 1547. ita nihil natalitiis astris de morte significantibus, ut Lucæ Gaurico, de horoscopo loco mutando cogitandum fuerit ad tuenda astrologica decreta. Sed frustra eam suscepit cogitationem: in vita enim Henrici sæpius per accidentia rectificata fuit eius genesis. Alterum ergo fatendum est, aut eam fuisse veram Henrici genituram, sed morti non respondisse, aut non potuisse Astrologos Henrici genituram rectificare per accidentia, quæ multa, & maxime insignia in viro illo fuerunt, quorum vtrumque Genethliacam artem conuellit.

In Edoardi Anglorum Regis, & Henrici VIII. filij genitura interpretanda centum horas se posuisse scribit Hieronymus Cardanus, post quod studium sic statuit: [Vita debilis omnino erit: nam luminaria infra terram sunt, & Venus, quæ in ascendente est, est infœlix, & Saturnus illi succedit, ascendens quoq; ex Signis minimè vitalibus; Saturnus tamen, aut Venus Apheta est. Ascendens ad Saturnum perueniet in annis 23. mens. 9. dieb. 12. & tunc animi, & corporis languores patietur. Saturnus quoq; ad Martis sextilem in annis 34. mēs. 5. dieb. 20. & significat morbum in cute, & febrem leuem. Sed & ad Lunæ quadratum in annis 55. mens. 3. dieb. 17. post quod tempus diuersis conflabitur morbis; &

Qq 2

Mars

Mars cum sit Anæreta, erit mors cum sanguinis profluvio, & fetore maximo.) Hæc Cardanus ille, qui lib. 1. com. cap. 2. scribit: [Nostra certè quantulumque sedulitate effectum est, ut si ars gloriæ esse non potuerit, tam profligatis eius rebus, saltem dedecori non fuerit. Atque pro vna genitura centum coronatos habuerimus, aliàsque reiecerimus non minori honorario remunerandas, &c.] Hæc Cardanus ille, qui acriter in eos inuehitur, qui hanc artem oscitanter tractant. Atqui omnia, contrà ac prædixerat ter maximus vates, euenerunt: Rex enim variis morbis diuexatus fuit annis maximè salutaribus, & anno 16. ætatis, 1553. 6. Iulij, sine vlla aliorum significatione, excessit febre tabifica. Quare Cardanus in tam apertis, & tam splendidis deprehensus mendaciis, Epignosticon edidit de longitudine vitæ Edoardi Regis Anglorum, quo palinodiam recantauit, excusauitque fatum, quod Aphetas non direxerit. Sed hoc familiare est Astrologis fatum ad astra reuocare. Egregiam verò artem, quæ post rerum euenta vaticinatur!

Ferdinandus Romanorum Imperator natus anno 1503. die 10. Martij, hora 9. minut. 50. cum multos superasset annos infaustos, tandem anno 1564. die 20. Iulij sub integris, & fœlicissimis astris obiit.

Mauricius Saxonum Dux, sub tanta cæli benignitate interiit, ut ne post obitum quidem eius mortis toto cælo Mathematicis. causam comminisci licuerit.

Carolus à Brimeu Frisiæ Præfectus mortuus est anno ætatis 47. mens. 11. die 7. oriantibus stellis, & nihil aduersi molientibus.

Quid ad hæc Genethliaci? (ut prætermittamus alia innumera, quæ nobis & quotidianus vsus, & Astrologorum libri suppeditant.) An responsuri sunt, Astrologorum hæc esse errata, non Astrologiæ? Et qui erunt Astrologi, quibus habenda sit fides, si iis, qui omnium consensione principem locum obtinent, nemo tutò credit? Vbi residet vera Astrologia, si apud eos non residet, quos duces, & magistros omnes agnoscunt? quos audiemus Mathematicos, si eos audire tutò non possumus, quorum ore ipsa Astrologia loquuta putatur?

An dicturi sunt id, quod tradit Ptolemæus lib. 1. Quadripartiti, Initio, eos etiam, qui singulari diligentia hanc artem tractant, sæpe falli, non quòd Astrologica præcepta non sint certissimæ fidei, sed propter imbecillitatem humani ingenij, quod magnitudinem artis non consequitur? Ita sit. Sed meminerimus tenuitatis nostræ. Quid cæco cum speculo? nōne perinde nobis est, siue nulla sit Genethliaca, siue sit supra nostrum captum, & longius ab humano sensu seposita? Delphinum patina non capit. Cur sequimur quæ consequi non possumus? nostra mediocritate contenti nihil vltrà quæramus.

At cur admittimus hæc errata esse Astrologorum? nōne ostendimus multos tunc oppetiisse mortem, quando ars ipsa Genethliaca maximam pollicebatur incolumitatem?

Quæ nos commemorauimus, leges ipsas Astrologicas petunt, non arguunt Astrologos iniuriæ, aut negligentia; artem ipsam hæc euertunt, non accusant artificum oscitantiam. O maximam Astrologiæ labem! sublati iis obseruationibus, è quibus de vita, & morte Mathematici diuinant; quid tandem reliquum est, quo de magisterio, de liberis, de seruis, de honoribus, de diuitiis, de itineribus, de coniugiis vaticinentur?

CAPVT QVADRAGESIMVMSEPTIMVM.

Non licere Astrologis per accidentia rectificare genituras.

NT A omnes Astrologicas præfensiones à natalitio Themate dependere volunt Mathematici, vt eo vel leuissimè commutato, eorum sententia totius vitæ cursum, omniumque rerum ordinem mutari oporteat. Cum autem difficillimum sit notare illud temporis momentum, quo ex materno vtero infans egressus primò spiritum ducit, varias adinuenerunt rationes ad verum natiuitatis tempus deferentes: æstimatas enim genituras, & à veritate dilapsas, per Amniodar, per Hermetis trutinam, hoc est, per moram foetus intra viscera matris, demum per accidentia, restituere solent. Sed priùs cancer rectà incedet, quàm Astrologi ad verum natiuitatis tempus perueniant; priùs lupo ouem ducet uxorem, quàm Genethliaci, lapsam genituram in suum domicilium larémque reducant. Atque vt alias prætereamus artes, quibus Astrologi ad verum horoscopum perueniri contendunt, postremam, quæ ex accidentibus verum natiuitatis Thema conficit, exponere hoc loco decreuimus, vt ex vna, quæ omnium certissima putatur, & cui recentiores omnia sua vaticinia credunt, de aliis coniecturam facere liceat; Quoniam vim quandam esse aiunt in Zodiaco, quod suprà retulimus, talem vt eius orbis vnaquæque pars aliam & aliam vim obtineat, quam variè moueant Planetæ & in contrarios deducant effectus, perinde atque stellæ in iis finitimisque partibus sint quoque tempore, varios à cælo docent dimanare effectus. Quare cum Planetæ in eam partem orbis incidunt, in qua est ortus eius, cuius fata quærentur, aut in eam quæ coniunctum aliquid habet, aut consentiens, quæ triangula & quadrata nominant, non verisimile solum, sed etiam necessarium censent, tunc eum qui sub tali horoscopo ortus sit afflari à syderibus iis, immutarique: quare, vt inueniatur verus horoscopus, aiunt tempore alicuius accidentis, putà morbi, casus, periculi, & huiusmodi, obseruandum esse locum Martis aut Saturni, aut vtriusque. Quòd si eorum alter vel vterque repertus fuerit in eodem gradu, in quo in existimata natiuitate est horoscopus, rite natalem horam notam fuisse existimant; sin autem Saturni, aut Martis, aut vtriusque locus longè distat ab eo gradu, qui censetur horoscopus, nec cum eo coniunctum aliquid habet, falsam aiunt esse genituram, relictoque priori horoscopo, locum quo tempore accidentis vel hi Planetæ occupant, vel aliqua irradiatione attingunt, pro vero horoscopo habent: quo fit vt in existimata genitura si gradus 20. Virginis censetur horoscopus, Mars verò tempore mortis non in 20. sed in 17. gradu Virginis reperiatur secundum artem 17. gradus Virginis statuatur verus horoscopus, & tempus illud quo 17. gradus Virginis fuit in horoscopo censetur verum tempus natiuitatis.

Cyprianus Leouitijs hanc restituendi horoscopum, rationem ad omnes Planetas pertinere putat. [Dato (inquit) tempore alicuius accidentis, vide in Ephemeridibus vtrum eo ipso tempore Planeta, cui significatio talis accidentis conuenit, transeat gradum horoscopi, aut aliquo aspectu eum irradiet,

¶ 3

quod

quod si fiat, gradum & minutum eius Planetæ verum ascendens natiuitatis esse scias, &c.]

Rursus si Planeta, qui effectum quempiam significat, huiusmodi accidentis tempore non reperiatur quidem in gradu qui pro horoscopo habetur, sed certo aliquo aspectu cum irradiet, putà ex trigono, quadrato & huiusmodi verum in genitura tempus natiuitatis contineri existimant. At si neque aspectu vlllo, neque corpore, vt loquuntur, horoscopus attingit, tempore accidentis falsam genituram putant, & ex aspectu, vel loco Planetarum genesim restituendâ censent, gradumque illum faciendum horoscopus ad quem Planetam talis euentus auctor, accidentis tempore, vel corpore, vel aliquo aspectu peruenit. Hæc Genethliaci, qui tanquam ardeliones huc & illuc volitantes, nunc ab horoscopo ad futuros euentus, nunc ab euentis ad horoscopus progrediuntur: sed nimirum telas texunt araneorum, tricas nent apinas.

Primum cum alij per Aminodar, alij per trutinam Hermetis, alij hoc, alij alio modo restituendum horoscopus censeant, hæc inconstantia declarat nihil Genethliacos adhuc certi habere quo ad natalem horam perueniatur.

Deinde constat maleficos Planetas sæpius transgressos esse horoscopus, eiusque triangula & quadrata, consentientibus etiam annorum initiis, sine vlllo omnino effectû; id quod multis exemplis planum facit Sixtus ab Hemminga in genitura Ferdinandi Imperatoris, Federici Saxonum Ducis, Isabellæ Hispaniarum Reginæ, Pauli III. Pont. Petri Aloysij Parmensium Ducis, Alexandri Medices, Mariæ Reginæ Angliæ, Elisabethæ Reginæ Angliæ, Henrici VIII. Anglorum Regis, Bernardide Merode, Caroli à Brimeu, nobis ex Carolo V. Imper. geniti per accidentia à Mathematicis restituta, plures maleficorum coitiones cum horoscopo proferre licet sine vlllo successu. In ea siquidem genitura alij 6. alij 7. alij 8. alij 11. gradum Capricorni constituunt horoscopus: at Saturnus mense Decembri anni 1517. mense Ianuario anni 1518. in eisdem gradibus hæsit nequidquam Carolo V. incommodi pariente. Iterum anno 1547. ab ineunte Ianuario spatio sex mensium, Saturnus per initium Capricorni delatus nullum malignitatis suæ vestigium reliquit, quin is annus præ cæteris Carolo felix fortunatusque illuxit ob insignem memorabilemque victoriam, quam de Principibus Germaniæ reportauit.

Hieronymus Cardanus, qui triginta ipsos annos in sua genitura exponenda laborauit, apud Sixtum ab Hem. horoscopus ponit Aphetam siue vitæ significatorem, cuius gradum 7. Tauri permeauit, Saturnus anno 1528. mense Aprili, anno 1557. mense Maio & Iunio, anno 1558. mense Februario, sine vlla Cardani noxa. In genitura Alexandri Medices, quam ex morte, quæ accidit anno 1537. ætatis 24. Mathematici restituerunt, Directio horoscopi ad quadratum Saturni, quæ incidit in annum 1519. Ianuario mense irrita fuit, alia quæ accidit eodem anno mense Iulio sine effectû effluxit. In genitura Doconis ab Hemminga Sixtus eius frater enumerat 20. huiusmodi coniunctiones sine effectû vlllo.

His si addas quod Genethliaci profitentur, non omnia, quæ hominibus contingunt, defluere ab Astris, sed multa à liberis proficisci voluntatibus, multa à sublunariis & proximis causis, nec vlla nota internosci ea quæ ab Astris, quæque à sublunariis causis efficiuntur, intelliges nihil tam præposterè, nihil tam monstruosè cogitari potuisse, quàm ex rerum euentis, verum horoscopus

horoscopus deducere. Fateberis & illud non minùs temere ex incertis euentis de natalitiis astris, quàm ex natalitiis incertis astris de euentis fieri coniecturam.

Quamquam Cyprianus Leouitijs in doctrina de iudiciis natiuitatum scribit quendam ex directione horoscopi ad Solis sextilem dextrum lucratum esse Carolinos aureos 20. Et Franciscus cognomento Monachus, magni nominis Astrologus, ex occurſu medij cœli ad radium benefici Planetæ nouum, par calceamentorum ab amico sibi dono datum tradit. Consentiunt tamen probati Astrologi, quod videre est apud Card. lib. de temp. & mot. errat. restitut. cap. 11. plurimos euentus non pendere à cœlo. num fortuitos etiam & repentinos animi impetus in leuissimis rebus moueri desuper, agitarique putabimus? num si fortè ire in forum uolueris, ac deinde nolueris, atque id rursus uolueris ex errantium quadam syderum reciprocatione contingere potius existimabimus, quàm ex varia disparique animi agitatione? studeatne quis, an orietur, legat, an scribat, sedeat, an stet, vigilet, an dormiat, comedat, an bibat, ne Mathematici quidem profitentur se dicere posse. In tanta accidentium varietate, quis non videt aleam quandam in iis deligendis, per quæ verus horoscopus requiratur?

Quid? quòd euentus sæpe non consentiunt, sed vnus hunc, alius alium horoscopus postulat? Quod videre est in genitura Caroli V. Imper. quam ad vnguem restitutam ex electione ad Imperium, ex coronatione Aquisgranensi, & Bononiensi, cum animaduerneret nobilis quidam Astrologus non congruere cum alijs Caroli euentis; hæc scripta reliquit. [Necessariò (inquit) vel hoc ipsum tempus statuendum est, vel aliud ab hoc diuersum, si aliud non conuenient cum electione directio longè præcipua medij cœli ad trigonum Veneris, nec reuolutio Solis ad medium cœli. Neque cum coronatione Aquisgranensi reuolutio medij cœli ad trigonum Veneris, Lunæ ad oppositum Veneris. Neque cum inauguratione Bononiensi directio medij cœli ad quadratum Iouis, reuolutio ad sextilem Iouis, neque Lunæ reuolutio ad trigonum Iouis & medij cœli, sed sine vllò effectu præteriisse videntur. Si statuendum hoc tempus est occurſus Lunæ ad trigonum Saturni ac Martis, breuium ascensionum horoscopi ad eundem trigonum Lunæ, & horoscopi ad quadratum Saturni & Martis, horoscopi ad quadratum proprium Solis ad Saturnum & Martem, irriti fuerunt; nulla autem numeratarum directionum, aut similis fuit tempore mortis.]

Sed disputauit hæc subtiliùs Sixtus ab Hemminga in sua genitura, c. de reificatione horoscopi: ex morbis enim quibus laborauit anno ætatis 26. mens. 10. & anno 33. mens. 10. euidentissimè conficit, non posse vnum horoscopus pluribus accidentibus accommodari. [Quòd si (inquit) ex priori directione statuamus gradum 23. minut. 6. Scorpij in horoscopo, iam altera directio septem mensibus & diebus aliquot anticipauit assignatum effectum, & differt verum momentum ab existimato minutis plus minus 7. si verò ex altera ponamus gradum 22. minus 40. in horoscopo, iam prior directio totidem mensibus & diebus euentum assignatum subsecuta est, & differt verum momentum ab existimato minutis plus minus 9. si inter duos hos locos medium eligamus gradum 22. minut. 53. iam prior directio euentum subsecuta fuit mensibus ferè 4. altera totidem mensibus præcessit, &c.]

Non

Non faciam longius. Legimus plurimas genituras à Gaurico, à Bellantio, à Iunctino, à Cardano, à Leouitio, ab Astrologiæ magistris rectificatas per mortem, quas nimirum restituere nequiverunt per accidentia vitæ. Si ex postremo solum vitæ actu de vero horoscopo decernere licet, iam Astrologiæ nomen euanuit, omnia Mathematicorum Apotelesmata conciderunt; nihil enim Astrologi providere possunt futurum ignorato vero ortus tempore, hoc nosse nequeunt ante obitum; ea ergo quæ facta sunt aliqua illi interpretatione ad Astorum compositionem reuocare possunt, quid futurum aut non futurum sit dicere non possunt. Ex quo efficitur, genituras, quas in Astrologorum libris legimus, ex amissim respondentes euentis, compositas esse, & accidentibus accommodatas, & non huiusmodi, ex quibus præsensum aliquid, aut prævisum fuerit.

* * *

IN

IN ASTROLOGOS CONIECTORES LIBER QVINTVS.

Qui & exotericus.

RVTULI auxilium petiuere à Diomede, arbitrati eum, qui Troianorum fuerat hostis, in acie Troiana in Italia quoque pro no futurum animo in Troianorum internecionem.

*Mittitur (inquit Virg.) & magni Venulus Diomedis ad urbem
Qui petat auxilium, & Latio consistere Teucros,
Aductum classe Aeneam, victosque Penates
Inferre, & fatis Regem se dicere posci
Edoceat, multosque viro se adiungere gentes
Dardanio, & latè Latio increbescere nomen.*

At res longè aliter euenit quàm putarant, Diomedes in contrariam abiuit sententiam, cedendum Troianorum armis censuit, absterruitque Rutulos quibus potuit modis à bello suscipiendo.

*Hos inter motus (ait idem) medio fragrante tumultu
Ecce super maesti magna Diomedis ab urbe
Legati responsa ferunt, nil omnibus actum
Tantorum impensis operum, nil dona, nec aurum,
Nec magnas valuisse preces: alia arma Latinis
Querenda.-----*

Haud aliter Genethliaci aduersus eos qui in Astrologiam arma sumpserunt à Philosophis & Philosophorum Principe Aristotele suppetias implorant, opinati illos, qui tantam cælo auctoritatem arrogarunt, vt eius motum omnium motuum principem & causam fecerint, l. 8. Phys. t. 7. 5. 76. 77. libr. 2. de Gen. à t. 56. li. 2. Cæl. t. 17. A-

R r stolo

strologorum quoq; consiliis & conatibus subsidio futuros, sed lōgè alia Aristoteli & Philosophis mens est, neq; enim qui anni tempora vicēque generationum sine definito quodam cursu recursūq; Solis per Tropicos & Æquatorem constare posse negant, continuò astrologorum conciliis, congressibus & consistoriis res omnes humanas administrari affirmant, & quidem Solis ac Lunæ imperium, quod in res sublunares exercent, internoscit etiam vulgus Nautarum, Agricolarum, Pastorum, Saturni, Iouis, Martis, Mercurij, Veneris arcana iura delitescunt in Astrologorum scriniis, & in inuolutis planè voluminibus, quare videamus, si placet, & quid sapientum Senatus de Astrologia & Astrologorum gente censuerit.

CAPVT PRIMVM.

Nullam sapientes viri Genethliacæ disciplinæ habuerunt fidem.

SI vlla Genethliacæ disciplinæ subesset veritas, sine dubio non neglexissent rem tantam viri ingenio, & doctrina præstantes, Socrates, Plato, Aristoteles, Hippocrates, Galenus, cæterique sapientiæ antistites: cur enim ij, qui in veri peruestigatione omne æuum consumpserunt, qui ad omnia naturæ arcana aditū sibi patefecerunt, præteriissent eam disciplinā quæ miris vaticiniis & præfagitionibus omnium ad se animos mentēq; conuertit? At nullus eorū aut in iis ineptiis versatus est, aut inter Mathematicas disciplinas Genethliacā numeravit. Socrates sanè qui in Phædone Mathematicas omnes disciplinas recēset, Geometriam, Arithmeticam, Astrologiam, Musicā, quamobrem in Mathematicum censum Genethliacam non refert, nisi quia veritate planè destituta indigna est, quæ in disciplinarū numero censeatur? Plato verò, qui li. 7. de Repub. in fœlicissima illa sua Repub. quam omnibus cōmodis affluere, omnib. ornāmētis efflorescere cupiebat, reliquas Mathematicas disciplinas retinendas censuit, Arithmeticā, Musicam, Geometriam, Sterometriam, Astronomiam, vnam Genethliacam neglectui habuit, qua rude vulgus humanæ vitæ rationes, & rerum summam cōtineri existimat. Multum ille quidē Astronomiæ tribuit, quæ astrorum cursus numeris, & ratione profequitur, quòd rei militari, quòd nauigationi, quòd agriculturæ apprimè sit necessaria. Cur Genethliacā silentio præteriit, quæ si adesset veritas, vel si abesset vanitas, omnes alias disciplinas vtilitate, vñ, splendore, dignitate longè antecelleret, à qua innumera commoda in omne genus vitæ manare ab Ægyptiis, ad quos studij causa peregrinatus dicitur, sine dubio acceperat?

Quid Alcinoū, quid Proclum, quid Plutinum, quid reliquos Platonice disciplinæ alumnos cōmemorē, qui innumeras cōplexi fabulas & vanissimas superstitiones, Genethliacas tamē nugas, Philosophohomine indignas duxerūt.

Aristoteles Stagiritēs vberimum, & fœlicissimum ingenium, ad omnia sūma factū, omnes alias disciplinas arctissimè cōplexus vnam Genethliacam neglexit, non quòd eam consequi nō potuerit, consecuti enim sunt alij ingenio, & doctrina infinitis interuallis inferiores, nō quòd per ea tempora nulla esset

Ge

Genethliaca; lōgē enim altius hęc ars ortū repetit suū, & iā per ea tēpora quod videre est apud Tulliū li. 2. de Diuinat. multi Philosophorū in Græcia illā vallicabant; sed quod meracissimis ineptiis constare animaduertisset, & quā ille artū omisit, vel carū, quā in inspectione & existimatione rerū positā sunt, vel earum quā in agēdo cōsistūt: quā multa de Theorica, de Poëtica, de Politica, de Oeconomica, Ethicis, de Physica, de Cœlo, de rerum ortu, & interitu, de Meteoris, de anima, de historia animalium, de eorundem generatione, de sanitate, & morbo, de Metaphysicis scripsit: Vnde in tot & tam luculētis voluminib. tā altū Menethliacæ silentiū? vnde tantus præstantissimæ disciplinarū neglectus: cur nihil de cœlestiū domorum potestate, de signorū virib. de astrorū congressibus, de stellarū gaudiis, antisceiis, auditu, visu tradit, vbi de cœlo, vbi de stellis, vbi de Zodiaco differit? quāto acumine à Physica, li. 2. Phys. tex. 16. 17. 18. 19. 20. lib. 11. Meta. summa 3. c. 1. fecernit Perspectiuā, Harmonicā, Geometriam, Astrologiam? quā accuratē Mathematicarum naturam discutit toto lib. 13. Metaph. quantam tribuit Astrologiæ lib. 2. Cœli, tex. 37. 38. 39. li. 12. Metaph. tex. 44. quantis laudibus eandem effert lib. 12. Meta. tex. 44. 45. quā multa ibidē tex. 46. 47. & lib. 2. Cœli, tex. 41. & sequent. de orbium cœlestium numero, ordine, motu, de Zodiaci obliquitate, de Astrorū motu, figura, natura, disputat: de natalitiis astris, de diurnis, & nocturnis, de fœmininis, & masculinis, de fœcundis, & infœcundis, vbi differit? lib. 2. de ortu, & interitu inquirat causas, quibus existant ea quæ singulis annis, & statis temporibus gignuntur fruges, arbuta, herbæ, plantæ, nihil tribuit astris, nihil signis, nihil domib. cœlestib. sed rem totā reuocat in auctore luminis Solem, qui nūc accedendo, nunc recedēdo quatuor anni tempora, ver, & æstatē, autumnū, & hyemem efficit, & ea quæ ortus habēt, & interitus statas vices lib. 2. Meteororum summa 2. c. 2. interrogāti cur circa Cānis ortū Etesiæ vēti incipiant flare, quā faciliē erat Procionē incausam vocare & respondere, eius occulta vi ventū illū cōcitarī? nihil tamen huiusmodi respondet, sed Solē facit huius rei auctore. [Etesiæ (inquit) flāt neq; tūc quādo maximē propē fuerit Sol, neq; quādo longē, quia propē fuerit Sol, neq; quando longē, quia propē quidem existens præuenit exiccās, antequam fiat exhalatio, cū autem abscesserit modicum, mediocris iam fit caliditas, &c.]

Requirēs ibidem, qua de causā Orion, & occūbens, & oriens molestus esse soleat, nō cōmemorat astri iura, & imperium, sed rē totam ad tempus hybernū & æstiuū, in quod huius syderis ortus & occasus incidit reuocat. Sect. 1. probl. 17. sciscitatur cur à Vergiliarum occasu ad Fauonis vsq; flatus, ij potissimū pereāt, qui diuturno morbo laborarunt, omnia alia, quā astra vocat ad calculum? Probl. 26. cur circa vtrumque solstitium per centum dierū spatiū mori maximē contingat: non Astrorum ortus, aut occasus, sed temporis versiones, & commutationes aëris in causā esse docet.

Libro 4. de Generat. animalium, quā anxie perquirat causas ob quas filij vt plurimū parentib. similes prodeant, ob quas alij fœcundi, infœcundi alij sint, ob quas alij integri, & valētes, alij nascātur debiles, aut māci, nec implorat stellarum opem, non confugit ad Cācri, Tauri, aliorūmq; signorū naturam, nō spectat astrorū congressus, & cōpositionē, sed omnia ad materiā, ad vim effectricē, ad p̄ximas causas refert. Vt multa paucis cōplectamur, omnia quæ ad hominis constitutionē, ad tēperationē humani corporis pertinent, executus est Arist.

libris de historia, de partibus, de generatione animalium, nec quidquam à Marte, à Ioue, à Saturno, à Tauro, à Geminis, à Cácro, à Leone, à Vergiliis, à succulis emendicauit, nō quòd Genethliacas rationes ignoraret, quas rude etiā vulgus per ea tempora callebat, vt videre est apud Tullium 2. de Diuinat. sed quòd eas ad retinendas otioforum aures, ad fallenda tardiorum hominum ingenia, ad deriuandam ex imprudentium oculis pecuniam, confictas esse intelligeret.

Quid Hippocrates, quid Galenus? quàm multa disputant de septimestri partu, de partu octomestri, de genitura sterilibus, de foetatione, de formatione foetus, de natura humana, de semine, de natura pueri, de causis morborum, de temporibus morborum, de morbis vulgaribus, quæ omnia è stellis Genethliaci pendere contendunt, nec in tam luculentis disputationibus vel fando audiuntur Alfridaria, directiones, reuolutiones, aspectus, congressus, digressusq; stellarum: cur in formatione foetus conticescunt astra genitalia, foemina, masculina, benigna, maligna, signa contorta, integra: cur in partu silent horoscopi, fortunæ, dæmones, geniturarum cardines, Mars quadratus, Saturnus trigonus: cur inter morborum causas non censentur dilapsus Planetarum, locorū congressus, & huiusmodi sexcenta? Hippocrates aureo libello de Aëre, aquis, & locis obseruanda Medico præcipit solstitia, & æquinoctia, quorundam præterea astrorū ortū, & octauū Arturi, Canis, Pleiadū. [Multi (inquit) in his maxime diebus iudicantur, alij enim perimūt, alij desinūt, aut in aliam speciem, aliūve statū trāsmutantur, idque nō horū syderum arcanis viribus, non Planetarum congressibus tribuit, sed mutationib. aëris, quæ his maxime temporibus cōtingere solēt, à quib. constitutio humani corporis mirificè afficitur, astrorū aspectus, domicilia, fines, antisficia, exaltationes, deiectiones, gaudia, cæteræq; Astrologorū commenta, ne nominanda quidem sapientibus viris, existimauit. Nullas Philosophi, nullas Medici in hominis constitutione agnoscunt astrorum partes, rudes solū Astrologi, & qui ne à limine quidē salutarūt Philosophiā, à stellis & stellarum vario congressu aiunt humana corpora efformari.

CAPVT SECVNDVM.

Sapientum consensu Genethliaca damnatur.

TA Philosophorum Medicorūque Principes de Astrologia censuerunt, quorū iudicia omnium sapientum suffragatio comprobauit. Et Socrates quidem negabat, vt refert Eusebius Cæsariensis lib. 4. de præparatione Euangel. cap. 4. [homini per cælestia corpora, futurorum, quæ in potestate diuina sunt, cognitionem esse quærendā: nec enim possūt homines illa cognoscere, aiebat, nec diis gratum est, si quæ illi occultarūt, ea tu diligenter inquiras, possētque facile ira deorū in insaniam Anaxagoræ cadere, qui cum cælestium scientiam profiteretur, in id amentię incidit, vt Solem ignem esse putaret, &c.] Eudoxus, Platonis auditor, in Astrologia iudicio doctissimorū hominum facile princeps, sic opinatur (id quod scriptum reliquit) Chaldæis in notatione cuiusque vitæ ex natali die maxime esse credendum.

Panætius quoque Stoicus vt est apud Tull. li. 2. de Diuinatione, Astrologorū prædicta reiecit. Archelaus præterea, & Cassandrus, sūmi Astrologi eiusdē ætatis, cū cæteris Astrologiæ partib. excellerēt, hoc prædictionis genere nō sūt vsi.

Itera

Itē Scylax Halicarnassæus, familiaris Panætij excellēs in Astrologia, idēq; in regenda ciuitate sua princeps, totū hoc Chaldaicum negotium repudiavit.

Phauorinus Philosophus apud Aulum Gellium, lib. 14. Noctium Atticarum, cap. 1. Genethliacam ait esse officinarum genus ab eruscatoribus excogitatum, ad eradendam ex alienis oculis pecuniam. Sapienter & Dion ridiculos Astrologos esse pronunciauit, qui non videntes pisces iuxta se ad littus nantes, profitentur se videre pisces cœlo labentes. Nec magis acutē quā verē Diogenes Cynicus cuidam ostendenti in Astrologorum egregia concione depictas stellas errantes, respondisse fertur, Ne mentiaris, bone vir, stellæ nequidquam errant, Astrologi insaniūt potiūs. Intellexit Alexandria, vrbs celeberrima, eorum insaniam & tarditatem ingenij, qui Genethliacos consulunt, & hac de causa vectigal quoddam eos persoluere iussit, quod fatuū appellauit, vt vel ipso nomine moneret non nisi fatuos homines huiusmodi ineptiis vtī solere.

Bardassenus Syrus, Genethliaca doctrina longē clarissimus, apud eundem Euseb. lib. 6. de præparat. Euangelica, c. 8. luculēta oratione Astrologos proditæ veritatis crimine cōuincit; quod & à Marco Tullio factū leges lib. 2. de Diuin.

Lactantius noster lib. 2. de origine erroris, cap. 17. dæmonum inuentum esse Astrologiam, scripsit.

Tertullianus lib. de Idololatria, [De Astrologis (inquit) ne loquendum quidem est, sed quoniā quidem istis diebus pronunciauit defendens sibi perseuerantiā professionis istius, paucis vtar. Non allego quod idola honoret, quorum nomina cœlo inscripsit, quibus omnem Dei potestatem addixit, quod propterea hominis non putant Deum requirendum, præsumentes nos stellarum immutabili arbitrio agi, vnum propono, Angelos esse illos desertores Dei, amatores scēminarū, proditores etiam huius curiositatis, propterea quoq; damnatos à Deo. O diuina sentētia vsq; ad terrā pertinax, cui etiā ignorātes testimoniū reddūt! Expellūtur Mathematici sicut Angeli eorū. Vrbs Italia interdicitur Mathematicis, sicut cœlū Angelis. Eorū eadē pœna est exilij discipulis, & Magistris.]

Tatianus orat. contra Græcos figuras positionis inquit syderum hominibus dæmones ostendentes, tanquam in tessellarum ludo fatum, rem proflus iniquam introduxerunt.

Cyrillus Alexandrinus lib. 10. in Iulianum sic de Mathematicis loquitur. [Vides illos habere erroris officinas, mendaciorum fora. hi admirantur semper astrorum cursus, & pro minimis obolis interdum cœlestia loquuntur sacramenta, mulieres autem comprehendentes, & plebeiorum mentem demulgentes, extenuant marsupia, & suffurantes paruos quæstus, suæ frigidæ vaniloquentiæ mercedem lucrantur, &c.]

Idem lib. 4. in Esaiam cap. 47. extremo. [Si verò putas meum sermonem à veritate aberrasse, stent, & seruent te Astrologi cœli, qui censuerunt stellas, annuncient tibi, quid tibi sit venturum, alius hic est ordo nugarum, &c.]

Eodem pertinent quæ S. Gregor. differit homil. in cap. 2. Matth. S. Chrysost. hom. 2. ad 2. c. S. Matth. S. Hieron. lib. 2. in Ierem. c. 10. in c. 2. Sophoniæ, & quæ ex S. Aug. S. Basil. S. Ambros. Orig. Euseb. referemus sequentibus capitulis.

In horum sententiam turmatim ière Theologi quoque Scholastici, & S. Thom. Aquin. in primis 1. p. q. 115, 2. 2. q. 85, a. 5. Alexand. Alensis, S. Thomæ Magister 2. p. summæ, q. 164. in 6. reos, ait, esse, qui huiusmodi nugis fidem habent, & S. Bonauentura in 2. d. 14. art. 4. q. 3. qui non obiter, sed ex professio rem hanc

discutit. Scotus in 2.d.19. q. 3. S. Antoninus 2.p. sum. tit. 12. cap. 1. §. 6. Ioannes Bauonius in 4. quæst. 9. prolog. art. 3. & 4. Heruæus tract. de materia cœli, q. 9. Richard. 2. d. 14. art. 3. q. 5. Mairon. 2. d. 14. q. 4. Gabriel 2. d. 14. q. vnica, dub. vlt. Argentina in 2. d. 14. q. 1. art. 3. & 4. Dominicus Dagnes 1. p. q. 115. art. 4. dub. 1. Franc. Zumel, 1. p. q. 57. art. 3. §. ad tertium. Franc. Ouandus in 2. d. 7. q. 1. Ioan. Cælaia in 2. d. 14. q. 4. & qui subtilius rem hanc limarunt Gulielmus Parisiensis tract. de legibus, & Michaël Medina lib. 2. de reſta in Deum fide, cap. 1.

Eandem ſententiam frequenti ſuffragio Philoſophi firmarunt Iulius Firrenus lib. 9. de fato, cap. 29. Georgius Trapezuntius lib. cuius titulus, cur Astrologorum iudicia, vt plurimum ſint falſa, Franciſcus Valeſius lib. de ſacra Philoſophia, cap. 31. Cornelius Dorcenſis lib. de ſuperſtitione, par. 2. cap. 3. Marſilius Ficinus com. ad librum Plotini. [Vtrum ſtellæ aliquid (inquit) agant quæritur inter ſapientes, ſed omnium quæ nobis accidunt, ſiuntve à nobis, manifeſtas ſufficientesque cauſas apud nos reperimus in propria generis noſtri natura, in conſuetudine, affectu, conſilio, actione, occasione, concurſu circumſtantium cauſarum, neque vnquam ſine his cauſis è cœlo fit aliquid: vt nihil opus ſit horum in cœlo cauſas perſcrutari, quæ ſæpe in terra patent, neque tamen inueniuntur in cœlo, &c.] Ioannes Picus Comes Mirandulanus libris duodecim contra Astrologos, Franciſcus Picus eius nepos libris 5. de prænotat. Longum eſſet Philoſophos omnes perſcendere, qui Astrologicas rationes damnarunt, quotquot lib. 1. huius operis, cap. 5. influentiarum iniquum philoſophiæ forum eiurarunt, Genethliacæ vanitatem profeſſi ſunt.

Ad hos acceſſerunt Iuriſconſulti, prudentiſſimi viri, Ioannes Andreas Anchar. Abbas ad c. ex tract. de ſortilegiis, Ioannes Cardinalis Turrecremata ad c. illos, eodem titulo, & iterum in ſumma de Eccleſia, Albericus Roſatus verbo, ſortilegus. Trailus Maluetius tract. de ſortibus, p. 1. Baldus, Salicetus, aliique permulti ad l. artem, & l. nemo, C. de maleficiis, & Mathematicis. Girardus de ſortilegiis quæſt. 3. num. 8. quæſt. 11. num. 16.

Sed quis maiori fide teſtificari poteſt Genethliacæ vanitatem quàm Mathematici ipſi Astrologici præceptionibus egregiè inſtructi, & arcanorū omnium myſteriorū conſcij, quos ſi omnes turpis egeſtas, aut iniquus quæſtus pateretur, id quod ſentiūt ingenuè fateri nullos iam haberemus Astrologicarum fabularū patronos. Certè ij qui procul fraudes, procul habuerūt mēdacia luce palam artis ſuæ vanitatē profeſſi ſunt, ex quorū infinito numero vt præcipuos proferamus, Claudius Ptolemæus lib. 2. quadripartiti. [Fieri autem nequit (inquit) vt qui ſciens eſt, particulares rerū formas pronunciet: ſicut nec ſenſus particularem, ſed generalem quandam ſuſcipit formam, oportet autem tractantem hæc rerum coniectura vti, ſoli autem numine afflati prædicunt particularia.]

Rurſus Pontanus in dialogo quodam ſic ſcribit: [Quid quodd rem certa cognitio, eaque quæ ſcientia dicitur, generalibus verſatur in perſcrutationibus? quis igitur humorum, è quibus conſtamus, ſingulas aſſequi poſſit ſiue commiſſiones, ſiue temperaturas? quis rurſus ſyderum particulares vires, quæ tum abſtruſiſſimæ ſunt, tum penè infinitæ? quis item aduerſantium inter ſe gladiationes particulatim cognitæ & obſeruatas habeat, & quantum, & quouſque? Itaque illi ipſi, qui ad particulares delabuntur prædictiones, ab ipſo etiam Ptolemæo habentur deriſui, cū necesse ſit eorum coniecturas obſervationesque hac in parte vacillare, ipſosque non ſolum errare è via, verum turpiſſimè

piſſimè dilabi, deſque veſtigio ruere, &c.] Ioannes Kepplerus, & propter ingenij magnitudinem, & propter doctrinæ copiam, iure inter Aſtologiæ Principes numerari poteſt; at hic lib.1. de ſtella noua, cap.2. extremo, repudiatis omnibus Aſtologiæ instrumentis, ſolos ſtellarum aſpectus retinédos cenſet. [Atque hoc genus rerum (inquit) aſpectus duarum ſtellarum, quarum vel utraque vel altera ſit immobilis, illud eſt, quod ego penè ſolum, in Aſtologia retinendum cenſeo, quod quidè tanta contètionè contra Philoſophos artis penitus ignaros philoſophicè, & ex doctrina harmonica (penè in ſolidum ignorata) defendo, quanta fidentia reliquam Aſtologorum ſupelleſtilem penè omnem eliminandam eſſe cenſeo, idque in omnib. meis ſcriptis Aſtologicis indefinenter proteſtor.]

Sixtus Hemminga Friſius in Aſtologicis diſciplinis apprime verſatus recenti opere cui Aſtologiæ reſutatae titulum fecit, multis geniturarum allatis exemplis diuturno uſu & experientia edoctus, Aſtologorum deliramèta patefecit.

Tycho Brahe lib.1. de noua ſtella, pag. 612. aſtrorum vires Aſtologis perceptas negat, & Aſtologiã, ſi quæ eſt, à mortalibus longè abeſſe contendit, & pag. 648. docet aſtrorum congreſſus non poſſe certò Aſtologos notare. Pag. 650. [Fruſtra (inquit) pro ſe Arabum, atque aliorum Aſtologorum placita veritatibus implicita allegat Appianus, &c.] Aſtologorum futilitates appellat, & pag. 777. ita aduerſus . . . & Cardanum Aſtologos agit, ut planè oſtendat Aſtologiam non eſſe humanam diſciplinam. Neque Ioanni Pico Mirandulano Comiti, neq; Franciſco eius nepoti obiici poteſt Aſtologiæ ignoratio, tam multa, tam accuratè huius diſciplinæ placita, & arcana myſteria referunt, ut facilè pateat omnes Genethliacæ latebras & abditos recessus illis perſpectos fuiſſe, tam multis tamè modis Aſtologicas fabulas exagitat, ut longè, lateque veritas colluceat.

His addo Eudoxum Archelaum, Caſſandrum, Scylacem, Halicarnaeum Aſtologiæ ſcientiſſimos, qui apud Tullium, lib.2. de Diuinatione Genethliacæ vanitatem profitentur, tam denique ſapientum omnium teſtificatione manifeſta, tam Mathematicorum confeſſione certa ſunt Aſtologiæ ludibria, tam pudenda ſunt Genethliaca commenta, & mendacia, ut Poëtæ etiam fabularum, mendaciorumque Magiſtri Genethliacis ſuperbè illudcre, & ſubtilitatem artis exprobrare non dubitarint.

*Non habeo denique (inquit Ennius) nauci Marſum angrem,
Non vicanos Aruſpices, non de circo Aſtologos,
Non Iſiacos coniectores, non interpretes ſomniorum;
Non enim ſunt hi, aut arte diuini, aut ſcientia,
Sed ſuperſtitioſi vates, impudenteſque arioli,
Aut inertes, aut inſani, aut quibus egeſtas imperat,
Qui ſui quaſtus cauſa fictas ſuſcitant ſententias,
Qui ſibi ſemitam non ſapiunt, alteri monſtrant viam,
Quibus diuitias pollicentur ab his drachmam petunt,
De his diuitiis deducant drachmam, reddant cætera.*

Mitto quæ Iuuenalis ludit lib.2. ſed non poſſum omittere quatuor aureos verſiculos inuietiſſimi, clariſſimique Martyris Mori in vatem fama inclytum:

*Aſtra tibi, inquit, æthereo pandunt ſeſe omnia vati
Omina, vel qua ſint ſata futura mouent.
Omnibus aſt vxor quod ſe tua publicat: id te
Aſtra licet videant omnia, nulla docent.*

Quare

Quare in tanto omnium disciplinarum, omnium Academiarum, Scholarum omnium, omnium ætatum, temporum omnium, Philosophorum omnium, omnium sapientum de Genethliaci vanitate consensu, neminem reperiri arbitror ita stolidum, ita ad intelligendum hebetem, qui huius artis incredibilem lenitatem non videat; ipsimet hostes veritatis, etiam si insipire velint, quod omnium sapientum iudiciis respondere possint, reperient nihil. Verum ne sola auctoritate sapientum circumuentos se Genethliaci querantur, aliquot disertissimorum hominum luculentas disputationes his attexam, quibus rationes continentur, ob quas sapientiæ optimates iure Astrologos tamquam veritatis hostes à republica literaria amouerunt.

C A P V T T E R T I V M.

Disertissima S. Ambrosij in Genethliacos disceptatio.

ADVERSUS eos qui se Chaldaeos seu Genethliacos appellant, & de motu positorumque stellarum quæ futura sunt, dicere se posse profiterentur, omnes qui literis & doctrina pollent stare, superiori capite docuimus, verum ne quis existimet sapientes viros temere, nec satis perspecta causa in Genethliacam leuitatem tulisse sententiam, placuit eorum hoc loco adscribere disputationes, ut planum fiat eos non ignorasse Astrologorum scita, sed improbasse. Initium autem faciemus à S. Ambrosio, qui lib. 4. hexameron, c. 4. descripsit S. Basilij disputationem ho. 4. in hexamerō. Sic autem ait: [Denique nonnulli natiuitatum tentauerunt, exprimere qualitates, qualis futurus sit unusquisque, qui natus sit: cum hoc non solum vanum, sed etiam inutile sit querentibus, impossibile pollicentibus. Quid enim tam inutile, quam ut unusquisque persuadeat sibi hoc esse, quod natus est? Nemo ergo debet vitam suam, statum, moresque mutare, neque eniti quo melior fiat. Sed in ea persuasionem neque probum potes laudare, nec condemnare improbum, cum necessitati natiuitatis suæ respondere videatur. Et quomodo Dominus aut bonis præmia proposuit, aut improbis pœnas, si facit necessitas disciplinam, & conuersationem stellarum cursus informat? Et quid est aliud, quam hominem de homine exuere, si nihil moribus, nihil institutioni, nihil studiis derelinquitur? Quam multos videmus ereptos criminibus, atque peccatis, in meliorem statum esse conuersos: Redempti sunt Apostoli, & congregati ex peccatoribus: non utique natiuitatis suæ hora, sed Christi eos sanctificauit aduentus, & hora Dominicæ passionis redemit à morte. Læto ille damnatus, ille cum Domino crucifixus, non beneficio natiuitatis suæ, sed fidei confessione ad Paradisi æterna transiit. Ionam in mari non ius natiuitatis, sed dissimulatæ diuinæ præceptionis præcipitauit offensa, eundemque cetus excipiens ad indicium futuri mysterij post triduum reuomuit, & prophetica merito gratia seruauit. Petrum de carcere imminente morte perimendum Angelus Christi, non stellarum series liberauit. Paulum cæcitas conuertit ad gratiam, & percussus à vipera, turbatumque naufragio, non remedia natiuitatis, sed deuotionis merita seruauerunt. Quid de illis dicimus, qui eorum precibus, cum fuissent mor-
tui

tui, reuixerunt? Vtrum illos sua natiuitas, an Apostolica gratia suscitauit? Quid opus fuit, vt se ieiuniis, periculisque committerent, si quod volebant natiuitatis beneficio poterant peruenire? Quodd si credidissent, dum expectant factorum necessitatem, nunquam ad tantam peruenissent gratiam. Inutilis igitur ista persuasio. Quid, quodd etiam impossibilis? Nam vt de eorum aliquid disputatione sumamus redarguendi gratia, non probandi, magnam vim dicunt esse natiuitatis, eamque minutis quibusdam, & certis colligi oportere momentis: ac nisi veriùs colligatur summam esse distantiam. Breui enim atomo, exiguoque momento distare natiuitatem inopis, & potentis, egentis, & diuitis, innocentis, & noxij; & plerumque eadem hora generari, longauitati debitum, & prima pueritiæ ætate moriturum, si reliqua disparia sint, & aliquo puncto discreta. Hoc quemadmodum possint colligere, respondeant. Constituent partum foemina; obstetrix utique cum primò recognoscit, explorat vagitum, quo natiuitas colligitur, attendit vtrum masculus sit, an foemina. Quot vis inter has moras præterire momenta? Pone Mathematicum præparatum, nunquid potest vir interesse puerperio? Dum mandat obstetrix, audit Chaldaeus, ponit horoscopum, in alterius sortem iam nati fata migrarunt: de altero quæritur, & alterius genitura proponitur. Pone veram esse eorum opinionem de natiuitatum necessitatibus, non potest vera esse collectio. Puncta transeunt, fugit tempus irreparabile. Non est dubium, quod tempus in atomo, & momento oculi sit: adducor, vt credam quando omnes in atomo, in momento, in ictu oculi resuscitatur, vt Apostolus protestatur, dicens: Ecce mysterium vobis dico, omnes quidem resurgemus, non omnes autem immutabimur, in momento, in ictu oculi, in nouissima tuba, (canet enim tuba) & mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur. Inter effusionem, & susceptionem, depositionemque pignoris, fletum eius, & nuncium quot atomi transferunt? Et hoc, vt simpliciter ista texuerim. Nam & ipsi vitalem illum Signorum duodecim circuitum in duodecim partes diuidunt, & quia triginta diebus Sol duodecimam partem sphaeræ eius, quæ inerrabilis habetur, egreditur, quo gyros Solis anni circuitu compleatur, in triginta portiunculas, quas *μειρας* Græci vocant, vnamquamque duodecim illarum distribuunt portionem, ipsam quoque portiunculam in sexaginta vices conferunt. Rursus vnumquodque de illis sexaginta sexagies secant. Quàm incomprehensibile est in quoto sexagesimo sexagesimæ portiunculæ natiuitatis momenta consistant; & qui singulorum Signorum sit aut motus, aut species in natiuitate nascentis! Vnde cum impossibile sit eam subriles minutias temporis comprehendere, exigua autem mutatio inuehat vniuersitatis errorem, totum negotium plenum est vanitatis. Disputatores eorum quæ sua sunt nesciunt, quomodo alia nouerunt? quid sibi imminet ignorant, quomodo possunt aliis quæ sibi futura sunt denunciare? Ridiculum est credere, quia si possent, sibi potius prouiderent. Iam illud quàm ineptum, vt si quis signo Arietis ortum se dicat, ex vsu pecudis æstimeretur præstantissimus consilio, quod in grege huiusmodi emineat pecus; aut locupletior, eo quodd vestitum habeat Aries naturalem, & quotannis lucrum capiat indumenti, eoque viro illi familiaria videantur quæstuum esse compendia? Similiter & de Tauri & de Piscium signis argumentatur, vt ex natura vilium animantium cœli motus, & signorum interpretandas existiment potestates. Cibus ergo noster viuendi nobis decreta constituit, & alimenta nostra nobis, id est, Aries,

S s

Taurus,

Taurus, & Piscis, morum imprimunt disciplinam? Quomodo igitur de cœlo nobis causas rerum, & substantiam vitæ huius accersunt, cum ipsis cœlestibus signis causas motus sui ex qualitatibus escæ vilis impertiant? Liberalem aiunt signo ortum Arietis, eo quod lanam suam Aries non inuitus deponat: & huiusmodi virtutem vilis animantis malunt naturæ deputare, quàm cœlo, vnde & serenitas nobis fulget, & pluuia sæpe descendit. Laboriosos, & patientes seruitij, quos nascentes Taurus aspexerit, quia animal laboriosum, & assuetum iugo spontanea seruituti colla submittat. Percussorem quoque, cuius natiuitatem Scorpius in sua parte complexus sit, & malitiæ venena reuomentem, eo quod animal venenatum sit. Quid igitur auctoritatem viuendi daturum te signorum cœlestium dignitate prætendis, & de nugis quibusdam argumentum assertionis assumis? Nam si de animalibus assumptæ huiusmodi morum proprietates cœli motibus imprimuntur: & ipsum videtur bestialis naturæ potestati esse subiectum, ex qua causas vitalis substantiæ, quas hominibus impertiret, accepit. Quod si hoc abhorret à vero, multò magis illud ridiculum veri subsidio eos destitutos, hinc fidem suæ disputationis accersere. Deinde illud consideremus, quod Planetas illa signa appellant, quorum motibus formari asserunt vitæ nostræ necessitates. Siue igitur, vt nomen sonat, semper vagentur: siue, vt ipsi dicunt, quod concito motu ferantur, & decies millies in die, aut, si hoc incredibile videtur, multiplicem speciem innumera sui conuersione commutent: fide caret, quod tam vago sui errore, & tam celeri motu fixam nobis, atque immobilem viuendi substantiam, fortè que decernant. Ferunt tamen non esse æquales omnium motus, sed aliorum celeriores, aliorum tardiores esse circuitus, vt in eadem hora & videant se frequenter, & frequenter abscondant, dum aliud ab alio præteritur. Aiunt autem plurimum referre, ortum generati benefica. Signa videant, an malefica, & noxia: & in eo natiuitatis esse distantiam, quod benefici Signi aspectus plurimum conferat, malefici, & noxij plurimum noceat. Sic enim eadem Signa, quæ venerantur, appellare consueverunt. Necesse enim habeo eorum vtinominibus, quorum vtor assertionibus, ne ignorata magis, quàm vacuefacta, atque destructa sua argumenta commemorarent. Itaque cum illum vagum, celeremq; motum non queant comprehendere, sæpe fit, vt per illam puncti, & momenti incóprehensibilis subtilitatem ponant, benefici Signi aspectum, vbi grauis, atque nocitura incurrat offensio. Et quid mirum, si ibi luduntur homines, vbi Signa innoxia blasphemantur: Quæ si natura noxia esse creduntur, Deus ergo summus arguitur, si fecit quod malum est, & fuit improbitatis operator. Si verò ex sua volúte putantur assupsisse quod noceat infantibus, & nullius adhuc facinoris pessimi sibi cóscii, quibus pœna adscribitur, antequàm culpa: quid tam irrationabile, quod etiam irrationabilium bestiarum excedat immanitatem, vt vsus fraudis, aut gratiæ, non meritis hominum deputetur, sed Signorum motibus deferatur? Nihil (inquit) ille deliquit, sed noxia eum stella conspexit, Saturni ei sydus occurrit, auertit se paululum, & ærumnam abstulit, & crimen aboleuit: sed hæc eorum sapientia telæ aranæ comparatur, in quam si culex, aut musca inciderit, exuere se non potest: si verò validiorum animantium vllum genus incurrisse visum est, pertransiuit, & casses rupit infirmos, atq; inanes laqueos dissipauit. Talia sunt retia Chaldeorum, vt in his infirmi hæreant, validiores sensu offensionem habere non possint. Itaq; vos, qui validiores estis, cum videritis Mathematicos, dicite: Telam aranæ texunt, quæ nec vsum aliquem

aliquem potest habere, nec yinacula, si tu non quasi culex, aut musca, lapsu tuæ infirmitatis incurras, sed quasi passer, aut colūba casses inualidos præpetis volatus celeritate dissoluas. Etenim quis prudentiū credat, quòd Signorū motus, qui ad diem sæpe mutantur, & multipliciter in se recurrunt, insignia deferant potestatum? Nam si ita esset, quantæ ad diem regaliū natiuitatū exprimerentur figuræ? Quotidie ergo Reges nascerentur, nec Regalis in filios transmitteretur successio, sed semper ex diuerso statu, qui ius imperiale acquirerent potestatis, orirentur. Quis igitur Regū genituram filij sui colligit, si ei debeat imperiū, & non proprio successionem regni in suos transcribit arbitrio? Legimus certè, quòd Abia genuit Asa, & Asa genuit Iosaphat, & Iosaphat genuit Ioram, & Ioram genuit Oziam: & reliqua omnis vsque ad captiuitatem per Reges generis pariter, & honoris ducta successio est. Nunquid quia Reges fuerunt, Signis cælestibus formandos motus suos imperare potuerūt? Quis enim hominū potest habere in his dominatū? Deinde si ad necessitatem genitalem, non ad instituta morū actus nostri, factaq; referantur, cur leges propositæ sunt, iura etiā promulgata, quibus aut pœna improbis decernitur, aut securitas defertur innoxiiis? Cur non venia datur reis, cum vtique, vt ipsi aiunt, non sua volūate, sed ex necessitate deliquerint? Cur laborat agricola, & non magis expectat, vt inelaboratos fructus priuilegio suæ natiuitatis inuehat receptaculis horreorum? Si ita natus est, vt ei diuitiæ, atq; opes affluant, vt sibi spontaneos redditus sine vllō semine, atq; opere terra parturiat: non vomerem aruis imprimat, non curæ manū falci adinoueat, non legendæ vindemiæ subeat expensam, sed vltro ei in omnes ferias vina fundantur fluentia, spōte ei oleum nullis inserta caudicibus syluestris oleæ bacca defudet, nec diffusi æquoris transfretaturus periculum, propriæ salutis sollicitus mercator horrescat, cui otioso potest, vt aiunt, quadam sorte genitali diuitiarum thesaurus illabi. Sed non hoc est vniuersorum sententia. Deniq; impiger depresso aratro terram scindit agricola, nudus arat, nudus serit, nudus Sole feruente tostas æstate colligit fruges, & negotiator impatiens flantibus Euris, in tuto plerumq; nauigio sulcat mare. Vnde importunitatem eorū, temeritatēq; condemnans Propheta ait: Erubescere Sidon, dixit mare: hoc est, si pericula vos non mouent, vel pudor comprimat, verecundia confundat. Erubescere Sidon, in qua nullus virtuti locus, nulla salutis cura, nulla iuuentus pro excubiis patriæ bello dedita, armisq; exercita, sed omnis sollicitudo de quæstu, omne studium mercaturæ. Semen, inquit, mercatorum sicut messis. Quæ autem merces homini Christiano, si non ex voluntate, sed ex necessitate curas suas, & opera componit? Vbi enim directā necessitas, ibi inhonorata industria.] Hæc S. Ambrosius mellita quidem, sed neruosa æquè, & aculeata oratione.

CAPUT QVARTVM.

Disceptatio S. Augustini aduersus Astrologos coniectores.

DE S S O & S. Augustini lectissimam de Genethliaca lenitate disputationem hinc ponere: is enim & propter magnitudinem ingenij, & propter incredibilem doctrinæ copiam, & propter singulare huius disciplinæ studium, quod tum lib. 4. Confess. cap. 3. tum lib. 7. cap. 6. proficitur,

meritus, ut eius testimonium omnium rationum momenta contineat: **Libro** ergo 2. de doctrina Christiana, cap. 21. 22. 23. sic scribit: [Neque illi (inquit) ab hoc genere perniciosæ superstitionis segregandi sunt, qui Genethliaci propter natalium dierum considerationes, nunc autem vulgò Mathematici vocantur. Nam & ipsi, quamvis veram stellarum positionem, cum quisque nascitur, confectentur, & aliquando etiam peruestigent; tamen quod inde conantur vel actiones nostras, vel actionum euenta prædicere, nimis errant, & vendunt imperitis hominibus miserabilem seruitutem. Nam quisque liber cum ad huiusmodi Mathematicum ingressus fuerit, dat pecuniam, ut seruus inde exeat, aut Martis, aut Veneris, vel potius omnium syderum, quibus illi, qui primi errauerunt, errorémque posteris propinauerunt, vel bestiarum propter similitudinem, vel hominum, ad ipsos homines honorandos, imposuerunt vocabula. Non enim mirandum est, cum etiam propioribus, recentioribusque temporibus sydus, quod appellamus Luciferum, honori, & nomini Cæsaris Romani dicare conati sunt. Et fortasse factum esset, atque isset in vetustatem, nisi astra eius Venus præoccupasset hoc nominis prædium, neque iure vllò ad hæredes traiceret, quod nunquam viua possederat, aut possidendum petiuerat. Nam ubi vacabat locus, neque alicuius priorum mortuorum honore tenebatur, factum est, quod in rebus talibus fieri solet. Pro Quintili enim, & Sextili mensibus, Iulium, atque Augustum vocamus, de honoribus hominum Iulij Cæsaris, & Augusti Cæsaris nuncupatos, ut facile qui voluerit intelligat etiam illa sydera prius sine his nominibus cælo vagata esse. Mortuis autem illis, quorum honorare memoriam, vel coacti sunt homines regia potestate, vel placuit humana vanitate, nomina eorum imponentes, syderibus eos ipsos sibi mortuos in cælum leuare videbantur. Sed quomodolibet vocentur ab hominibus, sunt tamen sydera, quæ Deus instituit, & ordinauit, ut voluit, & est certus motus illorum, quo tempora distinguuntur, atque variantur. Quem motum notare, cum quisque nascitur, quomodo se habeat, facile est per eorum inuentas, conscriptasque regulas; quod sancta Scriptura condemnat, dicens: Si enim tantum potuerunt scire, ut possent æstimare seculum, quomodo eius Dominum non facilius inuenerunt?

Sed ex ea notatione velle nascetium mores, actus, euenta prædicere, magnus error, & magna dementia est. Et apud eos quidém, qui talia dediscenda didicerunt, sine vlla dubitatione refellitur hæc superstitio. Constellationes enim, quas vocant, notatio est syderum, quomodo se habebant, cum ille nasceretur, de quo isti miseri à miserioribus consuluntur, fieri autem potest, ut aliqui gemini tam sequaciter fundantur ex utero, ut interuallum temporis inter eos nullum possit apprehendi, & constellationum numeris annotari. Vnde necesse est, nonnullos geminos easdem habere constellationes, cum paria rerum, vel quas agunt, vel quas patiuntur, euenta non habeant, sed plerumque ita disparia, ut alius foelicissimus, alius infœlicissimus viuat: sicut Esau, & Iacob geminos accepimus natos, ita ut Iacob, qui posterior nascebatur, manu plantam præcedentis fratris tenens inueniretur. Horum certè dies, atque hora nascentium aliter notari non posset, nisi ut amborum constellatio esset vna. Quantum autem intersit inter amborum mores, facta, labores, atque successus, Scriptura testis est, iam ore omnium gentium peruagata. Neque enim ad rem pertinet, quod dicunt ipsum momentum minimum, atque angustissimum temporis

temporis, quod geminorum partum difterminat multum valere in rerum natura, atque cœlestium corporum rapidissima velocitate. Etsi enim concedam ut plurimum valeat, tamen in constellationibus à Mathematico inueniri non potest, quibus inspectis se fata dicere profiteretur. Quod ergo in constellationibus non inuenit quas necesse est vnas inspiciat, siue de Iacob, siue de eius fratre consulatur, quid ei prodest, si discat in cœlo quod temere securus infamat, & non discat in tabula, quam frustra sollicitus intuetur? Quare istæ quoque opiniones quibusdam rerum signis humana præsumptione institutis ad eadem illa quasi quædam cum dæmonibus pacta, & conuenta referendæ sunt.

Hinc enim fit, ut occulto quodam iudicio diuino cupidi malarum rerum homines tradantur illudendi, & decipiendi pro meritis voluntatum suarum illudentibus eos, atque decipientibus præuaricatoribus Angelis: quibus ista pars mundi infima secundum ordinem rerum diuinæ prouidentię lege subiecta est. Quibus illusionibus, & deceptionibus euenit, ut istis superstitionis, & perniciosis diuinationum generibus multa præterita, & futura dicantur, nec aliter accendant, quàm dicunt, multaque obseruantibus secundum obseruationes suas eueniāt, quibus implicati curiosiores fiant, & sese magis magisque inserant multiplicibus laqueis perniciosissimi erroris. Hoc genus fornicationis animæ salubriter diuina Scriptura non tacuit, neque ab ea sic deterruit animam, ut propterea talia negaret esse sectanda, quia falsa dicuntur à professoribus eorum. Sed etiam si dixerint vobis (inquit) & ita euenierit, ne credatis eis. Non enim quia imago Samuelis mortui, Saūli Regi vera pronunciauit, propterea talia sacrilegia, quibus imago illa præsentata est, minùs execranda sunt, aut quia in Actibus Apostolorum ventriloqua scœmina verum testimonium perhibuit Apostolis Domini, ideo Paulus Apostolus pepercit illi spiritui, ac non potius scœminam illius dæmonij correptione, atque exclusione mundauit. Omnes igitur artes huiusmodi, vel nugatoriæ, vel noxiæ superstitionis ex quadam pestifera societate hominum & dæmonum, quasi pacta infidelis, & dolosæ amicitie constituta penitus sunt repudianda, & fugienda Christiano: non quòd idolum sit aliquid, ut ait Apostolus, sed quia quæ immolant idolis, dæmoniis immolant, & non Deo: nolo autem vos socios fieri dæmoniorum. Quod autem de idolis, & de immolationibus, quæ honori eorum exhibentur, dixit Apostolus, hoc de omnibus imaginariis signis sentiendum est, quæ vel ad cultum idolorum, vel ad creaturam, eiusque partes tanquam Deum colendas trahunt, vel ad remediorum, aliarumque obseruationum curam pertinent; quæ non sunt diuinitus ad dilectionem Dei, & proximi, tanquam publicè constituta, sed per priuatas appetitiones rerum temporalium corda dissipant miserorum. In omnibus ergo istis doctrinis societas dæmonum formidanda, atque vitanda est, qui nihil cum principe suo diabolo, nisi reditum nostrum claudere, atque obserare conantur. Sicut autem de stellis, quas condidit, & ordinauit Deus humanæ, & deceptorie coniecturæ ab hominibus institutæ sunt: sic etiam de quibusdam nascentibus, vel quoquo modo diuinæ prouidentie administratione existentibus rebus multi, multa humanis suspicionibus, quasi regulariter coniecta literis mandauerunt, si forte insolite acciderint, velut si mula pariat, aut fulmine aliquid percussatur.

Quæ omnia tantum valent, quantum præsumptione animorum quasi communi quadam lingua cum dæmonibus fœderata sunt. Quæ tamen omnia plenasunt pestiferæ curiositatis, cruciantis sollicitudinis, mortiferæ seruitutis. Non enim quia valebant, animaduersa sunt, sed animaduertendo, atque signando factum est, ut valerent, & ideo diuersis diuersè proueniunt secundum cogitationes, & præsumptiones suas. Illi enim spiritus, qui decipere volunt, talia procurant cuique, qualibus eum irretitum per suspiciones, & consensiones eius viderint. Sicut enim, verbi gratia, vna figura literæ, quæ decussatim notatur, aliud apud Græcos, aliud apud Latinos valet, non natura, sed placito, & consensione significandi; & ideo qui vtramque linguam nouit, si homini Græco velit aliquid significare scribendo, non in ea significatione ponit hanc literam, in qua eam ponit cum homini scribit Latino. Et beta vno eodémque sono, apud Græcos literæ, apud Latinos oleis nomen est. Et cum dico lege, in his duabus syllabis aliud Græcus, aliud Latinus intelligit. Sicut ergo hæ omnes significationes pro suæ cuiusque societatis consensione animos mouent: & quia diuersa consensio est, diuersè mouent: nec ideo consenserunt in eas homines, quia iam valebant ad significationem: sed ideo valent, quia consenserunt in eas: sic etiam illa signa, quibus perniciosa dæmonum societas comparatur, pro cuiusque obseruationibus valent. Quod manifestissimè ostendit ritus augurum, qui, & antequam obseruent, & posteaquam obseruata signa tenuerint, id agunt, ne videant volatus, aut audiant voces auium, quia nulla ista signa sunt, nisi consensus obseruantis accedat.]

CAPVT QVINTVM.

Alia S. Augustini grauissima in Astrologos coniectores disputatio.

NECREDIBILE est quàm multis variisque modis S. Augustinus Astrologiæ futilitatem ostendat, & cum ea sit mendacij natura, ut multis se prædat argumentis, non vnâ aut alterâ, sed plurimas, vir ingenio & doctrina incomparabilis, in Astrologos contorquet rationes. Quare lib. 7. Confess. cap. 6. [Iam (inquit) Mathematicorum fallaces diuinationes, & impia deliramenta reieceram. Confiteantur etiam hinc tibi de intimis visceribus animæ meæ, miserationes tuæ Deus meus. Tu enim, tu omnino, nam quis alius à morte omnis erroris reuocat nos, nisi vita, quæ mori nescit, & sapientia mentes indigentes illuminans, nullo indigens lumine, qua mundus administratur vsque ad arborum volatica folia? Tu procurasti peruiaciæ meæ, quæ oblectatus sum, Vindiciano acuto seni, & Nebridio adolescenti mirabilis animæ: ille vehementer affirmanti, huic cum dubitatione quidem aliqua, sed tamen crebrò dicenti, non esse vllam artem futuro præuidendi, coniecturas autem hominum habere sæpe vim fortis, & multa dicendo dicij pleraque ventura, nescientibus eis, qui dicerent, sed in ea non tacendo incurrentibus. Procurasti ergo tu hominem

amicum,

amicum, non quidem segnem consultorem Mathematicorum, nec eas iteras bene callentem, sed (vt dixi) consultorem curiosum, & tamen scientem aliquid, quod à patre suo se audisse dicebat, quantum valeret ad illius artis opinionem euertendam ignorabat. Is ergo vir nomine Firminus liberaliter institutus, & excultus eloquio, cum me tanquam charissimum de quibusdam suis rebus, in quas secularis spes eius intumuerat, consuleret quid mihi secundum suas, quas constellationes appellant, videretur. Ego autem, qui iam de hac re in Nebridij sententiam flecti cœperam, non quidem abnueram coniecere, ac dicere quod nutanti occurrebat: sed tamen subiicerem, propè iam esse mihi persuasum ridicula esse illa, & inania. Tum ille mihi narrauit patrem suum fuisse librorum talium curiosissimum, & habuisse amicum æquè illa simulque sectantem, qui pari studio, & collatione flagrabant in eas augas igne cordis sui, ita vt mutorum quoque animalium, si quæ domi parerent, obseruarent momenta nascentium, atque ad ea positionem cœli notarent, vnde illius artis, quasi experimenta colligerent. Itaque dicebat audisse se à patre suo, quod cum eundem Firminum prægnans mater erat, etiam illius paterni amici famula quædam pariter ytero grandescere, quod latere non potuit dominum, qui etiam canum suarum partus examinatissima diligentia nosse curabat. Atque ita factum esse, vt cum iste coniugis, ille autem ancillæ dies, & horas, minutioresque horarum articulos accuratissima obseruatione numerarent, enixæ essent am bæ simul, ita vt eadem constellationibus, & que ad eadem minutias vtrique nascenti facere cogerentur, iste filio, ille serulo. Nam cum mulieres parturire cœpissent, indicauerunt sibi ambo quid in sua cuiusque domo ageretur, & parauerunt quos ad se inuicem mitterent, simul vt natum quod parturiebatur esset cuique nunciatum, quod tamen vt continuò nunciaretur tanquam in regio suo facillè effecerant. Atque ita qui ab alterutro missi sunt, tam ex paribus domorum intervalis sibi obuiam factos esse dicebat, vt aliam positionem syderum, aliàsque particulas momentorum, neuter eorum notare sineretur: & tamen Firminus amplo apud suos loco natus, de ambitione vias sæculi cursitabat, augebaturque diuitiis, sublimabatur honoribus: seruus autem ille conditionis iugo nullatenus relaxato, dominis seruebat, ipse indigente, qui nouerat eum. His itaque auditis, & creditis, talia quippe narrauerat, omnis illa reluctatio mea resoluta concidit: & primò Firminum ipsum conatus sum ab illa curiositate reuocare; cum dicerem constellationibus eius inspectis, vt vera pronuntiarem, debuisse me vtrique videre; ibi parentes inter suos esse primarios, nobilem familiam, propriæ ciuitatis, natales ingenuos, honestam educationem, liberalesque doctrinas. At si me ille seruus ex iisdem constellationibus, quia & illius ipsæ essent consulisset, vt eidem quoque vera proferrem, debuisse me rursum ibi videre abiectissimam familiam, conditionem seruilem, & cætera longè à prioribus aliena, longèque distantia. Vnde autem fieret vt eadem inspiciens diuersa dicerem, si vera dicerem: si autem eadem dicerem, falsa dicerem. Inde certissimè collegi ea, quæ vera consideratis constellationibus dicerentur non arte dici, sed sorte: quæ autem falsa non artis imperitia, sed sortis mendacio. Hinc autem accepto aditu, ipse mecum talia ruminando, ne quis eorundem delirorum, qui talem quæstum sequerentur, quos iam iamque inuadere, atque irrisos refellere cupiebam, mihi ita resisteret, quasi aut Firminus mihi, aut illi patet falsa narrauerit, intendi considerationem

rationem in eos qui gemini nascuntur: quorum plerique ita pòst inuicem funduntur ex vtero, vt paruum ipsum temporis interuallum quamtamlibet vim in rerum natura habere contendunt, colligi tamen humana obseruatione non possit, literisque signari omnino nòn valeat; quas Mathematicus inspecturus est vt vera pronunciet. Et non erunt vera, quia easdem literas inspiciēs, eadem debuit dicere de Esau, & Iacob, sed non eadem vtrique acciderunt. Falsa ergo diceret. Aut si vera diceret, non eadem diceret, si eadem inspiceret. Non ergo arte sed sorte vera diceret. Tu enim, Domine iustissime, moderator vniuersitatis, consulētibz, consultisque nescientibus occulto instinctu agis, vt dum quisque consulit, hoc audeat quod eum oportet audire occultis meritis animarum ex abyssu iusti iudicij tui, cui non dicat homo: quid est hoc? aut vt quid hoc? Non dicat, Non dicat: Homo est enim, &c.]

CAPVT SEXTVM.

Rursus S. Augustinus aduersus Genethliacos disserit.

ON piget me sapius S. Augustinum in Genethliacam palatram deducere: nam neque illum piguit sapius cum huiusmodi monstro congredi. Rursus itaque lib. 5. de Ciuit. c. 5. cum de geminis quibuldam retulisset ex Possidonio Astrologo, quod simul ægrotare, simul conualescere solerent. [Si ergo hæc (inquit) ad illas pertinent minutias temporum, quæ inter se habent gemini, & constellationibus non ascribuntur, quare aliorum constellationibus inspectis, ista dicuntur? si autem ideo dicuntur, non ad minuta incomprehensibilia, sed ad temporum spatia pertinent, quæ obseruari notarique possunt: quid hîc agit rota illa figuli, nisi vt hominēs luteum cor habentes in gyrum mittantur, ne Mathematicorum vaniloquia conuincantur? quid denique iidem ipsi, quorum morbum, quod eodem tempore grauior leuiorque apparebat, amborum, medicinaliter inspiciens Hippocrates, geminos suspicatus est, nōne satis istos redarguunt, qui volunt syderibus dare quod de corporum simili temperatione veniebat? cur enim similiter eodēque tempore non alter prior, alter posterior ægrotabant sicut nati fuerant: quia vtrique simul nasci ambo non poterunt? aut si nihil momenti attulit, vt diuersis temporibus ægrotarent, quod diuersis temporibus nati sunt: quare tempus in nascendo diuersum, ad aliarum rerum diuersitates valere contendunt? cur potuerunt diuersis temporibus peregrinari, diuersis temporibus ducere vxores, diuersis temporibus filios procreare, & multa alia, propterea quia diuersis temporibus nati sunt, & non potuerunt eadem causa diuersis temporibus ægrotare. Si enim dispar nascendi mora mutauit horoscopus, & disparitatem intulit cæteris rebus, cur illud in ægritudinibus mansit, quod habebat in temporis æqualitate conceptus? aut si facta valetudinis in conceptu sunt, aliarum verò rerum in ortu esse dicuntur, non deberent inspectis natalitiis constellationibus de valetudine aliquid dicere, quando eis inspicienda conceptus hora non datur. Si autem ideo prænunciant ægritudines non inspecto conceptionis horoscopo: quia indicant

cas

et eas momenta nascentium quomodo dicerent cuiuslibet eorum geminorum ex natiuitatis hora quando egrotaturus esset, cum & alter qui non habebat eandem horam natiuitatis, necesse haberet pariter egrotare? Deinde quæro si tanta distantia est temporis in natiuitate geminorum, ut per hanc oporteat eis constellationes fieri diuersas, propter diuersum horoscopus, & ob hoc diuersos omnes cardines, ubi tanta vis ponitur, ut hinc etiam diuersa sint fata, unde hoc accidere potuit, cum eorum conceptus diuersum tempus habere non possit? aut si duorum vno momento temporis conceptorum, potuerunt esse ad nascendum fata disparia, cur non & ad duorum vno momento temporis natorum possint esse ad viuendum atque moriendum fata disparia? nam si vnum momentum quo ambo concepti sunt, non impediuit ut alter prior, alter posterior nasceretur, cur vno momento si duo nascuntur, impediatur aliquid, ut alter prior, alter posterior moriatur, &c.] Hæc ille.

CAPVT SEPTIMUM.

Alia S. Augustini cum Astrologis congressio.

N VLLVS aut sapius aut acrius in Astrologos inuectus est quam sanctus Augustinus, à quo ut verum fatear, inuitus discedo, sed nimis ille multa aduersus Astrologorum vanitatem nobis scripta reliquit libro 4. Confess. c. 3. lib. 5. c. item 3. in Psalm. 3. lib. 5. de ciuitate Dei, cap. 2. 3. 5. 6. 7. quare omissis aliis ea postremo referam quæ habet lib. octuaginta trium questionum, questione 45. [Non eos (inquit) appellauerunt Mathematicos veteres, qui nunc appellantur, sed illos qui temporum numeros, motus cœli, ac siderum peruestigarunt, de quibus rectissime dicitur in Scripturis sanctis. Iterum nec his debet ignosci, si enim tantum potuerunt scire, ut possent æstimare seculum, quomodo huius dominum non facilius inuenerunt? mens enim humana de visibilibus iudicans, potest agnoscere omnibus visibilibus seipsam esse meliorem, quæ tamen cum etiam se propter defectum, præfectumque in sapientia fateatur esse mutabilem, inuenit supra se esse incommutabilem veritatem, atque ita adhærens post ipsam, sicut dictum est, adhæsit anima mea post te, beata efficitur intrinsecus inueniens etiam omnium visibilium creatorem atque dominum, non querens extrinsecus visibilis, quamuis cœlestia, quæ aut non inveniuntur, aut cum magno labore frustra inveniuntur, nisi ex eorum, quæ foris sunt, pulchritudine inueniatur artifex, qui intus est, & prius in anima superiores, deinde in corpore inferiores pulchritudines operatur. Aduersus eos autem, qui nunc appellantur Mathematici, volentes actus nostros corporibus cœlestibus subdere, & nos vendere stellis, ipsamque pretium, quo vendimur à nobis accipere, nihil verius & breuius dici potest, quam eos non respondere nisi acceptis constellationibus: In constellationibus autem notari partes æquales trecentas sexaginta dicunt habere signiferum circulum. Motum autem cœli per vnâ horam fieri in quindecim partibus, ut tanta mora quindecim partes oriantur, quantum tenet vna hora, quæ partes singulas sexaginta minutas habere

Tt

bere

bere dicuntur, minutas autem minutarum iam in constellationibus, de quibus futura prædicere se dicunt, non inueniunt; conceptus autem geminorum quoniam vno concubitu efficitur attestantibus medicis, quorum disciplina multo est certior, atque manifestior, tam paruo puncto temporis contingit, vt in duas minutas minutarum non tendatur, vnde ergo in Geminis tanta diuersitas actionum, & euentuum, & voluntatum, quos necesse est eandem constellationem conceptionalem habere, & amborum vnam constellationem dare Mathematicos, tanquam vnius hominis, si autem ad genitales constellationes se tenere voluerint, ab ipsis Geminis excluduntur, qui plerunque ita post in inuicem funduntur ex utero, vt hoc temporis intervalum rursus ad minutas minutarum reuertatur; quas tractandas in constellationibus nunquam accipiunt, nec possunt tractare. Cum autem multa vera eos prædixisse dicatur, ideo fit, quia non tenent homines memoria falsitates, erroresque eorum: sed non intenti, nisi in ea, quæ illorum responsis prouenerunt, ea quæ non prouenerunt obliuiscuntur, & ea commemorant, quæ non arte illa, quæ nulla est, sed quadam obscura rerum sorte contingunt. Quod si peritiam illorum volunt tribuere, dicant artificiosè diuinare etiam mortuas membranas scriptas quaslibet, de quibus plerunque pro voluntate sors exit. Quod si non arte de cæcicibus exit sapè versus futura prænuncians, quid mirum, si etiam ex animo loquentis, non arte, sed ex sorte exit aliqua prædictio futurorum, &c.]

Sed tempus est, vt lectores in sancti Augustini Theoriis, plus satis importos ad Origenis, Adamantij, hexedras & scholam reuocemus; non enim vnius aut alterius, sed plurimorum testimonio veritatem firmandam suscepimus.

CAPVT OCTAVVM.

Disputatio Origenis Adamantij in Astrologos.

MULTIS Origenem Adamantium Platonica disciplina imbutum erroribus, non negauerim; id enim proficitur S. Basilij lib. de Spiritu sancto, cap. 3. & id scribit S. Epiphanius libro de hæresibus, id docet S. Hieronymus; sed Astrologiæ vanitatem tam conspicuam & illustrem esse contendo, vt nullus qui litterarum non sit plane ignarus, vel omni ingenio destitutus de ea dubitarit. Quare Origenes, qui aliis quidem multis alucinatus potuit Astrologorum vanitatem ignorare non potuit. Sic autem apud Eusebium Cæsariensem lib. 6. de præpar. Euang. cap. 9. disputat.

Valde necessariū est (inquit) diligentius exponere in signa facta esse luminaria, Solem scilicet, atque Lunam, & reliquas stellas. Non enim solam Gentiles stellarum coniunctione atque aspectu, quæ in terris sunt, necessario accidere credunt, quam vim fatum appellant: verum etiam multos ex fictis libris conturbantes, impossibile aliter fieri credentes, quam stellarum cursus effecerit. Vnde sequitur, nullam in nobis esse libertatem, nullam operationem nostram laudari, aut non periri que possit, ita prædictum à Scripturis Dei.

Iudi

Iudicium, quo alij ad æterna supplicia, alij ad æternam beatitudinem destinantur falso fortè prædicaretur. Quid plura ipsa quoque fides, & Saluatoris nostri aduentus, & omnis Prophetarum labor, ac Apostolorum in constituendis Ecclesiis prædicatio, inania erunt, nisi fortè Christum quoque quis audeat dicere cœlestium corporum vi coactum, fecisse; quæ fecit, passumque fuisse, quæ passus est, nec suæ deitatis, sed stellarum cuncta virtute euenisse. His impiis verbis etiam illud conficitur, ut fideles fato ducti in Christum credant: quos libenter interrogabimus, quamobrem Deus huiusmodi mundum produxit. An ut in eo alij absque vlla culpa muliebria paterentur, alij immanes bestias crudelitate vincerent, homicidio, & rapina gauderent? Quid oportet hæc innumerabilia dicere: in quibus non hominibus, sed Deo culpam attribuant, quem nullo modo iustum esse ostendere poterunt? Quomodo enim qui tot tantæque mala produxit, iustus esse dicetur? Præterea interrogandi sunt, utrùm etiam ipsi, qui hæc dicunt, stellis subiecti sunt, an Soli miseriam effugerunt. Si primum, manifestum est, quia à stellis etiam hanc opinionem consecuti sunt: quæ si vera est, cur omnibus insita similiter non est? sin alterum, cur non omnes simpliciter ab huiusmodi necessitate liberamur? Ad hæc si fato res humanæ agantur, cur orant? cur vouent? cur temere aliquid à Deo petunt? quid plura? abundè namque his paucis pater temerè suscepam à multis opinionem de fato, &c.] Hæc Origènes, qui multò plus hac in re vidit quam quisquam existimare possit: quare apud eundem Eusebium loco citato paucis interpositis iterum reperit Astrologicum certamen, iterum in Genethliacam arma mouet.

[Nunc ostendamus (inquit) nihil humanarum rerum à stellis effici, sed tantummodo significari.

Primum igitur illud patet, si quid à stellarum sextili aspectu, qui hodiè fiat, efficeretur, nullo posse illud pacto præteritum esse, prius enim efficiens effectum est. Non ignoramus autem eos, qui hanc scientiam profitentur, multa præterita hodierna stellarum positione prædicere. Nam cum positionem Zodiaci diligenter in duodenas sedes diuiserint, gradusque, ac minuta singulis conuenientia domibus perspexerint, ac erraticas stellas, cæteraque ut solent aptè collocauerint, & ortus atque occasus, aspectus, & coniunctiones considerauerint, non solum futura, verum etiam ea, quæ natiuitatem hominis, & conceptionem præcesserunt, dicere conantur. Patris enim fortunas, & corporis eius prosperas, aut è contra dispositiones, similiter matris, atque fratrum, ab hodierna positione percipi posse putant. Verum de gradibus domorum, aliisque huiusmodi postea dicemus.

Nunc quasi exquisitissime omnia possint inuenire interrogentur. Si res humanas necessitate agi stellarum putatis, quomodo talis hodiernus aspectus, ea quæ præcesserunt potuit efficere. Quod si hoc impossibile simpliciter est, inuenitur autem vera dixisse Astrologus de præteritis, patet non à stellis illud effectum fuisse. Si quis igitur non nihil veri eam rem putat continere, certe necesse est ut concedat, non fecisse id stellas, sed solummodo significasse. Quod si quispiam obliuiscit, præterita quidem significari, futura vero à stellis effici, differentiam ostendat, eandem discriminis afferat. Quare quæ ad patrem, matrem, fratresque pertinent, præteritaque sunt, hæc positio significauit, futura vero quasi efficiens causa producit. Sed nullam

huius rei causam afferre vnquam verisimilem poterunt. Quare nisi pertina-
ces sint, nihil humanarum rerum à stellis effici, sed forsan significari con-
cedent, tanquam si non à stellis tam præterita, quàm futura, sed ab ipso Deo
per propheticam orationem quamdam quispiam perciperet. Nam quemad-
modum potestas humana, vt diximus, minime tollitur, quamuis Deus quæ-
cumque facturi sumus præuideat: sic etiam signa, quæ ad significandum diui-
nitus ordinata sunt, libertati nostræ nequaquam officiant: sed est vniuersum
cælum, quasi liber apertus, omnia futura in se conscripta continens. Id-
circo in oratione Ioseph quod à Iacob dicitur, sic intelligi potest: Legi enim,
inquit, in tabulis cæli quæcumque contingent vobis, & filiis vestris. For-
san autem etiam illud: Complicabuntur cæli: vt liber significatiuas futu-
rorum rationes consummatas, & vt ita dixerim adimpletas fore ostendit, si-
cut prophetias etiam adimpletas dicimus, cum iam euenerint. Hoc modo
in signa secundum Scripturæ vocem stellas factas arbitramur. Hieremias
autem vt homines ad seipsum coruertat, vtque formidinem, quæ à signis im-
pendet auferat, ac vt omnem forsan huiusmodi opinionem ab hominum
animo eiiciat, A signis, inquit, cæli non timeatis. Sed rursus alia ratio-
ne non efficientes stellas esse ostendamus. Concedentes igitur interim pos-
se ab hominibus hanc scientiam comprehendere, quarimus, quomodo à multis
natiuitatibus eandem rem contineri contendunt? Nam si patibulo mori-
tûrum aliquem dixerint, non à natiuitate sua id solummodo, verum et-
iam fratrum, filiorum, aliorumque attinentium, imò verò etiam interfecto-
rum posse intelligi credunt. Stultum mihi certè videtur, in vnaquaque tam
multarum natiuitatum mortem vnius esse contentam. Nescio autem quo-
modo respondere poterunt, si quis eos interroget, in vnane vniuersi positio-
ne, Iudæi omnes in lucem eduntur, vt necesse sit in octauo die omnes circum-
cidi, & statim in hanc vitam ingressi, malè vulneribus affecti, medico e-
geant? Ismaelitas autem, qui in Arabia degunt tredecennes cunctos cir-
cumcidi? ita enim de ipsis traditum est, quomodo enim hæc in quibus-
dam gentibus stellæ perpetuo faciunt, in quibusdam nunquam, & nulla
profecto ratio verisimilis vt mihi quidem videtur, afferri potest. Verum
cum multæ prouidendi viæ ab hominibus excogitatæ sint, vt augurium,
auspicium, somniorum interpretatio, nescio cur alias omnes vias signifi-
care tantum, Genethliologiam verò efficere putarunt. Si enim futura cogno-
sci possunt, vt hoc sibi gratis concedamus, fiunt autem inde, vnde cogno-
scuntur. Quare à stellis potius quàm ab extis, aut auibus, aut somniis, aut ful-
guribus, & tonitruis producuntur. His satis demonstratum esse puto stellas
non esse causas humanarum rerum. In præsentiarum perferutemur, an verum
sit exquisitè loca stellarum, & domorum posse ab hominibus inueniri, quod
superius (mihi enim oberat) dedimus. Asserunt enim Genethliologici, Pla-
netarum loca exactissimè inuenienda, vt & gradus, & minuta, & minuto-
rum minuta non ignorentur. Similiter non signum solummodo, verum
etiam gradum, & gradus minuta primæ domus, quam ascendentem appel-
lant rectè teneri oportere. Quomodo igitur cum vna hora largo modo me-
diam signi occupet partem, ascendentis minutum inuenies, cum tam mi-
nutam diuisionem temporis habere nequeas? Opus enim esse scire quo-
ta hora, & minutis, minutorumque minutis, ex vtero puer effusus sit.

Alia

Alia enim, atque alia posse significare volunt minimo temporis discrimine habito. In Piscibus verò atque Ariete per obliquam istorum ascensionem signorum (hora enim & tertia horæ parte ascendere penè videntur) minimam temporis partem magnam mutationem facere non ignoramus, ut vel vigesima horæ vnius pars gradum ascendentis immutet. Sed hoc etiam eis concedatur. Demonstratum autem esse scimus, quemadmodum erraticæ ab occasu ad ortum feruntur. Sic & fixæ centum annis vno gradu moveri, & in hoc spacio temporis positionem signorum mutari, cum aliud sit intelligibile signum, aliud quod quasi figura quædam est. At non ad figuram sed ad intelligibile aiunt omnia signa esse referenda. Quod nescio quomodo comprehendere queant. Sed hoc etiam sibi condonemus, ut aut intelligibile signum comprehendere, aut à sensibili veritas haberi possit. Quæ autem commixtione, compositione, ac cum temperie diuersorum aspectuum vim fieri asserunt, profectò concedent nullo modo scire posse. Quomodo enim quantum diminuaturn à læsione maligni propter inspectionem benigni percipies? Et vtrum auferat malignus, quod à benigno conceditur, quoniam locum eius aspexerit, aut mutet, aut imminuat, aut mixtura quædam inde fiet, quis percipiet? Quæ omnia si quis alius inspiciat facile credat non posse ista humano ingenio penitus percipi. Vnde si quis harum rerum periculum fecerit, videbit in pluribus errare, quam veritatem consequi Genethliologicos. Quamobrem Esaias etiam quasi hæc omnibus impossibilia sint, ad filiam Chaldæorum, qui maximè ista profitentur ait: Adhuc, & saluam te faciant Astrologi, cœli annuncient tibi quid tibi accadat. His enim verbis docemur, vel diligentissimos in hac re Chaldæos non posse prædicare quæ velit unicuique genti Deus attribueret, &c.] At Origenem, sicut æquum est, cum bona gratia dimittamus, & ad Bardasensem Syrium Astrologum eruditum sanè & apud suos probatum veniamus.

CAPVT NONVM.

Disertissima Bardasenis oratio in Astrologos.

DICAMVS igitur, ait Eusebius Cæsariensis, lib. 6. de præparat. Euang. cap. 8. non mea, sed ea, quæ de eo Bardasenes vir genere quidem Syrus, doctrina verò omnium Chaldæorum excellentissimus, in dialogo, quem sciscitantibus amicis composuisse ait, hoc modo scribit: [Natura homo nascitur (inquit) alitur, crescit, comedit, bibit, dormit, senescit, moritur: quæ omnia sibi cum cæteris animalibus communia sunt. Sed bruta quidem cum animalia sint coniunctione procreata, natura omnino feruntur. Leo carneus est: salutem suam propugnat, si quis iniuriam infert. Oves fœnum edunt, carnes non tangunt, nec ab iniuria se defendunt. Scorpio terram comedit, & pestifero non iniuriantes stimulo petit. Fornica natura duce hyemem suspicatur, ideirco summis laboribus futura sibi alimenta in æstâte recondit. Apes mel operantur & melle

T r ;

melle nutriuntur. Plura mirabilioraque possem narrare, sed hæc sufficere
 arbitror ad intelligendum naturam fieri expertia rationis animalia, &
 secundum eam iucundè viuere. Soli autem homines cum & natura ducan-
 tur, ut dictum est, mentem etiam, & orationem, qua mente profertur,
 quasi præcipuum quoddam donum possident, quo non natura ferun-
 tur. Non enim vnus cibus omnibus est, sed alij sicut leones nutriuntur, alij
 sicut oues. Non est vnus vniuersis vestitus, non mos, non lex, non vnus
 viuendi modus, non simplex rerum cupiditas, singuli enim hominum pro-
 pria voluntate vitam sibi eligunt, nec vicinos, nisi quantum volunt, imi-
 tantur. Libertas enim hominis seruituti subiecta non est. Nam etiam
 si sponte seruiat, libertatis suæ id quoque est, ut possit cum velit seruire.
 Multi hominum, ac maxime Alaneorum gentis, quasi atroces bestiae,
 carnibus aluntur, panem non comedunt, non quia non habent, sed
 quia nolunt. Non nulli carnes omnino fastidiunt, alij pisces solummodo
 edunt: nonnulli etiam si fame morerentur pisces non essent: alij aquam,
 alij vinum, alij ceruisiam bibunt. Adeò multiplex atque diuersa cibi, &
 potus in hominibus est differentia, ut in oleribus quoque comedendis con-
 uenire non videantur. Sunt etiam qui veluti Scorpiones, aut aspides non
 læsi iniuriuntur: & qui non iniuriuntur quidem, sed læsi propulsant iniu-
 riam: nonnulli tanquam lupi rapiunt & sicut catæ furantur; alij tanquam
 oues sic omnia ferunt, ut etiam iniuria vexari perpatiantur. Vnde alios
 iustos, alios iniustos appellamus. His rebus apertum est, non natura in
 omnibus hominem ferri: vna enim in omnibus natura est, hæc ve-
 rò diuersa, sed in quibusdam natura, in quibusdam voluntate. Qua-
 re in his laudem vel vituperationem meretur, in illis autem iure inculpa-
 bilis est. Post pauca deinde subiicit diuersas hominibus leges scriptas,
 & non scriptas in diuersis regionibus latas esse: è quibus (inquit) narra-
 bo quantum melius possum. Apud Seras lex est nec occidere, nec forni-
 cari, nec furari, nec adorare simulachra: vnde in illa regione nullum
 templum conspicitur, nulla mulier meretrix, nulla adultera, nemo fur,
 nemo homicida, nec voluntatem alicuius illorum ardentissima stella
 Martis, in medio cœli constituta ad cædem hominis coëgit: Nec Ve-
 nus Marti coniuncta, ut alienam quispiam sollicitaret uxorem potuit
 efficere. Atqui singulis etiam apud eos diebus, in medium cœli Mar-
 tem peruenire necesse est: & in tanta regione singulis horis nasci ho-
 mines non negandum. Apud Indos autem, & Bactros multa, multa
 hominum sunt, qui Brachmanes appellantur. Ij tam traditione præceptis
 quam legibus, nec simulachra colunt, nec amarum aliquid com-
 edunt: vinum aut ceruisiam nunquam bibunt: ab omni demum mali-
 gnitate absunt, soli Deo attendentes. At ceteri omnes Indi in eadem
 ipsa regione adulteriis, cæde, temulentia, simulachrorum cultu inuol-
 uuntur, inueniunturque ibi nonnulli, imò verò gens quædam Indo-
 rum est in eodem climate habitans, qui homines venantes, atque sacri-
 ficantes deuorant, nec vlli Planetarum, quos sceleres, ac bonos appel-
 lant, à cæde, ac sceleribus istis prohibent: nec maligni, Brachmanas
 pellere ad malefaciendum potuerunt. Apud Persas lex erat filias, so-
 rōres, matres quoque ipsas in matrimonium ducere: nec in Perside so-
 lum,

lūm, verū etiam quicumque Persarum ad alia climata orbis ē patria exiuerunt, nefanda hęc diligenter matrimonia celebrarunt, quos alie gentes hoc scelus abominatę, Magussecos appellant, suntque ad hodiernum diem in media Egypto, Phrygia, Galitięque plurimi Magussei successione patrum, eisdem sceleribus contaminati. Nec dicere possemus in terminis, & domo Saturni cum Saturno ipso in natiuitatibus omnium, Marte aspiciente Venerem fuisse. Apud Getulos lex est, ę mulieribus agros coli, ędes ędificari, huiusmodique cętera opera fieri, & ad hęc, vt quibuscumque velint conueniant, nec ę maritis accusantur, nec adulterę appellantur, cū passim omnibus misceantur, ac pręcipuę aduenis. Aspernantur quoque apud eos fęminę vniuersos odores, nec tinctis vestibus induuntur, & nudis omnes pedibus degunt: cū viri apud eos ē contrę, & vestibus, & odoribus, & coloribus variis gaudeant, nec id mollię faciunt. Fortes enim, & bellicosissimi pręter cęteras gentes sunt; nec omnes apud eos natę fęminę in Capricorno, aut Aquario malę affectam Venerem habuerunt; nec viri omnes in Ariete vnę cum Marte constituta Venerę nati sunt, quod fortes simul, & delicatos efficere viros, Chaldęorum nugę conclamant. Mulieres in Baetris pręstanti ornatu, atque vnguentis vtuntur, & ab ancillis, & seruis multo magis, quā earum mariti cultę, singulari quadam pompa equitantes exeunt, auro, atque lapidibus, phaleris equubrum ornatis; nec casę viuunt, sed tam seruis, quā conseruis permiscetur: nec ę viris accusantur, quippe cū eorum dominari videantur. Nec Baetrianarum omnium natiuitas Venerem cum Ioue, ac Marte in medio cęli, & terminis Veneris habuit. Apud Arabes adulterę omnes interimuntur, & suspectę solummodo puniuntur. In Barchia verō, atque Armenia interdum ę iudicibus, interdum occisi ę cognatis homicidę necantur. Qui autem vxorem, aut filium, aut filiam, aut calibem fratrem, aut innuptam sororem interfecerit, nec accusatur quidem: lege namque in laqueum est, cū apud Gręcos, & Romanos videmus maiori supplicio parricidam expiari. In Atriis qui aliquid vel minimum furatus est, lapidibus obruitur. In Baetris qui pauca furatur, sputis decoratur Romanorum cędibus vulneribus ceditur. Ab Euphrate fluuiio vsque ad Orientalem Oceanum, cui cędes, vel furtum obiicitur, non magno męrore torquetur. Qui verō pudorem masculi eripuit, si res in lucem venerit, magnitudine ignominię seipsum interficere cogitur. Gręcorum etiam sapientes speciosos sequi pueros non vereptur. In eadem Orientis plaga parentes, atque cognati si cognouerint filios aut agnatos turpitudini se subiecisse, & interficiunt, & sepulturę tradere non dignantur. Apud Gallos autem pueri publicę nubunt, nulloque dedecore propter legem notantur; nec est profecto possibile omnes, qui apud Gallos produnt, florem ętatis, Venerem, & Mercurium in domo Saturni & Martis termino occidentes habere. Multi apud Britannos vnę vxorem habent; apud Parthos contra multę fęminę vnum maritum, castęque omnes viuunt, legibus obtemperantes. Amazones viros non habent, sed tempore veris fines suos egredientes cum vicinis conueniunt. Vnde omnes naturali lege eodem tempore pariunt; masculique interfectis, fo-

las

las foeminas alunt: bellicosaeque omnes similiter sunt, magnam exercitationis bellicae curam gerentes. Mercurius in domo sua cum Venere à Chaldaeis efficere dicitur homines numularios, & qui fingere, atque pingere sciunt. In domo verò Veneris vnguentarios, vocem exercentes histriones, actorésque fabularum. At apud Saracenos, & Mauros, in superiore quoque Libya & exteriore Germania, & apud Sarmatas, & Scythas, ceterasque gentes, quae Septemtrionales Ponti partes habitant in Alania quoque atque Albania, Othene, Saunia atque Aurea nullus numularius, nullus pictor, non architectus, non geometra, nemo exercens vocem, nemo fabularum actor inuenitur; sed inanis omnino in tot tantisque orbis terrarum partibus Mercurij, atque Veneris huiusmodi coniunctio inuenitur. Omnes Medi canes non parua alunt cura; quibus morientes homines adhuc spirantes proiciunt, neque omnes in natiuitate diurna Lunam cum Marte sub terra in Cancro habuerunt. Indi mortuos cremant, quibuscumque sponte vxores concremantur, nec omnes, quae sponte rogi mariti ascendunt, mulieres in natiuitate nocturna, Solem cum Marte in termino Martis in Leone habuerunt. Plurimi Germanorum laqueo gulam frangunt, nec est possibile omnes, qui ita se suspenderunt, interceptam à Saturno atque Marte Lunam habuisse. Quid plura? singulis horis apud omnes gentes homines nascuntur. Vbiq; autem leges, atque mores propter liberam hominis potestatem praeualere videmus, nec natiuitas aliqua nolentes Seras ad homicidium compellit, aut Brachmanas ad esum carniū, nec Persae à sceleratis nuptiis remouentur, nec Indi à rogo, nec Medi à canibus, nec Parthi multas ducant vxores, nec à castitate Mesopotamenses foeminae: nec Graecia gymnasiis, vbi nudis corporibus exercentur: nec Romani ab imperando, nec Galli muliebria pariantur: nec gentes omnes quas Barbaras appellamus, Musarum cognitionem approbandam ducunt. Singulae namque gentes vt volunt, & quando volunt libertate sua vtuntur legibus motibusque obediētes. Naturam quoque ipsam, quae corpus homini tribuit, sequentes, interdum sponte, saepius etiam coacti: sunt vbiq; diuites, atque pauperes, principes, & subditi, sani, & aegroti, nemoque ipsorum necessaria natiuitatis sorte haec consecutus est.

CAPVT DECIMVM.

Excluditur Astrologorum ludificatio aduersus Patrum doctrinam.

NTEQVAM ad alia progrediar, necesse habeo exponere rationem qua Astrologi Sanctorum Patrum, qui omnes quasi agmine facto in Genethliacam irruunt, impetum declinare conantur. Aiunt ergo sanctum Basilium, sanctum Ambrosium, sanctum Augustinum, sanctum Chrysostomum, sanctum Gregoriū, aliosq; quos recensuimus, in eos Astrologos disputare, qui ex Astorū

con

concurſu, & antecedentibus cauſis, ita naturali colligatione conſertè, contextèque omnia fieri tradunt, vt fati neceſſitatem inducant, illorùmque diſputationes in eos valere, qui fato recepto, libertatem arbitrij aut funditùs euerunt, aut magnoperè labefactant; eos verò, qui ſublato fato, veriſimili quadam coniectura de futuris euentis è cælo prædicunt, alienos eſſe à ſanctorum Patrum inſimulatione. Quare eos, qui probabiliter ſolùm è cælo vaticinantur, qui fati neceſſitate ſuas prædictiones liberant, nihil à ſanctorum Patrum diſciplina alienum, nihil aduerſus ſapientum placita aut ſentire, aut docere contendunt; ſic vt feminæ vulpes ſapientiſſimorum hominum retia eludere conantur, ſed fruſtrà: tenentur enim adhuc diſertiſſimis diſputationibus vndique implicatæ, nec vllus apparet euadendi exitus: nam cùm eandem noſtrates Aſtologi profiteantur artem, quam veteres Mathematici, Chaldaei, Ægyptij, Gentiles, qui ſine dubio fatali vſi ſunt neceſſitate, cùm iſdem nitantur obſervationibus, & præceptis, eadem obſeruant aſtra, & aſtrorum influxus, non video quomodo ſuam Aſtologiam expedire poſſint à laqueis fati, aut cur in eos etiam cadere non debeant ea, quæ ſancti Patres grauiter in Aſtologos diſputant, ita ne tardi, ac ſtupidi fuerunt viri ingenio, & doctrina principes, vt non viderint quid ex Aſtologorum ſcitis, ac placitis ſequatur, non intellexerint, vtrum ij, qui Aſtologicas prædictiones ſequuntur, cogantur fati neceſſitatem recipere; aut ſi id conſtabat, cur læſæ humanæ libertatis reos illos fecerunt, qui ad tuendam, quam profitentur, artem nequidquam coguntur libero arbitrio detrudere? per calumniàmne, & malitioſam quamdam artis interpretationem viri integerrimi Genethliacis fati neceſſitatem obiectarunt? non ita ſe res habet, ſed intelligebant ſœliciſſima illa, & inclyta ingenia, verbis Aſtologos humanæ mentis libertatem profiteri, & factis, fatalem vim, & neceſſitatem aſſerere: id quod planum fecimus lib. 3. huius operis, cap. 1. extremo: non enim poſſunt Aſtologi artis ſuæ firmamenta ſtabilire, niſi infirmata mentis noſtræ libertate naſcantur, obſtetricantibus aſtris, alij libidinoſi, alij iracundi, aut crudeles, aut ſuperbi, aut auari; ique Aſtologi cælitùs cognoſcunt: quid tum? ſi liberæ voluntatis noſtræ appoſitiones ſunt, ſi eorum, quæ agimus, nihil ſtellis definitum, & conſtitutum eſt, quod è cælo vaticinari poſſint Aſtologi, habent planè nihil: ſi enim in voluntate, non in aſtris poſitum eſt, quid quifque factururus, aut non factururus ſit, quis non videt fruſtrà ab aſtris peti noſtras actiones? At ſequuntur homines vt plurimùm corporis propenſiones naturales: quid vt plurimùm? liberæ ſi ſunt noſtræ mentes, ad vtrumlibet ſe habeant oportet, in cauſis verò liberis, & æquè in vtramque partem paratis, ne Deus quidem quid futurum ſit cognoscere poteſt, auctore S. Thoma 1. part. quæſt. 14. art. 13. in cap. Hinc Tullius lib. 2. de Diuinatione, Mihi ne in Deum quidem cadere videtur, vt ſciat quid caſu, & fortuitò futurum ſit. Itaque Carneades dicebat, ne Apollinem quidem futura poſſe dicere, niſi ea, quorum cauſas natura contineret: quid enim poteſt prouideri, quidque futurum eſſe, quod neque cauſam habet vllam, neque notam, cur futurum ſit: [Solis (inquit Tullius lib. 2. de Diuinatione) defectiones, itémque Lunæ, prædicuntur in multos annos ab iis, qui ſyderum curſus, & motus numeris proſequuntur: ea enim prædicunt, quæ naturæ neceſſitas perfectura eſt, vident ex conſtantiffimo motu Lunæ, quando illa è regione Solis facta incurrit in vmbra terræ, quæ eſt motu noctis, vt cùm obſcurari neceſſe ſit quandoque eadem Luna ſubiecta Soli, atque op-

posita nostris oculis, eius lumen obscurer, quo in Signo quæque errantium stellarum quoque tempore futura sit; qui exortus quoque die Signi alicuius, aut qui occasus futurus sit. Hæc qui antè dicunt, quam rationem sequantur, vides, qui thesaurum inuenturum, aut hæreditatem venturam dicunt, quid sequuntur, aut in qua rerum natura inest id futurum, &c.] Hæc Tullius, quæ multò magis valent in liberis appetitionibus: nihil enim habent causæ, cur ita fiant, vsque adeò hæc ratio permouit multos Philosophorum, & Theologorum, vt negarint vllam veram, aut falsam esse enunciationem, quæ aut ait, aut negat id esse futurum, cuius nulla adhuc causa est, cur futurum, aut non sit futurum. Ita Aristoteles lib. 2. Periermen. cap. 8. ita Aureolus apud Gregorium in 1. dist. 38. quæst. 2. art. 1. ita Ambrosius Catherinus opusc. de veritate enunciationum, aliique permulti. Non iniuria itaque sapientissimi mortalium Astrologos semper insimularunt, quòd humanas mentes fati necessitate deuinciant: nam quamuis in speciem illi libertatem arbitrij retineant, re tamen, & factis, vt suarum prædictionum, vt artis Genethliacæ fides constet, eam è medio tollunt. Hinc illæ nefariæ voces,

Si te fata vocant.

Astra viam inuenient.

Sic mea me fata trahunt.

Sic erat in fati.

Fata volentem ducunt, nolentem trahunt.

Fatorum immobilis ordo.

Hinc Poëtæ, Virgilius:

Testatur moritura Deos, & conscia fati

Sydera.

Ausonius:

Te cæli numeros, & conscia fati

Sydera.

Manilius:

Carminibus diuinæ artes, & conscia fati

Sydera.

Idem lib. 2.

Vt vitas, ac fata ministret
Gentibus.

Hinc Petro Castellæ Regi crudeli, cui plurimum ex astis pollicebatur Astrologus fœlicitatis, & gloriæ, desperatis iam rebus, requirenti vt prædictionum fides constaret, respondisse Astrologus fertur, Si quis rigente cælo in balneo lauaret, sudaturum nihilominus, vt legere est apud Marienam, lib. 17. de rebus Hispaniæ, cap. 14. significans, nihil astrorum decretis obsistere posse. Cur Astrologicarum prædictionum creberrimos errores non in liberas hominum mentes, quæ Astrorum impulsus ludificentur, sed in Astrologorum imperitiâ, socordiam, incuriâ reiiciunt. Ptolem. li. 1. de Iudiciis, c. 1. & 3. Firmicus li. 1. c. 2. & 3. Cardanus lib. 1. Ptolemæi de Iudiciis, text. 14. Iunctinus, Bellantius, reliqui omnes, nisi quia eum, qui cæli constitutionem ritè obseruauerit, qui Genethliaca scita tenuerit, nunquam à vero aberrare existimant, contenduntque, nequidquam humanas mentes syderali imperio obstare posse; sed disputationem hoc loco suscepi minimè necessariam: non enim sancti Patres eo solum nomine in
Astrologos

Astrologos inuehuntur, quòd nostras mentes fatali necessitate obligent, vt aduersarij putant, sed etiam quòd futilem, fallacem, seditiosam, mendacem, circulatoriam, vaniloquam artem profiteantur, quòd innumeris mendaciis, erroribus, fraudibus scateant. [Incomprehensibile est (inquit S. Ambrosius) in quoto sexagesimo sexagesimæ particulæ natiuitatis momenta consistant, & qui singulorum Signorum sit aut motus, aut species in natiuitate nascentis. Vnde cum impossibile sit tam subtiles minutias temporis comprehendere, exigua autem mutatio inuehat vniuersitatis errorem, totum negotium plenum est vanitatis, &c.) Nihil hæc audiatur de fatali necessitate, nihil de læsa libertate arbitrij.

Item sanctus Augustinus lib. 5. de Ciuitate, cap. 5. [Si hæc (inquit) ad illas pertinent minutias temporis, quæ inter se habent gemini, & constellationibus non ascribuntur, quare aliorum constellationibus inspectis ipsa dicuntur; si autem idèd dicuntur non ad minuta incomprehensibilia, sed ad temporis spatia pertinent, quæ obseruari, notarique possunt, quid hîc agit rota illa figuli, nisi vt homines luteum cor habentes, in gyrum mittantur, nec Mathematicorum vaniloquia conuincantur, &c.] His, & aliis multis sancti Patres coarctant Genethliacam vanitatem, quibus clarius constat, eos non solum fati naturam, & nomen in Genethliaca arte improbare, sed etiam leuitatem, commenta, futilitatem, ineptias, vanitatem. Stant itaque sanctorum Patrum decreta aduersus Astrologos, nec vlla ea licet tergiuersatione eludere. Stant sapientiæ optimates aduersus leuissimas ineptias, stant grauissimi quique aduersus Genethliacam leuitatem. Stat Philosophia vniuersa aduersus mendacem, & ludicram disciplinam. Rude solum, & imperitum vulgus, facîle mobile huiusmodi fabellis, & commentis capitur. Sed quoniam de sapientum sententia iam satis constat, videamus & quid Rerumpublicarum moderatores, & Principes viri de hoc hominum genere censuerint.

CAPVT VNDECIMVM.

Astrologos sæpe à Republica pulsos fuisse.

RÆSTIGIATORES hi, & infunabuli, qui ex astris homines suspensos habent, & stellarum impulsu hue, & illuc res omnes mortaliū agitari contendunt, tamquam publicæ quietis euerfores, & qui exerceant artem publicis rationibus insensam, sapiens à Republica amoti fuerunt. [Expelluntur (inquit Septimius Tertullianus lib. de Idololatria) Mathematici, sicut Angeli desertores eorum magistri. Vrbs, & Italia interdicitur Mathematicis, sicut cælum Angelis eorum, eadem pœna exilij est discipulis, & magistris.]

Primum itaque Marco Popilio, & Cn. Calpurnio Coss. publica lege vrbe, & Italia hæc pestis amota fuit, quam iterum Marcus Agrippa Ædilis anno vrbs 721. magno Reipublicæ bono exulare iussit. Rursus anno 761. vetita fuerunt omnia vaticinia, auctore Dion. lib. 56. Seuerius autè, & maiori cum cura Tauro, & Libone Coss. facta de Mathematicis, Magisq; Italia pellendis Senatuscòsulta. Atque vt ostenderent Patres, quanto studio hoc genus hominum cauendum censerent, Lucium Pisciarium saxo eiecerunt, & in Martium extra portam Esquilinam,

quilinam, cum classicum canere Consules more prisco iussissent, grauitè animaduuerunt. Denuò Cn. Pomponio, & Rufo Coss. Mathematicis, & Chaldæis Senatusconsulto aqua, & igni interdictum fuit. Iterum Vitellius Cæsar iussit Roma, & Italia excedere omnes Mathematicos intra Calend. Octobris. Et Imperatores Diocletianus, & Maximianus l. artem. C. de maleficis, & Mathematicis: Artem, inquirunt, Geometriæ discere, atque exercere publicè interest, ars autem Mathematica damnabilis est, & interdicta omnino. Rursus Imperatores Constantius Augustus, & Iulianus Cæsar eodem tit. l. nemo: Nemo haruspice consular, aut Mathematicum, nemo ariolum, augurum, & vatum praua confessio conticescat. Chaldæi, ac Magi, & cæteri, quos maleficos ob facinorum magnitudinem vulgus appellat, nec ad hanc partem aliquid moliantur. Sileat omnibus perpetuò diuinandi curiositas: etenim supplicio capitis ferietur, gladio ultore prostratus, quicumque iussis nostris obsequium denegauerit.] Iterum l. etsi. eodem tit. dicitur: [Si quis Magus, vel magicis carminibus assuetus, qui maledicus vulgi consuetudine nuncupatur, aut haruspex, aut ariolus, aut certè augur, vel Mathematicus, aut enarrandis somniis occultam artem aliquam diuinandi, aut certè aliquid horum similè exercens, in comitatu meo, vel Cæsaris fuerit deprehensus, præsidio dignitatis exutus, cruciatus, & tormenta non fugiat: si verò conuictus fuerit, & ad proprium facinus, detegentibus repugnauerit, pernegando: sic equuleo deditus, vngulisque sulcantibus latera perferat, pœnas proprio dignas facinore.] Honorius item, & Theodosius l. Mathematicos. C. de episcopali audientia, aduersus eosdem ita sanxerunt: [Mathematicos, nisi parati sint codicibus erroris sui sub oculis Episcoporum incendio concrematis, Catholicæ Religionis cultui fidem tradere, nunquam ad errorem pristinum redituri, non solum vrbe Roma, sed etiam omnibus ciuitatibus, depelli decernimus.] Quas obsecro ob causas tot, tamque sapientes viri toties, tam multis propositis pœnis, per singulas fere ætates, Genethliacam artem à Republica eiecerunt, nisi quia experimento didicerunt illam publicis, priuatisque rationibus aduersari? Intellexit & Iulius Firmicus, quàm seditiosa sint Astrôlogorum præfagia, & quàm infensa Principibus: idcirco lib. 4. Mathem. cap. 33. scribit: [Caue, ne de statu Reipublicæ, vel de vita Romani Imperatoris aliquid interroganti respondeas: non enim oportet, vel licet, vt de statu Reipublicæ aliquid nefaria curiositate dicamus; sed & sceleratus, atque omni animaduersione dignus est, si quis interrogatus dixerit de Imperatore: quia nec dicere poteris de eo aliquid, nec inuenire, &c.] Si Firmici consilium sequuti fuissent ij, qui Tiberio Roma in Campaniam proficiscenti, reditum astris negari vulgarunt, nã ipsi meliùs saluti suæ consuluisent. Dedit & Parmenes Chaldæus, is, qui Neronis tempore de imperij mutatione ex astris pronunciauit, suæ temeritatis iustissimas pœnas. Asceltarion quoque Mathematicus, qui de Domitiani exitu vaticinari ausus fuit, igne crematus illustre posteritati tumultuariæ disciplinæ reliquit exemplum. Quis hoc loco ferat Ioannis Fordiensis Franch. Decani pudenda mendacia, qui, vt est apud Dominicum Bagnes 1. part. quæst. 155. art. 4. dub. 1. negat Astrologorum placita improbata aliis, quàm Romanis Pontificibus, & Theologis scholasticis. Nõne proferant Imperatorum decreta, rescripta Principum, Romana Senatusconsulta, vnde tanta mentiendi libido, vnde tam splendida mendacia, nisi ex odio Romani Pontificis? Sed hæc aliàs.

CAPVT DVODECIMVM.

Quàm seuerè olim Ecclesia in Genethliacos animaduernerit.

ON modò Rerumpublicarum Præsides, verùm etiam sacrorum Antistites, & œcumenica concilia istiusmodi Astrologos humanæ societatis infensos hostes iudicarunt: nam Aquilam Ponticum diuinarum literarum attentum interpretem, ob eam maximè causam à Patribus ex Ecclesia eiectum accepimus, quòd geniturarum interpretationibus impensè vacaret, & libros illos, quos combustas memorat S. Lucas Actorum c. 19. ad Astrologicam geniturarum obseruationem, & curiositatem pertinuisse auctor est S. August. Psal. 61. Quo loco refert Christianum quemdam, qui eo tempore securus fuerat Astrologicas rationes, non fuisse in Ecclesia receptum, nisi publica peracta pœnitentia. Sic autem ait: [Iste (inquit) ex Christiano, & fidei pœnitens redit, & territus potestate Domini, conuertitur ad misericordiam Domini: seductus enim ab inimico, cùm esset fidelis, diu Mathematicus fuit, seductus, seducens, deceptus, decipiens, illexit, fefellit, multa mendacia locutus est contra Deum, qui dedit hominibus potestatem faciendi quod bonum est, & non faciendi quod malum est; iste dicebat quòd adulterium non faciebat voluntas propria, sed Venus; homicidium non faciebat voluntas propria, sed Mars: & iustum non faciebat Deus, sed Iupiter, & alia multa sacrilega non parua. Quàm multis eum putatis Christianis nummos abstulisse: Quàm multi ab illo emerunt mendacium? quibus dicebamus, filij hominum vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? modo sicut de illo credendum est, horruit mendacium, & multorum hominum interitum, se aliquando sensit à Diabolo illectum, conuertitur ad Deum pœnitens. Nostis in Actibus Apostolorum esse scriptum cap. 19. quia multi periti, id est, talium artium homines, & doctrinarum nefariarum sectatores, omnes codices suos ad Apostolos attulerunt, & incensi sunt libri tam multi, vt pertineret ad scriptorem, existimationem eorum facere, & summam pretij conscribere. Hoc vtique propter gloriam Dei, ne tales etiam desperarent ab illo, qui nouit quærere quod perierat; perierat ergo iste, nunc quæsitus, inuentus, adductus est, portat secum codices incendendos, per quos fuerat incendendus, vt illis in ignem missis ipse in refrigerium transeat. Ante Pascha enim cœpit quærere de Ecclesia Christi medicinam, sed quia talis est ars, in qua exercitatus erat, quæ suspecta esset de mendacio, atque fallacia, dilatus est, ne tentaret, & aliquando tandem admissus ne periculosius tentaretur.] Hætenus S. Augustinus.

Fertur & Alexander Papa III. Presbyterum, qui consuluerat Astrologos de furto quopiam in sua Ecclesia admissio, per integrum annum amouisse à Diuinis.

Secunda Decreti parte, causa 26. q. 2. c. sed & illud: vnà cum S. Hieronymo Ecclesiā conuersa damnat eos qui stellarum cursus, & ex illis futurorum euentus rimantur.

Rurfus ibid. q. 3. c. Illud. decretum est Mathematicos, qui ex Astris conantur actiones nostras, vel actionum euenta prædicere, nimis errare. Item c. Illos. dicitur Planetarios à Christiana, & vera Religione damnari.

Denique ne omnia illius quæstionis capitula percenseamus, q. 5. c. non liceat. statuitur non licere Christianis obseruare Lunæ, aut stellarum cursus, aut inanem signorum fallaciam, pro domo facienda, vel coniugio sociando.

Concilium item Bracarense I. Can. 9. [Si quis (inquit) animas & corpora humana, fatali signo credit adstringi, sicut pagani & Priscillianistæ dixerunt, anathema sit.] Et Can. 10. [Si quis (ait) duodecim signa, quæ Mathematici obseruare solent, per singula animæ, vel corporis membra disposita credit, anathema sit.] Iterum Lateranense Concilium sub Leone X. & Iulio II. coactum Astrologorum licentiam inhibuit, & contra Arnoldum Villanensem, aliisque huius farinae homines, grauiter censuit.

Concilium Tridentinum De libris prohibitis regula 9. ita Episcopis præcipit: [Episcopi diligenter prouideant, ne Astrologiæ iudiciariæ libri, tractatus, indices legantur, vel habeantur, qui de futuris contingentibus, successibus, fortuitisque casibus, aut iis actionibus, quæ ab humana voluntate pendent certo aliquid euenturum affirmant, &c.]

Concilium Prouinciale Mediolanense sub S. Carolo Card. Borromeo celebratum p. 1. ferè extrema. [Astrologi (inquit) qui ex Solis, Lunæ, & aliorum astrorum motu, figura, & aspectu de hominum actionibus, quæ à libero voluntatis arbitrio profisciscuntur, certo aliquid euenturum affirmant, grauibz poenis plectantur, quæ poenæ etiam ad eos pertineant, qui ad illos de huiusmodi rebus detulerint, &c.]

Sixtus Quintus vir humanarum, diuinarumque literarum scientissimus, Reipublicæ administrandæ laude, & ciuiliū rerum vfu, ac prudentia incomparabili ad Pontificiam dignitatem euectus, nihil habuit prius, quàm Christi Domini Ecclesiam ab Astrologicis lappulis, tribulis, lolio repurgare, primo siquidem ipso Pontificatus anno, Astrologiæ vsum planè interdixit.

[Nec verò (inquit in saluberrima constitutione aduersus Astrologos lata) ad futuros euentus & fortuitos casus prænosceudos vllæ sunt veræ artes, aut disciplinæ, sed fallaces, & vanæ, improborum hominum astutia, & Dæmonum fraudibus, introductæ, ex quorum operatione, consilio, vel auxilio, omnis diuinatio dimanat, siue quòd expressè ad futura manifestanda inuocentur, siue quòd ipsi prauitate, & odio in genus humanum occultè etiam præter hominis intentionem, se ingerant, & intrudent, vanis inquisitionibus futurorum, vt mentes hominum perniciosis vanitatibus, & fallaci contingentium prædictione implicentur, & omnis impietatis genere, deprauentur, quæ quidem ipsis cognita sunt, non diuinitate aliqua, nec vera futurorum reminiscentiâ, sed naturæ subtilioris acumine, & aliis quibusdam modis, quos hominum obtusior intelligentia ignorat. Quamobrem dubitandum non est, in huiusmodi futurorum contingentium & fortuitorum euentuum inquisitione, & præcognitione diaboli operam se fallaciter immiscere, vt sua fraude, ac dolis, miseros homines, à via salutis auertat, & laqueo damnationis inuoluat. Quæ cum ita sint, non nulli hæc fideliter & religiosè, vt debent, non attendentes, sed curiosa sectantes, grauiter Deum offendunt, errantes ipsi, & alios in errorem mittentes. Tales in primis sunt Astrolo

Astrologi, olim Mathematici, Genethliaci, Planetarij vocati, qui vanam, falsamque syderum, & astrorum scientiam profitentes, diuinæque dispositionis ordinationem, suo tempore reuelandam, præuenire audacissimè satagentes, hominum natiuitates, & genituras ex motu syderum, & astrorum cursu metiuntur, ac iudicant futura, siue etiam præsentia, & præterita occulta, atque ex puerorum ortu, & natali die, siue quauis alia temporum, & momentorum, vanissima obseruatione, & notatione de vniuscuiusque hominis statu, conditione, vitæ cursu, honoribus, diuitiis, sobole, salute, morte, itineribus, certaminibus, inimiciis, carceribus, cædibus, variis discriminibus, aliisque prosperis & aduersis casibus, & euentibus præcognoscere, iudicare, affirmare, temere præsumunt, non sine magno periculo erroris, & infidelitatis, cum S. Augustinus, præcipuum Ecclesiæ lumen, cum qui hæc obseruat, qui attendit, qui credit, qui in domum recipit, qui interrogat Christianam fidem, & baptismum præuaricasse affirmeret, &c.]

Rursus infra: [Hac perpetuò (inquit) valitura constitutione, Apostolica auctoritate statuimus, & mandamus, vt tam contra Astrologos, Mathematicos, aliósque quoscumque dictæ iudiciariæ Astrologiæ artem, præterquam circa agriculturam, nauigationem, & rem medicam, in posterum exercètes, aut facientes iudicia, & natiuitates hominum, quibus de futuris contingentibus, excessibus, fortuitisque casibus, aut actionibus ex humana voluntate pendentibus, aliquid euenturum affirmare audent, etiam si id se non certò affirmare asserant, aut protestentur, quàm contra alios cuiusque sexus, qui supradictas damnatas rationes fallaces, & perniciosas diuinandi artes siue scientias exercent, profitentur, & docent, aut discunt, quive huiusmodi illicitas diuinationes, sortilegia, superstitiones, veneficia, incantationes, ac detestanda scelerà & delicta, vt præfertur, faciunt, aut in eis quomodolibet se intromittunt, cuiuscumque dignitatis, gradus, conditionis, existant, tam Episcopi, & Prælati, superiores, ac alij ordinarij locorum, quàm Inquisitores hæreticæ prauitatis, vbique gentium deputati, etiam si in plerisque ex his casibus, antea non procedebant, aut procedere non valebant, diligentius inquirant, & procedant, atque in eos seuerius Canonicis pœnis, & aliis eorum arbitrio animaduertant. Prohibentes omnes, & singulos, libros, opera, tractatus, huiusmodi iudiciariæ Astrologiæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Pyromantiæ, Ouomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, Artis Magicæ, aut in quibus sortilegia, Auguria, Auspicia, execrables incantationes, ac superstitiones continentur, ac super in memorato indice interdictos, sub censuris, & pœnis in eo constitutis, à quibuscumque Christi fidelibus legi, aut quomodolibet retineri, sed illos Episcopis, & ordinariis locorum, vel Inquisitoribus prædictis præsentari, & consignari debere. Et nihilominus eadem auctoritate statuimus, & mandamus, vt contra facientes, legentes, aut retinentes, libros, & scripta huiusmodi, seu in quibus talia continentur, similiter iidem Inquisitores liberè, & licitè procedant, ac procedere, & pœnis dignis punire, & coercere possint, &c.]

Hæc sunt Philosophorū, Medicorū, Iuriconsultorum, Theologorum, sanctorum Patrum, Principū, Pontificum, Conciliorū de Astrologia iudicia. Infaniam itaq; oportet, qui tot, tantòsq; aduersus viros pro Genethliaca stare audeat, ergo crulcatoribus, qui mēdacis quæstū faciūt, credendū est potius, quàm Philosophis

sophis omnibus, omnibus Medicis, Theologis vniuersis, sanctis Patribus, Iurisperitis, omnibus qui ingenio & doctrina pollent. Existimabimus totam Græciam, vniuersam Italiam in Medicina delirasse, damnabimus doctissimos viros stultitiæ, temeritatis, vanitatis, ignorantia, fraudis. Solis Astrologis habebimus fidem? Ad ægros non Medicos, sed Genethliacos vocandos; de Reipub. statu Astrologos non rerum ciuiliū peritos consulendos censebimus? Nimium sibi arrogant, si auctoritatem supra omnes mortales sibi sumunt Astrologi. Quis credat solos Astrologos verum vidisse, acerrimi ingenij viros nihil intellexisse? Quis sibi persuadeat sapientes omnes à veritate defecisse, solos mendaces Astrologos pro veritate stare? Iactent iam experimenta, dicant suam artem certis & nunquam fallentibus constare obseruationibus. Scilicet acerrimi doctissimique mortalium ignorarunt. Hæc experimenta ne facdo quidem de iis quidquam audierunt. Cur fidem illis fecerunt nullam, cur persisterunt in sententia de vanitate Astrologia? Est in huiusmodi notationibus longè plus deceptionis, & fraudis, quàm vulgus existimare valeat, plus in hac arte sapientes viderunt officiarum, quàm vulgus suspicetur.

CAPVT DECIMVM FERTIVM.

Genethliacam artem exitio fuisse multis Principibus.

VR miramur & Rerum publicarum moderatores, & sacrorum Antistites, semper Astrologia fuisse infensos? Multis illa Regibus, & Imperatoribus exitio fuit, magnas Rebus publicis intulit calamitates. Et quis per censendo numeret Imperatores, & Reges, quos rerum maximarum inani expectatione, & spe tanquam hiantes coruos, delusos, Astrologi ad certum, & exploratum exitum summa cum Imperij Regniq̃ue ruita duxerunt? Quis inire potest eorum numerum, quos in postremum excidium Astrologorum prælagia egerunt? Simeon Bulgarorum Princeps, Mathematicorum suasu in Crobatos validum exercitum duxit, certissima cum victoria spe, sed inter angustias montium à Crobatis profligatus incredibilem cladem accepit. Emanuel Comnenus Imperator audita clade, quam in Sicilia acceperant sui, rem in malè auspicatum classis egressum retulit, quare vt in posterum foelicius bellum administraretur, Astrologorum penitatis rationibus, nouam classē adornauit, & quam opportunissimo Astorum congressu Angelo Duce è portu dimisit. Sed ea vbi ad Siculum fretum peruenit, à Rogerio Rege capta planè demonstraui quantum Principes, atque Imperatores fallant Astrologorum prælagia. Petrus Castellæ Rex, cui Iudæus Astrologus gloria plurimum, & foelicitatis, noua regna, & imperia ex Astorum rationibus pollicebatur, omnibus quæ eo auctore susceperat bella infoceliciter gestis, nonne tandem in Henrici fratris nothi, potestatem venit: multisque vulneribus confossus, vitam misère amisit? Ludouicus Sforzia Mediolanensium Dux, qui nihil vnquam aggressus dicitur, nisi ex Astrologorum præscripto, Ducatu priuatus in carcere apud Gallos miseram mortem obiuit. Plenæ sunt huiusmodi exemplis historia, referta eorum hominum vita, qui
Astrolo

Astrologorum vanis pollicitationibus delectantur: quot enim vidimus Astrologorum prædictis à suis sedibus excitos ad aulam, ad militiam, ad mercatutam, ad forum, accessisse, qui infelici, ac miserrando exitu decesserunt? O magna privatarum rerum calamitas! ô postremum Rerumpublicarum excidium! Adhuc habemus fidem ludibriis, adhuc huiusmodi nugiucundulis credimus: non ita qui sapiunt prudentia & virtute vtuntur; procul Genethliaca præfagia habent, longè hoc genus hominum repellunt.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Astrologiam nullius esse frugis.

Si vlla ex astris aptè duceretur futurorum præsensio, constaret sanè aliquis Astrologiæ fructus, nec esset Astrologorum gens, egestate, mendicitate, ærumnis, calamitatibus infamis: quæ enim ars reperiri potest humanis rationibus magis accommodata, quàm hæc de qua agimus, quæ rerum euenta in multos annos prævidens, quo modo nostra consilia temporum momentis attemperanda sint ostendit, aperitque nobis multò ante vitæ cursum quid prospera aduersaque astra spondeant, aut minitentur, vt cautiore sumus in bonis procurandis, reiiciendis contrariis. At nihilo melius rebus suis consulere eos, qui Astrolabia adhibent in consilium, quàm cæteros mortales, per quotidiana experimenta comperimus. Quid attingit tot cælo machinas adhibere, tot distinguere Zodiacos, tot signa constitutuere, astrorum consensiones, & dissensiones, amicitias, dissidia anxie peruestigare, syderum rimari abditas vires, arcana consilia, si fortunæ ludibriis æquè expositi sunt, qui hæc observant, ac qui contemnunt? Mihi quidem non solum nihil prodesse, sed etiam obesse plurimum Genethliaca videtur: serit enim rerum alienissimarum varias opiniones, quibus concitatus animus, nunc absonus concipit appetitiones, nunc suscipit fatilem timorem, pollicetur interdum montes aureos, accenditque maximarum rerum spem, à qua plerique deiecti aut moestissimam egerunt vitam, aut mortem sibi conscinerunt. Rursus variis terribilimentis absterret à literarum studio, à militia, ab aula, à matrimonio, à religione: magno salutis, honoris, rei familiaris, dispendio. Quot illa angoribus, curis, molestiis, sollicitudinibus, eos cruciat, quibus aut occultas insidias, à domesticis, à amicis, à civibus, à Principe minitatur, aut bonorum publicationem, & paternæ domus comminatur excidium? Fac alieni promississe Astrologum opulentiam hæreditatem, à fratre, à sorore, à consanguineo; quas illi animo subiecit faces? quas accendit alieni patrimonij cupiditates? quàm illi difficile erit modum adhibere? Fac alteri in Romana Curia pollicitum esse primam dignitatem Astrologum, quas ille opes non funder, quos non suscipiet labores, quas non perferet molestias, quid non aget, aut patietur, vt ad aulam perveniat? Non abibo longius. Astrologorum pollicitationibus plerique inflammati, à ratione desciscunt, atrocissima quæque aggrediuntur, sorores, peregrinos, uxores, liberos, patriam, Reip. exitium moliantur. Sedandæ sunt hominum effrenatæ cupiditates, non incitandæ

tandæ præfagiis, conseruanda sunt sedata mentis iudicia, non conturbanda vanis prædictis, quæ si animi appetitiones incitauerint vehementius, difficile erit rationis præscriptionem tenere, & appetitiones regere, ne in omne flagitium erumpant. Nec illud postremum est Astrologiæ præconium, quod omnes Astrologos ad postremam redegit egestatem. Nulium sanè reperies scriptorem, qui huic hominum generi probrosam non obiiat mendicantem; nam, ut prætermittamus Astrologiæ oſores, quibus fidem eleuare posset suspicio, nullus Mathematicorum est, qui sui seculi coniectoris non exprobraret infamem egestatem, & inopiam. Facit id Ptolemæus Astrologorum Princeps libro 1. de Iudiciis, cap. 3. facit Iulius Firmicus libro 1. Mathes. facit Hieronymus Cardanus ad librum 1. Ptolemæi text. 13. & 14. facit Franciscus Iunctinus libro defensionis Astrologiæ, facit Bellantius libro 1. Apologiæ contra Mirandulanum, facit Bonatus, facit Albertus Pighius Apologia pro Astrologia, faciunt denique omnes, qui Astrologicas rationes attigerunt. Ex rei familiaris inopia ortæ sunt fraudes, fallaciæ dæmonum, familiaritates, mendacia, quibus vniuersa Astrologorum natio infamis est. Equidem Genethliacam in partem felicitatis collocarem multò maximam, si Genethliacis nihil nisi meditatum, nihil nisi animo prouisum, contingere animaduertirem; nunc verò cum constet non minùs quàm ceteros, eos impronisis vrgeri euentis, subitis casibus transuersos agi, multas grauissimæque nequidquam tale cogitantibus accidere calamitates, impetrare (factor) à me non possum, ut credam, aut istas noctilucas aliquid præſagire posse, aut illius fragis earum esse præſagia: nam si totius vitæ cursum in natalitio schemate (ut profitentur) tanquam in leuissimo speculo viderent, si rerum omnia euenta anticiparent cognitione, si tanta animi prouisione anteuertent quæcumque euentura sunt, nonne aut prouisione aliqua auerterent, aut aliqua declinatione effugerent grauissimos, & exitiales casus, qui sibi impendent? At eorum alios videmus in crucem actos, alios necatos suspendio, alios uacuo impactos, alios præfocatos aquis, alios igne exustos, alios securi percussos, alios è Tarpeio saxo deiectos, alios demersos mari, alios insidiis oppressos, alios grauissimis afflictatos morbis, alios fame, siti, que enectos, alios subita ruina obrutos, alios carceris macie, & ærumnis confectos, alios pulſos in exilium, alios aliis innumeris exagitatos modis. Tragedias loquimur aut fabulas? An rem omnium gentium, omnium ætatum, omnium temporum, omnium scripturarum, omnium mortalium testificatione certissimam? Recenti memoria Lucas Gauricus Genethliacæ fama nobilis, à Ioanne Bentiuolo Bononiæ viro Principe, cuius fatalem horam vulgaret, magnis cruciatibus diuturnus, est extinctus.

Bartholomæus Cocles Borionienſis, quem in astra ferunt laudationes Astrologorum, adacta in occipitium securi, ea sola de causâ à Capono extinctus fuit, quod eum homicidam fore prædixerat.

Antiochus Tibertus Casenasa Pandulpho Malatesta in carcerem coniectus, viderat ne sibi securi percundum, quando à custodis filia resti impetrata, fugam adornabat?

Qui Ioannem Galearium Mediolanensem Ducem adhuc florentibus annis è vita celsurum, ex natalitiis eius astris cognouerat, cognouerat ne suspendio sibi vitam finiendam esse?

Parme

Parmenas Chaldaus, qui de Neronis Imperatoris cæde vaticinari non dubitavit, ignoravit sine dubio suum caput Neroni devotum à stellis.

Domitianus Augustus Mathematicis prædictionibus usque ad superstitionem obligatus, nonne à Pantheniano aliisque domesticis misere interfectus fuit, nequidquam Genethliacis præfagiis iuuantibus?

Quis Hieronymo Cardano magis varia usus est fortuna quot illum morbi ad mortem usque diuexarunt, quot vitæ discrimina adiit? quoties in carcerem coniectus, quoties insidiis appetitus fuit? magisterij dignitate, qua in Papiensi Academia fungebatur, per summum dedecus expoliatus. Romam religionis causa sæpius accersitus, malè apud plurimos audiuit. Is in sua genitura exponenda triginta annis se laborasse scribit lib. de iudiciis, cap. 6. Quo autem operis pretio tantum studium suscepit, quid emolumenti corperit ex tam sedula commentatione, intelliges ex iis, quæ libro centum geniturarum, genitura 19. scribit. Proficetur enim nihil à se alienum fuisse eorum, quæ Genethliaca astra portendebant, eadem nimirum subiturus incommoda, si Genethliacam planè ignorasset. Liuium Pituarium magni nominis Mathematicum, qui iussu Tiberij Imperatoris è rupe Tarpeia deiectus fuit, quid iuuarunt Astrolabia, stellarum exaltationes, retrogradationes, pigris deiecta signa præualuerunt?

P. Martium Astrologiæ peritissimum nullus scydus docuit, quod illi extra Exquilinam partem supplicium esset subeundum.

Quoties Mathematici omnes antioti ab urbe, à Repub. eiekti, amandati ex Italia, exclusi ex urbibus in exilium acti fuerunt nihil huiusmodi metuentes.

Placuit igitur eos habere vates & nosse quæ aliis imminet pericula, quos in suis rebus cæcutire certum est? Credemus eos futurorum conscios, qui instantia, & præsentia non vident? ab iis aliorum exitus requiremus, qui ignorant suos?

Negabit aliquis multos ex iis quos commemorauimus ignorasse quæ sibi instabant pericula. Lucam enim Gauricum Bartholomæus Cocles eius discipulus monuit, vt fuga suæ saluti consuleret. Domitianum Imperatorem Mathematicis rationibus cognouisse fatalem sibi noctem illam, futuram, qua contrucidatus fuit, scribunt omnes qui eius res gestas scribunt. Nil in præsentiarum moror, dummodo constet nullam ex Astrologorum præfagiis percipi vtilitatem, id verò periade sequitur, si dicas Astrologos conscios quidem esse impendentium sibi calamitatum; sed eas nulla procuratione aut declinare, aut auertere posse, ac si admittas, eos rerum suarum infelices exitus ignorare. Addo si prius illud recipitur, Astrologos præsentiscere suas ærumnas, & infelices casus, multò magis miseram ac miserabilem esse eorum, quàm cæterorum conditionem: hos enim instantes solam & præsentem afficiunt calamitates, illos impendentium etiam malorum opinio, & anxia ærumnarum expectatio perpetuò cruciat: itaque quod Poetæ Tantalus apud inferos ob scelera animique impotentiam excogitarum supplicij genus maximum, saxum quoddam impendens, quod nullam illi quietis partem relinquat, id experiuntur, & qui Astrologiæ dant operam, & qui Astrologorum prædictis fidem adhibent: suscepta enim impendentium malorum opinio, perpetuis cruciat curis, continuus angoribus premit, diu noctuque molestiis afflicta,

Innumeris sollicitudinibus conficit, quibus ægritudinibus susceptis sine ulla rerum expectatione meliorum mens sæpe à se ipsa discedit.

Sed quis aut vberius, aut foelicius hoc argumentum explicauit, quàm Tullius? [Atque ego (inquit) ne vtilem quidem arbitror esse nobis futurarum rerum scientiam. Quæ enim vita fuisset Priamo, si ab adolescentia sciuiſſet, quos euentus senectutis eſſet habiturus? Abeamus à fabulis, propiora videamus. Clarissimorum hominum nostræ ciuitatis grauissimos exitus in consolatione collegimus. Quid igitur, vt omittamus superiores Marcône Crasso putas vtile fuisse tunc cum maximis opibus, fortunisque floreret, scire sibi interfecto Publio filio, exercitūque deletō, trans Euphratem cum ignominia, & dedecore esse pereundum? An Cn. Pompeium censēs tribus suis Consulatibus, tribus triumphis, maximarum rerum gloria lætaturum fuisse, si sciuiſſet se in solitudine Ægyptiorum trucidatum iri, amisso exercitu? Post mortem verò ea consequutura, quæ sine lacrymis non possumus dicere: Quid verò Casarem putamus? si diuinasset fore, vt in eo Senatu, quem maiore ex parte ipse cooptasset in curia Pompeiana, ante ipsius Pompeij simulacrum tot centurionibus suis inspectantibus, à nobilissimis ciuibz, partim etiam à se omnibus rebus ornatis, trucidatus ita iaceret, vt ad eius corpus, non modò amicorum, sed ne seruorum quidem, quisquam accederet? Quo cruciatus animi vitam acturum fuisset? Certe igitur ignoratio futurorum malorum utilior est quàm scientia.]

Tullio addo Phauoniam apud Gell. lib. 14. noctium Attic. cap. 21. [Aut aduersa (inquit) euentura dicunt, aut prospera: si dicunt prospera, & fallunt, miser hies frustra expectando, si aduersa dicunt, & mentiuntur, miser hies frustra timendo; si vera respondent, eaque sunt non prospera, iam inde ex animo miser hies antequam è fato fiat: si foelicia promittunt, eaque euentura sunt, tunc planè duo erunt incommoda, & spectatio te spei suspensum fatigabit, & futurum gaudij fructum spes iam tibi deflorauerit. Nullo igitur pacto vtendum est istiusmodi hominibus res futuras præſagientibus.]

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

*Ioannis Baptista Cardani Hieronymi Cardani filij
infelix exitus.*

IHI L iactant insolentius Genethliaci, quàm Genethliacæ utilitates. Aiunt prænosse quæ hominum imbecillitati impendent, prodesse ad instituendam eam vitæ rationem, quæ vniciue maximè sit accommodata, ad inchoanda opportuno tempore negotia, ad declinanda quæ imminēt pericula. Nos contra superiori capite, multis illustrissimis, quæ exemplis planum fecimus, nihil Astrologis profuisse præſensiones futurarum, hoc ipsum nunc confirmare aggredimur exemplo Hieronymi Cardani, qui Astrologiæ reparatorem vbique agit, qui solus inter Astrologos, magister haberi vult Astrologiæ. Hic ex liberis primum suscepit Ioannem Baptistam, qui ætatis anno 14. exeunte, inſcio patre vxorem duxit tenuioris fortunæ,

cunæ, nec satis pudicam, à patre propterea domo eiectus, rei familiaris inopia laborare coepit, cum enim nullum ex arte, (erat enim medicus) quam exercebat quæstum faceret, quodd stupidi esset ingenij, & à patre destitueretur necessariis, in summa verlabatur rerum inopia; cogebatur tamen non solum vxorem, sed etiam socrum, focerum, sorores aliquot, & fratres vxoris alere, in tanta egestate vxor quæd luxuria & procacitate nulli cederet mulierum, maritum maledictis proscindere, impetere conuiitiis, laceffere adulteriis, corporisque prostitutione propemodum publica, quotidiana iurgia in capitale odium abierunt, quod cum toto biennio perdurasset, neque finem vllum res habitura videretur, consilij expers veneno vxorem è medio tollere constituit, vt ea se ratione aliquando molestia liberaret. Quæ vxori decumbenti ex puerperio, placentam exhibuit veneno infectam, quam cum illa degustasset, mortem obiit, & maritum ea cura exoleuit, qui cum intolerabilem fæcinam deposuisse sibi videretur, perbellè secum actum existimauit. Sed non ita multo post publica potestate comprehensus, & in carcerem coniectus fuit, & questionibus addictus non solum factum professus est, sed addidit præterea bis sine successu prius miscuisse venenum: quare capite damnatus, securi percussus obiit anno 1560. die 7. Aprilis ætatis anno 16. nec dum exacto.

Vnde hæc habemus à Cardano ipso patre, qui lib. de vtilitate ex aduersis capienda, præcipue ex tractatu de luctu, & oratione pro filio ad Senatum Mediolanensem habita, vbi foemineo plulatu deplorat miserrimi filij calamitatem: sic enim ad Iudices ait: [Vultisne, vt apud omnes gentes, & omnia secula, legantur hæc, sapientissimus, iustissimus, æquissimus Senatus Mediolanensis sub Clementissimo Rege Philippo, maioris partis orbis Domino, Ioannem Baptistam Cardanum medicum, filium Hieronymi, optimæ spei adolescentem, capite puniuit, hæc ipso, quod vxorem obstinatissimo animo, veneno necauerit, quoniam illa cum socro sapius obiecerat adulterium se perpetrasse, atque etiam liberos duos, gemitos masculinum, & foeminam, ex adulteriis, non ex ipso procreatos. Quid dicent Gentes? quid dicturi sunt posterij? an hunc adolescentem iuste damnatum? nequaquam: qui tantam causam, & tam atrocem habuesit se ipsam vlciscendi: an Senatum iniuste egisse, aut minus prudenter? multo minus, quandoquidem tanta sapientia, tam confirmatus æquiratis animus vno actu vitari non possit. Quid ergo dicent, discutiunt erunt, vt monstruosus hic casus est, ita fuisse prodigiosam damnationem, &c.]

Quid agis Cardane? quid tot annorum studio in Genethliaca collocato affectus es? quid centum genituris explicatis, quid tot clarissimorum Regum, & Imperatorum natalibus notatis, quid septem Aphorismorum libris, quid tot commentariis in Peletrazum editis adeptus es? cur à filio non excassisti securim? cur non canisti ne vxorem duceret impudicam? qui omnes nature latebras perlustrasti, cur non vidisti filij pudendum matrimonium? alterum hic fatendum est, aut ignorasse te miserrimi filij infelicissimam fortunam, & non credidisse tibi patrem ex generis tui futuros eternas: aut præscium te multo ante filij miserabilis exitus fuisse, sed non potuisse quidquam afferre opis ei quem Astra ferro deuouerant; & inutilem istiusmodi artem esse ac nullius frugis iute conternimus; qui sibi nequam, cui bonus? consule primo rebus tuis, deinde magna animi

provisione aliorum casus antevertes. Non possumus credere eos esse futurorum conscios, quos videmus, earum quæ sibi impendent calamitarum inscios.

CAPVT DECIMUMSEXTVM.

Astrologorum dissensiones.

Quia una est Astrologia ratio, sed multiplex, & varia, mutat enim monstrum istud subinde formas, & tanquam nouus Proteus vertit se in Lebnem, in Aprum, in Draconem, in ignem, in quercum, in auem, in aquam, non sicut Camelson animal, induit colores, quot Astrologia suscipit à loco, in quo versatur, ab opifice, à tempore formas, alia est apud Hebræos, alia apud Chaldeos, apud Egyptios alia, alia apud Persas, ab his omnibus dissentiant Arabes, Albumazari, Auerodan, Atamar, Mazanalla, Zahel, nec Arabes probant Græci, nec Græcos Latini: Aduersus antiquos Astrologos stat Ptolemæus Alexandrinus, hunc refellit Albumazar; aduersus utrumque disputat Aubnaara, veteres omnes rejicit Cardanus libro de Iudiciis Geniturarum, cap. 2. lib. de revolutionibus, cap. 1. lib. de restitutione temporum, cap. 14. Contra Cardanum facit omnes recentiores Eychi Braha lib. 1. de noua stella, cap. 2. & hominem Astrologia quam vendit ignarum, & eius obseruationes non dubitat appellare ridiculas. A Bellantio dissentit Michael à Petrasanta, ab hoc Franciscus Junctinus, nec tenu aliqua & ludicra de re dissentiant, sed lis est de toto arte, de ipsa Astrologia forma; de constituendo natalitio schemate, ex quo de totius vitæ cursu statuitur: unde omnes prædictiones, tanquam à fonte promanant. Ioannes Antonius Maginus libro Isteogico, p. 2. cap. 10. refert tres modos construendi synagma Montregij, & Rainaldi, quem vocant rationalem, Arabum, & Iulij Firmici: Alchibitij quem Ioannes de Saxonia in commentariis Alchibitij contendit esse Ptolemæi.

Domos cœlestes, à quibus astra vim, & efficientiam mutuuntur, quæ totius Astrologia sunt fundamentum, aliter antiqui, aliter nostrates, aliter Arabes, aliter Egyptij, aliter Græci, aliter Latini constituunt: alij enim significum, alij æquatorem, alij verticalem circulum, alij parallelum per gradum ælippiæ, orientem meridiano circulo interceptum diuidendo domos cœlestes, assumunt, quæ in se ceteros omnes erronee deceptos scribit Ioannes Antonius Maginus loco citato, nouas tabulas, quæ solæ ad veritatem pedesserint, pollicetur his verbis: [Igitur neglectis domorum tabulis perperam supputatis, quæ aliorum Ephemeridibus præfigi consueverunt, nouæ & correctiores nostris diariis apposimus.] Non minor inter Astrologia magistros dissensio est de domorum potestate, & iure. Mallius enim totas à cæteris diuersus ab it. Ptolemæus dissidet à nostratibus omnibus. Arabes & Latini seruos à sexta domo diiudicant, Ptolemæus & Egyptij ab ea quæ à sexta distat plurimum, mortuos à septima, & à prima significari putat Ptolemæus; ceteri à sexta: in quinta domo Arabes, & Latini querunt filios. Ptolemæus in decima, & vndecima. Mallius ab Oriente. Porphyrius à decima domo fortunam, & parentum

tum vota suspendit: secunda domus significat subitam spem recentioribus, vt Cardano lib. de Iudiciis geniturarum, cap. 1. apud veteres diuitias, de coniugiis ferè omnes ab Occidente diuinant, Heliodorus à medio etiam cœlo: à tertia Cardanus, & recentiores, itinera coniectant, & labores, alij hæc petunt, à nona. Denique ne singula persequamur, non minor inter Astrologos est de præcipuis Astrologiæ capitibus disceptatio, quàm inter insanientium delirationes dissensio. En ars certis obseruationibus constituta. En quibus habemus fidem, en quibus vitæ nostræ rationes credimus, en qui iactant diu se in experiendo & obseruando laborasse, contraria & planè pugnancia, sunt eorum scita, & omnes experimentis ad arcanam disciplinam peruenerunt. Quid alios desideramus testes? ipsimet Astrologi, cum alij vnâ, alij aliam sequantur rationem, alij has, alij illas seruent obseruationes, vni negligent vnâs, alij alias sanctiones, nōne profitentur ita diuinari posse conseruatis quàm neglectis Astrologiæ præceptis? Claudat hoc opus Sixtus ab Hemminga Frisius, qui cum meliores annos in Genethliacæ studio collocasset, hæc immortalitati testata reliquit. [Hòc à primis annis in votis maximè habui, vt cognoscere possem an hæc inferiora omnia ab Astris gubernarentur, ac ipsorum quasi Imperio administrarentur, quòd si non omnia, quæ? quousque? quantum? deinde an hoc ipsum posset ab humano ingenio exactè deprehendi ac percipi, tum an ea ipsa cognitio utilis esset humano generi: cui indagationi cum non exiguum temporis, sumptuum, & laboris plurimum impendi. Cum autem longo vsu, & experientia multa doctus, rem penitus inspexissem, comperi Astrologorum doctrinam, cui priùs, antequam nota esset, impensè faucebam, esse impossibilem, falsam, nulla fide dignam, & inutilem.]

Laud Deo, Beataq, Virgini Maria.

INDEX

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

INDEX RERVM, VERBORVMQVE CO- PIOSISSIMVS, QVÆ IN HIS quinque libris contra Astrologos coniectores continentur, ordi- ne alphabetico dispositus.

A

ABORTVS in muliere quan-
do fiat. 66
Abortus fit plerumq; ex odo-
re à lucernarum extinctu.
82. ex alui multo fluxu, &
aliis causis. ibid.
Abfissio, gloriofum nomen à Mathematicis
vfurpatum. 234
Accessiones tercio quoque die in morbis acu-
tis eueniunt. 53
per Accidentia an liceat Astrologis reſtificare
genituras. 309
Accidentibus pluribus horoscopus vnum nō
poſſe accommodari, vnde conficiat Sixtus
ab Hemminga. 311
Actio corporis duplex eſt. 15. 16
Actio Solis omnium aſtorum validiſſima, in
æſtate præſertim, ex Ptolemæo. 21
Actionis genus quoduplex attribuitur ſignis à
Mathematicis. 234. 235
de Actione cœli in ſubiecta corpora adeo con-
ſtans omnium ſapientum ſententia, quàm
varios & ambiguos habeat explicatus. 4
Actus omnes in quo horoſcopi loco inuenian-
tur. 230
Adamus vnde vim habeat trahendi ad ſe ele-
ctum ſecundùm Astrologos, pilos item, &
ſurculos. 41
Adipis & cerę mixtioni rectè comparatur ma-
ris & formiæ genitura. 78
Adrianus Imperator ſingulis annis Astrologi-
cas prædictiones comparauit. 276
Adriaticum mare non concipit æſtum, quem
concipit Tyrrhenum. 12
Adulphus Hoſſatiz Princeps contrariam ſuz

genituræ fortunam obtinuit. 304
Ædes, quę Scorpione quarto cœli loco exiſten-
te ex edificatæ fuerint, cur Scorpiōibus ob-
noxias dicant Astrologi. 248
Ædes quæ ſint ratæ, ac ſtabiles Planerarum, in
tanta orbium cœleſtium conuerſione. 254
Ædificationem Venetiarum inter genituras
numerat Cardanus. 263
Ægineæ quod alimentū requirat ſenibus. 118
Ægris corporibus an exercitationes viles ſint.
121
Ægriſtudines partim neceſſarias habent affe-
ctiones, partim ex eo, quod contrariam ha-
bent affectionem, dependunt. 64
Ægriſtudines in quo horoſcopi loco inuenian-
tur. 230
Ægriſtudines facit Saturnus in ſexto loco ab
horoſcopo conſtitutus, & quando præſer-
tim. 251
Ægyptij negauerunt diuinam prouidentiam, &
omnia fatali neceſſitate euenire docuerunt.
143
Ægyptij artem Genethliacam tradidère, infe-
riorum cauſarum præſidio planè deſtitu-
tam. 212
Ægyptij faciunt virum dextera caput Leonis
tenentem, in primo gradu Leonis. 246. par-
tes Zodiaci in monomeſias fecerunt. 247
Ægyptiorum, Chaldeorūque imagines cœ-
leſtes omnes cur Arabes euerterunt. 243
Æqualitas eadem eſt ſpatiorum nocturno-
rum, quæ & diurnorum. 3
Æqualitas generis ex quo horoſcopi loco in-
ueniatur. 129
Æqualitas motus, glorioſum nomen à Mathe-
mati

Y y

maticis vsurpatum. 234
Æquinoctium vernum ignoratum à Mathematicis. 205
Æquinoctij verni prerogatiua quænam sit. 270
Ær num soleat commutari omnibus astris tum orientibus, tum occidentibus. 10
quod Ær quibuscumque locis sit insalubris, in aliis vero maximè salutaris, vnde fiat. 11
cur Ær soleat mutari, astris omnibus tum orientibus, tum occidentibus, sed Cane præcipue, ex Aristotele. 241
Æris, ignisque calor fouetur ac conseruatur cœli motu. 14
Æris situs circumspiciendus in domicilij electione, ex doctrina Hippocratis. 123
Æris mutationes subitæ vnde eueniant. 240
Æsopi dictum eximium, eiusque causa à Platone reddita. 157
Æstate media frigus repente ingruere, imbres decidere, salire grandinem, furere ventum, vnde fiat. 240
Ælate media niues & frigora nonnunquam grassantur, & vnde id fiat. 6
Æstiuæ solstitij prerogatiua quænam sit. 271
Ætates & hyemes vnde efficiantur. 3
Ætates non sunt æqualiter calidæ, & quare. 6
Ætus maris stellarum quoscumque occultos, & latentes laqueos eludit atque perumpit. 12
Ætas nouella & senescens cur magis generet feminas, quàm florida. 79
Æ hercas domos Platonis distributas tradit Ptolemæus, eiusque ratio. 156
Æthiops ex imaginatione pulcherrimum filium edidit. 76
Æthiopum descriptio, ex Ptolemæo. 146
Afri, ex Iulio Firmico, dicuntur subdoli. 146.
 147
Agaricum vnde vim habeat pituitam educendi, secundum Astrologos. 41
Agni si caprarum lacte alantur, lanam habent duriorum. 115
Agnorum duorum simul genitorum disparitas vnde fiat. 25
Agricolæ, & nautæ quid statum æris vocent. 50
Agricolæ quo cibo vterentur tempore pestis Romæ, & aliis locis proximis, & quo etiam qui intra vrbes degebant. 117
Agrippa Herodis nepos quid audierit ab augure. 278
Alberti opinio de fluxu, & refluxu maris. 13
Alberti Pighij iudicium de Astrologis sui temporis. 182. 183
Alberti Pighij disputatio de æquinoctio veno. 205
Albumazar agnouit liberum arbitrium. 94
Albumazar quantus fuerit apud Astrologos

tam Arabes, quàm Latinos, etiamque grauiissimi errores. 180. 181
Albumazar quid dicat de maximis illis, quas appellant, coniunctionibus Saturni, & Iouis. 216
Albumazar vnde ortam scribat Mahumetanam religionem. 295
Alcinous Genethliacas nugas Philolopho homine indignas duxit. 314
Alexander Magnus concidit telo confossus. 213
Alexander Vitellius dux quam habuit generum. 304
Alexandri Regis affectus, eius inflexam in alteram partem ceruicem, vocisque asperitatem repræsentant. 155
Alexander Medices à medio sublatus fuit contra Astrologorum omnium sui temporis obseruationes. 307
Alexandri Medices genesis à quibus descripta. 276
Alexander Papa III. presbyterum, qui consuluerat Astrologos, per integrum annum à diuinis amouit. 341
Alexandri VI. in genitura qui fuerint indices dignitatis. 300
Alexandro magno Oxydracærum Indorum Metropolim oppugnaturum quid Demophon prædixerit. 279
Alexandria, vrbs celeberrima intellexit eorum insaniam, & tarditatem ingenij, qui Genethliacos consulunt. 317
Alfridaria Cardano quid sint. 219. eorum genitura vel diurna, vel nocturna. 220. ingenij, honoris, & diuitiarum à quo tempore sint. ibid.
Alimentorum facultas, omnium quæ sunt in Medicina, est vtilissima, ex Galeno. 117
Allium, valentior cibis est, quàm pastinaca. 117
Allo magnetis vis retunditur. 41
Allia cuti imposita cur eam erodant, atque exulcerent, comesta verò non. 130
Aloysij obitus, repugnantibus astris, quæ robur corporis, & longam vitam spondebant, cui rei tribuatur à Gaurico, & Cardano. 307
Alphonfi Regis tempore, qualem Zodiacum cogitarint Astronomi diuersum à Zodiaco octauæ sphaeræ mobili, & variis stellis apto. 235
Alphonfi, Copernici, Tychois, & aliorum tabulæ dissentientes sunt inter se. 268
Alterationes rerum sublunarium omnes vnde peragantur. 11
Aly Auerrodam de signis doctrina, duas euerit mendaciorum opulentissimas officinas. 242
de Amicitia, & fratribus ex quo horoscopi loco discemus. 229
 Amor

Amor vitæ syderali impulsui obstat non raro.		Apostoli redempti sunt & cōgregati ex peccatoribus, non vtiq̃ue natiuitatis suæ hora.	310
171		Appetitio vitæ beatæ non est subiecta syderali imperio.	172
Amphiarus magnam apud Græcos famam vaticinandi adeprus est.	278	Applicatio, gloriosum nomen à Mathematicis vsurparum.	234
Anaxagoras cur sobrius appellatus ab Aristotele.	101	Apuliz incolæ, præstantiæ, benignitati, amicitiz student.	146
Anaxagoras in quam inciderit insaniam irædecorum.	316	In Apum aut vesparum genere an monstra accidunt.	86
Andreas Alciatus eum non obtinuit honorem, quem promittebat eius genitura.	302	Aqua vt madefaciat, an postulet operam ignis elementaris, vel hominis.	170
Angores consciētiz, qui nefarios homines diu, noctūque exedunt, describūtur à Poëtis.	170	Aquæ vis inest humectandi per se, & ex naturæ principis.	18
Animalcula ab vniucis causis nō proueniūt.	21	Aquæ quomodo se habeant circa domicilium, diligenter perscrutandum.	123
Animalia plurima nascuntur hyeme, quibus multo vberior calor inest, quam quem in aëre experimur è cœlo dilapsum.	22	Aquatica quædam signa cur appellata sint.	244
Animalia fortunda citissime senescunt.	142	eorum descriptio ex Manilio.	234
Animalium sterilitas fit ex patris vel matris vitio.	65	Aquila Ponticus ob quam causam à Patribus ex Ecclesia ciectus fuerit.	341
Animantes partim necessarias habent affectiones, partim ex eo, quod contrariam habent affectionem, dependent.	64	Aquilonaribus parallellis subiectorum descriptio, ex Ptolomæo.	146
De Animantibus muris, aut stirpibus cur Astrologi nihil pronuncient è stellis, sed de hominibus solum, præsertim opulentis.	264	Arabes re & factis liberum arbitrium pene garunt.	94
Animantium imperfectorum formæ vnde, tanquam ab efficiente primario.	32.33	Arabes negauerunt diuinam prouidentiam, & omnia fatali necessitate euenire docuerunt.	143
Animantium proprietates è cœlo non desluunt, & quare.	42	Arabes cur omnes Ægyptiorum, Chaldæorumque imagines cœlestes euerterunt.	243
Animantium motus omnes aut boni, aut mali opinione cientur.	45	Arabes formosum iuuenem, eleganter amictum, digitos habentem contortos, fingunt in primo gradu Cancri.	246
Animus in corpus dominicum habet imperium, mens verò in appetitum, ciuile ac regium.	100	Arbitraria quanam sint illa quæ de signis dicuntur.	237
Animi motus concitantur plurimi in casu & fortuna agitati.	139	Arbor læta & nitens in locum alium transposita deterioris terræ succo deperit.	115
Animi motus duo existunt opinione boni, aut mali imminenti, eorumque effectus.	292	Archelaus, summus Astrologus, prædictionibus non est vsus.	316.319
Animi mores an sequantur corporis temperamentum.	145	Archilochi libros parum pudicos à sua Republica exulare iusserunt Lacedæmonij.	159
Animi mores molliori concentu, scribit Plutarchus.	167	Architecti honorabiliores & doctiores in vnaquaque arte sapientiores existimantur, quam ij qui manibus operantur, & ratio.	95
Animi vitia ex quo horoscopi loco perspiciantur.	230	Aretæ Arabum Regi quid responderint arioli, cum Romanorum arma extimesceret.	278
Animorum mores ex corporum temperamento è cœlo hausto petendi sunt, ex sententia veterum Chaldæorum.	60	Argumentum appositè declarans fabulosa esse omnia, quæ de signorum potestate Genechliaci mentiuntur.	237
Ad Animorum motus voluntarios non est externa causa requirenda.	175	Aries cur signū mundi factus ab Astrologis.	225
Anni, & menses non sunt æqualiter salutare, vel insalubres, & quare.	6	Ex Arietis stellis aliæ Iouiz, aliæ Martiæ, aliæ Saturniæ, aliæ alterius naturæ.	90
Anni tempora, rerūque vices non fierent sine definito quodam cursu, recursuque Solis.	17	Arietis in capite quos stellæ effectus habeant.	196.203
Quo Anno vel die horoscopus peruenerit ad locum, quem natali hora Saturnus occupabat, an Saturni sequetur effectum.	232	Arietis variæ partes à Mathematicis traditæ.	243
Annorum generales quosdam euentus, & pluribus communes instituit Cardanus.	269.270	Arietis primus decanus quis sit, eiusque formæ solā Mathematicorum cogitatione efformatæ.	245
Anser, cibus est valentissimus.	116	In Ariete Saturnus quid significet.	207
Antipathiz & sympathiz rebus vnde fiant.	43	Arioli quid responderint Aretæ Arabum Regi Romanorum arma extimescenti.	278
Aper, cibus est valentissimus.	116		

Aristippus regulâ occisus, quæ ex impluvio in caput eius decidit. 213
 Aristocleam puellam nudam videns Strabo, in eam exarsit. 160
 Aristoteles ad quid referat, quod Echini in pleniluniis vberius impleantur. 10
 Aristoteles vnde deducat monstrorum causas. 85.86
 Aristoteles, Philosophorum Princeps, agnouit liberum arbitrium. 92.93
 Aristoteles Stagiritæ vnam Genethliacam neglexit, cum omnes alias disciplinas arctissimè complexus sit. 314.315 quare. 316
 Aristotelis doctrina de motu cœli. 14
 Aristotelis responsum querenti cur proles cæterorum animantium magis quàm hominis, sui parentis gerat naturam. 75.76
 Aristotelis amici eius balbutientem linguam imitati. 155
 Aristotelis sententia de moribus nobilium. 163
 Aristotelis ratio de tempestatum mutationibus. 241
 Ars vera diuinandi censenda esset Astrologia, si semel tantum verum prædixisset. 278
 Artem Genethliacam exitio fuisse multis Principibus, probatur. 344. & seq.
 Artes Astrologorum quænam sint. 204
 Artemon è plebe natus est similis Antiocho Regi Syriæ. 75
 Artes, & quidquid nobis artis suffragio conferatur, in quo horoscopi loco inueniantur. 230
 Ascletrion Mathematicus igne crematus. 340
 Asclepiades phreneticorum mentes per lymphoniam sanitati restituit. 167
 Asclepiadis sententia de exercitationibus. 120. 121
 Asiatici, ex Iulio Firmico, dicuntur semper iniuriosi, & voluptatibus occupati. 146
 Aspectus Orientalis, & Occidentalis, nomina gloriosa à Mathematicis usurpata. 234
 Aspectus oppositus quid sit, ex Cardano. 259
 Aspectuum viros sunt velut labor flectendi ballistam. 261
 Aspidis virus, canis rabidi spuma, viperæ venenum, patem vim non habent, vel solliciti applicata, vel intro assumpta. 131
 Assimilationis nutrientium ad id quod nutritur, euident argumentum quoddam sit. 127
 Asterismi astrorum non sunt æquales, at signa inter se sunt æqualia. 233
 Asterismi Arabum quàm dissimiles omnes, ab Ægyptiorum, Chaldæorumque asterismis. 243
 Astri vis frigida si perit frigida, non calida à quo res illa frigida effecta est frigida. 25
 Astri vicinitas quotuplex potest esse, & quæ efficacia. 209
 Astri seu Planetæ locus quid sit, ex Aristotele. 232
 Astra omnia suam propriam habent lucem. 2
 Astra multa orbi, singula inferioribus cur in-

fixa sint, ex Aristotele. 98
 Astra octauæ orbis, quæ fixa vocantur, ab vno signo in aliud demigrant. 238
 Astra non solum varias, sed & contrarias vires sortiuntur in variis domiciliis. 250.251.252
 Astrorum omnium lumen naturæ similis est cum luce solis. 6
 Astrorum vires occultas non desiderant ea quæ sunt intra terræ viscera. 12
 Astrorum deferatur ad nos efficientia cœli motu. 14
 ex Astrorum quæ conceptui præ sunt, solo congressu, vnde furtui aliquid possit decerni. 63. cum seq.
 Astrorum vis quænam esse possit. 143
 Astrorum in iudiciis dissimillima sunt priscorum recentiorumque experimenta, atque exempla. 192
 Astrorum omnes congressus an possint obseruari ab Astronomis in quolibet Zodiaci gradu, & minuto. 209.210
 Astrorum intimi consiliarij quid tradant de electionibus, & quid iis tribuant. 217
 Astrorum sedes, & domicilia fixa sunt à Mathematicis, & immobilia. 253
 Astrorum cōgressus quid sit, quàm nouis astris varius, & nouus. 257.258
 Astrorum tot gaudia cur finxerint Astrologi. 272
 ex Astris non posse Astrologos coniecturam facere conceptus, probatur. 105
 Astris omnibus tum orientibus, tum occidentibus tur aër soleat mutari, sed Cane præcipue, ex Aristotele. 241
 Astris præsidibus vt negotium vnumquodque suscipiatur, qui plurimum interesse dicant. 217
 Astrologus non potest omnes causas inspicere, è quibus sortus ducit originem. 68
 Astrologus quibus instructus esse debet prædiciis ne diuinet in incertum. 184
 Astrologus qui vera aliquando præuidet, cur diuinandi arte polleat non putatur, tamen nonnunquam peccat. 279
 Astrologi cuiusdam quæstusosi historia, quæ constat inanes esse electiones. 218
 Astrologi cuiusdā prædictio de Nerone Claudio Cæsare. 275
 Astrologum falli dupliciter continget cum natiuitatem sine reuolutionibus considerauit. 272
 Astrologi cum Philosophis agnoscunt cœli potestatem in mundum sublunarem, & corpora subiecta. 8
 Astrologi ad quid rationem dierum criticorum referant. 49
 Astrologi an in pueri, an in matris stellis videant quæ ex matrum affectionibus sortibus contingunt. 88
 Astrologi si quando verum dicant, ad quid referendum sit. 272

Astrologi.

1

Y y 3 Aucs

Aues firmiores, & valentiores quæ sint. 117
 Auibz semper & oua, & color euariant, & quare, ex Democriti sententia. 86
 Augmentationes rerum sublunarium omnes vnde peragantur. 11
 Augures simili cæli partitione vsi sunt, quæ & Mathematici, ad mortales fallendos. 256
 Augurum, Haruspicumque prædictiones non potuerunt impetrare fidem à Christianis. 279
 Augurium Spurinam non fefellit, sed securitas Cæsarem. 278
 S. Augustinus refert monstrum in Oriente natum. 85
 D. Augustinus probat Genethliacos auctore dæmone diuinare interdum, & vtrplurimum. 293
 D. Augustini querimonia ad propositum libertatis humanæ. 174
 Augustus prohibuit mulieribus spectaculis adesse. 158
 Augustus nummos argenteos Capricorni Signo, quo editus est, notauit. 275
 Augusto qui orbis terrarum imperium prædixerunt, vnde id habuerint. 300
 Auicennas subabsurdum temperamenti commentus est definitionem. 38
 Aulicis in Principum palætiis id accidit, quod in vrbe Roma veterum candidati pati soliti erant, ex Tullio. 110
 Auster cur Canicula oriente moueatur, idque lege naturæ certissimum fieri solet. 10
 Austris cur non fiant continui post hyemales versiones, Boreæ autem sic. 9
 Australis declinationis, seu Borealis in quoto gradu fiat Planetarum coniunctio, valde refert. 207
 Australes stellæ in capite Piscis quos effectus habeant. 203
 Australibus parallelis subiectorum descriptio, ex Ptolemæo. 148
 Autumnus, & Ver vnde efficiantur. 3
 Autumnus non sunt æqualiter fici, & quare. 6
 Autumnalis æquinoctij prærogatiua quænam sit. 271

B.

A Pud Bastras, & Indos, qui Brachmanes appellantur, diuersis moribus viuunt. 334
 Bardasenus Syrus luculenta oratione Astrologos produxit veritatis crimine conuincit. 317. 333. & seqq.
 S. Basilij sententia in Poetas adulteria deorum impudenter describentes. 159
 S. Basilij sententia in Genethliacæ artis inuentores. 214. 215.
 Basiliscus eos, quos oculis afflarit, aut sibilo contigerit, memento interficere. 43. 46
 Bastarnæ incolæ sunt communiter feroces, peruiaces, truces. 146. 147
 Beatitude æterna finis vltimus omnium Christianorum. 173

Bellantius duo in eodem homine distinguit temperamenta, & quæ illa sint. 33. rationes eius contrariæ ipsi Astrologorum decretis. 34. cur ea inuenit duo temperamenta. 40
 Bellantius quid sentiat de Astronomicis experimentis. 193. 194. ex eius sententia duo consequuntur necessariò. 194. 195
 Bellantij sex potissimum rationes refelluntur, quibus persusum est, causas sublunares omnes esse cæli instrumenta. 28. 29
 Bellantij doctrina de diebus criticis examinatur. 56. 57
 Bellicosi sunt semper, quibus Mars præsidet. 34
 Belluz marinæ, cibus validissimus. 116
 Beta, firmior est cibus, quàm lactuca, vel cucurbita, vel asparagus. 117
 Boëtius queritur de suorum temporum corruptela. 162
 Boni, aut mali imminentis opinione duo existunt animi motus, eorumque effectus. 292
 Boni sunt alij natura, alij consuetudine, alij doctrina. 151
 Bononiz, Mediolani, Florentiz instauratorem, Venetiarum ædificationem, inter genituras numerat Cardanus. 263
 Bonorum iactura non raro Dei optimi maximi irâ solet immitti. 102
 Boreæ propter quid sunt continui post æstiuales versiones, Austri autem non sic post hyemales. 9
 Borealis, seu Australis declinationis in quoto gradu fiat Planetarum coniunctio, valde refert. 207
 Boum duorum simul genitorum disparitas vnde fiat. 25
 Brahmanes qui appellantur apud Indos, & Bactros, diuersis moribus viuunt, quàm Indi. 334

Brassica, firmior est cibus, quàm lactuca, vel cucurbita, vel asparagus. 117
 Brassicæ, & Ruræ quanta inimicitia. 45
 Britanniz incolæ sunt communiter feroces, peruiaces, truces. 146. 147
 Brumalis solstitij prærogatiua quænam sit. 271
 in Brutis corpus cohæret sine mente. 27
 Bubula inter domesticos quadrupedes grauissima. 117
 Bulbi omnes, cibi valentiores sunt. 117
 Bulgarorum Princeps Simeon Mathematicorum suafu in Crobatos iussiliens, incredibilem cladem accepit. 344
 Burbachij sententia de æquinoctio verno. 205

C.

Cæpa, valentior cibus est, quàm pastinaca. 117
 Cæpæ cuti impositz cur eam erodant, atque exulcerent, comestæ verò non. 130
 C. Cæsar inter vigintiquatuor vulnera vnum dumtaxat lethale accepit à Bruto. 213
 Calchantedem augurem longè optimum fuisse scribit Homerus. 278
 Calculi

- Calculi morbus principium habet à lacte. 113
 C. Caligula à Cherea tribuno occisus fuit, per æquiuocationem Astrologi cuiusdam. 290
 Calor minor est in vmbrosis locis, quàm apricis, & vnde id fiat. 5
 Calor igneus augeat calorem vitalem, & celestem, & quare. 8
 Caloris est, segregare heterogenea. 5
 Calorem celestem eiusdem esse naturæ cum elementalī, exploratæ fidei est. 8
 Calorem, frigus, humorem, & siccitatem quare primas esse qualitates doceat Aristoteles. 39
 Calores non modicos in hyeme ingruere, vnde fiat. 240
 Cancri vnde nascantur. 131
 Cancri in primo gradu virum & mulierem sanguat Ægyptij manibus se apprehendentes, sibi que gratulantes. 246
 Canis rabidi spuma, viperæ venenum, aut aspidis virus, parem vim non habent, vel soli cuti applicata, vel intro assumpta. 131
 Cane præcipue, astrisque omnibus tum orientibus, tum occidentibus, cur aer soleat mutari, ex Aristotele. 241
 Canicula oriente tranquilla solere esse cuncta, vnde fiat. 7
 Canicula oriente cur Auster moueatur, idque lege naturæ certissimum fieri soleat. 10
 Caniculæ æstuosæ vis norissima est. 6
 Capitis dolores, & oculorum caligines, quibus mulieribus prægnantibus maturius, & quibus ferius accidunt. 83
 Capneus, vitis quædam, si nigram vnam ferat, cum albam soleat ferre, non ob id monstrum dicitur. 87
 Capparis, imbecillima materia. 116
 Capræ, cibus est valentissimus. 116
 Capræ lacte nutritus quidam semper saltare solebat. 113
 Capris, & ouibus cur magis accidunt monstra. 86
 Carbunculi vnde nascantur. 131
 Cardanus vnde deducat monstrorum rationes. 84
 Cardanus interrogatus de Edoardi VI. Anglorum Regis genitura, quid responderit. 188
 Cardanus alia quàm veteres omnes proficitur de motu Solis, Lunæ Saturni, Martis. 192
 Cardanus electiones difficiles dicit esse quatuor de causis. 216. eas non probat. 219
 Cardanus tradit, signa agere per se, & sine ope stellarum, in hæc inferiora. 235
 Cardanus instituit annorum, mensium, & dierum generales quosdam euentus, & pluribus communes. 269. 270
 Cardanus nullum Principatus indicium, sed solius prudentiæ signa vidit in Cosmi Medicæ genitura. 282
 Cardanus quid dixerit de Pontificatu Leonis X. & Iulij II. 294. 295. vnde id habuerit. 300
 Cardanus quid de Christianæ religionis, Mahu-
 metana & Luthera seribat. 29;
 Cardani iudicium de Medicis, & Astrologis coniecturibus. 62
 Cardani imperitia quæ qui Astrologiæ separat-
 tor, & amplificator vult haberi. 181
 Cardani de Astrologis iudicium siuistrum, cum fuerit ipse Astrologiæ patronus. 182. 184
 Cardani querimonia de Astrologis. 188
 Caro firmius est alimentum, quàm vilius aliud. 116
 Carnes igne exuruntur non alia actione, nisi caloris & siccitatis. 39
 Carolus I X. nihil cælo mali ominante in eius genitura, ex febri acuta, & magna sanguinis effusione obiit. 306. 307
 Carolus à Brimeu, Frisæ Præfectus quanta cœli benignitate, interierit. 308
 Caroli V. genitura restituta, quid scriptum reliquerit quidam Astrologus, cum eam videret non conuenire cum aliis Imperatoris euentis. 311
 De Carpentis, & curribus astrorum vnde mutati sint Ptolemæus, & Firmicus quæ scripserunt. 255
 Caspium mare, lacus, fontes, aquas omnes, cur Luna non exagitet. 12
 Cassandrus, summus Astrologus, prædictionibus non est vsus. 316
 Cassio Severo celebri Oratori, armentarij Mirmydonis obiecta similitudo est. 77
 Casus, fortuna, euentus, & fors quid sint, ex Cicerone. 140.
 Casus plerique accidunt gestantibus vtero, à quibus nec foetus potest esse immunis. 81
 Casus gloriosum nomen à Mathematicis vsurpatum. 234
 Cassiopea cur inter sydera relata, ex Arato. 243
 Catablepha animal vnde vim habeat homines ad mille passus conspectum necandi, secundum Astrologos. 48
 Causa quælibet num per se possit præstare effectum. 18
 Causa vitij, ac valetudinis in quo horoscopi loco inueniatur. 229
 Causæ sublunares omnes an sint cœli instrumenta. 28. 29
 Causas sublunares ab æternis, & celestibus pendere bifariam intelligi potest. 16
 Causis sublunaribus motionem omnem, & modum præscribi, non est quod respondeant Astrologi. 112
 A Causis sublunaribus, & proximis impediri potest efficientia cœli. 215
 Celsus agnouit liberum arbitrium. 93
 Cera & adipis mixtioni recte comparatur maris & fœminæ genitura. 78
 Certamina militaria pueros exercere conuenit, & quæ. 122
 Cerui quo pacto ex imis terræ cauernis serpentes euocent. 45. 46
 Cetus, cibus validissimus. 316

Chaldzi

- Chaldaei re & factis liberum arbitrium peragunt, sicut & omnes Genethiaci. 94.95
- Chaldaei negauerunt diuinam prouidentiam, & uenia fatali necessitate euenire docuerunt. 143
- Chaldaei ex Libra, & Scorpione uiam effecerunt imaginem, & uidebant tantum Zodiaci asterismos numerarunt. 243
- Chaldeorum observationis ratio non potest manere sub diuersis caeli regionibus. 208
- Chaldaeis an possit aliquid adferre adiumenti hydiarum ratio, in deficiendis perfectis partibus signorum Zodiaci. 190
- Chaldeos nunquam de sublimaribus causis fuisse sollicitos perspicue declarat Tullius. 211
- Christum Dominum natum orientis primo gradu Virginis, ridicula opinio Astrologorum. 246
- Christianus quidam, tempore Aquilae Pontici, quam ob causam non fuerit in Ecclesia receptus. 341
- Christianorum omnium finis ultimus quis sit. 173
- Christianis non licere obseruare Lunae, aut stellarum cursum ubi statuitur. 342
- de Chronocratore, & temporum moderatore quae tradunt Genethiaci, alfridaria penitus euerunt. 224
- Cibus varius morbos generat, & quare. 141
- Cibi, & labores contrarias inter se vires habet. 119
- Cibos, quibus quis assuetus est, quanquam minus salubres, commendat Hippocrates. 126
- Ciceronis censura in Poetas. 160
- Cicuta, & veratrum unde vim habeant intermendi hominem, secundum Astrologos, non coturnices, aut sturnos. 41
- Circumstantiarum notatio non superat petiti ac solerti Astronomi diligentiam. 194
- Circumstantiarum consideratio in euentibus rerum quantam vim habeat, exemplis docetur. 212.213
- Claudio qui orbis terrarum Imperium praedixerunt, unde id habuerint. 300
- Clementis Alexandrini verbum in eos qui lasciuia & obscena loquuntur. 160
- Coelum totum suapte natura lucidum, quanquam propter raritatem non lucet. 3
- Coelum genitoris patrisque nomine appellatur. 4
- Caeli potestas in sublunarem mundum, & corpora subiecta agnoscitur & a Philosophis, & ab Astrologis. 3
- Caeli motu cessante, quae actio restet in istis inferioribus. 16
- Caeli facultas duplici laborat incommodo, 30
- Caeli in moribus, mutationibusque interest plurimum, qui ventus, qui imber, quae tempestas ubique sit. 209
- Caeli efficientia a causis sublunaribus, & proximis impediri potest. 215
- Caeli constitutio fausta an perdatet toto longissimi itineris tempore. 218
- Caeli partitione simili videntur augures, quae & Mathematici, ad fallendos mortales. 236
- Caelo cessante, ceterae causae efficiant nihil. 17
- Caelio Pontico ius dicenti picus supra caput infedit, & quid inde haruspices responderint. 279
- Coitus, pars est morbi terribissimi, quem nostri comitalem dixerunt. 242
- Celericum eundem hominem, melancholicum, timidum & audacem in quibusdam actionibus, unde sit ut experiamur. 40
- Color, & oia quare semper euariare dicantur auibis, ex Democriti sententia. 86
- Combustio, gloriosum nomen a Mathematicis usurpatum. 234
- Conchyliis fidem faciunt arcanis Lunae viribus. 6
- Conchyliorum incrementum & decrementum vnde. 11
- Concilium Tridentinum quid praecipiat Episcopis circa libros Astrologiae iudicianae. 342
- Concilij prouincialis Mediolanensis decretum in Astrologos, sub S. Carolo Borromaeo celebrati. 342
- Conditiones omnes requisitae in Astrologo, ne diuinet in incertum. 184
- Configurationum syderalium non leuis, sed magna est diuersitas, duabus de causis. 206. 207
- Congressio alia S. Augustini cum Astrologia. 329
- Congressus omnes astrorum an possint obseruari ab Astronomis in quolibet Zodiaci gradu, & misuto. 209.210
- Congressus astrorum quid sit, quam nouis astris varius, & nouus. 257.258
- Congressus syderum quando non ita certo praedicere possunt Astrologi, quod confugiant. 268
- Coniecturam de futuris euentis nullam possunt ducere Mathematici ex Signis, quamuis eorum magna esset vis, ac potestas. 238
- In Coniugiis malculorum quid inspiciendum, ex Ptolemaeo. 109
- Coniunctio Planetarum in quoto gradu fiat Australis, siue Borealis declinationis, valde refert. 207
- Coniunctiones si raro in eundem gradum signi recurrunt, multo rarius in idem eiusdem gradus minutum. 208
- de Coniunctionibus illis maximis, quas appellant, Saturni, & Iouis, quid dicat Albimazar. 226
- Conscientia obstat prauis corporis propensionibus. 169.170
- Consiliarij astrorum intimi quid tradunt de electionibus, & quid illis tribuant. 217
- Consuetudo valet quamplurimum non ad bonum

num tantum, sed ad malum etiam, ex Galeno. 153
 Consuetudinis vis quanta sit ad valetudinem conferuandam, aut contrā. 125. 127
 Contareni opinio de fluxu, & refluxu maris. 13
 Contrariorum eadem est causa. 5. 8
 Contrarietas, gloriosum nomen à Mathematicis vsurpatum. 234
 Conualefceniam si prædicat Astrologus, quomodo est accipiendum. 289
 Conuersatio tota in quo horoscopi loco inueniatur. 230
 Copernici, Alphonsi, Tychonis, & aliorum Astrologorum tabulæ dissentientes sunt inter se. 268
 Copulata euenta (quæ confatalia Chrysippo) vnde dimanant. 193
 Cor est fons præcipuus caloris, qui ad cerebrum dimanat. 19
 Cor Leonis ab vno in alium demigrat gradum. 238
 Cornelius Celsus non sanis modò, sed ægris etiam corporibus exercitationes viles esse putauit. 121
 Coronā horoscopante natum, Regem futurum, cur dicat Astrologi. 245
 Corpus habet duplicem actionem. 15. 16
 Corpus coheret sine mente in stirpibus, in saxis, in brutis. 27 nullum simplex, capax est animi. 28
 Corpus ipsum erodunt & absument quædam medicamenta. 132
 Corpus nullum dum mouetur æqualem locum occupat. 232
 Corpora cœlestia an sint causæ humanorum actuum, decidunt à D. Thoma Theologorum principe. 60
 Corruptio fortis in muliere vnde fiat. 65
 Corruptiones rerum sublunarium omnes vnde peragantur. 11
 Cosmus Medicus, Florentinorum dux, natus Capricorni signo, eo vsus est in vexillis & publicis operibus. 275
 Crassus quo die in fausto prælio cecidit, grauissimè ad limen offendit. 279
 Credulitas nimia, & lenitas consulentium quantum iuuat Astrologorum prædictiones. 292
 Cretenfis quidam iracundus mitior factus à Platone. 157
 Crisis quid sit, & quando contingat 47. quid discriminis habeat vna ab altera. ibid. quibus conspicata notis. 48
 Cucumis, imbecillima materia. 116
 Cucurbita, imbecillima materia. 116
 Cursibus velocibus an vtendum. 119
 Cyprianus Leouitius rationem restituendi horoscopus ad omnes Planetas pertinere putat. 309. 310
 Cyrillus Alexandrinus quid de Mathematicis pronunciet. 317

Dæmones an subsint actioni cœlestium corporum, per se, vel per accidens, directè, an indirectè. 60
 Decanus primus Arietis quis sit, eiusque formæ sola Mathematicorum cogitatione efformatæ. 245
 Decani quot omnem Zodiaci circulum possideant. 247
 Declinationis Australis, seu Borealis, in quoto gradu fiat Planetarum coniunctio valde refert. 207
 Decreta astrorum nihil iuris habere in religionè verā pietatēque, scripsit Tycho Brahe. 295
 Decretalis vnā cum S. Hieronymo damnat eos, qui stellarum cursus, & ex illis futurorum euentus rimantur. 341
 Defectiones Solares & Lunares principes exercent vires in res inferiores. 181
 Democritus quæ de causa mōstrā fieri scribat. 86
 Demophon quid prædixerit Alexandro magno Oxydracum Indorum Metropolim oppugnaturum. 279
 Demosthenes naturæ vitium exercitatione sustulit. 129
 Demosthenes naturæ vitium meditatione, atque exercitatione sustulit. 155
 Detrimentum, gloriosum nomen à Mathematicis vsurpatum. 234
 Dei admirabilis sapientia in dispositione vniuersi prædicatur mirificè ab Aristotele. 101
 Ne Deum quidem ex causa libera, & ad vtiūque æquè parata agnoscere posse contendunt quid futurum, vel non futurum sit, S. Thomas, Scotus, Durandus, & alij. 100
 Dextrum trigonum sit, ex Firmico. 259
 Dixta hominum perquirenda in electione domicilij. 123
 Diametrum quid sit, ex Firmico. 258
 Quo Die, vel anno horoscopus peruenerit ad locum, quem natali hora Saturnus occupabat, Saturni sequetur effectum. 232
 Dies cur maximè variantur Orionis exortu, flatusque importuni commouentur. 9
 Dies post brumam quintusdecimus Austrum præ se fert, & quare. 10
 Dies critici an ad Lunam, aut aliud astrum pertineant. 11
 Dies critici, non critici, & medij qui sint. 48.
 indicatiui item. ibid.
 Dierum criticorum tota structura à Galeno excogitata eueritur. 56
 Dierum, & horarum electio absurdissima est, ex Cardano. 219
 Dierum, mensium, annorum generales quosdam euentus, & pluribus communes instituit Cardanus. 269. 270
 Dignitas Medicinæ quanta sit. 62
 Dignitates vnde significari dicat Astrologi 299
 De Dignitatibus, ac honoribus futuris num possint ex astris dicere Astrologi. 298. 299

Diluuij orbis quotus fuerit, & quis eius dominator. 226
 Diocleriano qui orbis terrarum Imperium prædixerunt, vnde id habuerint. 300
 Diogenis Cynici iudicium de Medicis, & Astrologis coniectoris. 62
 Diogenis Cynici dictum de ebrio, quem in foro viderat. 149
 Diogenis Cynici egregium dictum in Astrologos. 317
 Dion ridiculos Astrologos esse pronúciauit. 317
 Directio, gloriosum nomen à Mathematicis vsurpatum. 234
 Ex Directione horoscopi ad Solis sextilē dextrū lucratus est quidā Carolinos aureos 20. 311
 Directiones Planetarum quid sint. 231
 Disceptatio disertissima S. Ambrosij in Genethliacos. 320. S. Augustini. 323 & seqq.
 Disciplina quam Genethliaci profitentur, futilis & inanis. 63
 Dispositiōne duplicem ad formā equi suscipiendam fingere, est commentū ineptissimum. 31
 Disputatio Origenis Adamantij in Astrologos. 330. & seqq.
 Diuersitas rerum omnium vnde eueniat. 23. 24
 Diuinandi ars vera censenda esset Astrologia, si semel tantum verum prædixisset. 278
 Diuinandi arte cur pollere non putatur Astrologus, qui vera aliquando præuidet, tamen si nonnunquam peccet. 279
 Diuinationis veræ ac falsæ quæ sint causæ. 179
 Diuitiarum, ingenij, honorisque alfridaria à quo tempore incipiant. 210
 Diurnus motus cui tribuatur. 14 15
 Dodecatemoria descripta à Manilio, eorumque duo genera. 247
 Dolores excitari solere nouilunio, plenilunio, quarta Luna, vnde fiat. 7
 Dolores capitis, & oculorum caligines, quibus mulieribus prægnantibus maturius, & quibus serius accidunt. 83
 Domiciliū in quo horoscopi loco inueniatur. 230
 Domicilia, & sedes astrorum fixa sunt à Mathematicis, & immobilia. 253
 Dominatus Lunæ in puerum per septem integros annos quid sit. 224
 Domini, ac serui, inopes, & reges, pariter gi-gnuntur. 164
 Domitianus non minùs quàm pater aut Astrologià valuit, aut Astrologicas prædictiones veras inuenit. 276
 Domus ipse cælestes ludibrium & signentum sunt. 253 quàm incongruenter datæ sint Planetis ab Astronomis. 256. 257
 Domoriū cælestiū descriptio ex Ptolemæo. 249.
 versibus commendantur ab Astrologis. 250
 Domos cælestes confectas, nec vllum habere fundamentum in cælo, vnde constet maximè. 253. à Poëtis mutuati sunt Genethliaci. 255
 Druidas Gallis quid commendarit. 278

Duodecimus locus malus dæmō appellatur. 230
 Durandus contendit, ne Deum quidem ex causa libera, & ad vtrumque æquè parata agnoscere posse quid futurū, vel non futurum sit. 100
 E

Ebrietas cōuictores in amorē vini traxit. 156
 Ecclesia quàm feuerē olim in Genethliacos animaduertit. 341
 Echines pisciculus vnde vim habeat sistēdi nauim, secundum Astrologos, aut saltem remorandi. 41
 Echini fidem faciunt arcanis Lunæ viribus. 6
 Echini habēt se in pleniluniis vberi⁹, & quare. 6
 Echini quod in pleniluniis vberius impleantur, ad quid referat Aristoteles. 10
 Eclipsus, gloriosum nomen à Mathematicis vsurpatum. 234
 Eclipses declarant non esse adhuc ab Astrologis exactē notatos syderum congressus. 191
 Eclipses quando tabulis perfectē non respondent, quō confugiant Astrologi. 268
 Ecliptica nonæ sphaeræ, aut primi mobilis idem est. 205
 Educatio, eruditioque bona seruata, ingenia quoque bona efficit. 150
 Educatio quibus scilicet defuit, studium, bonaque cōsuetudo proficere potest ad virtutem, ex Galeni & Plutarchi doctrina. 153. & 154
 Educationem bonam paucorum parentum esse respondent Genethliaci, ideo plurimos sequi id, ad quod syderali vi propendent, sed huius responsionis duplex vitium notatur. 152. 153
 Educationem, & studia hominum, legibus constituta esse opus est. 168
 Ennius superbē illudit Genethliacis, & artis subtilitatem exprobat. 319
 Effectus qui subest efficientiæ causæ sublunaris an sit res aliqua communis, & vniuersa, an singularis & definita. 24
 Efficientia cœli à causis sublunaribus, & proximis impediri potest. 215
 Effugia tria Mathematicorum proponuntur, atque etiam præcluduntur. 143. 144
 Electio parum prodest in rebus voluntariis, & difficillima est. 217
 Electionem prædesse, indicat ratio, & insitio. 217. 219
 Electiones difficiles sunt quatuor de causis, ex Cardano. 216
 Si Electiones commenta sunt Astrologorum, cur non & genitura? 219
 Electionum inanitas Ludouici Sfortiæ exemplo declaratur. 218
 Electionibus quid tribuant astrorum intimi consiliarij. 217
 Elementa non vnum semper seruant statum, & quare. 6
 An Elementa omnia subiiciantur cælestibus corporibus. 19. 20
 Elephantem enixa est mulier quædam. 85
 Elleborum vnde vim habeat medendi morbis comicia

comitialibus, vertigini, melancholicis, infan-
nientibus, lymphaticis, elephantiz albæ, &c.
secundum Astrologos, & ex Plinio. 41
Emanuel Comnenus Imperator à Rogerio
Rege deuictus, demonstrauit quantum fal-
lant Astrologorum prælagia. 344
Empedocles apud Galenum vnde deducatur mō-
strorum causas. 85
Enunciare non possunt astrologi nisi generalia
quædam, & indefinita. 281
Ephemerides declarât nō esse adhuc ab Astro-
logis exactè notatos syderū congressus. 191
Epignosticon Sordani de vita Edoardi VII. An-
glorum Regis. 188
Episcopis quid præcipiat Concilium Tridenti-
nū circa libros Astrologiz iudicariæ. 342
Epithymum vnde vim habeat educendi atram
bilem, secundum Astrologos. 41
Equorum duorum simul genitorum disparitas
vnde fiat. 25
Error Astrologorum quadruplex. 180
Errores magni in Astrologia pariuntur ex in-
strumentorum vicio. 190
Errores, qui in syderum obseruando congressu
accidunt, esse maximi momenti, probatur
tribus contrariis rationibus. 202
Esæi quare nō habitabāt in ciuitatibus, ex Phi-
lone Iudæo apud Eusebiū Cæsariensem. 156
Etesiz quando flare dicantur, & ratio. 9
Etesiz quare flare dicantur diebus, noctibus
autem cessare. 241
Etruscos Romanis quid commendarit. 278
Eudoxi, Platonis auditoris, opinio de Gene-
thliaca. 316. 319
Euctio alicuius ad summum Pontificatum vn-
de pendeat. 296
Euentus, calus, fortuna, & fors quid sint, ex Ci-
cerone. 140
Euentus cuiuslibet, per reuolutionē ostenditur,
significatū an sit constitutū in genitura. 270
Euentorum genera duo: exemplis docetur. 193
Euphrosinū herba cordi amica in paucis. 45. 46
Euridice laudat à Plutarcho, & quare. 150
In Euripo Pirensi non minùs tempore hyberno
quàm æstate vigent echini, & ratio. 11
Eurysthenes, & Proclus Lacedæmoniorum Re-
ges gemini fratres, dissimiles in omnibus
fuerunt. 265
Eusebij Cæsariensis sententia de aliorum con-
suetudine, & conuersatione. 156
Exaltatio, gloriosum nomen à Mathematicis
vsurpatum. 234
Exemplo demonstratur, horoscopus, quamuis
natiuitatis tempore longius à Planeta distet,
peruenire tamen ad illum locum aliquando,
in quo erat tempore natiuitatis Planeta. 231
Exemplo probatur, nullam posse Mathematici-
cos coniecturam ducere de futuris euentis,
ex Signis, quamuis eorum magna vis esset, ac
potestas. 238
Exempla, atque experimenta in astrorum iudi-
ciis dissimillima sunt, tam præscorum quàm

recentiorum. 192
Exercitatio, & labor magnā habet vim ad sani-
tatem vel tuendā, vel labefactandā. 119. 120
Exercitationum tria saltem notantur genera,
vtique quot motionum differentiz. 120
Exhalationes supremo aëre degētes vnā cū ele-
mentali igne, & aëre à cœlo circūferuntur. 14
Exilia non rarò Dei optimi maximi iā solent
immittere. 102
Experimentum, & ratio, duo primaria funda-
menta Astrologiz. 179
Experimentum quartum Astrologorum, ex ac-
cessu & recessu à Tropici, & motu Saturni,
quomodo diluendum. 200
Experimenti vis in quo consistat. 192
Experimento cur obseruare vim syderum ne-
queant Generthiaci. 268
Expiationes, quibus placato Numine auertun-
tur morbi, cur institutz perhibentur. 102
Exticina, & haruspicina vnde commendata. 278

F

Fabula, vel lenticula valentior est, quàm pi-
sum. 117
Facies, gloriosum nomen à Mathematicis vsur-
patum. 234
Facultas Medicinz quanta sit. 62
Familiars Platonis expresserunt contractos
eius humeros. 155
Farnesius summus Pontifex renunciatus secun-
dum prædictionem Paridis Ceresarij Man-
ruani Astrologi. 276
Fastus quantum valeat ad morum rationem. 164. 165
Faustina, Marci Antonij Imperatoris & Philo-
sophi vxor cur Commodum peperit homi-
nem crudelem. 114
Febres quotidianæ, tertianæ, quartanæ vnde
proueniant. 57
Feliū oculi lucem natura sua sortiti sunt. 3
Ferdinandus Gonsaga, Mantuæ Dux, vixit fox-
lix, contra genituræ ipsius præmonstratio-
nem. 304
Ferdinandus, Romanorum Imperator, multis
superatis annis infaustis, foelicissimus obiit.
308
Feræ quoque conuictu hominum mansue-
scunt. 156
Ex Feris, quò maius quodque est animal, eò ro-
bustior ex eo cibus est. 117
Ferina quædam Signa cur appellata sint. 244
Fernelius temperamentum posuit in primis
qualitatibus, cuiusque verba temperamenti
naturam bellissime describentia referuntur.
37. 38
Fictiones Astrologiz circa monstrorum cau-
sas eluduntur. 87. 88
Ficus valentiores sunt ex fructibus surculorum,
quàm quæ poma propriè nominantur. 117
Fidem à Christianis impetrare non petuerunt,
haruspicum, augurūque prædictiones. 279
Filij cur similes sint parentibus. 70. 72. 73
Filiorum partus monstrosi non rarò Dei opti-
mi ma

mi maximi irā solent immitti. 102
 Filiorum numerus ex quo horoscopi loco inueniatur. 229
 Finis omniū vltimus vnus est, cuius vnusquisq; capax, & appetens est. 101
 Finis vltimus omniū Christianorū quis sit. 173
 Firmicus dissentit à Cardano & Ptolemæo in doctrina de alfidariis. 222
 Firmicus vnde mutuatus sit quæ de carpentis, & curribus astrorum scripsit. 255
 Firminus quis fuerit ille de quo S. Augustinus. 327
 Flatus importuni cur commouentur Orionis exortu, & dies maximè variantur. 9
 Flatuum omnium genera mutari solēt in ventos aduersos, aut dextros. 10
 de Florentia quæ denunciatur Cardanus. 263
 Florentiæ, Mediolani, Bononiæ instaurationē, Venetiarum ædificationem, inter genituras numerat Cardanus. 263
 Fœcunda quædam Signa cur appellata sine, eorūmq; descriptio ex Mauiio. 233, 244
 Fœdi sunt semper, quibus Saturnus præsidet. 34
 Fœlicitas sapientis quanta sit, ex Aristotele. 98
 Fœmina quædā cum septimo die à partu concubisset, concepissetque, peperit similem superiori. 75
 Fœmina cur posterius conformetur, & coarticulatur. 78
 tam Fœmina, quàm vir partem dexterā habet fortiozem, calidiorēque, & quare. 79
 Fœminæ & maris genitura rectè comparatur mixtioni ceræ & adipis. 78
 Fœminarum apud Gerulos descriptio. 335
 Fœminas cur magis generet ætas nouella & senescens, quàm florida. 79
 ad Fœtus constitutionē plures necessariæ sunt causæ, & quæ illæ sint. 65
 Fœtus quāto, qualivē sanguine alatur in vtero matris, ex Galeni, & Hippocratis sentētia. 80
 Fons est in Gadibus ad columnas Herculeas, qui interdum cum Oceano augeatur, & minuatur, vel contrā, ex Plinio. 12
 Fontes, lacus, mare Caspium, & aquas omnes, cur Luna non exagitet. 12
 Formam disparē cur sæpe nanciscantur gemini, qui eadē sortiti sunt astra genitalia. 265
 Formæ substantiales vnde fiunt. 29, 30
 Formarum imperfectarum dispositiones vnde pendent. 32
 Formas quidquid potest & solet progignere, potest etiam & solet formæ adaptare materiam. 31
 Fortuna, casus, euentus, & sors, quid sint, ex Cicerone. 140
 Fortuna prospera, aut aduersa an ex natalitiis astris decerni possit. 304
 Fortunam disparē cur sæpe nanciscantur gemini, qui eadē sortiti sunt genitalia astra. 265
 Fracastorij doctrina de diebus criticis. 11
 Franciscus Roscius Rauennatū quondam ora-

tor non obtinuit honores, quos eius genitura promittebat. 302
 Franciscus cognomento Monachus, ex occursum medij cœli ad radium benefici Planetæ nouum, par calceamentorum ab amico sibi dono datum tradit. 311
 Franciscus Sfortia, Ludouici filius, eam non obtinuit infelicitatem, quam eius genitura præmonstrabat. 304
 Francisci Sfortiæ Mediolanensium ducis genitura. 274
 de Francisco I I. Gallorum Rege quid sint varicinati Hieronymus Cardanus, & Lucas Gauricus. 306
 de Fratribus, & amicitii ex tertio horoscopi loco discemus. 229
 Frictionibus, & luctis, & huiusmodi exercitiis vti num conducatur. 119
 Frigus, calorem, humore, & siccitatem quare primas esse qualitates doceat Aristoteles. 39
 an Frigus velint fieri Astrologi à sole Saturno, an verò ab aliis causis, quærit Auctor. 199
 Frigus ingruere media ætate, vnde fiat. 240
 Frigora instant nonnumquam quouis etiam tempore, & vnde id fiat. 7
 Frustratio, gloriosum nomen à Mathematicis usurpatum. 234
 Frutices frigidam substantiam an semen constituant, vel inconstans & vana syderū vis. 23
 Frutices ab vniucis causis non proueniunt. 21
 Fulgura edere Solem in Ariete, vnde fiat. 239
 Fulmen aurum colliquat intacto loculo. 44
 Futurorum cognitionem per cœlestia corpora quæredā esse homini, negabat Socrates. 316

G

Albæ qui orbis terrarum Imperium prædixerunt, vnde id habuerint. 300
 Galeatij Mariæ Vicecomitis Mediolanensium ducis, & Astrologi cuiusdam historia. 277
 Galenus agnouit liberum arbitrium. 93
 Galenus duo in Medico requirit, & quæ illa sint. 133, 134
 Galenus parentum suorum maximam exhibet dissimilitudinem. 150
 Galenus vnam Genethliacæ artis disciplinam neglexit. 316
 Galeni sententia de mixtorum temperamento. 35, 36
 Galeni doctrina singularis de diebus criticis. 49
 Galeni diligentia & solertia exemplo confirmatur. 136
 Galeni sententia de copiosis ciuibus, de Dynastis, de Regulis. 162
 Gallus gallinaceus vnde vim habeat terrendi leonem, secundum Astrologos. 41
 Galli, ex Iulio Firmico, stolidi esse dicuntur. 146
 Gallis Druidas quid commendauit. 278
 Galliæ Bracatæ incolæ sunt communiter Feroces, pernicaces, truces. 146, 147
 Galliæ togatæ incolæ, præstantiæ, benignitati, amicitia student. 146
 Gaspar

- Gaspar Laoth Physicus Antuerpiensis.** 183
Gaudium, gloriosum nomen à Mathematicis
 vsurpatum. 234
Gaudia astrorum cur tot finxerint **Astrologi.**
 272
Gaurici doctrina de diebus criticis examina-
 tur. 56. 57
Gemini quare disparem sæpe nanciscantur
 fortunam, sexum, corporis temperiem, &c.
 cum eadem sint sortiti astra genitalia. 265
 in **Geminis Saturnus** quid significet. 207
 de **Geminis**, qui simul ægrotarent, simul con-
 ualescerent, quid narret **S. Augustinus.** 328
Gemmæ partim necessarias habent affectio-
 nes, partim ex eo, quod contrariam habent
 affectionem, dependent. 64
Generalium, & singularium nomine quid in-
 telligatur. 193
Generationis mixtorum principium quod, ex
Aristotele. 39
 in **Generatione** interdum pater, interdum ma-
 ter dominatur, ex **Aristotelis** sententia. 72
Generaciones rerum sublunarium vnde per-
 agantur. 11
Generaciones inæquales quando fiant. 17
Generis æqualitas ex quo horoscopi loco in-
 ueniatur. 229
Genethliaca quemadmodum signa in triginta
 gradus, ita in tres decanos diuisit, denos
 gradus singulis decanis attribuit. 246
Genethliaca quàm maximè repugnat libero
 arbitrio. 94
Genethliacam disciplinam in Mathematicum
 censum **Socrates** non refert, & quare. 314.
 nec **Plato.** ibid.
Genethliacam artem exitio fuisse multis Prin-
 cipibus. 344. & seq.
Genethliacæ artes omnes cur repudiandæ, &
 fugiendæ sint **Christiano.** 325
Genethliacus quomodo differat de his quæ
 mutationibus obnoxia sunt. 64
Genethliaci omnes cur non vulgo solum, sed
 etiam probis viris malè audient. 186
Genethliaci tantum Planetarum viribus tri-
 buunt, vt reliquarum omnium stellarum
 virtutes ad eas reuocent. 196
Genethliaci quàm multis tenebris offuderunt
 partes lucidas, & tenebrosas. 248. vnde mu-
 tuati sint domos suas cœlestes. 255
Genethliaci cur non possint experimento ob-
 seruare viam syderum. 268
Genethliaci mali, bonique opiniones excitant,
 qua ratione. 292
Genethliacorum rationes, quibus permoti fue-
 runt singulis locis horoscopi significatio-
 nes proprias tribuere. 230. 231
Genethliacorum cum humani generis hoste
 magna est consuetudo, eoque vtuntur sæpe
 familiariter. 293
Genethliacorum fabulosa omnia esse, quæ de
 Signorum potestate mentiuntur, argumento
 appposito conuincantur. 237
Genethliacis placet, à cœlo præparari omnem
 materiam ad formas suscipiendam. 20
Genethliacis cur adhibenda non sit fides, sicut
 & **Physicis.** 61. 62. 63
 à **Genethliacis** tradita de chronocratore, &
 temporum moderatore, alfridaria penitus
 euertunt. 224
Genitura matris & forminx rectè comparatur
 mixtioni ceræ & adipis. 78
 à **Genitura** quot modis pendeant rerum initia.
 217
 in **Genitura** quæcumque ventura sunt an per-
 fectè continentur. 270
Genituram Ioannis Pici Mirandulani describit
Cardanus. 283
 cur **Genituræ** non sunt commenta **Astrologo-**
 rum, si electiones sunt. 219
Genituræ impressiones, quæ in loco remanent
 vsque ad tempus in quo perfici debet, sunt
 partim in loco, partim in materia, ex **Car-**
dano. 232
Geniturarum naturam sequitur natura reuo-
 lutionum, sed debilius. 271
 inter **Genituras** numerat **Cardanus Venetia-**
 rum ædificationem, Bononiæ, Mediolani,
 Florentiæ instaurationem. 263
Genituras rectificare per accidentia, an liceat
Astrologis. 309
 in **Genituris** nocturnis quanto tempore **Luna**
 teneat dominatum, & **Sol** in diurnis. 224
 in **Genituris** quodlibet ex qualibet innescere
Astrologos, exemplis docetur exquisitis. 273
Geomantici luci causa suam artem **Astrologiæ**
 velamine muniunt. 184
Georgij Trapezuntij genitura illa promissit
 quæ non est adeptus. 301. 302
Gentes vniuersæ agnouerunt liberum arbi-
 trium. 94
Germanorum cultus & vrbinitas quanto ma-
 ior est nunc, quàm eorum, qui à **Cæsare** &
Strabone scribuntur. 148
Germaniæ incolæ sunt communiter feroces,
 pericaces, truces. 146
Gestatio an, & quatenus ægris utilis censeatur.
 121
Getæ feri & barbari vbi olim degebant, nunc
 degunt **Poloni**, gens vrbinitate inclita. 148
Getulorum lex, quæ vult à mediis agris
 coli, ædes ædificari, cæteraque huiusmodi
 opera fieri. 335
Globis vitreis, speculis, & phialis, reflexum aut
 refractum lumen **Solis** quomodo in fomine
 excitat ignem. 8
Gloriæ, & honoris appetentia ad res agendas
 maximum est calcar. 172
Græci, ex **Iulio Firmico**, dicuntur leues. 146
Græci quomodo diuiserunt signa cœlestia. 247
Græci cur prohibuerunt nudare corpora in
 cetrâminibus, & ludis **Olympicis**, atque
 etiam mulieres iis se inferere. 158

Grando subita quouis tempore nonnunquam
scuit, & de id fiat. 7
Grandine ualere media æstate, unde fiat. 240
Grauidis plerique accidunt casus, à quibus nec
fœtus potest esse immunis. 32
Grauissima S. Augustini dispensatio aduersus Ge-
nethliacos. 323, & seq.
Grus cibus est valentissimus. 116
Gulæ indulgentes multipliciter peccant in sa-
nitatem. 141

H

Habitudines stellarum singularum unde ex-
quirendæ sint. 223
Haly relator de quodam Astrologo. 185
Haly, interpres Ptolemæi non probat electio-
nes. 219
Haruspices quid responderint, cum Cælio Pon-
tico ius dicenti picus supra caput infedit.
279
Haruspicum, Augurumque prædictiones non
potuerunt impetrare fidem à Christianis.
279
Haruspicina, & Exticina unde commendata.
278
Hebraei non imagines, sed literarum elementa
cælo figunt. 243
Helenam fugientes proceres Troianorum lau-
dat Aristoteles. 157
Henricus VIII. Anglorum Rex obiit, ita nih
natalitiis astris de morte significantibus. 307
de Henrico II. Gallorum Rege præclarum Lu-
cæ Gaurici vaticinium 302. 306. Cardani
item. 306
Hepar & splen multa. habent accidentia com-
munia, differunt tamen inuicem & in quibus.
132
Herbæ ab vniuersis causis non proueniunt.
21
Herculis Ferrariæ Ducis genitura à Cardano
declarata. 288
Herculeus lapis unde vim habeat trahendi ad
se ferrum secundum Astrologos. 41.42
Herpetes erodentes unde nascantur. 131
Hexagonum dextrum, & sinistrum quid sit.
259
Hiero, Syracusanorum Tyrānus, cur Epichar-
mum Poetam comicum multa affecit. 159
Hipparchi ætate differēs erat spica Virginis ab
ea quæ tempore Timocharis. 233
Hippocrates cur dicat per solstitia, & vernum
atque autumnale æquinoctium, maximas
fieri morborum mutationes. 7
Hippocrates agnouit liberum arbitrium. 93
Hippocrates geminos inter quosdam fratres,
magnam corporis, animique consensionem
recenset. 267
Hippocrates, ynam Genethliacam, neglexit. 316
Hippocratis doctrina de aere salubri vel insa-
lubri quibusdam in locis. 11
Hippocratis doctrina de tertianæ & quartanæ
crisibus. 57

Hippocratis sententiæ de aëris situ circumspi-
ciendo in domiciliij electione. 123
Hircinus sanguis unde vim habeat emolliendi
adamantem secundum Astrologos. 41.44
Hispani & Iulio Firmico, dicuntur elatè iactan-
tiz, animositate præposter. 146
Hispani libertatis simplicitatis, munditiæ sunt
amatōres. 146
Histionum impudicissimi motus quàm noxij
sint, ex Lactantio. 158
Hædi si ouium lacte alantur, capillum habent
tenuiorem. 315
Homo aliter auersatur serpentem, aliter pedi-
culum, aliter inimicum, aliter illum cum quo
nihil habet rixarum. 44
Homo cur maxime animantium omnium post
conubium languescat, & dissoluatur. 142
Homo principatum habet etiam in sydera. 169
Homini per cœlestia corpōra, futurorum co-
gnitionem querendam esse negabat Socrates.
316
Hominem experimur eundem in quibusdam
actionib. melancholicum, in aliis cholicū,
in aliis timidum, in aliis audacem: unde id
accedat disputatur. 40
Homines quando in fœlicitate infortuniis
opprimantur. 207
Hominum sectæ in quo horoscopi loco inue-
niantur. 230
Homicidæ sunt semper, quib. Mars præsidet. 34
Honoris, ingenij, diuitiarumq; alfridaria à quo
tempore incipiant. 220
Honoris, & gloriæ appetentia ad res agendas
maximum calcat. 172
De honoribus, ac dignitatibus futurisnū possunt
ex astris dicere Astrologi. 298.299
Honestas Medicinæ quanta sit. 62
Horam natalem inquirentes, ex nouilunio, &
plenilunio, aut planeta, qui eo tempore plus
virium obtinet ridiculi sunt, & ratio, 103. ve-
ram ignorare Astrologos probatur. 104
Horarum, & dierum electio absurdissima, ex
Cardano. 219
Horatius merito laudat rurem vitam degen-
tes. 163
Horatianum carmen appositum cōtra auarum.
291
Horologiorū malignitastranuersos agit Astro-
logos certas astrorum sedes cognoscere cu-
pientes. 239
Horoscopus quamuis natiuitatis tempore lon-
gius à planeta aliquo distet, peruenit tamen
ad illum locum aliquando, in quo erat tem-
pore natiuitatis planeta. 231. demonstratur
id exemplo. ibid.
Horoscopus quo die, vel anno peruenerit ad lo-
cum quem natali hora Saturnus occupabat,
an Saturni sequetur effectum. 232
Horoscopum vnum non posse pluribus accidē-
tibus accommodari, unde conficiat Sixtus ab
Hemminga. 311
Horo

Horoscopum restituendi rationem ad Planetas omnes pertinere putat Cyprianus Leouitius. 309.310
 Ex Horoscopo vnus an deducere queant Astrologi, quæ quisque in omni vita facturus, vel non facturus sit. 105
 Horoscopi plures non sufficiunt etiam ad prædicendum. 107.108
 Horoscopi quidam recensentur per accidentia à Mathematicis restituti. 310
 Horoscopus vnus vel alterius comparare, & ex vtriusque sympathia, & consensione stellarum foelicem euentum, & obsequium denunciare, error Astrologorum. 110
 Horrores cur primum ante febres corpus concurant. 141
 Humana quædam signa cur appellata sint. 244
 Humectandi vis inest aquæ per se, & ex naturæ principii. 18
 Humor collapsus ex aqua vnde putrefaciat omnia. 39
 Humorem, & ficcitatem, frigus, & calorem quare primas esse qualitates doceat Aristoteles. 39
 Humores concitari solere nouilunio, plenilunio, quarta Luna, vnde fiat. 7
 Humores, qui in corpore humano aluntur, quot sint. 57
 Humorum qualitas modum præscribit spiritibus, & hi sensuum functionibus. 34
 ad Hyadum exortum defluere vberiores imbres vnde fiat. 7
 Hydrargyri vapore nerui emolliuntur. 45
 Hydrarū ratio an possit aliquid adferre adiumenti Chaldeis, in definiendis perfectè partibus signorum Zodiaci. 190
 Hyeme media calores nonnunquam ingruunt non modici, & vnde id fiat. 6
 Hyeme calores non modicos ingruere, vnde fiat. 240
 Hyemes & ætates vnde efficiantur. 3
 Hyemes non sunt æqualiter frigidae, & quare. 6
 Iacob historia de ouibus varij coloris. 76
 Idus Martij fatales prædictæ S. Iulio Cæsari. 278
 Ignis, aërisque calor fouetur ac conseruatur cœli motu. 14
 Ignis vnde transmutet materiam. 16
 Ignis calor vnde impediri possit ne calorem efficiat. 24. qui sit vñ ope cœlesti perpetuò calorem promat. 25
 Ignis sacer si in vtero fiat mulieri prægnanti, lethale est. 83
 Igne exuruntur ligna, lapides, carnes, non alia actione nisi caloris & ficcitatis. 39
 Ignoratio malorum futurorum vtilior est, quàm scientia. 347
 Imagines cœlestes Arabum quàm dissimiles omnes ab Ægyptiorum, Chaldeorumque imaginibus. 243

Imaginum cœlestium arbitrariam rationem agnoscunt Astrologi Magistri. 243
 de Imaginibus cœlestibus Astrologorum sententiæ omnes vt sunt mendaces, inconstantes, ita & dissentientes. 246
 Imaginatio eorum, qui generationi dant operam, alia est causa factus in varias formas affigens. 75
 qui Imber, qui ventus, quæ tempestas vbique sit, interest plurimum in cœli motibus mutationibusque. 209
 Imbres ruunt nonnunquam quouis etiam tempore, & vnde id fiat. 7
 Imbres decidere media æstate, vnde fiat. 240.
 vel quouis tempore. ibid.
 Imperare, & parere non solum necessarium sunt, sed etiam vtilium. 100
 Imperatorum, aut Regum negotia publica vnde pendeant, secundum Cardanum. 296
 Imperium vnde præfagire potuit Tiberio Thrasyllus. 283
 Imperfectorum forma vnde inducatur. 22
 Impressiones corporum cœlestium, quatenus ad intellectum, & voluntatem pertinere possint. 60
 Impressiones à genitura, quæ in loco remanent vsque ad tempus, in quo perfici debet, sunt partim in loco, partim in materia, ex Cardano. 232
 Impudicorū cœtus fortes etiā viros emollit. 156
 Impulsuum vis nunquam ea est, vt ei nostra mens, sit modò sui compos, nequeat obistere. 99
 Incolarum, qui subiecti sunt Australibus parallelis, descriptio, ex Ptolemæo. 146
 Incolarum, qui loca tenent interiecta inter Tropicum Arcticum & Septemtrionem, eam Orientalium, quàm Occidentalium descriptio, ex Ptolemæo. 147
 Inconstantia Astrologorum quanta. 289
 Incrementa spei, ac possessionis ex quo loco horoscopi nascuntur. 229
 Indorum mores diuersi ab illis, qui apud illos Brachmanes appellantur. 334
 Infans ex octimestri partu raro vitalis est. 113
 Infantes quinam emiteant dēres maritimas. 113
 Infantes quouis sub sydere veniant in lucem, parentibus, nutricibus, magistris, domesticis similes moribus comperiuntur. 152
 Infantibus natis quæ contingunt in duplici genere sunt. 211.212
 Infecunda quædam Signa cur appellata sint, eorūque descriptio ex Manilio. 233.244
 Ingenium Astrologorum vñ frum facit, vt eorū prædictiones veræ aliquando inueniantur. 288.289
 Ingenij, honoris, diuitiarumque alfridaria à quo tempore sint. 220
 Inimicorum qualitas ex quo loco horoscopi monstratur. 230
 Initia rerū quorū modis pendeant à genitura. 217
 Inopes

Inopes, & Reges, domini, ac serui, pariter gi-
gauntur. 164
Inſidio, & ſario indicat prodeſſe electionem.
217.219
Inſtaurationem Bononiz, Mediolani, Floren-
tiz inter genituras numerat Cardanus. 263
Instrumentorum vitium magnos in Astrologia
errores parit, ex Ptolemaeo. 190
Intellectio vnde fiat, ex Aristotele. 65
Intelligentia cuiusnam gratia orbi suo con-
iungatur, veluti forma materiz. 27
Intelligentia nullam qualitatem impartitur
cælo, ſed ordinatum motum. 30
Interuallum à Philoſophis inueſtum in natu-
ram à corporibus ſciunctum. 254
Inuidi ſunt ſemper, qui Saturno ſubditi ſunt.
34
Ioannes Picus Mirandulanus quam habuit ge-
nituram. 305
Ioannes Staſſerinus cœleſtium imaginum fa-
bulas exequitur. 244
Ioannis Baptiſtæ Cardani Hieronymi filij hi-
ſtoria, & illius inſolix exitus. 348.349
Ionam in mari non ius natiuitatis, ſed diſſimu-
latz diuinæ præceptionis præcipitauit of-
fenſa. 320
Iouis ſtella eſt temperatz naturæ. 397
Iouem, Venerem, & Lunam, ſtellas eſſe benig-
cas ex Ptolemaeo, & quare. 36
Iracundi ſunt ſemper, quibus Mars præſidet. 34
Irarum ardores concentu reſidere, ſcribit Plu-
tarchus. 167
Iſabella Vallefia, Philippi Regis Catholici con-
iux quo genere mortis obiit, nil tale ſuſpi-
cantibus Mathematicis. 307
Iſchiadicorum dolores modulatione minuun-
tur. 167
Itali ſiunt Regali ſemper nobilitate præfulgidi.
146
Italiz incolæ, præſtantiz, benignitati, amicitiz
ſtudent. 146
Itineris longiſſimi tempore toto, an ſancta ex-
li conſtitutio perduret. 218
Iudicium de ſœtu quocumque vnde peten-
dum. 67
Iulius Firmicus vnde deducat monſtrorum ra-
tiones. 84
Iulius Firmicus agnouit liberum arbitrium. 94
Iulius Firmicus notatur, 186. eius ſententia de
Republica, aut de vita Romani Imperatoris.
187
Iulius Firmicus nouas obſeruaciones Græcis
& Latinis inauditas proſicitur. 192
Iulius Firmicus tradit, Signa agere per ſe, & ſi-
ne ope ſtellarum, in hæc inferiora. 235
Iulij Firmici errores notantur à Cardano. 181
Iulij II. & Leonis X. Pontificatus prædictus à
Cardano. 294.295. vnde id habuerit. 300
In Iulij II. genitura qui fuerint indices Pon-
tificatus. 309
Impiter quando dicatur obſeſſus à Marte, &

Saturno. 262
Iuriſconſultus iniuriarum vult teneri illum,
qui cum muliere turpes ſermones miſcue-
rit. 159
Iuriſconſulti ſententia de ſeruo in aliena fami-
lia deteriore factio. 156
Iuriſconſulti quomodo. agnouerunt liberum
arbitrium. 93
Iuriſconſulti filios. tradunt. eſſe eiſdem aſſe-
ctus cum patre. 150
Iuriſconſulti quid de Genethliaci pronunciant.
318
Iuriſconſultorum loca, ex quibus conſtat, filios
eſſe ſimiles parentibus. 72
Ius animorum in corpora quale ſit. 100
Juſticia virtutibus cæteris imperat. vnà cum
lege. 96
Iuuenes inueterandos eſſe necesse eſt, vbi ſene-
ctus impudens eſt. 150

K

Keplerus, inter Astrologiz Principes iure
nominatus, quid de Astrologiz vanitate
pronunciauerit. 319

L

Abor, & exercitatio magnam habet vim ad
ſanitatem, vel tuendam, vel labefactan-
dam. 119
Labor, & quies quantum valeant ad morum ra-
tionem. 164.165
Lac in nutrice quando impurum fiat. 113
Lac maternum ſalutarius eſt quam nutricis. 114
Lacedæmonij non imagines modo, ſed & li-
bros Archilochi parum pudicos à ſua Repub.
iuſſerunt exulare. 159
Lactantius quare omnia ſpectacula damnabat.
158
Lactantius dæmonum inuentum eſſe Astrolo-
giam ſcripſit. 317
Lactucarum in eodem hortulo ortarum diſſi-
militudo vade. 23.24
Lacus, fontes, mare Caſpium, & aquas omnes,
cur Luna non exagitet. 12
Lapis vt ſit, vel ad ſemihorulâ, an egeat cælo. 18
Lapides ab vniuocis cauſis non proueniunt. 22
Lapides igne exuruntur non alia actione, niſi
caloris & ſiccitatis. 39
Latio quænam ſit cauſa generationis, & corru-
ptionis. 17
Latione vna exiſtente non contingit fieri am-
bo, & quare. 16
Latitudo glorioſum nomen à Mathematicis
vſurpatum. 234
Latto cum Domino crucifixus non beneficio
natiuitatis ſuz ad paradifi æterna tranſiit.
320
Lenticula, vel fabula valentior eſt, quam pi-
ſum. 117
Leo à Leone in quo diſſideat. 43
Leonis in primo gradu. Egyptij faciunt vi-
rum dextera caput Leonis tenentem, Arabes
arborem, cuius ramis inſidet canis. 246
In Leonis

in Leonis X. genitura qui fuerint indices Pontificatus. 340
 Leonitius putat rationem horoscopi restituendi ad omnes Planetas pertinere. 309.
 310.
 in Lepidorum genere tres intermisso ordine obducto membrana oculo geniti. 309.
 76. 77.
 Leuitas quanta sit, dicere Venerem præfisse ab anno decimoquarto ad vigesimūprimum. 224
 Leuitas consensum, & nimia credulitas quantum iuuat Astrologorum prædictiones. 292
 Lex quare coniugatur optimè cum iustitia. 96
 Lex vnde vim cogendi habent. 249
 Leges sintne scriptæ, an non scriptæ interesse nihil videtur, neque vnu, an multi per eas instituantur. 152
 Leges recentiorum latæ in præstigiatores, ac Mathematicos. 339. 340
 Legibus constitutam esse educationem opus est maxime. 168
 Liberum arbitrium agnouerunt omnes Theologi, Patres Græci, Patres Latini, Philosophi, Physici, Metaphysici, Medici, Principes, Rhetores, ipsi Mathematici, ac denique gentes vniuersæ. 92. 93. 94
 Libertas ipsa corporis propensiones ludificat, Astrologorumque prædictiones ridet effusæ. 173. eius amatores sunt Celæ. 146
 Libri vehementer libidinem accendunt ex Quiddio lasciuæ magistro. 159
 circa Libros Astrologiæ iudiciariæ quid præcipiat Episcopis Concilium Tridentinum. 342
 Ligna putrida lucem natura sua sortita sunt. 3
 Ligna cæsa Luna crescente cur facilius quam quæ decrescere caduntur putrescant. 11
 Ligna igne exuruntur non alia actione, nisi caloris & siccitatis. 49
 Literarum elementa solo signant Hebræi, non autem imagines. 243
 Liuji Bituarij magni nominis mathematici miser exitus. 347
 Locus ab horoscopo quantus est inani coelū appellatur. 229
 Locus atri, seu Planetæ quid sit, ex Aristotele. 232
 Loci in celo qui sine fortioris auctoritatis. 244
 Locum æqualem non occupat corpus vllum dum mouetur. 292
 Loca inconiuncta, & aliena quæ nominantur. 262
 Locorum duodecim vires, atque significabiles. 229
 Longitudo gloriosam nomen à Mathematicis usurpatum. 234
 Lucæ Garici iudicium de genitura Petri Alphonsij. 245
 Luciferum honori, & nomini Caesaris Romani dicere conati sunt. 244. 324
 ab Lucii cupiditatem fuit Astrologi qui res

inanes confecerunt. 185
 Luctis & frictionibus, & huiusmodi exercitiis vti num conducatur. 119
 Ludificatio Astrologorum aduersus Patrum doctrinam eluditur. 337. 338
 Ludouicus Sfortia, Mediolanensium dux, eam non obtinuit felicitatem, quam promittebat eius genitura. 304
 Ludouici Sfortia Mediolanensium ducis exemplo inanitas electionum declaratur. 218
 Ludouici Sfortia amore apud Gallos misera, qui nihil aggrediebatur, nisi ex Astrologorum præscripto. 344
 Lumen coeleste calefacit, arefacit, humectat, & frigidat. 5
 Lumen Solis quomodo speculis, & phialis, & globis vitreis reflexum aut refractum in famit exeat ignem. 8
 Lumen terram calefacit, sicut color ipse. 42
 Luminis coelestis & ignei natura quæ sit. 5
 Luna in eis etiam deiectionibus lucet, ac rubet. 2
 Luna sit quasi alter Sol minor. 6
 Luna per mensem hyemem atque æstatem facit, Sol autem per totum annum. 14
 Luna accipit initium temporis in nocturnis genitibus, & quanto tempore teneat dominatum. 224
 Luminarium coniunctionis, quæ in genitura præcessit, quando ad locum peruenerint Planetæ, quid operentur. 235
 in Luna cursu est breuitas quædam, & solstitij similitudo. 4
 Lunæ lumen habet vim per se efficiendi caloris. 6
 Lunæ, Solisque vis quanta in generationibus. 53
 Lunam, Venerem, & Iouem, stellas beneficas esse ex Ptolemæo, & quare. 36
 Lunam quid significare dicat Ptolemæus. 193
 Lunam primis quatuor, aut septem annis ab ortu præfisse quomodo intelligatur. 223.
 224
 Lunam in Tauro commorantem, cur medicinam sumendam non esse asserant Astrologi. 244.
 refelluntur. ibid.
 Lupus, & ovīs in quo dissident. 44
 Lux aliqua propria inuisa est vniuersis stellis. 2
 Lyra oriente natum, cuiusdam musicum, cur dicant Astrologi. 245
 Lycurgus quo pacto ostenderit consuetudinem, disciplinam, doctrinam, & vitæ institutionem ingentis esse momenti. 154
 Lymphatici organici modulis liberati. 167

M

M Acrino qui orbis terrarum Imperium prædixerant, vnde id habuerint. 300
 AA a Magos

- Magos Persis quid commendare. 278
 Magnetis vires redundantur alio. 41
 Magusci qui sint, & ubi habitent. 335
 Magnes quamobrem trahit ferrum, non aurum, non argentum, non item res ceteras. 8
 Mahumetanam religionem unde ortam esse scribat Albumazar. 295
 Mali, aut boni imminentis opinione duo existant animi motus, eorumque effectus. 292
 Malorum futurorum utilior est ignoratio, quam scientia: quod Phauorini exemplo apud Gellium comprobatur. 347, 348
 Manardus Ferrariensis Medicus à Fouea vxore immodico coitu extinctus fuit, per æquiuocationem Astrologi cuiusdam, qui monuerat eum in fouea periturum. 290
 Manilius tradit, signa agere per se, & sine ope stellarum, in hæc inferiora. 235
 Mantica duplicem è collo suspensam gemas, Platonisque de eo dicto Æsopi causa. 157
 Mantuani sententia contra illos qui perulansibus scribunt. 160
 Marco Crasso nūtilius fuerit ignorare, quam scire suum ignominiosum exitum. 347
 Marcello II. Pontificatum qui prædixerunt, unde id habuerint. 300
 Mare nullum patitur incrementum vel decrementum extra Herculeas columnas: & contra. 12
 Maris & forminz genitura rectè comparatur mixtioni ceræ & adipis. 78
 Maris æstus fidem facit arcantis Lunæ viribus. 6
 Maris fluxus & refluxus, accessus & recessus unde. 7
 Maria turbati solerenouilunio, plenilunio, quarta Luna unde fiat. 7
 Marito licuit repudiare vxorem quæ foris pernoctasset, aut ludis Circensibus, vel Theatralibus adfuisse. 158
 Mors non rarò Dei optimi maximi irâ solet immitti. 102
 Martij Astrologiz peritissimi qualis exitus fuerit. 347
 Martis, & Saturni stellas maleficas effecit Ptolemæo, & quare. 36
 Martia stella & arefacit, & vrit. 196
 Martis vel Saturni ad locum quando aliquis Planeta peruenit, quid significet. 1231
 Martis motus hæcenus non exploratus, ex Tycho. 239
 Marti didici cuius sint temperamenti, ex Belantio. 34
 Martialis non sine magna causa miratur ebriosi filium bibere aquam. 150
 Marfilij Ficini sententia de aliorum cōsuetudine, & conuersatione. 158
 Martini Lutheri hæresiarchæ variz circumferuntur genituræ, ex quibus eadem deducuntur. 274
 Malulorum in coniugiis quid inspicendum, ex Ptolemæo. 109
 Mater Sixti ab Hemminga Frisij contrariam suæ omnino genituræ fortunam obtinuit. 305
 Matrem efficacem magis esse interitum contingit ad procreationem fortis, interdum patrem, & unde. 74
 Matres propter sortum non minora subeunt vitæ discrimina, quam & ipse fœtus. 83
 Matres cur filios educare debeant, esseque vbera sua porrigere. 114
 Materia ad formas suspiciendas unde præparetur. 20, 21
 Materia imbecillima in cibo quæ vocetur. 116
 Materiam potest & solet formas adaptare quid, quid formas potest & solet progignere. 31
 Matthæus Thaphurius non obtinuit honores, quos eius genitura promittebat. 302, 305
 Mauritius, Saxonum Dux, quanta cœli benignitate interierit. 308
 Mathematici duo respondere possunt in sua causa de astris sortui præsidentibus. 66
 Mathematici unde deducant monstrorum rationes. 83, 84
 Mathematici agnouerunt liberum arbitrium. 93, 94
 Mathematici vniuersi negauerunt diuinam prouidentiam, & omnia fatali necessitate cœnire decuerunt. 143
 Mathematici ut numerant duodecim zodiaci partes, ita duodecim in eo formant stellarum schemata. 233
 Mathematici non possunt ex signis vitam probabilem coniecturam de futuris euentis docere, quamuis magna esset signorum potestas. 238
 Mathematicorum tria effugia proponuntur, atque etiam præcluduntur. 143, 144
 Ex Mathematicorum doctrina vires nouæ & ascitiz assumuntur Planetis, ex signo in quo versantur. 234
 Mathematicorum quanta temeritas in decernendo de cuiusque vita, aut morte. 305, 306
 A Mathematicis quotuplex Signis attribuitur genus actionis. 234, 235
 Mathematicos ignorare astrorum situs & constitutiones, illustri exemplo, & irrefragabili testimonio confirmatur. 205
 Mathematicos eos non appellant veteres, qui nunc appellantur. 329. cur dicatur, & cito multa vera prædixisse. 330
 Medicamenta non solum immutare possunt totius corporis, tum singulorum membrorum temperamentum, sed etiam dissoluere. 132
 Medicis generosum quid deceat ad crismum. 48
 Medici unde deducat sexus diuersitatem. 78, 79
 Medici agnouerunt liberum arbitrium. 83
 Medici quomodo dicantur aliquando mortuos ad vitam reuocasse. 190

Medicorum

- Medicorum ratio vniuersa cur dicat per sol-
licitia, & verum, atque aurumale æquino-
ctium, maximas fieri morborum mutatio-
nes. 7
- Medicorum, & Philosophorum sententia de
mixtorum temperamento. 35.36
- à Medicis potius quàm ab astris repetenda est
humani corporis constitutio. 133
- Medicinæ Auctores inter Deos coluit Antiqui-
tas. 62
- Medicinam non esse sumendam Lunâ in Tau-
ro commorante, cur afferant Astronomi.
244. refelluntur. ibid.
- Mediolani, Bononiæ, Florentiæ instauratio-
nem, Venetiarum ædificationem, inter geni-
curas munerat Cardanus. 263
- Mediolano quæ denunciet Cardanus. 263
- Mel, & caseus, cibis valentissimus. 116
- Melancholicum hominem, colericum, timi-
dum, audacem, eundem in quibusdam actio-
nibus, vnde fit vt experiamur. 40
- Membrum vnum aliquod ita diligimus vt illi
æquari nihil posse puerimus. 171. exemplo
confirmatur. 172
- Mendaciorum dux opulentissimæ officinæ
eueruntur ex Aly Auerrodam de Signis do-
ctrina. 242
- Mensis civilis, & lunaris quis appelleretur. 49
- Menses, & anni non sunt æqualiter salutare,
vel insalubres, & quare. 6
- Mensium, dierum annorum generales quos-
dam euentus, & plures communes instituit
Cardanus. 269. 270
- Menstruum quot diebus constet, & contineat-
ur. 53
- Mens qua ratione iuari potest à corpore ad
intelligendum. 27
- Mens humana omnium rerum præstantissima
asseritur. 97
- Mentis nostræ inuicta potestas probatur aduer-
sus corporis impulsus, in quod cælum agit,
quod agit. 100
- Mercurij stella cur non minùs aliquando are-
faciat, quàm humores absorbeat. 196
- Mercurij, & Solis stellarum temperamentum
quale sit ex Ptolemæo. 36
- Metalla vnde procreantur. 12
- Metalla ab vniuersis causis non proueniunt. 21
- Metaphysici agnouerunt liberum arbitrium.
93
- Michaël Angelus Bonason contrariam suæ
omnino genituræ fortunam obtinuit. 305
- Miluus, non elephas, vnde vim habeat terrendi
pullum gallinaceum secundum Astrologos.
41
- Mimi quàm sine noxijs, ex Lactancio. 158. ex
D. Cypriano. ibid.
- Mirandulani opinio de fluxu, & refluxu maris.
13
- Mixta omnia intereunt, dissipata primarum
qualitatum temperie. 39
- de Mixtorum temperamento, Medicorum, &
Philosophorum sententia. 35.36
- Mobilia signa, cur id nomen assecuta sunt. 240
- in Mœnibus urbium constituendis quæ sint
consideranda. 123. 124
- Monomeriarum lepidissima fabula narratur. 245
- Monstrum Auenione visum à Francisco Valc-
riola. 85
- Monstra cur rarò fiant in iis, quæ singulos pa-
riunt, sed crebrius in iis quorum partus est
numerosus. 86
- Monstrorum informitas fit, corruptæ principio
aliquæ. 65
- Monstrorum tria genera, & quæ illa sint. 85.
causæ. ibid.
- Monstruosum quid dicatur. 87
- Monza Mediolanensis muscus non eos obti-
nuit honores, quos eius genitura promitte-
bat. 302
- Morbus acutus letalis est mulieri vterum ge-
renti. 83
- Morbo articulari, & podagra laborantes, bono-
rum proscriptio ad simplicem tenuemque
vitam redacti, conualuerunt. 141
- Morbi partim necessarias habent affectiones,
partim ex eo, quod contrariam habent affec-
tionem, dependent. 64
- Morbi non rarò Dei optimi maximi irâ solent
immiti. 102
- Morbi qui prouenerunt ex vfu malorum cibo-
rum tempore pestis, in nationibus Romano
imperio subiectis. 117
- Morbi plurimi per intentiones tibiæ sanati.
167
- in Morborum crisi bus facit ad rem, quo quis-
que sub cœli statu, & sub quibus stellis ortus,
aut procreatus sit. 54
- Morborum popularium, & pestilentie causa
vnde deducta. 58
- Morbos augeri solere vel etiam excitari no-
uilunio, plenilunio, quarta Luna, vnde
fiat. 7
- Mores, qui à corporis temperamento discre-
pant, non possunt neque in extrinsecas cau-
sas, neque in diuersorum organorum diuer-
sam temperiem referri. 35
- Mores animi sequuntur temperationem cor-
poris, ex Aristotelis sententia. 61
- Mores disparès aut sepe nanciscantur gemini,
qui eadem sortiti sunt astra genitalia. 265
- Mori clarissimi martyris vesicali auxilij qua-
tuor in vatem famâ inclutum. 319
- Martis qualitas ex quo horoscopi loco inue-
niatur. 230
- Mortis domus à Poëta descripta. 255
- de Morte, & vita quidquam certò, & indubita-
tò statui posse negat Ptolemæus. 284
- de Morte, aut vita cuiusque, quàm temere
decernant ex arte sua Mathematici. 305.
- 306
- Morum crebra mutatio sub eodem cœlo. 248

ad Mosum rationem quantum valeant rusti-
cana vita, labor, & quies, urbani strepitus, &
negotia, & fastus. 164.165
Morum ratio ducitur non infrequenter ex ca-
sibus. 166.167
Motionem, & modum præscribi causis sublu-
naribus, non est quod respondeant Astrolo-
gi. 112
Motionum quot differentiarum, tot etiam exerci-
tationum genera notantur. 120. quæ sint
noxie. 121
Motus principium vade omnibus inest, illam
causam putandum primam. 4
Motus æqualitas, gloriosum nomen à Mathe-
maticis usurpatum. 234
Motus cæli effectus secundum Astrologos. 19.
secundum nonnullos Peripateticos. 14
Motus insunt in generatione alij actus, alij po-
tentia. 72.73
ad Motus animorum voluntarios non est ex-
terna causa requirenda. 175
in Motibus, mutationibusque cæli interest
plurimum, qui ventus, qui imber, quæ tem-
pestas ubique sit. 209
Mulier verum gerens, secta vena, abortit, &
magis si maior fuerit fetus. 82
Mulieris gravidæ abortus causæ quænam sint.
82
Mulieri prægnanti si ignis sacer in utero fiat,
lethale est. 83
Mulierum in coniugiis quid inspicendum, ex
Ptolemæo. 109
Mulierum incauta consuetudo non est propria
Venerei obiecti vis, sed communis. 160
Mulierum inter Bactros descriptio. 335
Munditiæ, libertatis, & simplicitatis amatores
sunt Celtæ. 146
Mundum hunc inferiorem oportet contiguum
esse supernis lationibus, ut inde omnis eius
virtus regatur, & ratio reddatur. 6
Mundum rationis esse compotem qui dicunt,
damnantur à S. Augustino, & irracionales
appellatur. 18
Muria curi imposita cur eam erodat, atque
exulceret, cometæ verò non. 130
Mus & mustella in quo dissident. 43
Musculorum æacuscula bromæ augentur. 7
Muta quædam signa cur appellata sint. 244
Mutationes rerum sublunarium unde peragun-
tur omnes. 111
Mutationes vehementiores contingunt, ubi Luna
cum Sole cæli. 112
Mutationes subtile id agens cur contingant
veræ, physicæque rationes. 242

N

Napi ex oleis valentioribus, quam pa-
stinaca. 117
Nati eodem hora, eodem momento, quomodo
diuersam habeant sortem. 207

Nati eodem positu, sæpe vita, moribus, studiis,
corpore, animo dissimillimi sunt, ex S. Augu-
stino. 240
Natiuitatis tempore quantum horoscopus lon-
gius à Planeta aliquo distet, peruenit tamē
ad illum locum aliquando, in quo erat tem-
pore natiuitatis Planeta: & id exemplo
demonstratur. 231
Natiuitatis vim eludit S. Ambrosius, quæ Ma-
thematicis est perquam familiaris. 321.322.
323
Natiuitatem sine reuolutionibus cum confide-
ruerit optimus Astrologus, fallitur tamen
dupliciter. 272
Natura cur duplices mulieribus mammæ de-
dit. 114
Natura reuolutionum sequitur naturam geni-
turarum, sed debilius. 271
Naturæ mundi simplices æquales quodammo-
do esse debuerant, & ratio ex Fermelio.
38
Naturæ vitium multi sustulerunt meditatione,
atque exercitatione. 129
Naturæ vitium Demosthenes & alij multi, me-
ditatione, atque exercitatione sustulerunt.
155
an Nautis peritura sit, in qua nauigent quingea-
ti diuersis regionibus orti, & sub diuersis
astris. 269
Nautæ, & agricolæ quid statum æris vocent.
50
Nauseæ & vomitus quibus præcipue prægna-
ntibus accidant mulieribus. 83
Nebrius adolescens mirabilis animæ, & Ven-
dicianus acutus senex. 326
Necem Galeati qui prædixit ex casu trabis, vn-
de didicerit. 282
Necessitas Medicinæ quanta sit. 62
Negotium vnumquodque ut astris præsidibus
inspicatur, qui plurimum interesse dicant.
217
Negotio vnicuique peragendo accommodata
tempora eligenda sunt. 217
Negotia quantum valeant ad mortum ratio-
nem. 164.165
Neroni qui orbis terrarum Imperium prædi-
xerunt, unde id habuerint. 300
Nerva Domitiano ab Astrologis relatus, co-
rum prædictiones expertus est. 278
Neruz qui orbis terrarum Imperium prædixe-
runt, unde id habuerint. 300
Nerij nobilis pictoris Byzantij adubeturum
exemplum. 267
Rigidi prædicto de Augusto. 275
Nomina quænam sint à Mathematicis usupa-
ta, quæ & illis maxime periosa. 234
Nonus locus est de religionibus, & peregrina-
tionibus. 246
Nouenæ Græcorum quid sint. 247
per Nouenæ, maximas in morbis à Luna
concitari putationes, tradit Galenus. 505
Nox

Nox vnde efficiatur. 3
Noctes, diēque frigidiores, cū Saturnus de-
 currit nostrum hemisphaerium, dicere pos-
 sunt Astrologi, sed non experimentis com-
 probare, & ratio. 199
Noctiluca lucem naturā suā sortiti sunt. 3
Nucis umbra proximis stirpibus, & arboribus
 grauis est. 45.46
Noces valentiores sunt ex fructibus furculo-
 rum, quā quae poma propriē nominantur. 117
Numeri an in mutationibus necessariō coniun-
 gantur. 53
Numeros, & nomina quis fecerit stellis. 243
Nuptiarum qualitas, & quantitas ex quo ho-
 roscoopi loco queratur. 230
Nutrices quas suscipiendas esse conseat Pla-
 tarchus. 151
à Nutricibus senescentibus qui lactantur, citius
 senescunt. 114
Nubes ex templō nigrescant, nonnunquam
 quouis tempore, & vnde id fiat. 7.240

O

Obiecti praesentia fortior est quouis tem-
 peramento ē stellis delapso. 161
Obitus inopinati non rarō Dei optimi maxi-
 mi irā solent immitti. 102
Obscuri sunt semper, quibus Saturnus prae-
 sider. 34
Observationis Chaldaeorum ratio non potest
 manere sub diuersis caeli regionibus. 208
Obsessus astrorum, & aspectus quā pugnent
 inter se. 261.262
Obstericis, & parentum sedulitate mutatur
 temperamentum, quod puer ē stellis, haussit.
 112. cum seqq.
Obstericis officium quodnam sit, ex Aristote-
 le. 113
Occidentalis aspectus, gloriosum nomen à
 Mathematicis vsurpatum. 234
Oceanus Septentrionalis est totus immunis, &
 liber ab aestu. 12
Oceanus Gallicus ad fauces Garumnae flumi-
 nis, septem horis fluit, & quinque refluit,
 non seruat Lunae ortu, neque occasu. ibid.
Octavianus Augustus quā multis casibus ob-
 noxius fuerit. 137.138
Octauus ab horoscopo locus est piger, & qua-
 re. 230
Oculi feliam lucem naturā suā sortiti sunt. 3
Oculorum caligines, & dolores capitis, quibus
 mulieribus, praegnantibus maturius, & qui-
 bus fortius accidunt. 83
Odor à lucernarum extinctu plerumque fit
 causa abortus. 82
Onager, cibus est valentissimus. 176
Operatio qualis sit Planetarum, cū ad locum
 coniunctionis luminarium peruenerint, quae
 in genitura praecessit. 237

Opinionis, & praesensionis vis quanta. 46
Oraculum vetus de noxio flagitiosorum con-
 sortio. 156
Opinione boni, aut mali imminuentis duo exi-
 stunt animi motus, eorumque effectus. 292
Oratio disertissima Bardaseni in Astrologos.
 333. & seqq.
Orbis lunij, & praesens quotus sit, & quis iis
 dominetur. 226
Orbis decimi naturae quae sit, ex recentioribus
 Astrologis. 236. quantum diffideant Signa
 eius à Signis octauae sphaerae. 237
Orbes minores quamquam à maioribus con-
 tineantur, non migrant tamen ex vno in
 alium locum. 232
Orbes duos supra octauum qui excogitantur
 Astrologiae ministri. 235
Orbium caelestium naturae qualis habeatur in
 Philosophorum scholis. 236
Orientalis, & Occidentalis aspectus, nomina
 gloriosa à Mathematicis vsurpata. 234
Origenis Adamantij disputatio in Astrologos.
 330. & seqq.

Orion quo tempore oriatur, quo tempore oc-
 cidat. 9. an originem ducat ab igne, aut
 ignis sit calor in animalibus contentus. 4
Orion cur, & occumbens, & oriens molestus
 esse soleat, ex Aristotele. 315
 quod Orionis ad ortum vsque ad Etesias, ac
 Prodomos tranquillitas generatim contingat,
 duz tradantur causae ab Aristotele. 9
Orionis exortu cur dies maximē variantur, sta-
 tusque importunē commouentur. 9
Orionis ortu quod dies maximē varient, ratio
 Aristotelis. 241
Ormithiae flant post hyemales versiones, &
 quare. 10.241
Ortus, & occasus Orionis cur molestus esse so-
 leat. 9
Ortus inter hunc, illūque diuersitas vnde fiat.
 240
Ortus impares, interitus pares in eadem per-
 sona vnde eueniant. 269
Ottoni qui orbis terrarum imperium praedixe-
 runt, vnde id habuerint. 300
Oua, & color quare semper euariare dicantur
 auiibus, ex Democriti sententia. 86
Ouis, & lupus in quo diuideant. 44
Ouibus, & capris cur monstra magis accidunt.
 86
Ouidius laudat veterum moderata conuiui a
 164

P

Palmulae valentiores sunt ex fructibus fur-
 colorum, quā quae poma propriē no-
 minantur. 117
Panætius Stoicus Astrologorum praedicta re-
 iecit. 316
Par, an impar numerus in morborum crisis
 sit considerandus. 53

A A a 3 Parentes

Parentes ex quarto horoscopi loco ostenduntur.	229	Perfeetorum forma vnde inducatur, & imperfeetorum.	20. 21
Parentum interitus non raro Dei optimi maximi irâ solent immitti.	102	Peripatetici quot causas faciunt monstrorum.	85
Parentum, & obstetricis sedulitate mutatur temperamentum, quod puer è stellis hausit.	112. 113. & seq.	Peripateticorum doctrina de praesensione.	46
Parentum negligentia in educandis liberis, è cælonè habet ortum, an aliunde.	153	Permixtiones primarum qualitarum variari possunt innumerabilibus modis.	44
Parere, & imperare non solum necessariorum sunt, sed etiam vtilium.	100	Perfis Magos quid commendarit.	278
Paris Cerefarius, magni nominis Astrologus, sed fraudulosus.	188	Persuasio humana stellis numeros, & nomina fecit.	243
Paris Cerefarius Manruanus Astrologus celeberrimus, interrogatus, an Cardinali Farnesio vlla ex astris summi Pontificatus spes affulgeret, quid responderit.	276	Perturbationes animi lyrâ compositæ.	167
Parmenes Chaldeus ob suam temeritatem punitus.	340	Pestilentiz vnde ortus suos habeant.	11. 12
Partem dexteram fortiozem, calidiorẽque habet tam vir, quàm femina, & quare.	79	Pestilentiz, & morborum popularium causa vnde deducta.	58
Partes masculinæ, & femininæ Signorum reseruantur.	248	Pestilentiz non raro Dei optimi maximi irâ solent immitti.	102
Partibus plenis, ac vacuis Zodiaci quænam tribuantur à Genethliacis.	247. 248	Petreus Tyara Medicus non obtinuit honores, quos eius genitura promittebat.	302
Partium Zodiaci, Planetarumque directiones, aliud commentum Astrologicum.	231	Petrus Aliacenſis Cameracenſis Cardinalis.	226
Partus monstruosi filiorum non raro Dei optimi maximi irâ solent immitti.	102	Petrus Aretinus scurra famosissimus, cuiusque relatum.	185
Partus potest comprehendere, sed non facile significari cum disco, vt volebant Chaldei.	188. 189	Petrus Castellæ Rex, Iudæi Astrologi falsa præſagia expertus est, miserè vitam amittens.	344
Patres sunt, quibus amor nimius existit causa ne amant.	122	Petri Aloyſij Pauli III. filij occisio prædicta ab Astrologis multo antè quàm patrata fuerit.	276
Patres Græci agnouerunt liberum arbitrium.	92	Petro Castellæ Regi crudeli, requirenti ab Astrologo, vt prædictionum fides constaret, quid responderit.	338
& Latini.	ibid.	Petrum de carcere imminenti morte periculum quis liberauerit.	320
Patres quo nomine in Astrologos inuehuntur.	339	Phagedænæ vnde nascantur.	132
Patrimonium ex quarto horoscopi loco ostenditur.	229	Pharmacis vitia temperamentorum corriguntur.	129
Patria in quo horoscopi loco inueniatur.	230	Phauorinus Genethliacam esse ait officiarum genus ab cruscatoribus excogitatum, ad eradendam ex alienis oculis pecuniam.	317
Pauli Veneti opinio de fluxu, & refluxu maris.	13	Phauorini egregium consilium apud Gellium contra ambages Astrologorum.	290
in Pauli II. genitura qui fuerint indices Pontificatus.	300	Phialæ aquæ plenæ coloris varij vnde existant.	35
in Pauli III. genitura qui fuerint indices Pontificatus.	301	Phialis, & speculis, & globis vitreis, reflexum, aut refractum lumen Solis quomodo in fornite excitat ignem.	8
in Pauli IV. genitura qui fuerint Pontificatus indices.	301	Philosophi vnde deducant sexus diuersitatem.	78. 79
Paulo III. Pontificatum qui prædixerunt, vnde id habuerint.	300	Philosophi agnouerunt liberum arbitrium.	92
Paulum quid ad gratiam conuertit, & percussus à vipera, turbatumque naufragio seruauerit.	320	Philosophi quid de Genethliacâ pronunciant.	318
Pauo, cibus est valentissimus.	116	Philosophorum, & Theologorum quorundam doctrina de omnibus, quæ cælo subsunt, vnde pendeant.	15
Peregrinitas, gloriosum nomen à Mathematicis usurpatum.	234	Philosophorum, & Medicorum sententia de mistorum temperamento.	35. 36
		Phrenetici per symphoniam sanitati restituti.	167
		Physici qui dicantur, & cur digniores sint, quàm Genethliaci, quibus adhibeamus fidem.	61. 62. 63

Physici

Physici agnoverunt liberum arbitrium. 92.93
 Picuris obscenis impudicitia veluti originem adscribit Propertius. 159
 Picus Mirandulæ Comes Astrologorum prædictiones expertus est, qui eam artem vanitatis accusasset duodecim libris. 276
 Pici Mirandulani doctrina de diebus criticis. 11
 Pila parvæ exercitatio quantum ad valetudinem conferat. 120
 Piper stomachum non minus calefacit, quam feruens polenta. 42
 Piscis in capite Australes stellæ quos effectus habeant. 403
 Piscium squamæ naturâ suâ lucem sunt sortitæ. 3
 Piscium cibus gravissimus quis sit. 117
 Planta quot modis inuget, vel noceat, ex Cardano. 193
 à Planeta aliquo quamvis distet longius horoscopus natiuitatis tempore, peruenit tamen ad illum locum aliquando, in quo erat tempore natiuitatis Planeta: & id exemplo demonstratur. 231
 Planeta cum aliquis ad locum Martis, vel Saturni peruenit, quid significet. 231
 Planeta quando obsideri dicatur, exemplo declaratur. 261
 Planetæ cum ad locum coniunctionis luminarium, quæ in genitura præcessit, peruenierint, quid operentur. 231
 Planetæ, seu astri locus quis sit, ex Aristotele. 232
 Planetæ novas, & ascititias vires assumunt à Signo, in quo versantur, ex Mathematicorum doctrina. 234
 Planetæ aliud ex vna, aliud ex alia cæli plaga efficiunt. 239
 Planetarum vires experiri non potuerunt Astrologi, & quomodo. 196
 Planetarum coniunctio in quoto gradu fiat Australis, siue Borealis declinationis, valde refert. 207
 Planetarum, partiumque Zodiaci directiones quid sint. 231
 Planetas alios facit masculinos Ptolemæus, alios femininos. 37
 Planetas, cum vim aliquam ex quacumque cæli plaga fundant, etiam ex proximis Signis effundere oportet, exemplo ostenditur. 262
 ad Planetas omnes pertinere putat Cyprianus Leuitius rationem restituendi horoscopum. 309. 310
 Plato vim exemplorum supra omnem cæli potestatem esse declarat. 155
 Plato Genethliacam disciplinam in Mathematicum censum non refert, & quare. 314
 Platonis sententiæ notabiles de opulentia, & paupertate. 163
 Platonice disciplinæ alumni omnes Geneth-

liacas nugas Philosopho homine indignas duxerunt. 314
 Plinii doctrina de antipathia, & sympathia rerum. 44
 Plutius Genethliacas nugas Philosopho homine indignas duxit. 314
 Podagra laborantes, bonorum proscriptio ad simplicem, tenuemque vitam redacti, conualuerunt. 141
 Pœnæ variæ, quæ impendent Astrologis. 346
 Pœtæ etiam intellexerunt, quantum momenti sit in ratione victus. 118
 in usu, & consuetudine ciborum, ac exercitiorum. 128
 Pœtæ etiam Genethliacis superbe illudere, & sabritatem artis exprobrare non dubitant. 319
 Pœtæ saxum, quod apud inferos excogitant Tantalus, id sibi semper impendere sentiunt, & qui Astrologis dant operam, & qui Astrologorum prædictis fidem adhibent. 347
 Pœtarum testimonia, quibus probatur, filios esse similes parentibus. 70
 & quare. 71
 Pollicitationibus Astrologorum plerique inflammati, à ratione deliscunt, atrocissima quæque aggrediuntur. 345
 Poloni, gens vrbinitate inelyta, nunc degunt ubi olim debebant feri, & barbari Geræ. 148
 Pompeius num utilius fuerit ignorare, quam scire miserum suum exitum. 347
 Pontanus quid de Genethliacæ vanitate pronunciet. 318
 ad Pontificatum summum cunctio vnde pendat. 296
 Porrum, valentior cibus est, quam lactuca, vel cucurbita, vel asparagus. 117
 Possessionis, ac spei incrementa ex quo loco horoscopi noscantur. 229
 Potestatis maxima insignia, & perpetuas felicitates quando largiatur Saturnus. 251
 Potionis, cibi que proprietates nosse expedit nobis omnino, & quare. 116
 Præconium postremum Astrologiæ quodnam sit. 345
 Prædatores sunt semper, quibus Mars præsidet. 34
 Prædictiones augurum, haruspicumque non potuerunt impetrare à Christianis fidem. 279
 Prædictiones, quibus Genethliaci suam artem confirmare solent, non sunt Astrologice. 281
 Prædictiones Astrologorum quantum iuuentur à leuitate nimia, & credulitate consulentium. 292
 Præfagia Astrologorum quam seditiosa sint, & insensa Principibus, ex Iulio Firmico. 340
 Præstigiatores

castigatio res saepe è republica pulsi fuerunt.
 339. & seq.
 Presbyter quidam, qui consuluerat Astrologos,
 per integrum annum à diuinis amorus ab
 Alexandro Papa III. 341
 Principatus nullum indicium vidit Cardanus
 in Cosmi Medices genitura, sed solius pru-
 dentiz signa. 282
 Principium seminale non potest, nisi aut casu,
 aut obseruatione deprehendi. 103
 Principia quatuor, quibus vti possumus in re-
 uolutionibus annuis. 270. 271
 Principis cuiusdam tres diuersæ geniturae pro-
 dicunt. 274
 Principes agnouerunt liberum arbitrium. 93
 Principibus multis Genethliacæ artem eximio
 fuisse, probatur. 344. & seq.
 Proclus, & Eurysthenes Lacedæmoniorum Re-
 ges gemini fratres, dissimiles in omnibus
 fuerunt. 265
 Proclus Genethliacas nugas Philosopho ho-
 mine indignas duxit. 314
 Progressio, gloriosum nomen à Mathematicis
 usurpatum. 254
 Prohibitio, gloriosum nomen à Mathematicis
 usurpatum. 234
 Pronunciata duo Ptolemæi quibus vti qui ve-
 lit, tabellis agit signatis in Astrologos. 102
 Proximis & sublunaribus à causis impediri po-
 test efficientia cœli. 215
 ex Prudentia & usu rerû plura diuisant Astro-
 logi quàm ex arte Astrologica. 290. 291
 Psylli vnde vim habeant tractandi serpentes
 sine vlla læsione, secundùm Astrologos. 41.
 45
 Ptolemæus vnde deducat monstrorum ratio-
 nes. 83. 84
 Ptolemæus agnouit liberum arbitrium. 93
 Ptolemæus duo sancit pronunciata, quibus vti
 qui velit, tabellis signatis agit in Astrolo-
 gos. 102
 Ptolemæus quid senserit de alfridiis. 220.
 221
 Ptolemæus Hipparchi asterismos commutauit.
 243
 Ptolemæus vnde mutatus sit syderum solia.
 255. carpenta & currus. ibid.
 Ptolemæus negat quidquam certo, & indubi-
 tatè statui posse de vita, & morte. 284
 Ptolemæus quid de Genethliacæ vanitate pro-
 nunciet. 318
 Ptolemæi sententia de mixtorum temperamē-
 to, alia à Bellantij opinione. 36
 Ptolemæi doctrina siue sententia de fortu. 64
 Ptolemæi iudicium de Genethliacis sui tempori-
 ris. 183
 Publicius & Vibius quidam è plebe, indiscreti à
 prope specie fuere similes Magno Pompeio
 76
 Pudor, est primus vitæ emendationis gradus.
 160

Pueri quomodo ad honesta exercitia sint ad-
 ducendi. 122
 Puerorum exercitia quæ esse debeant, 120.
 122
 Pueros imponentes & morbosos quidam pa-
 riunt, & vnde id fiat. 82
 Pueritia si abundet humore, quem Planetam
 agnoscer principem. 224
 Pugna Cannensis cum Romanos magis, quàm
 Peronos afflixit. 278
 Pulegium aridum florescit ipso brumali die. 7
 Pullatio, gloriosum nomen à Mathematicis
 usurpatum. 254
 Pulegium vtroque solstitio florescere, sunt qui
 asserant. 78
 Purgatio quare diuturnior in femina quàm in
 masculo. 78
 Putei sunt in oppido ad ripam Boetis, qui
 crescente æstu minuuntur, decrescen-
 te exundant. 12
 Pythagoras quibus verbis, etsi obscuris, decla-
 rauit flagitiosorum hominum consortium
 liberis nostris noxium esse. 155
 Pythagoras perturbationes animi lyra com-
 ponebat. 167

Q

Q Vadratus aspectus quid sit, ex Cardano.
 260
 Quadratum quid sit, ex Firmico. 260. dextrum
 item, atque sinistrum. 259
 Quadripartiti libros siue de prædictionibus
 Astrologicis cur scripserit Ptolemæus, ex
 Sixto ab Hemminga. 256
 Quadrupes omne animal, cibis valentissimus.
 116
 Questio bipartita Auctoris quoad frigidita-
 tem Saturni. 197. 198. 199
 Questuosi Astrologi, à Ludouico Sfortia Medi-
 oolanensis prouinciarum Principe citati histo-
 ria. 185
 Questuosi cuiusdam Astrologi historia, ex qua
 apparet inanes esse electiones. 218
 Qualitas fluens ab intelligentia ad cœlum, à
 cœlo in materiam an sufficiat pro creando
 equo. 30. 31
 Qualitas inimicorum ex quo horoscopi loco
 monstretur. 239
 Qualitas mortis ex quo horoscopi loco inue-
 niatur. 230
 Qualitas & quantitas nuptiarum ex quo horo-
 scopi loco queratur. 230
 Qualitates primæ quatuor efficiuntur à solo lu-
 mine cœlesti. 5
 Qualitates quatuor primæ peragunt omnem rerum
 sublunarium mutationes, generationes,
 augmentationes, alterationes. 11
 Qualitatum primarum dissipata temperie, in-
 tererunt mixta omnia. 39
 Qualitatum primarum temperamentum an sit
 à cœlo solum, aut saltem præcipue. 40
 Qua

Qualitatum primarum permixtionem variari possunt innumerabilibus modis. 44
Qualitatum duarum intemperies si consistat per copulationem aliquam, quid agendum sit. 130
Qualitatibus accidentariis, ut instrumenta sunt substantiis, formas substantiales effici, qui senserint. 30
Quantitas, & qualitas nuptiarum ex quo horoscopi loco queratur. 230
Quantitate solum interrimunt medicamenta frigida. 132
Quartanae febres vade promerant, 57. earum crisis. ibid.
Quartus ab horoscopo locus cur inum coelum appelletur. 229
Quarti, vel septimi numerus crisis auctor non est. 53
Quatuor principia, quibus uti possumus in reuelationibus annuis. 270. 271
Quatuor versiculi aurei in vatem famam inclutum, Mori clarissimi & inuicissimi Martyris. 319
Querimonia D. Augustini ad propositum libertatis humanæ. 174
Querimonia Cardani de Astrologis. 188
Qui dat formam, dat consequentia ad formam, axioma celeberrimum in Philosophorum Academicis. 43
 in Quibusdam cur concoctio ciborum sit facilis, in aliis non. 126. 127
Quies, & labor quantum valeant ad morum rationem. 164. 165
 pro Quintili, & Sextili mensibus, Iulium, atque Augustum vocamus. 324
Quintus ab Horoscopo locus cur appelletur bona fortuna. 229
Quodlibet ex quolibet fieri ab Astrologis quando dicatur. 63
Quodlibet ex qualibet genitura inuenire Astrologos, exemplis demonstratur exquisitis. 273
Quotidianæ febres vnde ortum capiant. 57
 in Quoto gradu declinationis Australis, seu Borealis fiat Planetarum coniunctio, valde refert. 107

R

Radiatio prospera & foelix quæ sit. 259
Rapa ex oleribus valentior est quam pascinaca. 117
Ratio, & experimentum, duo primaria Astrologiæ fundamenta. 179
Rationem Horoscopum restituendi pertinere putat ad omnes Planetas Cyprianus Leouitius. 309. 310
Ratione plerique deficiunt, atrocissima quæque aggreuntur pollicitationibus Astrologorum inflammari. 345
Rationes Bellantij contrariæ ipsi Astrolo-

gorum decretis. 34
Rationes proferuntur, quibus permoti Genealogici singulis locis Horoscopi significationes proprias tribuerint. 230. 231
Rebus in voluntariis parum prodest electio, & difficillima est. 217
Receptio, gloriosum nomen à Mathematicis usurpatum. 234
Rectificare genituras per accidentia, an liceat Astrologis. 309
Refractio, gloriosum nomen à Mathematicis usurpatum. 234
Reges, & inopes, domini, ac serui, pariter gi-gnuntur. 164
Regum, aut Imperatorum negotia publica vnde pendeant, secundum Cardanum. 296
 de Religione quid asserant Mathematici. 295
 in Religionem veram, pietatemque nihil iuris habere astrorum decreta, scilicet verissimèque scripsit Tycho Brahe. 295
Regis Anglorum Eodardi genitura à Cardano facta, fallax omnino, & mendaciis plena. 307. 308
Rerum initia à genitura pendunt tribus modis. 217
Retrogradatio, gloriosum nomen Mathematicorum. 234
Reuolutio, gloriosum nomen à Mathematicis usurpatum. 234
Reuolutiones magnas consistas esse, Astrologorum testimonio probatur. 225. 226. 227
Reuolutiones animarum non probantur Astrologiæ principibus. 270. & ratio, ex Ptolemaeo. ibid.
Reuolutiones nihil efficere possunt, quod in genitura non contineatur. 271. 272
Rhabarbarum flauam bilem educendi vim vnde habeat, secundum Astrologos. 41
Rhetores agnouerunt liberum arbitrium. 93
Roma Asiæ, quam vicerat, victa succubuit. 161
Romæ principis urbium genituram veteres non desiderarunt. 263
Romanis Etruscos quid commendarit. 278
Romulus Vticensis orator eximius non obtinuit honores, quos eius genitura promittebat. 302
Romuli legibus obscena loquens coram feminis, non secus quam homicida puniebatur. 159
Rubeta quo pacto mustelam ex arbore deuorandam pelliciat, quamquam vociferantem, & auxilium vndique implorantem. 49
Rutæ, & Brassicæ quanta inimicitia. 45

S

Sacrificia, quibus placato Numine avertuntur morbi, cur instituta perhibentur. 102
Salutibus vsa mulieres grauidæ, carentem vnga

vngulis partum edunt, ex Plinio. 81
 Sanguis hircinus unde vim habeat emollien-
 di adamantem secundum Astrologos. 41
 Sanguinarij sunt semper, quibus Mars præsi-
 det. 34
 Sanitas habitantium in urbibus in duobus
 potissimum consistit. 123
 Sapienti famulantur omnia tanquam alteri
 Deo. 97
 Sapientia diuina coniungit principia secun-
 dorum finibus primorum. 16
 Sapientia vt præstat, ita & præest reliquis. 96
 Satio, & insitio indicat prodesse electionem.
 217. 219
 an Saturnus impediatur vi aliorum astro-
 rum, ita vt aliquando frigefaciat minus,
 aliquando penè nihil. 199
 Saturni, & Martis stellas maleficas esse, ex
 Ptolemæo, & quare. 36
 Saturni frigidam naturam si contendant A-
 strologi ex vario eius ascensu per partes
 hemisphærij nostri deprehendi, quid respon-
 dendum. 200
 Saturni, vel Martis ad locum quando aliquis
 Planeta peruenit, quid significet. 231
 an Saturni sequetur effectum Horoscopus,
 qui eo die, vel anno peruenit ad locum,
 quem natali hora Saturnus occupabat.
 232
 Saturni in Horoscopo partiliter constituti
 effectus. 250. in secundo loco ab horosco-
 po. ibid. in reliquis item locis ad duodeci-
 mum vsque constituti. 251. 252
 Saturno subditi cuius sint temperamenti, ex
 Bellantio. 34
 Saturno defunt ea quæ Solis, & Lunæ experi-
 mentum facile reddunt, & certum. 200
 Satyria, morbus appellatus, quid sit. 73
 Saxum illud impendens semper sentiunt, &
 qui Astrologiz dant operam, & qui Astro-
 logorum prædictis fidem adhibent, quod
 Poëtæ Tantalos excogitarunt. 347
 Saxa partim necessarias habent affectiones,
 partim ex eo quod contrariam habent affe-
 ctionem dependent. 64
 in Saxis corpus coheret sine mente. 27
 Scaligeri opinio de fluxu, & refluxu maris.
 33
 Sciendi studium an sit haustum è celo.
 172
 Scientiæ iam partæ voluptas quam maxima
 sit. 172
 Scipionis Africani vaticinium de oppido quo-
 dam Hispaniæ, quod oppugnabat casum
 contigerit, an aliter. 287
 Scorpionibus obnoxias ædes fore, quæ Scor-
 pione quarto cæli loco existente exædifi-
 catæ fuerint, cur dicant Astrologi. 247
 Scotus contendit, ne Deum quidem esse causa
 libera, & ad vtrumque æquè parata agno-
 scere posse quid futurum sit, vel non futurum
 200

rum. 109
 Scylax Halicarnassæus Genethliacam repu-
 diauit. 317. 319
 Scythæ soli immanis feritatis crudelitate
 grassantur. 146. eorum descriptio, ex Pro-
 lemæo. ibid. 147
 Sectæ in quo Horoscopi loco inueniantur.
 230
 Securitas Cæsarem fecellit, non augurium
 Spurinam. 278
 Sedes astrorum fixa sit à Mathematicis, ac
 imobilis. 253
 Semen quare dicatur instrumentum viuendi.
 30
 Semen si concipiatur, vel partus, Luna in Tau-
 ro, Leone, Scorpio, & Aquario existente,
 quid fiat. 51
 Semen genitale an causa sit similitudinis aut
 dissimilitudinis filiorum. 73-74
 Semen retentum prohibet concoctionem, &
 auget melancholiam. 142
 Seminum diuersitas quantum momenti ha-
 beat ad proprietatem generis vniuscuius-
 que. 285
 Sempronius quare uxorem suam repudiasse
 dicatur. 158
 Seneca meritò laudat ruralem vitam degen-
 tes. 163
 Senecæ opinio de fluxu, & refluxu maris.
 33
 Senectus ubi impudens est, ibi & inuerecun-
 dos esse iuuenes, necesse est. 150
 Senectutis alimentum quale esse debeat, ex
 Paulo Aegineta. 118
 Sententiæ Astrologorum de imaginibus eccle-
 siasticis vt sunt mendaces omnes, incon-
 stantes, ita & dissentientes. 246
 Separatio, gloriosum nomen à Mathematicis
 usurpatum. 234
 Septimi, vel quarti numerus crisis auctor non
 est. 53
 apud Seras lex est nec occidere, nec fornica-
 ri, nec furari, nec adorare simulachra. 334
 Serpens biceps visus, & quare de causa. 86
 Serpentem peperit ancilla quadam. 85
 Serui, ac domini, inopes, & reges, pariter gi-
 gnuntur. 164
 Seruorum substantia ex quo Horoscopi loco
 monstratur. 230
 Sexus ab Horoscopo locus cur mala fortunæ
 na appellatur. 230
 pro Sextili, & Quintili mensibus, Labrum, at-
 que Augustum vocamus. 234
 Sexum disparem cur Septem manifestetur ge-
 mini, qui eadem forma sunt genitalia.
 205
 Sexuum diuersitatem quomodo distinguat
 Ptolemæus. 278
 Siccitatem, & humorem, calorem, & frigus
 quare primas esse quantitates doceat Aristo-
 teles. 200
 Siciliæ

Sicilia incolæ, præstantiæ, benignitati, amicitia student. 146
Siculi, ex Iulio Firmico, dicuntur acuti. 146
à Signo vires nouæ & ascititiæ assumuntur Planetis, in quo versantur, ex Mathematicorum doctrina. 234
Signa inter se æqualia sunt, astrorum asterismi non item. 231
Signa agere per se, & sine ope stellarum, in hæc inferiora, tradunt Cardanus, Manilius, & Iulius Firmicus. 235
Signa octauæ sphaeræ quantum distent & distideant à Signis decimi orbis. 237
Signorum fecundorum & infecundorum descriptio ex Manilio. 233 item & masculorum, ac femininorum; nocturnorum, ac diurnorum; terrestrium, & aquaticorum; amicorum, & inimicorum; eorumque apotelesmata. 234
Signorum vis vnde profuat. 237
Signis quotuplex actionis genus attribuitur à Mathematicis. 234. 235
an Significatum euentus cuiuslibet, qui per reuolutionem ostenditur, in genitura sit constitutum. 270
Simeon Bulgarorum Princeps, Mathematicorum suauis in Crobatos insiliens incredibilem cladem accepit. 144
Simile non pati à simili, receptum in scholis axiomæ. 44
Simonidis dictum egregium ad Hieronis uxorem. 163
Simonidi quare merito iure indignetur Aristoteles. 97
Simplicia euenta vnde dimanent. 193
Simplicitatis amatores sunt Celtæ. 146
Sinapi cuti impositum cur eam erodat, atque exulceret, comestum verò non. 130
Singularium, & generalium nomine quid intelligatur. 193
Sinistrum trigonum quid sit, ex Firmico. 219
Sinus Mexicanus ab æstu immunis est, & liber. 12
Situs, gloriosum nomen à Mathematicis usurparum. 234
Sixtus V. primo sui Pontificatus anno, Astrologiæ vsum planè inrederit. 342. 343
Sixto IV. Pontificatum qui prædixerunt vnde id habuerint. 300
Sixtus ab Hemminga cur dicat Ptolemæum libros suos quadripartiti, siue de prædictionibus Astrologicis scripsisse. 256
Sixtus ab Hemminga vnde conficiat, horoscopus vnum non posse pluribus accidentibus accommodari. 311
Sixtus ab Hemminga Frisus Astrologorum deliramenta patefecit. 319
Sixti ab Hemminga opinio de Pauli II. genitura à Paride Cæsarario explicata. 285
Sixti ab Hemminga Frisi mater contrariâ suæ omnino genituræ fortunam obtinuit. 305

Sixti ab Hemminga testimonium egregium de falsitate, & impossibilitate Astrologiæ. 351
Socrates Genethliacam disciplinam in Mathematicum censum non refert, & quare. 314. 316.
Sol genitoris patrisque nomine appellatur. 4
Sol per totum annum hyemem atque æstatem facit, Luna per mensem id agit. 11
Sol accipit initium temporis in diurnis genituris, & quanto tempore teneat dominatum. 214. cur mundi Planeta factus ab Astrologis. 225
Sol aliud ex Ariete, aliud ex Leone efficit. 239
Solis motus quos reddat effectus. 3
Solis lumen speculis, & phialis, & globis vitreis reflexum aut refractum in fomite excitat ignem, quomodo. 8
Solis, & Mercurij stellarum temperamentum quale sit, ex Ptolemæo. 36
Solis, Lunæque vis quanta in generationibus. 51
Solis domus à Poëta descripta. 255
Sole nunc acrius, nunc temperatius agente, cur diuersas colligant Signorum vires Astrologi. 240
Solem & Saturnum patribus, Lunam & Venerem matribus naturaliter assimilari scribit Ptolemæus. 69
Solem, dum Arietè percurrit, tonitrua edere, & fulgura, quæ sit ratio Ptolemæi. 240
Solstitium circa vtrumque cur per centum dierum spatium mori maximè contingat, ex Aristotele. 315
Solstitij æstivalis prærogatiua quænam sit. 271. brumalis quæ. ibid.
Societas prima, & generis humani conseruatric quænam dicatur ab Aristotele. 171
Societatis studium quàm aduersetur priuatis commodis. 171
Solertia Medici quantum valeat, duplici exemplo declarat Galenus. 135. 136
Sophocles quo genere mortis obiit. 213
Sors, fortuna, casus, & euentus quid sint, ex Cicerone. 140
Squamæ piscium lucem natura sua sortitæ sunt. 3
Spadonæ vna parte truncati à pristina forma discedunt, parumque à foemina specie distant, & quare. 79
Spatiorum nocturnorum eadem est æqualitas, quæ diurnorum. 3
in Specubus sub terra altissimis pleraque igni solent, & vnde id fiat. 7
Speculis, & phialis, & globis vitreis, reflexum aut refractum lumen Solis quomodo in fomite excitat ignem. 8
Speci, ac possessionis incrementa ex quo loco horoscopi noscantur. 229
Sphaeræ octauæ ecliptica cur mobilis ab Astronomis appelleretur. 205

R E R V M.

à Sphæræ octauæ Zodiaci mobili, & variis
stellis apto, qualem Zodiacum cogitarint
diuersum Astronomi, Alphonſi Regis tem-
pore. 235
Sphæræ octauæ & decimi orbis Signa quan-
tùm distent, & dissideant inter se. 237
Spica Virginis differens erat Timocharis æ-
rate, ab ea quæ tempore Hipparchi. 233
Spiritus, & vita in quo horoscopi loco inue-
nitur. 229. 230
Splē multa habens accidentia cum hepate
communia, in quo tamen inuicem differant.
132
Spurina prædictio de C. Iulio Cæsare. 278
Statio, gloriosum nomen à Mathematicis v-
surparum. 234
Statum disparē cur sæpe nanciscantur ge-
mini, qui eadem sortiti sunt astra genita-
lia. 265
Stellæ omnes possunt, & non nihil calefacien-
do, vapores aliquos extrahere. 6
an Stellæ omnes formas omnes edant. 31. 32
Stellæ generales mitigantur à particularibus,
& particulares à generalibus. 148
Stellæ in capite Arietis quos effectus ha-
beant. 196
Stellæ Australes in capite Piscis quos effectus
habent. 203
Stellæ dicuntur suas quasi personas gerere,
quod videre facie ad faciem vulgus vocat.
222
quæ Stellæ alias videant, & quæ audiant, vel
contrà, ex Iulio Firmico. 217. 228
Stellarum quoscumque occultos, & latentes
laqueos cludit atque perrumpit maris æ-
stus. 12
Stellarum inerrantium facultates, ex Ptole-
mæo. 37
Stellarum fixarum distantia crescit, & augetur
secundum successionem signorum. 203
Stellarum sine ope, & per se, signa agunt in hæc
inferiora, ex doctrina Cardani, Manilij, &
Iulij Firmici. 235
Stellarum arbitraria diu. sio quodd sit, declara-
tur abundè. 243
Stellas facere auctores bonarum, malarum-
que actionum, à Dei prouidentia est maxi-
mè alienum. 102
Stellas inter se pugnare, se præpedire, ac inhi-
bere, certum & exploratum apud Geneth-
liacos. 108
Stellas igneas esse putarunt, qui cœli in ignem
esse docuerunt. 3
Stellas alias nocturnas faciunt Astrologi, alias
diurnas. 198
Stellis vniuersis insita est lux aliqua sibi pro-
pria. 2
Stellæ numeros & nomina quis fecerit. 243
Stipula arida igni impossitæ an celestē opem
desiderent vt exurantur. 19
à Stirpibus corpus cohereret sine mento. 27

de Stirpibus, aut animantibus mutis cur Astro-
logi nihil pronunciant à stellis, sed de ho-
minibus solum, præsertim opulentis. 264
Strabo Aristocleam puellam nudam videns,
in eam exarsit. 160
Strato Lampfacenus vnde deducat monstro-
rum causas. 87
Streptitus vrbani quantum valeant ad morum
rationem. 164. 165
Struthiocamelus vnde vim habeat extenendi
ferrū coquendo, secundum Astrologos. 41
Studium sciendi an sit haustum à cœlo. 172
Stupratores sunt semper, quibus Mars præsi-
det. 34
Sublunaribus, & proximis à causis impediri
potest efficientia cœli. 215
Substantia ex quo horoscopi loco ostendatur:
229
Substantia seruorum ex quo horoscopi loco
monstretur. 230
per Substantiam quid intelligat Bellantius.
194
Suum duorum simul genitorum disparitas
vnde fiat. 25
Suilla inter domesticos quadrupedes leuissi-
ma est. 117
Suillo sanguine pastus quidam cœno semper
delectabatur. 124
Surculus, pars viuens, & viuētis est. 21
Sur mare æstu agitur vehementissimo. 12
Sutor an de Octauio diuinaverit, an verò for-
te fortuna eius verba vera fuerint. 286
Syderum ortu flatus, imbrēsque excitari sole-
re, vnde fiat. 7
Syderum potestas an sit circa animum. 59. 60
Syderum congressus non esse adhuc ab Astro-
logis exactè notatos, eclipses, & ephemeris
des declarant. 191
Syderum aliorum, quàm Lunæ, ac Solis opera
obscuriora sunt tribus de causis, ex Car-
dano. 201
Syderum solia Ptolemæus mutuatus est ex
Poëtarum fontibus. 255
Syderum congressus quando non ita certò præ-
dicere possunt Astrologi, quò confugiant.
268
Syderum vim cur Genethliaci non possint ob-
seruare experimento. 268
Syllogismus contra Astrologos ignorantes
stellas quæ conceptui præstant. 103
Sympathiæ, & antipathiæ rebus vnde fiant.
43. eius ratio duplex. ibid.
Syrii, ex Iulio Firmico, dicuntur auari. 146.
147.

T

TAntalo quod Poëta excogitarunt saxum
apud inferos, id sibi semper impendere
sentiant, & qui Astrologia dant operam, &
qui Astrologorum prædictis fidem adhi-
bent. 147

Tarditas,

- Tarditas**, gloriosum nomen à Mathematicis
vsurpatum. 234
- Tatianus** quid de Astrologis pronunciet. 317
- Taurus** à Tauro in quo dissidet. 43
- Taurus** cur inter sydera relatus, ex Ouidio.
244
- Tauri** primus decanus cui tribuatur, eiusque
formæ solâ Mathematicorum cogitatione
efformata. 245. 246
- in Tauro Saturnus quid significet. 207
- in Tauro Luna commorante, cur Medicinam
non esse sumendâ asserant Astrologi. 244.
refelkuntur. ibid.
- Taxus** Narbonensis sub ea confidentes lædit,
& non rarò necat. 45. 46
- Temperamentum** quid sit, ex Fernelio. 38.
qui seiungatur à mixtione. ibid.
- Temperamentum** primarum qualitarum an
sit à cælo solùm, aut saltem præcipuè. 40
- Temperamenta** duo in eodem homine distin-
guunt Bellantius, & quæ. 33. rationes eius
contrariæ ipsis Astrologorum decretis. 34
- Temperamentorum** omnium differentiarum quot,
& quales. 37
- Temperiem** corporis dispartem cur sæpe nan-
ciscantur gemini, qui eadem sortiti sunt
astra genititia. 265
- Temperie** primarum qualitarum dissipa-
ta, mixta omnia intereunt. 39
- Tempestas** improvisa quouis tempore non-
numquam læuit, & vnde id fiat. 7
- quæ Tempestas, qui ventus, qui imber ubique
sit, interest plurimum in cæli motibus, mu-
tationibusque. 209
- Tempestates** nouilunio, plenilunio, quarta
Luna commutari solere, vnde fiat. 7
- Tempestatum** mutationes vade fiant, ratio
Aristotelis. 241
- Tempus** esse humidius & frigidius decrescen-
te Luna, quomodo intelligendum. 11
- Tempora** vnicuique negotio peragendo ad-
commodata eligenda sunt. 217
- Terminus**, gloriosum nomen à Mathemati-
cis usurpatum. 234
- Terra** tota læxa quibusdam locis, aliis argen-
tea, aliis ferrea, vel aromatica, quem agno-
scat huius ornatus auctorem. 22
- Terra** consideranda maximè in domiciliij ele-
ctione. 123
- Terræ** natura in vniuerso quasi formina ma-
riæque statuitur. 4
- Terrestria** quædam Signa cur appellata sint.
244. eorum descriptio ex Manilio. 234
- Tertianæ** febres vnde proueniant. 57. earum
crisis. ibid.
- Tertullianus** quid de Astrologis pronunciet.
317
- Testimonium** S. Augustini de geminis diuersi
sexus, & vitæ disparis. 265
- Testimonium** Sixti ab Hemminga egregium
de falsitate & impossibilitate Astrologiæ.
351
- Thebani** cur pingues, & valentes habeantur.
124
- Theologi** Scholastici quid de Mathematicis
pronuncient. 317. 318
- Theologorum** & Philosophorum nonnullor-
um doctrina de omnibus quæ cælo sub-
sunt, vnde pendeat. 15
- Thessali** vnde vim habeant fascinati quem
laudant, secundum Astrologos, aut pueros
tabefaciendi illos intuendo. 41
- Thessali** cuiusdam responsum commendatur.
154
- Thomas** contendit, ne Deum quidem ex cau-
sa libera, & ad vtrumque æquè parata
agnoscere possit quid futurum, vel non fu-
turum sit. 100
- Thrasyllus** vnde prælagire potuit Imperium
Tiberio. 283
- Thrasylli** vera prædictio de reuocatione
Tiberij Neronis ab exilio. 275
- Tiberius** Nero arti Astrologiæ Thrasyllo
magistro operam dedit. 275
- Tiberio** qui orbis terrarum Imperium præ-
dixerunt, vnde id habuerint. 300
- Tiberij** prædictio de Galba. 275
- Tiberius** Gracchus quo die interfectus fuit è
domo egrediens, grauissimè ad linum of-
fendit. 279
- Timidum** eundem hominem, audacem, me-
lancholicum & colericum in quibusdam
actionibus, vnde sic vt experiamur. 40
- Timocharis** & Hipparchi ætate spica Virgi-
nis differens erat. 233
- Tonitrua** edere Solem in Ariete, vnde fiat
239
- Toronius** M. Antonio iam triumuiro duos
eximia formæ pueros, alterum in Asia ge-
nitum, alterum trans Alpes, vt geminos
vendidit, quorum mira erat similitudo.
77
- Torpedo** stuporem adfert piscatori, etiam si
tantum hasta tangatur. 45
- Trabis** ex casu necem Galeatii qui prædi-
xit, vnde didicerit. 282
- Tranquillitates** sunt vniuersaliter propter
duas causas. 9
- Tranquillitates** quibus de causis fiant vni-
uersaliter, ex Aristotelis doctrina.
241
- Transitus**, gloriosum nomen à Mathemati-
cis usurpatum. 234
- Translatio**, gloriosum nomen à Mathema-
ticis usurpatum. 234
- Trigonem** quid sit, ex Firmico. 258. 259
- Trinus** aspectus, ex Cardano, quid sit. 260
- Triphintas**, gloriosum nomen à Mathematicis
usurpatum. 294
- Triticum** firmitus est alimentum, quàm milium
116.
- Troianorum** procures laudantur, qui Helenâ
fugiebant. 157
- B B b 3 Tullius

Tullius ostendit, vtiliorem esse ignorantiam
malorum futurorum, quàm scientiam. 147
Tulli relatum de vero dicto Carneadis. 175
Turcæ luctatores hodie à Venere abstinent. 141
Tycho Brahe declarat incertos esse astrorum
congressus. 19. deferit quoque inuetera-
ram Astrologorum opinionem de artis suæ
antiquitate. ibid.
Tycho Brahe scitè verissimeque scripsit in re-
ligionem veram nihil iuris habere astrorū
decreta. 295
Tycho Brahe quid de Astrologia, & Astrolo-
gis pronunciet. 319
Tychonis, Copernici, Alphonsi, & aliorum
Astrologorum tabulæ dissidentes sunt
inter se. 268
Tympano concusso, quod è corio lupi confa-
tum sit, aliud ex agni corio confectum dis-
solvitur. 45
Tyrrheni libertatis, simplicitatis, munditiæ
sunt amatores. 146
Tyrrhenum mare non concipit æstus, quem
concipit Adriaticum. 12

V

Valetudinis, ac vitij causa in quo horo-
scopi loco inueniatur. 229
Valerudini, & naturali temperamento obest
plurimum, eorum, quibus quis assueverit,
repentina commutatio. 125
Valentissimum in cibo quid vocetur. 116
Vaticinium egregium Petri Aretini scurræ fa-
mosissimi. 185
Velocitas gloriosum nomen à Mathematicis
vsurpatum. 234
Venetiæ ædificationem, Bononiæ, Medio-
lani, Florentiæ instaurationem inter geni-
turas numerat Cardanus. 263
qui Ventus, qui imber, quæ tempestas vbi-
que sit, interest plurimum in cæli motibus
mutationibusque. 209
Vetum furere media æstate, vnde fiat. 240. vel
quouis tempore. ibid.
Venti inopinati nonnumquam scuiunt quo-
uis tempore, & vnde id fiat. 7
Venti Septentrionales salubriores sunt, quàm
subsolani vel austri. 124
Ventidius Bassus Alculanus quàm multis ca-
sibus obnoxius fuerit. 138. 159
Venus non secus ac Luna crescit, ac decrescit. 2
Veneris stella eisdem habet effectus, quos
Iupiter sed ratione diuersa. 196
Venerem, Iouem, & Lunam, stellas esse benefi-
cas ex Ptolemæo, & quare. 36
Venerem præesse ab anno decimoquarto ad
vigésimum primum, quod aiunt, quantum
contineat leuitatis. 124
Ver & Autumnus vnde efficiantur. 3

Ver non est semper æqualiter humidum, &
quare. 6
Verni æquinoctij prærogatiua quænam sit. 270
Vera multa prædixisse Mathematicos, cur di-
catur. 330
Veritatem prædictionum astrologicarum for-
tuitam esse, vnde declaretur. 287
Veratrum, & cicuta vnde vim habeant homi-
nem interimendi, secundum Astrologos,
non coturnices, aut sturnos. 41
Verborum inuolucra, & inaccessæ latebræ A-
strologorum quantæ. 289. 290
Vergiliarum occasu ad Fauonis vsque status
cur ij potissimum pereant, qui diuturno
morbo laborarunt, ex Aristotele. 315
in Vesparum aut apum genere an monstra ac-
cidant. 86
Vespasianus, Astrologiæ peritissimus, quatum
fidei adhibuerit suæ genituræ. 276
Vespasiano qui orbis terrarum Imperium
prædixerunt, vnde id habuerint. 300
Via lactea quid. 5
Vibius & Publicius quidam è plebe, indiscreti
propè specie suæ similes Magno Pom-
peio. 76
Vicinitas astri quotuplex potest esse, & quæ
efficacior. 209
Vicissitudo rerum quomodo perstare videat-
ur. 16
Vicomercati opinio de fluxu, & refluxu ma-
ris. 13
Victus mutatio quantum sit nociua, ex Hip-
pocratis sententia. 126
Vitu magis fouetur temperamentum, aut
dissolvitur, quàm alia re qualibet. 116
Vigésimus, & vigésimus primus cur multò
magis viginti decernat, explicatur. 53. 54
Vindicianus acutus senex, & Nebridius ado-
lescens mirabilis animæ. 326
Vinum quamobrem exhilarat cor non cere-
brum, non pedes, non hepar. 8
Vina absumpit fulmen, vase nequidquam laeso. 44
Viperæ venenum, rabidi canis spuma, aut as-
pidis virus, parem vim non habent, vel soli
cuti applicata, vel intro assumpta. 131
Viperarum morsus per tibicinem sanati. 167
tam Vir, quàm foemina partem dexteram ha-
bet fortiorem, calidiorémque, & quare. 79
Virgilius an ex astris, an ex proximis con-
iunctisque causis, deduxit ea quæ lib. 2.
Georgicorum scribit. 291
Virginis spica differens erat Timocharis æta-
te, ab ea quæ tempore Hipparchi. 233
Vis illa, quæ Signis tribuitur, vnde profuatur. 237
Vim exemplorum supra omnem cæli pote-
statem esse declarat Plato. 155
Vim syderum cur, non possint, Genethliaci
observare experimento. 268
Vires

Vires nouæ & ascititiæ assumuntur Planetis à Signo, in quo versantur, ex Mathematicorum doctrina. 234
Vires aspectuum sunt velut labor flectendi balistam. 261
Vita quatenus beata sit hominibus. 98
Vita nostra omnis in remissionem, ac studium diuisa est. 122. otiosa nimis, vtilis non est. 125
Vita rusticana quantum valeat ad morum rationem. 164. 165
Vita hominum & spiritus in quo loco horoscopi contineatur. 22P. 230
Vitæ amor syderali impulsui obstat non raro. 171
Vitæ bonæ appetitio non est subiecta syderali imperio. 172
Vitæ actiones omnes non possunt ex astris prædici, & ex quæ prædicuntur, non certa, sed probabili quadam coniectura. 287
de Vita, & morte quidquam certò, & indubitato statui posse negat Ptolemeus. 284
de Vita aut Morte cuiusque, quam temere ex arte sua discernant Mathematici. 305. 306
Vitis capneus vocata, si nigram vnam ferat, cum albam soleat ferre, non ob id dicitur monstrum. 87
Vitium naturæ multi sustulerunt meditatione, atque exercitatione. 129
Vitium naturæ multi sustulerunt meditatione, atque exercitatione. 155
Vitij, ac valetudinis causa in quo horoscopi loco inueniatur. 229
Vitia animi ex quo horoscopi loco perspiciantur. 230
Vitia disparia cur sæpe nanciscantur gemini, qui eadem sortiti sunt astra genitalia. 265
Vitiores sunt semper, quibus Saturnus præsidet. 34
Vmbra terræ Soli officiens noctem efficit. 3
Vndecimus locus appellatur bonus dæmon, & est locus Iouis. 230
Voces nefariæ Genethliacorum. 338
Vocalia quædam Signa cur appellata sint. 244
Voluntas mala cur in vno fiat, & non in altero, qui tamen æqualiter affecti fuerint vnius corporis pulchritudine. 175
Voluntates humanæ syderum potestati minime subiectæ. 95
Voluntatis in rebus parum prodest electio, & difficillima est. 217

Voluptas scientiæ iam partæ quanta sit. 172
Vomitibus & nauæ quibus præcipue mulieribus prægnantibus accidunt. 83
Verbes salubriores quænam sint. 123
Vrbium ridiculas esse genituras. 263. 264
Vrbani strepitus quantum valeant ad morum rationem. 164. 165
Vtilitas Medicinæ quanta sit. 62
Vux valentiores sunt ex fructibus surculorum, quam quæ poma proprie nominantur. 117
Vulnera partim necessarias habent affectiones, partim ex eo, quod contrariam habent affectionem, dependent. 64

X

X Enocrates organicis modulis lymphaticos liberauit. 167

Z

Zodiacus qua insania dicatur locus Planetæ. 231
Zodiacus quomodo diuidatur ab Astrologis nulla relatione facta ad Planetas. 247
Zodiacus primus cur dicatur ab Astrologis fixus, & immobilis, secundus verò mobilis, & fixus. 251. 254
Zodiaci signa in minuta qua ratione diuiserunt ij qui hanc artem Genethliacam perpererunt. 189
Zodiaci in quolibet gradu, aut minuto, an possint Astronomi obseruare omnes astrorum congressus. 209. 210
Zodiaci partes in Monomerias fecerunt Ægyptij. 247
Zodiacum qualem cogitarint Astronomi, tempore Alphonsi Regis, diuersum à Zodiaco octauæ spheræ mobili, & variis stellis apto. 235
Zodiaci duo sunt concipiendi in corporibus cælestibus. 253
Zodiaci partium, Planetarumque directiones, aliud commentum Astrologicum. 231
Zodiaci duodecim partes vt numerant Mathematici, ita duodecim in eo formant stellarum schemata. 233
Zodiacos duos sinxerunt recentiores Astrologi. 236. 238

Finis Indicis Rerum & Verborum.

B 3 9015 00251 265 8
University of Michigan - BUHR

UNIVERSITY OF MICHIGAN

3 9015 07015 6321

